

วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

Journal of Roi Et Rajabhat University

ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน 2565

Volume 16 No.1 January – April 2022

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
Humanities & Social Sciences

<https://www.tci-thaijo.org/index.php/reru>

ISSN 1905-6036 (Print)

ISSN 2673-0731 (Online)

วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

Journal of Roi Et Rajabhat University

ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน 2565

Volume 16 No.1 January – April 2022

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานวิชาการ บทความวิจัย บทความวิชาการ บทความหนังสือ บทความปริทัศน์ บทความทั่วไป บทความหนังสือ ที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาสังคม เป็นสื่อกลาง แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการของนักวิจัย นักวิชาการ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา โดยมีขอบเขตเนื้อหาในสาขาภาษาศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ บริหารธุรกิจ การจัดการทั่วไป การตลาด นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ นิเทศศาสตร์ สังคมศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม ส่งเสริมการเกษตร สิ่งแวดล้อม ศิลปกรรม สารสนเทศศาสตร์ และสาขาที่เกี่ยวข้อง ครอบคลุม สหวิทยาการ ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

กำหนดการเผยแพร่

ปีละ 3 ฉบับ ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – เมษายน
ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม – สิงหาคม
ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน – ธันวาคม

ที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์พิเศษ นายแพทย์สมพร โพธิ์นาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลย ภูมิพันธุ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนาภรณ์ พันทวี

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรีสุนันท์ ประเสริฐสังข์

กองบรรณาธิการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์	มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
รองศาสตราจารย์ ดร.ปาริชา มารีเคน	มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.พิศมัย ศรีอำไพ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.เสิบชาติ อันทะไชย	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พันธ์ศักดิ์ พลสารมัย	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตติมา กาวีระ	มหาวิทยาลัยพะเยา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล สุวรรณน้อย	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
Professor Dr.William R. Barratt	Indiana State University
Professor Dr.Leslie B. Barratt	Indiana State University

สถานที่จัดพิมพ์

โรงพิมพ์ดกสีการพิมพ์ โทรศัพท์ 088 560 8139

กองบรรณาธิการผู้ทรงคุณวุฒิภายในมหาวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมใจ ภูมิพันธุ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุวธิดา ขาปัญญา	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตราภรณ์ วงศ์คำจันทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนิเพ็ญ พลเยี่ยม	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณธร วรรณธร	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มงคล เอกพันธ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

ผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ

รองศาสตราจารย์ ดร.นิราศ จันทระจิตร

รองศาสตราจารย์ ดร.เอมอร แสนภูวา

รองศาสตราจารย์ ดร.สุบิน ยุระรัช

รองศาสตราจารย์ ดร.กตัญญู แก้วหานาม

รองศาสตราจารย์ ดร.ประสาธ เนืองเฉลิม

รองศาสตราจารย์ ดร.จำลอง วงษ์ประเสริฐ

รองศาสตราจารย์ ดร.บัวพันธ์ พรหมพักพิง

รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ

รองศาสตราจารย์วิรัตน์ พงษ์ศิริ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภาวีร์ มากดี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนรรฆ จรรย์ยานนท์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยุทธ ศิริสุทธิ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทิน อุตถากร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาคร คัยนันท์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วนิดา พาระนัต

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมาน เอกพิมพ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัญญาพรรณ สวัสดิ์ไธสง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ฉายรุ่ง ไชยกำบัง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันทนี นามสวัสดิ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ จิวัฒนา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยาภรณ์ พิษญาภิรัตน์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิตานาจ โสภภาพ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญชู ภูศรี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริรัตน์ นาคิน

อาจารย์ ดร.ธนพล ตีระชาติ

อาจารย์ ดร.เพ็ญผกา ปัญจนะ

อาจารย์ ดร.สุขมิตร กอมนี

อาจารย์ ดร.ภัทรพร วีระนาคินทร์

อาจารย์ ดร.อาจารี แสงเสถียร

อาจารย์ ดร.ปริญญา ปรีพทุม

มหาวิทยาลัยนครพนม

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยมหิดล

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

มหาวิทยาลัยบูรพา

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

หมายเหตุ บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารเป็นทัศนะ ลิขสิทธิ์ และความรับผิดชอบของผู้เขียนเจ้าของผลงาน
หน่วยงาน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด อาคารเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 (ชั้น 7)
<https://www.tci-thaijo.org/index.php/reru> Email: reru.journal101@gmail.com

บทบรรณาธิการ

วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ฉบับปีที่ 16 ฉบับที่ 1 ประจำเดือน มกราคม – เมษายน 2565 จัดทำขึ้นโดยบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด เพื่อเผยแพร่บทความจากวิทยานิพนธ์ บทความวิจัย บทความวิชาการ ของนักศึกษา คณาจารย์ นักวิชาการทั่วไป ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ซึ่งถือเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ แนวคิด ประสบการณ์และสร้างเครือข่ายเชิงวิชาการ และงานวิจัยสาขาต่าง ๆ

วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดฉบับนี้ ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จนสามารถผ่านการประเมินเป็นวารสารที่ได้รับการยอมรับในระดับชาติ ตามเกณฑ์คุณภาพของ TCI กลุ่ม 2 สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ กองบรรณาธิการวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด มีความยินดีรับบทความวิจัย (Research article) บทความทางวิชาการ (Academic article) บทความปริทัศน์ (Review article) และบทวิจารณ์หนังสือ (Book review) ที่ยังไม่เคยเผยแพร่ในวารสารฉบับอื่นมาก่อน ผู้สนใจสามารถดูรายละเอียดได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/reru>

กองบรรณาธิการขอขอบพระคุณ คณะผู้เขียนและผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความทุกท่านที่ช่วยเสนอแนะแนวคิดให้กับผู้เขียนและกองบรรณาธิการอย่างดียิ่ง ซึ่งหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนางานวิจัย และงานวิชาการทั้งระดับท้องถิ่น ระดับชาติและระดับนานาชาติต่อไป

กองบรรณาธิการ

สารบัญ

บทความ	หน้า
บทความวิจัย	
การพัฒนากระบวนการทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิค KWDL ณัฐชตะ ใจตรง และ กัญญารัตน์ โคจร.....	3
การจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการคูณ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เทคนิค KWDL นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สุพัตรา ไพโรจน์, ธัญญลักษณ์ เขจรภักดิ์ และ ณัฐชัช จันทชุม.....	15
การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ เรื่องธรรมชาติกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พรพจน์ นฤมล และ มนต์รี วงษ์สะพาน.....	24
การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิดเพื่อส่งเสริมความสามารถ ในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องดอกเบี้ยและมูลค่าของเงิน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เทพบุตร หาญมนตรี และ มนต์รี ทองมูล.....	35
ความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสารคามพิทยาคม บุญญาพร นามวงษ์ และ ทัชชวัฒน์ เหล่าสุวรรณ.....	46
การดำรงชีวิตและการปรับตัวของกะเทยทหารเกณฑ์ในค่ายทหาร เกวลี เคียงสันเทียะ และ เขมิกา สงวนพวก.....	58
การวิเคราะห์ภาพสะท้อนทางสังคมที่ปรากฏในบทสวดตามวัฒนธรรมไทยกับลาว จักรกฤษณ์ อุตุ้ม, บุญเหลือ ใจมโน และ สนม ครุฑเมือง.....	70
การจัดการภาครัฐสู่ความเข้มแข็งของชุมชนตามแนวทางการพัฒนาระบบทางเลือก : กรณีศึกษา องค์การบริหาร ส่วนตำบลหนองคู อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ อภิชาติ ดวงธิดาร, ชวีวัฒน์ เขตจัตุรัส และ ดิเรก ถึงฝั่ง.....	83
การเติบโตอย่างชาญฉลาด : แนวโน้มการเติบโตที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อยในจังหวัดขอนแก่น อมรพรรณ โมริรัตน์ และ วิมลสิริ แสงกรด.....	94

สารบัญ (ต่อ)

บทความ	หน้า
บทความวิจัย	
การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด กัณตนา ชมจุมจัง และ พรชัย ผาดไธสง.....	106
การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้กิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเพลงสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 นิตยา ภูคอนนาง และ ทิพาพร สุจारी.....	117
การสร้างแบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์ หน่วยการเรียนรู้ ไฟฟ้ากระแสตรง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สุริยา โพธิ์เปี้ยศรี และ อรุณช วราอศวปติ ศรีสะอาด.....	131
การปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ประณต นาคะเวช, นัฐยา บุญกองแสน และ พิชญ์ลีชา พงษ์พันแพงพวง.....	145
บทบาทการพัฒนาสังคมของปราชญ์ชาวบ้าน กรณีศึกษา นางกิตตินันท์ อัครภูมิ บ้านโนนพันตำบลบ้านบาก อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดร้อยเอ็ด ศิริลักษณ์ จันทาโฮม, พงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์, สุริยา ปัญญจิตร และ วรฉัตร วรวิวัฒน.....	157
การบริหารจัดการวัตถุดิบและจัดพื้นที่ผลิตร้านค้าแพด้วยเทคนิค ABC CLASSIFICATION ANALYSIS และแนวคิดการเก็บสินค้าตามความต้องการ : กรณีศึกษา ร้านกาแฟ AAA วรพล อารีย์, สิริลักษณ์ แสงศรีจันทร์ และ กิรติ ผ่องจิต.....	173
การพัฒนาแอปพลิเคชันบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์การละเล่นไทยพื้นบ้านด้วยเทคโนโลยีความจริงเสริม อัญญา ลักขณ์วิรามสิริ, ธนากร ปักษา, วิโรจน์ เทพบุตร, ณัฐฐณิชา จันทร์สว่าง และ ภัทรศยา อุดรพงศ์...	187
การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ลัดดาวัลย์ บุญเรือง.....	198
เทคโนโลยีวัฒนธรรมฮัตคองเพื่อการปกครองที่เหมาะสมของวิถีชุมชน : กรณีศึกษา บ้านซ่งแย้ ตำบลคำเตย อำเภอยางเจริญ จังหวัดยโสธร ดุขุณี ดวงใจ, ทองอินทร์ ไหวดี, สารภี วรรณตรง และ ปิยศักดิ์ สีดา.....	213

สารบัญ (ต่อ)

บทความ	หน้า
บทความวิจัย	
การจัดการผลงานทางวิชาการและความต้องการใช้คลังสารสนเทศสถาบันของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด วรารกรณ์ จันทไชย และ ฤทัย นิมน้อย.....	223
การจัดพื้นที่การเรียนรู้ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด จิรัชยา วิชิตมงคล และ ฉันทนา เวชโอสถศักดิ์.....	238
การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ในวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กลุ่มร่วมมือแบบ NHT โรงเรียนเขมรราษฎร์พิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี สันติ ทิพนาว และ ศิริลักษณ์ เคนมี.....	255
แนวทาง ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพัฒนาชุมชนให้น่าอยู่: บ้านท่าม่วง ตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ปรมรัตน์ โพธิ์พล และ พูนสุข จันทศิลป์.....	267
บทความวิชาการ.....	279
การเปลี่ยนแปลงทางดนตรี: วงกลองยาวคณะลูกหลวงพ่อบุชราคม ยุทธการ รอดชื่นเมือง และ สุรพล เนสุสินธุ์.....	281
ภาคผนวก.....	293
หลักเกณฑ์การเสนอบทความเพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.....	295

บทความวิจัย

การพัฒนากระบวนการทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิค KWDL

The Development of Mathematical Processes for Mathayomsuksa 5 Students by using Problem-Based Learning Cooperated with KWDL Technique

ณัฐชตะ ใจตรง¹ และ กัญญารัตน์ โคจร²

Natchata Jaitong¹ and Kanyarat Cojorn²

Received : 29 พ.ค. 2563

Revised : 29 ก.ค. 2563

Accepted : 30 ก.ค. 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนมีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนากระบวนการทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิค KWDL ให้มีคะแนนอย่างน้อยร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสารคามพิทยาคม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 26 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานและแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิค KWDL แบบละ 3 แผน แบบทดสอบวัดกระบวนการทางคณิตศาสตร์ 2 ชุด และแบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนคณิตศาสตร์ โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้ กระบวนการทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังจากจบวงจรปฏิบัติการที่ 2 ทุกคนมีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม เมื่อพิจารณาในแต่ละวงจรปฏิบัติการ พบว่า

วงจรปฏิบัติการที่ 1 ใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน พบว่า นักเรียนมีคะแนนกระบวนการทางคณิตศาสตร์ที่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 92.31 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 22.92

วงจรปฏิบัติการที่ 2 ใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิค KWDL พบว่า นักเรียนมีคะแนนกระบวนการทางคณิตศาสตร์ที่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 100 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 24.42

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน, การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิค KWDL, กระบวนการทางคณิตศาสตร์

Abstract

The purpose of this action research was to develop the mathematical processes for Mathayomsuksa 5 students by using Problem-based learning cooperated with KWDL technique to gain the score not less than 70 percent of the full score. The target group of this research was 26 Mathayomsuksa

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อีเมล: natchata.j@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Master Student Master of Education Program in Teaching of Science and Mathematics, Mahasarakham University,
Email: natchata.j@gmail.com

² Assistant Professor, Ph.D., Faculty of Education, Mahasarakham University

5 in the second semester of the 2019 academic years of Sarakhampittayakhom school by using purposive sampling technique. The instruments consisted of 3 lesson plans of Problem-based learning management and 3 lesson plans of Problem-based learning management with KWDL technique, 2 sets of mathematical process tests and the Mathematics learning behavior observation form. The data were analyzed using mean, percentage and standard deviation.

The results of this research were as follows: after accomplished with 2 cycles of action research, the mathematical processes of all students in the target group had a score higher than the 70 percent of the full score, that showed in each cycle;

The first cycle using Problem-based learning; there were 24 (92.31%) students passed 70 percent of full score, and an average score was 22.92.

The second cycle using the Problem-based learning with KWDL technique; all, showed the target group (26 students (100.00%)) passed 70 percent of the full score, and those students had an average score with 24.42.

Keywords : Problem-Based Learning, Problem-Based Learning Cooperated with KWDL Technique, Mathematical processes

บทนำ

คณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากคณิตศาสตร์ช่วยให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผลเป็นระบบมีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ได้อย่างรอบคอบ และถี่ถ้วน ช่วยให้คาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจ แก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.), 2560 : 15) การที่บุคคลจะมีศักยภาพดังกล่าวข้างต้นนั้น ต้องเป็นผู้มีความรู้ทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์และสามารถใช้ความรู้คณิตศาสตร์เป็นเครื่องมือสำคัญในการดำเนินชีวิต ทุกประเทศจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีประชากรที่รู้เรื่องคณิตศาสตร์เพื่อให้สามารถจัดการกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและซับซ้อนของสังคม (สุนีย์ คล้ายนิล, 2549 : 13) แสดงให้เห็นว่าคณิตศาสตร์มีความสำคัญอย่างยิ่งในศตวรรษที่ 21 เพราะเป็นพื้นฐานที่สามารถต่อยอดกับศาสตร์อื่น ๆ ได้ แต่การเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ในประเทศไทยยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรและมีผลการทดสอบโครงการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ (PISA) ที่ยังตามหลังต่างประเทศอยู่

เนื่องจาก PISA (Programme for International Student Assessment) เป็นโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติริเริ่มโดยองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Co-operation and Development หรือ OECD) มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินคุณภาพของระบบการศึกษาในการเตรียมความพร้อมให้ประชาชนมีศักยภาพหรือความสามารถพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลง โดยการประเมิน “การรู้เรื่องคณิตศาสตร์” จะประเมินความรู้และทักษะทางคณิตศาสตร์ของ PISA จะเน้นการนำคณิตศาสตร์ที่ได้เรียนมาใช้ในการสถานการณ์ชีวิตจริง โดยนักเรียนจะต้องขยายความรู้จากที่เรียนมาประยุกต์ใช้กับสถานการณ์จริงในบริบทต่าง ๆ ที่หลากหลาย ซึ่งมีการออกแบบโครงสร้างการประเมินการรู้เรื่องคณิตศาสตร์ 3 ด้าน ได้แก่ 1) กระบวนการทางคณิตศาสตร์ (Mathematical processes) ที่อธิบายสิ่งที่แต่ละคนทำเพื่อเชื่อมโยงบริบทของปัญหากับคณิตศาสตร์แล้วนำไปสู่การแก้ปัญหา

2) เนื้อหาคณิตศาสตร์ (Mathematical content knowledge) ที่ต้องนำมาใช้ในการแก้ปัญหา 3) สถานการณ์ หรือบริบท (Contexts) (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.), 2558 : 220) ซึ่งทักษะกระบวนการคิดทางคณิตศาสตร์ เป็นกระบวนการที่สำคัญในการนำไปใช้แก้ปัญหาคณิตศาสตร์ เช่น คณิตศาสตร์เข้าไปมีบทบาทต่อการด้านเศรษฐกิจ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเก็บรวบรวมข้อมูลและการหาข้อสรุปหาข้อมูลจำเป็นต้องอาศัยหลักวิชาทางคณิตศาสตร์ไปใช้ทั้งทางตรงและทางอ้อมเพื่อใช้ในการตัดสินใจและวางแผนให้บรรลุถึงจุดประสงค์ (ภัทรกุล จริยวิทย์, 2533 : 10-13) จึงทำให้ทักษะกระบวนการคิดทางคณิตศาสตร์เป็นจุดเน้นของการทดสอบ “การรู้เรื่องคณิตศาสตร์ (mathematical literacy)” (ฉวีวรรณ แก้วไทรยะ, 2559 : 8)

ดังนั้นกระบวนการทางคณิตศาสตร์จึงไม่จำเป็นที่จะต้องเน้นกับผู้เรียนเฉพาะในวัย 15 ปีที่มีการทดสอบ PISA แต่เด็กไทยในทุกระดับการศึกษาควรมีการพัฒนากระบวนการทางคณิตศาสตร์อย่างต่อเนื่อง โดยผลการทดสอบ PISA ลดลงจากปี 2012 ซึ่งมีคะแนน 427 ลดลงมาเป็น 415 สะท้อนให้เห็นถึงว่าการปฏิรูปการเรียนรู้ตลอด 2 ปีที่ผ่านมาทำไม่สำเร็จ (สมพงษ์ จิตระดับ, 2559 : 2) เมื่อจำแนกผลการประเมินตามกระบวนการทางคณิตศาสตร์ใน PISA 2015 ยึดตามกรอบการประเมิน PISA 2012 โดยประกอบด้วย 3 กระบวนการ คือ การคิดสถานการณ์ของปัญหาในเชิงคณิตศาสตร์ (Formulating situations mathematically) 21.6% การใช้หลักการและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ในการแก้ปัญหา (Employing mathematical concepts, facts, procedures and reasoning) 34.5% และการตีความและประเมินผลลัพธ์ทางคณิตศาสตร์ (Interpreting, applying and evaluating mathematical outcomes) 40.3% เมื่อเปรียบเทียบกับ PISA 2012 พบว่า ในทุกกระบวนการทางคณิตศาสตร์สัดส่วนนักเรียนที่ตอบถูกใน PISA 2015 มีสัดส่วนที่น้อยลง สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.), 2560 : 16) จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นถึงการเรียนการสอนในวิชาคณิตศาสตร์ที่ต่ำลงในทุก ๆ ปี ซึ่งเหตุผลอาจมีหลายประการ เช่น จากการสัมภาษณ์นักเรียนโรงเรียนสารคามพิทยาคม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กล่าวว่าไม่ชอบวิชาคณิตศาสตร์เนื่องจากเป็นวิชาที่ยากเกินไป ไม่สามารถนำไปใช้แบบรูปธรรมในชีวิตประจำวันได้ ดังนั้นบทเรียนและกิจกรรมการเรียนการสอนต้องส่งเสริมประสบการณ์ด้านการคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาจากการเชื่อมโยงสถานการณ์ของปัญหาในชีวิตจริงกับความรู้ทางคณิตศาสตร์ แล้วใช้กระบวนการทางคณิตศาสตร์ในการแก้ปัญหาและแปลผลคำตอบทางคณิตศาสตร์ไปสู่การแก้ปัญหาในชีวิตจริง (วิจารณ์ พานิช, 2556 : 136) และผู้วิจัยได้ทดลองใช้แบบทดสอบวัดกระบวนการทางคณิตศาสตร์ตามแนว PISA โดยผ่านการหาคุณภาพกับผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ซึ่งนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 5 โรงเรียนสารคามพิทยาคม จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 131 คน มีนักเรียนที่ผ่านการทดสอบจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 17.56 เท่านั้น โดยส่วนใหญ่ นักเรียนไม่สามารถระบุปัญหาที่โจทย์ต้องการได้ จึงส่งผลให้ไม่สามารถแปลงข้อมูลที่ได้จากปัญหาให้อยู่ในรูปทางคณิตศาสตร์ จนนำไปสู่การหาผลลัพธ์ที่อาจไม่ถูกต้อง หรือการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ที่คลาดเคลื่อน ซึ่งสะท้อนถึงการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ที่ยังไม่ได้เน้นการใช้กระบวนการทางคณิตศาสตร์ให้เท่าที่ควร โดยปัจจุบันมีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนหลากหลายรูปแบบ ที่เน้นการใช้กระบวนการทางคณิตศาสตร์ มีการคิดเป็นลำดับขั้นตอนและสามารถแก้ไขปัญหามองปัญหาในชีวิตประจำวันได้

ผู้วิจัยได้ศึกษารูปแบบวิธีการสอนแบบแผนที่น่าสนใจ เพื่อให้แนวทางในการแก้ไขปัญหากลุ่มกระบวนการทางคณิตศาสตร์และมีการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งพบว่าการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นรูปแบบการสอนที่เน้นการแก้ไขปัญหามาจากชีวิตประจำวันหรือเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนซึ่งเป็นวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างไปจากวิธีดั้งเดิมที่เน้นตัวสาระความรู้ และมุ่งเน้นที่ผู้สอนเป็นสำคัญแต่ที่ต่างออกไป การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานนั้นใช้นักเรียนเป็นสำคัญ (พวงรัตน์ บุญญานุรักษ์, 2554) รวมทั้งวิธีการแก้ปัญหาก็เรียนรู้แบบเน้นพัฒนาผู้เรียนในด้านทักษะและกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้โดยการขึ้นนำตนเองซึ่งผู้เรียนจะได้ฝึกฝน การสร้างองค์ความรู้โดยผ่านกระบวนการคิดด้วยการแก้ปัญหามีความหมาย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550 : 2-3) โดยกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน 1) กำหนดปัญหา 2) ทำความเข้าใจกับปัญหา 3) ดำเนินการศึกษา

ค้นคว้า 4) สังเคราะห์ความรู้ 5) สรุปและประเมินค่าของคำตอบ 6) นำเสนอและประเมินผลงาน ซึ่งมีเทคนิคการสอนที่เน้นให้นักเรียนฝึกการคิดเป็นลำดับขั้นตอนและตอบปัญหาได้ว่าสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ได้นั้นต้องการอะไร ดังนั้น การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานจะช่วยพัฒนากระบวนการทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนตั้งแต่ได้ปัญหาสถานการณ์ มาจนได้วิธีที่จะต้องดำเนินการแก้ไขแล้วนำผลลัพธ์ที่ได้แปลงไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม ซึ่งในแต่ละขั้นตอนดำเนินการจะต้องให้นักเรียนฝึกการคิดอย่างเป็นขั้นตอนมากขึ้น เพื่อความละเอียดรอบคอบที่จะนำผลลัพธ์นั้นไปใช้ จึงจำเป็นต้องมีเทคนิคการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการดำเนินการเป็นขั้นตอนมาวมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

จากการศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านเทคนิค KWDL เป็นเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่พัฒนาจากเทคนิค KWL ของ Ogle (1986, 564-570) ที่ต้องอาศัยทักษะการอ่านเป็นพื้นฐาน คือ นักเรียนต้องมีความสามารถทางการอ่านก่อน จึงจะสามารถพัฒนาทักษะการอ่านให้มีคุณภาพได้ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 K : เรารู้อะไร (What we know) หรือโจทย์บอกอะไรเราบ้าง ขั้นที่ 2 W : เราต้องการรู้อะไร (What we want to know) โจทย์ให้อะไรหรือโจทย์บอกอะไรบ้าง ขั้นที่ 3 D : เราทำอะไรอย่างไร (What we do) และหาคำตอบหรือเรามีวิธีการอย่างไรบ้าง ขั้นที่ 4 L : เราเรียนรู้อะไรจากการดำเนินการ ขั้นที่ 3 (What we learned) ซึ่งคือคำตอบสาระความรู้และวิธีการศึกษาคำตอบ (วัชราน เล่าเรียนดี, 2556 : 130) ซึ่งการสอนโดยใช้เทคนิค KWDL จะฝึกให้นักเรียนคิดวิเคราะห์โจทย์ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอนละเอียดถี่ถ้วน ทำให้นักเรียนเข้าใจโจทย์ปัญหาได้อย่างชัดเจน ส่งผลให้สามารถแสดงวิธีทำเพื่อหาคำตอบและสรุปคำตอบตามขั้นตอนในการแก้ปัญหามาได้อย่างถูกต้อง (เสาวนีย์ บุญแก้ว, 2554 : 3) จากขั้นตอนดังกล่าว จะเห็นได้ว่านักเรียนต้องฝึกการคิดอย่างเป็นขั้นตอน เข้าใจว่าปัญหาหรือสถานการณ์ต้องการอะไร แล้วสามารถหาผลลัพธ์นั้นได้อย่างถูกต้องพร้อมทั้งอธิบายเหตุผลของการใช้คณิตศาสตร์ได้

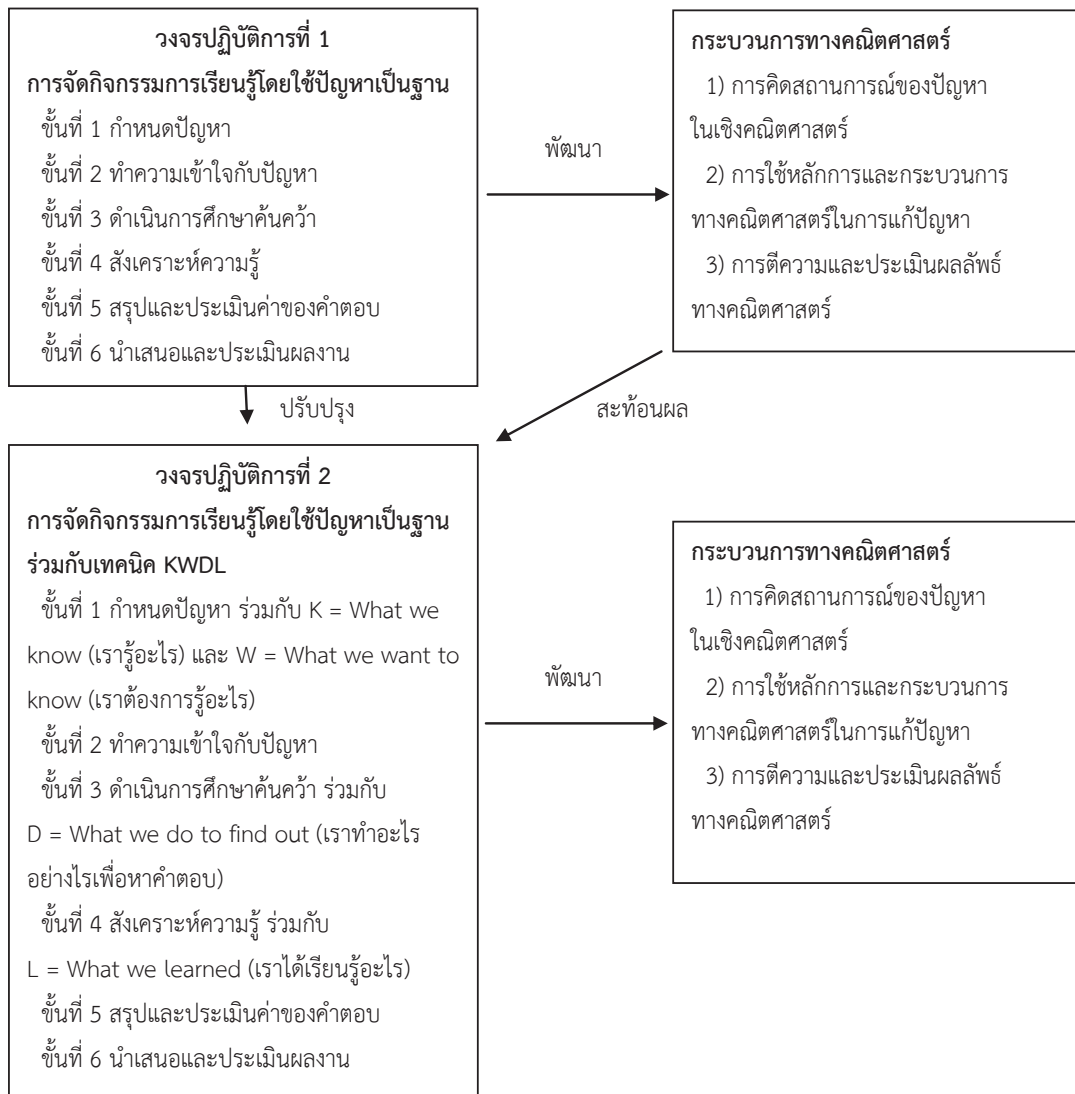
ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมาใช้ในการสอนเทคนิค KWDL มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อศึกษากระบวนการทางคณิตศาสตร์ เพื่อให้นักเรียนสามารถแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่ปรากฏในชีวิตประจำวันได้ สามารถทำให้นักเรียนมีเหตุผลในการตัดสินใจ พร้อมทั้งเข้าใจปัญหาได้อย่างชัดเจนมีความละเอียดรอบคอบในการคิดแก้ปัญหาในแต่ละขั้นตอน ประเมินความถูกต้องของผลลัพธ์และสามารถนำผลลัพธ์นั้นไปประยุกต์ใช้ในโลกชีวิตจริง ตลอดจนส่งเสริมให้นักเรียนได้มีโอกาสพัฒนาศักยภาพของตนเอง มีหลักการคิดวิเคราะห์ที่ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนากระบวนการทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิค KWDL ให้มีคะแนนอย่างน้อยร้อยละ 70

กรอบแนวคิด

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแสดงกรอบแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550 : 2-3) และการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWDL ของ วัชราน เล่าเรียนดี (2556 : 130) มาประยุกต์ใช้เป็นข้อต้นตัวแปรต้น 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน 2) ด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิค KWDL และข้อต้นตัวแปรต้น ได้แก่ ด้านกระบวนการทางคณิตศาสตร์ โดยแสดงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ดังภาพประกอบ 1 ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย การพัฒนากระบวนการทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิค KWDL

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนสารคามพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 จำนวน 26 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบไปด้วย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 3 แผน

2.2 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิค KWDL ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 3 แผน

2.3 แบบทดสอบวัดกระบวนการทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ความน่าจะเป็น ประเภหัดนัย จำนวน 2 ชุด ๆ ละ

10 ข้อ

2.4 แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนคณิตศาสตร์ จำนวน 6 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการตามกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นวางแผน (Planning) ขั้นปฏิบัติการ (Action) ขั้นสังเกตการณ์ (Observation) และขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติการ (Reflection) โดยดำเนินการทั้งสิ้น 2 วงจรปฏิบัติการ

3.1 ขั้นวางแผน (Planning)

3.1.1 สํารวจและสังเกตสภาพปัญหาของนักเรียน

3.1.2 ศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายวิชาคณิตศาสตร์ของโรงเรียนสารคามพิทยาคม

3.1.3 ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิค KWDL แบบทดสอบวัดกระบวนการทางคณิตศาสตร์ และแบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนคณิตศาสตร์

3.1.4 นำเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อรับคำปรึกษา คำแนะนำ และพร้อมแก้ไข

3.1.5 นำเครื่องมือเสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อประเมินความสอดคล้องและความถูกต้อง เหมาะสมของผลการเรียนรู้ คำแนะนำ และพร้อมแก้ไข

3.1.6 จัดพิมพ์แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดกระบวนการทางคณิตศาสตร์ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

3.2 ขั้นปฏิบัติการ (Action)

ในวงจรปฏิบัติการที่ 1 นำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่พัฒนาขึ้น นำไปใช้กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย และในวงจรปฏิบัติการที่ 2 ใช้แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิค KWDL ที่พัฒนาจากการสะท้อนในวงจรปฏิบัติการที่ 1 ไปใช้กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมายเพื่อพัฒนาระบบการทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน โดยในท้ายแต่่วงจรปฏิบัติการจะมีการทดสอบวัดกระบวนการทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน

3.3 ขั้นสังเกตการณ์ (Observation)

3.3.1 สังเกตสถานการณ์การจัดเรียนรู้และพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนระหว่างการเรียนรู้แต่ละแผน

3.3.2 บันทึกผลหลังการจัดการเรียนรู้โดยผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยบันทึกเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างดำเนินกิจกรรมตามกระบวนการจัดการเรียนรู้ทั้งที่เป็นส่วนดีและส่วนที่ควรปรับปรุงแก้ไขเมื่อสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้แต่ละครั้ง

3.3.3 ตรวจสอบบันทึกผลการทำใบงานและแบบฝึกทักษะของนักเรียน

3.3.4 ประเมินผลโดยใช้แบบทดสอบกระบวนการทางคณิตศาสตร์ หลังการจัดการเรียนรู้แต่ละวงรอบ

3.4 ขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติการ (Reflection)

3.4.1 นำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตและแบบบันทึกผลการเรียน มาอภิปรายวิเคราะห์วิจารณ์ เพื่อนำไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3.4.2 นำข้อสรุปที่ได้มาปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ใหม่ ทั้งแผนที่จัดกิจกรรมผ่านไปแล้ว และแผนที่จะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในครั้งถัดไป

3.4.3 สรุปผลการวิจัยนำผลที่ได้จากการปฏิบัติทั้งหมดมาสรุปและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ประเภท

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นการนำข้อมูลที่ได้รับรวบรวมโดยใช้แบบทดสอบวัดกระบวนการทางคณิตศาสตร์ซึ่งวิเคราะห์โดยสถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเทียบเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ การนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนที่แสดงออกในชั้นเรียน ได้แก่ ความมีระเบียบวินัยในห้องเรียน การส่งภาระงานที่ตนเองได้รับมอบหมาย การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม การทำงานหรือกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมาย การแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น และการอภิปรายซักถามกับครูผู้สอน จากการเก็บข้อมูลจากแบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์นำมาวิเคราะห์ตีความและสรุปในรูปของการบรรยาย

สรุปผล

ผลการพัฒนากระบวนการทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิค KWDL มีดังนี้

วงจรปฏิบัติการที่ 1 ดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ขั้นที่ 1 การวางแผน จากการสำรวจปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการทำแบบทดสอบวัดกระบวนการทางคณิตศาสตร์ จำนวน 45 คน พบว่านักเรียนมีปัญหาในด้านกระบวนการทางคณิตศาสตร์ จำนวน 26 คน ซึ่งผู้วิจัยเลือกใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน พร้อมกับสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เพื่อเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ ปรับปรุงในวงจรปฏิบัติการต่อไป และสร้างแบบทดสอบวัดกระบวนการทางคณิตศาสตร์ เพื่อใช้วัดของนักเรียนหลังจากเสร็จสิ้นการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ขั้นที่ 2 การปฏิบัติการ ในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มี 6 ขั้นตอนดังนี้

- 1) กำหนดปัญหา 2) ทำความเข้าใจกับ 3) ดำเนินการศึกษาค้นคว้า 4) สังเคราะห์ความรู้ 5) สรุปและประเมินค่าของคำตอบ 6) นำเสนอและประเมินผลงาน หลังเสร็จสิ้นวงจรผู้วิจัยได้วัดกระบวนการทางคณิตศาสตร์ โดยนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 22.92 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 76.41 โดยกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด 26 คน มีคะแนนแบบทดสอบวัดกระบวนการทางคณิตศาสตร์สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 จำนวน 24 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 92.31 ขั้นที่ 3 สังเกตการณ์ นักเรียนแสดงพฤติกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยแบ่งระดับเป็น สูง กลาง ต่ำ มีนักเรียน 18 คนอยู่ในระดับสูง และ 8 คนอยู่ในระดับกลาง ซึ่งพิจารณาพฤติกรรม 1) มีระเบียบวินัยในห้องเรียน 2) การส่งภาระงานที่ตนเองได้รับมอบหมาย 3) การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม 4) ทำงานหรือกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมาย 5) แสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น 6) อภิปรายซักถามกับครูผู้สอน ขั้นที่ 4 สะท้อนผลการปฏิบัติการ จากการวิเคราะห์ พฤติกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ผู้วิจัยจะปรับปรุงการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในวงจรปฏิบัติการ ต่อไปจะต้องเน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม ให้มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนและครูผู้สอนให้มากขึ้นเพื่อจะได้ลงมือทำกิจกรรมได้ดีขึ้น กล่าวถึงในสิ่งตนเองสงสัยหรือทำไม่ได้ โดยเฉพาะการดึงข้อมูลจากสถานการณ์มาใช้ดำเนินการหาคำตอบ ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่ยังไม่สามารถดึงประเด็นที่สำคัญไปสร้างตารางหรือแผนภาพเพื่อมาใช้ในการหาคำตอบได้ และครูผู้สอนจะใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWDL มาร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ซึ่งเทคนิค KWDL ที่จะช่วยให้นักเรียนสามารถแก้ไขปัญหาทางคณิตศาสตร์ได้อย่างถูกต้อง โดยจะฝึกให้นักเรียนมีการคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับปัญหาสถานการณ์ที่ได้มาอย่างเป็นขั้นเป็นตอน และสามารถให้ผลลัพธ์ได้อย่างเหมาะสมพร้อมทั้งสามารถให้เหตุผลประกอบได้ พร้อมทั้งเน้นการเรียนการสอนที่เน้นการอภิปรายร่วมกันระหว่างนักเรียนกับนักเรียน และนักเรียนกับครูผู้สอนเพื่อให้พฤติกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วงจรปฏิบัติการที่ 2 ดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิค KWDL โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ขั้นที่ 1 การวางแผน หลังจากที่เราพบปัญหาที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนรู้ในวงจรปฏิบัติการที่ 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ในวงจรปฏิบัติการที่ 2 โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ร่วมกับการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWDL ขั้นที่ 2 การปฏิบัติการ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ร่วมกับเทคนิค KWDL มี 6 ขั้นตอนดังนี้ 1) กำหนดปัญหา ร่วมกับ K = What we know (เรารู้อะไร) และ W = What we want to know (เราต้องการรู้อะไร) 2) ทำความเข้าใจกับปัญหา 3) ดำเนินการศึกษาค้นคว้า ร่วมกับ D = What we do to find out (เราทำอะไร อย่างไรเพื่อหาคำตอบ) 4) สังเคราะห์ความรู้ ร่วมกับ L = What we learned (เราได้เรียนรู้อะไร) 5) สรุปและประเมินค่าของคำตอบ 6) นำเสนอและประเมินผลงาน หลังเสร็จสิ้นวงจรผู้วิจัยได้วัดกระบวนการทางคณิตศาสตร์ โดยนักเรียนมีคะแนนแบบทดสอบวัดกระบวนการทางคณิตศาสตร์ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 24.42 คิดเป็นร้อยละ 81.41 นั่นคือ มีคะแนนกระบวนการทางคณิตศาสตร์ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ขั้นที่ 3 สังเกตการณ์ นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีระดับพฤติกรรมมารเรียนคณิตศาสตร์อยู่ในระดับสูง 24 คน และระดับกลาง 2 คน จะเห็นว่า ในวงจรปฏิบัติการที่ 2 นี้ มีนักเรียนที่มีระดับของพฤติกรรมมารเรียนคณิตศาสตร์อยู่ในระดับกลาง ลดลงจาก 8 คนเป็น 2 คน ขั้นที่ 4 สะท้อนผลการปฏิบัติการ กลุ่มเป้าหมายทั้งหมด 26 คน ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ทุกคน โดยปัญหาที่พบคือนักเรียน ทำกิจกรรมไม่ทันเวลาที่กำหนด ซึ่งครูจะต้องกระชับเวลาในการเรียนการสอนให้มากขึ้น หรือสร้างกิจกรรมที่ไม่ซับซ้อนจนเกินไป และนักเรียนไม่แสดงความคิดเห็นที่เป็นของตนเอง เพราะฉะนั้นครูจะกระตุ้นให้นักเรียนมีการพูดคุยกันในกลุ่มมากขึ้น แต่การเสริมแรงโดยให้คะแนนเพิ่ม

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องความน่าจะเป็น พบว่านักเรียนมีคะแนนกระบวนการทางคณิตศาสตร์ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม ในวงจรปฏิบัติการที่ 2 ทั้งนี้เนื่องจากจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิค KWDL ซึ่งประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหา ขั้นที่ 2 ทำความเข้าใจกับปัญหา ขั้นที่ 3 ดำเนินการศึกษาค้นคว้า ขั้นที่ 4 สังเคราะห์ความรู้ ขั้นที่ 5 สรุปและประเมินค่าของคำตอบ ขั้นที่ 6 นำเสนอและประเมินผลงาน

ในแต่ละขั้นตอนมุ่งเน้นให้นักเรียนสามารถแก้ปัญหาจากสถานการณ์ในชีวิตจริงได้ จะต้องได้รับการเรียนรู้จาก การลงมือปฏิบัติจริงและมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนในกลุ่มหรือระหว่างกลุ่ม จนนำไปสู่การค้นคว้าหาคำตอบ และกระบวนการ แก้ไขปัญหาที่ได้มาซึ่งคำตอบ เชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ พร้อมทั้งอธิบายเหตุผลในการนำกลับไปใช้ในชีวิตจริงได้ โดยขั้นตอน ที่ 1 นักเรียนกำหนดปัญหาที่ได้จากสถานการณ์ได้ถูกต้องตรงกับหลักการของบาร์โรว์ (Barrows, 1996 : 3-12) ที่ว่านักเรียน จะระบุสิ่งที่ตนต้องการรู้เพื่อความเข้าใจที่ดีขึ้น และส่วนใหญ่สามารถดึงข้อมูลที่สำคัญจากสถานการณ์ เขียนออกมาเป็น รายการได้ จัดหมวดหมู่ของข้อมูลเหล่านั้น ช่วยอธิบายความเข้าใจที่อาจคลาดเคลื่อน หรือช่วยอธิบายให้ชัดเจนยิ่งขึ้น (Show, et al, 1997 : 482) ซึ่งจากการใช้เทคนิค K และ W ที่นักเรียนเข้าใจในลำดับขั้นที่จะทำมากขึ้น ในขั้นตอนที่ 2 จากที่นักเรียนบางส่วนไม่สามารถดึงข้อมูลจากสถานการณ์มาสร้างตารางหรือแผนภาพได้ แต่นักเรียนจะมีข้อมูลที่ได้ในขั้น K จึงสามารถนำเอาข้อมูลนั้นมาสร้างเป็นตารางหรือแผนภาพได้แล้ว จะสามารถนำเอาข้อมูลไปใช้ในการแก้ปัญหาได้ดีขึ้น ในขั้นตอนที่ 3 นักเรียนส่วนใหญ่สามารถดำเนินการหาคำตอบที่ถูกต้องได้ และฝึกกระบวนการคิดวิเคราะห์ปัญหา แก้ปัญหา ร่วมกันเป็นกลุ่ม ได้ เห็นทางเลือกและวิธีการหลากหลายในการแก้ปัญหานั้น รวมทั้งช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจ เกิดทักษะ กระบวนการคิดและกระบวนการแก้ปัญหาต่าง ๆ (ทิตินา แคมมณี, 2555 : 137-138) ซึ่งในขั้น D นักเรียนจะสามารถ ตรวจสอบว่าวิธีการดำเนินงานของตนเองมีความถูกต้องหรือไม่ หรือควรแก้ไขในขั้นตอนใด ขั้นตอนที่ 4 นักเรียนอภิปราย คำตอบร่วมกันในกลุ่มแล้วสร้างเป็นองค์ความรู้เป็นของตนเอง โดยสร้างความรู้จากกระบวนการทำงานกลุ่มเพื่อแก้ปัญหา

หรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550 : 2-3) ในขั้นที่ 5 นักเรียนสามารถให้เหตุผลที่ได้จากการอภิปรายร่วมกัน และค้นพบหนทางหรือเหตุผลด้วยตนเอง เป็นเทคนิคสำคัญที่ทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ มีทักษะในการคิดเชิงเหตุผลด้วยตนเอง (วัลลีย์ สัตยาชัย, 2547 : 16) พร้อมกับตรวจสอบความถูกต้องของคำตอบที่ได้จากสถานการณ์ได้ ซึ่งนักเรียนก็สามารถทำแบบฝึกหัดที่ได้จากเนื้อหาที่เรียนในห้องเรียนให้มีความถูกต้องมากยิ่งขึ้น ในขั้นที่ 6 นักเรียนออกมานำเสนอในกิจกรรมที่ตนเองทำพร้อมกับอธิบายให้เพื่อนในกลุ่มอื่นเข้าใจในปัญหาที่ตนกำหนดได้ดีขึ้น

เมื่อพิจารณาในแต่ละวงจรปฏิบัติการ พบว่าการพัฒนากระบวนการทางคณิตศาสตร์ในวงจรปฏิบัติการที่ 1 ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน พบว่านักเรียนที่มีคะแนนกระบวนการทางคณิตศาสตร์ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม จำนวน 24 คนจากนักเรียนทั้งหมด 26 คน โดยคิดเป็นร้อยละ 92.31 นักเรียนส่วนใหญ่มีกระบวนการทางคณิตศาสตร์ ทั้ง 3 ด้าน แต่คะแนนต่ำในข้อข้อ 1.2) ทำสถานการณ์หรือปัญหาให้อยู่ในรูปอย่างง่าย เพื่อให้การวิเคราะห์ทางคณิตศาสตร์ง่ายขึ้น 2.2) ใช้เครื่องมือทางคณิตศาสตร์เพื่อช่วยหาวิธีแก้ปัญหาก็ถูกต้องหรือเหมาะสม ซึ่งการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ซึ่งผู้ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ในวงจรปฏิบัติการที่ 1 ส่วนใหญ่จะเป็นนักเรียนที่มีความกระตือรือร้น เอาใจใส่ในการเรียน สงสัยในขั้นตอนใดจะมีการซักถามครูผู้สอน มีการแก้ปัญหาของสถานการณ์ร่วมกันภายในกลุ่มจนทำให้หาวิธีดำเนินการได้เหมาะสม ส่วนผู้ที่ไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 นักเรียนมีปัญหาในการเขียนอธิบายคำตอบ โดยจะเขียนอธิบายไม่ตรงกับโจทย์ที่ตั้งไว้พร้อมทั้งยังให้เหตุผลที่ยังไม่เหมาะสมเท่าที่ควร อีกทั้งในการทำกิจกรรมในชั้นเรียน นักเรียนจะสงสัยในตัวกิจกรรมที่ครูผู้สอนให้ทำ จะรอให้เพื่อนภายในกลุ่มเป็นคนคิดแก้ปัญหาแล้วค่อยมาฟังอธิบายในภายหลัง ซึ่งผิดจากการเรียนจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่ผู้เรียนต้องเป็นผู้จัดการเรียนรู้ของตนเอง และสร้างความรู้ด้วยตนเองผ่านปัญหาที่เป็นตัวกระตุ้นสำคัญให้เกิดความงอกงามทางปัญญา (ประสาธน์ เนื่องเฉลิม, 2557 : 25) ถ้านักเรียนสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเองก็จะสามารถพัฒนากระบวนการคิดให้ดีขึ้น ผู้เรียนจึงต้องวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง บริหารเวลาเอง คัดเลือกวิธีการเรียนรู้และประสบการณ์การเรียนรู้ รวมทั้งประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550 : 2-3) แต่พบว่านักเรียนกลุ่มนี้ยังมีปัญหาในด้านกระบวนการทางคณิตศาสตร์ซึ่งจะกำหนดปัญหาที่ได้จากสถานการณ์แต่ไม่สามารถนำข้อมูลที่ได้จากสถานการณ์ไปสร้างเป็นตารางหรือแผนภาพ เพื่อจะนำไปดำเนินการหาผลลัพธ์ไม่ถูกต้องทั้งนี้อธิบายได้ว่า

1) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในขั้น กำหนดปัญหา นักเรียนจะต้องทำความเข้าใจในคำศัพท์และความคิด ระบุปัญหาที่ได้จากสถานการณ์ วิเคราะห์ปัญหา และตั้งสมมุติฐาน (อุดม รัตนอมพรโสภณ, 2545 : 35) แต่ผู้วิจัยขาดการให้นักเรียนเน้นในเรื่องการเขียนประเด็นปัญหาที่สำคัญหรือเขียนข้อมูลที่มีในสถานการณ์ จึงทำให้นักเรียนไม่สามารถนำข้อมูลมาสร้างเป็นตารางหรือแผนภาพได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเน้นให้นักเรียนเขียนข้อมูลที่ได้จากสถานการณ์ออกมาเป็นประเด็นเพื่อให้ง่ายต่อการนำไปสร้างแผนภาพหรือตาราง โดยใช้เทคนิค KWDL เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นการใช้คำถามเพื่อนำไปสู่การแก้โจทย์ปัญหา เน้นให้นักเรียนได้ฝึกการคิดวิเคราะห์โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ตามขั้นตอนและสามารถหาวิธีแก้โจทย์ปัญหาที่ดีที่สุด KWDL ที่สามารถให้นักเรียนวิเคราะห์สถานการณ์ว่ามีข้อมูลใดที่สำคัญแล้วจะมีวิธีการดำเนินการหาคำตอบในลักษณะใด (ปริยา สิริระบุตร, 2558 : 41-49) ผู้วิจัยจึงให้นักเรียนวิเคราะห์สถานการณ์ว่ามีข้อมูลใดที่สามารถนำมาใช้ในการดำเนินการหาคำตอบได้ถูกต้องและเหมาะสม

2) นักเรียนในกลุ่มที่มีพฤติกรรมมารเรียนคณิตศาสตร์ในระดับกลาง มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่นอยู่บ้าง ซึ่งถ้านักเรียนในกลุ่มนี้มีการพูดคุยกับเพื่อนให้มากขึ้นก็จะเป็นประโยชน์ในการค้นหาความรู้ ฝึกให้นักเรียนมีทักษะในการรับส่งข้อมูลเรียนรู้เกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างบุคคล และฝึกการจัดระบบตนเอง เพื่อพัฒนาความสามารถในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม องค์ความรู้จะผ่านการวิเคราะห์โดยนักเรียน มีการสังเคราะห์ และตัดสินใจร่วมกัน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550 : 5) จึงจะส่งผลให้มีการเรียนคณิตศาสตร์ที่ดีขึ้นเพื่อให้กระบวนการทางคณิตศาสตร์มีการพัฒนามากกว่าเดิม ซึ่งการเรียนเป็นกลุ่มย่อย ผู้เรียนจะต้องมีทักษะการทำงานกลุ่ม และความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับคนอื่น

ในกลุ่ม จะทำให้การเรียนรู้ร่วมกันของสมาชิกในกลุ่มประสบผลสำเร็จได้ดียิ่งขึ้น (ประพันธ์ศิริ สุเลาจี, 2541 : 52) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงควรเน้นให้มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่นให้มากขึ้น ทำให้การพัฒนากระบวนการทางคณิตศาสตร์ ในด้านการคิดสถานการณ์ของปัญหาในเชิงคณิตศาสตร์ ตัวชี้วัด 1.2 ทำสถานการณ์หรือปัญหาให้อยู่ในรูปอย่างง่ายเพื่อให้ การวิเคราะห์ทางคณิตศาสตร์ง่ายขึ้น นักเรียนจะสามารถสร้างตาราง หรือแผนภาพ ไปใช้ในการดำเนินการหาคำตอบได้ดีขึ้น จนนำไปสู่การใช้ข้อมูลจากการสร้างตาราง หรือแผนภาพในการดำเนินการให้คำตอบได้ดียิ่งขึ้นส่งผลให้พัฒนาในตัวชี้วัด 2.2 ใช้เครื่องมือทางคณิตศาสตร์เพื่อช่วยหาวิธีแก้ปัญหาก็ถูกต้องหรือเหมาะสมได้ดี

วงจรปฏิบัติที่ 2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนทุกคนในกลุ่มได้มีการอภิปรายร่วมกัน มากขึ้น และใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิค KWDL โดยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มแก้ปัญหาที่ได้ จากสถานการณ์ที่กำหนดได้อย่างเป็นลำดับขั้นตอนมากยิ่งขึ้น รู้ว่าควรนำหลักการใดมาใช้ประกอบการให้เหตุผล เพื่อที่จะ นำกลับมาใช้ชีวิตจริงได้ ซึ่งนักเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 24.42 คิดเป็นร้อยละ 81.41 เมื่อนำคะแนนที่คิดเป็นร้อยละของ กลุ่มเป้าหมายเทียบกับเกณฑ์ ให้มีคะแนนอย่างน้อยร้อยละ 70 โดยมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ ทั้งหมด 26 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีกระบวนการทางคณิตศาสตร์ที่สูงขึ้น แต่ยังมีนักเรียนจำนวน 5 คนที่ได้คะแนนลดลงแต่มี คะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 เนื่องจากนักเรียนกลุ่มนี้ยังมีความเข้าใจในพื้นฐานการดำเนินการทางคณิตศาสตร์ แต่ยังมี ความละเอียดรอบคอบไม่เต็มที่เท่าที่ควร และมีนักเรียนที่มีกระบวนการทางคณิตศาสตร์ไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ลดลงจาก วงจรปฏิบัติการที่ 1 ทั้งนี้ อธิบายได้ว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิค KWDL จะเน้นให้นักเรียนคิดอย่าง เป็นระบบ มีลำดับขั้นตอนการดำเนินการที่ชัดเจน และให้นักเรียนสามารถอธิบายเหตุผลที่ได้จากการหาผลลัพธ์ออกมาได้ดีขึ้น ซึ่งทำให้นักเรียนมีการพัฒนากระบวนการทางคณิตศาสตร์ได้ดีขึ้นสอดคล้องกับเพญินิตย์ เมตตา (2553 : 73) ที่กล่าวว่าเทคนิค KWDL ช่วยให้ผู้เรียนสามารถแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ได้ และยังช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านและทักษะ กระบวนการทางคณิตศาสตร์ที่ดีขึ้น ซึ่งถ้านักเรียนขาดความสามารถในการใช้คณิตศาสตร์อย่างสมเหตุสมผล อาจทำให้เกิด การตัดสินใจที่ผิดพลาดหรือสับสนในชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัว เฉกเช่นผู้ตัดสินใจอย่างไร้ข้อมูลข่าวสาร (สุนีย์ คล้ายนิล, 2549 : 15) ผู้วิจัยจึงพัฒนาให้นักเรียนมีการดำเนินการหาคำตอบจากบริบทจริง และให้เหตุผลประกอบให้มีความเหมาะสม และมีวิจารณ์ญาณให้มากที่สุด

จากผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิค KWDL เป็นการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ที่มุ่งเน้นพัฒนาให้นักเรียนได้มองเห็นถึงปัญหา แล้วมีความสงสัยที่จะแก้ปัญหานั้น โดยจะใช้กระบวนการ ทางคณิตศาสตร์ไปใช้ในการแก้ปัญหาที่ตนเองสนใจ สามารถตรวจสอบกระบวนการแก้ปัญหาด้วยตนเอง พร้อมทั้งให้เหตุผลได้ เมื่อหาคำตอบจากสถานการณ์นั้นได้แล้ว และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นในกลุ่มได้ โดยขั้นตอนของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ช่วยส่งเสริมกระบวนการทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลกานต์ ศรีธิ (2561 : 105-118) ได้ทำการพัฒนาการเรียนรู้เรื่องคณิตศาสตร์ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องภาคตัดกรวย โดยผลการวิจัยการเรียนรู้เรื่องคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 40 คน ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 60 ขึ้นไป และสอดคล้องกับ Shaw, et all. (1997 : 482) ได้ทำการศึกษารวมกลุ่มแก้ปัญหาคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิค KWDL ของนักเรียนเกรด 4 โดยกลุ่มทดลองใช้การร่วมกลุ่มเพื่อแก้โจทย์ปัญหาโดยใช้เทคนิค KWDL กลุ่มควบคุมทำงานกลุ่ม เป็นครั้งคราว ปรากฏผลว่านักเรียนที่เรียนรวมกลุ่มโดยใช้เทคนิค KWDL มีเจตคติด้านบวกและผลสัมฤทธิ์ในการแก้ โจทย์ปัญหาสูงกว่าการสอนปกติ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ผู้สอนควรเข้าใจหลักการสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากเป็นการจัดกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนดำเนินการของคำตอบเองจากปัญหาที่ตนเองสงสัย ซึ่งครูจะมีบทบาทเพียงแค่ให้คำแนะนำ และให้คำปรึกษาในสิ่งที่ตนเองสงสัย อำนวยความสะดวกให้กับนักเรียนในการจัดการเรียนการสอน และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

1.2 ควรนำสถานการณ์ที่ครอบคลุมและเหมาะสมมาใช้กับเนื้อหาที่เรียน และหาสถานการณ์ที่เป็นปัจจุบันใกล้ตัวกับนักเรียน มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อดึงดูดความสนใจของนักเรียน

1.3 เนื่องจากการจัดกิจกรรมนั้นเป็นกิจกรรมที่ใหม่กับนักเรียน ในช่วงแรกครูผู้สอนควรให้สถานการณ์ที่ไม่ซับซ้อน เพื่อที่จะง่ายต่อการดำเนินการหาคำตอบและง่ายต่อการทำความเข้าใจของนักเรียน ทำให้นักเรียนไม่สับสนกับการจัดการเรียนการสอน อยากที่จะแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่อ ๆ ไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษามูลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ที่พัฒนาความสามารถหรือทักษะในด้านอื่น ๆ เช่น การคิดเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ การให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เป็นต้น

2.2 ควรศึกษารูปแบบการวิจัยในเนื้อหาคณิตศาสตร์อื่น ๆ สามารถพัฒนากระบวนการทางคณิตศาสตร์ได้ครอบคลุมในทุกเนื้อหาหรือไม่ เช่น เวกเตอร์ใน 3 มิติ ตรีโกณมิติ จำนวนเชิงซ้อน เมทริกซ์ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กมลกานต์ ศรีธิ. (2561). การวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ที่ส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องคณิตศาสตร์ เรื่องภาคตัดกรวย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. *วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์*, 13(37), 105–118.
- ฉวีวรรณ แก้วไธระ. (2559). *การพัฒนาแบบเครื่องมือการวัดทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น*. กรุงเทพฯ: สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน).
- ทศนา เขมมณี. (2555). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2541). *คิดเก่ง สมองไว*. กรุงเทพฯ: โปรดักทีฟบุ๊ก.
- ประสาธน์ เนื่องเฉลิม. (2557). *การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในศตวรรษที่ 21*. มหาสารคาม: อภิชาติการพิมพ์.
- ปรียา ลิธิระบุตร. (2558). การพัฒนาทักษะการแก้โจทย์ปัญหาเรื่องการคูณ การหาร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL ร่วมกับการวาดรูปบาร์. *วิจัยและประเมินผลอุบลราชธานี*, 4(1), 41–49.
- พวงรัตน์ บุญญานุกรณ์. (2544). *การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก*. กรุงเทพฯ: ธนาเพรสแอนด์กราฟฟิค.
- เพ็ญนิตย์ เมตตา. (2553). *การพัฒนาทักษะการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ โดยการสอนด้วยเทคนิค KWDL สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองหว้าเอน จังหวัดนครราชสีมา*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและวิธีสอน. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ภัทรกุล จริยวิทยานนท์. (2533). คณิตศาสตร์กับการพัฒนาประเทศ. *วารสาร สสวท*, 18(72), 10-13.
- วัชราน เล่าเรียนดี. (2556). *รูปแบบและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด* (พิมพ์ครั้งที่ 10). นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วัลลีย์ สัตยาชัย. (2547). *การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลักฐานรูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพฯ: บุ๊คเน็ต.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). *สนุกกับการเรียนในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.

- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.). (2558). *สรุปผลการประเมิน PISA 2015 วิทยาศาสตร์ การอ่าน และคณิตศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.).
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.). (2560). *สรุปข้อมูลเบื้องต้น PISA 2015*. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.).
- สมพงษ์ จิตระดับ. (2559). ประจักษ์ไทย!! ผล PISA ประจักษ์ไทยเหลือทุกด้าน ชัด'ปึกศธ.'ปิดประเด็น-สุกปัญหา. สืบค้นเมื่อ 2 ตุลาคม 2562, จาก https://www.matichon.co.th/education/news_395185
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). *การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุนีย์ คล้ายนิล. (2549). *การเรียนรู้เพื่อโลกวันพรุ่งนี้: รายงานการประเมินผลการเรียนรู้จาก PISA 2003*. กรุงเทพฯ: เซเวนพรีนติ้งกรุ๊ป.
- เสาวนีย์ บุญแก้ว. (2554). *การศึกษาความสามารถในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ภาคตัดกรวยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค K-W-D-L โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย นครศรีธรรมราช*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนคณิตศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อุดม รัตนอัมพรโสณ. (2545). *การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก*. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Barrows, H.S. (1996). Problem-based learning in medicine and beyond: A brief overview. *New Directions for Teaching and Learning*, 1996(68), 3–12.
- Ogle, D.M. (1986). K-W-L: A Teaching Model That Develops Active Reading of Expository Text. *The Reading Teacher*, 39(6), 564–570.
- Show, J.M., Chambles, M.S., Chessin, D.A., Price, V. and Beardain, G. (1997). Cooperative Problem Solving: Using KWDL as an Organizational Technique. *Teaching Children Mathematics*, 3(9), 482.

การจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการคูณ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เทคนิค KWDL นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

Organizing of Mathematics Learning Activities on Multiplication Topic by Using KWDL Techniques for Prathomsuksa 3 Students

สุพัตรา ไพโรลิน¹, ธัญญลักษณ์ เขจรภักดิ์² และ ณัฐชัย จันทชุม³

Supatar Prilin¹, Thanyaluck Khechornphak² and Nattachai Chantachum³

Received : 13 มิ.ย. 2563

Revised : 16 ส.ค. 2563

Accepted : 17 ส.ค. 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อ 1) พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการคูณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้เทคนิค KWDL ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องการคูณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เทคนิค KWDL กับเกณฑ์ร้อยละ 75 และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยใช้เทคนิค KWDL ชั้นประถมศึกษา 3 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองสิม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 15 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 13 แผน 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจ จำนวน 15 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test (One Sample)

ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์เรื่องการคูณโดยใช้เทคนิค KWDL ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.10/82.22 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพ 75/75 ที่กำหนดไว้ 2) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการคูณโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เทคนิค KWDL หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และ 3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์เรื่องการคูณ โดยใช้เทคนิค KWDL โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.94)

คำสำคัญ : กิจกรรมการเรียนรู้เทคนิค KWDL, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์, ความพึงพอใจในการเรียน

Abstract

The purposes of this research were to 1) develop learning management of Mathematics on multiplication topic by using KWDL techniques for Prathomsuksa 3 students with the efficiency criterion

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม อีเมล: Supatar5337@gmail.com

² อาจารย์ ดร. คณະครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณະครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹ Master Student, Program in Education (Curriculum and Instruction), Maha Sarakham Rajabhat University,
Email: Supatar5337@gmail.com

² Ph.D., Lecturer in Maha Sarakham Rajabhat University

³ Assistant Professor, Ph.D., Lecturer in Maha Sarakham Rajabhat University

of 75/75, 2) compare Mathematics learning achievement on Multiplication topic after using KWDL technique of Prathomsuksa 3 students with the criterion of 75 percent and 3) study for satisfaction of student who learned through KWDL techniques. The samples were 15 students of Prathomsuksa 3 in the 2nd semester of academic year 2018 at Ban Nong Sim School, Maha Sarakham Primary Education Area Office 1 and the samples were selected by the Cluster Random Sampling. The instruments using in this research consisted of 13 learning management plans, Mathematics achievement test with 30 items and the questionnaire on student's satisfaction with 15 items. The statistics used in data analysis were percentage, mean, standard deviation and t-test (One Sample).

The findings of this research revealed that 1) The learning activity using KWDL technique had the efficiency of 80.10 /83.11, which showed higher efficiency than the 75/75 criterion. 2) The average post-test score of students after learning with KWDL technique was higher than the criterion of 75 percent at the .05 level of statistical significance. And 3) Students had satisfaction on learning activities using KWDL technique at a high level ($\bar{X}$ = 3.99, S.D. = 0.94).

Keywords : KWLD learning activities technique, Mathematical Achievement, Learning Satisfaction

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตราที่ 22 และมาตราที่ 2 (4) ได้กำหนดแนวการจัดการศึกษาของชาติ ต้องเน้นทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสม ยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพโดยเฉพาะด้านความรู้ และทักษะด้านคณิตศาสตร์ และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2553 : 7-8) เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ เป็นการสร้างกลยุทธ์ใหม่ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สามารถตอบสนองความต้องการของบุคคล สังคมไทย ผู้เรียนมีศักยภาพในการแข่งขันและร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในสังคมโลก หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการการเรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง และแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 3) อีกทั้งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ได้กำหนดวิชาคณิตศาสตร์อยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในคณิตศาสตร์พื้นฐานเกี่ยวกับจำนวน และการดำเนินการ การวัด เรขาคณิต พีชคณิต การวิเคราะห์ข้อมูลและความน่าจะเป็น และทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ พร้อมทั้งสามารถนำความรู้ที่ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ และมีทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ สามารถแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่หลากหลาย การให้เหตุผลการสื่อสารสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ การนำเสนอการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การเชื่อมโยงความรู้ต่าง ๆ ทางคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่น ๆ ทำงานอย่างเป็นระบบ มีระเบียบวินัย มีความรอบคอบ มีความรับผิดชอบ มีวิจารณญาณ มีความเชื่อมั่นในตนเอง พร้อมทั้งตระหนักในคุณค่า และมีเจตคติที่ดีต่อคณิตศาสตร์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 1-2)

การจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ความคิดรวบยอด ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ และนำความรู้และทักษะไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยเน้นการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน 3 ด้าน คือ 1) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมโนคติทางคณิตศาสตร์ (Conceptual Knowledge) 2) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกรรมวิธีทางคณิตศาสตร์ (Procedural Knowledge) และ 3) ความสามารถในการเชื่อมโยงระหว่างมโนคติที่เกี่ยวข้อง และกรรมวิธีทางคณิตศาสตร์ (Connection Between Conceptual and Procedural Knowledge) และให้ความสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่เน้นความเข้าใจเชิงสัมพันธ์ (Relational Understanding) คือเป็นการพัฒนามโนคติอย่างมีความหมาย เน้นการอธิบายเหตุผล ประกอบความรู้ความเข้าใจในแต่ละมโนคติ และกรรมวิธีการคิดคำนวณ รวมทั้งสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างกรรมวิธีการคิดคำนวณกับมโนคติทางคณิตศาสตร์ แม้ว่าผู้สอนจะต้องใช้เวลาและความพยายามในการพัฒนามโนคติ อีกทั้งต้องมีการจัดสิ่งแวดล้อมเชิงรูปธรรมที่เอื้อต่อการสร้างความรู้และความเข้าใจของนักเรียน (สุลัดดา ลอยฟ้า, 2552 : 1)

การจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองสิม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 จากการวิเคราะห์ผลการสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ปีการศึกษา 2560 พบว่าเนื้อหาเรื่อง การคูณ มีจำนวนนักเรียนที่สอบไม่ผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้และเกณฑ์การประเมินที่กำหนดมากกว่าในบทอื่น ๆ (โรงเรียนบ้านหนองสิม, 2560 : 1-2) จึงจำเป็นต้องได้รับการพิจารณาปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ แนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ของครูผู้สอนในการปรับปรุง ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ จะพัฒนาความรู้พื้นฐานให้นักเรียนต้องเรียนรู้ด้วยการสังเกต คิดวิเคราะห์หาเหตุผล สรุปความรู้ความเข้าใจในกระบวนการคิดหลักการต่าง ๆ ทางคณิตศาสตร์ ตรวจสอบความถูกต้อง ผูกทักษะและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของแต่ละคนด้วย ทักษะการคูณเป็นความสามารถของนักเรียนที่จะผสมผสาน ทั้งความรู้ ความเข้าใจพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของกันและกัน อาทิ ถ้าบวกเป็นบวกเร็วก็จะส่งผลให้คูณเป็นคูณเร็ว ถ้าลบเป็นลบเร็ว ก็จะทำให้หารเป็นหารเร็ว (สุวร กาญจนมยุร, 2555 : 1) การที่จะส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะและความสามารถในการคูณ ซึ่งมีลักษณะเป็นนามธรรมได้นั้น ครูผู้สอนจำเป็นต้องใช้เทคนิควิธีการให้สอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียน โดยการเปลี่ยนวิธีเรียนจากกลุ่มใหญ่มาเป็นกลุ่มการเรียนรู้กลุ่มย่อย และยึดความแตกต่างระหว่างผู้เรียนแต่ละคนเป็นหลัก ซึ่งจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา (พรพิรุณ บุตรดา, 2550: 30) ช่วยให้ผู้เรียนได้ร่วมมือกันแก้ปัญหาให้บรรลุผลได้ดี โดยอาศัยสมาชิกในกลุ่มร่วมกันรับผิดชอบ รวมทั้งช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ใช้สื่อที่สอดคล้องเหมาะสมกับธรรมชาติของเนื้อหาและบริบทของผู้เรียน จะช่วยให้นักเรียนเข้าใจการเรียนและเกิดทักษะได้ดีขึ้น (สุวร กาญจนมยุร, 2555 : 74-75)

นอกจากปัญหาดังกล่าว ครูผู้สอนจำเป็นต้องปรับใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่มีคุณค่าสำหรับนักเรียนมากขึ้น เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์ รวมทั้งส่งเสริมสร้างบรรยากาศในการเรียนของนักเรียน ให้มีความกระตือรือร้น แนวทางในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และเห็นว่ากิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการใช้เทคนิค KWDL เป็นการจัดการเรียนรู้แบบหนึ่งที่ครูสามารถนำมาใช้จัดการเรียน เพื่อแก้ปัญหาการเรียนรู้เรื่องการคูณที่ต้องอาศัยความสามารถในการอ่าน คิดวิเคราะห์สังเคราะห์ โจทย์คณิตศาสตร์มีทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ได้อย่างหลากหลาย อันจะส่งผลให้นักเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันของตนเองได้ อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล (วัชรนา เล่าเรียนดี, 2554 : 150) สำหรับขั้นตอนการสอนโดยใช้เทคนิค KWDL นี้ได้แนวคิดจาก แนวคิดของ Ogle ต่อมา Shaw, et al. (1997 : 56) อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมิสซิสซิปปี ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้เสนอขั้นตอนการสอนโดยใช้เทคนิค KWDL มาใช้กับวิชาคณิตศาสตร์สามารถสรุปได้ ดังนี้ K คือ เรารู้อะไร (What we Know) W คือ เราต้องการรู้ ต้องการทราบอะไร (What we want to know) D คือ เราทำอะไร อย่างไร (What we Do) L คือ เราเรียนรู้อะไร (What we Learned) การกำหนดขั้นตอนของเทคนิค KWDL คือ การมีคำถามนำเพื่อให้คิดหาข้อมูลของคำตอบตามที่ต้องการในแต่ละขั้น

จะช่วยส่งเสริมการอ่านมากขึ้น โดยเฉพาะการอ่านเชิงวิเคราะห์ การนำกระบวนการ หรือเทคนิค KWDL ไปใช้ในการสอนคณิตศาสตร์ เป็นวิธีที่เหมาะสมอีกวิธีหนึ่ง (วัชรรา เล่าเรียนดี, 2554 : 130)

จากแนวคิดและเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจและต้องการที่จะศึกษาการนำรูปแบบการจัดกิจกรรม การเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เทคนิค KWDL มาใช้จัดกิจกรรม การเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ ให้สูงขึ้น และเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนา การจัดการเรียนรู้ที่สนับสนุน ส่งเสริมศักยภาพด้านคณิตศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และยกระดับผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้เทคนิค KWDL ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เทคนิค KWDL กับเกณฑ์ร้อยละ 75
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยใช้เทคนิค KWDL ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

การวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เทคนิค KWDL ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ และนำมากำหนดกรอบแนวคิดและสมมติฐาน ดังนี้

กรอบแนวคิด

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแสดงกรอบแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL ของ Shaw, et al. (1997: 56) และแนวคิดของวัชรรา เล่าเรียนดี (2554 : 149-150) มาประยุกต์ใช้เป็นตัวแปรต้น คือ การจัดการเรียนรู้ วิชาคณิตศาสตร์ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เทคนิค KWDL โดยมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นนำ 2) ขั้นสอนเนื้อหาใหม่ตามแผนผัง KWDL 3) ขั้นฝึกทักษะโดยอิสระ และ 4) ขั้นสรุปบทเรียนและประเมินผล เพื่อพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ และศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ โดยแสดงการเชื่อมโยง ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย เรื่องการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ เทคนิค KWDL นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

สมมติฐาน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เทคนิค KWDL เรื่อง การคูณ หลังเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เทคนิค KWDL
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ในกลุ่มโรงเรียนศูนย์พัฒนาคุณภาพ
การศึกษาหนองสิมวังไชยวังใหม่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 จำนวน 10 โรงเรียน
รวมนักเรียนทั้งหมด 96 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองสิม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
มหาสารคาม เขต 1 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 15 คน ได้มาโดยใช้เทคนิคการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster
Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยเครื่องมือ ดังนี้

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์เรื่อง การคูณ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้
เทคนิค KWDL จำนวน 13 แผน รวมเวลา 13 ชั่วโมง โดยผู้วิจัยได้ศึกษา และวิเคราะห์เนื้อหา เรื่อง การคูณ กลุ่มสาระ
การเรียนรู้คณิตศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 คู่มือครู
กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และทฤษฎี หลักการ รูปแบบการสอน และเทคนิค KWDL เพื่อกำหนด
จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอน และการวัดผลและประเมินผล ให้สอดคล้อง
และเหมาะสมกับนักเรียน ซึ่งประเมินคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย
ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ภาษา ด้านหลักสูตรและการสอน ด้านการวิจัยและประเมินผล ด้านสถิติสำหรับการวิจัย ด้านการสอน
คณิตศาสตร์ ผลการประเมินความถูกต้องเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ ครอบคลุมเนื้อหา หลักการประเมินผล
การลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.29)

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสร้าง
แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และสร้างแบบทดสอบให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ตามมาตรฐานและตัวชี้วัดที่กำหนดไว้
พร้อมทั้งนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม 5 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความสอดคล้องตามเนื้อหาจุดประสงค์การเรียนรู้
ผลการประเมินพบว่าข้อสอบมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.60-1.00 และนำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับนักเรียน
ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านวังปลาโด จำนวน 36 คน ซึ่งผลการวิเคราะห์แบบทดสอบ
วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าความยาก (P) อยู่ระหว่าง 0.42-0.79 ค่าอำนาจจำแนก (B) อยู่ระหว่าง 0.42-0.76
และค่าความเชื่อมั่น (r) เท่ากับ 0.95

2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิค KWDL ของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 15 ข้อ โดยผู้วิจัยได้ศึกษา วิเคราะห์ เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และวิธีสร้างแบบสอบถาม
เพื่อวัดความพึงพอใจ เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า
(Rating Scale) 5 ระดับ และเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม 5 ท่าน ประเมินความสอดคล้องของแบบสอบถามความพึงพอใจ
ซึ่งผลการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบประเมินความพึงพอใจ มีค่าระหว่าง 0.60-1.00

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ดังนี้

3.1 ปฐมนิเทศนักเรียนและชี้แจงเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เทคนิค KWDL

3.2 ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) กับกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการคูณ เป็นแบบทดสอบปรนัย จำนวน 30 ข้อ ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นและวิเคราะห์หาคุณภาพแล้ว และบันทึกผลการสอบไว้เป็นคะแนนก่อนเรียน

3.3 ดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เทคนิค KWDL เรื่องการคูณ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 13 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง รวม 13 ชั่วโมง โดยการจัดกิจกรรมแต่ละแผนจะมีการเก็บคะแนนจากการทดสอบย่อย

3.4 หลังจากจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เทคนิค KWDL เรื่องการคูณ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ครบทั้ง 13 แผน ทำการทดสอบหลังเรียน (Post-test) กับกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบทดสอบฉบับเดิม

3.5 สอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้เทคนิค KWDL รายวิชาคณิตศาสตร์ โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากทดลองกับกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ เปรียบเทียบ โดยใช้สถิติที่เหมาะสม ดังนี้

4.1 วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เทคนิค KWDL จากคะแนนการทดสอบย่อยในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งหมด และคะแนนทดสอบหลังเรียนของนักเรียนทั้งหมด ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สูตร $E1/E2$ ตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 75/75

4.2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องการคูณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เทคนิค KWDL หลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 75 โดยใช้ t-test (One Sample)

4.3 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เทคนิค KWDL ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา 3 โดยคำนวณค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วเทียบกับเกณฑ์

สรุปผล

การวิจัย เรื่องการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการคูณ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เทคนิค KWDL ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการคูณ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เทคนิค KWDL ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพ ($E1/E2$) เท่ากับ 80.10/82.22 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 ที่กำหนดไว้
2. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เทคนิค KWDL มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05
3. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เทคนิค KWDL โดยรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมาก ($\bar{X}$)= 3.99, S.D. = 0.94)

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการคูณ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เทคนิค KWDL ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการคูณ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เทคนิค KWDL ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 80.10/82.22 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เทคนิค KWDL ช่วยให้นักเรียนได้ศึกษาหาความรู้ ให้นักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาเรื่องนี้มากขึ้น ได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง มีการนำเสนอสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้นั้น ๆ ให้ผู้อื่นได้รับรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความคิดเห็นโดยใช้เทคนิค KWDL จึงส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น ซึ่งผู้วิจัยได้คอยช่วยเหลือ ให้คำแนะนำแก่นักเรียนดูแลอย่างใกล้ชิดตลอดเวลาในการทำกิจกรรม เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออก สำหรับการทำกิจกรรมทุกครั้งก็จะมีภาระตุนให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการทำงาน ทั้งยังสอนให้นักเรียนรู้จักวิธีแก้ปัญหา การอธิบายเหตุผลต่าง ๆ การจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิค KWDL สอดคล้องกับนิรันดร์ แสงกุลหลาบ (2547 : 7-8) ที่ได้สรุปความสำคัญและประโยชน์การจัดการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิค KWDL ว่าเป็นการช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถ พัฒนาทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ได้อย่างหลากหลาย ช่วยส่งเสริมพัฒนาความสามารถในการคิดเชิงวิเคราะห์และสังเคราะห์ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ได้อย่างถูกต้องมากยิ่งขึ้น รวมทั้งช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาสติปัญญา พัฒนาการคิด พัฒนาทางสังคมโดยเฉพาะการจัดให้ผู้เรียนฝึกการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ ตามแนวคิดของวีรา เล่าเรียนดี (2554 : 131) ได้เสนอขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL ในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ซึ่งประกอบไปด้วยขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 4 ขั้นตอน คือ ขั้นนำ ขั้นสอนเนื้อหาใหม่ ขั้นฝึกทักษะโดยอิสระ และขั้นสรุปบทเรียนและประเมินผล นอกจากขั้นตอนของเทคนิค KWDL ดังกล่าวแล้ว การใช้เทคนิค KWDL ในการสอนคณิตศาสตร์ผู้วิจัยได้เตรียมแผนผัง KWDL โดยครูและนักเรียนร่วมกันเรียนรู้ทำความเข้าใจ โดยมีแผนผัง KWDL ประกอบให้เห็นชัดเจนทุกคนด้วยการร่วมกันฝึกและทำแบบฝึกหัด จึงทำให้แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการใช้เทคนิค KWDL มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 ที่กำหนด สอดคล้องกับงานวิจัยของวีราฉัตร ตั้งอารีอรุณ (2561 : 80-81) ได้ทำการวิจัยพัฒนาการจัดการเรียนรู้การแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ตามแนวคิด KWDL สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่าประสิทธิภาพของการพัฒนาการจัดการเรียนรู้การแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ตามแนวคิด KWDL นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพ 94.69/81.11 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ (75/75) ซึ่งการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด KWDL เป็นการจัดการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัย หลากหลายรูปแบบ โดยจัดการเรียนรู้เป็นรายบุคคล จัดการเรียนรู้เป็นคู่ เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ หรือการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่ม และสอดคล้องกับงานวิจัยของผ่องงา ใจหา (2558 : 89) ได้ทำการวิจัยการพัฒนาแบบฝึกทักษะในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ พบว่าประสิทธิภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพ 88.28/87.38 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 75/75

2. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เทคนิค KWDL มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งนักเรียนผ่านเกณฑ์ตามเป้าหมายที่กำหนดร้อยละ 86.67 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือร้อยละ 75 ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจากนักเรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL ทำให้นักเรียนได้พัฒนาสติปัญญาพัฒนาทักษะทางสังคมพัฒนาทักษะและความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ที่ช่วยให้เกิดผล สะท้อนหลายรูปแบบทางคณิตศาสตร์ ซึ่งจะส่งผลให้เป็นนักแก้ปัญหาที่ดี สอดคล้องกับผลการวิจัยของวีราฉัตร ตั้งอารีอรุณ (2561 : 82-83) ได้ทำการวิจัยพัฒนาการจัดการเรียนรู้การแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ตามแนวคิด KWDL สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยการพัฒนาการจัดการเรียนรู้การแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ตามแนวคิด KWDL มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่ากับ 80.17 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องมาจากการเรียน

ด้วยกิจกรรมได้เรียนรู้ด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด KWDL ช่วยพัฒนาความสามารถทางคณิตศาสตร์ให้นักเรียนได้อย่างรอบคอบและวางแผนอย่างเป็นระบบขึ้น เกิดแนวคิดใหม่สามารถถ่ายทอดออกมาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น นักเรียนได้ฝึกการวางแผน การทำความเข้าใจและสามารถตรวจสอบได้ การตั้งจุดหมาย มีการจัดระบบข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีประโยชน์ในการคิดวิเคราะห์เขียนสรุปความ

3. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เทคนิค KWDL โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.12) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่านักเรียนมีความพึงพอใจสูงสุด ดังนี้ นักเรียนมีโอกาสช่วยเหลือเพื่อนๆ สมาชิกในการเรียนรู้มาก ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.61) รองลงมา คือ การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWDL นี้ทำให้นักเรียนมีความมั่นใจทุกครั้งเมื่อต้องการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.70) และเทคนิค KWDL ทำให้นักเรียนได้วิธีแก้ปัญหาคือที่สุด ($\bar{X} = .13$, S.D. = 0.61) ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL เป็นการเรียนรู้ที่จะช่วยขึ้นการคิดแนวทางในการอ่านและหาคำตอบของคำถามสำคัญต่าง ๆ จากเรื่องนั้นทำให้นักเรียนนำมาใช้ในการเรียนรู้และสร้างความสนใจเป็นอย่างมาก อีกทั้งนักเรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับเพื่อนทำให้นักเรียนสนุกกับการเรียนมากยิ่งขึ้น เนื่องมาจากนักเรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับเพื่อน ทำให้นักเรียนสนุกสนานและการเรียนมากยิ่งขึ้นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิราฉัตร ตั้งอารีอรุณ (2561 : 84) ได้ทำการวิจัยพัฒนาการจัดการเรียนรู้การแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ตามแนวคิด KWDL สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีความพึงพอใจต่อการเรียนด้านการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ตามแนวคิด KWDL โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.28) เนื่องจากนักเรียนได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย ส่งผลให้นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข และสอดคล้องกับงานวิจัยของผ่องแผ้ว ใจหา (2558 : 91-92) ได้ทำการวิจัยการพัฒนาแบบฝึกทักษะในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้เทคนิค KWDL พบว่าการศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องการคูณ โดยใช้เทคนิค KWDL มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.97$, S.D. = 0.06) เนื่องมาจากการทำกิจกรรมที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงได้เรียนรู้อย่างอิสระ กิจกรรมมีความหลากหลายและการทำงานเป็นกลุ่มทำให้ได้ช่วยกันทำงาน มีการให้คำแนะนำเมื่อนักเรียนเกิดปัญหาโดยการเสริมแรงด้านบวก และสอดคล้องกับงานวิจัยของมะลิวัลย์ ศรีบานชื่น (2554 : 62) ได้ทำการวิจัยเปรียบเทียบความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่องสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ KWDL และการจัดการเรียนรู้แบบปกติ พบว่านักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ KWDL มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ศึกษาพฤติกรรมผู้เรียน ความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนก่อนการจัดกลุ่ม เพื่อให้การทำงานกลุ่มเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ครูสามารถนำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยใช้เทคนิค KWDL ไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ด้านพฤติกรรมการทำงานกลุ่มให้แก่ผู้เรียนได้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาต่อกับกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์เนื้อหาอื่น ๆ หรือกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ด้วย เพื่อให้ครอบคลุมทุกเนื้อหา และพัฒนาทักษะหรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษากับนักเรียนชั้นอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

2.3 ควรศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และทักษะการคิดขั้นสูงอื่น ๆ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ครบทุกด้าน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- นิรันดร์ แสงกุลลาบ. (2547). *การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ เรื่อง โจทย์ปัญหาศณิยมและ ร้อยละ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่จัดการเรียนรู้ ด้วยเทคนิค K-W-D-L และตามแนว สสวท*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ผ่องฉภา ใจทา. (2558). *การพัฒนาแบบฝึกทักษะในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้เทคนิค KWDL*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- พรพิรุณ บุตรดา. (2550). *การเปรียบเทียบความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ การคิด วิเคราะห์และโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างการเรียนด้วยวิธีสอน โดยใช้ยุทธศาสตร์เมตาคognition กับการเรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติ*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยการศึกษา. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- มะลิวัลย์ ศรีบานชื่น. (2554). *การเปรียบเทียบความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่องสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ KWDL และการจัดการเรียนรู้แบบปกติ*. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา*, 5(4), 62-69.
- โรงเรียนบ้านหนองลิ้ม. (2560). *รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา*. มหาสารคาม: โรงเรียนบ้านหนองลิ้ม.
- วัชรรา เล่าเรียนดี. (2554). *รูปแบบและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.
- วิราฉัตร ตั้งอารีอรุณ. (2561). *การพัฒนาการจัดการเรียนรู้การแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ตามแนวคิด KWDL สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สุลัดดา ลอยฟ้า. (2552). *คู่มือการอบรมเชิงปฏิบัติการในโครงการพัฒนาวิชาชีพครูคณิตศาสตร์ ด้วยนวัตกรรมการศึกษาขั้นเรียน (Lesson Study) และวิธีการแบบเปิด (Open Approach)*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุวร กาญจนมยุร. (2555). *เทคนิคการใช้สื่อทางคณิตศาสตร์ ระดับประถมศึกษา เล่มที่ 1*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2553). *คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสาม (พ.ศ. 2554 - 2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับสถานศึกษา พ.ศ. 2554*. กรุงเทพฯ: แมทซ์พอยท์.
- Shaw, J.M. and others. (1997). Cooperative Problem Solving: Using K-W-D-L Lasan Organizational Technique. Retrieved May 5, 1997, From <http://static.highbeam.com>

การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ เรื่องธรรมชาต กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

The Development of an Integrated Learning Unit on Buddhist Fable in Subject Area of Social Studies Religion and Culture for Grade 7 students

พรพจน์ นฤมล¹ และ มนต์รี วงษ์สะพาน²

Phornphot Narumon¹ and Montree Wongsaphan²

Received : 15 มิ.ย. 2563

Revised : 21 ส.ค. 2563

Accepted : 22 ส.ค. 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) พัฒนาหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ เรื่องธรรมชาต กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนภูเวียงวิทยาคม ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) ศึกษาผลการใช้หน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ เรื่องธรรมชาต คือ 2.1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน 2.2) ศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 2.3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 พัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชนิด ดังนี้ 1) หน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ เรื่อง ธรรมชาต 2) แบบประเมินหน่วยการเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาผลการใช้หน่วยการเรียนรู้ โดยทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/2 จำนวน 35 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนภูเวียงวิทยาคม ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมุติฐาน ด้วยสถิติ t-test (dependent) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 5 ชนิด ดังนี้ 1) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องธรรมชาต จำนวน 30 ข้อ 2) แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ จำนวน 30 ข้อ 3) แบบสังเกตพฤติกรรม 4) แบบสัมภาษณ์ 5) แบบวัดความพึงพอใจ จำนวน 10 ข้อ

ผลการวิจัย พบว่า 1) หน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ เรื่องธรรมชาต มีองค์ประกอบ 5 ส่วน ดังนี้ กรอบแนวคิด จุดมุ่งหมาย สาระการเรียนรู้ วิธีการจัดการเรียนรู้ และวิธีวัดและประเมินผล มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.14) และมีประสิทธิภาพ เท่ากับ 84.50/81.05 เป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 2) ผลการใช้หน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ พบว่า 2.1) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 2.2) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ เรื่องธรรมชาต มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ปกติ จำนวน 33 คน (ร้อยละ 94.71) และต่ำกว่าเกณฑ์ 2 คน (5.29 %) 2.3) ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ต่อหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ เรื่องธรรมชาต อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.56)

คำสำคัญ : หน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ธรรมชาต

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม อีเมล: phornphot.n77@gmail.com

² อาจารย์ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

¹ Master Student in Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Mahasarakham University.

Email: phornphot.n77@gmail.com

² Assistant Professor, Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Mahasarakham University

Abstract

The purposes of research were 1) to development of an integrated unit on Buddhist Fable in Subject Area of Social Studies, Religion and Culture for Grade 7 students of Phuwiengwittayakhom School, 2) to study the results of an integrated unit on Buddhist Fable; 2.1) to compare pretest and posttest achievements of Grade 7 students, 2.2) to study the E.Q. of Grade 7 students and 2.3) to study the satisfaction of Grad 7 students. This research method was Research and Development. There were 2-step process of research as follows; Step 1: Developing learning unit. This step employed 2 instruments; 1) An integrated learning unit of Buddhist Fable 2) An assessment form for learning unit. Step 2: Studying the results of learning unit. The samples were 35 Grade 7 students of class 2 by cluster sampling. This step employed 5 instruments; 1) A 30-item achievement test., 2) A 30-item E.Q. test., 3) A behavior observation, 4) An interview and 5) A 10-item questionnaire of satisfaction. The data were analyzed by mean, percentages, standard, deviation and hypothesis test by t-test (dependent)

Findings were as follows: An integrated leaning unit on Buddhist Fable which consisted of 5 components: Concept, Objective, Content, Learning Management, and Measurement and Evaluation had the most suitable quality ($\bar{X}$ = 4.71, S.D. = 0.14) and the effectiveness were 85.60/82.48, equivalent to 80/80 criteria. 2) The results of using the integrated leaning unit were 2.1) students had posttest achievement higher than the pretest significantly at the .05 level, 2.2) The E.Q.'s students divided into 2 groups, 33 students were in normal group (94.71%) and 2 students were in lower group, and 2.3) Student's satisfaction towards the integrated leaning unit was the highest level. ($\bar{X}$ = 4.60, S.D. = 0.56)

Keywords : Integrated learning unit, Achievement, Buddhism's Fable

บทนำ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560 : 1) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษา ไว้ว่าการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างคนได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลก ภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต ภูมิศาสตร์ (2558 : ออนไลน์) กล่าวว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ยังประสบความล้มเหลวในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา เพราะวิธีสอนส่วนใหญ่มุ่งสอนเนื้อหาสาระตามแบบเรียนมากกว่าการสอนให้รู้ถึงแก่นของพระพุทธศาสนา นักเรียนไม่สามารถจดจำเนื้อหาสาระได้ ขาดการคิดวิเคราะห์ และไม่สามารถนำหลักธรรมไปสู่การปฏิบัติได้ ถือว่าเป็นปัญหาสำคัญหนึ่งที่ทุกฝ่ายควรหันมาปรับแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา นอกจากนี้ สถาบันราชานุกูล (2559 : ออนไลน์) ได้สำรวจระดับความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ในเด็กวัยเรียน ทุก ๆ ปี จากการสำรวจในปี พ.ศ. 2559 นักเรียนจำนวน 2,327 คน พบว่า 1) นักเรียนมี EQ อยู่ในเกณฑ์ปกติ ร้อยละ 64.10 2) นักเรียนมี EQ ต่ำกว่าปกติอีก ร้อยละ 22.90 และ 3) นักเรียนมี EQ เกินกว่าเกณฑ์ปกติอีก ร้อยละ 13 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ นักเรียนมีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ปกติ ร้อยละ 70 ดังนั้น ควรเร่งพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน เพราะเด็กวัยนี้มีพื้นฐานการเติบโตเข้าสู่วัยเรียนและผู้ใหญ่

ในวันข้างหน้า ดังนโยบายยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กในแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ 2555-2559 ที่มีเป้าหมายให้เด็กและเยาวชน มีความมั่นคง แข็งแรง และสร้างสรรค์

จากการศึกษารายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 งานวิชาการ โรงเรียนกุเวียงวิทยาคม (2561 : 10) พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในสาระศาสนา และสาระหน้าที่พลเมืองฯ ของนักเรียนมีแนวโน้มต่ำลงในทุกปีการศึกษา โดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง คือ 1) การสอนที่เน้นการบรรยาย 2) เนื้อหาวิชาเรียนที่มากเกินไป 3) นักเรียนไม่สนใจเรียน นอกจากนี้ รายงานปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียนโรงเรียนกุเวียงวิทยาคม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 โดยงานกิจการนักเรียน โรงเรียนกุเวียงวิทยาคม (2561 : 5-6) พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีปัญหาการทะเลาะวิวาท ซึ่งมีสาเหตุหลักมาจากการหยอกล้อกัน จนไม่สามารถควบคุมหรือจัดการอารมณ์ตนเองได้ และมีความเครียดเพิ่มขึ้น เนื่องจากภาระงานมากเกินไป การไม่สามารถปรับตัวเข้าสู่โรงเรียนใหม่ และไม่เข้าใจเนื้อหาบทเรียน ส่งผลให้นักเรียนไม่มีความสุขในการเรียน และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ดีเท่าที่ควร

ประสาธ เนืองเฉลิม (2554 : 202) กล่าวว่าหน่วยการเรียนรู้เป็นการนำมโนทัศน์ต่าง ๆ มาบูรณาการเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ เพื่อกำหนดเป็นเรื่องใดเรื่องหนึ่งสำหรับนำมาใช้กำหนดเป็นหัวเรื่อง และนำไปสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ชนัท ธาตุทอง (2554 : 61) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้ไว้ 5 ประการ ดังนี้ 1) กำหนดแนวคิดที่แสดงถึงความเชื่อของผู้สอน 2) เป้าหมายที่ผู้เรียนต้องผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 3) เนื้อหาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ 4) การจัดกิจกรรมเรียนรู้ และ 5) การประเมินด้วยรูปแบบที่หลากหลาย พระพรหมคุณาภรณ์ (2555 : 13) ได้เสนอแนวทางในการจัดการศึกษาตามแนวพุทธ โดยจัดการเรียนการสอนจะต้องจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เป็นกัลยาณมิตร เพื่อในการพัฒนานักเรียนอย่างรอบด้าน ผ่านระบบไตรสิกขา ที่นักเรียนได้ศึกษาและปฏิบัติ ทั้งศีล สมาธิ และปัญญา ที่มีความรู้ที่ถูกต้อง มีศักยภาพในการคิด การแก้ปัญหาที่แบบคลาโย (โยนิโสมนสิการ) ให้กับนักเรียนอย่างเป็นองค์รวม

ด้วยปัจจัยดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ เรื่องธรรมชาติ เพื่อผสมผสานเนื้อหา ของสาระศาสนา ศีลธรรม จรรยา กับสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต และบูรณาการการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ตามหลักไตรสิกขา เพื่อใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ โดยให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ มีความสนุกสนานในการเรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ พัฒนาดินให้เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข และเป็นพลเมืองดี มีคุณธรรม และเป็นกำลังหลักในการพัฒนาประเทศสืบต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ เรื่องธรรมชาติ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2. เพื่อศึกษาผลการใช้หน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ เรื่องธรรมชาติ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ประกอบไปด้วย

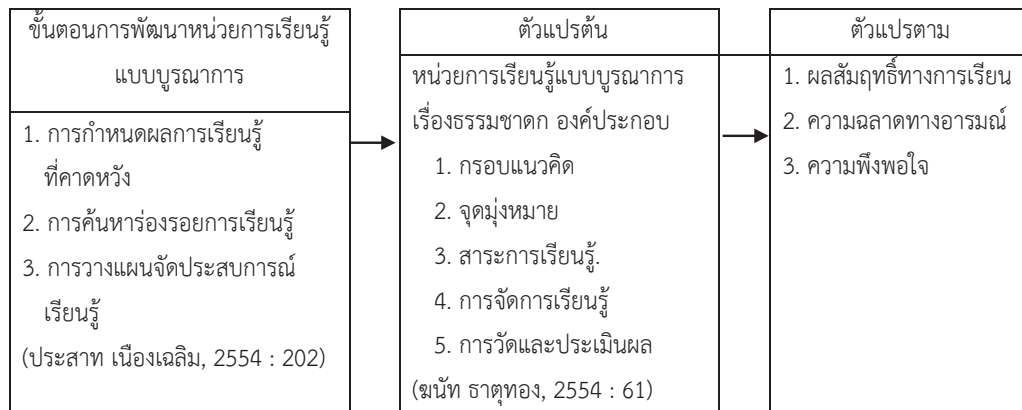
2.1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ที่เรียนด้วยหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ เรื่องธรรมชาติ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

2.2 ศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ เรื่องธรรมชาติ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

2.3 ศึกษาความพึงพอใจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ เรื่องธรรมชาติ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

กรอบแนวคิด

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ ของ ประสาท เนืองเฉลิม (2554 : 202) และแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้ของ ฆนัท ธาตุทอง (2554 : 61) มาประยุกต์ใช้พัฒนา หน่วยการเรียนรู้ แบบบูรณาการ เรื่องธรรมชาติ เพื่อนำมาศึกษาตัวแปรตาม คือ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2) ความฉลาดทางอารมณ์ และ 3) ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยแสดงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ เรื่องธรรมชาติ

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ เรื่องธรรมชาติ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ เรื่องธรรมชาติ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ร้อยละ 80 สามารถพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ได้

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยแบ่งขั้นตอนออกเป็น 2 ขั้นตอน คือขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย
 - 2.1 หน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ เรื่อง ธรรมชาติ
 - 2.2 แบบประเมินหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ
3. วิธีการดำเนินการ
 - 3.1 จัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ และแบบประเมินหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ
 - 3.2 นำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการที่จัดทำ เสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบคุณภาพ และปรับปรุงแก้ไข
 - 3.3 นำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์ 80/80

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 นำข้อมูลที่ได้จากการประเมิน มาหาค่าเฉลี่ย เพื่อวิเคราะห์ความเหมาะสมของหน่วยการเรียนรู้

4.2 หาประสิทธิภาพของหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยวิเคราะห์ จากร้อยละของคะแนนที่ได้ระหว่างเรียน กับคะแนนที่ได้หลังเรียน ซึ่งกำหนดเกณฑ์ 80/80 จึงจะถือว่ามีประสิทธิภาพ

ขั้นที่ 2 ศึกษาผลการใช้หน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนภูเวียงวิทยาคม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จาก 11 ห้องเรียน จำนวน 425 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 35 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ เรื่องธรรมชาติกร จำนวน 6 แผน จำนวน 12 ชั่วโมง มีระดับความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.14)

2.2 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ธรรมชาติกร แบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ มีค่าความยากรายข้อ ระหว่าง 0.38 - 0.72 และอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง 0.22 - 0.74 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.84

2.3 แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ฉบับประยุกต์จากกรมสุขภาพจิต ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ จำนวน 30 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ระหว่าง 0.21 - 0.66 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.89

2.4 แบบสังเกตพฤติกรรมด้านความฉลาดทางอารมณ์ ชนิดมาตราส่วน ประมาณค่า 3 ระดับ จำนวน 15 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง เป็นรายข้อ ตั้งแต่ 0.60 - 1.00

2.5 แบบสัมภาษณ์การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ แบบมีโครงสร้าง จำนวน 5 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องเป็นรายข้อ ตั้งแต่ 0.60-1.00

2.6 แบบวัดความพึงพอใจ ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 10 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ระหว่าง 0.44-0.76 และค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.92

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ก่อนเรียน ด้วยการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องธรรมชาติกร จำนวน 30 ข้อ

3.2 ระหว่างเรียน จากการทำแบบทดสอบย่อย การประเมินผลงานนักเรียน การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สังเกตพฤติกรรมนักเรียน และการสัมภาษณ์นักเรียน

3.3 หลังเรียน ด้วยการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ธรรมชาติกร จำนวน 30 ข้อ แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ และแบบวัดความพึงพอใจ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างก่อนเรียน และหลังเรียน โดยการทดสอบสมมุติฐานด้วยสถิติ t-test (dependent samples)

4.2 ศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยวิเคราะห์จากข้อมูลเชิงปริมาณ ด้วยสถิติพื้นฐาน คือ ร้อยละ และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์จากข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสังเกตพฤติกรรม และการสัมภาษณ์

4.3 ศึกษาความพึงพอใจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ค่าเฉลี่ย

ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. สถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน คือ t-test (dependent samples)

สรุปผล

1. ผลการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ พบว่ามืองค์ประกอบ 5 ประการ คือ 1) กรอบแนวคิดโดยการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการและพัฒนาฉลาดทางอารมณ์ 2) จุดมุ่งหมาย เพื่อให้ให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์หลักธรรมในนิทานชาดก ด้วยวิถีคิดแบบโยนิโสมนสิการ สร้างสรรค์ชีวิตทัศน์และพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ 3) สารการเรียนรู้ คือ เนื้อหาที่นำมาจัดการเรียนรู้ โดยแบ่งเนื้อหาเป็น 6 เรื่อง ๆ ละ 2 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง ดังนี้ โคจอมพลัง มิตรแท้ หนูเจ้าปัญญา ลิงกับยักษ์น้ำ นกคุ้มโพธิสัตว์ และ นกหัวต้อ 4) วิธีการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการการเรียนรู้แบบบาททสมมุติ ร่วมกับแบบโยนิโสมนสิการ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ ชั่วโมงที่ 1 การแสดงบทบาทสมมุติ เพื่อแสดงเรื่องราวในนิทานชาดก และจัดทำเป็นชีวิตทัศน์ ชั่วโมงที่ 2 การเรียนรู้แบบโยนิโสมนสิการ เพื่อวิเคราะห์หลักธรรม ข้อคิดที่ได้จากการทำชีวิตทัศน์ 5) วิธีการวัดและประเมินผล โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ 5.1) ด้านพุทธิพิสัย 2) ด้านทักษะพิสัย และ 3) ด้านจิตพิสัย

ผลการตรวจสอบคุณภาพหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่ามีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.71, S.D. = 0.14) รายละเอียดดังตาราง 1 และมีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 84.50/81.05 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 ซึ่งมีประสิทธิภาพและสามารถนำไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ รายละเอียดดังตาราง 2

ตาราง 1 ผลการประเมินคุณภาพของหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ เรื่อง ธรรมชาดก โดยผู้เชี่ยวชาญ

ที่	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1	ชื่อหน่วยชัดเจน กะทัดรัด ครอบคลุมเนื้อหา และน่าสนใจ	4.80	0.40	มากที่สุด
2	องค์ประกอบของหน่วยมีความเหมาะสม	4.60	0.49	มากที่สุด
3	ความเป็นมามีความเหมาะสมสะท้อนถึงชื่อหน่วย	4.60	0.49	มากที่สุด
4	หลักการมีความเหมาะสมสอดคล้องกับความเป็นมา	4.80	0.40	มากที่สุด
5	จุดมุ่งหมายสอดคล้องกับหลักการของหน่วย	4.60	0.49	มากที่สุด
6	จุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับหลักการ	4.60	0.49	มากที่สุด
7	สารการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
8	ระยะเวลามีความเหมาะสม	4.40	0.49	มาก
9	กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	4.80	0.40	มากที่สุด
10	สื่อ/แหล่งเรียนรู้มีความเหมาะสม	4.60	0.49	มากที่สุด
11	การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	4.80	0.40	มากที่สุด
12	การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับสารการเรียนรู้	4.80	0.40	มากที่สุด
13	หน่วยการเรียนรู้สามารถนำไปใช้กับผู้เรียนได้จริง	4.80	0.40	มากที่สุด
	เฉลี่ยรวม	4.71	0.14	มากที่สุด

ตาราง 2 ประสิทธิภาพหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ เรื่องธรรมชาติ

รายการ	นักเรียน (คน)	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ
ประสิทธิภาพด้านกระบวนการ (E_1)	35	270	220.43	9.28	84.50
ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2)	35	30	25.52	2.29	81.05

2. ศึกษาผลการใช้หน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ พบว่า

2.1 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ เรื่องธรรมชาติ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รายละเอียดปรากฏดังตาราง 3

ตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ เรื่องธรรมชาติ

คะแนน	N	$\bar{X}$	S.D.	$\sum D$	t
ก่อนเรียน (Pre - test)	35	14.12	1.85	332	28.75*
หลังเรียน (Post - test)	35	24.97	1.68		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ เรื่องธรรมชาติ สามารถพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ได้ แบ่งได้ 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มปกติ จำนวน 33 คน (ร้อยละ 94.29) มีพฤติกรรม คือ พูดจาสุภาพ อ่อนหวาน ช่วยเหลือเพื่อนเป็นประจำ ตั้งใจเรียนรับฟังคำแนะนำ และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ 2) กลุ่มต่ำกว่าเกณฑ์ จำนวน 2 คน (ร้อยละ 5.71) มีพฤติกรรมเสี่ยง คือ การพูดจាក้าวร้าว ขอบรังแกเพื่อน หนีเรียนเป็นประจำ รายละเอียดดังตาราง 4

ตาราง 4 ผลการศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ เรื่องธรรมชาติ

กลุ่มนักเรียน	จำนวน (คน)	ร้อยละ	ช่วงคะแนนที่จาก แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ (คะแนนเต็ม 120 คะแนน)	ช่วงคะแนนที่จาก แบบสังเกตพฤติกรรม (คะแนนเต็ม 30 คะแนน)
กลุ่มปกติ	33	94.29	78 – 94 คะแนน	24 – 29 คะแนน
กลุ่มต่ำกว่าเกณฑ์	2	5.71	74 - 75 คะแนน	11 - 12 คะแนน

2.3 ผลการศึกษาความพึงพอใจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ เรื่องธรรมชาติ พบว่า

ตาราง 5 ความพึงพอใจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ เรื่องธรรมชาติ

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ความเหมาะสม	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ความเหมาะสม
1. เข้าใจเนื้อหาเพิ่มขึ้น	4.54	0.65	มากที่สุด	6. แก้ปัญหาการทำงานได้	4.63	0.54	มากที่สุด
2. ทำงานที่ได้รับจนสำเร็จ	4.57	0.55	มากที่สุด	7. จัดการอารมณ์ตนเองได้	4.60	0.55	มากที่สุด
3. สนุกสนานกับการเรียน	4.63	0.54	มากที่สุด	8. ได้สืบค้นความรู้เอง	4.60	0.55	มากที่สุด
4. เรียนรู้จากการปฏิบัติ	4.57	0.55	มากที่สุด	9. ได้แสดงความคิดเห็น	4.66	0.54	มากที่สุด
5. ทำงานเป็นกลุ่ม	4.63	0.54	มากที่สุด	10. นำความรู้ไปพัฒนาตนเอง	4.54	0.65	มากที่สุด
ความพึงพอใจโดยรวม					4.60	0.56	มากที่สุด

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ เรื่อง ธรรมชาติ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.56)

อภิปรายผล

1. พัฒนาหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ

ผู้วิจัยได้ศึกษาดำรง เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วสรุปองค์ความรู้แล้วนำมาพัฒนาหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยใช้แนวคิดของชนิต ชาติทอง (2554 : 61) ที่อธิบายว่าองค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ คือ 1) การกำหนดแนวคิด 2) เป้าหมายการจัดการเรียนรู้ 3) เนื้อหา 4) กิจกรรมการเรียนรู้ 5) การประเมินที่มีความหลากหลาย ผู้วิจัยจึงกำหนดให้หน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ เรื่องธรรมชาติ มี 5 องค์ประกอบ คือ 1) กรอบแนวคิดในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ตามหลักไตรสิกขา 2) จุดมุ่งหมาย ที่เน้นให้นักเรียนฝึกการคิดวิเคราะห์ตามหลักโยนิโสมนสิการ สร้างสรรค์ผลงาน และพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ 3) สารการเรียนรู้ ที่บูรณาการนิทานชาดก การเป็นพลเมืองดี และหลักธรรมไตรสิกขา บูรณาการและหลอมรวมกัน เกิดเป็นหน่วยการเรียนรู้ที่เอกลักษณ์ 4) วิธีการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้บูรณาการการจัดการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ ร่วมกับการเรียนรู้แบบโยนิโสมนสิการ เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้หลักธรรมจากการเล่าเรื่องราวของนิทานชาดก ผ่านการแสดงบทบาทสมมติ และจัดทำเป็นวิดิทัศน์ เพื่อนำเสนอเพื่อนร่วมชั้นช่วยกันวิเคราะห์ ข้อคิดจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในนิทานชาดก และ 5) วิธีการวัดและประเมินผล 3 ด้าน คือ 5.1) ด้านพุทธิพิสัย 5.2) ด้านทักษะพิสัย 5.3) ด้านจิตพิสัย นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังสร้างหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการอย่างมีประสิทธิภาพ ตามแนวคิดของประสพ หนึ่งเฉลิม (2554 : 202) กล่าวถึงขั้นตอนในการสร้างหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ขั้นตอนที่ 2 การค้นหาร่องรอยการเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 3 การวางแผนจัดประสบการณ์เรียนรู้รวมทั้งนำเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา มาปรับปรุงแก้ไข จึงทำให้หน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ เรื่องธรรมชาติ มีองค์ประกอบที่ครบถ้วนและมีขั้นตอนในการสร้างที่เป็นระบบ ถูกต้องตามหลักวิชาการ เมื่อผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพของหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ เรื่องธรรมชาติ พบว่ามีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.14) ซึ่งสามารถนำไปจัดการเรียนรู้ได้ ผู้วิจัยจึงนำหน่วยการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น ไปจัดการเรียนรู้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/2 ซึ่งใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้ 12 ชั่วโมง พบว่านักเรียนได้คะแนนระหว่างการเรียนรู้ จากการทำแบบทดสอบย่อย การประเมินผลงานนักเรียน และการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คิดเป็นร้อยละ 85.60 และคะแนนที่ได้หลังเรียน จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องธรรมชาติ

คิดเป็นร้อยละ 82.48 จึงสรุปได้ว่า หน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ เรื่องธรรมชาติ มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 85.60/82.48 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่ 80/80 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฟาติละย์ ศรีทาสกุลกุล (2559 : 37) ได้พัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องพืชภูมิปัญญา ที่ใช้กระบวนการสืบค้นทางวิทยาศาสตร์ในการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 3 อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส ผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นกับเนื้อหาความสอดคล้องกัน และหน่วยการเรียนรู้มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้ผลการหาประสิทธิภาพ เท่ากับ 84.02/83.27 เป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ผลการหาประสิทธิภาพพบว่าผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ เรื่องพืชภูมิปัญญา หลังใช้หน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น สูงกว่าก่อนใช้หน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ศึกษาผลใช้หน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ

2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ เรื่องธรรมชาติ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากการหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ เรื่องธรรมชาติ ได้นำสาระการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กันมาเชื่อมโยงองค์ความรู้และลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหา ซึ่งจะช่วยให้ นักเรียนสามารถจดจำบทเรียนได้ดีขึ้น นอกจากนี้ยังจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เน้นการลงมือปฏิบัติการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และปฏิบัติต่อบุคคลรอบข้างอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดของสมาน เอกพิมพ์ (2560 : 93) กล่าวว่า หลักสูตรหรือหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ เป็นการผสมผสานทั้งความรู้และเนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครอบคลุมเนื้อหาได้กว้างขวาง ยืดหยุ่นเรื่องเวลา และใช้วิธีการสอนได้หลากหลาย ส่งผลให้นักเรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง จึงทำให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ เรื่องธรรมชาติ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน สอดคล้องกับงานวิจัย ฐาปกรณ์ จิวสุข (2562 : 145) ได้พัฒนาหน่วยการเรียนรู้บูรณาการท้องถิ่น “เมืองทพทัน” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยหน่วยการเรียนรู้บูรณาการท้องถิ่น “เมืองทพทัน” สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ เรื่องธรรมชาติ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มเกณฑ์ปกติ จำนวน 33 คน (94.29 %) นักเรียนกลุ่มนี้มีพฤติกรรม คือ ด้านการเป็นคนดี (ศีลสิกขา) โดยการพูดจาสุภาพ อ่อนหวาน และปฏิบัติต่อบุคคลรอบข้างอย่างเหมาะสม ด้านการเป็นคนเก่ง (ปัญญาสิกขา) โดยสามารถการคิดวิเคราะห์ ถ้าแสดงความคิดเห็น และมุ่งมั่นตั้งใจในการทำงาน และด้านมีความสุข (สมาธิสิกขา) โดยช่วยเหลือเพื่อน มีความปรารถนาดี รับฟังคำแนะนำของเพื่อน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของชนัน ชาติทอง (2559 : 59) หน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการและการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ จะช่วยผู้เรียนได้รับการพัฒนาเบ็ดเสร็จ สมบูรณ์แบบทั้งเรียนรู้อย่างนอกและภายใน โดยผู้เรียนต้องมีความรับผิดชอบ มีส่วนร่วม และสัมพันธภาพที่ดีต่อบุคคลรอบข้าง ส่งผลให้นักเรียนเก่ง ดี และมีความสุข 2) กลุ่มต่ำเกณฑ์ปกติ จำนวน 2 คน (5.71%) มักจะแสดงพฤติกรรมเสี่ยง เช่น พูดจาก้าวร้าว รังแกเพื่อน หนีเรียนเป็นประจำ เป็นต้น ซึ่งควรได้รับการพัฒนาและปรับปรุงพฤติกรรมต่อเนื่อง ผู้วิจัยได้ร่วมมือกับครูที่ปรึกษาและผู้ปกครอง วิเคราะห์สาเหตุปัญหาพฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มดังกล่าว พบว่านักเรียนกลุ่มนี้มีปัญหาในครอบครัว จึงทำให้ไม่ยอมมาเรียนหนังสือ ผู้วิจัยจึงนำแนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต (2546 : 83-85) มาพัฒนา นักเรียนกลุ่มนี้ ซึ่งขั้นตอน คือ 1) รู้เท่าทัน หยั้งรู้ในความรู้สึกของเด็ก 2) สร้างความใกล้ชิดสนิทสนม 3) รับฟังความรู้สึก และอารมณ์ของเด็กด้วยความตั้งใจ 4) ฝึกให้เด็กระบุภาวะอารมณ์ความรู้สึกของตนได้อย่างถูกต้อง 5) กำหนดขอบเขตของการช่วยเหลือเด็ก นอกจากนี้ผู้วิจัยยังกำกับ ติดตาม ดูแล นักเรียนกลุ่มนี้อย่างใกล้ชิด และประสานงานกับครูที่ปรึกษาและผู้ปกครองในการช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มนี้ต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของกัญญา สรรพศรี และโสวิทย์ บำรุงศักดิ์ (2562 : 101) ได้พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ตามหลักไตรสิกขาของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านศีล ส่งผลให้นักเรียน มีระเบียบวินัย สำนึกกาย และวาจา ไม่เบียดเบียนผู้อื่น 2) ด้านสมาธิ นักเรียนมีสมาธิเพิ่มขึ้น นั่งไม่วอกแวก มีความเพียรพยายามในการทำงานเพิ่มขึ้น 3) ด้านปัญญา นักเรียนมีความตั้งใจในการเรียนและมีทักษะในการคิดเพิ่มขึ้นมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ขึ้นทุกข้อ 2.3 ความพึงพอใจของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีต่อหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ เรื่องธรรมชาติ ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.56) เนื่องจาก หน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ เรื่องธรรมชาติ ได้บูรณาการเนื้อหาที่สัมพันธ์กันให้เป็นรวมกัน ช่วยลดภาระการจดจำเนื้อหา ของนักเรียน ทำให้นักเรียนเชื่อมโยงและวิเคราะห์บทเรียนได้มากขึ้น นักเรียนมีความสนุกสนาน ได้คิดวางแผนการทำงาน และการปฏิบัติต่อเพื่อนอย่างเหมาะสม จากกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม นอกจากนี้นักเรียนสามารถนำข้อคิดที่ได้จากนิทานชาดก ไปปรับใช้ในการพัฒนาตนเองให้ เก่ง ดี มีสุข ได้ สอดคล้องกับแนวคิดของฉันท ชาติทอง (2559 : 59) กล่าวว่าหน่วยการเรียนรู้ แบบบูรณาการ เป็นการจัดการเรียนรู้แบบองค์รวม จากเรื่องใกล้ตัวแล้วขยายและเชื่อมโยงออกไปอย่างกว้างขวาง ทำให้ผู้เรียน ตื่นรู้อยู่ตลอดเวลา โดยมีกิจกรรมให้ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ด้วยความสนุกสนาน มีฐานความคิดที่ชัดเจนคำตอบ ตามรูปแบบ การเรียนรู้ของแต่ละคน นอกจากนี้ยัง สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐติกา พรหมดำ (2560 : 39) ได้รายงานผลการใช้หน่วย การเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องไข่ครอบภูมิปัญญาชาวบ้านริมทะเลสาบสงขลา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนต่อหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น อยู่ในระดับ มากที่สุด มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 4.81 สูงกว่าเกณฑ์ 3.51 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

- 1.1 ครูควรส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ตามแนวพระพุทธศาสนาด้วยกิจกรรมที่เน้นการปฏิบัติ เช่น การนั่งสมาธิ การเดินจงกรม เป็นต้น ควบคู่กับการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน
- 1.2 ควรจัดสภาพชั้นให้เหมาะสมกับการเคลื่อนไหว นักเรียนสามารถทำงานเป็นกลุ่มได้ เปิดโอกาสให้นักเรียน สามารถวิพากษ์ ผลงานของเพื่อนอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งยืดหยุ่นเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
- 1.3 ครูควรสังเกตพฤติกรรมนักเรียนอย่างใกล้ชิด และร่วมมือกับครูที่ปรึกษา ผู้ปกครอง เพื่อร่วมกันปรับปรุง และพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนกลุ่มที่ต่ำกว่าเกณฑ์ให้ดีขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรศึกษา วิจัย หน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการในรายวิชา เนื้อหา หรือระดับชั้น ที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ทั้งด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านเจตคติ
- 2.2 ควรศึกษา วิจัย หรือเปรียบเทียบ การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ กับวิธีการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กมลาค ภูวนาธิพงศ์. (2558). *นักวิจัย'มจร'พบสอน-สอบธรรมในร.ร.ได้ผลน้อย เด็กไม่ถึงธรรมชาติคิดวิเคราะห์ที่ไม่สามารถ นำไปสู่การปฏิบัติได้จริง มุ่งพัฒนาเทคนิคเป็นการด่วน* 5. สืบค้นเมื่อ 16 ต.ค. 2562, จาก <http://www.komchadluek.net/news/lifestyle/215266>
- กรมสุขภาพจิต. (2546). *คู่มือการให้คำปรึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- กัญญา สารพรศรี และโสวิทย์ บำรุงภักดี. (2562). การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ตามหลักไตรสิกขาของนักเรียนโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1. *วารสารวิชาการธรรมทรรณ*, 19(2), 101-112.

- ฉันท ชาติทอง. (2559). *หลักการจัดการเรียนรู้*. นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์.
- ฉันท ชาติทอง. (2554). *การออกแบบการสอนแบบย้อนกลับ* (พิมพ์ครั้งที่ 4). นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์.
- งานวิชาการ โรงเรียนภูเวียงวิทยาคม. (2561). *รายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561*. ขอนแก่น: ภูเวียงวิทยาคม.
- งานกิจการนักเรียน โรงเรียนภูเวียงวิทยาคม. (2561). *รายงานปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียนโรงเรียนภูเวียงวิทยาคม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561*. ขอนแก่น: ภูเวียงวิทยาคม.
- ฐานกรณ์ จิ๋วสุข. (2562). *การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้บูรณาการท้องถิ่น “เมืองทพทัน” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ณัฐิกา พรหมดำ. (2560). *รายงานผลการใช้หน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ไข่ครอบภูมิปัญญาชาวบ้าน ริมทะเลสาบสงขลา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 17(1), 83-92.
- ประสาธ เนืองเฉลิม. (2554). *หลักสูตรการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พระพรหมคุณาภรณ์. (2555). *พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย* (พิมพ์ครั้งที่ 33). กรุงเทพฯ: ผลิตัมม.
- พาดิละย์ ศรีธาสสุภักกุล. (2559). *การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง พิษภูมิปัญญา ที่ใช้กระบวนการสืบค้นทางวิทยาศาสตร์ ในการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราวิวาส เขต 3 อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส*. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 3(1), 37-46 .
- สถาบันราชานุกูล. (2559). *ผลการสำรวจสถานการณ์ IQ EQ เด็กไทย ปี 2559* 3. สืบค้นเมื่อ 16 ตุลาคม 2562, จาก <https://th.rajanukul.go.th/preview-3958.html>
- สมาน เอกพิมพ์. (2560). *การพัฒนาหลักสูตร : ทฤษฎีสู่ปฏิบัติการออกแบบและพัฒนา*. มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2575*. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิดเพื่อส่งเสริมความสามารถ
ในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องดอกเบี้ยและมูลค่าของเงิน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
A development of learning activities using collaborative learning with think-pair-share
technique to promote Mathematical problem-solving ability on Interest and Value
of money of Matthayomsuksa 5 students

เทพบุตร หานมนตรี¹ และ มนตรี ทองมูล²
Theppabut hanmontri¹ and Montri Tongmoon²

Received : 15 พ.ค. 2563

Revised : 18 ก.ย. 2563

Accepted : 19 ก.ย. 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด ที่มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 70/70 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด และการจัดการเรียนรู้แบบปกติ 3) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด และการจัดการเรียนรู้แบบปกติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/6 และ 5/12 โรงเรียนร้อยเอ็ดวิทยาลัย จำนวน 75 คน โดยจัดเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 39 คน และ 36 คน ตามลำดับ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ 2 รูปแบบ คือ แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด และการจัดการเรียนรู้แบบปกติ รูปแบบละ 9 แผน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 25 ข้อ และแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ 5 ข้อ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐานโดยใช้ และ t-test (independent sample)

ผลการวิจัยพบว่า 1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด มีประสิทธิภาพเท่ากับ 77.92/72.31 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 2) นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด มีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อนคู่คิด

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการสอนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อีเมล: Theppabut_inwduk@hotmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Master Student, Program in Teaching of Science and Mathematics, Faculty of Education, Mahasarakham University,
Email: Theppabut_inwduk@hotmail.com

² Assistant Professor, Ph.D., Faculty of Science, Mahasarakham University

Abstract

The purposes of this research were 1) to develop of learning activities using collaborative learning with think-pair-share technique with required efficiency of 70/70, 2) to compare learning achievement between using collaborative learning with think-pair-share technique and the conventional approach, 3) to compare problem-solving ability between using collaborative learning with Think-pair-share technique a conventional approach. The research samples consisted of 75 Mathayomsuksa 5/6 and 5/12 students attending Roi-Et Wittayalai School. They were assigned into experimental and control groups with 39 and 36 students respectively. The instruments used in this study were: plans for organizing of learning activities by using collaborative learning with think-pair-share technique and the conventional approach, those assigned for 9 plans in each approach; 25-item achievement test; and 5 items of mathematical problem-solving ability test. The statistics used for analysis of the collected data were mean, percentage, standard deviation and testing hypothesis with independent sample t-test.

The results of the study were as follows: 1) The plans for organizing the learning activities using collaborative learning with think-pair-share technique on Interest and money value had efficiency of 77.95/72.31, which was higher than the criterion. 2) The students who learned by using collaborative learning with think-pair-share technique revealed higher learning achievement than those who learned by using the conventional approach at the .01 level of significance. 3) The students who learned by using collaborative learning with think-pair-share technique revealed higher mathematical problem-solving ability than who learned by using the conventional approach at the .01 level of significance.

Keywords : Mathematical problem solving, Academic achievement, Learning Activity using Collaborative with Think-pair-share Technique

บทนำ

วิชาคณิตศาสตร์เป็นวิชาที่มีความสำคัญและจำเป็นเพราะวิชาคณิตศาสตร์มีความเกี่ยวข้องกับตัวเลข การคิดคำนวณ การให้เหตุผลและการแก้ปัญหาซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาความคิดของมนุษย์ ทั้งช่วยในการพัฒนาระบบการคิดของมนุษย์ ให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์คิดอย่างมีเหตุผล มีระบบ ระเบียบ มีแบบแผน สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาได้อย่างละเอียดรอบคอบ ทำให้สามารถวางแผนตัดสินใจ และแก้ปัญหาได้อย่างถี่ถ้วนและเหมาะสม นอกเหนือจากนี้คณิตศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการศึกษาศาสตร์แขนงอื่น ๆ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 : 56) เนื่องจากวิชาคณิตศาสตร์เป็นวิชาที่มีความเกี่ยวข้องกับการคิด การให้เหตุผล ซึ่งเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ของศาสตร์ต่าง ๆ ดังนั้นคณิตศาสตร์มีความสำคัญและจำเป็นต่อการดำเนินชีวิต ที่จะช่วยให้มีระบบการคิด การให้เหตุผล การตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ

การศึกษาในวิชาคณิตศาสตร์ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) คำนึงถึงการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด หลักการ ทฤษฎี ในสาระคณิตศาสตร์ที่จำเป็น พร้อมทั้งสามารถนำไปประยุกต์ได้ มีความสามารถในการแก้ปัญหา สื่อสารและสื่อความหมาย

ทางคณิตศาสตร์ เชื่อมโยง ให้เหตุผล และมีความคิดสร้างสรรค์ มีเจตคติที่ดีต่อคณิตศาสตร์ เห็นคุณค่าและตระหนักถึงความสำคัญของคณิตศาสตร์ สามารถนำความรู้ทางคณิตศาสตร์ไปเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ในระดับการศึกษาที่สูงขึ้นตลอดจนการประกอบอาชีพ มีความสามารถในการเลือกใช้อุปกรณ์ เทคโนโลยีและแหล่งข้อมูลที่เหมาะสมเพื่อเป็นเครื่องมือ ในการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน และการแก้ปัญหาอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2561 : 7) ดังนั้นสถานศึกษาควรจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมตามศักยภาพของผู้เรียน โดยสาระเรียนรู้หลักที่สำคัญกับผู้เรียน ประกอบด้วย จำนวนและพีชคณิต การวัดและเรขาคณิต สถิติและความน่าจะเป็น แคลคูลัส ซึ่งในแต่ละสาระการเรียนรู้มีเนื้อหาที่แตกต่างกันออกไป โดยเฉพาะเรื่อง ดอกเบี้ยและมูลค่าของเงิน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของจำนวนและพีชคณิต ที่มีรายละเอียดค่อนข้างมาก ผู้เรียนต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีระบบ มีเหตุผลก่อนการตัดสินใจในการแก้ปัญหา โดยการแก้ปัญหามathematics มีส่วนช่วย ในการฝึกทักษะการแก้ปัญหา การให้เหตุผล และช่วยให้ผู้เรียนมีการทำงานอย่างเป็นระบบระเบียบ มีลำดับขั้นตอน ทั้งนี้เพื่อ เป็นการนำไปสู่ข้อสรุปหรือผลลัพธ์ที่ได้ ไปใช้แก้ปัญหาในที่สุด ดังนั้นเพื่อให้เกิดการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ ผู้สอนต้องช่วย พัฒนาผู้เรียนในด้านความรู้ ความเข้าใจในแนวคิด วิธีการ กระบวนการ ขั้นตอน สัญลักษณ์ และเชื่อมโยงความเข้าใจแนวคิด กับวิธีการ กระบวนการและสัญลักษณ์ต้องทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจแบบถ่องแท้ (สุลัดดา ลอยฟ้า, 2537 : 35)

ปัจจุบันพบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีผลการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ที่ไม่ดีเท่าที่ควร จะเห็นได้ว่าผลการทดสอบทางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2561 มีคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศเท่ากับ 30.04 คะแนนจากคะแนนเต็ม 100 คะแนน ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานร้อยละ 50 (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2562 : 1) จากการวิเคราะห์ในภาพรวมพบว่า คะแนนรายวิชาคณิตศาสตร์ยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำมาก เนื่องจากยังไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานร้อยละ 50 ดังนั้นเพื่อให้เกิดการจัดการเรียนรู้ ให้มีประสิทธิภาพ ผู้สอนควรมีการจัดเตรียมกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีความน่าสนใจ ทำท่าย และสัมพันธ์กับเนื้อหาในบทเรียน ผู้สอนจะต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจะนำไปสู่การเรียนรู้ที่มีความหมายและนำไปใช้ประโยชน์ ในชีวิตประจำวัน

จากการศึกษาวิธีการจัดการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ของผู้เรียน ผู้วิจัยพบว่าการเรียนการสอนแบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด และกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เป็นแบบการเรียนรู้ ที่เน้นพัฒนาการแก้ปัญหามathematics ของผู้เรียนได้ดี เพราะเป็นการเรียนที่กระตุ้นให้เรียนรู้ด้วยตนเองและเรียนรู้จากผู้อื่น ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิดช่วยให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจ และกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความช่วยเหลือ ซึ่งกันและกัน เทคนิคเพื่อนคู่คิดเป็นเทคนิคโดยเริ่มจากปัญหาหรือโจทย์คำถาม โดยสมาชิกแต่ละคนคิดหาคำตอบด้วยตนเอง ก่อน แล้วนำคำตอบไปอภิปรายกับเพื่อนเป็นคู่ จากนั้นจึงนำคำตอบของตนหรือของเพื่อนที่เป็นคู่เล่าให้เพื่อน ๆ ทั้งชั้นฟัง (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพียร ยินดีสุข, 2551 : 49) ซึ่งมีขั้นตอนสำคัญอยู่ 3 ข้อ ดังนี้ 1) การคิด (Think) นักเรียนมีเวลา 30 วินาที หรือมากกว่าเพื่อที่จะคิดให้ได้คำตอบที่เหมาะสม เวลาที่ใช้นี้รวมถึงการเขียนเพื่อจดบันทึกคำตอบ 2) การจับคู่ (Pair) หลังจากใช้เวลาคิดให้นักเรียนจับคู่เพื่อแบ่งปันคำตอบ และความคิดเห็นซึ่งกันและกัน 3) การแบ่งปัน (Share) คำตอบของ นักเรียนสามารถนำมาแบ่งปันภายในกลุ่มเดียวกันหรือทั้งชั้นเรียนในช่วงการอภิปรายเพื่อติดตามผลเทคนิคนี้ให้โอกาส แก่นักเรียนทุกคนที่จะแสดงออกถึงตนเอง รวมถึงสะท้อนให้เห็นถึงคำตอบของตนเอง (Lyman, 1981 : 109-113) และกระบวนการแก้ปัญหาแบบโพลยาเป็นกระบวนการแก้ปัญหาที่เป็นระบบมีขั้นตอนที่ชัดเจน และช่วยให้ผู้เรียนใช้กระบวนการ คิดอย่างเป็นระบบ มีเหตุผล โดยผู้สอนตั้งปัญหากระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ กระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ความคิดในการแก้ปัญหา และสามารถนำปัญหานั้นมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งกระบวนการแก้ปัญหามีอยู่ 4 ขั้นตอน คือ 1) ทำความเข้าใจ ปัญหา เป็นการทำความเข้าใจว่าต้องการรู้อะไร มีข้อมูลใดบ้างที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยวิธีคิด การเขียนรายการ การเขียนภาพ

การสร้างตาราง การคิดย้อนหลัง และวิธีอื่น ๆ 2) การวางแผนแก้ปัญหา เป็นการนำข้อมูลที่เกี่ยวข้องมาวางแผนกำหนดวิธีการหาคำตอบ ประกอบด้วยวิธีคิด การเขียนรูปภาพ ประโยคสัญลักษณ์ สร้างตาราง เขียนแบบแผน ลำดับขั้นตอนการคิด และวิธีอื่น ๆ 3) ดำเนินการตามแผน เป็นขั้นปฏิบัติตามแผนโดยใช้ทักษะที่เคยเรียนรู้มาประกอบด้วยวิธีคิด การแสดงวิธีทำ การคิดคำนวณ และวิธีอื่น ๆ 4) การตรวจคำตอบ ขั้นนี้ต้องพิจารณาว่า ได้แก้ปัญหาเรียบร้อยแล้วหรือไม่ ประกอบด้วยวิธีคิด การคิดย้อนใหม่ตั้งแต่ต้น และวิธีอื่น ๆ

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการดำเนินการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด เรื่องดอกเบี้ยและมูลค่าของเงิน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยนำเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย นำเข้าสู่บทเรียนโดยผู้สอนเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียน ก่อนเริ่มจัดการเรียนรู้ผู้สอนชี้แนะการจับคู่ วัตถุประสงค์ของบทเรียน และบอกวัตถุประสงค์การทำงานกลุ่ม ขั้นทำกิจกรรมกลุ่ม โดยนำเสนอบทเรียนหรือเนื้อหาใหม่ และเสนอกระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดโพลยา หลังจากนั้นตั้งสถานการณ์ปัญหาหรือข้อความที่เกี่ยวข้องกับบทเรียนทั้งชั้นเรียน (Think) เมื่อครูตั้งสถานการณ์ปัญหาแล้ว นักเรียนแต่ละคนต้องหาคำตอบด้วยตนเองก่อน แล้วจึงนำคำตอบที่ได้ไปอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคู่ของตนเอง (Pair) เพื่อหาข้อสรุปหรือคำตอบที่เหมาะสมที่สุด ขั้นสรุปบทเรียน โดยผู้สอนสุ่มผู้เรียนบางคู่มาเสนอคำตอบในชั้นเรียน (Share) ขณะที่ฟังการนำเสนอผู้เรียนในชั้นเรียนสามารถยกมือถามได้ เพื่อแสดงความคิดเห็นต่อคำตอบหรือนำเสนอคำตอบของตนเอง ซึ่งมีครูคอยให้ความช่วยเหลือ เสนอแนะ และอธิบายเพิ่มเติมในสิ่งที่ขาดหายไป ขั้นประเมินผล โดยผู้สอนประเมินพฤติกรรมนักเรียนขณะปฏิบัติกิจกรรม ตรวจสอบความถูกต้องของใบงาน หรือผลงาน การตอบคำถามของผู้เรียน การทำแบบฝึกหัดและแบบทดสอบของผู้เรียน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาศักยภาพในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ และกระบวนการคิด ทักษะการแก้ปัญหา ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

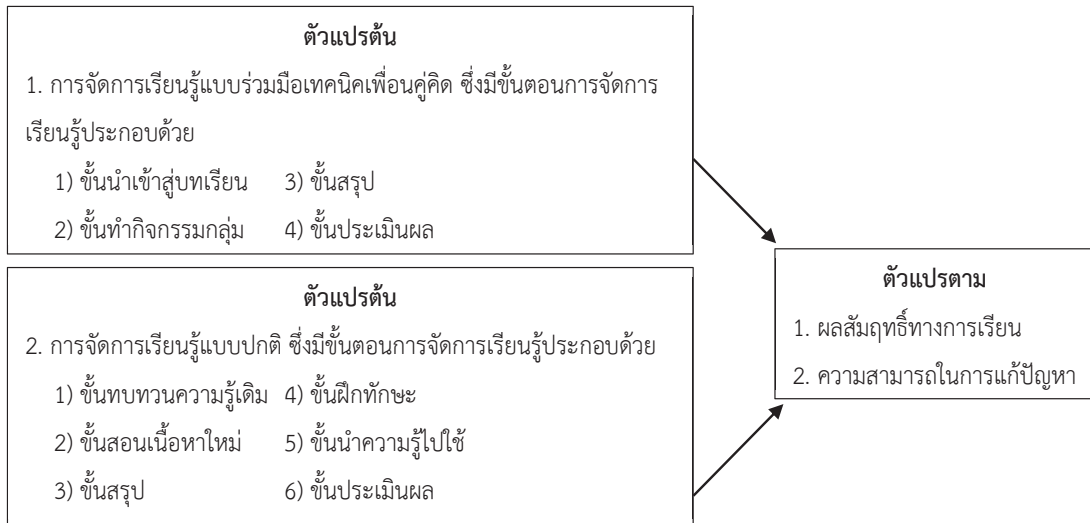
วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องดอกเบี้ยและมูลค่าของเงิน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 70/70
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องดอกเบี้ยและมูลค่าของเงิน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด และการจัดการเรียนรู้แบบปกติ
3. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด และการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

กรอบแนวคิด

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แสดงกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด ของ Lyman (1981 : 109-113) ร่วมกับการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของโพลยา มาประยุกต์ใช้เป็นจัดการการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิดที่ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน 2) ขั้นทำกิจกรรมกลุ่ม 3) ขั้นสรุป 4) ขั้นประเมินผล และการจัดการเรียนรู้แบบปกติของ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2561 : 25-27) ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นทบทวนความรู้เดิม 2) ขั้นสอนเนื้อหาใหม่ 3) ขั้นสรุป 4) ขั้นฝึกทักษะ 5) ขั้นนำความรู้ไปใช้ 6) ขั้นประเมินผล

โดยนำการจัดการเรียนรู้ทั้ง 2 แบบมาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ซึ่งแสดงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรได้ดังภาพประกอบ 1 ดังนี้

ภาพประกอบ 1 แสดงกรอบแนวคิดของงานวิจัย การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิดเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องดอกเบี้ยและมูลค่าของเงิน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่กำลังเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 653 คน ของโรงเรียนร้อยเอ็ดวิทยาลัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 27

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนร้อยเอ็ดวิทยาลัย จำนวน 2 ห้อง ได้มาโดยการสุ่มกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ที่มีห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม จากนั้นจับสลากแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้อง และกลุ่มควบคุม 1 ห้อง ดังนี้

1.2.1 กลุ่มทดลอง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/5 จำนวน 39 คน จัดให้เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด

1.2.2 กลุ่มควบคุม ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/12 จำนวน 36 คน จัดให้เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปกติ

1.3 เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เนื้อหาสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์พื้นฐาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) และหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนร้อยเอ็ดวิทยาลัย เรื่องดอกเบี้ยและมูลค่าของเงิน จำนวน 9 แผนการจัดการเรียนรู้ ระยะเวลา 9 ชั่วโมง

2. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยมี 3 ชนิด ได้แก่

2.1.1 แผนการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องดอกเบี้ยและมูลค่าของเงิน ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด 2) แผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ ซึ่งแบ่งเป็นอย่างละ 9 แผนการจัดการเรียนรู้ แผนละ 1 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 9 ชั่วโมง และนำแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องดอกเบี้ยและมูลค่าของเงิน จำนวน 9 แผน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เสนอต่อกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหา ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สารสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เนื้อหา การวัดประเมินผลและนำแผนการจัดการเรียนรู้มาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ นำแผนการจัดการเรียนรู้และแบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาตรวจสอบคุณภาพด้านความถูกต้องโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน โดยให้คะแนนในช่องที่ตรงความคิดเห็นของท่านมากที่สุด ซึ่งมีระดับคุณภาพ 5 ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง เหมาะสมมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง เหมาะสมน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

โดยค่าความเหมาะสมมีค่าคะแนนเฉลี่ย 3.51-5.00 เป็นเกณฑ์ตัดสิน ถือเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่นำไปใช้ได้ ซึ่งมีผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิดโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เท่ากับ 4.68 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.36 และผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เท่ากับ 4.57 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.43

2.1.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องดอกเบี้ยและมูลค่าของเงิน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 25 ข้อ ซึ่งมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.83

2.1.3 แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา เรื่องดอกเบี้ยและมูลค่าของเงิน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เป็นข้อสอบแบบอัตนัย จำนวน 5 ข้อ ซึ่งมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.89

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการและเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยดำเนินการจัดห้องเรียนเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 1 ห้อง และกลุ่มควบคุมจำนวน 1 ห้อง

3.2 นำแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิดที่ปรับปรุงเรียบร้อยแล้ว จำนวน 9 แผน เวลา 9 ชั่วโมง ไปดำเนินการทดลองกับกลุ่มทดลอง และนำแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติจำนวน 9 แผน เวลา 9 ชั่วโมง ไปดำเนินการสอนกับกลุ่มควบคุม

3.3 ทดสอบหลังเรียน (Post-test) เมื่อสิ้นสุดการสอนครบทุกแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องดอกเบี้ยและมูลค่าของเงิน ของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชุดเดียว จำนวน 25 ข้อ เวลา 1 ชั่วโมง แล้วตรวจให้คะแนนและนำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

3.4 ให้นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา เรื่องดอกเบี้ยและมูลค่าของเงิน เป็นข้อสอบอัตนัย จำนวน 5 ข้อ เวลา 1 ชั่วโมง

3.5 นำข้อมูลที่ได้กับนักเรียนไปวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อสรุปผลการทดลอง ตามวัตถุประสงค์การวิจัยต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ดังนี้

4.1 วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องดอกเบี้ยและมูลค่าของเงิน โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ตามเกณฑ์ 70/70 โดยใช้สูตร (E_1/E_2) (ขวลิต ชูกำแหง, 2553 : 131-133)

4.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องดอกเบี้ยและมูลค่าของเงิน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด และการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

4.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องดอกเบี้ยและมูลค่าของเงิน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด และการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

สรุปผล

1. ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด เรื่องดอกเบี้ยและมูลค่าของเงินของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ดังตาราง 1

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด เรื่องดอกเบี้ยและมูลค่าของเงินของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

การวิเคราะห์ข้อมูล	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ
กิจกรรมระหว่างเรียน	39	90	70.13	5.96	77.92
การวัดผลหลังเรียนรู้	39	25	18.08	1.99	72.31

จากตาราง 1 พบว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด มีคะแนนเฉลี่ยจากการประเมินการทำใบงานของแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ และประเมินการทดสอบย่อยท้ายแผนการจัดการเรียนรู้ ระหว่างเรียน 70.13 จากคะแนนเต็ม 90 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 77.92 แสดงว่าประสิทธิภาพด้านกระบวนการ (E_1) เท่ากับ 77.92 ส่วนผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 18.08 จากคะแนนเต็ม 25 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 72.31 แสดงว่าประสิทธิภาพด้านผลลัพธ์ (E_2) เท่ากับ 72.31 ดังนั้นประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด (E_1 / E_2) เท่ากับ $77.92/72.31$ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 70/70

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องดอกเบี้ยและมูลค่าของเงิน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างการจัดการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด และการจัดการเรียนรู้แบบปกติ โดยใช้สถิติ t-test (independent samples) ดังตาราง 2

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องดอกเบี้ยและมูลค่าของเงิน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 5 ระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด และการจัดการเรียนรู้แบบปกติ
โดยใช้สถิติ t-test (independent samples)

คะแนนกลุ่มตัวอย่าง	จำนวนนักเรียน	ค่าคะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t
กลุ่มทดลอง	39	25	18.08	1.99	8.20**
กลุ่มควบคุม	36	25	14.69	1.53	

**นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 2 พบว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิดมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
ระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด และการจัดการเรียนรู้แบบปกติ โดยใช้สถิติ t-test (independent
samples) ดังตาราง 3

ตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
ระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด และการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

คะแนนกลุ่มตัวอย่าง	จำนวนนักเรียน	ค่าคะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t
กลุ่มทดลอง	39	40	30.64	2.58	6.77**
กลุ่มควบคุม	36	40	27.17	1.75	

**นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 3 พบว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด มีความสามารถในการแก้ปัญหา
สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา
เรื่องดอกเบี้ยและมูลค่าของเงิน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยได้อภิปรายผลดังนี้

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา เรื่องดอกเบี้ย
และมูลค่าของเงิน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ เท่ากับ 77.92/72.31
ซึ่งหมายความว่า คะแนนจากการใบงานแต่ละแผนการเรียนรู้และการประเมินแบบทดสอบย่อย จำนวน 9 แผน ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 77.92 และคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ
72.31 จะเห็นได้ว่าแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด เรื่องดอกเบี้ยและมูลค่าของเงิน ของนักเรียน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70 ที่ตั้งไว้ จากประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้พบว่าประสิทธิภาพด้านกระบวนการสูงกว่าประสิทธิภาพด้านผลลัพธ์ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด มีลักษณะเป็นการอภิปรายกลุ่มย่อย โดยให้ผู้เรียนฝึกคิดแก้ปัญหาด้วยตนเองก่อน หลังจากนั้นผู้เรียนเข้าคู่กัน มีการปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน และเป็นการฝึกให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นวิธีที่ผู้เรียนได้ลงมือทำและใช้กระบวนการคิดตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวันวิสา ประมวล (2555 : 1-2) การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ทักษะอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้เทคนิค KWLH Plus ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อนคู่คิด ผลการวิจัยพบว่าแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยตั้งไว้ ซึ่งเห็นได้จากคะแนนเฉลี่ยของการทำกิจกรรมระหว่างเรียนของนักเรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 3 แผนการจัดการเรียนรู้คิดเป็นร้อยละ 89.13 และคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น คิดเป็นร้อยละ 85.17 ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยใช้ในงานวิจัยได้ผ่านการประเมินความสอดคล้องของเนื้อหา ตลอดจนการให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะและการปรับปรุงแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญที่มีความเชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน และแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด เป็นเทคนิคของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือรูปแบบหนึ่ง ที่ให้นักเรียนได้คิด อภิปราย และแก้ปัญหาร่วมกัน โดยเริ่มจากการที่ครูตั้งสถานการณ์ปัญหาหรือข้อคำถามให้แก่ทั้งชั้นเรียน แล้วให้นักเรียนแต่ละคนคิดหาคำตอบด้วยตัวเอง ซึ่งนักเรียนแต่ละคนอาจจะมีการแก้ปัญหาที่ไม่เหมือนกันแต่อาจจะมีคำตอบที่เหมือนกัน แล้วจึงให้นักเรียนนำคำตอบที่ได้ขึ้นไปอภิปรายกับเพื่อนที่จับคู่ เพื่อหาข้อสรุปถึงวิธีการหาคำตอบและคำตอบของสถานการณ์ปัญหาหรือข้อคำถาม และนำผลที่ได้ขึ้นไปอภิปรายร่วมกันทั้งชั้นเรียน เพื่อเป็นการนำเสนอความคิดเห็นของวิธีการแก้ปัญหาและคำตอบของแต่ละคู่ แล้วจึงหาข้อสรุปของสถานการณ์ปัญหาหรือข้อคำถามจากชั้นเรียน ซึ่งจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด ส่งผลให้คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ที่ดี

2. นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา เรื่องดอกเบี้ยและมูลค่าของเงิน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของรัชณี ภูพิชรกุล (2551 : 87-89) ที่ได้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างวิธีสอนแบบนิรนัยร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิดและวิธีสอนแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ใช้วิธีสอนแบบนิรนัยร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด สูงกว่านักเรียนที่ใช้วิธีสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 การที่ผลการวิจัยออกมาว่าผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิดสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ แสดงว่าการนำเอาการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิดร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยามาใช้ในการจัดการเรียนรู้ จะส่งผลดีกว่าการจัดการเรียนรู้แบบปกติ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนคิดหาคำตอบด้วยตัวเองก่อน แล้วจึงนำคำตอบที่ได้ขึ้นไปปรึกษากับคู่ของตัวเองที่ได้จัดไว้ให้ เพื่อหาคำตอบที่ถูกต้อง หลังจากนั้นนำคำตอบที่ตกลงกันกับคู่ของตัวเองที่ถูกต้องมานำเสนอหน้าชั้นเรียน ซึ่งการจับคู่กันเรียนจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีการทำงานร่วมกันช่วยเหลือซึ่งกัน และกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีการแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยามี 4 ขั้นตอน 1) ทำความเข้าใจปัญหาโดยนักเรียนสามารถเขียนอธิบายสิ่งที่โจทย์ต้องการหา และต้องการทราบได้ครบถ้วน 2) วางแผนการแก้ปัญหา นักเรียนสามารถนำความรู้และข้อมูลที่โจทย์กำหนดมาเขียนเป็นลำดับขั้นตอนในการแก้ปัญหา 3) ดำเนินการตามแผน นักเรียนสามารถนำความรู้และข้อมูลมาใช้ในการแสดงวิธีการหาคำตอบของโจทย์ได้อย่างถูกต้อง

4) ตรวจสอบคำตอบ นักเรียนสามารถนำคำตอบที่ได้จากขั้นตอนที่ 3 มาตรวจสอบและสรุปว่าคำตอบของโจทย์ได้อย่างถูกต้อง จากเหตุผลที่กล่าวมาเป็นการสนับสนุนว่าการเรียนรู้ แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิดมีประสิทธิภาพ และส่งผลให้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้นได้ จึงควรนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ต่อไป

3. นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา เรื่องดอกเบี้ยและมูลค่าของเงิน มีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อันเป็นผลมาจากกระบวนการแก้โจทย์ปัญหาของโพลยา ซึ่งเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่จัดระบบความคิด การทำความเข้าใจให้กับผู้เรียนให้เป็นไปตามลำดับขั้นตอน จากง่ายไปยาก โดยมีกระบวนการแก้ปัญหา 4 ขั้นตอน 1) ทำความเข้าใจปัญหาโดยนักเรียนจะต้องอธิบายสิ่งที่โจทย์ต้องการหรือสิ่งที่โจทย์ต้องการหาให้ครบถ้วน 2) วางแผนการแก้ปัญหาเป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนนำความรู้และข้อมูลต่าง ๆ มาเขียนเป็นลำดับขั้นตอน 3) ดำเนินการแก้ปัญหาผู้เรียนนำความรู้และข้อมูลต่าง ๆ มาแสดงวิธีการหาคำตอบได้อย่างถูกต้อง 4) ตรวจสอบคำตอบผู้เรียนนำคำตอบที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้อง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นารินทร์ ประสมสาสตร์ (2562 : 495-508) ผลการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ด้วยการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่าความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรื่องพื้นที่ผิวและปริมาตร หลังได้รับการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ด้วยการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

จากการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องดอกเบี้ยและมูลค่าของเงิน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ก่อนจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด ผู้สอนควรจับคู่ให้กับผู้เรียน โดยจับคู่ผู้เรียนเก่งกับผู้เรียนอ่อน ผู้สอนควรทำความเข้าใจขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ให้ดี และจัดเตรียมสื่อ อุปกรณ์ให้เพียงพอต่อจำนวนผู้เรียน เพื่อให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

1.2 ผู้สอนควรมีคำถามที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ และท้าทายในการแก้ปัญหามาตามปรากฏในบทเรียนแต่ละครั้งให้มีความชัดเจนมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือไปศึกษากับตัวแปรอื่น เช่น ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์

2.2 ควรนำการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด มาเปรียบเทียบกับวิธีการจัดการเรียนรู้แบบอื่น ๆ เช่น การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT และการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานหรือการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ขวลิต ชูกำแพง. (2553). *การพัฒนาหลักสูตรและการสอน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นาริรัตน์ ประสมสาสตร์. (2562). ผลการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ด้วยการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมกุฏราชวิทยาลัย*, 7(2), 495-508.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข. (2551). *ทักษะ 5 C เพื่อการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัชณี ภูพชรกุล. (2551). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างวิธีสอบแบบนิรนัยร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิดและวิธีสอนแบบปกติ*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วันวิสา ประมวล. (2555). *การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ทักษะอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้เทคนิค KWDL Plus ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือเพื่อนคู่คิด*. เพชรบูรณ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2562). *ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนการสอบ O-NET ป.6 ม.3 และ ม.6 ปีการศึกษา 2561 จำแนกตามวิชา (คะแนนเต็ม 100 คะแนน)*. กรุงเทพฯ: สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2561). *คู่มือการใช้หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)*. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สุลัดดา ลอยฟ้า. (2537). *เอกสารประกอบการสอนวิชา 215713 ปัญหา และวิธีการสอนคณิตศาสตร์*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Lyman, F.T. (1981). *The Responsive Classroom Discussion: The Inclusion of all Students In. A. Anderson (Ed.), Mainstreaming Digest*. pp. 109-113. college Park: University of Maryland Press.
- Polya. G. (1973). *How to solve it*. Princeton. NJ: Princeton University Press.

ความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

โรงเรียนสารคามพิทยาคม

Citizenship responsibility of high school students in Sarakhampittiyakhom School

บุญญาพร นามวงศ์¹ และ ทัชชาวัฒน์ เหล่าสุวรรณ²
Boonyaporn Namwong¹ and Tatchawat Laosuwan²

Received : 18 มิ.ย. 2563

Revised : 3 ธ.ค. 2563

Accepted : 3 ธ.ค. 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสารคามพิทยาคม การวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 ศึกษาระดับและเปรียบเทียบความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสารคามพิทยาคม กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสารคามพิทยาคม จำนวน 351 คน ได้มาโดยสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ โดยการสนทนากลุ่มกับผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ และครูผู้สอน จำนวน 10 ท่าน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง และวิเคราะห์ผลระยะที่ 2 โดยการวิเคราะห์เนื้อหา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม มีค่าอำนาจจำแนก .21 ถึง .87 และความเชื่อมั่น .81 สถิติในการวิจัย คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการเมืองการปกครอง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการรับรู้ข่าวสาร 2) ผลการเปรียบเทียบความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ จำแนกตามเพศ และอายุ พบว่าแตกต่างกัน และจำแนกตามระดับชั้นที่ศึกษา และผลการเรียน พบว่าไม่แตกต่างกัน และ 3) แนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ มีดังนี้ ด้านสังคม มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองเคารพหลักความเสมอภาค กล้าเสนอความคิดเห็นต่อส่วนรวม ด้านเศรษฐกิจ พึ่งตนเอง ดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการเมืองการปกครอง ควรจัดกิจกรรมที่กำหนดทิศทางในการขับเคลื่อนกิจกรรมของสถานักเรียน และด้านการรับรู้ข่าวสารเลือกรับข่าวที่เหมาะสมและมีประโยชน์

คำสำคัญ : ความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ, ความรับผิดชอบ, นักเรียน

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อีเมล: boonyaporn.5088@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม อีเมล: Tatchavat@hotmail.com

¹ Master Student, Program in Social Studies, Faculty of Education, Mahasarakham Rajabhat University,
Email: boonyaporn.5088@gmail.com

² Associate Professor, Ph.D., Lecturer in Faculty of Education, Mahasarakham Rajabhat University,
Email: Tatchavat@hotmail.com

Abstract

The objectives of this research were to study citizenship responsibility of high school students in Sarakhampittiyakhom school. The research divided into 2 phases. Phase 1: to study the level and compare citizenship responsibility of high school students in Sarakhampittiyakhom school. Samples were 351 high school students in Sarakhampittiyakhom school, selected by cluster sampling. Phase 2: to study a guideline for developing citizenship responsibility of high school students by focus group discussion. Key performants were 10 stakeholders included people who had knowledge about citizenship responsibility and teachers which determined by purposive selection. Data analysis for phase 2 applied content analysis. The research tool used a questionnaire with the item discrimination between .21 to .87 and reliability at .81. The statistics used in this research were percentage, mean, standard deviation. Statistics used for hypothesis testing were T-test and one-way analysis of variance. The research results found as follows; 1) citizenship responsibility overall was at high level, ranked in descending order of mean were politics, economy, society and information perception. 2) Comparison of citizenship responsibility classified by gender and age were different and classified by level of study and academic achievement were not different. And 3) a guideline for developing a citizenship responsibility were as follows: Society: understanding the politic, respecting the principle of equality, able to express ideas to the public. Economy: self-dependent, living independently by sufficiency economy philosophy. Politics: appertaining of management, mobilizing activities and work plans must be directed by student councils. And Information: exposing to suitable and useful news and information.

Keywords : Citizenship responsibility, Responsibility, Student

บทนำ

“การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างและพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติและคุณธรรมของบุคคล สังคมและบ้านเมืองใด ให้การศึกษาที่ดีแก่เยาวชนได้อย่างครบถ้วนล้นพอดีเหมาะสมกันทุก ๆ ด้าน สังคมและบ้านเมืองนั้น ก็จะมีพลเมืองมั่นคงของประเทศชาติไว้ และพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไปได้โดยตลอด” พระบรมราโชวาท พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ที่พระราชทานแก่ครูและนักเรียนที่ได้รับพระราชทานรางวัล เมื่อวันจันทร์ที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2524 ณ ศาลาดุสิดาลัย พระราชวังดุสิต (กระทรวงวัฒนธรรม, 2559 : 57) จากพระบรมราโชวาทดังกล่าว พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงห่วงใยเด็กและเยาวชนของชาติ ซึ่งถือว่าเป็นทรัพยากรและเป็นกำลังที่สำคัญในการพัฒนาบ้านเมืองให้เจริญรุ่งเรืองก้าวหน้า การศึกษาจึงเป็นเครื่องมืออันสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของคนและประเทศชาติ โดยเฉพาะในโลกยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และมีความก้าวหน้ามากขึ้น ทำให้เราต้องให้ความสำคัญแก่การพัฒนางานด้านการศึกษา ดังในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552 : 4) ให้ดำรงชีวิตได้ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม

ปัจจัยสำคัญที่เป็นสิ่งผลักดันให้เกิดความก้าวหน้า คือ คุณภาพของพลเมืองในประเทศ หากประเทศใดมีพลเมืองที่มีความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ประเทศนั้นย่อมมีศักยภาพในการแข่งขันกับประเทศอื่นอย่างเข้มแข็ง การเป็นพลเมืองดีจะนำมาซึ่งความรับผิดชอบและหน้าที่ที่สำคัญที่ต้องปฏิบัติเพราะความเป็น “พลเมือง” นับเป็นรากฐานที่สำคัญของประชาธิปไตย ถ้าประชาชนในสังคมใดมีความเป็นพลเมืองสังคมนั้นก็จะเป็นสังคมพลเมือง (civil society) กล่าวคือ

เป็นสังคมที่พลเมืองเอาใจใส่ต่อความเป็นไปและมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของชุมชนสังคมตลอดจนปัญหาระดับประเทศ และเมื่อเกิดสังคมพลเมืองแล้ว สังคมจะมีความเข้มแข็งในการถ่วงดุลอำนาจ ทั้งด้านการเมืองและเศรษฐกิจ การปกครองในระดับท้องถิ่นและชุมชนก็จะมี ความเข้มแข็งตามไปด้วย เป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย (ปริญา เทวานฤมิตรกุล, 2555 : 55)

ความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบนั้น ถือได้ว่าเป็นความสำคัญอย่างยิ่งต่อสมาชิกของสังคมนั้น ๆ ร่วมรับผิดชอบ ตามการปกครองระบอบประชาธิปไตย และร่วมกันสร้างชีวิตที่ดีกว่าให้กับตนเองและคนอื่น ๆ ไม่เพียงแต่ได้รับสิทธิ หรือปฏิบัติตน ตามกฎหมายเท่านั้น ทุกคนจะต้องตอบสนองด้วยการปฏิบัติตาม ได้แก่ การปฏิบัติตามกฎหมาย การลงมือออกเสียงเลือกตั้ง ในระดับโรงเรียน เข้าใจถึงเจตนารมณ์ของส่วนร่วม ซึ่งจะเห็นว่าสิ่งที่ได้กล่าวมานี้ ล้วนแต่เป็นความรับผิดชอบต่อขั้นต่ำ หรือขั้นพื้นฐาน ของพลเมือง แต่พลเมืองที่มีความรับผิดชอบจะต้องลึกซึ้งมากกว่านั้น โดยจะต้องมีความมุ่งมั่นที่จะเรียนรู้และแสดงออก อย่างมีนัยสำคัญ (วิชัย ต้นศิริ, 2551 : 20-25)

สถาบันการศึกษา จึงเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการวางรากฐานความคิดและความประพฤติ ปลุกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้แก่พลเมืองของชาติ ซึ่งกระบวนการจัดการเรียนการสอน เป็นอีกกระบวนการหนึ่งที่มีความสำคัญ สถานศึกษา จึงต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแนวทางต่าง ๆ ทั้งในรูปของงานวิชาการ และการเสริมทักษะและการจัดประสบการณ์ ต่าง ๆ มีความสามารถในการปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ (รังสรรค์ ประเสริฐศรี, 2551 : 6) โดยหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรอิงมาตรฐาน ซึ่งกำหนดสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ในมาตรฐาน การเรียนรู้และตัวชี้วัด มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553 : 7, สุศักดิ์ โจธาวร, 2555 : 23) นำไปสู่ การมีสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 5 ประการอีกด้วย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่หลักสูตร กำหนดนั้น ต้องได้รับการปลูกฝังและพัฒนา ผ่านการจัดการเรียนการสอนการปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในลักษณะต่าง ๆ จากการศึกษาเหตุการณ์ ซึ่งใช้เวลาในการเก็บข้อมูลเหตุการณ์เพื่อนำมาประเมินและตัดสิน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553 : 3)

โรงเรียนสารคามพิทยาคม เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ มีการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ที่ประกอบด้วยสาระที่เป็นองค์ความรู้ 5 สาระ ได้แก่ สาระศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม สาระเศรษฐศาสตร์สาระประวัติศาสตร์ และสาระภูมิศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553 : 132) มีนักเรียนจำนวน 4,013 คน ครูจำนวน 182 คน จากการศึกษาเบื้องต้น พบปัญหาว่าโรงเรียนยังขาดความพร้อมที่จะทำให้นักเรียนเป็นคนที่มีสมรรถนะตามความมุ่งหวัง ของสังคม นักเรียนขาดความสนใจในการเรียน ปัญหาการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ในส่วนกิจกรรมนักเรียนมีการเลือกตั้งคณะกรรมการสภานักเรียน และมีการบริหารงาน กิจกรรมนักเรียนในรูปของสภานักเรียน คณะกรรมการสภานักเรียนและนักเรียน โดยรวมยังขาดความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วม ในการจัดกิจกรรม รวมไปถึงเด็กนักเรียนขาดต้นแบบที่ดีในการดำเนินชีวิต (สารคามพิทยาคม, 2559 : 5)

ความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ มีความสำคัญกับพลเมืองไทย ที่ควรปลูกฝังคุณลักษณะเหล่านี้ให้กับเยาวชน ไทยตั้งแต่วัยเด็ก เนื่องจากคุณลักษณะดังกล่าว ต้องอาศัยแนวทางพัฒนาที่เหมาะสม โดยเฉพาะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา เป็นช่วงของการเปลี่ยนแปลงทางกายและทางด้านอื่น ๆ เช่น ด้านอารมณ์ ความสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น ค่านิยม เจตคติ ความนึกคิด เกี่ยวกับตนเอง การใฝ่หาอุดมการณ์ และหาเอกลักษณ์ของตนเอง (พรหมทิพย์ ศิริวรรณบุญ, 2551 : 40-42) ความเป็นพลเมือง ที่มีความรับผิดชอบ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความตระหนักและแสดงออกเชิงประจักษ์อย่างมีความรับผิดชอบในฐานะเป็นส่วนหนึ่ง ของพลเมืองที่สำคัญประกอบไปด้วย 4 ด้าน ดังนี้ 1) ความเป็นพลเมืองด้านสังคม คือ การแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น 2) ความเป็นพลเมืองด้านเศรษฐกิจ คือ การประหยัดและอดออมในครอบครัว การซื้อสัตย์ สุจริตต่ออาชีพที่ทำ 3) ความเป็นพลเมืองด้านการเมืองการปกครอง คือ การเคารพกฎหมาย การยอมรับฟังความคิดเห็น

ของทุกคน (จรี วิจิตรวาทการ, 2555 : 26) และ 4) ความเป็นพลเมืองด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร คือ การเฝ้ารู้ข้อมูลที่เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองในขอบข่ายทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม (ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2544 : 16)

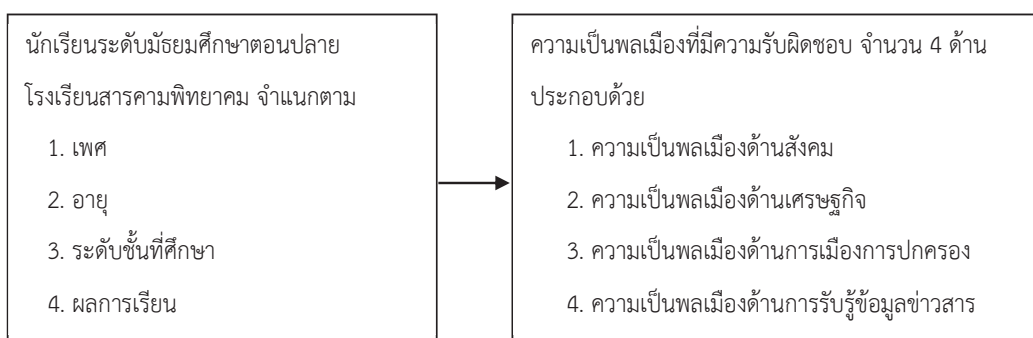
จากที่กล่าวมาข้างต้น ความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชน สามารถช่วยให้เยาวชนมีความรับผิดชอบต่อสังคมได้มากขึ้น เพื่อความเป็นตัวของตัวเอง มีความเหมาะสมต่อความรับผิดชอบที่มีแก่ตนเองและสังคม ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่อง ความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสารคามพิทยาคม เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองที่ดีมีความรับผิดชอบตามวิถีระบอบประชาธิปไตย เตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมที่ใหญ่ขึ้นในอนาคตและเป็นแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนที่เหมาะสม และเป็นแนวทางให้กับหน่วยงานอื่น ๆ นำไปประยุกต์ใช้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสารคามพิทยาคม
2. เพื่อเปรียบเทียบความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสารคามพิทยาคม จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับชั้นที่ศึกษา และผลการเรียน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสารคามพิทยาคม

กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวความคิดในการศึกษา ความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสารคามพิทยาคม โดยศึกษาจากการค้นคว้า แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำแนวคิดของความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ ตามแนวคิดของจรี วิจิตรวาทการ (2555 : 26) และชัยอนันต์ สมุทวณิช (2544 : 16) มาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังปรากฏในภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย ความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสารคามพิทยาคม

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับและนำเสนอการวิจัยเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาความเป็นพลเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสารคามพิทยาคม

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร (Population) คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสารคามพิทยาคม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 มีห้องเรียน 51 ห้อง จำนวนนักเรียน 1,956 คน ประกอบด้วย นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีห้องเรียน 17 ห้อง จำนวนนักเรียน 674 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีห้องเรียน 17 ห้อง จำนวนนักเรียน 661 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีห้องเรียน 17 ห้อง จำนวนนักเรียน 621 คน (สารคามพิทยาคม, 2562)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ได้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสารคามพิทยาคม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 351 คน มีขั้นตอนได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการคำนวณตามสูตรของทาโร ยามานะ (Taro Yamane) ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 35)

$$\begin{aligned} \text{สูตร} \quad n &= \frac{N}{1+Ne} \\ \text{โดย} \quad n &= \text{จำนวนของขนาดตัวอย่าง} \\ N &= \text{จำนวนรวมทั้งหมดของประชากรที่ใช้ในการศึกษา} \\ E &= \text{ความผิดพลาดที่ยอมรับได้ (โดยในวิจัยครั้งนี้กำหนดให้ เท่ากับ 0.05)} \\ &\quad \text{แทนค่าในสูตรได้ดังนี้} \\ n &= \frac{1,956}{1 + 1,956(0.05)^2} \end{aligned}$$

$$n = \frac{1,956}{5.89} = 332.09$$

ดังนั้น จำนวนกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จะต้องไม่ต่ำกว่าจำนวน 333 คน

ขั้นตอนที่ 2 สุ่มตัวอย่างโดยกำหนดห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม ซึ่งการจัดห้องเรียนของโรงเรียน จัดโดยคณะกรรมการเรียน ประกอบไปด้วย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 3 ห้อง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 3 ห้อง และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 3 ห้อง ดังนั้น มีห้องเรียนทั้งหมด 9 ห้อง ได้จำนวนนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนประชากรและขนาดกลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสารคามพิทยาคม	ประชากร		กลุ่มตัวอย่าง	
	จำนวน ห้องเรียน	จำนวน นักเรียน	จำนวน ห้องเรียน	จำนวน นักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	17	674	3	117
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	17	661	3	117
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	17	621	3	117
รวม	51	1,956	9	351

ขั้นตอนที่ 3 สุ่มตัวอย่างโดยการจับสลากห้องเรียน โดยได้นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ห้อง 4/5 ห้อง 4/8 และห้อง 4/9 นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 ห้อง 5/6 ห้อง 5/10 และ ห้อง 5/12 และ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ห้อง 6/7 ห้อง 6/8 และห้อง 6/14

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยอาศัยกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ทั้ง 2 ข้อ จำนวน 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นคำถามชนิดแบบตรวจสอบรายการ (Check-list) ประกอบด้วย เพศ และระดับชั้นที่ศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสารคามพิทยาคม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Likert Five Scale) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความเป็นพลเมืองด้านสังคม 2) ความเป็นพลเมืองด้านเศรษฐกิจ 3) ความเป็นพลเมืองด้านการเมืองการปกครอง และ 4) ความเป็นพลเมืองด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended questionnaire) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่สร้างขึ้น ซึ่งได้รับการตรวจสอบคุณภาพแล้วไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างดังนี้

3.1 นำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนสารคามพิทยาคม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

3.2 นำหนังสือขออนุญาตดังกล่าวไปติดต่อขอความร่วมมือกับโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อกำหนดวัน เวลา และห้องเรียน ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3 ผู้วิจัยจัดเตรียมแบบสอบถาม ให้พร้อมตามจำนวนนักเรียนที่ต้องการศึกษา และใช้ห้องเรียนปกติของโรงเรียนเป็นสถานที่ทดสอบ

3.4 ผู้วิจัยกำหนดให้มีผู้ช่วยวิจัยในการเก็บข้อมูล 1 คน เพื่อนำแบบสอบถามแจกให้กลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยชี้แจงขั้นตอนและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.5 ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยนำเครื่องมือไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.6 ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยนำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจให้คะแนน และเตรียมข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้รวบรวมได้จากแบบสอบถาม จะนำมาประมวลผล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 นำแบบสอบถามที่รวบรวมได้ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องทุกฉบับ แล้วลงรหัสตามแบบการลงรหัส (Coding from)

4.2 นำแบบสอบถามที่ตรวจสอบความถูกต้องแล้วนำมาทำการลงรหัสตามแบบการลงรหัส (Coding form)

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ และระดับชั้นที่ศึกษา โดยใช้การหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

4.4 วิเคราะห์ระดับความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ และระดับความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสารคามพิทยาคม วิเคราะห์โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐาน (Standard Deviation) มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบ Likert scale โดยใช้เกณฑ์ที่กำหนดค่าคะแนนดังนี้ คือ

ระดับมากที่สุด	ให้ 5 คะแนน
ระดับมาก	ให้ 4 คะแนน
ระดับปานกลาง	ให้ 3 คะแนน
ระดับน้อย	ให้ 2 คะแนน
ระดับที่น้อยที่สุด	ให้ 1 คะแนน

แล้วหาค่าเฉลี่ยของคำตอบของแบบสอบถาม โดยใช้เกณฑ์ในการแปลผลค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 209)

- 4.51 – 5.00 หมายถึง ความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบอยู่ในระดับมากที่สุด
- 3.51 – 4.50 หมายถึง ความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบอยู่ในระดับมาก
- 2.51 – 3.50 หมายถึง ความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบอยู่ในระดับปานกลาง
- 1.51 - 2.50 หมายถึง ความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบอยู่ในระดับน้อย

4.5 การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสารคามพิทยาคม ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอผลการวิเคราะห์โดยการบรรยาย

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสารคามพิทยาคม

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

เป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเป็นพลเมือง หรือครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนสารคามพิทยาคม ที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 จำนวน 10 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2542 : 102)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ หลังจากการเก็บข้อมูลผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เป็นความเรียงเชิงพรรณนา เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความเป็นพลเมือง ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสารคามพิทยาคม

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสาร แล้วกำหนดแนวคิดและเนื้อหาตามความมุ่งหมายของการวิจัย เพื่อสร้างเครื่องมือสัมภาษณ์เสนอที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ หลังจากนั้นตรวจสอบ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาด้วยค่า IOC และปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับการใช้ภาษาที่ชัดเจนและเหมาะสม แล้วนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการโดยจดบันทึกในขณะที่ทำการสัมภาษณ์และหลังจากดำเนินการสัมภาษณ์แล้ว ผู้วิจัยได้ทำการสรุปตามประเด็นการสัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยวิธีการตีความและสร้างข้อสรุป และนำเสนอในลักษณะข้อมูลเชิงพรรณนา

สรุปผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา ศึกษาความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสารคามพิทยาคม สรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

โรงเรียนสารคามพิทยาคม

1. ความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสารคามพิทยาคม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการเมืองการปกครอง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการรับรู้ข่าวสาร ตามลำดับ ปรากฏดังในตาราง 2

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสารคามพิทยาคม โดยรวมและรายด้าน

ความเป็นพลเมือง	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านสังคม	3.17	0.74	ปานกลาง
2. ด้านเศรษฐกิจ	3.88	0.40	มาก
3. ด้านการเมืองการปกครอง	3.91	1.12	มาก
4. ด้านการรับรู้ข่าวสาร	3.17	0.83	ปานกลาง
รวม	3.53	0.53	มาก

จากตาราง 2 พบว่าความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสารคามพิทยาคม โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.53 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการเมืองการปกครอง อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 รองลงมา คือ ด้านเศรษฐกิจ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88

2. ผลการเปรียบเทียบความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสารคามพิทยาคม มีดังนี้

2.1 จำแนกตามเพศ พบว่าโดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าแตกต่างกัน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสังคม ด้านการเมืองการปกครอง และด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และไม่แตกต่างกัน 1 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ

2.2 จำแนกตามอายุ พบว่าโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2 ด้าน ได้แก่ ด้านสังคม และเศรษฐกิจ

2.3 จำแนกตามระดับชั้นที่ศึกษา พบว่าโดยรวมและทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน

2.4 จำแนกตามผลการเรียน พบว่าโดยรวมและทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสารคามพิทยาคม เรียงลำดับจากค่าความถี่มากไปหาน้อย 5 ข้อ ดังนี้ 1) คุณครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นในกิจกรรมการเรียนการสอน 2) คุณครูควรเพิ่มประเมินผลการเรียนโดยเน้นด้านคุณธรรมจริยธรรมให้มากขึ้น 3) โรงเรียนควรชี้แจงถึงกฎระเบียบต่าง ๆ ของโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและแสดงเหตุผล กรณีที่นักเรียนทำผิดกฎระเบียบของโรงเรียน 4) โรงเรียนควรกำหนดเวลาให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมอย่างเต็มที่เต็มเวลา เพื่อพัฒนาความสามารถ สร้างความ

รับผิดชอบให้กับนักเรียน และกล้าแสดงออกในกิจกรรมทาง และ 5) ผู้ใหญ่ควรที่จะเป็นแบบอย่างในด้านความซื่อสัตย์นั้นให้กับเด็ก ๆ

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสารคามพิทยาคม

แนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสารคามพิทยาคม มีดังนี้

1. ด้านสังคม พบว่าไม่ยอมรับและต่อต้านในกฎระเบียบของโรงเรียน อีกทั้งยังใช้อารมณ์ในการตัดสินปัญหา มากกว่าการใช้เหตุผล และยังต้องพบเจอกับความเห็นแก่ตัวของผู้ใหญ่ ดังนั้น จึงควรจัดกิจกรรมที่กำหนดทิศทางในการขับเคลื่อนกิจกรรมของสถานักเรียนเพื่อรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม
2. ด้านเศรษฐกิจ พบว่าส่วนใหญ่ยังขาดการวางแผนในการใช้เงินให้สมดุลกับรายรับ ไม่รู้จักการประหยัด อดออมช่วยเหลือครอบครัว ดังนั้น จึงควรส่งเสริมเรียนรู้การพึ่งตนเอง ดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
3. ด้านการเมืองการปกครอง พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ยังไม่เคารพกฎจราจร คือการไม่สวมหมวกนิรภัย และไม่มีใบอนุญาตขับขี่รถจักรยานยนต์ และนักเรียนกลัวการแสดงความสามารถของตัวเองออกมา ดังนั้น จึงควรจัดกิจกรรมที่กำหนดทิศทางในการขับเคลื่อนกิจกรรมของสถานักเรียน
4. ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร พบว่านักเรียนควรเลือกรับข่าวต่าง ๆ ทางการเมืองที่เหมาะสมและมีประโยชน์ ตระหนักถึงกิจกรรมต่างที่ส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และร่วมประชาสัมพันธ์ในรายการเสียงตามสาย และการติดบอร์ดประชาสัมพันธ์

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสารคามพิทยาคม อภิปรายผล ได้ดังนี้

จากผลการวิจัยเรื่อง ความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสารคามพิทยาคม มีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสารคามพิทยาคม พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสารคามพิทยาคม มีความเป็นพลเมืองเป็นอย่างดีภายใต้สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน ในทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมืองการปกครอง และด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และเป็นผู้มีความเข้าใจวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย รู้จักปฏิบัติหน้าที่ของตน ใช้สิทธิของตนภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย มีความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม ผลการวิจัยออกมาเช่นนี้ เพราะนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสารคามพิทยาคม รู้และเข้าใจ รับผิดชอบต่อในสิทธิของตน ตระหนักในคุณค่าการใช้สิทธิ เสรีภาพ บนพื้นฐานแห่งกฎหมาย จริยธรรม และศาสนา และนักเรียนตระหนักและแสดงออกเชิงประจักษ์อย่างมีความรับผิดชอบในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของพลเมือง สอดคล้องกับงานวิจัยของจูลี วิจิตรวาทการ (2555 : 26) และชัยอนันต์ สมุทวณิช (2544 : 16) ความเป็นพลเมือง เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความตระหนัก และแสดงออกเชิงประจักษ์อย่างมีความรับผิดชอบ ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของพลเมืองที่สำคัญประกอบไปด้วย 4 ด้าน ดังนี้ 1) ความเป็นพลเมืองด้านสังคม คือ การแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น 2) ความเป็นพลเมืองด้านเศรษฐกิจ คือ การประหยัดและอดออมในครอบครัว การซื่อสัตย์สุจริตต่ออาชีพที่ทำ 3) ความเป็นพลเมืองด้านการเมืองการปกครอง คือ การเคารพกฎหมาย การยอมรับฟังความคิดเห็นของทุกคน และ 4) ความเป็นพลเมืองด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร คือ การเฝ้ารู้ข้อมูลที่เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองในขอบข่ายทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม

2. ผลการเปรียบเทียบความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสารคามพิทยาคม จำแนกตามระดับชั้นที่ศึกษา และจำแนกตามเกรดเฉลี่ย พบว่าโดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นที่ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักเรียนแต่ละชั้น แต่ละระดับผลการเรียน มีทัศนคติที่เกิดจากการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่หลากหลายเหมือน ๆ กัน ทั้งการรับจากสื่อออนไลน์ต่าง ๆ สื่อทางโทรทัศน์ ที่เกี่ยวกับข่าวสารทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม รวมทั้งการสื่อสารที่เกี่ยวกับการเมือง ประเด็น และปัญหาทางการเมือง ตลอดจนการดำเนินงานของระบอบประชาธิปไตย ซึ่งงานวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของพิชิต วิจิตรบุญยรักษ์ (2554 : 99-103) ได้ศึกษาและมีการกล่าวถึงสื่อสังคมออนไลน์ในฐานะสื่อแห่งอนาคตว่าสื่อสังคมออนไลน์ คือ สิ่งที่ส่งสารแบ่งเป็นสารซึ่งอยู่ในรูปแบบต่าง ๆ ไปยังผู้รับสารผ่านเครือข่ายออนไลน์ โดยสามารถโต้ตอบกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร หรือผู้รับสารด้วยกันเอง ซึ่งสามารถแบ่งสื่อสังคมออนไลน์ออกเป็นประเภทต่าง ๆ ที่ใช้กันบ่อยคือ บล็อก (Blogging) ทวิตเตอร์ และไมโครบล็อก (Twitter and Microblogging) เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Networking) และการแบ่งปันสื่อทางออนไลน์ (Media Sharing)

จำแนกตามเพศ และอายุ พบว่าโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าลักษณะของพฤติกรรมในการแสดงออกทางการเมืองไม่เหมือนกัน ทั้งการแสดงความคิดเห็น บทบาทหน้าที่ที่ได้รับในโรงเรียน รวมทั้งความเห็นที่เกิดขึ้นในแต่ละระดับอายุ จึงทำให้ความเป็นพลเมืองย่อมต่างกันออกไป ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของประภัสสร ไพบูลย์จิตติพรชัย (2553 : 79-81) ได้วิจัยเรื่องความเป็นพลเมืองของนักเรียนโรงเรียนพณิชยการบางบัวทองจังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัย พบว่าเพศ และอายุที่ต่างกันมีความเป็นพลเมืองที่แตกต่างกันด้วยเช่นกัน เช่นเดียวกับงานวิจัยของทวีศักดิ์ ชัยปัตถา (2552 : 93-94) ที่ศึกษาการพัฒนางานเสริมสร้างวิถีประชาธิปไตยนักเรียนด้านสามัคคีธรรมโรงเรียนบ้านฝั่งแดง อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร ผลการศึกษา พบว่าพฤติกรรมการทำงานของนักเรียนเพศชายและหญิง มีผลต่อความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ นักเรียนเห็นความสำคัญของการทำงานกลุ่มแตกต่างกันออกไป มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ในฝ่ายที่ตนเองรับผิดชอบไม่เหมือนกัน ซึ่งเป็นทักษะพฤติกรรมตามวิถีประชาธิปไตยด้านสามัคคีธรรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาภรณ์ เกิดศรี (2550 : 107-116) วิจัยเรื่องการนำเสนอแนวทางการสร้างเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายุทธยานิ ผลการวิจัย พบว่าลักษณะของนักเรียนที่ต่างกันปัจจัยด้านเพศ และอายุ ทำให้การกล้าคิดกล้าทำและกล้าแสดงออกแตกต่างกันออกไป ทั้งด้านปัญญารธรรม ซึ่งกระบวนการจัดการเรียนการสอนนั้น ครูต้องฝึกให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารเหตุการณ์ต่าง ๆ ด้วยตนเอง

3. แนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสารคามพิทยาคม ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลข่าวสารมีความสำคัญต่อการแสดงออกของนักเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการเลือกรับข่าวต่าง ๆ มีความสำคัญ ทั้งที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์ ส่งผลต่อความตระหนักถึงกิจกรรมความเป็นพลเมือง จึงจำเป็นต้องเรียนรู้ถึงการเป็นพลเมืองดี ค่านิยมพื้นฐาน พฤติกรรมของพลเมืองดีที่แสดงให้เห็นถึงการเคารพในกฎระเบียบ การอยู่ร่วมกันในสังคม และการใช้เหตุผลในการดำเนินชีวิตประจำวัน หน้าที่ของพลเมืองดีตามหลักธรรมที่ประกอบด้วย จริยธรรม คุณธรรม ศีลธรรม ตามวิถีประชาธิปไตยโดยเฉพาะในสังคมไทย ที่มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ร่วมกันในสังคมภายใต้กฎหมาย และมีวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงามเป็นหลักปฏิบัติที่สืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของปรมต วรณบวร (2559 : 283-298) ที่ศึกษาความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่น พบว่าความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างบุคคล ครอบครัว โรงเรียน วัด และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น ในการปลูกฝัง การอบรม การส่งเสริม การจัดกิจกรรม และการประชาสัมพันธ์ ให้เกิดความรู้ความเข้าใจพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่ถูกต้องและเหมาะสมในท้องถิ่น และมีความรู้หลักพุทธธรรมให้เข้าใจและปฏิบัติได้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมนักเรียน ให้ตระหนักถึงคุณค่าของตนเอง เพื่อเกิดความรู้สึกต่อการรับผิดชอบของสังคม รวมถึงการให้แนวทางการแก้ปัญหาชีวิตของตนเอง และการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข ด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย ได้แก่ การออกค่ายจัดกิจกรรมรู้จักสามัคคี การแลกเปลี่ยนนักเรียนระหว่างสถาบัน เป็นต้น

1.2 สถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ควรมีส่วนร่วมในการกำกับและติดตามการดำเนินงาน แผนงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม เช่น มีการเฝ้าระวังพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียน โดยควบคุมนักเรียนบางกลุ่มมีพฤติกรรมชักจูงนักเรียนคนอื่นประพฤติในทางที่ไม่ดี

1.3 สร้างการมีส่วนร่วมโดยการพัฒนาเครือข่ายการทำงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชน และภาคประชาชน เพื่อเชื่อมโยงการทำงานร่วมกัน ได้แก่ การประสานรับแจ้งปัญหาของนักเรียนเพื่อแก้ไขปัญหาทัน่วงที การกำกับติดตามเพื่อประเมินผลการทำงานร่วมกัน

1.4 นักเรียนควรปรับเปลี่ยนทัศนคติ ตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคม ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรม และโครงการที่จัดตั้งขึ้นที่เกี่ยวกับการลดปัญหาทางสังคม

1.5 สร้างกลุ่มหรือรวมกลุ่มหรือสร้างกลุ่มในเครือข่ายออนไลน์ในรูปแบบแอปพลิเคชัน ได้แก่ กลุ่มเฟซบุ๊ก (Facebook) และไลน์ (Line) เพื่อเป็นช่องทางประสานความร่วมมือระหว่างนักเรียนด้วยกัน ได้แก่ การประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ของภาครัฐ การช่วยเหลือระหว่างเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่ถูกกระทำ

1.6 เจ้าหน้าที่ภาครัฐควรให้ความช่วยเหลืออำนวยความสะดวก สนับสนุนดูแลการดำเนินงานของหน่วยงานอื่น ๆ ทำหนังสือแจ้งเวียนเกี่ยวกับการดำเนินงานต่าง ๆ ให้ข้อเสนอแนะหรือเข้ามาช่วยดำเนินงานในโครงการหรือแผนงานนั้น ๆ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากผลการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ ควรนำแนวทางที่ได้เสนอไว้ไปใช้เป็นกรอบเนื้อหาในการพัฒนาด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อศึกษาประสิทธิภาพในการพัฒนาความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสารคามพิทยาคม

2.2 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการสร้างเครือข่ายพัฒนาความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดมหาสารคาม โดยกระบวนการมีส่วนร่วม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงวัฒนธรรม. (2559). 99 พระบรมราโชวาท น้อมนำราชภัฏร่วมเย็นเป็นสุขสานต์ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: กระทรวงวัฒนธรรม.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). ทศวรรษที่สองของการปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2549). สถิติสำหรับงานวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จรี วิจิตรวาทการ. (2555). วรรณคดีภาพลักษณ์คอร์รัปชัน ประจำปี พ.ศ. 2554. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2544). คู่มือการเรียนการสอนพลเมือง พลโลก: การบูรณาการการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงตามแนวทางรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

- ทวีศักดิ์ ชัยปัตถา. (2552). การพัฒนางานเสริมสร้างวิถีประชาธิปไตยแก่นักเรียนด้านสามัคคีธรรม โรงเรียนบ้านฝั่งแดง อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปรมต วรรณบวร. (2559). การสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองด้วยพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 5(3), 283-298.
- ประภัสสร ไพบูลย์จิตพิรัชย์. (2553). ความเป็นพลเมืองของนักเรียนโรงเรียนพนมวิทยการบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2555). การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์ พลับลีเคชั่นส์.
- พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. (2551). ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: แอคทิฟ พริ้นท์.
- พิชิต วิจิตรบุญยรักษ์. (2554). สื่อสังคมออนไลน์ : สื่อแห่งอนาคต. วารสารนักบริหาร, 31(4), 99-103.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2551). ภาวะผู้นำ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ธีระฟิล์มและไซเท็กซ์.
- วิชัย ตันศิริ. (2551). วัฒนธรรมพลเมือง. กรุงเทพฯ: สถาบันนโยบายศึกษา.
- สารคามพิทยาคม. (2559). รายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการประเมินตนเอง ปีการศึกษา 2558. มหาสารคาม: โรงเรียนสารคามพิทยาคม.
- สุภาภรณ์ เกิดศรี. (2550). การนำเสนอแนวทางการสร้างเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อุทัยธานี. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สุรศักดิ์ โจถาวร. (2555). แนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

การดำรงชีวิตและการปรับตัวของกะเทยทหารเกณฑ์ในค่ายทหาร

The Living and Adaptation of the Homosexual Conscript Soldiers in a Military Camp

เกวลี เคียงสันเทียะ¹ และ เขมิกา สงวนพวง²Kelvaly Khengsuntia¹ and Khemika Sa-nguanpauk²

Received : 21 ส.ค. 2563

Revised : 28 ต.ค. 2563

Accepted : 29 ต.ค. 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำรงชีวิตและการปรับตัวของกะเทยทหารเกณฑ์ในค่ายทหารแห่งหนึ่งในจังหวัดลพบุรี เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการศึกษาแบบเรื่องเล่า ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย กะเทยทหารเกณฑ์ 4 คน เพื่อนกะเทยทหารเกณฑ์ 1 คน และครูฝึกทหารเกณฑ์ 1 คน รวมทั้งหมด 6 คน คัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้างร่วมกับการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า เทคโนโลยีแห่งตัวตนที่ทำให้กะเทยทหารเกณฑ์สามารถดำรงชีวิตและปรับตัวในค่ายทหารได้ คือ 1) การปรับตัวตามสถานการณ์ในค่ายทหารด้วยความสนใจ 2) กำลังใจจากตนเอง ครูฝึกวิชาทหาร และเพื่อนทหารเกณฑ์ และ 3) การสร้างตัวตนใหม่ ด้วยการรักในตัวตนของตนเอง เอาชนะความกลัวด้วยการเอาชนะใจตนเอง สิ่งเหล่านี้จะนำไปสู่การสร้างตัวตนและพื้นที่ในสังคม งานวิจัยนี้มีข้อเสนอแนะ 1) ค่ายทหารควรประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการฝึกทหารเกณฑ์ให้บุคคลภายนอกรับรู้ว่ามีไม่มีการแบ่งแยกหรือกลั่นแกล้งทางเพศต่อกะเทยทหารเกณฑ์ และ 2) เพื่อให้ครูฝึกและทหารเกณฑ์ เข้าใจความรู้สึกนึกคิดของกะเทยทหารเกณฑ์ เพื่อปรับเปลี่ยนมุมมองที่มีต่อกะเทยทหารเกณฑ์

คำสำคัญ : การดำรงชีวิต, การปรับตัว, กะเทยทหารเกณฑ์

Abstract

The purposes of this research were to study the living and adaptation of the homosexual conscript soldiers in a military camp in Lopburi. This research was qualitative research. The study method was storytelling. The informants consisted of 4 homosexual conscript soldiers, a friend of them and a trainer, the total was 6 informants. The informants were selected by purposive sampling. The data were collected by semi-structured interviews with non-participation observation. The results revealed that the technology of self-affecting the homosexual conscript soldiers can live and adapt to a military camp was 1) Voluntary adaptation to various situations in a military camp, 2) Encouragement from themselves, trainers and other conscript soldiers and 3) Creating a new identity by loving himself and overcoming their fear. These will lead to

¹ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

อีเมล: kiangsuntie2540@gmail.com

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

อีเมล: bunarak9@hotmail.com

¹ Student, Department of Human Resource Management, Faculty of Management Science, Thepsatri Rajabhat University
Email: kiangsuntie2540@gmail.com

² Lecturer, Department of Human Resource Management, Faculty of Management Science, Thepsatri Rajabhat University
Email: bunarak9@hotmail.com

the creation of identity and be sociable. This research suggests that 1) military camp should publicize about no gender discrimination or bullying the homosexual conscript soldiers, and 2) to provide a trainer and conscript soldiers understand homosexual conscript soldiers to adjust the attitude on homosexual conscript soldiers.

Keywords : Living, Adaptation, Homosexual Conscript Soldier

บทนำ

รัฐธรรมนูญฉบับถาวร เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2475 อาศัยความในมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า ชายที่มีสัญชาติไทยตามกฎหมาย ต้องไปแสดงตนเป็นทหารกองเกิน ณ ที่ว่าการอำเภอ (ผดาสวัสดิ์ วุฒิมานานนท์, 2560 : 34) ในการคัดเลือกทหารกองเกินเพื่อเข้ารับราชการทหาร หรือที่รู้จักกันดี คือการเกณฑ์ทหารนั้น บุคคลที่มีร่างกายและจิตใจเป็นหญิง หรือบุคคลที่แปลงเพศเป็นหญิง เข้ารับการคัดเลือกเป็นประจำทุกปี และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้น (นาวิณี โรยแสง และวิริยยุทธ มาตรนอก, 2552 : 2) บุคคลเหล่านี้ไม่ผ่านการคัดเลือกเข้าเป็นทหาร เนื่องจากประกาศกฎกระทรวงฉบับที่ 75 ได้ประกาศให้สถานะกะเทยเป็น "เพศสภาพไม่ตรงกับเพศกำเนิด (Gender Identity Disorder) ไม่ใช่บุคคลที่มีความผิดปกติ เพื่อใช้ยื่นขอไม่เข้ารับราชการทหาร โดยสถานะดังกล่าวจะถูกรับรองโดยจิตแพทย์โรงพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข และโรงพยาบาลกองทัพทุกทั่วประเทศซึ่งจะออก "หนังสือรับรองผลตรวจสภาพร่างกายและจิตใจ" ให้นำไปใช้เป็นหลักฐานในการตรวจคัดเลือกรับราชการได้ แต่บุคคลใดที่ไม่ได้รับการแปลงเพศหรือผ่าตัดทำศัลยกรรมหน้าอก หรือไม่สามารถขออนุญาตได้ หรือไม่ทราบสิทธิและข้อยกเว้นตามกฎหมาย กระทรวง ไม่มีหนังสือรับรองการตรวจสภาพร่างกายและจิตใจ จะต้องเข้ารับการคัดเลือกกับสภากาชาดไทยได้โดยไม่ต้องรับราชการทหาร แต่ถ้าจับได้ใบแดง บุคคลดังกล่าวจะต้องเข้ารับราชการรับใช้ชาติโดยการเป็นทหาร (มูลนิธิเครือข่ายเพื่อนกะเทยไทยเพื่อสิทธิมนุษยชน, 2562 : ออนไลน์)

ปัจจุบันทหารเกณฑ์ในแต่ละผลัด จะพบว่ามียุวกะเทยที่มีอัตลักษณ์ทางเพศที่แตกต่างกับผู้ชายที่เรียกว่ากะเทย ได้ถูกเกณฑ์มาเป็นทหาร ซึ่งกลุ่มคนประเภทนี้ยังไม่ได้รับการยอมรับในสังคมทหาร เนื่องจากชายไทยที่เข้ามาเป็นทหารต้องมีร่างกายที่แข็งแรงและอดทน แต่กะเทยทหารเกณฑ์จะถูกมองว่าเป็นเพศที่มีความอ่อนแอไม่มีความอดทน ไม่สามารถทำบางสิ่งบางอย่างได้เหมือนทหารชายที่ต้องใช้อาวุธในการรบ (นฤฤทธิ์ ฤทธิ์คำรพ และพิทักษ์ ศิริวงศ์, 2559 : 81) อัตลักษณ์ทางเพศที่แตกต่างกับผู้ชายดังกล่าวนี้ เปรียบเหมือนคนชายขอบที่ไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม กะเทยทหารเกณฑ์จึงเรียนรู้ที่จะปรับตัวเพื่อความอยู่รอด โดยใช้วิธีการสร้างเทคโนโลยีแห่งตัวตน (The Technology of Self) ในการปรับทัศนคติของตนเอง ว่าไม่ได้แตกต่างจากคนอื่น มีความสามารถ และเห็นคุณค่าในตัวเอง เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของสังคมที่ดำรงอยู่ อานนท์ วันลา (2553 : 66) กล่าวว่า การสร้างเทคโนโลยีแห่งตัวตน มีจุดเริ่มต้นจากตนเอง ความคิด ทัศนคติของตนเอง เป็นปัจจัยอันดับแรก การมองว่าตนเองไม่แตกต่าง มีความสามารถ และเห็นคุณค่า นั่นคือการเห็นคุณค่าของตนเอง เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาศักยภาพของตนเอง และเป็นพื้นฐานในการสร้างอัตลักษณ์แห่งตนขึ้นใหม่ ทำให้สังคมยอมรับในความสามารถ ในศักยภาพ และเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างมีคุณค่า โดยผู้วิจัยสรุปแนวคิดการสร้างเทคโนโลยีแห่งตัวตน ได้ว่าเป็นการทำความเข้าใจกับตัวเอง การเป็นตัวของตัวเอง รู้สึกดีชอบชีวิตด้วยตัวเอง เพื่อค้นหาวว่าตัวเองจะใช้ชีวิตไปในทางใดจึงจะบรรลุเป้าหมายของตน ด้วยการเลือกที่จะปรับตัวและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เข้ากับสังคมที่ตนอยู่

ดังที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการดำรงชีวิตและการปรับตัวของกะเทยทหารเกณฑ์ในค่ายทหาร เพื่อให้ทราบถึงชีวิตความเป็นอยู่ของกะเทยทหารเกณฑ์เมื่ออยู่ในค่ายทหาร โดยผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญกับตัวตนของกะเทยทหารเกณฑ์ที่มีตัวตนในการคิด การตัดสินใจภายใต้เหตุผล มีความสามารถที่จะปรับตัวได้ตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

รวมถึงการสร้างตัวตนเพื่อให้ตนเองสามารถดำรงชีวิตและปรับตัวอยู่ในค่ายทหารและสังคมทหารได้ตลอดระยะเวลาที่อยู่ในค่ายทหาร ผ่านการสร้างเทคโนโลยีแห่งตัวตน

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาถึงการดำรงชีวิตและการปรับตัวของกะเทยทหารเกณฑ์ในค่ายทหารแห่งหนึ่งในจังหวัดลพบุรี

กรอบแนวคิด

แนวคิดเกี่ยวกับเทคโนโลยีแห่งตัวตน

มิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) นักคิดด้านมนุษยศาสตร์ ได้ให้ความหมายของตัวตนไว้ว่า เป็นแต่เพียงร่างทรงที่รอคอยการเติมเต็มให้สมบูรณ์และสามารถปรับเปลี่ยนไปตามบทบาทหน้าที่และสถานภาพทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา เป็นเหตุให้ตัวตนของบุคคลไม่มีรูปลักษณ์เดียวที่ตายตัว แต่สามารถแตกแยก และแตกตัวออกเป็นส่วนตามสภาวะการณ์ทางสังคม สถานภาพทางสังคม และสำนึกของตัวตนที่ถูกทำให้กลายเป็นส่วนประกอบภายในเกมส์แห่งความเป็นจริงและความสัมพันธ์ทางอำนาจที่เป็นตัวกำหนดตำแหน่งทางสังคมที่มนุษย์เผชิญหน้าอยู่ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การสร้างตัวตนโดยอาศัยเทคโนโลยีแห่งตัวตน จึงเป็นความมุ่งมั่นและสมัครใจที่จะกระทำ โดยบุคคลเป็นผู้เลือกที่จะทำงานกลายเป็นกฎเกณฑ์ทางพฤติกรรมมุ่งหวังเปลี่ยนแปลงตนเอง และมีวิถีชีวิตที่เป็นของตัวเอง Foucault (1983, อ้างถึงใน เบญจวรรณ อุทัยมาย์, 2561 : 21-22) โดยเทคโนโลยีแห่งตัวตนในทัศนะของฟูโกต์ (Michel Foucault) หมายถึงชุดของวิธีการในการสร้างความเป็นตัวตนของมนุษย์จากร่างกาย จากความคิด และจากการกำหนดของตัวมนุษย์ เทคโนโลยีแห่งตัวตนจึงกลายเป็นวิธีการที่จะทำให้มนุษย์สามารถบรรลุผลในการสร้างตัวตนที่มีความสมบูรณ์แบบ มีความสุข และมีอิสระได้ตามที่ต้องการ การใช้อำนาจเข้าจัดการกับมนุษย์ไม่ใช่วิธีการที่จะแก้ไขหรือคลี่คลายปัญหาต่าง ๆ ทั้งหมดลงได้ แต่บุคคลต่างหากที่ต้องเป็นฝ่ายยุติการกระทำนั้น ๆ ด้วยตนเอง การควบคุมกำกับตนเองหรือการใช้เทคโนโลยีแห่งตัวตน ไม่ได้เป็นเพียงความรับผิดชอบหรือจิตสำนึกส่วนบุคคลเท่านั้น แต่ต้องใช้เทคนิคอีกประการหนึ่งควบคู่กัน นั่นคือ การรู้จักตนเอง (Knowing the Self) ผ่านการดูแลตนเอง (The Care of Self) ซึ่งเป็นเทคนิคที่ทำให้มนุษย์มีศักยภาพที่จะหลากระงังและกับดักของสังคมออกมา (จิตติมา เจือไทย, 2551 : 23-25)

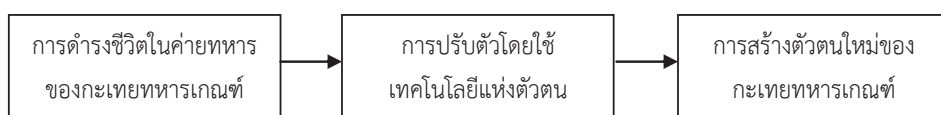
จากกรอบแนวคิด เทคโนโลยีแห่งตัวตน (Technology of Self) ของมิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) สรุปได้ว่าเป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญของมนุษย์ในการสร้างตัวตนของตนเอง มีอิสระทางความคิด ไม่ถูกครอบงำจากบุคคลหรือสังคมนำไปถึงไม่ถูกตนเองว่าเป็นผู้ที่มีความบกพร่อง แต่มีความสามารถที่จะจัดการกับชีวิตในฐานะที่เป็นนายของตนเอง รวมไปถึงการค้นหาคำตอบในสังคมให้กับตนเองเพื่อการดำรงชีวิตและการปรับตัวเพื่อให้มีพื้นที่ในสังคม จากการศึกษาทางวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกะเทยทหารเกณฑ์มีจำนวนน้อย และส่วนใหญ่จะศึกษาถึงการดำเนินชีวิตของกะเทยในการเอาตัวรอดเมื่ออยู่ในสังคม พวกเขาจะไม่กล้าแสดงตัวตนที่แท้จริงออกมา เนื่องจากกลัวถูกกลั่นแกล้ง ล้อเลียน ต้องใช้ความพยายามในการปรับตัวให้เข้ากับเหตุการณ์ที่เผชิญอยู่ ผู้วิจัยมีแนวคิดว่ากะเทยทหารเกณฑ์ทุกคนมีความเป็นมนุษย์ที่มีตัวตน มีความสามารถที่จะปฏิบัติตนเองให้อยู่ได้ในทุกสถานการณ์ ผ่านการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้จากผู้อื่น และเรียนรู้จากสังคม เพื่อให้บุคคลอื่นยอมรับว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม จากความเชื่อนี้ ผู้วิจัยจึงใช้แนวคิดเทคโนโลยีแห่งตัวตน (Technology of Self) ของมิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) เป็นแนวทางในการวิจัยครั้งนี้

แนวคิดเกี่ยวกับคนชายขอบ

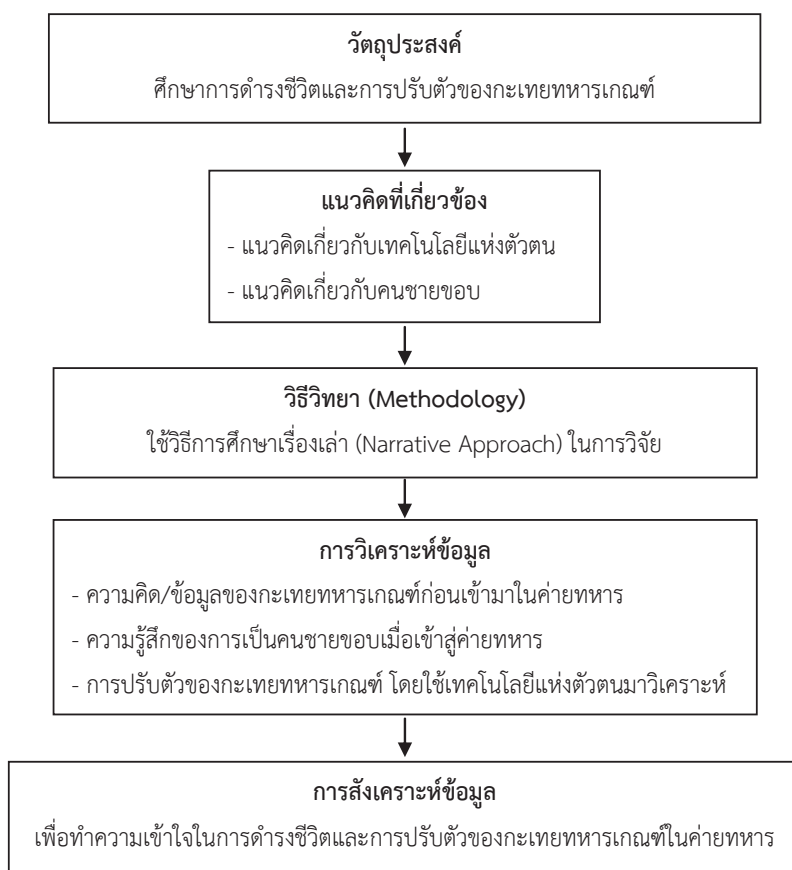
คนชายขอบ (Marginal People) คือ กลุ่มประชากรที่อยู่ชายขอบของสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจหลัก หรือคนกลุ่มน้อยที่มักถูกกีดกัน ถูกเบียดขับออกจากสังคม โดยไม่ได้รับความเป็นธรรม ไม่ได้รับโอกาสในการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานหรือการจัดสรรทรัพยากร (สุริชัย หวันแก้ว, 2550 : 9-10) ซึ่งมักจะเป็นกลุ่มคนที่ถูกกีดกันหรือเอาเปรียบจาก

คนกลุ่มใหญ่ในสังคม ได้รับการเลือกปฏิบัติจากชนกลุ่มใหญ่ รวมไปถึงการไม่ยอมรับวัฒนธรรมประจำกลุ่มจากคนในสังคม เช่น คนรักเพศเดียวกัน คนพิการ ชนกลุ่มน้อย แรงงานข้ามชาติ ผู้ติดยาเสพติด เป็นต้น โดยกาญจนา เทียนลาย และธีรพงศ์ สกุลศรี (2554 : 39) กล่าวว่ากลุ่มคนชายขอบถูกสร้างขึ้นมาจากกระบวนการที่ไม่ได้เกิดจากกลุ่มคนชายขอบเอง แต่เกิดจากการถูกทำให้เป็นโดยผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่าสร้างวาทกรรมที่ก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมและไม่เสมอภาคทางสังคม คล้ายกับแนวคิดของฟงเฟ็ญ นิกะโทก และเกะฮาราล์น นิลวรางกูร (2556 : 61) ซึ่งกล่าวถึงคนชายขอบในกลุ่มเพศที่สามว่า กลุ่มคนรักเพศเดียวกัน หรือกะเทย (Katheoy) ในภาพรวมของสังคมไทยส่วนใหญ่ยังมองคนกลุ่มนี้ในภาพด้านลบมากกว่า ด้านบวก ถึงแม้ว่าในปัจจุบันสังคมไทยบางส่วนได้พยายามทำความเข้าใจในวิถีชีวิต และเพศวิถีของคนที่มีความต้องการมีตัวตนข้ามเพศจากผู้ชายไปสู่ผู้หญิง ซึ่งเป็นที่รู้จักกันในนามของกะเทยหรือสาวประเภทสอง (Transgender) โดยการยอมรับและเปิดพื้นที่ให้แสดงตัวตนในสังคมได้อย่างเสรีภาพ แต่กะเทยยังคงถูกสังคมตีตราและเลือกปฏิบัติ ละเมิดต่อสิทธิ ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ และสิทธิมนุษยชนของกะเทยไทย เพียงเพราะพวกเขามีเพศภาวะไม่ตรงกับเพศกำเนิด

ในวิธีการศึกษาที่ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาแบบเรื่องเล่า (Narrative Approach) นภภรณ์ หะวานนท์ (2550 : 14) สรุปไว้ว่า เป็นเรื่องราวที่บุคคลกล่าวถึงชีวิตของตนเองและคนอื่น การเล่าเรื่องช่วยให้บุคคลรู้สึกว่าการประสบการณ์ของตนเองมีความหมาย คนดำเนินชีวิตไปตามวิถีแห่งเรื่องเล่า ดังนั้น ทั้งชีวิตและเรื่องเล่าจึงเป็นสิ่งที่แยกออกจากกันไม่ได้ คือต่างเป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน เพราะคนมีชีวิตอยู่ตามเรื่องเล่าหรือเรื่องราวที่แทรกตัวอยู่ในบริบทที่ห้อมล้อม บุคคลคิด รับรู้ จินตนาการ และเลือกที่จะทำหรือไม่ทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดตามโครงสร้างของเรื่องเล่า เรื่องเล่ามีได้เป็นอิสระจากสิ่งที่เป็นกฎเกณฑ์ สถาบัน และวัฒนธรรม สิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลต่อเรื่องเล่า คือเป็นสิ่งที่ส่งผลต่อการที่บุคคลเลือกที่จะเล่าและจะเล่าเรื่องอย่างไร เรื่องเล่าแทรกตัวอยู่ในความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ปรากฏอยู่ในอายุ ชาติพันธุ์ ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ ฐานะทางเศรษฐกิจ ตำแหน่งทางสังคม เรื่องเล่าจึงมิใช่มีฐานะเป็นเพียงคำบรรยายเกี่ยวกับชีวิตของบุคคล แต่เป็นตัวสร้างโครงสร้างของชีวิต เรื่องเล่าจึงเป็นวิถีวิธีที่เหมาะสำหรับการศึกษาวิถีชีวิตของชีวิต รวมทั้งกระบวนการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทั้งนี้เพราะเรื่องเล่าทำให้บุคคลสามารถที่จะรับรู้หรือลำดับความเป็นไปของชีวิตตนเองนับจากอดีตมาจนถึงปัจจุบัน และทำนายเกี่ยวกับอนาคตของตนเอง ผู้วิจัยจึงกำหนดกรอบแนวคิด (Conceptual Framework) และกระบวนการทำวิจัย ไว้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย การดำรงชีวิตและการปรับตัวของกะเทยทหารเกณฑ์ในค่ายทหาร

ภาพประกอบ 2 กระบวนการทำวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในการดำเนินการวิจัย ศึกษาถึงการดำรงชีวิต และการปรับตัวของกะเทยทหารเกณฑ์ในค่ายทหาร โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับเทคโนโลยีแห่งตัวตน และแนวคิดเกี่ยวกับคนชายขอบ มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษานี้ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการดำรงชีวิตและการปรับตัวของกะเทยทหารเกณฑ์เมื่ออยู่ในค่ายทหาร ช่วงแรกของการเข้ารับการฝึกวิชาทหาร และช่วงหลังจากการฝึกวิชาทหารและอยู่ในระหว่างประจำการที่ค่ายทหาร กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีจำนวน 6 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ในค่ายทหารแห่งหนึ่งในจังหวัดลพบุรี โดยผู้วิจัยเริ่มจากการสัมภาษณ์ครูฝึกทหารเกณฑ์ที่มีความสนิทสนมท่านหนึ่ง และขอให้ครูฝึกทหารเกณฑ์ท่านนั้นแนะนำกะเทยทหารเกณฑ์และเพื่อนกะเทยทหารเกณฑ์ ซึ่งเป็นการสุ่มแบบบอกต่อ (Snowball Sampling) ผู้วิจัยสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจนข้อมูลอิ่มตัว โดยทำการสัมภาษณ์ทั้งหมด ดังนี้

1.1 กะเทยทหารเกณฑ์ จำนวน 4 คน

1.2 เพื่อนกะเทยทหารเกณฑ์ จำนวน 1 คน

1.3 ครูฝึกทหารเกณฑ์ จำนวน 1 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

2.1 การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) โดยใช้แนวคำถามที่มีเค้าโครงสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัยและทำการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล

2.2 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participation Observation) ใช้การสังเกตกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในช่วงของการเข้ารับการศึกษาทหาร

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัย ดังนี้

การศึกษาวีเจี้ยนนี้เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์จากกะเทยทหารเกณฑ์ จำนวน 4 คน เกี่ยวกับวิถีชีวิตก่อนการเป็นทหารเกณฑ์และการปรับตัวเมื่อเข้ามาอยู่ในค่ายทหาร ส่วนข้อมูลจากเพื่อนกะเทยทหารเกณฑ์ จำนวน 1 คน เก็บข้อมูลเกี่ยวกับมุมมองของทหารเกณฑ์คนอื่นที่มีต่อกะเทยทหารเกณฑ์ และครูฝึกทหารเกณฑ์ จำนวน 1 คน เพื่อทราบถึงกฎเกณฑ์ของค่ายทหารที่มีต่อกะเทยทหารเกณฑ์ ทั้งทหารเกณฑ์ทั่วไปและกะเทยทหารเกณฑ์ เก็บข้อมูลรวมทั้งสิ้นจำนวน 6 คน และมีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) จากกะเทยทหารเกณฑ์ เพื่อนกะเทยทหารเกณฑ์ และครูฝึกทหารเกณฑ์ เพื่อความถูกต้องของข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย ดำเนินการดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา โดยจะทำงานย้อนกลับไประหว่างการเก็บข้อมูลกับการวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ได้คำตอบที่เริ่มซ้ำกัน โดยไม่มีประเด็นใหม่แล้ว ซึ่งแสดงว่าข้อมูลถึงจุดอิ่มตัว ผู้วิจัยจึงหยุดเก็บข้อมูล หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่แยกตามประเด็นที่ทำการศึกษาและเป็นไปตามเหตุการณ์ โดยเรียงเรียงเนื้อหาให้เป็นระบบ วิเคราะห์ผลการศึกษิตตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ตรวจสอบความสมบูรณ์ อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

สรุปผล

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างของกะเทยทหารเกณฑ์ เพื่อนกะเทยทหารเกณฑ์ และครูฝึกวิชาทหาร รวมทั้งหมด 6 คน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ตีความจากแนวคิดและพฤติกรรมที่แสดงออกในการดำรงชีวิต และการปรับตัวของกะเทยทหารเกณฑ์ในค่ายทหาร โดยมีผลการวิจัยดังนี้

1. ข้อมูลส่วนตัวของกะเทยทหารเกณฑ์ก่อนเข้ามาในค่ายทหาร

กะเทยทหารเกณฑ์ผู้ให้ข้อมูลในแต่ละคน ยังอยู่ระหว่างการศึกษาและไม่ได้นำวุฒิการศึกษามายื่นเพื่อผ่อนผันการเกณฑ์ทหาร เพียงแต่ลงเสียมาจับใบดำใบแดงเท่านั้น การใช้ชีวิตประจำวันก่อนเข้ามาในค่ายทหารจะชอบแต่งตัวชอบอยู่กับกลุ่มเพื่อนที่เป็นกะเทยเหมือนกัน มีชีวิตที่เป็นอิสระ และไม่มีความคิดที่จะกลับมาเป็นผู้ชาย ดังคำบอกเล่าของกะเทยทหารเกณฑ์รายหนึ่งได้กล่าวว่า

“ตอนมาคิดเลือดยังเรียนไม่จบและไม่ได้ผ่อนผันการเกณฑ์ทหาร ลองเสียมาจับใบดำใบแดง เพราะเป็นความฝันของพ่อกับแม่อยากให้ไปเป็นทหารหรือตำรวจ มีดาวติดบ่า เลยดรอปเรียนไว้ก่อน ถ้าปลดประจำการแล้วจะกลับไปเรียนต่อ ตอนเรียนชั้นอนุบาลเคยใส่กระโปรงไปเรียน ช่วงมัธยมศึกษาตอนต้นมีแต่งหน้าไปเรียนด้วย เพราะครอบครัวมีแต่ผู้หญิง เป็นลูกชายคนเดียว ใช้ชีวิตอิสระได้เต็มที่ ตัวเราเองคิดว่าคงเป็นเพราะสิ่งแวดล้อมที่ทำให้เรามีใจเป็นผู้หญิง เราก้าวออกมา

จนจะเต็มสองขาแล้ว ถ้าจะหวนกลับไปเราไม่รู้ว่ามันจะดีหรือเปล่า ผู้หญิงน้อยคนที่จะมาชอบเพราะเห็นเราเป็นแบบนี้ไปแล้ว” (กะเทยทหารเกณฑ์, 2561 : สัมภาษณ์)

2. ความรู้สึกเมื่อได้มาเป็นทหารเกณฑ์

การใช้ชีวิตเมื่อมาอยู่ในค่ายทหารของกะเทยทหารเกณฑ์นั้น ทุกคนต่างรู้ดีว่าเป็นพื้นที่ที่มีการกำหนดกรอบระเบียบและข้อห้ามอย่างชัดเจน เพื่อให้ง่ายต่อการควบคุมกำกับคน อีกทั้งคลิวิดิโอเกี่ยวกับทหารที่ถูกเผยแพร่ในปัจจุบัน ล้วนดูน่ากลัว รวมไปถึงการมีเพศสภาพเป็นเพศที่สามด้วยแล้ว จึงทำให้ความรู้สึกของกะเทยทหารเกณฑ์ เมื่อได้มาเป็นทหาร มีทั้งความเครียด ความกลัว ความท้อแท้ และความเศร้า แต่เมื่อได้มาลองใช้ชีวิตในค่ายทหารสักระยะความคิดของพวกเขาได้เปลี่ยนไป สามารถปรับเปลี่ยนตัวตนและสามารถใช้ชีวิตอยู่ในค่ายทหารได้ ซึ่งกะเทยทหารเกณฑ์รายหนึ่งเล่าว่า

“หลังจากที่จับได้ใบแดง รู้สึกว่าชีวิตต้องพัง ความรู้สึกแรกที่อยู่ในหัวคือ กูต้องโดนแน่ ๆ จะอยู่ได้ไหม จะไปใช้ชีวิตร่วมกับคนหมู่มากได้หรือเปล่า มันอึดอัด เพราะมีแต่ผู้ชาย เราเป็นชนกลุ่มน้อย กลัวเขาดูถูก คือ เรากลายเป็นชายใจเป็นหญิงไง แล้วจะปฏิบัติตามกฎระเบียบวินัยข้อบังคับต่าง ๆ ของทหารได้ไหม กลัวไปหมดทุกอย่าง คิดไปเรื่อย คุณลืมาแบบมีอาบน้ำรวม ก็กลัวอยู่แล้วแหละ เครียดนะ แอบร้องไห้ด้วย สับดาท์แรกนี่แบบท้อ ทำไมกูต้องมาเจออะไรแบบนี้ด้วย แต่ก็พยายามคิดความมั่นใจหน้าที ต้องอยู่ให้ได้ ต้องทำให้ได้ คนอื่นอยู่ได้ทำไ้เราก็ต้องทำได้ ซึ่งเราก็ออยู่ได้นะ มุมอ่อนแอเราก็มี แข็งแกร่งเราก็มี ประมาณหนึ่งเดือนก็เริ่มชินแล้ว ดีกว่าที่คิดไว้อีก” (กะเทยทหารเกณฑ์, 2561 : สัมภาษณ์)

จะเห็นว่าความรู้สึกของกะเทยทหารเกณฑ์เมื่อแรกเข้ามาอยู่ในค่ายทหารพวกเขาต่างกลัว รู้สึกเป็นชายขอบของสังคมเล็ก ๆ นี้ กลัวว่าจะไม่ได้รับการยอมรับ รวมทั้งไม่มีตัวตนในสังคม แต่เมื่อได้เข้ามาในค่ายทหารแล้ว พวกเขาสามารถปรับเปลี่ยนตัวตนได้สำเร็จ

3. เทคโนโลยีแห่งตัวตนที่นำไปสู่การดำรงชีวิต และการปรับตัวของกะเทยทหารเกณฑ์ในค่ายทหาร สู่การมีตัวตนและพื้นที่ทางสังคม

3.1 ช่วงแรกของการเข้ารับการฝึกวิชาทหาร

ช่วงแรกของการเข้ารับการฝึกวิชาทหาร กะเทยทหารเกณฑ์จะไม่กล้าเปิดเผยตัวตน เพราะกลัวโดนแกล้ง กลัวไม่ได้รับการยอมรับในตัวตนที่เป็นเพศที่สาม แต่ท่ามกลางความกลัวพวกเขาพบว่าเพื่อนทหารเกณฑ์ ครูฝึกวิชาทหาร ผู้ช่วยครูฝึกวิชาทหารต่างให้กำลังใจ พวกเขาจึงเลิกล้มตนเองในด้านลบ ด้วยความคิดและการกระทำเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตนเอง เปลี่ยนมาเป็นการเชื่อมั่นในตัวตนของตนเอง เปิดเผยตัวตนของตนเอง และตั้งใจที่จะแสดงให้ทุกคนเห็นว่าพวกเขาซึ่งเป็นเพศที่สามสามารถใช้ชีวิตในค่ายทหารได้เช่นเดียวกับผู้ชาย ผ่านวิถีชีวิตประจำวันในค่ายทหารที่มีการควบคุมกิจกรรม ยิ่งไปกว่านั้นยังมีการควบคุมพฤติกรรมของพลทหารเกณฑ์ทุก ๆ นาย ไม่ว่าจะเป็นการเดิน การยืน การนั่ง การรับประทานอาหาร การนอน การจัดแถว การพัก การรายงาน การเดินสวนสนาม ดังถ้อยคำที่กะเทยทหารเกณฑ์รายหนึ่งเล่าว่า

“ตอนเข้ามาอยู่ใหม่ๆ ผมก็ปกปิดตัวตนนะ แบบทำตัวปกติ ไม่ได้ทำตัวสาวจ๋า ไม่ได้ดัดจริตอะไร แต่เพื่อนก็ดูรู้แยะแหละ มันชอบมาแซว ก็เลยเปิดไปเลย กะเทยแล้วไง อะไรแบบเนี่ย ในเรื่องการฝึก สับดาท์แรก ๆ ที่อยู่ค่าย การฝึกทหารจะไม่ค่อยหนัก ฝึกจัดแถว ฝึกทำพื้นฐานทางทหาร ฝึกซ่ายหัน ขวาทัน กลับหลังหัน รายงานตัว ตารางการฝึก ในช่วง 10 สับดาท์ ที่ต้องทำเป็นกิจวัตรประจำวัน คือ ตื่นนอนตอนตีห้าครึ่ง มีจำเวนมาเป่านกหวีด ทหารเกณฑ์จะต้องตื่นนอน และเก็บที่นอน รับประทานอาหารน้ำล้างหน้าแปรงฟันในเวลาที่กำหนด ถ้าไปไม่ทันเข้าแถวจะถูกลงโทษสั่งให้วิ่ง ฟุ้งหลัง หรือทำความสะอาดห้องน้ำ หกโมงเช้าจะวิ่งออกกำลังกาย เจ็ดโมงเช้าจะทำความสะอาดกองร้อย ทำธุระส่วนตัว แปดโมงเช้าทหารเกณฑ์จะเข้าแถวเตรียมเคารพธงชาติ จากนั้นจะรับประทานอาหารเช้าพร้อมกันที่โรงเลี้ยง เก้าโมงเช้าถึงสิบเอ็ดโมงครึ่งจะเข้าเรียนวิชาทหาร และฝึกภาคปฏิบัติบุคคลท่ามือเปล่า ทำการใช้อาวุธ ทั้งในและนอกห้องเรียน รับประทานอาหารกลางวัน ตอนเที่ยง บ่ายโมงจะเข้าแถวเตรียมตัวเรียนและฝึกภาคปฏิบัติต่อถึงบ่ายสี่โมงครึ่งจึงเลิกเรียนให้ไปทำธุระส่วนตัว ห้าโมงเย็น

ทหารเกณฑ์ทุกคนจะเข้าแถวหน้ากองร้อยเพื่อไปรับประทานอาหารเช้า หนึ่งในหมู่ครึ่งจะมีบรมวินัยทหาร ศีลธรรม การปฏิบัติตน ในค่ายทหารและสวดมนต์ก่อนนอน และสามหมู่จะเป็นเวลาเข้านอนของทหารเกณฑ์ทุกคน นายทหารและจำเริญจะมาตรวจ ถ้าไม่นอนจะถูกลงโทษ จะเป็นแบบนี้ทุกวัน” (กะเทยทหารเกณฑ์, 2561 : สัมภาษณ์)

กะเทยทหารเกณฑ์รายหนึ่งกล่าวเสริมด้วยว่า

“ผมก็ปกตินะ มาตอนแรกจะคุยกับเลย่ว่า นี่มีเมีย มีลูกแล้วด้วย เพราะกลัวโดนแก้ง กลัวเขาไม่ยอมรับ แต่แบบไม่มีใครเชื่อ เราอ่อนแอเนี่ย ก็เลยขี้เกียจแอบ พูดถึงช่วงฝึกทหารบ้านนะ ครูฝึกเขาจะตื่นแต่เช้าก่อนพวกเรา จะมาเป่านกหวีด แต่เช้าเพื่อเป็นการปลุกทหารเกณฑ์ให้ตื่นมาตรวจปัสสาวะ ทหารเกณฑ์จะต้องได้รับการตรวจปัสสาวะทุกเช้า เพื่อวัดอุณหภูมิ ในร่างกายก่อนที่จะได้รับการฝึกในแต่ละวัน หลังจากตรวจปัสสาวะเสร็จครูฝึกจะให้เวลาอาบน้ำแค่ 5 นาที ซึ่งบางวัน 2 นาที หรือ 1 นาทีก็มี 3 วัน ก็ต้องอาบ สบู่ยังติดตัวก็ต้องอยู่ให้ได้” (กะเทยทหารเกณฑ์, 2561 : สัมภาษณ์)

คล้ายกับความคิดของกะเทยทหารเกณฑ์รายหนึ่งกล่าวเพิ่มเติมว่า

“ครูฝึกบอกอาบน้ำ 1 นาที ก็คือ 1 นาที ต่อรองไม่ได้ เราต้องเอาชนะตนเองให้ได้ ต้องทำให้ได้ การแต่งตัว จากที่เคยใส่เสื้อยืดกางเกงขาสั้นทุกวัน พอมาอยู่ในค่ายต้องใส่ชุดทหาร มีเครื่องแบบ รู้สึกอึดอัดก็ต้องใส่ เรื่องอาหาร จากที่เมื่อก่อนจะกินตอนไหนก็ได้ พอมาอยู่ในค่ายต้องกินอาหารเป็นเวลา ไปวันแรกกินไม่ได้ เจอเมนูไข่กรอบ คือไข่ที่ทอด มาทั้งเปลือก แต่เราต้องกินให้ได้ ส่วนเรื่องของการทำโทษจะเป็นการทำโทษรวม เมื่อเพื่อนคนใดคนหนึ่งทำผิดจะโดนทำโทษ ด้วยกันทั้งหมด จะไม่เน้นการทำโทษเดี่ยว เพราะทหารปลูกฝังและสอนตลอดในเรื่องการรักเพื่อน การสามัคคี ห้ามเห็นแก่ตัว เพื่อนทำได้เราต้องทำได้ เพื่อนโดนเราก็กต้องโดน การทำโทษครูฝึกจะเน้นการออกกำลังกาย ให้ทหารใหม่มีร่างกายแข็งแรง ทำโทษวิธีใดก็ได้ให้ทุกส่วนของร่างกายเกิดกล้ามเนื้อขึ้น เช่น ท่าฟุ้งหลัง ดันพื้น วิ่ง เป็นต้น เกณฑ์การลงโทษใช้เหตุผลเสมอ ไม่ใช่อารมณ์ของครูฝึก” (กะเทยทหารเกณฑ์, สัมภาษณ์เชิงลึก วันที่ 3 เมษายน 2561)

ส่วนครูฝึกวิชาทหารได้กล่าวถึงความรู้สึกที่มีต่อกะเทยทหารเกณฑ์ว่า

“ตอนที่ฝึกทหารเกณฑ์ การรายงานตัวกะเทยทหารเกณฑ์จะพูดไม่เข้มแข็งเหมือนผู้ชาย แต่เวลาที่ ออกคำสั่ง กะเทยทหารเกณฑ์ทำได้เหมือนผู้ชาย สั่งให้ทำอะไรก็ทำ เหมือนกับว่ากะเทยทหารเกณฑ์จะพยายามไม่ให้ครูฝึก และเพื่อนมองว่าเขาอ่อนแอหรือแตกต่างจากเพื่อนในค่าย แต่อยู่ที่ว่าร่างกายเขาจะทำได้มากน้อยแค่ไหน แต่ครูฝึกจะไม่สั่งเขามาก จนเกินไปเพราะร่างกายคนเคยฝึกและผ่านการฝึกมาแล้วจะต่างกัน จะสั่งทหารเกณฑ์ในแบบที่เหมาะสม ถือคติที่ว่าอยู่ให้เขารัก จากให้เขาคิดถึง ส่วนมากจะทำโทษเป็นส่วนรวมเพื่อให้ทหารรักกัน จะได้ว่าถ้าเราทำผิด เพื่อนจะต้องเหนื่อยด้วย แล้วเขาจะไม่กล้าทำอีกเพราะห่วงเพื่อน เพราะฉะนั้น ครูฝึกก็ต้องสวมนาบทของครูฝึกที่โหดและบทบาของเพื่อนที่ดีคนหนึ่ง อดทนการฝึกของครูฝึกทหารเกณฑ์ก็คือ ปรับเปลี่ยนให้เขารู้จักหน้าที่ของตนเอง มีระเบียบวินัย รู้จักคำว่าเสียสละ และจะปลูกฝัง ให้รักเพื่อนช่วยกันตักเตือนเวลาเพื่อนผิด ปลูกฝังให้รู้จักการรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และที่สำคัญสอนให้รู้จักรักครอบครัว คิดถึงพ่อแม่ มากขึ้น” (ครูฝึกวิชาทหาร, 2561 : สัมภาษณ์)

กะเทยทหารเกณฑ์รายหนึ่งเล่าให้ฟังถึงความรู้สึก การปรับตัว ทศคติที่มีต่อครูฝึกวิชาทหาร และเพื่อน ทหารเกณฑ์ว่า

“พยายามเตือนตัวเองเสมอว่าต้องทำให้ได้ ฟังที่ครูฝึกออกคำสั่งมา ต้องทำเหมือนกันทุกคน ครูฝึกให้ทำอะไร เราก็ต้องทำไม่มีแบ่งว่าเราเป็นกะเทย ถ้าทำไม่ไหวครูฝึกก็จะให้พัก แต่เราก็ทำได้ พอทำได้แล้วก็จะรู้สึกแบบว่ารักตัวเองจึง เวลาทำผิด ครูฝึกจะพูดว่า ทำไม่เหมือนกัน ไม่มีคำพูดให้โทษเลย มันเป็นคำพูดที่เราฟังแล้วรู้สึกที่เราต้องทำ ไม่ถึงกับต้องรู้ การปรับตัวของเราคือเชื่อมั่นว่าเราทำได้ และกำลังใจจากครูฝึก จากเพื่อน ๆ เพื่อนทุกคนไม่มีคนไหนที่แสดงท่าทีรังเกียจเรา แม้แต่น้อย เวลาไม่สบายเพื่อนในค่ายจะนำผ้าเช็ดหน้าของเขาขุบน้ำมาวางไว้บนหน้าผากเรา ดูแลดีเหมือนเป็นคนในครอบครัว ทำให้เรารู้สึกว่าการเปิดเผยตัวตนของเราไม่ได้น่ากลัวอย่างที่คิด แลผมก็ยังรักตัวเองมากกว่าเดิมอีก” (กะเทยทหารเกณฑ์, 2561 : สัมภาษณ์)

เพื่อนทหารเกณฑ์ได้กล่าวว่า

“ในช่วงแรกๆ กะเทยทหารเกณฑ์เขาจะปกปิดตัวตน แต่เรารู้แหละ เขากลับเราจะแฉเขา กลัวโดนแกล้ง เพราะมีแต่ผู้ชายส่วนมาก มาใหม่ ๆ เราก็จะแกล้งเขาเพราะในค่ายจะไม่ค่อยมีกะเทย นาน ๆ จะมีเข้ามาในค่ายก็อยากแกล้ง อยากหยอกเป็นธรรมดา แต่พอหลัง ๆ เราก็ก้าวใจกัน คอยให้กำลังใจกัน แรกๆ เลยจะไม่ค่อยยอมรับกะเทยเพราะมองดูเขา อ่อนแอ ทำอะไรก็ได้ ดูแบบซัด ๆ ตา ขอบพูดเขวว่า ตู้งตึงตึงขี้ไม่ได้หรอก แต่พอสักพักพวกเขาก็พิสูจน์ให้เพื่อน ๆ ในค่าย เห็นว่าเขาทำได้ เขาทนฝึกกับพวกเราได้ เหมือนเขาลบคำสบประมาทของเพื่อน เผลอ ๆ แข็งแรงกว่าเรามาก เราก็กยอมรับเขา เขามีความชอบส่วนตัวเลือกเกิดไม่ได้ ไปเปลี่ยนความคิดเขาไม่ได้ จะมาบังคับให้เป็นผู้ชายก็ได้ บางทีอาจเป็นเพราะสิ่งแวดล้อม ที่เขามา อยู่ในกลุ่มใหญ่แบบนี้ต้องให้เกียรติกัน” (เพื่อนทหารเกณฑ์, 2561 : สัมภาษณ์)

จะเห็นได้ว่าการฝึกวิชาทหารตามตารางเวลาที่ค่ายทหารกำหนด กะเทยทหารเกณฑ์ต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบ ที่ค่ายทหารสร้างขึ้น ในฐานะที่เป็นวินัยของระบบค่ายทหาร ภายใต้การควบคุมของครูฝึกทหารเกณฑ์ที่เคร่งครัดด้วยเวลาที่ เร่งรีบ โดยไม่สามารถต่อต้านได้ ทำให้กะเทยทหารเกณฑ์พยายามจัดการกับร่างกายตนเองให้สามารถทำกิจกรรมจนเสร็จสิ้น ภายในเวลาที่กำหนด ทั้งที่ในบางกิจกรรมก็เต็มไปด้วยความยากลำบาก ที่เห็นได้ชัดจากการที่กะเทยทหารเกณฑ์พูดตรงกัน ก็คือ การอาบน้ำภายในเวลาที่จำกัด และจะต้องอาบน้ำรวมกันด้วย กะเทยทหารเกณฑ์ต้องพยายามควบคุมตนเอง ตามแนวปฏิบัติเพื่อให้สามารถทำกิจกรรมได้อย่างเป็นปกติ และจากการฝึกวิชาทหาร กะเทยทหารเกณฑ์ พบว่าความสัมพันธ์ แบบครอบครัว การให้กำลังใจ ระหว่างกะเทยทหารเกณฑ์ เพื่อนทหารเกณฑ์ และครูฝึก นำมาซึ่งการสร้างเชื่อมั่น ในตนเอง เกิดการสร้างกำลังใจให้ตนเอง ถ้าที่จะเปิดเผยตัวตนของตนเอง และรักตนเอง

3.2 ช่วงหลังจากการฝึกวิชาทหารและอยู่ในระหว่างประจำการที่ค่ายทหาร

หลังจากที่ฝึกวิชาทหารครบ 10 สัปดาห์ ทางค่ายจะให้ทหารเกณฑ์ทุกคนไปประจำตามกองร้อยตามสายงาน ที่เหมาะสมกับความสามารถของบุคคล กะเทยทหารเกณฑ์จะได้งานที่แตกต่างจากทหารเกณฑ์ทั่วไป เพราะในค่ายจะมีการจัดเตรียมงานไว้เรียบร้อยแล้วจะได้ทำงานส่วนใด งานส่วนใหญ่ที่ทำงานเกี่ยวกับงานเดินเอกสาร หรือรับส่งเอกสาร ราชการต่าง ๆ บางคนก็ให้ไปขายขนมที่ร้านสหกรณ์ในค่ายทหาร

กะเทยทหารเกณฑ์รายหนึ่งเล่าว่า “เราได้ทำงานด้านธุรการ อาจเป็นเพราะเรามีนิสัยแบบผู้หญิง ทำให้เรามีความสามารถพิเศษที่เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงาน เช่น เราพิมพ์ดีดได้ ลายมือสวย ซึ่งเป็นงานด้านที่ผู้ชายส่วนใหญ่ไม่ถนัด” (กะเทยทหารเกณฑ์, 2561 : สัมภาษณ์)

จะเห็นว่า กะเทยทหารเกณฑ์ จะถูกกำหนดให้ทำงานที่สอดคล้องกับตัวตน ภายใต้การมองว่ามีความแตกต่าง ทางด้านจิตใจและอารมณ์ ทำให้กะเทยทหารเกณฑ์ยินยอมพร้อมใจที่จะปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ว่า กะเทยทหารเกณฑ์มีความคล้ายคลึงกันในวิธีคิด พฤติกรรม การปรับตัว การสร้างตัวตน เพื่อให้เข้ากับสังคมที่ตนอยู่ ทุกคนเข้ามาในค่ายทหารด้วยความกลัว แต่สามารถก้าวผ่านความกลัวเหล่านั้นไปได้ ด้วยกำลังใจจากตนเอง คนรอบข้าง โดยการสร้างเทคโนโลยีแห่งตัวตนขึ้นมาใหม่ ดังนั้น การเข้ามาใช้ชีวิตอยู่ในค่ายทหาร สิ่งสำคัญที่ทำให้กะเทยทหารเกณฑ์สามารถดำรงชีวิตและปรับตัวของตนเองได้ คือการสร้างเทคโนโลยีแห่งตัวตนขึ้นมา เพื่อก้าวข้ามขีดจำกัดของสภาพร่างกายและจิตใจที่คิดว่าตนเองไม่สามารถทำได้ ด้วยวิธีการดังนี้ 1) การปรับตัวตามสถานการณ์ ในค่ายทหารด้วยความสมัครใจ 2) กำลังใจจากตนเอง ครูฝึกทหารเกณฑ์ และเพื่อนทหารเกณฑ์ และ 3) การสร้างตัวตนใหม่ ด้วยการรักในตัวตน การรู้จักตนเองผ่านการดูแลตนเอง เอาชนะความกลัวด้วยการเอาชนะใจตนเอง ด้วยความตั้งใจที่จะพิสูจน์ ให้ทุกคนได้เห็นว่กะเทยทหารเกณฑ์สามารถดำรงชีวิตและปรับตัวในค่ายทหารได้

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่องการดำรงชีวิตและการปรับตัวของกะเทยทหารเกณฑ์ในค่ายทหาร มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปราย ดังนี้

1. ช่วงแรกของการเข้ารับการฝึกทหาร พบว่า กะเทยทหารเกณฑ์จะไม่กล้าเปิดเผยตนเองเพราะกลัวโดนแกล้ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนฤฤทธิ์ ฤทธิ์คำพร และพิทักษ์ ศิริวงศ์ (2559 : 80) ได้ศึกษาเรื่องจากชีวิตอิสระสู่ความเป็นระเบียบวินัย: เรื่องเล่าชีวิตและการเอาตัวรอดของกะเทยทหารเกณฑ์ ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินชีวิตของกะเทยทหารเกณฑ์ ก่อนเข้ามาเป็นทหารจะใช้ชีวิตอย่างอิสระ เมื่ออยู่ในค่ายทหารจะต้องทำตามระเบียบวินัยของทหาร ในการฝึกทหาร 3 เดือนแรก ต้องปิดบังตนเองเพื่อไม่ให้ครูฝึก และเพื่อนทหารรู้ว่าเป็นกะเทยเพราะกลัวถูกกลั่นแกล้ง และสอดคล้องกับงานวิจัยของนาวิณี ไรยแสง และวีรยุทธ มาตรนอก (2552 : 100) ได้ศึกษาเรื่องชีวิตกะเทยทหารเกณฑ์ การดำรงอยู่และเอาตัวรอดในค่ายทหาร ผลการวิจัยพบว่า การใช้ชีวิตของกะเทยทหารเกณฑ์ในวัยเด็ก และวัยเรียนเป็นชีวิตที่มีความเป็นอิสระในทุก ๆ ด้าน แต่เมื่อมาใช้ชีวิตเป็นทหารเกณฑ์ต้องอยู่ในกฎเกณฑ์ ระเบียบวินัยของทหาร การใช้ชีวิตช่วงฝึกทหารเกณฑ์ 3 เดือนแรก เป็นช่วงการฝึกที่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากพลเรือนมาเป็นทหาร เป็นช่วงที่กะเทยทหารเกณฑ์ต้องปิดบังตัวตนที่แท้จริง เนื่องจากกลัวถูกเพื่อนทหาร และครูฝึกแกล้ง

2. ในส่วนของผู้วิจัยมีประเด็นเพิ่มเติมนอกเหนือจากการกลัวถูกกลั่นแกล้ง ก็คือกลัวการไม่ได้รับการยอมรับ ในขณะที่เดียวกันเมื่อพวกเขาเห็นว่าการปิดบังตนเองนั้นเพื่อนก็ดูออกว่าเป็นกะเทย พวกเขาจึงกล้าที่จะเปิดเผยตนเอง และแสดงให้เห็นเพื่อนทหารเกณฑ์ และครูฝึกวิชาทหารเห็นว่าสามารถทำกิจกรรมในการฝึกวิชาทหารได้เหมือนผู้ชาย ผู้วิจัยเห็นว่าการที่พวกเขาสามารถดำรงชีวิตและปรับตัวในค่ายทหารได้นั้น เกิดจากเทคโนโลยีแห่งตัวตน โดยการสร้างกำลังใจให้ตนเอง การได้รับกำลังใจจากเพื่อนทหารเกณฑ์ จากครูฝึกทหารเกณฑ์ จึงนำไปสู่การสร้างตัวตนใหม่ด้วยการรักตนเอง เอาชนะความกลัวด้วยการเอาชนะใจตนเอง ทำให้เกิดจุดเปลี่ยนทางความคิดคือไม่ดูถูกตนเองว่าเป็นเพศที่สาม จนนำไปสู่การปรับตัวให้อยู่ได้ในทุกสถานการณ์ด้วยความสมัครใจ สอดคล้องกับแนวคิดเทคโนโลยีแห่งตัวตน ของมิเชล ฟูก็อด (Michel Foucault) ในงานวิจัยของเบญจวรรณ อุปัชฌาย์ (2561 : 2) ได้ศึกษาแนวคิดเรื่องตัวตนที่รู้จักและกระบวนการสร้างตัวตนของมิเชล ฟูก็อด (Michel Foucault) พบว่ามนุษย์ต่างมีกำลังความสามารถที่จะสร้างความเป็นตัวตนของตนเอง จากศิลปะแห่งการดำรงอยู่ที่สัมพันธ์กับจริยธรรมในการดำรงชีวิตซึ่งบุคคลผู้นั้นยึดถือ อันเป็นเทคโนโลยีแห่งตัวตนที่เปลี่ยนผ่านบุคคลให้เป็นตัวตนที่รู้จัก ซึ่งแสดงว่าตัวตนของมนุษย์ดำรงอยู่อย่างเสรีและมีความรู้สึกนึกคิดของตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของกรรติมา เขาวตะ, มณฑนา พิพัฒน์พิญ และวันชัย ธรรมจักร (2558 : 1) ได้ศึกษาเรื่องการสร้างความรู้เพื่อการปรับเปลี่ยนตัวตนของเด็กและเยาวชน ผู้ก้าวพลาด พบว่าเด็กและเยาวชนสามารถสร้างตัวตนใหม่ได้หากได้รับความรัก ความไว้วางใจจากครอบครัวและเจ้าหน้าที่ การให้กำลังใจตนเองเพื่อสร้างตัวตนใหม่ด้วยการทำงานจิตอาสา การให้คำแนะนำเชิงบวกกับเพื่อนร่วมทางและการพยายามดำรงตัวตนใหม่ด้วยการปรับเปลี่ยนทัศนคติของตนเองในการมองโลก มองสังคม มองตนเอง และมองผู้อื่น รวมถึงการสร้างความรู้ใหม่ให้ผู้อื่นในสังคมได้ร่วมเรียนรู้ และรู้เท่าทันต่อความรู้ที่มีอยู่อย่างหลากหลายในอันที่จะปรับเปลี่ยนจากผู้ถูกกระทำไปสู่การเป็นผู้กระทำ เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างเท่าเทียมและมีศักดิ์ศรี

3. กะเทยทหารเกณฑ์เมื่อเริ่มเข้าสู่รั้วค่ายทหาร จะมองตัวเองหรือนิยามตัวเองว่าเป็นคนชายขอบของค่ายทหาร ซึ่งแท้จริงแล้วเป็นการสร้างความเป็นชายขอบขึ้นในจิตใจของตนเอง เพราะเมื่อเพื่อนทหารเกณฑ์และครูฝึกรู้ว่าตนเป็นกะเทยแล้ว ก็ไม่ได้มีการกลั่นแกล้งหรือดูถูก แต่ปฏิบัติตัวเหมือนกับเป็นทหารเกณฑ์ธรรมดาคนหนึ่ง ดังนั้นกะเทยทหารเกณฑ์จึงได้ก้าวข้ามออกจากความเป็นชายขอบที่สร้างขึ้นมานเอง โดยพวกเขาพยายามสร้างตัวตนขึ้นมาใหม่ภายใต้เทคโนโลยีแห่งตัวตน เพื่อทำให้มีความเชื่อมั่นในตนเอง ก้าวข้ามความรู้สึก ความกลัว ความคิด ที่ถูกมองว่าเป็นชายขอบ สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐพัชร อภิรุ้งเรืองสกุล และพิทักษ์ ศิริวงศ์ (2561 : 620-621) ได้ศึกษาเรื่องเทคโนโลยีแห่งตัวตนสู่ความสำเร็จของเด็กจากชุมชนแออัด พบว่าการเผชิญหน้ากับความยากจน โดยใช้การต่อสู้และดิ้นรนเพื่อหลีกเลี่ยงคำว่า คนชายขอบ ของสังคม จากการเปลี่ยนอัตลักษณ์ของสังคมที่มองคนยากจนว่าด้อยโอกาสและขาดทางเลือก กลายเป็นจุดเปลี่ยนของชีวิตที่ยอมรับความเปลี่ยนแปลงของชีวิต

โดยกล้าที่จะแสวงหาโอกาสเพื่อสร้างอนาคตด้วยการศึกษา สร้างรากฐานที่มั่นคงด้วยความรู้และความสามารถ บนเส้นทางที่เลือกด้วยตนเองสู่ความสำเร็จ

บทสรุป

กะเทยทหารเกณฑ์เข้ามาในค่ายทหารด้วยความคิด มุมมองในแง่ลบ เมื่อเข้ามาเจอกฎระเบียบที่เข้มงวด สายตาของครอบครัวข้าง ทำให้กะเทยทหารเกณฑ์ต้องปรับตัว โดยใช้เทคโนโลยีแห่งตัวตน ทำให้เกิดจุดเปลี่ยนโดยมีการปรับตัวตามสถานการณ์ ในการฝึกวิชาทหาร การรับประทานอาหาร การนอน ตามที่สังคมแวดล้อมปฏิบัติ มีการสร้างกำลังใจให้ตนเอง การได้รับกำลังใจจากครูฝึกทหารเกณฑ์ เพื่อนทหารเกณฑ์ ช่วยให้กะเทยทหารเกณฑ์สามารถฝ่าฟัน ก้าวข้าม ปรับตัว และเปลี่ยนแปลงตนเอง เป็นผลให้เกิดการสร้างตัวตนใหม่ ด้วยการรักในตัวตนของตนเอง เอาชนะความกลัวด้วยการเอาชนะใจตนเอง นำไปสู่กะเทยทหารเกณฑ์คนใหม่ในร่างเดิม

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ค่ายทหารควรมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการฝึกทหารเกณฑ์ให้บุคคลภายนอกรับรู้ว่าการแบ่งแยกหรือกลั่นแกล้งทางเพศต่อกะเทยทหารเกณฑ์

1.2 เพื่อให้ครูฝึกทหารเกณฑ์ และทหารเกณฑ์ เข้าใจวิถีคิดของกะเทยทหารเกณฑ์ และนำไปปรับใช้ในการปฏิบัติต่อกะเทยทหารเกณฑ์

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาถึงการปรับตัวของทหารประจำการในชั้นยศอื่น ๆ ที่เป็นเพศที่สาม เพื่อเป็นการขยายองค์ความรู้ และเพื่อเป็นการเปิดพื้นที่ทางสังคมสำหรับความเท่าเทียมทางเพศต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรรติมา เขาวตะ, มณฑนา พิพัฒน์เพ็ญ และวันชัย ธรรมสังการ. (2558). การสร้างความรู้เพื่อการปรับเปลี่ยนตัวตนของเด็กและเยาวชนผู้ก้าวพลาด. *วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 7(13), 1-15.
- กาญจนา เทียนลาย และธีรณรงค์ สกุลศรี. (2554). *ประชากรชายขอบ: มุมมองในเชิงจำนวน และการกระจาย*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- จิตติมา เจือไทย. (2551). *การสร้างอัตลักษณ์แห่งตัวตนของคนพิการ*. ดุษฎีนิพนธ์ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ณัฐพัชร อภิรุ้งเรืองสกุล และพิทักษ์ ศิริวงศ์. (2561). เทคโนโลยีแห่งตัวตนสู่ความสำเร็จของเด็กจากชุมชนแออัด. *Veridian E-Journal Silpakorn University*, (11)3, 608-623.
- นภาพร หะวานนท์. (2550). การสร้างความรู้ภายใต้กระบวนการทัศน์สร้างสรรค์สังคม. *วารสารสังคมกลุ่มแม่น้ำโขง*, (3)3, 1-24.
- นฤทธิ์ ฤทธิ์คำรพ และพิทักษ์ ศิริวงศ์. (2559). จากชีวิตอิสระสู่ความเป็นระเบียบวินัย: เรื่องเล่าชีวิตและการเอาตัวรอดของกะเทยทหารเกณฑ์. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก*, 5(2), 80-91.
- นาวิน โยแสง และวีรยุทธ มาตรนอก. (2552). *ชีวิตกะเทยทหารเกณฑ์ การดำรงอยู่และการเอาตัวรอดในค่ายทหาร*. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการชุมชน. เพชรบุรี: มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี.

- เบญจวรรณ อุปัชฌาย์. (2561). แนวคิดเรื่องตัวตนที่รู้จักคิดและกระบวนการสร้างตัวตนของมิเชล ฟูโกต์. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า*, 5(2561), 1-54.
- ผดาสวัสดิ์ วุฒิมานนนท์. (2560). คุณภาพชีวิตทหารเกณฑ์หลังปลดประจำการ: ศึกษากรณีทหารเกณฑ์ที่มีภูมิลำเนาในอำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง. *วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพ*, 4(3), 33-38.
- พวงเพ็ญ นิกระโทก และเกษราวัลณ์ นิลวรรณ. (2556). การทำรณรงค์ในวัยรุ่นชาย. *วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ*, (31)4, 61-69.
- มูลนิธิเครือข่ายเพื่อนกะเทยไทยเพื่อสิทธิมนุษยชน. (2562). *สร้างสังคมที่น่าอยู่สำหรับทุกเพศด้วยกัน*. สืบค้นเมื่อ 9 พฤศจิกายน 2562, จาก <https://www.facebook.com/thaitga/posts/>
- สุริชัย หวันแก้ว. (2550). *คนชายขอบ: จากความคิดสู่ความจริง*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อานนท์ วันลา. (2553). *การสร้างเทคโนโลยีแห่งตัวตนของสมาชิกวุฒิสภาผู้พิการทางสายตา*. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กะเทยทหารเกณฑ์. (3 เมษายน 2561). *สัมภาษณ์*. ตัวแทนกะเทยทหารเกณฑ์.

การวิเคราะห์ภาพสะท้อนทางสังคมที่ปรากฏในบทสวดชัยตามวัฒนธรรมไทยกับลาว

An Analysis of Social Reflections in Thai and Lao Blessings and Chants

จักรกฤษณ์ อุดม¹, บุญเหลือ ใจมโน² และ สนม ครุฑเมือง³Jukkit Autum¹, Boonlue Chaimano² and Sanom Khrutmuang³

Received : 28 มิ.ย. 2563

Revised : 8 พ.ย. 2563

Accepted : 9 พ.ย. 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมด้านความเชื่อในบทสวดชัยตามวัฒนธรรมล้านนาและล้านช้าง 2) เพื่อศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมด้านวิถีชีวิตในบทสวดชัยตามวัฒนธรรมล้านนาและล้านช้าง และ 3) เพื่อศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมด้านค่านิยมในบทสวดชัยตามวัฒนธรรมล้านนาและล้านช้าง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากบทสวดชัยตามวัฒนธรรมล้านนาในประเทศไทย จำนวน 63 บท และรวบรวมบทสวดชัยตามวัฒนธรรมล้านช้างในประเทศลาวจำนวน 60 บท

ผลการวิจัยพบว่า ภาพสะท้อนทางสังคมที่ปรากฏในบทสวดชัยตามวัฒนธรรมล้านนากับล้านช้าง ได้แก่

1) ภาพสะท้อนทางสังคมในด้านความเชื่อ ประกอบด้วย ความเชื่อเรื่องขวัญ ความเชื่อเรื่องผี ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อเรื่องนรก สวรรค์ ความเชื่อเรื่องความเป็นมงคล อัปมงคล และความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม มีความคล้ายคลึงกันทั้งสองวัฒนธรรม สิ่งที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด คือ เรื่องจำนวนของขวัญ บทสวดชัยตามวัฒนธรรมล้านนาในประเทศไทยกล่าวถึงจำนวนของขวัญว่ามีเพียง 32 ขวัญเท่านั้น แต่บทสวดชัยตามวัฒนธรรมล้านช้างในประเทศลาว ได้กล่าวถึงจำนวนของขวัญว่ามี 30 32 และ 90 ขวัญ 2) ภาพสะท้อนทางสังคมในด้านวิถีชีวิต ประกอบด้วย วิถีชีวิตด้านการประกอบอาชีพ วิถีชีวิตด้านการบริโภค วิถีชีวิตด้านการเลี้ยงดูบุตร และวิถีชีวิตด้านการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน มีความคล้ายคลึงกันทั้งสองวัฒนธรรมเป็นอย่างมาก แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตชนบทในสมัยก่อนได้อย่างเด่นชัดในทุกด้าน 3) ภาพสะท้อนทางสังคมในด้านค่านิยม ประกอบด้วย ค่านิยมด้านความกตัญญูกตเวที ค่านิยมด้านการยกย่องเกียรติยศชื่อเสียง เงินทอง ค่านิยมด้านการแต่งกาย ค่านิยมด้านการเคารพผู้อาวุโสและค่านิยมด้านการศึกษา มีความคล้ายคลึงกันทั้งสองวัฒนธรรม สิ่งที่แตกต่างกันคือ ค่านิยมในการศึกษาสมัยใหม่ที่ปรากฏในบทสวดชัยตามวัฒนธรรมล้านช้าง เนื่องจากการเปิดประเทศของลาว มีการอนุญาตให้ประชาชนลาวสามารถเดินทางไปเรียนในต่างประเทศได้

คำสำคัญ : ภาพสะท้อนทางสังคม, บทสวดชัย, วัฒนธรรมไทย

¹ นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

อีเมล: dewdy_15017@hotmail.com

² รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

³ รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

¹ Doctoral Student, Department of Thai Language, Faculty of Humanities and Social Sciences, Lampang Rajabhat University, Email: dewdy_15017@hotmail.com

² Associate Professors, Department of Thai Language, Faculty of Humanities and Social Sciences, Lampang Rajabhat University

³ Associate Professors, Department of Thai Language, Faculty of Humanities and Social Sciences, Lampang Rajabhat University

Abstract

The objectives of this research were 1) to study social reflections on beliefs presented in blessings and chants of Lanna and Lan Chang cultures, 2) to examine the social reflections on ways of life in the blessings and chants of the two cultures, and 3) to study the social reflections on values appearing in the blessings and chants of the two cultures. The research employed qualitative method. Data collection covered 63 blessings and chants of the Lanna culture in Thailand and 60 blessings and chants of the Lan Chang culture in Laos

The findings of the research could be divided into three categories.

1. Social reflections on beliefs: Those beliefs were in souls, ghosts, belief, sacred spirits, hell, heaven, auspiciousness, inauspiciousness, and law of karma. Both of the cultures shared these beliefs in common. However, the obvious difference among them was numbers of souls. There were 32 souls found in the Lanna culture in Thailand whereas there were 30, 32, and 90 souls in the Lan Chang culture in Laos.

2. Social reflections on ways of life: Those ways of life included occupations, consumption, childcare, and interactions with neighbors. Those ways of life were similarities in both of the cultures which distinctively reflected all aspects in ways of rural life in the past.

3. Social reflection on values: Those values were gratitude, honor, fame, wealth, costumes, respect for seniors and the elderly, and education. There were similarities in both of the cultures. On the other hand, the difference was the modern value in education inserted in the blessings and chants of the Lan Chang culture in Laos. This was due to the fact that the country allowed its people to study abroad.

Keywords : Social reflections, Blessings and Chants, Thai Culture

บทนำ

ประชาคมอาเซียน หรือสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations : ASEAN) เป็นองค์กรระหว่างประเทศระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีจุดเริ่มต้นโดยประเทศไทย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ ได้ร่วมกันจัดตั้ง สมาคมอาสา (Association of South East Asia) เมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2504 เพื่อการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม อาเซียนเกิดจากการรวมตัวกันของ 10 ประเทศ ได้แก่ มาเลเซีย พม่า กัมพูชา ลาว ไทย สิงคโปร์ เวียดนาม บรูไนดารุส-ซาลาม ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย ซึ่งรายนามประเทศเหล่านี้เป็นประเทศ ที่ตั้งอยู่ในทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้งสิ้น โดยอาเซียนมีชื่อเรียกเต็ม ๆ ว่า "Association of Southeast Asian Nations" หรือ "สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้"

ในยุคโลกาภิวัตน์ ความสัมพันธ์ทางสังคมและเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ ทางแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีความใกล้ชิดกันมากขึ้น ประเทศไทยและลาวนับได้ว่าเป็นประเทศที่มีสายสัมพันธ์แบบพี่น้องมาแต่โบราณ ด้วยลักษณะทางความสัมพันธ์ด้านภาษา วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีที่คล้ายคลึงกัน

ดวงใจ หลวงพะสี (ม.ป.ป. : 9-10) กล่าวถึง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศลาวและประเทศไทย "อดีตล้าลึก" ไว้ว่า ...ในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ ไม่มีชนชาติไหนที่มีความสัมพันธ์ทางสายเลือดอย่างใกล้ชิดเท่ากับ ลาว-ไทย ความสัมพันธ์ของสองชาติดังกล่าว จะเรียกได้ว่าเป็นพี่น้องหรือคู่ฝาแฝด ลาวและไทยได้สืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษเฝ้า

เดียวกัน จะต่างกันเฉพาะระดับการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ตามเงื่อนไขของแต่ละประเทศเท่านั้น ลาวและไทยได้เริ่มตั้งอาณาจักรของตนในช่วงระยะเวลาใกล้เคียงกัน กล่าวคือ เมื่อลาวได้ตั้งอาณาจักรล้านช้าง (ลาวพุงขาว) และล้านนา (ลาวพุงดำ) ขึ้นนั้นคนไทยอยู่ทางฝ่ายใต้ได้ตั้งอาณาจักรสุโขทัย และอาณาจักรกรุงศรีอยุธยาขึ้นเป็นต้นกำเนิดของอาณาจักรไทยสืบต่อมาจนถึงปัจจุบัน

จากแนวคิดของสทิส อินทธี (2559 : 315-329) แสดงให้เห็นถึงในอดีตไทยและลาว มีความสัมพันธ์กันตั้งแต่เริ่มสถาปนาอาณาจักรขึ้นมา กล่าวคือพระโศภิตราชแห่งอาณาจักรล้านช้าง ได้อภิเษกกับพระนางยอคำทิพย์เจ้าหญิงแห่งอาณาจักรล้านนา เพื่อหวังให้สร้างสายสัมพันธ์กับอาณาจักรทั้งสอง ทำให้ทั้งสองวัฒนธรรมมีประวัติศาสตร์ที่สืบเนื่องร่วมกันมา

ในปัจจุบันไทยกับลาวมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดทางสังคมและเศรษฐกิจมากขึ้นเรื่อย ๆ การทำความเข้าใจวัฒนธรรมและความคิดของชาวลาว โดยศึกษาวรรณกรรมพื้นบ้าน จึงเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่จะเป็นประโยชน์ต่อการสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีซึ่งกันและกัน การศึกษาวรรณกรรมพื้นบ้านของชนชาติต่าง ๆ เป็นการศึกษาศึกษาเพื่อให้เกิดความเข้าใจทางพื้นฐานความคิดและวัฒนธรรมของชาตินั้น ๆ ได้อย่างถ่องแท้ เพราะวรรณกรรมพื้นบ้านเหล่านี้จะสะท้อนให้เห็นสภาพทางสังคมในหลากหลายด้าน เช่น ลักษณะทางสังคม วิถีชีวิตของคนในสังคม ตลอดจนประเพณี ค่านิยมและความเชื่อ สิ่งเหล่านี้จะปรากฏอยู่ในวรรณกรรมพื้นบ้านเสมอ (วิเชียร เกษประทุม, 2545 : 9-10) ซึ่งวรรณกรรมพื้นบ้านที่ถือได้ว่าเป็นภูมิปัญญาทางด้านภาษาที่โดดเด่นของทั้งสองประเทศนี้ ได้แก่ วรรณกรรมการสู่ขวัญ

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2556 : 175) ให้ความหมายของคำว่า “ขวัญ” หลายประการ โดยสรุปได้ว่า

...ขวัญ น. ผมหรือขนที่ขึ้นเวียนเป็นก้นหอย น. มิ่งมงคล, สิริ, ความดี, เช่น ขวัญ ข้าว ขวัญเรือน น. สิ่งที่ไม่มีความผิด ชอบชั่วร้าย มีอยู่ประจำชีวิตของคนตั้งแต่เกิดมา ถ้าขวัญอยู่กับตัวก็เป็นสิริมงคล เป็นสุขสบายจิตใจมั่นคง ถ้าคนตกใจหรือเสียขวัญ ขวัญก็ออกจากร่างไป ซึ่งเรียกว่า ขวัญหาย ขวัญหนี ขวัญบิน เป็นต้น ทำให้คนนั้นได้รับผลร้ายต่าง ๆ เรียกผู้ตกใจง่ายคือ เด็กหรือหญิงซึ่งมักจะขวัญหายบ่อย ๆ ว่า ขวัญอ่อน, และอนุโลมใช้ไปถึงสัตว์หรือสิ่งของบางอย่าง เช่น ช้าง ม้า ข้าวเรือน ฯลฯ ว่ามีขวัญเช่นเดียวกับคนเหมือนกัน, โดยปริยายหมายความว่า ยอดกำลังใจ เช่น ขวัญเมือง ว่า ยอดกำลังใจของเมือง

ประเทศไทยนั้นมีความเชื่อเรื่อง “ขวัญ” ตลอดจนพิธีกรรมการสู่ขวัญ ที่ยังคงปรากฏเด่นชัดในสังคมตามวัฒนธรรมของชาวล้านนา ทางภาคเหนือของประเทศไทย ประคอง นิมมานเหมินท์ (2558 : 3) กล่าวถึงชาวล้านนาไว้ว่า คนส่วนใหญ่ในล้านนาเรียกตนเองว่าเป็น คนเมือง และเรียกภาษาพูดว่า คำเมือง หรือคำเมือง ในขณะที่คนท้องถิ่นอื่นเรียกคนในล้านนาว่าคนเหนือบ้าง คนล้านนาบ้าง และไทยยวนบ้าง ดินแดนล้านนານี้ประกอบไปด้วย ภาคเหนือ 8 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย แพร่ น่าน พะเยา ลำพูน ลำปาง และแม่ฮ่องสอน (รวมไปถึงอำเภอลับแล และท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์) รุจิราภรณ์ อรรถสิษฐ์, เอนก ศิริโรชาชัย และสมศิริ ยิ้มเมือง (2548 : 46-47) กล่าวสรุปเกี่ยวกับความเชื่อของชาวล้านนาที่เกี่ยวกับเรื่องขวัญ ไว้ดังต่อไปนี้

...ชาวล้านนามีความคิดความเชื่อตลอดจนพิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องขวัญมาอย่างยาวนาน ความหมาย “ขวัญ” เป็นสิ่งไม่มีตัวตนเป็นสิ่งนามธรรมแฝงอยู่ในร่างกายมนุษย์ มีลักษณะของความมีชีวิต มีพลัง เมื่อใดก็ตามที่ขวัญของผู้ใดไม่อยู่กับเนื้อกับตัว จะทำให้เจ้าของขวัญเจ็บไข้ได้ป่วยขึ้นมา การทำพิธี “ฮ้องขวัญ” จะเป็นการเชื้อเชิญให้ขวัญกลับมาอยู่กับเจ้าของ ซึ่งจะทำให้ผู้นั้นกลับมาดีสุขภาพดีได้ดังเดิม และยังเป็นสิริมงคลต่อตัวเขาเองให้อยู่เย็นเป็นสุขต่อไป

เมื่อขวัญของผู้ใดไม่อยู่กับเนื้อกับตัว อาจส่งผลให้ผู้นั้นเกิดอาการป่วยไข้หรือผิดปกติไปได้ จึงต้องมีพิธีการสู่ขวัญขึ้นมา การสู่ขวัญ หมายถึง การรับเอาขวัญที่หลงทางอยู่ข้างนอกให้กลับเข้าสู่ตัวตน และเพื่ออวยพรให้เกิดความสุขในชีวิต คำอวยพรที่นิยมให้แกกัน ได้แก่ ขอให้มีความสุขมีขวัญเย็นและมีความสุขแข็งแรง แสดงถึงจิตใจที่กว้างขวาง จิตใจเอื้ออารี ไม่ว่าพิธีสู่ขวัญจะเป็นงานเล็กหรืองานใหญ่ก็มักจะเต็มไปด้วยความศรัทธาและต้อนรับทุกคน

จึงอาจกล่าวได้ว่า การสู่ขวัญนั้นมีประโยชน์ทั้งทางตรง คือ ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน ช่วยกล่อมเกล่าจิตใจ และยังมีประโยชน์ทางอ้อม คือ สามารถสะท้อนให้เห็นสภาพสะท้อนทางสังคม ประเพณี ความเชื่อ วิถีชีวิต ค่านิยม

สภาพความเป็นอยู่ด้านต่าง ๆ ของคนในแต่ละสังคมนั้น ๆ ซึ่งการสู่ขวัญมีบทบาทที่สัมพันธ์กับชีวิตของมนุษย์ รวมไปถึงสัตว์และสิ่งของ เป็นอย่างมาก มีส่วนช่วยในการเสริมสร้างกำลังใจ ทั้งสอดแทรกหลักคุณธรรมจริยธรรม ที่มีความประณีตละเอียดอ่อนภายใต้จิตใจของมนุษย์ให้เกิดความเข้มแข็ง เด็ดเดี่ยว กล้าหาญในการดำเนินชีวิตประจำวัน แม้ว่าในปัจจุบันการสู่ขวัญจะมีบทบาทน้อยลงเนื่องจากวิวัฒนาการสมัยใหม่ที่มีความเจริญทางด้านวัตถุเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้บทสู่ขวัญบางประเภท เช่น บทสู่ขวัญช้าง บทสู่ขวัญควาย กำลังจะเลือนหายไป แต่สิ่งที่สำคัญของการใช้ชีวิตของมนุษย์ที่มนุษย์ต้องการยังคงมีอยู่ นั่นคือ “กำลังใจ” บทสู่ขวัญจึงเป็นคำตอบที่สนองความต้องการนี้ได้อย่างดีเสมอมา สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความชาญฉลาดของบรรพบุรุษที่ได้สั่งสอนมาในรูปแบบของบทสู่ขวัญที่ได้ตกทอดมาจวบจนถึงปัจจุบัน (จักรกฤษณ์ อุทุม, 2557 : 115)

ในสังคมตามวัฒนธรรมของชาวล้านช้าง ประเทศลาว ความเชื่อเรื่อง “ขวัญ” และพิธีกรรมการสู่ขวัญถือว่าเป็นสิ่งสำคัญ เป็นความเชื่อของคนลาวมาตั้งแต่เกิด และยังคงปรากฏในวัฒนธรรมของชาวล้านช้าง ประเทศลาว จากทัศนะของนักวิชาการ จีนที สัตหิมะโนห์ (1999 : ข) และ คำผุน พิลาวงส์ (2013 : 152) ให้ความหมายไว้ 2 ประการ ดังนี้ 1) ขน หรือผม ที่เกิดเวียนเป็นรูปก้นหอยอยู่บนหัวคนหรือสัตว์บางจำพวก เช่น วัว ควาย เป็นต้น 2) สิ่งที่ไม่มีความผิดแต่มีประจำอยู่กับตัวคน สัตว์ สิ่งของ มี 32 ประการ เช่น ลูกคนใดที่เรารัก มากที่สุด เรียก ลูกขวัญ เมียที่รัก เรียกเมียขวัญ เสาเรือนที่ยกขึ้นตั้งก่อน เรียกว่า เสาขวัญ

คำผุน พิลาวงส์ (2013 : 152- 154) กล่าวถึง มูลเหตุของการสู่ขวัญไว้ว่า

...เหตุที่จะเกิดการสู่ขวัญ เพราะเกิดเหตุดีและไม่ดี เช่น เจ็บไข้ได้ป่วย ก็สู่ขวัญ ลูกป่วยหรือหายป่วยก็สู่ขวัญ ญาติพี่น้องเสียชีวิต ก็สู่ขวัญ เมื่อไปอาศัยอยู่ผู้อื่น เดินทางกลับมา ก็สู่ขวัญ ไปค้าขายได้เงินทอง ก็สู่ขวัญ ขึ้นบ้านใหม่ ก็สู่ขวัญ ได้ภรรยาใหม่หรือลูกใหม่ ก็สู่ขวัญ ได้เลื่อนยศถาบรรดาศักดิ์ ก็สู่ขวัญ มีเจ้านายมาเยี่ยมเยียน ก็สู่ขวัญ พบเหตุดี ได้ของดีที่พึงพอใจ เช่น มีภรรยาใหม่ ดีใจเกินไป จะถือว่าขวัญหนี ขวัญหาย ก็มีพิธีเรียกขวัญ เชิญขวัญ การกระทำทั้งหมดนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อปลอบใจและส่งเสริมให้มีกำลังใจจนเป็นปกติสุข

จากความเป็นมาข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมการสู่ขวัญของชาวล้านนา ประเทศไทย และชาวล้านช้าง ประเทศลาว ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันของทั้งสองวัฒนธรรม ในทางด้านความหมายและมูลเหตุของการสู่ขวัญ จะมีส่วนที่แตกต่างกันอย่างเด่นชัดคือ ตัวอักษรหรือภาษาเขียนที่ปรากฏในบทสู่ขวัญ การศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมในบทสู่ขวัญตามวัฒนธรรมของชาวล้านนา ประเทศไทย และภาพสะท้อนทางสังคมในบทสู่ขวัญตามวัฒนธรรมของชาวล้านช้าง ประเทศลาวที่มีความใกล้ชิดและมีสายสัมพันธ์กันมาอย่างช้านาน จะแสดงให้เห็นถึง ความเชื่อ วิถีชีวิตและค่านิยมที่อยู่บนรากฐานทางวัฒนธรรมของสองประเทศ สายหยุด บัวทุม (2559 : 6) “ความสำคัญต่อการศึกษาวีถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม และความรู้ความสามารถของชุมชน ท้องถิ่น และกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้สอดแทรกอยู่ในเนื้อหาสาระของบทสู่ขวัญ” และจะนำไปสู่การพัฒนาต่าง ๆ สืบไป เช่นเดียวกับแนวคิดเกี่ยวกับ การพัฒนาต้องเอาวัฒนธรรมเป็นที่ตั้ง ประเวศ วะสี (2546 : 18-22)

...ที่เรียกว่าวิถีชีวิตร่วมกันนั้น กินความกว้างขวางครอบคลุมเชื่อมโยงมาก การมีความเชื่อร่วมกัน ความเชื่อร่วมกันก็เป็นวัฒนธรรม การทำมาหากินที่สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมที่ทำงานมานานจนชำนาญ ก็เป็นวัฒนธรรมของกลุ่มชนในวัฒนธรรมจึงมีเศรษฐกิจ แต่เป็นเศรษฐกิจที่มีฐานอยู่ในวัฒนธรรมอันเชื่อมโยงสัมพันธ์กับเรื่องอื่น ๆ เช่นขนบธรรมเนียม ประเพณี เรื่องอาหารการกิน การแต่งกาย ที่อยู่อาศัย การแพทย์แผนไทยก็เป็นวัฒนธรรม วัฒนธรรมจึงเชื่อมโยงองค์ประกอบของวิถีชีวิตทั้งหมดเข้ามาอย่างบูรณาการจนเกิดเป็นความสมดุล

งานวิจัยนี้ศึกษาข้อมูลบทสู่ขวัญในเขตพื้นที่วัฒนธรรมในประเทศไทย ได้แก่ วัฒนธรรมล้านนา 9 จังหวัดภาคเหนือ ประกอบด้วย เชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง ลำพูน พะเยาแพร่ น่าน แม่ฮ่องสอน และอุดรดิตถ์ ประเทศไทย และศึกษาข้อมูลบทสู่ขวัญในเขตพื้นที่วัฒนธรรมในประเทศลาว ได้แก่ วัฒนธรรมล้านช้าง ประเทศลาว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพสะท้อนทางสังคม ที่ผ่านออกมาทางภาษาในบทสู่ขวัญตามวัฒนธรรมล้านนา และบทสู่ขวัญตามวัฒนธรรมล้านช้าง ในด้านของความเชื่อ

วิถีชีวิต ค่านิยม และเปรียบเทียบให้เห็นถึงความแตกต่างและความสัมพันธ์กัน ที่ปรากฏในบทสູ່ขวัญตามวัฒนธรรมล้านนา ประเทศไทยและบทสູ່ขวัญตามวัฒนธรรมล้านช้าง ประเทศลาว อีกทั้งยังเป็นการช่วยอนุรักษ์วัฒนธรรมบทสູ່ขวัญของทั้งสองประเทศให้เป็นมรดกสืบทอดต่อไปอีกด้วย

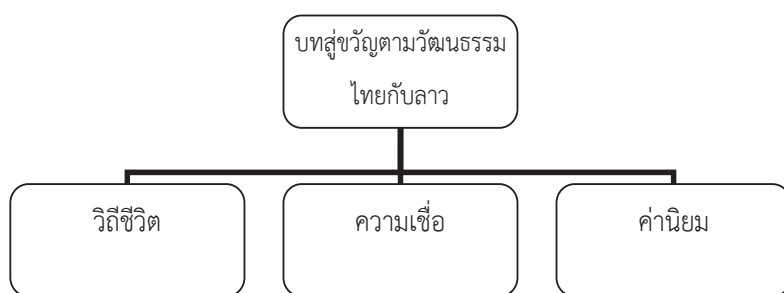
วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาภาพสะท้อนทางสังคม ด้านความเชื่อในบทสູ່ขวัญตามวัฒนธรรมล้านนา และล้านช้าง
2. เพื่อศึกษาภาพสะท้อนทางสังคม ด้านวิถีชีวิตในบทสູ່ขวัญตามวัฒนธรรมล้านนา และล้านช้าง
3. เพื่อศึกษาภาพสะท้อนทางสังคม ด้านค่านิยมในบทสູ່ขวัญตามวัฒนธรรมล้านนา และล้านช้าง

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

จากการศึกษา เรื่องภาพสะท้อนทางสังคมที่ปรากฏในบทสູ່ขวัญตามวัฒนธรรมไทยกับลาว ผู้วิจัยได้ศึกษากรอบแนวคิดดังต่อไปนี้

วรรณกรรมคำสູ່ขวัญเป็นส่วนหนึ่งของข้อมูลคติชนวิทยา ที่บันทึกข้อมูลทางศิลปวัฒนธรรมที่ได้รับการสืบทอดพัฒนาไปตามบริบททางสังคมในแต่ละกาลเทศะของสังคมนั้น ๆ (ศิริพร ณ ถลาง, 2559 : 40) มีบทบาทสำคัญต่อสังคมในการอธิบายความเป็นมาบทสູ່ขวัญจึงสัมพันธ์กับบริบทสังคมท้องถิ่น ประคอง นิมมานเหมินท์ (2521 : 31-36) บทสູ່ขวัญเป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่งที่มีรูปแบบภาษา เนื้อหา มีรูปแบบเฉพาะทางอันลักษณ์ของท้องถิ่นนั้น ๆ วรรณกรรมคำสູ່ขวัญจะสะท้อนให้เห็นถึงความจริงบางประการเกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนในสังคมนั้น ทั้งด้านบทบาทหน้าที่ของบทสູ່ขวัญ สายหยุด บัวทุม (2558 : 6) สะท้อนสภาพสังคมในด้านต่าง ๆ เช่น วิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะแทรกอยู่ในเนื้อหาสาระของบทสູ່ขวัญ แสดงถึงอัตลักษณ์ของกลุ่มชนได้อย่างเด่นชัด ซึ่งสามารถเขียนเป็นกรอบการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย ภาพสะท้อนทางสังคมที่ปรากฏในบทสູ່ขวัญตามวัฒนธรรมไทยกับลาว

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้มุ่งเน้นศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร (Document Analysis) บทสູ່ขวัญ ที่อยู่ในรูปแบบตำรา ข้อเขียน บันทึก หนังสือ เอกสาร รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ ที่มีผู้รวบรวมเรียบเรียง จัดเก็บและเผยแพร่ไว้เป็นวรรณกรรมลายลักษณ์ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลบทสູ່ขวัญตามวัฒนธรรมล้านนาและล้านช้าง โดยขอบเขตของข้อมูลสามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1. บทสวดตามวัฒนธรรมล้านนา ประเทศไทย จำนวน 63 บท ดังนี้ 1) ประเพณีล้านนาไทย และพิธีกรรมต่าง ๆ โดย หนานเตจ่า (2546 : 123-150) จำนวน 4 บท ได้แก่ บทสวดัญทั่วไป 1 บท บทสวดัญบ่าวสาว 1 บท บทสวดัญลูกแก้ว 1 บท และบทสวดัญจั่วควาย 1 บท 2) ประเพณีสิบสองเดือนล้านนาไทย โดย มณี พยอมยงค์ (2547 : 190-295) จำนวน 2 บท ได้แก่ บทสวดัญควาย 1 บท และบทสวดัญข้าว 1 บท 3) ประเพณีไทยภาคเหนือ โดย สงวน โชติสุขรัตน์ (2553 : 232-234) จำนวน 1 บท ได้แก่ บทสวดัญจั่วควาย 1 บท 4) บทสวดัญจากอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ โดย ศักดิ์สิทธิ์ พันธุ์ไธ (2527 : 98-458) จำนวน 28 บท ได้แก่ บทสวดัญคนเจ็บป่วย 8 บท บทสวดัญนาค 3 บท บทสวดัญบ่าวสาว 2 บท บทสวดัญขึ้นเรือนใหม่ 3 บท บทสวดัญข้าว 8 บท บทสวดัญช้าง 2 บท และบทสวดัญควาย 2 บท 5) การวิเคราะห์บทสวดัญที่ใช้ในอำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน โดย พิมพ์ ภัคดี (2550 : 100-131) จำนวน 5 บท ได้แก่ บทสวดัญสามเณร 1 บท บทสวดัญแต่งงาน 1 บท บทสวดัญคนป่วย 1 บท บทสวดัญควาย 1 บท และบทสวดัญข้าว 1 บท 6) การวิเคราะห์บทสวดัญ ตำบลทุ่งฮั้ว อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง โดย ทศวรรษ วงศ์บุญมา (2558 : 81-98) จำนวน 8 บท ได้แก่ บทสวดัญเด็ก 1 บท บทสวดัญบ่าวสาว 2 บท บทสวดัญนาค 2 บท และบทสวดัญคนเจ็บป่วย 3 บท 7) วิเคราะห์บทสวดัญ จังหวัดแพร่ โดย วราภรณ์ ดังก้อง (2549 : 113-246) จำนวน 15 บท ได้แก่ บทสวดัญนาค 4 บท บทสวดัญคน 3 บท บทสวดัญแต่งงาน 2 บท บทสวดัญขึ้นบ้านใหม่ 2 บท บทสวดัญก่อนเส้าเตาไฟ 1 บท บทสวดัญจั่วควาย 1 บท และบทสวดัญข้าว 2 บท

2. บทสวดตามวัฒนธรรมล้านช้าง ประเทศลาว จำนวน 60 บท ดังนี้ 1) วัดพระนันทม บุษานลาว (วัดพระนันทม บุษานลาว) โดย จันท์ สัตติมะโนทัย (1999 : 7-156) จำนวน 29 บท ได้แก่ บทสวดัญน้อยก่อนเวลาจะแต่งงาน 1 บท บทสวดัญบ่าวสาวเวลาแต่งงาน 2 บท บทสวดัญแม่หญิงออกกำใหม่ 1 บท บทสวดัญทำมะดา 1 บท บทสวดัญต้อนรับปีใหม่ 3 บท บทสวดัญเด็กน้อย 1 บท บทสวดัญผู้อาวุโส 1 บท บทสวดัญเจ้าเมือง 1 บท บทสวดัญพระมหากษัตริย์ 1 บท บทสวดัญพระสงฆ์ 1 บท บทสวดัญหลวง 1 บท บทสวดัญคนป่วย 1 บท บทสวดัญเรือน 2 บท บทสวดัญพา 1 บท บทสวดัญเสาเรือนที่จะปลูกใหม่ 2 บท บทสวดัญเล่าข้าว 1 บท บทสวดัญข้าวในลาน 1 บท บทสวดัญลาน 1 บท บทสวดัญนา 1 บท บทสวดัญจั่วควาย 2 บท และบทสวดัญเกวียน 1 บท 2) วัดพระนันทมและปะเพนีบุษานลาว (วัดพระนันทมและปะเพนีบุษานลาว) โดย คำผูน พิลาวงส์ (2013 : 155-196) จำนวน 15 บท ได้แก่ บทสวดัญพระสงฆ์ 1 บท บทสวดัญแม่ออกกำ 1 บท บทสวดัญเด็ก 1 บท บทสวดัญเรือน 1 บท บทสวดัญทำมะดา 1 บท บทสวดัญหลวง 1 บท บทสวดัญเกวียน 1 บท บทสวดัญเอาข้าวขึ้นเส้า 1 บท บทสวดัญนาค 1 บท บทสวดัญน้อยก่อนแต่งงาน 1 บท บทสวดัญในเวลาแต่งงาน 1 บท บทสวดัญคนป่วย 1 บท บทสวดัญบ้านเรือนใหม่ 1 บท บทสวดัญควาย 1 บท และบทสวดัญพา 1 บท 3) คู่มือไหว้พระพาวะนา มุงคูนชีวิตและพุทธะพิที (คู่มือไหว้พระพาวะนา มุงคูนชีวิตและพุทธะพิที) โดย ดวงใจ หลวงพะสี (2001 : 72-82) จำนวน 4 บท ได้แก่ บทสวดัญคนทั่วไป 1 บท บทสวดัญแต่งงาน 1 บท บทสวดัญขึ้นเรือนใหม่ 1 บทและบทสวดัญเจ็บไข้ได้พยาธิ 1 บท 4) ประเพณีลาว กานสู่ขวัญ ประเพณีปะติบัตแห่งกานตั้งต้นชีวิต (ประเพณีลาว กานสู่ขวัญ ประเพณีปะติบัตแห่งกานตั้งต้นชีวิต) โดย มะหา สีลา วีระวงส์ (2014 : 2-60) จำนวน 14 บท ได้แก่ บทสวดัญทั่วไป 2 บท บทสวดัญคนทำมะดา 2 บท บทสวดัญขึ้นเรือนใหม่ 1 บท บทสวดัญข้าว 1 บท บทสวดัญควาย วัว 1 บท บทสวดัญเรือน 1 บท บทสวดัญหลวง 1 บท บทสวดัญเกวียน 1 บท บทสวดัญพระสงฆ์ 1 บท บทสวดัญคนป่วย 1 บท บทสวดัญออกกำ 1 บท และบทสวดัญนาค 1 บท

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลภาพสะท้อนทางสังคมในบทสวดัญตามวัฒนธรรมล้านนาและล้านช้าง ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

2.1 บรรทัดตัวอักษรในบทสวดัญจากภาษาลาวเป็นอักษรภาษาไทย

2.2 วิเคราะห์ภาพสะท้อนทางสังคมด้านความเชื่อในบทสุภาษิตตามวัฒนธรรมล้านนาและล้านช้าง พบความเชื่อ

6 ด้าน ได้แก่ 1) ความเชื่อเรื่องขวัญ 2) ความเชื่อเรื่องผี 3) ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ 4) ความเชื่อเรื่องนรก สวรรค์ 5) ความเชื่อเรื่องความเป็นมงคล อัปมงคล และ 6) ความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยแสดงตัวอย่างในการวิเคราะห์ข้อมูล ภาพสะท้อนทางสังคมด้านความเชื่อเรื่องขวัญ ดังต่อไปนี้

**...อันนี้เบ๊นวันดี ขวั้นเจ้าอินให้เข้าสู๋ มาอยู่เนืออุ้นอิงถวน สาม
สิบขวั้นเจ้าไปอยู่ดอมเลื้อกให้ถินมา...**

...วันนี้เป็นวันดี ขวั้นเจ้าอินให้เข้าสู๋ มาอยู่เนืออุ้นอิงถวน สามสิบขวั้นเจ้าไปอยู่ดอมเลื้อก ขอให้คืนมา...

บทสุภาษิตหลวง, **จันมิ สิดทิมะโนทา** (1999 : 111)

ในบทสุภาษิตหลวงตามวัฒนธรรมล้านช้างตอนหนึ่ง ได้กล่าวถึงชาวล้านช้างมีความเชื่อเรื่องจำนวนของขวัญว่ามีจำนวน 30 ขวัญ

2.3 วิเคราะห์ภาพสะท้อนทางสังคมด้านวิถีชีวิตในบทสุภาษิตตามวัฒนธรรมล้านนาและล้านช้าง พบวิถีชีวิต

4 ด้าน ได้แก่ 1) การประกอบอาชีพ 2) การบริโภค 3) การเลี้ยงดูบุตร 4) การปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยแสดงตัวอย่างในการวิเคราะห์ข้อมูล ภาพสะท้อนทางสังคมด้านการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน ดังต่อไปนี้

...เป็นแก้วหัวหายหรือแก้วหัวคว่ำ เามาจากเมืองล้านช้างหรือเมืองระแหง เามาจากสันกำแพงหรือเมืองเชียงใหม่...หรือเป็นแก้วจากเมืองอุดร หรือเป็นแก้วเมืองนครกรุงเทพ หรือเป็นแก้วพิเศษมาจากต่างประเทศชาวอุดีอาระเบีย...หรือว่ามาจากเมืองเชียงไฮ้หมู่เจ็กไหหลำ...บทสุภาษิตนาคน, วราภรณ์ ดังก้อง (2549 : 199)

ในบทสุภาษิตนาคนตามวัฒนธรรมล้านนาตอนหนึ่ง ได้กล่าวถึงชาวล้านนา มีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีพื้นที่อยู่ในเขตภาคเหนือของประเทศไทย อาณาจักรใกล้เคียงกับชาวล้านนา ไปจนถึงกลุ่มประเทศใหญ่ ๆ

2.4 วิเคราะห์ภาพสะท้อนทางสังคมด้านค่านิยมในบทสุภาษิตตามวัฒนธรรมล้านนาและล้านช้าง พบค่านิยม

5 ด้าน ได้แก่ 1) ความกตัญญูตเวที 2) การยกย่องเกียรติยศชื่อเสียง เงินทอง 3) การแต่งกาย 4) การเคารพผู้อาวุโส 5) การศึกษา

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยแสดงตัวอย่างในการวิเคราะห์ข้อมูล ภาพสะท้อนทางสังคมด้านการศึกษา ดังต่อไปนี้

**...ฮิดเด้อจยารกไปบอดในสาสะหนา เจ้าทำฮิดเจ็ญอุบบิดามาน
ดาอันเบ๊นอึง เจ้า จั่งฮาลาอุดสาทะเจ้ามา บอด ส้างฮู่นบอดเบ๊นสามะเบน
เจ้าทำฮู่นสิกาบิดทิดสิลาฮิเสดได้เด้อ บัดนีฮาลูเจ้าทำได้เจ็ญเดดเจ้า 20
ปีบละบอนดิ...**

...คิดแล้ว ๆ อยากไปบอดในสาตสะหนา เจ้าก็คิดคุณบิดามานดาอันเป็นยิ่ง เจ้าจึงฮาลาอุดสาทะเข้ามาบอด ส้างผะนวดเป็นสามะเบน เจ้าก็เรียนสิกาบิตทิดสิลาฮิเสดได้แล้ว บัดนีฮาลูเจ้าก็ได้ถึง 20 ปีบละบอนดิ... บทสุภาษิตนาคน, มะหา สิลลา วีระวงส์ (2014 : 58)

ในบทสุภาษิตนาคนตามวัฒนธรรมล้านช้างตอนหนึ่ง ได้กล่าวถึง การบวชเรียนเป็นสามเณร จนอายุได้ 20 ปีก็บวชเรียนเป็นภิกษุสงฆ์

สรุปผล

1. ภาพสะท้อนทางสังคมด้านความเชื่อในบทสวดตามวัฒนธรรมล้านนาและล้านช้าง

จากการศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมด้านความเชื่อในบทสวดตามวัฒนธรรมล้านนาและล้านช้าง สะท้อนให้เห็นความเชื่อของทั้งวัฒนธรรม ที่มีความคล้ายคลึงกัน ได้แก่ 1) ความเชื่อเรื่องขวัญ 2) ความเชื่อเรื่องผี 3) ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ 4) ความเชื่อเรื่องนรก สวรรค์ 5) ความเชื่อเรื่องความเป็นมงคล อัปมงคล และ 6) ความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม

บทสวดของชาวล้านนาและชาวล้านช้างมีความเชื่อเรื่องขวัญประจำอยู่ในสิ่งมีชีวิต ได้แก่ คน สัตว์และพืช และสิ่งไม่มีชีวิต ได้แก่ สิ่งปลูกสร้าง และสิ่งของเครื่องใช้มีจำนวน 32 ขวัญ ประจำอยู่ในอวัยวะต่าง ๆ คล้ายคลึงกัน ความเชื่อเรื่องขวัญที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดคือ จำนวนของขวัญ ชาวล้านช้างมีความเชื่อเรื่องจำนวนขวัญว่ามีประจำอยู่ในตัวคน มีจำนวน 30 และ 92 ขวัญ

บทสวดของชาวล้านนาและชาวล้านช้างมีความเชื่อเรื่องผีที่คล้ายคลึงกัน ได้แก่ 1) ผีชั้นสูงหรือผีดี 2) ผีชั้นกลาง หรือผีกึ่งดีกึ่งร้าย และ 3) ผีชั้นต่ำหรือผีชั่วร้าย ความเชื่อเรื่องผีที่ปรากฏร่วมกันอย่างเด่นชัด คือ แถน

บทสวดของชาวล้านนาและชาวล้านช้างมีความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เหมือนกัน ได้แก่ 1) พระพุทธเจ้า และ 2) เทพเทวดา ซึ่งสิ่งศักดิ์สิทธิ์นี้ปรากฏเด่นชัดในบทสวดทั้งสองวัฒนธรรม ในส่วนความเชื่อเรื่องสถานที่ศักดิ์สิทธิ์และสัตว์ในตำนาน บทสวดตามวัฒนธรรมล้านนา ได้รับอิทธิพลคติความเชื่อจากไตรภูมิพระร่วง สถานที่ศักดิ์สิทธิ์และสัตว์ในตำนานปรากฏบทสวดตามวัฒนธรรมล้านช้างเช่นเดียวกัน สัตว์ในตำนานได้รับอิทธิพลมาจากคติความเชื่อเรื่องรามเกียรติ์

บทสวดของชาวล้านนาและชาวล้านช้างมีความเชื่อเรื่องสวรรค์ที่คล้ายคลึงกัน โดยกล่าวถึง สวรรค์ชั้นต่าง ๆ และจุฬามณีเจดีย์ สิ่งที่แตกต่างกันอย่างชัดเจนคือบทสวดตามวัฒนธรรมล้านนาได้กล่าวถึง นรก ไว้แต่ในบทสวดตามวัฒนธรรมล้านช้าง ไม่มีการกล่าวถึงนรก

บทสวดของชาวล้านนาและชาวล้านช้างมีความเชื่อเรื่องความเป็นมงคล อัปมงคล ที่คล้ายคลึงกัน โดยกล่าวถึงความเป็นมงคลในเรื่องของ ฤกษ์มงคล วันเวลาดีในการทำพิธีสวด และทิศมงคล เช่นเดียวกัน ส่วนความอัปมงคล บทสวดตามวัฒนธรรมล้านนาได้กล่าวถึงเรื่อง การกระทำอัปมงคลลักษณะไม่ดีของไม้และสัตว์ บทสวดตามวัฒนธรรมล้านช้างกล่าวถึงทิศอัปมงคล และสิ่งอัปมงคล

บทสวดของชาวล้านนาและชาวล้านช้างมีความเชื่อกฎแห่งกรรมที่คล้ายคลึงกัน โดยเชื่อผลของการกระทำ ความดี ย่อมเป็นบุญกุศล สิ่งที่สามารถทดแทนพระคุณของบิดามารดาได้นั้น คือการบวช รวมไปถึงความเชื่อเรื่องการเกิด

2. ภาพสะท้อนทางสังคมด้านวิถีชีวิตในบทสวดตามวัฒนธรรมล้านนาและล้านช้าง

จากการศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมด้านวิถีชีวิตในบทสวดตามวัฒนธรรมล้านนาและล้านช้าง สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตดั้งเดิมของทั้งสองวัฒนธรรม ได้แก่ 1) การประกอบอาชีพ 2) การบริโภค 3) การเลี้ยงดูบุตร และ 4) การปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน

บทสวดของชาวล้านนาและชาวล้านช้างมีวิถีชีวิตด้านการประกอบอาชีพที่คล้ายคลึงกัน ได้แก่ อาชีพเกษตรกรรม ทำนา ทำไร่ ทำสวนเหมือนกัน อาชีพค้าขาย อาชีพรับจ้าง และครูอาจารย์เช่นเดียวกัน

บทสวดของชาวล้านนาและชาวล้านช้างมีวิถีชีวิตด้านการบริโภคอาหารที่คล้ายคลึงกัน อาหารหลักของทั้งสองวัฒนธรรม คือ ข้าวเจ้า และข้าวเหนียว

บทสวดของชาวล้านนาและชาวล้านช้างมีวิถีชีวิตด้านการเลี้ยงดูบุตรที่คล้ายคลึงกัน กล่าวถึงในช่วงก่อนคลอด มารดาจะดูแลครรภ์โดยการไม่กินของแสลง เมื่อคลอดบุตรแล้ว มารดาจะมาอยู่ไฟ เพื่อให้ร่างกายกลับมาเป็นปกติ และจะสร้างอุปกรณ์ในการเลี้ยงดูบุตรให้ลูกได้พักผ่อนหลับนอนคือ อุหรือเปล เช่นเดียวกัน

บทสวดของชาวล้านนาและชาวล้านช้างมีวิถีชีวิตด้านการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านทั้งในภูมิภาคเดียวกัน และต่างภูมิภาคกัน

3. ภาพสะท้อนทางสังคมด้านค่านิยมในบพสุ่วญตามวัฒนธรรมล้านนาและล้านช้าง

จากการศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมด้านค่านิยมในบพสุ่วญตามวัฒนธรรมล้านนาและล้านช้าง สะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมของทั้งสองวัฒนธรรม ได้แก่ 1) ความกตัญญูต่เวที 2) การยกย่องเกียรติยศชื่อเสียง เงินทอง 3) การแต่งกาย 4) การเคารพผู้อาวุโส และ 5) การศึกษา

บพสุ่วญของชาวล้านนาและชาวล้านช้างมีค่านิยมด้านความกตัญญูต่เวที ที่เหมือนกันในด้านการตอบแทนคุณบิดามารดาด้วยการบวช สิ่งที่แตกต่างกันคือ ในบพสุ่วญของชาวล้านนากล่าวถึงค่านิยมด้านความกตัญญูต่สัตว์ ได้แก่ วัวและควาย ด้วยการขอขมาที่เคยได้ด่าว่าตีในการใช้แรงงาน

บพสุ่วญของชาวล้านนาและชาวล้านช้างมีค่านิยมด้านการยกย่องเกียรติยศชื่อเสียง เงินทองเหมือนกัน ทั้งสองวัฒนธรรม กล่าวถึงการยกย่อง ทรัพย์สินเงินทอง ของมีค่า ยศถาบรรดาศักดิ์และการมีข้าทาสบริวารไว้ใช้งาน

บพสุ่วญของชาวล้านนาและชาวล้านช้างมีค่านิยมด้านการแต่งกายที่เหมือนกัน มีการกล่าวถึงผู้หญิงที่สวมใส่ผ้าสไบ และใส่เครื่องประดับตกแต่งร่างกายให้สวยงาม เพื่อสร้างความเป็นเอกลักษณ์และความมั่นใจให้กับตนเอง

บพสุ่วญของชาวล้านนาและชาวล้านช้างมีค่านิยมด้านการเคารพผู้อาวุโสที่คล้ายคลึงกัน โดยการกล่าวถึง การเคารพเชื้อพ้งบิดามารดา ผู้เฒ่าผู้แก่และพระภิกษุสงฆ์การแสดงออกทางพฤติกรรมที่เด็กมีต่อผู้ใหญ่ด้วยความเคารพนบถือที่บ่งบอกถึงความสุขภาพ มีมารยาทที่ดีและมีสัมมาคารวะ

บพสุ่วญของชาวล้านนาและชาวล้านช้างมีค่านิยมทางการศึกษาที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ วัด เป็นสถานที่แรกในการศึกษาเล่าเรียน บิดามารดามีค่านิยมในการส่งเสริมบุตรชายให้ได้ศึกษาเล่าเรียนมากกว่าบุตรหญิง โดยจะบวชเรียนตั้งแต่เป็นสามเณรไปจนถึงเป็นภิกษุสงฆ์ ในส่วนของชาวล้านนาปรากฏค่านิยมการเรียนในโรงเรียน กล่าวถึงการเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ทั้งได้เรียนภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ส่วนชาวล้านช้างปรากฏค่านิยมการเรียนในต่างประเทศ ไปเรียนภาษาต่าง ๆ เช่น เยอรมัน อังกฤษ อินเดีย พม่า

อภิปรายผล

จากการรวบรวมบพสุ่วญตามวัฒนธรรมล้านนาในประเทศไทย จำนวน 63 บทและบพสุ่วญตามวัฒนธรรมล้านช้างในประเทศลาว จำนวน 60 บท แสดงให้เห็นถึงการสุ่วญมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของมนุษย์ สัตว์ และสิ่งของเครื่องใช้ อันได้แก่ การสุ่วญมีบทบาทสำคัญต่อชีวิตของมนุษย์ทั้งสองวัฒนธรรม ตั้งแต่แรกเกิด มีบพสุ่วญแม่หญิงออกก้าใหม่ บพสุ่วญเด็ก การบวชในพุทธศาสนา มีบพสุ่วญสามเณร บพสุ่วญนาค บพสุ่วญพระสงฆ์ การแต่งงานมีบพสุ่วญแต่งงาน หากเจ็บไข้ได้ป่วย มีบพสุ่วญคนเจ็บป่วย เมื่อสร้างที่อยู่อาศัยปลูกบ้านสร้างเรือน มีบพสุ่วญเรือน บพสุ่วญเสาเรือนที่จะปลูกใหม่ อาหารและสถานที่เก็บเกี่ยวพืชพันธุ์ธัญญาหาร มีบพสุ่วญนา บพสุ่วญข้าว บพสุ่วญเล่า การสุ่วญมีบทบาทสำคัญต่อชีวิตของสัตว์ทั้งสองวัฒนธรรม ประกอบด้วย จัวควาย มีบพสุ่วญจัวควาย ช้าง มีบพสุ่วญช้าง และการสุ่วญมีบทบาทสำคัญต่อสิ่งของเครื่องใช้ของทั้งสองวัฒนธรรม ได้แก่ เกรียน มีบพสุ่วญเกรียน ก้อนเส้า มีบพสุ่วญก้อนเส้า

ภาพสะท้อนทางสังคมด้านความเชื่อในบพสุ่วญตามวัฒนธรรมล้านนาในประเทศไทย และบพสุ่วญตามวัฒนธรรมล้านช้างในประเทศลาว ประกอบด้วย ความเชื่อเรื่องขวัญ ความเชื่อเรื่องผี ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อเรื่องนรก สวรรค์ ความเชื่อเรื่องความเป็นมงคล อัปมงคลและความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม มีความคล้ายคลึงกันทั้งสองวัฒนธรรม ความสัมพันธ์ในด้านความเชื่อที่ปรากฏเด่นชัดในทั้งสองวัฒนธรรม คือ ความเชื่อเรื่องขวัญ ที่มีในสิ่งมีชีวิต ได้แก่ คน สัตว์ พืช และขวัญในสิ่งไม่มีชีวิต ได้แก่ สิ่งปลูกสร้าง และสิ่งของเครื่องใช้ สอดคล้องกับแนวคิดของปรัชญา ปานเกตุ (2558 : 129-130) กล่าวว่า ขวัญมีอยู่ประจำชีวิตและจิตใจของ คน สัตว์ พืช หรือสิ่งของอย่างใดอย่างหนึ่ง ตั้งแต่เกิดมา ซึ่งอาจมีเหตุให้ตกใจหนีไปอยู่ตามที่ต่าง ๆ ได้ จึงต้องมีพิธีเรียกขวัญให้กลับมาประจำอยู่ที่เดิม อีกทั้งแนวคิดของ

จันท์ สัตหิมะโนทัม (1999 : ๓) กล่าวถึง ประชาชนลาวนั้นนอกจากการทำพิธีสู่ขวัญใหญ่ ๆ เช่น การสู่ขวัญคน สู่ขวัญเรือนแล้ว ยังมีพิธีอื่น ๆ อีก ที่ผูกพันเกี่ยวกับเรื่องขวัญของคน ตลอดถึงสัตว์เลี้ยงต่าง ๆ เช่น ช้าง ม้า วัว ควาย เป็นต้น

สิ่งที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด คือ เรื่องจำนวนของขวัญ บทสู่ขวัญตามวัฒนธรรมล้านนาในประเทศไทย กล่าวถึงจำนวนของขวัญว่ามีเพียง 32 ขวัญเท่านั้น แต่บทสู่ขวัญตามวัฒนธรรมล้านช้างในประเทศลาว ได้กล่าวถึงจำนวนของขวัญว่ามี 30 32 และ 90 ขวัญ แสดงให้เห็นถึงความเชื่อเรื่องจำนวนขวัญที่แตกต่างกันในวัฒนธรรมล้านนากับวัฒนธรรมล้านช้าง สอดคล้องกับข้อมูลของ วิไลวรรณ นิธิฐานันท์ (ม.ป.ป. : 41) กล่าวถึงเรื่องความเชื่อของจำนวนขวัญในแต่ละกลุ่มชน มีความแตกต่างกันไป บ้างเชื่อว่า 40 62 90 และ 100 แห่ง

ภาพสะท้อนทางสังคมด้านวิถีชีวิตในบทสู่ขวัญตามวัฒนธรรมล้านนาในประเทศไทย และบทสู่ขวัญตามวัฒนธรรมล้านช้างในประเทศลาว ประกอบด้วย วิถีชีวิตด้านการประกอบอาชีพ วิถีชีวิตด้านการบริโภค วิถีชีวิตด้านการเลี้ยงดูบุตร และวิถีชีวิตด้านการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน มีความคล้ายคลึงกันทั้งสองวัฒนธรรมเป็นอย่างมาก ความสัมพันธ์ด้านวิถีชีวิตของทั้งสองวัฒนธรรมแสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตชนบทในสมัยก่อนได้อย่างเด่นชัดในทุกด้าน ตัวอย่างเช่น วิถีชีวิตด้านการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ปรากฏเด่นชัดในการทำไร่ไถนา โดยใช้แรงงานของวัวควาย อีกทั้งวิถีชีวิตในด้านการเลี้ยงดูบุตร ปรากฏวิถีชีวิตของชาวชนบทในการเลี้ยงดูบุตรหลังคลอดอย่างเด่นชัดเช่นเดียวกัน เมื่อทราบว่าจะมีการคลอดบุตร บิดามารดาหรือญาติพี่น้องจะไปหาไม้มานาเป็นอยู่(เปล) เพื่อเตรียมไว้สำหรับให้บุตรได้พักผ่อนหลับนอน ในบทสู่ขวัญทั้งสองวัฒนธรรม กล่าวถึงมารดาต้องคลอดบุตรที่บ้านของตนเอง ในบทสู่ขวัญของชาวล้านนา ปรากฏหมอตำแยเป็นผู้ช่วยในการทำคลอดอย่างเด่นชัด ในบทสู่ขวัญของชาวล้านช้าง กล่าวถึงมารดาคลอดบุตรที่บ้านโดยมีผู้ช่วยในการทำคลอด เมื่อมารดาคลอดบุตรแล้ว ในบทสู่ขวัญทั้งสองวัฒนธรรมจะกล่าวพรรณนาถึงความลำบากของมารดาที่ต้องอยู่ไฟซึ่งในปัจจุบันมีความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีการคมนาคมสะดวกรวดเร็ว มีสถานพยาบาลครอบคลุมในทุกแห่งหน ทำให้วิถีชีวิตในการเลี้ยงดูบุตรรวมทั้งวิถีชีวิตในด้านต่าง ๆ ของทั้งสองวัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้การทำพิธีสู่ขวัญอาจสูญหายไปในอนาคตด้วย สอดคล้องกับผลการศึกษาของณัฐกานท์ ถือสมบัติ (2559 : 122-123) ที่ได้ศึกษา การสู่ขวัญข้าวของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว กล่าวไว้ว่า

...พฤติกรรมการปลูกข้าวของชาวบ้านเปลี่ยนไป บางส่วนเลิกทำนา เดินทางเข้าเมืองใหญ่เพื่อไปทำงานรับจ้าง ขาดแคลนแรงงานการทำนา ในเวลาต่อมาจึงเป็นการทำนาในรูปแบบของการว่าจ้างและค้าขาย ทุกอย่างเป็นการจ้างด้วยเงิน เช่น การไถนา ต้องจ้างรถไถ การใส่ปุ๋ย ต้องจ้างรถใส่ปุ๋ย เกี่ยวข้าวต้องจ้างรถเกี่ยว เมื่อเกี่ยวเสร็จก็นำไปขายที่โรงสี พิธีกรรมที่เคยทำไม่ว่าจะเป็นการปลูกข้าวให้ตาแฮก การประกอบพิธีกรรมสู่ขวัญข้าวเพื่อเรียกขวัญแม่โพสพก็ได้สูญหายไป

ภาพสะท้อนทางสังคมด้านค่านิยมในบทสู่ขวัญตามวัฒนธรรมล้านนาในประเทศไทย และบทสู่ขวัญตามวัฒนธรรมล้านช้างในประเทศลาว ประกอบด้วย ค่านิยมด้านความกตัญญูต่เวที่ ค่านิยมด้านการยกย่องเกียรติยศชื่อเสียง เงินทอง ค่านิยมด้านการแต่งกาย ค่านิยมด้านการเคารพผู้อาวุโสและค่านิยมด้านการศึกษา มีความคล้ายคลึงกันทั้งสองวัฒนธรรม ความสัมพันธ์ในด้านค่านิยมที่ปรากฏเด่นชัดในทั้งสองวัฒนธรรม คือ ค่านิยมด้านการศึกษา ปรากฏสถานที่ศึกษาที่เหมือนกันและแตกต่างกัน ในบทสู่ขวัญทั้งสองวัฒนธรรมจะกล่าวถึงค่านิยมด้านการศึกษาของบุตรชายในสมัยก่อนที่ต้องการศึกษาหาความรู้ใส่ตนเอง โดยวัดเป็นสถานศึกษาหลักการศึกษาเล่าเรียน มีพระสงฆ์ที่นับถือเป็นครูอาจารย์จะเป็นผู้สอน การศึกษาเล่าเรียนที่วัดจะประกอบไปด้วยการศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรม บิดามารดาจะนำบุตรชายมาฝากไว้ตั้งแต่อายุน้อย เพื่อบวชเรียนเป็นสามเณร พอถึงอายุครบกำหนด 20 - 21 ปี ก็เตรียมการบวชเป็นพระภิกษุสงฆ์ต่อไป สอดคล้องกับแนวคิดค่านิยมการศึกษาสมัยโบราณ กระทรวงศึกษาธิการ (2507 : 2) กล่าวไว้ว่า

...ในสมัยอยุธยา (พ.ศ. 1893-2310) การศึกษาทั่วไปจะศึกษาอยู่ที่วัด โดยอาศัยกฐิพระหรือที่ตามสะดวกของพระอาจารย์ โดยมีพระภิกษุเป็นผู้สอน ราษฎรนิยมพาบุตรหลานไปฝากพระภิกษุเพื่อเล่าเรียนหนังสือ วิชาที่สอนมักจะเป็นการอ่านเขียนหนังสือไทยและบาลี พร้อมทั้งจะได้รับการอบรมทางศาสนาด้วย เพื่อเป็นการตระเตรียมการในวันเวลาข้างหน้า เมื่อเติบโตขึ้นจะได้สะดวกในการอุปสมบทเมื่ออายุครบ 20 ปี และผู้ที่ได้รับราชการได้นั้น จะต้องผ่านการอุปสมบทมาแล้วเท่านั้น

ค่านิยมด้านการศึกษานในยุคต่อมา ปรากฏเฉพาะบทสູ່ขวัญตามวัฒนธรรมล้านนาในประเทศไทย กล่าวถึงการศึกษาเล่าเรียนจากโรงเรียน โดยเนื้อหาในบทสູ່ขวัญตามวัฒนธรรมล้านนา กล่าวถึงบิดามารดาไปฝากไว้ให้เรียนในโรงเรียน ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษา 1-4 ได้ฝึกหัดอ่านและเขียนภาษาไทย เลขไทย เลขฝรั่ง ไปจนถึงระดับมัธยมศึกษา มีการเรียนการสอนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จนกระทั่งถึงมัธยมตอนปลาย จนจบช่วงชั้นมัธยมศึกษาครบ 21 ปีได้รับหน้าที่เป็นครูอาจารย์สอนเด็กต่อไป แสดงให้เห็นถึงค่านิยมของการศึกษานในอีกยุคสมัย ที่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พุทธศักราช 2464 โดยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวให้ถือว่าเด็กซึ่งเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พันเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ

ค่านิยมการศึกษาศสมัยใหม่ปรากฏในบทสູ່ขวัญตามวัฒนธรรมล้านช้าง ในประเทศลาวได้กล่าวถึงการศึกษาไปเรียนต่างประเทศ ไปเรียนภาษาต่าง ๆ เช่น เยอรมัน อังกฤษ อินเดีย และพม่า แสดงให้เห็นถึงค่านิยมในการศึกษาศสมัยใหม่ที่บิดามารดาส่งบุตรไปเรียนต่างประเทศ เนื่องจากการเปิดประเทศของลาว มีการอนุญาตให้ประชาชนลาวสามารถเดินทางไปเรียนในต่างประเทศได้

จากการศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมในด้านความเชื่อ วิถีชีวิต ค่านิยม ที่ปรากฏในบทสູ່ขวัญตามวัฒนธรรมล้านนาในประเทศไทย และบทสູ່ขวัญตามวัฒนธรรมล้านช้างในประเทศลาว สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สายหยุด บัวทุม (2559 : 168) ที่ได้ศึกษาวรรณกรรมของบทสູ່ขวัญลาวและอีสาน พบว่า

...บทสູ່ขวัญลาวและอีสาน มีความเหมือนและแตกต่างกัน โดยในด้านรูปแบบจะมี โครงสร้างหลัก ๆ เหมือนกัน แต่จะมีความแตกต่างกันในส่วนรายละเอียดปลีกย่อย ส่วนเนื้อหา วรรณศิลป์ การเลือกใช้คำ โฉรา ความเปรียบเทียบ ๆ แต่โดยภาพรวมแล้วมีลักษณะเหมือนกัน ซึ่งเป็นการสืบทอดวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นว่าลาวและอีสานมีวัฒนธรรมร่วมกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ

ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้ แสดงให้เห็นถึงภาพสะท้อนทางสังคมด้านความเชื่อ วิถีชีวิต และค่านิยมในบทสູ່ขวัญของชาวล้านนาและชาวล้านช้าง ที่มีความคล้ายคลึงและสัมพันธ์กันในทุกด้าน สืบเนื่องมาจากอิทธิพลทางด้านการเมือง การปกครองที่สืบเชื้อสายร่วมกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ อิทธิพลทางด้านการนับถือศาสนาพุทธของทั้งสองวัฒนธรรม เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ส่งผลให้ศาสนสถาน รูปแบบทางศิลปกรรมและศิลปวัฒนธรรมไม่แตกต่างกัน รวมไปถึงขอบเขตของพื้นที่ที่ติดกัน สามารถเดินทางไปมาหาสู่ ค้าขาย โยกย้ายถิ่นฐานกันได้ง่าย (สหภัต อินทรีย์, 2559 : 315-329) จากเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น จึงส่งผลให้ภาพสะท้อนทางสังคมด้านความเชื่อ วิถีชีวิตและค่านิยมในบทสູ່ขวัญของทั้งสองวัฒนธรรมโดยภาพรวมแล้วมีลักษณะเหมือนกัน

อาจสรุปได้ว่า บทสູ່ขวัญตามวัฒนธรรมล้านนาในประเทศไทย และบทสູ່ขวัญตามวัฒนธรรมล้านช้างในประเทศลาว ปรากฏภาพสะท้อนทางสังคมต่าง ๆ ในด้าน ความเชื่อ วิถีชีวิต และค่านิยม ที่คล้ายคลึงกันเป็นอย่างมาก จะมีส่วนที่แตกต่างกันไปบ้างในเรื่องของรายละเอียดปลีกย่อยเพียงเท่านั้น เพราะจุดมุ่งหมายของการสູ່ขวัญทั้งสองวัฒนธรรมคือ “การเติมเต็มกำลังใจให้กัน” เมื่อมนุษย์ได้รับกำลังใจอย่างเต็มเปี่ยมแล้ว ก็จะเกิดความสุขกายสบายใจในการดำรงชีวิตต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์ภาพสะท้อนทางสังคมที่ปรากฏในบทสູ່ขวัญตามวัฒนธรรมไทยกับลาว พบว่าบทสູ່ขวัญตามวัฒนธรรมล้านนาในประเทศไทย และบทสູ່ขวัญตามวัฒนธรรมล้านช้างในประเทศลาว ปรากฏภาพสะท้อนทางสังคมต่าง ๆ ในด้านความเชื่อ วิถีชีวิต และค่านิยม ที่คล้ายคลึงกันเป็นอย่างมาก ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ด้านองค์ความรู้ เป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาทางด้านความเชื่อ วิถีชีวิต และค่านิยมของทั้งสองวัฒนธรรม

1.2 ด้านประวัติศาสตร์ สะท้อนให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ของทั้งสองวัฒนธรรมที่ถูกบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร

ในบทสູ່ขวัญ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรมีการศึกษาและเปรียบเทียบบทบาทสุขวิทยุหลากหลายวัฒนธรรม ในด้านวิถีชีวิต ความเชื่อ และค่านิยม
- 2.2 ควรมีการศึกษาบทบาทสุขวิทยุตามวัฒนธรรมล้านนาและบทบาทสุขวิทยุตามวัฒนธรรมล้านช้าง ในด้านอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2507). *ประวัติกระทรวงศึกษาธิการ 2435-2507*. พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- ศีกฤทธิ์ พันธุ์โล. (2527). *บทสุขวิทยุจากอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- จักรกฤษณ์ อุตุ้ม. (2557). *การวิเคราะห์บทสุขวิทยุตามวัฒนธรรมล้านนา จังหวัดอุตรดิตถ์*. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ณัฐกานท์ ถือสมบัติ. (2559). *ภาพยนตร์สารคดีจากพิธีกรรมสุขวิทยุข้าวของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว*. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น. สุรินทร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- ดวงใจ หลวงพะสี. (มปป). *ความสัมพันธ์ลาว-ไทย ความขัดแย้งในอดีตและการร่วมมือในปัจจุบัน*. เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ทศวรรณ วงศ์บุญมา. (2558). *การวิเคราะห์บทสุขวิทยุตำบลทุ่งยั้ง อำเภอลำปาง*. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ประคอง นิมนานเหมินท์. (2521). *ขวัญและคำเรียกขวัญ*. เชียงใหม่: โรงพิมพ์เจริญวิทย์การพิมพ์.
- ประคอง นิมนานเหมินท์. (2558). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับภาษาไทยถิ่นเหนือ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.
- ประเวศ วะสี. (2547). *การพัฒนาต้องเอาวัฒนธรรมเป็นตัวตั้ง* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: กระทรวงวัฒนธรรม.
- ปรัชญา ปานเกตุ. (2558). *ศัพทานุกรมวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพฯ: สถาพรบุ๊คส์.
- พิมพ์ ภัคดี. (2550). *การวิเคราะห์บทสุขวิทยุที่ใช้ในอำเภอยางชุมน้อย จังหวัดอำนาจเจริญ*. การศึกษาค้นคว้าแบบอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาภาษาไทย. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มนี พยอมยงค์. (2547). *ประเพณีสิบสองเดือนล้านนาไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 5). เชียงใหม่: ส.ทรัพย์การพิมพ์.
- พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554*. กรุงเทพฯ: ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์.
- รุจิรากร อรรถสิขุ, อนเนก ศิริโหระชัย และสมศิริ ยิ้มเมือง. (2548). *ขวัญ : ขวัญชีวิตของคนไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- วรารณณ์ ดังก้อง. (2549). *วิเคราะห์บทสุขวิทยุ จังหวัดแพร่*. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วิเชียร เกษประทุม. (2545). *นิทานพื้นบ้าน*. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.
- วิไลวรรณ ขนิษฐนันท์. (ม.ป.ป.). *วิวัฒนาการพิธีทำขวัญของคนไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศิริพร ณ ถลาง. (2559). *คติชนสร้างสรรค์ บทสังเคราะห์และทฤษฎี*. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- สงวน โชติสุรัตน์. (2553). *ประเพณีไทยภาคเหนือ* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ศรีปัญญา.
- สทนต์ อินทรีย์. (2559). *ความสัมพันธ์ระหว่างกรุงศรีอยุธยากับล้านนาและล้านช้าง 1893-2310*. การประชุมทางวิชาการระดับชาติ “การวิจัยเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน” ครั้งที่ 6 พ.ศ. 2560. 22-23 มิถุนายน 2560. โรงแรมรอยัล ริเวอร์ กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. 315-329.

คุณฐิณิพนธ์ ศิลปศาสตร์ดุริยบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

หนานเต้จา. (2546). *ประเพณีลานนาไทยและพิธีกรรมต่างๆ*. เชียงใหม่: ประเทืองวิทยา.

ຈັນນິ ສິດທິມະໂນທາ. (1999). ວັດທະນະທັມບູຮານລາວ. ນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ : ໂຮງພິມໝູ່ມສາວ.

ດອງໄຊ ຫລວງພະສີ. (2001). ຄູ່ມືໃຫວ້ພຣະພາວະນາ ມຸງຄຸນຊີວິດແລະພຸທທະພິທີ.
ນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ : ໂຮງພິມແຫ່ງລັດ.

ມະຫາສິຫາ ວິຣະວົງສ໌. (2014). ປະເພນີລາວ ການສູ່ຂວັນ ປະເພນີປະຕິບັດ ແຫ່ງ
ການຕັ້ງຕົ້ນຊີວິດ. ນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ: ສຳນັກພິມ ດອກເກດ.

**การจัดการภาครัฐสู่ความเข้มแข็งของชุมชนตามแนวทางการพัฒนากระแสทางเลือก :
กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ**
Government management towards community strength according to an alternative
development trend: A case study of Nong Khu Subdistrict Administrative Organization,
Ban Thaen District, Chaiyaphum Province

อภิชาติ ดวงธิสาร¹, ธวัชณ์ เขตจตุรัส² และ ดิเรก ถึงฝั่ง³
Apichit Duangthisan¹, Thawat Khetchatturat² and Direk Teungfang³

Received : 1 ส.ค.. 2563

Revised : 16 พ.ย. 2563

Accepted : 17 พ.ย. 2563

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาบริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ ต่อเรื่องการจัดการภาครัฐสู่ความเข้มแข็งของชุมชนตามแนวทางการพัฒนากระแสทางเลือก ศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหา อุปสรรคต่อการจัดการภาครัฐสู่ความเข้มแข็งของชุมชนตามแนวทางการพัฒนากระแสทางเลือก และศึกษาแนวทางการจัดการเรื่องการจัดการภาครัฐสู่ความเข้มแข็งของชุมชนตามแนวทางการพัฒนากระแสทางเลือก เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ประธาน หรือผู้ก่อตั้งกลุ่มในชุมชนพื้นที่ ปรากฏชาวบ้าน จำนวนทั้งสิ้น 20 คน และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า ในส่วนบริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ เกิดจากการสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือ การเพิ่มศักยภาพของชุมชน การจัดการความรู้ การส่งเสริมการมีส่วนร่วม ส่วนปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรค คือ ขาดการสนับสนุน ในด้านการจัดการความรู้ ขาดการสนับสนุนในด้านข้อมูลข่าวสาร ขาดจิตสาธารณะ ขาดการสนับสนุนในด้านสัมพันธ์ ส่วนแนวทางการพัฒนา คือ แนวทางการฟื้นฟูสภาพแวดล้อม แนวทางการปรับตัว แนวทางการแบ่งปันและถ่ายทอดความรู้ และแนวทางการดำรงอยู่อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : การจัดการภาครัฐ, ความเข้มแข็งของชุมชน, การพัฒนากระแสหลัก

Abstract

This study was conducted with a purpose to study the government management towards the community strength according to an alternative development trend in the context of Nong Khu Subdistrict Administrative Organization, Ban Thaen District, Chaiyaphum Province. The main studied issues were factors causing obstacles in and guidelines for the government management towards the community strength according to the alternative development trend. This qualitative study included documentary research, in-depth interviews, and focus group

¹ ดร. อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น อีเมล: apichit10@live.com

² ดร. อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

³ ดร. อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

¹ Ph.D., Lecturer in Faculty of Law and Political Science, Northern College, Email: apichit10@live.com

² Ph.D., Lecturer in Faculty of Law and Political Science, Northern College

³ Ph.D., Lecturer in Faculty of Law and Political Science, Northern College

discussions. The in-depth interviews were conducted among 20 informants; administrators of local government organizations, community leaders, chairpersons or founders of local groups, and village philosophers. Non-participatory observation was also done. The findings are as follows. In the context of Nong Khu Subdistrict Administrative Organization, Ban Thaen District, Chaiyaphum Province, this study found a collaborative network, community potential enhancement, knowledge management, and promotion of participation. In contrast, factors causing obstacles included lack of support for knowledge management and information, lack of public mind, and lack of relations. Guidelines for further development included environmental rejuvenation, adjustment, knowledge sharing and transferring, and sustainability of life.

Keywords : Government management, Community strength, Mainstream development

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของโลกในปัจจุบัน ส่งผลให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับความท้าทายจากรอบด้านทั้งภายในและภายนอกประเทศ มีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่องตามแนวทางการพัฒนาแบบประเทศในแถบตะวันตก ตามกระแสหลัก ส่งผลให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือยและไม่เป็นธรรม อธิปไตยในการจัดการทรัพยากรของประเทศสูญหายไป การละทิ้งภูมิปัญญาและเทคโนโลยีดั้งเดิม ละเลยการพัฒนาชุมชนชนบท เกิดความเสื่อมโทรมอย่างต่อเนื่องของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การขาดความเป็นธรรมในการเข้าถึงและใช้ทรัพยากร การบริโภคเกินความสามารถที่จะรองรับได้ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และศีลธรรมของสังคมเสื่อมลง ซึ่งไม่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ทั้งในแง่ระบบคิด และวิถีชีวิตของชุมชน เป็นภาพสะท้อนความจริงให้เห็นถึงการพัฒนาศักยภาพที่ขาดความสมดุลอย่างรุนแรง ประเทศไทยเผชิญกับปัญหาความยากจนของประชาชนมาช้านาน อีกทั้งในปัจจุบัน ประเทศไทยยังประสบปัญหาความขัดแย้งทางความคิดที่แตกต่างกัน โดยขาดกระบวนการที่ชัดเจนในการแก้ไขปัญหาจนก่อให้เกิดวิกฤตการณ์ทางการเมืองเกิดขึ้นหลายครั้งที่ผ่านมา การแก้ไขปัญหา ของภาครัฐมุ่งเน้นการปฏิรูประบบการบริหารราชการส่วนกลาง การแก้ไขปัญหา ระบบเศรษฐกิจ โดยการขึ้นภาษี การแก้ไขปัญหาทางสังคมเน้นการควบคุมและบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งการแก้ไขปัญหาต่างๆ ดังกล่าวสามารถแก้ไขให้ครอบคลุมรอบด้าน จะต้องให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้มแข็งของทุน ทางสังคม โดยการพัฒนาชุมชนในเขตเมืองเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและนำไปสู่เมืองที่น่าอยู่ โดยภาครัฐจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม (People Participation) ในการแก้ไขปัญหาของเมือง และชุมชน โดยการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกันวางแผน และร่วมตัดสินใจ ตั้งแต่เริ่มต้นนโยบายจนถึงการประเมินผลนโยบาย เพื่อประชาชนจะสามารถแก้ไขปัญหาของตนเองได้ ตรงตามความต้องการ และสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน (โกวิทย์ พวงงาม, 2553 : 217)

การพัฒนาประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) อยู่ในห้วงเวลาของการปฏิรูปประเทศเพื่อแก้ปัญหาพื้นฐานหลายด้าน ที่ส่งสมานานท่ามกลางสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว และเชื่อมโยงกันใกล้ชิดมากขึ้น การแข่งขันด้านเศรษฐกิจจะเข้มข้นมากขึ้นสังคมโลกจะมีความเชื่อมโยงใกล้ชิดกันมากขึ้น เป็นสภาพไร้พรมแดน การพัฒนาเทคโนโลยีจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และจะกระทบชีวิตความเป็นอยู่ในสังคม และการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างมาก ขณะที่ประเทศไทยมีข้อจำกัดของปัจจัยพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์เกือบทุกด้าน และจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาที่ชัดเจน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560 : 1)

การพัฒนาทางเลือกจึงเริ่มก่อตัวขึ้นเพื่อรองรับผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจกระแสหลัก โดยเริ่มมีขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 ซึ่งหนึ่งในแนวคิดการพัฒนาที่เป็นทางเลือกและทางรอดใหม่ของสังคมไทยก็คือ “หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งภาครัฐได้นำแนวคิดการพัฒนาจากพระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ไปกำหนดเป็นแนวนโยบาย

ในการพัฒนาประเทศให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจชุมชนตามวิถีชีวิตของชุมชนในแต่ละพื้นที่ โดยยึดหลักการดำเนินไปบนทางสายกลาง และการพัฒนาบุคคลบนฐานของความรู้ และคุณธรรม โดยแนวทางที่พระราชทานไว้นี้ได้พิสูจน์แล้วว่าสามารถทำให้พสกนิกร ในบางพื้นที่ที่มีศักยภาพพร้อมดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคงยั่งยืน แต่ในทางปฏิบัติ ผู้ที่เกี่ยวข้องจะเน้นการสั่งการจากเบื้องบน ลงสู่เบื้องล่าง ประชาชนไม่มีโอกาสได้คิดหรือทำอะไรด้วยตนเอง แต่เป็นคำสั่งที่มาจากนโยบายของรัฐบาล โดยไม่ได้คำนึงถึง ความต้องการที่แท้จริงของชุมชน และความแตกต่างของบริบทที่หลากหลายในแต่ละพื้นที่ ทำให้การพัฒนาประเทศ ประสบกับปัญหาช่องว่างและความเหลื่อมล้ำระหว่างรายได้ เกิดความแตกต่างระหว่างเมืองและชนบทอย่างเห็นได้ชัด ก่อให้เกิดปัญหาการอพยพย้ายถิ่น แรงงานเคลื่อนย้ายเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม ปล่อกันแก่และเด็กอยู่กันตามลำพัง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องเข้ามามีบทบาทในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา ประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมทุกมิติ ภาครัฐจะต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพื่อเพิ่มขีดความสามารถชุมชนภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยจัดการให้ประชาชนได้เห็นถึงสภาพแวดล้อมของชุมชน ท้องถิ่นของตน เห็นถึงทุนของท้องถิ่นตน เห็นคุณค่าและโทษของการพัฒนาตามกระแสหลัก และน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงมาใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่นตนเอง ผ่านกระบวนการจัดการภาครัฐ กระบวนการการเรียนรู้ การมีส่วนร่วม อันนำไปสู่ความเข้มแข็งและความสุขอย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน (เสรี พงศ์พิศ, 2554 : 1)

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ เป็นองค์กรท้องถิ่นที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และมีความพร้อมที่จะร่วมมือเป็นหนึ่งในเครือข่ายความร่วมมือภาครัฐสู่ความเข้มแข็งของชุมชนภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้ชุมชนท้องถิ่นมีความเข้มแข็งพึ่งตนเองได้

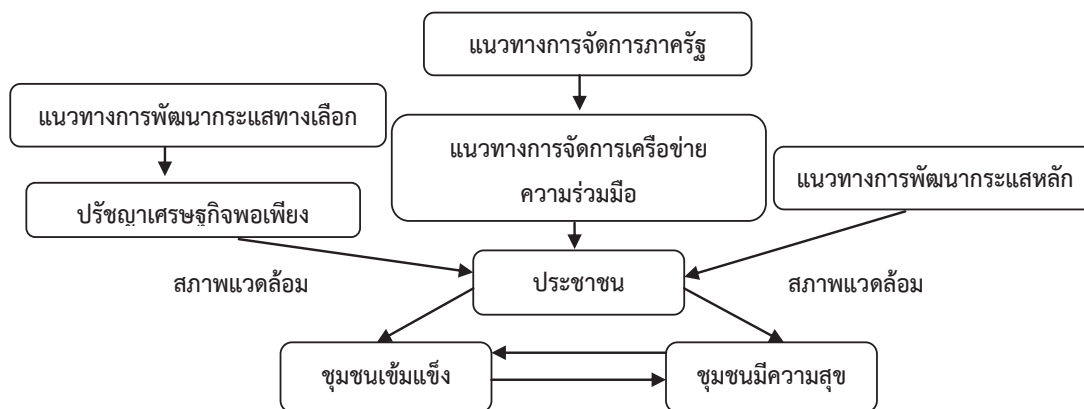
ดังนั้น ผู้วิจัยต้องการศึกษาบริบทขององค์กรท้องถิ่นในสถานการณ์ปัจจุบัน ศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรค และศึกษาแนวทางการพัฒนาเรื่องการจัดการภาครัฐสู่ความเข้มแข็งของชุมชนตามแนวทางการพัฒนากระแสทางเลือก : กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งสามารถนำผลการศึกษามาประยุกต์ใช้ในการสร้างความเข้มแข็ง ให้เกิดแก่ชุมชน และทำให้ชุมชนมีความสุขอย่างยั่งยืนตลอดไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ ต่อเรื่องการจัดการภาครัฐสู่ความเข้มแข็งของชุมชนตามแนวทางการพัฒนากระแสทางเลือก ในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคต่อเรื่องการจัดการภาครัฐสู่ความเข้มแข็งของชุมชนตามแนวทางการพัฒนากระแสทางเลือก : กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเรื่องการจัดการภาครัฐสู่ความเข้มแข็งของชุมชน ตามแนวทางการพัฒนากระแสทางเลือก : กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ

กรอบแนวคิด

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดในการจัดการภาครัฐสู่ความเข้มแข็งของชุมชน ตามแนวทางการพัฒนากระแสนทางเลือก โดยแสดงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ดังภาพประกอบ 1 ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย การจัดการภาครัฐสู่ความเข้มแข็งของชุมชนตามแนวทางการพัฒนากระแสนทางเลือก : กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเน้นการศึกษาที่เน้นสองแนวทางหลัก คือการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Documentary Study) และการวิจัยภาคสนาม (Field Research) โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) กับผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ จำนวนทั้งสิ้น 20 คน โดยแบ่งเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 จำนวน 13 คน ประกอบด้วยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับบริหารและระดับปฏิบัติการ ระดับคณะกรรมการ ระดับอำเภอ ระดับนักวิชาการ ระดับประชาชนชาวบ้าน กลุ่มที่ 2 กลุ่มตัวแทนที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับท้องถิ่น จำนวน 2 คน กลุ่มที่ 3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้านความเข้มแข็งของชุมชนตามแนวทางการพัฒนากระแสนทางเลือกด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 2 คน กลุ่มที่ 4 กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการศึกษารายกรณีในโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการสร้างความสุขให้ประชาชนในพื้นที่จำนวน 3 คน โดยผู้วิจัยเลือกสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลที่มีประสบการณ์มีความรอบรู้ในเรื่องที่เกี่ยวกับการวิจัย โดยทำการเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ซึ่งเป็นคำถามแบบเจาะลึก (In-depth Interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์ขึ้นมา โดยทำการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องของผู้อื่น นำมาเป็นแนวทางในการสร้างคำถามในแบบสัมภาษณ์ (Research Framework) รวมทั้งจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของผู้อื่น นำมาเป็นแนวทางในการสร้างคำถามในแบบสัมภาษณ์ ซึ่งลักษณะของแบบสัมภาษณ์จะมีลักษณะคำถามแบบปลายเปิด โดยแบ่งคำถามออกเป็น 3 ส่วน และเพื่อให้ได้แบบสัมภาษณ์ที่มีความแม่นยำตรง และมีความเชื่อถือได้ ผู้วิจัยจึงได้นำแบบสัมภาษณ์ไปเสนอนักวิชาการและปรีกษาระหว่างผู้ร่วมวิจัยทั้งสามท่าน เพื่อให้ตรงกับกรอบแนวคิด จุดมุ่งหมายของการศึกษา และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งวิธีการรวบรวมข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

3.1 การศึกษาข้อมูลเอกสาร (Documentary Study) ทั้งตำราวิชาการ หนังสือทางราชการ และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ตลอดจนแหล่งข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต เป็นการศึกษาผ่านการรวบรวมเอกสารและข้อมูลต่าง ๆ ทั้งในเชิงปฐมภูมิ (primary source) และทุติยภูมิ (secondary source) ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องกระแสทางเลือกกับการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยการรวบรวมและประมวลผลเพื่อจัดทำเป็นรายงานการวิจัย

3.2 การศึกษาข้อมูลภาคสนาม (Field Study) ดำเนินการศึกษาและค้นคว้าข้อมูลจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ โดยวิธีการต่าง ๆ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม จำนวน 20 ท่าน มีระยะเวลาในการเก็บข้อมูลในช่วงเดือนพฤษภาคม 2562 เมื่อได้รับข้อมูลแล้วจะนำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ และความถูกต้องของข้อมูลอีกครั้ง เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาใช้ในการวิเคราะห์ต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลหัตถ์จากข้อมูลจากการวิจัยเอกสารและข้อมูลปฐมภูมิ จากการวิจัยเชิงคุณภาพ นำเสนอด้วยการบรรยายเชิงพรรณนา เพื่อวิเคราะห์และทำความเข้าใจ การตรวจสอบข้อมูลผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการเรียนรู้ไปกับการเก็บข้อมูลตามหลักการวิจัยเชิงคุณภาพ อันได้แก่ การค้นคว้าผ่านเอกสารและการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยการสังเกตการณ์ และวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ทำให้ผู้วิจัยสามารถนำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ โดยการสร้างข้อมูลแบบอุปนัย และนำเอาแนวคิดทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ในการอธิบายเหตุการณ์และปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่ปรากฏหรือแสดงออกมา โดยเริ่มต้นศึกษาจากข้อมูลโดยทั่วไป นั่นคือ จากข้อมูลทั้งในเชิงเอกสารเพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา และข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการณ์ ไปยังข้อเสนอหรือข้อวินิจฉัยจากการสัมภาษณ์เชิงลึกในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับบริบทของท้องถิ่น ในสถานการณ์ปัจจุบัน ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรค และแนวทางการจัดการ โดยเน้นในเรื่องการพัฒนากระแสทางเลือกด้านเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนากระแสหลัก การจัดการภาครัฐ สภาพแวดล้อม ครอบคลุมในด้านเศรษฐกิจ สังคม องค์กร วัฒนธรรมและศาสนา สิ่งแวดล้อม ทุน และสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบัน แล้วนำผลการศึกษาทั้งหมดนี้ ไปสร้างข้อสรุปเป็นภาพรวม เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อสรุปจากหลักฐานที่ได้จากการวิจัยภาคสนาม สุนทรค์ จันทวนิช (2554 : 131)

สรุปผล

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาเรื่องการจัดการภาครัฐสู่ความเข้มแข็งของชุมชน ตามแนวทางการพัฒนากระแสทางเลือก : กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ มีดังนี้

1. บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ ต่อแนวทางการจัดการเรื่องการจัดการภาครัฐสู่ความเข้มแข็งของชุมชน ตามแนวทางการพัฒนากระแสทางเลือก ในปัจจุบัน พบว่า

1.1 สร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือ บริบทของชุมชนและการก่อกำเนิดชุมชน ได้แก่ องค์กรชุมชน ในรูปคณะกรรมการหมู่บ้าน มีการมาอบรมให้ความรู้ เป็นที่เลี้ยง ให้ทุนกับองค์กรชุมชนบางส่วน หรือประสานงานในการขอทุนให้กับชุมชน โดยมีผู้นำชุมชน และสมาชิกของชุมชนเป็นผู้เรียนรู้ ส่งผลให้ชุมชนมีความตื่นตัว ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ และพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนอย่างมีส่วนร่วมแบบองค์รวม

1.2 เพิ่มศักยภาพของชุมชน ได้แก่ การสนับสนุนให้เกิดผู้นำที่มีคุณภาพ ซื่อสัตย์ สุจริต มีธรรมาภิบาล มีแนวคิดระเบิดจากข้างใน แก้ปัญหาที่จุดเล็ก ๆ ก่อน โดยทำตามลำดับขั้น ยึดหลักภูมิสังคม การสนับสนุนแหล่งเงินทุน สำหรับการพัฒนาชุมชน ส่งเสริมให้เกิดความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจขององค์กรชุมชน ส่งเสริมความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน ด้านสังคมคุณภาพชีวิต พัฒนาการรวมกลุ่มกิจกรรมทางเศรษฐกิจเชื่อมโยงพื้นที่ชนบทและเมือง ส่งเสริมการร่วมลงทุน

ระหว่างเครือข่ายองค์กรชุมชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือภาครัฐและรัฐวิสาหกิจ ส่งเสริมให้เกิดวิสาหกิจชุมชน เศรษฐกิจชุมชน เศรษฐกิจฐานราก เศรษฐกิจวัฒนธรรมและภูมิปัญญา

1.3 การจัดการความรู้ ส่งเสริมให้มีการศึกษาดูงาน โดยการสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้และขยายเครือข่าย การเรียนรู้ของประชาชนและชุมชนในชนบท และการเสริมสร้างเครือข่ายเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของท้องถิ่นและชุมชน ในการเรียนรู้และการทำงานร่วมกันทำให้เกิดระบบที่ดี มีความโปร่งใส ไร้ทุจริต ปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงกระแสหลัก และรู้จักปรับตัวอย่างชาญฉลาด เลือกให้ในสิ่งที่ประโยชน์อย่างเหมาะสมกับบริบทของชุมชน และคงไว้ซึ่งสิ่งดี ๆ โดยการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ให้เหมาะสมอย่างมีปัญญา กล้าหาญ และเพียรทน โดยทำให้เกิดการอยู่รอด พอเพียง และยั่งยืน สร้างจิตสำนึกและความตระหนักรู้ของชุมชนในคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่มีต่อวิถีชีวิตชุมชน ให้ความรู้แก่ชุมชนในการจัดทำแผน 4 แผน

1.4 ส่งเสริมการมีส่วนร่วม โดยการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการค้นหาปัญหาและความต้องการตลอดทั้งทุน ของชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน ร่วมกันจัดเวทีชุมชนอย่างมีส่วนร่วม กำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจ ของชุมชน จัดทำแผนแม่บทของชุมชน ส่งเสริมบทบาทของครอบครัวและชุมชนในการจัดบริการสังคม สนับสนุนองค์กรเอกชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา พัฒนาระบบการชุมชนเข้มแข็งให้เกิดพลังของคนในชุมชน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมพัฒนา ร่วมแก้ไขปัญหา สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมการรวมตัวของคนในชุมชนในการทำ กิจกรรมเพื่อส่วนรวม

2. ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคต่อการจัดการเรื่องการจัดการภาครัฐสู่ความเข้มแข็งของชุมชนตามแนวทางการพัฒนากระแสทางเลือก : กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ

2.1 ขาดการสนับสนุนในด้านการจัดการความรู้ ในด้านการประกอบอาชีพ การบริหารจัดการ ประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญา โดยผสมผสานระหว่างความรู้ใหม่กับความรู้เก่า ซึ่งรวมถึงเทคโนโลยีใหม่ คือการขาดการสนับสนุน และส่งเสริมให้เกิดเศรษฐกิจชุมชน เศรษฐกิจวัฒนธรรม การสร้างนวัตกรรมใหม่ การสร้างเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกชุมชน การบูรณาการระหว่างกองทุนและงบประมาณ การสร้างจิตสำนึกตระหนักรู้ จิตสาธารณะและจิตอาสา การสร้างงาน สร้างรายได้ในชุมชน การค้นหาศักยภาพและปัญหาที่แท้จริงชุมชน การสร้างภาวะผู้นำ การบริหารงบประมาณแบบบูรณาการ การขาดผู้สืบทอดผู้ทำพิธีกรรมต่าง ๆ การขาดจิตสำนึกในการดูแลรักษาและหวงแหน การใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือย ไม่เป็นธรรม การละทิ้งภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีดั้งเดิม การหลงลืมชุมชนชนบท การขาดแหล่งเรียนรู้ทางด้านภูมิปัญญา การขาดความตระหนักรู้อย่างแท้จริงต่อการเปลี่ยนแปลงตามแนวทางการพัฒนากระแสหลัก ขาดการปรับใช้แนวทาง ศาสตร์พระราชาด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เหมาะสมตามบริบทของชุมชนในพื้นที่

2.2 ขาดการสนับสนุนในด้านข้อมูลข่าวสาร ที่เป็นข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจ การวางแผน และการดำเนิน กิจกรรมในชุมชน ที่มีการจัดเก็บและค้นหาอย่างเป็นระบบ ขาดการจัดทำประวัติชุมชน แผนที่เดินดิน ผังเครือญาติ ปรากฏชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทุนทางธรรมชาติ ทุนทางภูมิปัญญาและศาสนา ทุนทางวัฒนธรรม และข้อมูลด้านแหล่งเรียนรู้ และเครือข่ายเรียนรู้เพื่อเป็นฐานข้อมูลของชุมชน ที่ชุมชนสามารถเข้าถึงได้และใช้ประโยชน์ในการพัฒนาได้โดยตรงตาม ความต้องการของชุมชน

2.3 ขาดจิตสาธารณะ ซึ่งประกอบไปด้วย การมีส่วนร่วม การยึดถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ความเสียสละ การมีจิตอาสา และจิตสาธารณะ

2.4 ขาดการสนับสนุนด้านนิติสัมพันธ์ ซึ่งประกอบด้วยความสัมพันธ์ภายในชุมชนที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง มนุษย์ด้วยกันเองในเชิงอำนาจ การพึ่งพา พึ่งพิงกันในชุมชน ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเอื้ออาทรกัน ความสัมพันธ์ระหว่าง มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ระบบทางกายภาพและสิ่งมีชีวิต สิ่งที่มีอำนาจเหนือมนุษย์ เหนือธรรมชาติ ซึ่งปรากฏในรูปของความคิด ความเชื่อและพิธีกรรม และระบบความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับโลกภายนอก ชุมชนต้องมึระบบความสัมพันธ์กับโลกภายนอก

ในการซื้อขาย การแลกเปลี่ยนสินค้า ผลผลิต การช่วยเหลือในรูปของเครือข่ายหรือการรวมกลุ่ม รวมถึงบุคคลหรือองค์กรที่มีบทบาทกับการพัฒนาชุมชน

3. แนวทางการจัดการเรื่องการจัดการภาครัฐสู่ความเข้มแข็งของชุมชน ตามแนวทางการพัฒนากระแสทางเลือก : กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ

3.1 แนวทางการฟื้นฟูสภาพแวดล้อม ด้วยการสร้างแนวร่วมการพัฒนา และการค้นหาศักยภาพและทุนชุมชน ทั้งทุนธรรมชาติ ทุนทรัพยากร และทุนทางวัฒนธรรม การบูรณาการแผน 4 แผน ให้เข้ากับแผนชุมชนและแผนพัฒนาท้องถิ่น การทำบัญชีครัวเรือน การฝึกวินัยการออม ศึกษาดูงานชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการสร้างความเข้มแข็งที่ยั่งยืน

3.2 แนวทางการปรับตัว คือปรับแนวคิดของภาครัฐจากผู้สั่งการเป็นผู้สนับสนุน และเสริมสร้างแนวคิด การบริการสาธารณะแนวใหม่ การสร้างเครือข่ายภาคีความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอก โดยการจัดระบบบริหารจัดการที่ดี มีการเฝ้าระวังในการจัดการปัญหาอุปสรรคอย่างมีส่วนร่วม กำหนดมาตรการทางสังคมของชุมชนเพื่อเป็นข้อตกลงในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และมีการเรียนรู้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง การปรับตัวให้รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงตามการพัฒนากระแสหลัก โดยไม่ปฏิเสธเทคโนโลยีที่เป็นประโยชน์กับชุมชน การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้กับชุมชนอย่างเหมาะสม

3.3 การแบ่งปันและถ่ายทอดความรู้ เป็นศูนย์กลางรวบรวมข้อมูลข่าวสารความรู้ของชุมชนที่จะนำไปสู่การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้สำหรับประชาชนในชุมชน เป็นแหล่งเสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ การถ่ายทอด การแลกเปลี่ยน ประสพการณ์ การสืบทอดภูมิปัญญา วัฒนธรรม ค่านิยม และเอกลักษณ์ของชุมชน อีกทั้งเป็นแหล่งบริการชุมชนด้านต่าง ๆ เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ก่อให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ และมุ่งการพัฒนาแบบพึ่งตนเอง

3.4 แนวทางความดำรงอยู่อย่างยั่งยืน ให้ความรู้และปลูกจิตสำนึกให้ชุมชนตระหนักรู้ให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงตามการพัฒนากระแสหลัก โดยเลือกรับในสิ่งที่เป็นประโยชน์อย่างชาญฉลาด และปฏิเสธในสิ่งที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน และปรับใช้แนวทางการพัฒนากระแสทางเลือกโดยนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ให้เหมาะสมตามบริบทของชุมชน โดยการสร้างความเป็นปึกแผ่นให้กับชุมชน และการปลูกกระแสให้ชุมชนมีความรักและหวงแหนชุมชน นำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ให้ทันต่อสภาพการเปลี่ยนแปลง โดยยึดหลักพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน และต้องมีความรู้ ควบคู่ไปกับคุณธรรม สร้างเครือข่ายแห่งการเรียนรู้

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทุกด้าน ดังที่ได้สรุปตามประเด็นกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์หลักการและแนวคิดรวมทั้งผลการวิจัย โดยมีบทสรุป ดังนี้

1. บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ ต่อการจัดการเรื่องการจัดการภาครัฐสู่ความเข้มแข็งของชุมชนตามแนวทางการพัฒนากระแสทางเลือก ในปัจจุบัน มีดังนี้ คือ

1.1 สร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือ บริบทของชุมชนเกิดจากการสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือไตรภาคี เครือข่าย ได้แก่องค์กรชุมชนในรูปคณะกรรมการหมู่บ้าน องค์การภาครัฐในรูปคณะกรรมการสภาตำบลองค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีผู้นำชุมชนและสมาชิกของชุมชนเป็นผู้เรียนรู้ ส่งผลให้ชุมชนมีความตื่นตัวและพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนอย่างมีส่วนร่วม องค์กรต้องสร้างให้เกิดความร่วมมืออย่างมีส่วนร่วม และมีจิตสาธารณะ ซึ่งสอดคล้ององค์การกระจายอำนาจของท้องถิ่นตามแนวทางการจัดการภาครัฐ ให้ท้องถิ่นร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา

และความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และการพัฒนาระหว่างชุมชน” สอดคล้องกับงานวิจัยของสาวณี รอดสิน (2554 : 1) ศึกษาชุมชนเข้มแข็ง พบว่าการดำเนินชุมชนเข้มแข็งเกิดจากการเข้ามาทำงานวิจัย ประกอบกับการศึกษาดูงานการจัดการชุมชนจากภายนอก รวมไปถึงคณะกรรมการชุมชนได้รับการอบรมให้ความรู้ และคำแนะนำ จึงทำให้เกิดแนวคิดที่จะพัฒนาชุมชน การรับรู้มุมมองร่วมกัน การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน การมีส่วนร่วมของสมาชิกของเครือข่ายอย่างกว้างขวาง ขบวนการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน การปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน

1.2 เพิ่มศักยภาพของชุมชน ได้แก่ การสนับสนุนให้เกิดผู้นำที่มีคุณภาพ ชี้อิสต์ย สุจริต มีธรรมาภิบาล

การสนับสนุนแหล่งเงินทุนสำหรับการพัฒนาชุมชน ส่งเสริมให้เกิดความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจขององค์กรชุมชน ส่งเสริมความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนด้านสังคมคุณภาพชีวิต พัฒนาการรวมกลุ่มกิจกรรมทางเศรษฐกิจเชื่อมโยงพื้นที่ชนบทและเมือง ส่งเสริมการร่วมลงทุนระหว่างเครือข่ายองค์กรชุมชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือภาครัฐและรัฐวิสาหกิจ ส่งเสริมให้เกิดวิสาหกิจชุมชน เศรษฐกิจชุมชน เศรษฐกิจฐานราก เศรษฐกิจวัฒนธรรมและภูมิปัญญา สอดคล้องกับแนวคิดของโกวิทย์ พวงงาม (2553 : 1) ที่กล่าวว่าเรื่องชุมชนเข้มแข็งต้องมีเป้าหมายร่วมกันให้ความสำคัญกับประโยชน์สาธารณะและของสมาชิก มีจิตสำนึกการพึ่งตนเอง รักษาเอื้ออาทรต่อกัน และมีความรู้รักท้องถิ่น ชุมชนมีอิสระในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำและร่วมรับผิดชอบ มีการระดมใช้ทรัพยากรในชุมชนอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ มีการเรียนรู้เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายและติดต่อสื่อสารกันหลายรูปแบบ

1.3 การจัดการความรู้ โดยการเรียนรู้ของคนในชุมชนท้องถิ่น ส่งเสริมให้มีการศึกษาดูงาน โดยการสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ และขยายเครือข่ายการเรียนรู้ของประชาชนและชุมชนในชนบท และการเสริมสร้างเครือข่าย เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของท้องถิ่นและชุมชนในการเรียนรู้ และการทำงานร่วมกันให้เกิดระบบที่ดี มีความโปร่งใส ไร้ทุจริต ปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงกระแสหลัก และรู้จักปรับตัวอย่างชาญฉลาด เลือกให้ในสิ่งที่เป็นประโยชน์อย่างเหมาะสมกับบริบทของชุมชน และคงไว้ซึ่งสิ่งดี ๆ โดยการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ให้เหมาะสมอย่างมีปัญญา กล้าหาญ และเพียรทน โดยทำให้เกิดการอยู่รอด พอเพียง และยั่งยืน สร้างจิตสำนึกและความตระหนักของชุมชนในคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่มีต่อวิถีชีวิตชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของกัญญรัตน์ กิ่งแก้ว (2555 : 1) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ การสนับสนุนช่วยเหลือจากภาครัฐ ขาดความรู้ ความเข้าใจ ที่ถูกต้องในการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย มีปัญหาหนี้สิน และขาดความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้หรือนวัตกรรมใหม่

1.4 ส่งเสริมการมีส่วนร่วม โดยการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการค้นหาปัญหาและความต้องการตลอดทั้งทุนของชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน ร่วมกันจัดเวทีชุมชนอย่างมีส่วนร่วม กำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจของชุมชน จัดทำแผนแม่บทของชุมชน ส่งเสริมบทบาทของครอบครัวและชุมชนในการจัดบริการสังคม สนับสนุนองค์กรเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา พัฒนากระบวนการชุมชนเข้มแข็งให้เกิดพลังของคนในชุมชน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมพัฒนา ร่วมแก้ไขปัญหา สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมการรวมตัวของคนในชุมชนในการทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม สอดคล้องกับแนวคิดของจินตวีร์ เกษมสุข (2557 : 1) โดยเน้นให้สมาชิกชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมหรือเกี่ยวข้องในทุกขั้นตอนของการพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นการวางแผน การดำเนินการตามแผนการติดตามประเมินผล และการรับประโยชน์จากการพัฒนา โดยอาศัยกิจกรรมที่กระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วม

2. ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคต่อการจัดการเรื่องการจัดการภาครัฐสู่ความเข้มแข็งของชุมชน ตามแนวทางการพัฒนากระแสทางเลือก : กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ

2.1 ขาดการสนับสนุนในด้านการจัดการความรู้ ซึ่งเป็นความรู้ในชุมชน ในด้านการประกอบอาชีพ การบริหารจัดการ ประเพณีวัฒนธรรม ภูมิปัญญา โดยผสมผสานระหว่างความรู้ใหม่กับความรู้เก่า ซึ่งรวมถึงเทคโนโลยีใหม่ คือการขาดการสนับสนุน และส่งเสริมให้เกิดเศรษฐกิจชุมชน เศรษฐกิจวัฒนธรรม การสร้างนวัตกรรมใหม่ การสร้างเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกชุมชน การบูรณาการระหว่างกองทุนและงบประมาณ การสร้างจิตสำนึกตระหนักรู้ จิตสาธารณะและจิตอาสา การสร้างงานสร้างรายได้ในชุมชน การค้นหาศักยภาพและปัญหาที่แท้จริงชุมชน การสร้างภาวะผู้นำ การบริหารงบประมาณแบบบูรณาการ การขาดผู้สืบทอด

ผู้ทำพิธีกรรมต่าง ๆ การชาดจิตสำนึกในการดูแลรักษาและหวงแหน การใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือยไม่เป็นธรรม การละทิ้งภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีดั้งเดิม การหลงลืมชุมชนชนบท การขาดแหล่งเรียนรู้ทางด้านภูมิ สอดคล้องกับงานวิจัยของรฐพยั ทนันท (2556 : 1) พบว่าประชาชนขาดความรู้ ยังไม่มีความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มต่าง ๆ ของแต่ละชุมชนยังมีความเข้มแข็งไม่เท่ากัน ขาดการติดตามผล และขาดงบประมาณ ควรจัดทำแผนงานนโยบายส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาอำเภอ แผนพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

2.2 ขาดการสนับสนุนในด้านข้อมูลข่าวสาร ที่เป็นข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจ การวางแผน และการดำเนินกิจกรรมในชุมชน ที่มีการจัดเก็บและค้นหาอย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นฐานข้อมูลของชุมชน ที่ชุมชนสามารถเข้าถึงได้ และใช้ประโยชน์ในการพัฒนาได้โดยตรงตามความต้องการของชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของวิทยา จันทรแดง (2555 : 1) พบว่า 1) นโยบายเรื่องการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง มีการดำเนินการในด้านการเพิ่มศักยภาพขององค์กรชุมชน การส่งเสริมการมีส่วนร่วม การจัดการความรู้และการเรียนรู้ของคนในชุมชน 2) ชุมชนมีการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการชุมชน การประกอบอาชีพ การจัดการทรัพยากรในชุมชน และการพัฒนาองค์กรในชุมชน 3) รูปแบบใหม่ที่ค้นพบ คือ การบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็งแบบบูรณาการตามแนวทางศาสตร์พระราชา ด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.3 ขาดจิตสาธารณะ ซึ่งประกอบไปด้วย การมีส่วนร่วม การยึดถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ความเสียสละ การมีจิตอาสาและจิตสาธารณะ สอดคล้องกับงานวิจัยของขวัญกมล ดอนขวา (2556 : 1) หากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รู้ถึงปัจจัยหรือกระบวนการบริหารจัดการกลุ่มฯ ที่จะส่งผลต่อประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชนก็จะทำให้กลุ่มเกิดการตื่นตัวในการพัฒนาเพิ่มขึ้น อีกทั้งหน่วยงานต่าง ๆ ที่ดูแลและส่งเสริมหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่ม อื่น ๆ ในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการให้ดียิ่งขึ้น

2.4 ขาดการสนับสนุนในด้านนิติสัมพันธ์ ซึ่งประกอบด้วยความสัมพันธ์ภายในชุมชนที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันเองในเชิงอำนาจ การพึ่งพา พึ่งพิงกันในชุมชน ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเอื้ออาทรกัน ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งปรากฏในรูปของความคิดความเชื่อและพิธีกรรม และระบบความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับโลกภายนอก ในด้านการซื้อขาย การแลกเปลี่ยนสินค้า ผลผลิต การช่วยเหลือในรูปของเครือข่ายหรือการรวมกลุ่ม รวมถึงบุคคลหรือองค์กรที่มีบทบาทกับการพัฒนาชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของบรรเลง อินทร์จันทร์, สุชาติ คำทางชล, จิตติวัฒน์ ยะชัยมา และถิรวัฒน์ แจ่มกระจ่าง (2561 : 1-2) ได้เสนอภาพของชุมชนที่มีการจัดระเบียบสังคมที่เอื้อให้สังคมมีความสุขและมีความพึงพอใจในชีวิต ว่าเป็นชุมชนที่มีสมาชิกร่วมกันสร้างความไว้วางใจต่อกัน ซึ่งถือว่าเป็นทุนสังคมที่จะช่วยให้สังคมสามารถพัฒนาการจัดการต่าง ๆ เพื่อเอาชนะปัญหาที่ชุมชนต้องเผชิญ และสอดคล้องกับงานวิจัยของศุภวัฒน์ ปักสรา (2558 : 28) ได้ให้ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายให้รัฐให้ความสำคัญองค์กรชุมชน และปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ในการพัฒนาประเทศ โดยให้ความสำคัญกับท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น และใช้ศักยภาพของท้องถิ่นในฐานะจักรกลของการพัฒนาประเทศ จากระดับล่างสู่ระดับบนให้มากยิ่งขึ้น

3. แนวทางการจัดการเรื่องการจัดการภาครัฐสู่ความเข้มแข็งของชุมชนตามแนวทางการพัฒนากระแสนเลือก : กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ

3.1 แนวทางการฟื้นฟูสภาพแวดล้อม ด้วยการสร้างแนวร่วมการพัฒนา และการค้นหาศักยภาพและทุนชุมชน ทุนธรรมชาติ ทุนทรัพยากร และทุนทางวัฒนธรรม การบูรณาการแผน 4 แผน ให้เข้ากับแผนชุมชนและแผนพัฒนาท้องถิ่น การทำบัญชีครัวเรือน การฝึกวินัยการออม สอดคล้องกับงานวิจัยของบรรเลง อินทร์จันทร์, สุชาติ คำทางชล, จิตติวัฒน์ ยะชัยมา และถิรวัฒน์ แจ่มกระจ่าง (2561 : 1-2) การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การให้ประชาชนเป็นผู้คิดค้นปัญหา เป็นผู้นำทุกอย่าง ซึ่งไม่ใช่การกำหนดจากภายนอกแล้วให้ประชาชนเข้าร่วม แต่ต้องเป็นเรื่องที่ประชาชนคิดเอง และดำเนินการอย่างมีส่วนร่วมทุกมิติ

3.2 แนวทางการปรับตัว คือปรับแนวคิดของภาครัฐจากผู้สั่งการเป็นผู้สนับสนุน และเสริมสร้างแนวคิดการบริหารสาธารณะแนวใหม่ การสร้างเครือข่ายภาคีความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอกเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็งและมีความสุข โดยการจัดระบบบริหารจัดการที่ดี มีการเฝ้าระวังในการจัดการปัญหาอุปสรรคอย่างมีส่วนร่วม กำหนดมาตรการทางสังคมของชุมชนเพื่อเป็นข้อตกลงในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และมีการเรียนรู้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง การปรับตัวให้รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงตามการพัฒนากระแสหลัก โดยไม่ปฏิเสธเทคโนโลยีที่เป็นประโยชน์กับชุมชน การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้กับชุมชนอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของขวัญกมล ดอนขวา (2556 : 1) หากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รู้ถึงปัจจัยหรือกระบวนการบริหารจัดการกลุ่มฯ ที่จะส่งผลต่อประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชนก็จะทำให้กลุ่มเกิดการตื่นตัวในการพัฒนาเพิ่มขึ้น อีกทั้งหน่วยงานต่าง ๆ ที่ดูแลและส่งเสริม หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่ม อื่น ๆ ในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการให้ดียิ่งขึ้น

3.3 แนวทางการแบ่งปันและถ่ายทอดความรู้ เป็นศูนย์กลางรวบรวมข้อมูลข่าวสารความรู้ของชุมชนที่จะนำไปสู่การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้สำหรับประชาชน ในชุมชน เป็นแหล่งเสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ การถ่ายทอด การแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ การสืบทอดภูมิปัญญา วัฒนธรรม ค่านิยม และเอกลักษณ์ของชุมชน อีกทั้งเป็นแหล่งบริการชุมชนด้านต่าง ๆ เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ก่อให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ และมุ่งการพัฒนาแบบพึ่งตนเอง เช่น การจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการเรียนรู้ ของชุมชน โดยเน้นการกระบวนการเรียนรู้เพื่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน เป็นศูนย์ฯ ของประชาชน ที่ดำเนินการโดยประชาชน และเพื่อประชาชน ที่จะก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของณิกานต์ บัวอินทร์ (2559 : 193-194) ที่เสนอแนวคิดการจัดการแหล่งเรียนรู้และถ่ายทอดความรู้ และงานวิจัยของนงเยาว์ อุทุมพร (2558 : 42) ที่เสนอแนวคิดเรื่องการจัดการความรู้และการถ่ายทอดความรู้ จากภูมิปัญญาท้องถิ่น ศักยภาพของชุมชน แนวทางในการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ในการศึกษา การจัดทำฐานข้อมูลทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์

3.4 แนวทางการดำรงอยู่อย่างยั่งยืน ให้ความรู้และปลูกจิตสำนึกให้ชุมชนตระหนักรู้ให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงตามการพัฒนากระแสหลัก โดยเลือกรับในสิ่งที่เป็นประโยชน์อย่างชาญฉลาด และปฏิเสธในสิ่งที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน และปรับใช้แนวทางการพัฒนากระแสทางเลือกโดยนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ให้เหมาะสมตามบริบทของชุมชน โดยการสร้างความเป็นปึกแผ่นให้กับชุมชน และการปลูกกระแสให้ชุมชนมีความรักและหวงแหนชุมชน สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน นำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ให้ทันต่อสภาพการเปลี่ยนแปลง โดยยึดหลักพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน และต้องมีความรู้ควบคู่ไปกับคุณธรรม สร้างเครือข่ายแห่งการเรียนรู้ ศึกษางานชุมชนเข้มแข็งที่ประสบความสำเร็จ จัดทำแผน 4 แผน ใช้หลักปัญญา กล้าหาญ เพียรทน รอด พอเพียง และยั่งยืน ร่วมพัฒนา และปรับใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงไปพร้อม ๆ กัน ใช้ชีวิตอย่างมีแบบแผน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับแนวคิดของสุวิทย์ เมษินทรีย์ (2560 : 1-4) ที่ได้เสนอมิติความการพัฒนาที่สมดุล หัวใจของความพอเพียง หลักในการสร้างนโยบาย เพื่อเชื่อมต่อไปกับอนาคตที่ยั่งยืน โดยการสร้างทักษะใหม่ ๆ การสร้างความสมดุลมนุษย์กับธรรมชาติ ผ่านเศรษฐกิจแบบหมุนเวียน ที่มีการกระจายความมั่งคั่งและโอกาสอย่างถ้วนทั่ว และเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม และสอดคล้องกับแนวคิดของเสรี พงศ์พิศ (2554 : 1) ที่เสนอแนวทางสู่การสร้างชุมชนพอเพียงให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนไว้คือ ชุมชนพอประมาณ ชุมชนมีเหตุผล ชุมชนมีภูมิคุ้มกันดี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ผู้วิจัยเสนอให้งานวิจัยชิ้นนี้ ควรถูกนำไปเผยแพร่ไปยังชุมชนท้องถิ่นอื่น หน่วยงานราชการ ตลอดจนถึงผู้ที่สนใจ ที่ต้องการเห็นความสัมพันธ์กันอย่างชัดเจนระหว่างการจัดการเรื่องของการจัดการภาครัฐสู่ความเข้มแข็งของชุมชนตามแนวทางการพัฒนากระแสทางเลือก โดยประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ให้แก่ส่วนราชการ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตลอดจนชุมชนต่าง ๆ ให้ได้รับรู้และนำไปประยุกต์ใช้ต่อไป โดยอาจจัดทำในรูปเอกสารคู่มือ การจัดอบรม ประชุม สัมมนา เพื่อสร้างความเข้าใจและแสวงหาแนวทางไปปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จ ส่งเสริมให้มีการเรียนรู้และถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านศูนย์เรียนรู้ เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงตามบริบทของแต่ละพื้นที่

2. ข้อเสนอแนะในการทําวิจัยครั้งต่อไป

ศึกษาการจัดการเรื่องจัดการภาครัฐสู่ความเข้มแข็งของชุมชนตามแนวทางการพัฒนากระแสด้านเลือก กับแนวคิดศาสตร์พระราชา ทฤษฎีต่าง ๆ ทั้งการพัฒนากระแสหลักและกระแสด้านเลือก เพื่อนำมาปรับใช้ตามความเหมาะสมตามบริบทของแต่ละพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

- โกวิทย์ พวงงาม. (2553). *การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- กัญญารัตน์ กิ่งกำ. (2555). *ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านม่อนหินแก้ว ตำบลวังพร้าว อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง. การค้นคว้าอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.*
- ขวัญกมล ดอนขวา. (2556). *การจัดการธุรกิจชุมชนบนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง*. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- จินตวิทย์ เกษมสุข. (2557). *หลักการมีส่วนร่วมกับการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฐพชัย ทดนนท์. (2556). *บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลกับการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน : กรณีองค์การบริหารส่วนตำบลลำต้น อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน. วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- ณิกานต์ บัวอินทร์. (2559). *การพัฒนาศักยภาพชุมชนด้วยแผนแม่บทชุมชนบ้านชาววัด ตำบลเสียด อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 3(2), 193-194.*
- นงเยาว์ อุทุมพร. (2558). *การพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนเขตชลบุรี. วารสารวิจัยราชภัฏธนบุรี รัชใช้สังคม, 1(1), 42.*
- บรรเลง อินทร์จันทร์, สุชาติ คำทางชล, จิตติวัฒน์ ยะชัยมา และ ถิรวัฒน์ แจ่มกระจ่าง. (2561). *วิถีชีวิตชุมชน : กรณีศึกษานิคมสร้างตนเองพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก, 4(1), 1-2.*
- วิทยา จันแดง. (2555). *การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็งตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตจังหวัดภาคกลางตอนบน. ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.*
- ศุภวัฒน์ ปกัสสรา. (2558). *ความเข้มแข็งและศักยภาพขององค์กรชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี. วารสารการบริหารท้องถิ่น, 8(3), 28.*
- สาวิณี รอดสิน. (2554). *ชุมชนเข้มแข็ง : กรณีศึกษาบ้านปางจำปี ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ฮอด จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.*
- สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2560). *ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาที่ยั่งยืน: กระบวนทัศน์ การพัฒนาสู่ประเทศไทย 4.0. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.*
- สุภาศักดิ์ จันทวานิช. (2551). *การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- เสรี พงศ์พิศ. (2554). *เศรษฐกิจพอเพียง เกิดได้ถ้าใจปรารถนา. กรุงเทพฯ: เทียนวรรณ.*
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *ร่างยุทธศาสตร์ระยะ 20 ปี. สืบค้นเมื่อ*

การเติบโตอย่างชาญฉลาด : แนวโน้มการเติบโตที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อยในจังหวัดขอนแก่น

Smart Growth: Trend of Low Density Residential Growth in Khon Kaen Province

อมรพรรณ โมรรัตน์¹ และ วิมลสิริ แสงกรด²

Amornpan Moreerat¹ and Wimonsiri Seangkrod²

Received : 22 ก.ค. 2563

Revised : 18 พ.ย. 2563

Accepted : 23 พ.ย. 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย ตามกฎหมายผังเมือง ปี พ.ศ. 2532 พ.ศ. 2542 และ พ.ศ. 2560 กับการเจริญเติบโตของเมืองในด้านประชากร เพื่อเสนอแนวทางการจัดการเมืองตามแนวคิดการเติบโตอย่างชาญฉลาด ที่เน้นการพัฒนาศูนย์กลางเมืองเดิม ควบคุมการขยายตัวของเมือง เน้นการสร้างเมืองกระชับ ส่งเสริมความหนาแน่นสูง การใช้ที่ดินแบบผสมผสาน รวมถึงการอนุรักษ์พื้นที่สีเขียวชนบท และเกษตรกรรม เพื่อลดต้นทุนในการให้บริการสาธารณะ ระบบสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิด้านสถิติประชากร และข้อมูลทางกายภาพ มาวิเคราะห์ข้อมูลทางกายภาพด้วยเครื่องมือเทคโนโลยีสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิในการวิเคราะห์ได้แก่ ผังการใช้ประโยชน์ที่ดิน จังหวัดขอนแก่น ปี พ.ศ. 2532 พ.ศ. 2542 และ พ.ศ. 2560 และจำนวนประชากร ปี พ.ศ. 2540 พ.ศ. 2550 และ พ.ศ. 2561

ผลการศึกษาพบว่า การเปลี่ยนแปลงด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อยของจังหวัดขอนแก่น มีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นในทุกช่วงปีที่มีการปรับปรุงผังการใช้ประโยชน์ที่ดิน โดยมีการขยายขอบเขตไปทางด้านทิศตะวันตกและทิศเหนือของจังหวัดขอนแก่น การเปลี่ยนแปลงจากการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทชนบทและเกษตรกรรม จำนวน 2.63 และ 5.75 ตารางกิโลเมตร โดยการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวไม่สอดคล้องกับแนวคิดการเติบโตอย่างชาญฉลาด ในช่วงท้ายผู้วิจัยได้เสนอแนวทางการจัดการเมืองโดยการส่งเสริมความหนาแน่นในเขตเมือง เน้นการใช้ประโยชน์ที่ดินแบบผสมผสาน และการอนุรักษ์พื้นที่สีเขียวบริเวณชนบท

คำสำคัญ : การใช้ประโยชน์ที่ดิน, ความหนาแน่นน้อย, การเติบโตอย่างชาญฉลาด

Abstract

This article have purposes to compare land management of low-density residence according to the Town Planning Act, B.E. 2532 (1989), 2542 (1999), and 2560 (2017) with urban growth in term of population and to propose guidelines for town planning based on smart growth concepts. These concepts focus on

¹ นิสิตระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

อีเมล: m.amornpan@kkumail.com

² ดร.อาจารย์ประจำวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

² Master Student, Program in Public Administration, College of Local Administration, Khon Kaen University,

Email: m.amornpan@kkumail.com

¹ Ph.D., Lecturer in College of Local Administration, Khon Kaen University

developing the original city center, controlling the city expansion, building a compact city, promoting high density and blended use of land, and conserving green and agricultural areas to reduce the cost of public services and public utilities. This study was blended research investigating secondary data of demographic statistics and physical data. The secondary data for analysis included land use plans in Khon Kaen Province in 1989, 1999, and 2017, and population statistics in 1997, 2007, and 2018.

For the land management of low-density residence in Khon Kaen Province, it was found that the growth rate has been higher every year when the land use plan is updated. The expansion mainly reaches the North and the West of the city of Khon Kaen. Changes were found in the rural and agricultural land use of 2.63 and 5.75 square kilometers. These changes were inconsistent with the concepts of smart growth. Guidelines for town planning based on smart growth concepts such as promoting high density, blended use of land, and conserving green and agricultural areas in the suburb are proposed in this study.

Keywords : Land Use, Low Density, Smart Growth

บทนำ

ประเทศไทยได้มีการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 เมื่อปี พ.ศ. 2504 – พ.ศ. 2509 เป้าหมายในการพัฒนาประเทศ และให้ความสำคัญกับการพัฒนาพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เพื่อเป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศ เพื่อให้สามารถรองรับการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม และธุรกิจการค้า (การพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติไทย, มปป) และจังหวัดขอนแก่นพัฒนาและเติบโตจากนโยบายของรัฐบาล ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ.2515 - พ.ศ. 2519) ที่ได้กำหนดให้จังหวัดขอนแก่นได้เป็นศูนย์กลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นับจากนั้น จังหวัดขอนแก่นจึงมีการวางแผนด้านโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการเป็นเมืองศูนย์กลาง ตลอดจนปัจจุบันจังหวัดขอนแก่น เป็นศูนย์กลางในด้านการศึกษา ศูนย์กลางด้านการแพทย์ ศูนย์การด้านการขนส่งและโลจิสติกส์ และศูนย์กลางด้านการค้าและบริการ อิทธิพลจากการเป็นเมืองศูนย์กลางส่งผลให้จังหวัดขอนแก่นขยายตัวอย่างรวดเร็ว ประชากรต่างหลั่งไหลเข้ามา ศึกษาและประกอบอาชีพในจังหวัดขอนแก่นอย่างต่อเนื่อง การใช้ประโยชน์ที่ดินจึงเปลี่ยนแปลงไปตามสถานภาพเศรษฐกิจ สังคม การเพิ่มขึ้นของประชากร แหล่งงาน ที่อยู่อาศัย และการบริการต่าง ๆ ส่งผลกระทบถึงการใช้ประโยชน์ที่ดิน กล่าวคือ เมื่อประชากรเพิ่มขึ้นที่อยู่อาศัยและสิ่งปลูกสร้างก็เพิ่มขึ้นเช่นกัน และเนื่องจากขนาดพื้นที่ที่มีอยู่อย่างจำกัด ทำให้เกิดรูปแบบ การใช้ประโยชน์ที่ดินในลักษณะการทดแทนกัน คือ การเปลี่ยนจากพื้นที่เกษตรกรรมกลายเป็นพื้นที่เมือง การก่อสร้าง ที่อยู่อาศัยรวมถึงพาณิชยกรรม (จิตรภณ สุนทอง, 2560 : 82-95) เมื่อมีการขยายตัวออกจากศูนย์กลางเดิม เนื่องจากราคา ที่อยู่อาศัยในเมืองมีราคาสูง (Saizen, Mizuno and Kobayashi, 2006 : 411-422) ส่งผลให้เมืองแผ่ขยายไปตามเส้นทางคมนาคมมุ่งสู่ชานเมืองและพื้นที่ชนบท เกิดการลุกล้ำพื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่สีเขียวและแหล่งอาหารของเมือง เกิดการก่อตัวของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์โดยการใช้ที่ดินเพื่อก่อสร้างบ้านจัดสรรหรือที่อยู่อาศัยประเภทเดียวเกิดย่านที่อยู่อาศัยใหม่ บริเวณชานเมืองที่มีความหนาแน่นต่ำ การแผ่ขยายของที่อยู่อาศัยดังกล่าวไร้การควบคุม และภาครัฐไม่ได้มีการวางแผน ด้านการขนส่งสาธารณะไว้รองรับ จึงเกิดการกระตุ้นการใช้รถส่วนบุคคล ยิ่งบ้านจัดสรรเพิ่มจำนวนมากขึ้นเท่าใดรถยนต์ส่วนบุคคลก็เพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน ส่งผลให้เกิดการจราจรติดขัด เกิดมลภาวะทางอากาศ การสิ้นเปลืองพลังงาน รวมไปถึง การสิ้นเปลืองงบประมาณในการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่ที่มีความหนาแน่นน้อย

แนวคิดการเติบโตอย่างชาญฉลาด (Smart Growth) เป็นแนวคิดด้านการวางผังเมืองที่ควบคุมการขยายตัวของเมืองอย่างไร้ทิศทาง (Urban Sprawl) การส่งเสริมการพัฒนาเมืองศูนย์กลางเดิม เน้นสร้างเมืองให้มีความกระชับ

การใช้ประโยชน์ที่ดินแบบผสมผสานหลากหลายกิจกรรมในพื้นที่หรือย่านเดียวกัน อาทิ ที่อยู่อาศัย พาณิชยกรรม ที่ทำงาน และพื้นที่สาธารณะ เน้นการเดินทาง การปั่นจักรยาน การใช้ระบบขนส่งสาธารณะ เพื่อลดการใช้รถยนต์ส่วนบุคคล ลดการใช้พลังงานเชื้อเพลิง ลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ อนุรักษ์และการเพิ่มพื้นที่สีเขียว การสงวนการรักษาพื้นที่ทางการเกษตร พื้นที่ชนบท และพื้นที่ที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ (Brunner, 2013 : 1-13)

การศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อยเป็นหลัก เนื่องจากขยายตัวของการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทหนาแน่นน้อย (Low Density) เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเมืองทั้งด้าน การบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐาน ระบบคมนาคมขนส่ง รวมถึงพื้นที่สีเขียว โดยการศึกษาการเติบโตของที่อยู่อาศัยประเภทหนาแน่นน้อยอ้างอิงจากแผนผังการใช้ประโยชน์ที่ดินตามกฎหมายผังเมือง เนื่องจากกฎหมายผังเมืองมีความสำคัญในการกำหนด ควบคุมการเจริญเติบโตของเมือง รวมถึงกำหนดทิศทางของการพัฒนาเมืองในอนาคต กฎหมายผังเมืองจึงเป็นส่วนสำคัญในการกำหนดขอบเขตในการพัฒนาเมือง การใช้ประโยชน์ที่ดินที่ได้แยกประเภทต่าง ๆ ตามความเหมาะสม เช่น ประเภทที่อยู่อาศัย ประเภทพาณิชยกรรม และประเภทเกษตรกรรม ฯลฯ เพื่อการใช้ประโยชน์ที่ดินให้มีประสิทธิภาพ มีความเหมาะสมเพียงพอต่อความต้องการด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เมืองเติบโตอย่างมีระเบียบแบบแผน ใช้พื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่ (พนิต ภูจันดา และยศพล บุญสม, 2559 : 21-43)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย ตามกฎหมายผังเมือง ปี พ.ศ. 2532 พ.ศ. 2542 และ พ.ศ. 2560 กับการเจริญเติบโตของเมืองในด้านประชากร
2. เพื่อเสนอแนวทางการจัดการเมืองตามแนวคิดการเติบโตอย่างชาญฉลาด

กรอบแนวคิด

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแสดงกรอบแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎี การเติบโตอย่างชาญฉลาด คือ การกำหนดเป้าหมาย การเติบโตและการพัฒนาเมืองในอนาคต ด้วยการปรับปรุงโครงสร้างของเมืองเพื่อบรรลุการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเน้นการเข้าถึงได้ง่ายจากการวางแผนกลไกในการใช้ประโยชน์ที่ดิน ส่งเสริมการใช้ประโยชน์ที่ดินแบบผสมผสานเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้อยู่อาศัยในชุมชน ส่งเสริมความหนาแน่นของประชากร และที่อยู่อาศัย ควบคุมการแผ่ขยายของเมืองอย่างกระจัดกระจายไว้ทิศทาง หลักการเติบโตอย่างชาญฉลาด 10 ประการ ประกอบด้วย (Song, 2005 : 239-256)

1. การใช้ประโยชน์ที่ดินแบบผสมผสาน (Mix Land Uses)
2. การออกแบบอาคารที่กระชับ เกาะกลุ่ม (Take Advantage of Compact Building Design)
3. การสร้างโอกาสและทางเลือกที่พักอาศัยหลากหลายระดับ (Create a Range of Housing Opportunities and Choices)
4. การสร้างย่านที่เดินได้ (Create Walkable Neighborhoods)
5. การส่งเสริมชุมชนด้วยเอกลักษณ์อันโดดเด่น (Foster Distinctive, Attractive Communities with a Strong Sense of Place)
6. การอนุรักษ์พื้นที่เปิดโล่ง พื้นที่ธรรมชาติและพื้นที่สิ่งแวดล้อมที่สำคัญ (Preserve Open Space, Farmland, Natural Beauty and Critical Environmental Areas)
7. การเสริมสร้างและพัฒนาสู่ชุมชนที่มีอยู่ (Strengthen and Direct Development Towards Existing Communities)
8. การสร้างทางเลือกการเดินทางที่หลากหลาย (Provide a Variety of Transportation Choices)

9. การตัดสินใจเกี่ยวกับการพัฒนาที่คาดการณ์ได้ ยุติธรรมและคุ้มค่า (Make Development Decisions Predictable, Fair and Cost Effective)

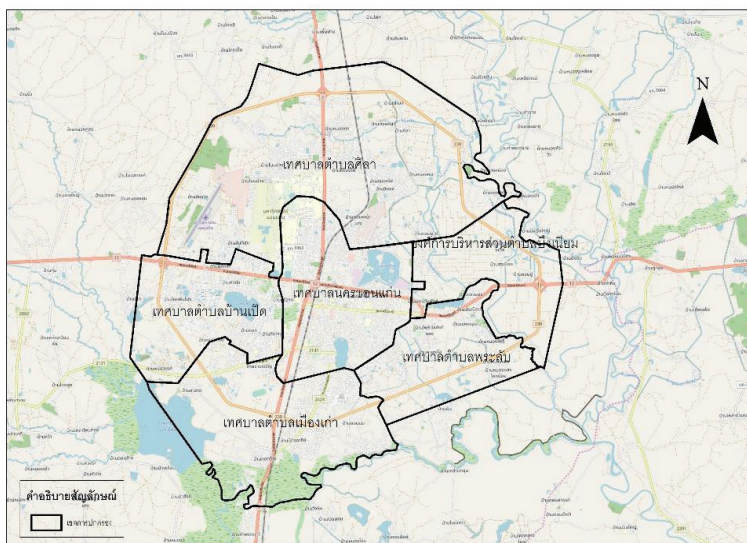
10. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการร่วมพัฒนา (Encourage Community and Stakeholder Collaboration in Development Decisions)

เป้าหมายการเติบโตอย่างชาญฉลาด เพื่อสุขภาวะที่ดีและชุมชนที่ปลอดภัย การปรับปรุงคุณภาพของพื้นที่และวงไกล่เคียงที่อยู่อาศัยทำให้ชุมชนมีสุขภาพดีขึ้นมีความปลอดภัย สะดวก น่าดึงดูด ประชาชนมีความสามารถในการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพและบริการด้านต่าง ๆ การปกป้องสิ่งแวดล้อมลดความจำเป็นในการใช้รถยนต์ส่วนบุคคลเพื่อลดผลกระทบต่อสภาวะแวดล้อม การกระตุ้นการเดินและการใช้จักรยาน เพิ่มการเข้าถึงที่ดีกว่าและลดปริมาณการสัญจร ส่งเสริมการใช้ประโยชน์ที่ดินแบบผสมผสาน การจัดพื้นที่พัฒนาเป็นกลุ่ม และการจัดหาทางเลือกการเดินทางหลากหลายรูปแบบ โดยแต่ละรูปแบบการเดินทางมีส่วนส่งเสริมกิจกรรมทางกาย สามารถสร้างวิถีชีวิตที่มีสุขภาพดี จัดการความแออัด มลพิษน้อยลง และประหยัดพลังงาน การพัฒนาพื้นที่เมืองและใจกลางย่านชานเมืองที่มีอยู่แล้ว ด้วยการขยายการลงทุนและบริการการคมนาคมและขนส่ง โรงเรียน ห้องสมุด และบริการสาธารณะ สร้างความสะดวกในการเข้าถึงที่อยู่อาศัย การใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานเดิมช่วยลดต้นทุนและลดการใช้จ่ายภาษี (Smart Growth Asia, 2013 : ออนไลน์)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. พื้นที่ตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกศึกษาพื้นที่จังหวัดขอนแก่น เนื่องจากจังหวัดขอนแก่นมีบทบาทเป็นเมืองศูนย์กลางภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีประชากรถึง 1.8 ล้านคน (ปี 2559) อัตราการเติบโตของประชากร 2.09% ต่อปี ถือเป็นจังหวัดที่มีขนาดประชากรมากที่สุดเป็นอันดับ 4 ของประเทศ (Smart Growth Thailand, 2017 : Online) อีกทั้งจังหวัดขอนแก่นมีแผนพัฒนาจังหวัดเพื่อเป็น ขอนแก่นสมาร์ทซิตี้ ตามแผนพัฒนาของเทศบาลนครขอนแก่น (เทศบาลนครขอนแก่น, 2560 : ออนไลน์) ผู้วิจัยได้ศึกษาในขอบเขตกฎกระทรวงผังเมืองรวมเมืองขอนแก่น เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีการควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดิน ภายใต้กฎกระทรวงผังเมืองรวมจังหวัดขอนแก่น ที่สามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาเมืองได้ในอนาคต โดยมีเนื้อที่ 235.57 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 147,500 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่การปกครอง เทศบาลนครขอนแก่น เทศบาลตำบลบ้านเป็ด เทศบาลตำบลศิลา เทศบาลตำบลพระลับ เทศบาลตำบลเมืองเก่า และองค์การบริหารส่วนตำบลบึงเนียม ภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 ขอบเขตพื้นที่ศึกษาจังหวัดขอนแก่น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้เครื่องมือระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการจัดเตรียมข้อมูลภูมิสารสนเทศ ซึ่งเป็นชั้นข้อมูลประเภทรูปปิด (Polygon) โดยผู้วิจัยได้ดัดแปลงจากแผนผังข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินตามการจำแนกประเภทท้ายกฎกระทรวง การเปรียบเทียบการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อยตามกฎหมายผังเมือง ปี พ.ศ. 2532 พ.ศ. 2542 และ พ.ศ. 2560 กับการเจริญเติบโตของเมืองในด้านประชากร ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่ (Spatial Data) โดยใช้เทคนิคการซ้อนทับข้อมูล (Overlay Analysis) วิธีการซ้อนทับข้อมูลทางกายภาพของชั้นข้อมูลพื้นที่อยู่อาศัยประเภทหนาแน่นน้อย เมืองขอนแก่น ประกอบด้วยชั้นข้อมูล 3 ชั้น ได้แก่ ชั้นข้อมูลที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อยปี พ.ศ. 2532, พ.ศ. 2542, และ พ.ศ. 2560 ผู้วิจัยดัดแปลงจากผังการใช้ประโยชน์ที่ดินตามกฎกระทรวงผังเมืองรวม เพื่อแสดงถึงการเปลี่ยนแปลงของที่อยู่อาศัยประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อยในจังหวัดขอนแก่น

3. การเก็บข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่มีผู้รวบรวมเอาไว้แล้ว ประกอบด้วย หนังสือ งานวิจัย วารสาร ข้อมูลจากเอกสารสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ จากทั้งหน่วยงานราชการและเอกชนที่เกี่ยวข้อง โดยข้อมูลดังกล่าว ได้แก่ ข้อมูลสำมะโนประชากร กฎกระทรวงผังเมืองรวมเมืองขอนแก่น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสาน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเอกสารร่วมกับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่จากระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากข้อมูลทุติยภูมิ แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน คือ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ด้านประชากรจากข้อมูลสำมะโนประชากรและข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินจากแผนผังการใช้ประโยชน์ที่ดินอ้างอิงจากกฎกระทรวงผังเมืองรวมเมืองขอนแก่น ร่วมกับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ArcGIS ในการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

สรุปผล

ผลการศึกษาการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อยของจังหวัดขอนแก่น จากแผนผังการใช้ประโยชน์ที่ดิน กฎกระทรวงผังเมืองรวมเมืองขอนแก่น ซึ่งในปัจจุบันได้มีการปรับปรุงจำนวน 3 ฉบับ ได้แก่ ฉบับปี พ.ศ. 2532 พ.ศ. 2542 และ พ.ศ. 2560 โดยใช้เครื่องมือด้านระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในการวิเคราะห์

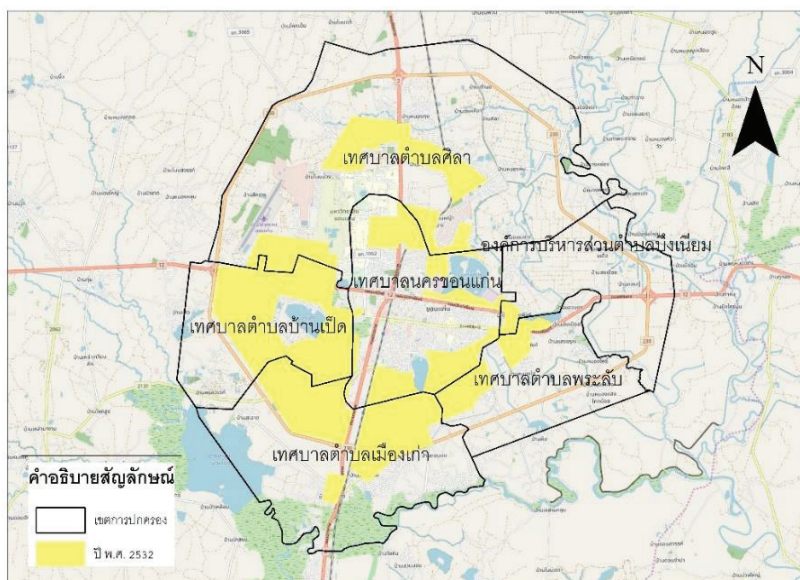
ตาราง 1 การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อยจังหวัดขอนแก่น พ.ศ. 2532 - พ.ศ. 2560

เขตการปกครอง	พื้นที่ พ.ศ. 2532 (ตารางกิโลเมตร)	พื้นที่ พ.ศ. 2542 (ตารางกิโลเมตร)	พื้นที่ พ.ศ. 2560 (ตารางกิโลเมตร)	การเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)
เทศบาลนครขอนแก่น	9.01	9.01	6.51	-27.75
เทศบาลตำบลบ้านเป็ด	14.58	17.22	16.62	+13.99
เทศบาลตำบลศิลา	11.46	11.46	18.69	+63.09
เทศบาลตำบลพระลับ	3.91	3.91	3.88	-0.77
เทศบาลตำบลเมืองเก่า	13.81	13.81	16.62	+20.35
องค์การบริหารส่วนตำบลบึงเนียม	0.66	0.66	0.53	-19.70
รวม	53.58	56.21	61.96	+15.64

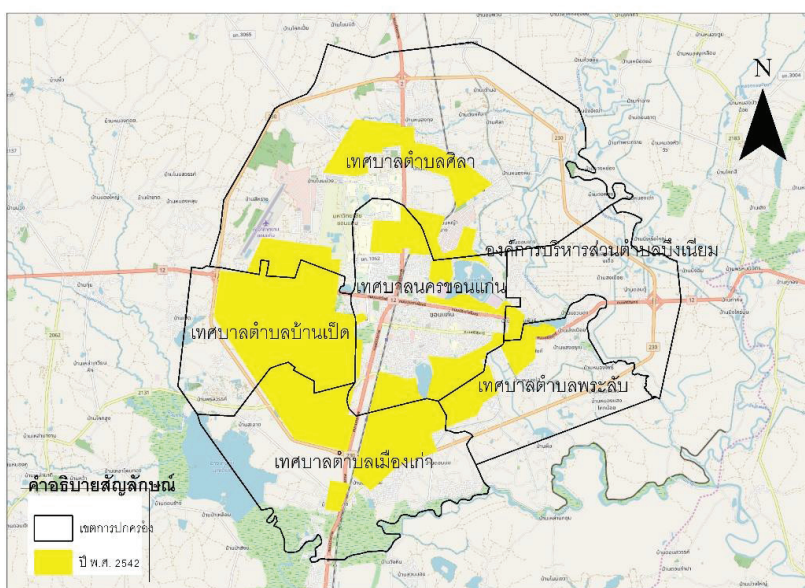
(+การเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มขึ้น)

(-การเปลี่ยนแปลงที่ลดลง)

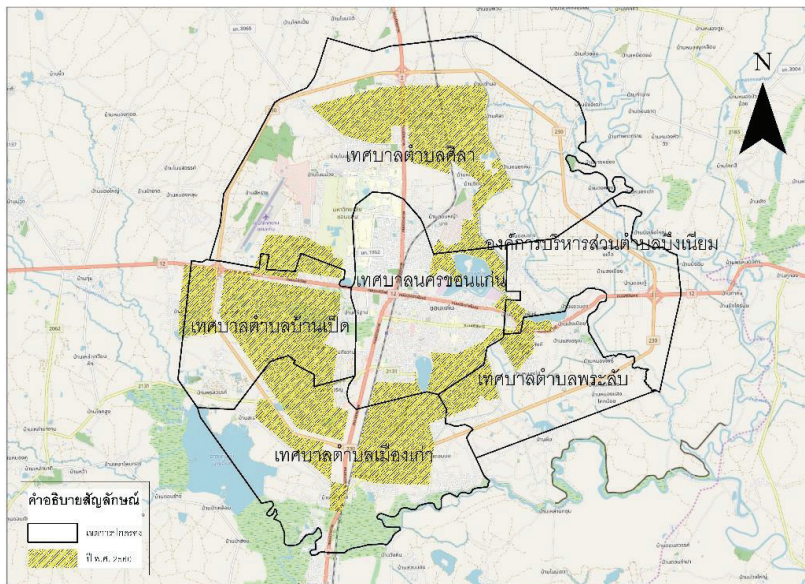
จากตาราง 1 การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อยของจังหวัดขอนแก่น อธิบายได้ว่า ในปี พ.ศ. 2532 การกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย มีพื้นที่ทั้งหมด 53.58 ตารางกิโลเมตร (ภาพประกอบ 2) ต่อมาในอีก 10 ปีผังเมืองได้มีการปรับปรุงและประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2542 มีพื้นที่ทั้งสิ้น จำนวน 56.21 ตารางกิโลเมตร โดยมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินบางส่วน (ภาพประกอบ 3) ซึ่งในปีนี้ได้มีการขยายขอบเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อยเพิ่มขึ้น ปัจจุบันกฎกระทรวงผังเมืองรวมฉบับปี พ.ศ. 2560 มีพื้นที่ทั้งสิ้น 61.96 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ได้มีการขยายขอบเขตเพิ่มขึ้นมากที่สุดบริเวณพื้นที่เทศบาลตำบลศิลา ร้อยละ 63.09 บริเวณพื้นที่เทศบาลตำบลเมืองเก่า ร้อยละ 20.35 และเทศบาลตำบลบ้านเป็ด ร้อยละ 13.99 ตามลำดับ (ภาพประกอบ 4)

ภาพประกอบ 2 แผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย ปี พ.ศ. 2532

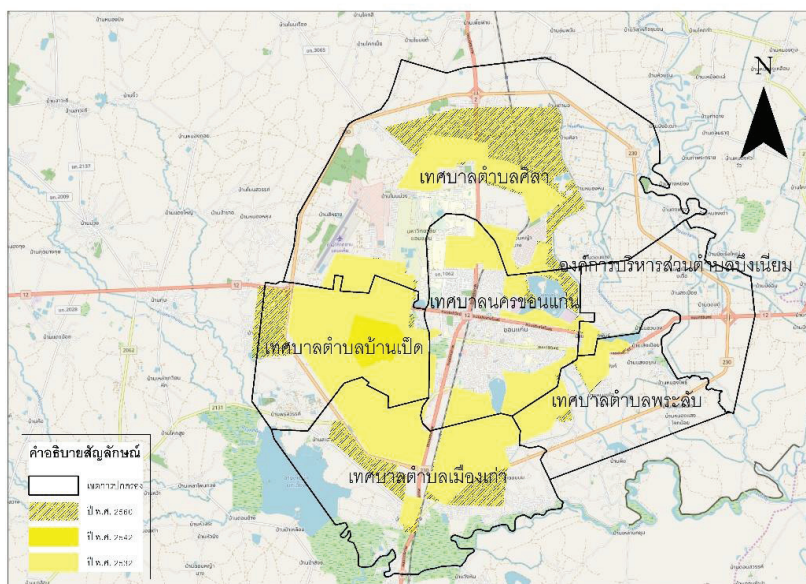

ภาพประกอบ 3 แผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย ปี พ.ศ. 2542

ภาพประกอบ 4 แผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย ปี พ.ศ. 2560

เมื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อยระหว่างปี พ.ศ. 2532 พ.ศ. 2542 และ พ.ศ. 2560 โดยการใช้เทคนิคการซ้อนทับข้อมูล (Overlay Analysis) (ภาพประกอบ 5) จะเห็นการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจนถึงลักษณะการขยายตัวของเนื้อที่เมืองประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อยที่เปลี่ยนแปลงจากพื้นที่เกษตรกรรม มาสู่พื้นที่อยู่อาศัย ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วงปีจะเห็นได้ว่าการเพิ่มขึ้นของขอบเขตที่อยู่อาศัยประเภทหนาแน่นน้อยระหว่างปี พ.ศ. 2532 - พ.ศ. 2560 เพิ่มขึ้นร้อยละ 15.64 โดยพื้นที่ที่เพิ่มขึ้นมากที่สุด คือ บริเวณเทศบาลตำบลสีลา เพิ่มขึ้นร้อยละ 63.09 บริเวณเหนือมหาวิทยาลัยขอนแก่น เนื่องจากอิทธิพลของมหาวิทยาลัยขอนแก่น มีผลทำให้เกิดการขยายตัวของชุมชนที่อยู่รอบมหาวิทยาลัยขอนแก่น เริ่มมีการเพิ่มขึ้นของการก่อสร้างหอพักและให้บริการนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง การบริการร้านอาหาร ธุรกิจบันเทิง ธุรกิจค้าปลีก ชุมชนใกล้เคียงได้เกิดการปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็ว จากชุมชนกึ่งเมืองกลายเป็นชุมชนเมือง ความหนาแน่นของประชากรเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ (บัวพันธ์ และคณะ, 2562 : 22) รองลงมาพื้นที่บริเวณเทศบาลตำบลเมืองเก่า ร้อยละ 20.35 และบริเวณพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านเป็ด ร้อยละ 13.99 ตามลำดับ เมื่อศึกษาร่วมกับข้อมูลทางสถิติปัจจัยด้านความหนาแน่นประชากร พบว่าพื้นที่ที่มีอัตราการเพิ่มขึ้นของความหนาแน่นประชากรมากที่สุด จากการศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 - พ.ศ. 2561 เทศบาลตำบลบ้านเป็ดมีอัตราการเพิ่มขึ้นของความหนาแน่นประชากรมากที่สุดอยู่ที่ร้อยละ 126.49 คนต่อตารางกิโลเมตร ถัดมา คือ เทศบาลตำบลพระลับ ความหนาแน่นประชากรเพิ่มขึ้นร้อยละ 77.49 และเทศบาลตำบลสีลา เพิ่มขึ้นร้อยละ 49.65 (ตาราง 2) (ระบบสถิติทางทะเบียน, 2562 : ออนไลน์)

ภาพประกอบ 5 แผนที่เปรียบเทียบการกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดิน ปี พ.ศ. 2532 พ.ศ. 2542 และ พ.ศ. 2560

ตาราง 2 ความหนาแน่นของประชากรจังหวัดขอนแก่น แยกตามเขตการปกครอง พ.ศ. 2540 - พ.ศ. 2561

เขตการปกครอง	ความหนาแน่นประชากร(คน/ตารางกิโลเมตร)			การเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)
	พ.ศ. 2540	พ.ศ. 2550	พ.ศ. 2561	
เทศบาลนครขอนแก่น	2,895.26	2,613.33	2,566.96	-11.34
เทศบาลบ้านเป็ด	426.73	621.78	966.49	+126.49
เทศบาลศิลา	638.61	825.18	995.66	+49.65
เทศบาลพระลับ	426.53	609.48	757.06	+77.49
เทศบาลเมืองเก่า	486.97	570.19	624.50	+28.24
องค์การบริหาร ส่วนตำบลบึงเนียม	167.74	175.43	183.26	+9.25

(+การเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มขึ้น)

(-การเปลี่ยนแปลงที่ลดลง)

อภิปรายผล

1. การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย ตามกฎหมายผังเมือง ปี พ.ศ. 2532 พ.ศ. 2542 และ พ.ศ. 2560 กับการเจริญเติบโตของเมืองในด้านประชากร

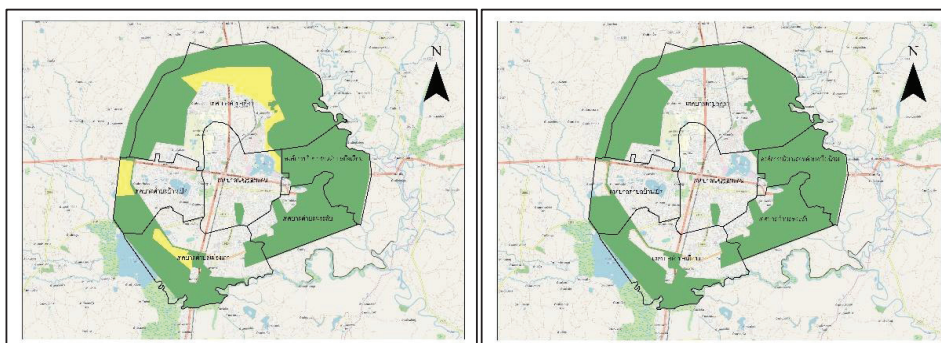
การศึกษาเปรียบเทียบการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย ตามกฎหมายผังเมือง ปี พ.ศ. 2532 พ.ศ. 2542 และ พ.ศ. 2560 กับการเจริญเติบโตของเมืองในด้านประชากรของเมืองขอนแก่น โดยวิธีการศึกษาด้วยระบบภูมิศาสตร์สารสนเทศร่วมกับข้อมูลเชิงสถิติ พบว่าการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อยในเมืองขอนแก่น ในเขตบังคับใช้ผังเมืองรวม มีการขยายขอบเขตในทุกช่วงปีที่มีการปรับปรุงผังเมือง คือ ฉบับแรกในปี พ.ศ. 2532 ต่อมาปี พ.ศ. 2542 และฉบับล่าสุด พ.ศ. 2560 การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย มีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 15.64 โดยขอบเขตได้แผ่ขยายมากที่สุดบริเวณเทศบาลตำบลศิลา เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินลักษณะทดแทนกันจากพื้นที่เกษตรกรรมไปสู่พื้นที่อยู่อาศัย ส่งผลให้พื้นที่สีเขียวของเมืองลดลง จำนวน 16.83 ตารางกิโลเมตร (ภาพประกอบ 6) การขยายตัวของพื้นที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อยไม่มีความสอดคล้องกับความหนาแน่นประชากร กรณีเทศบาลตำบลศิลา มีการขยายขอบเขตของที่อยู่อาศัยมากที่สุดร้อยละ 63.09 แต่กลับมีความหนาแน่นประชากรเพียงร้อยละ 49.65 เช่นเดียวกับเทศบาลตำบลเมืองเก่าที่มีการขยายพื้นที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย เป็นอันดับที่สองรองจากเทศบาลตำบลศิลา แต่พบว่าอัตราการเพิ่มขึ้นประชากรเพียงร้อยละ 28.24 จากข้อมูลดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อยในจังหวัดขอนแก่นไม่สอดคล้องกับความหนาแน่นประชากร การขยายตัวของเมืองขอนแก่นเกิดการขยายตัวไปสู่อำเภอเมืองมากยิ่งขึ้น จังหวัดขอนแก่นมีการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ไม่สอดคล้องกับแนวคิดการเติบโตอย่างชาญฉลาดในหลักการด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินแบบผสมผสาน การพัฒนาพื้นที่ชุมชนเดิม และการอนุรักษ์พื้นที่สีเขียวของเมือง เนื่องจากการขยายตัวของพื้นที่อยู่อาศัยไม่เป็นการใช้ประโยชน์แบบผสมผสานเน้นการใช้ประโยชน์ประเภทเดียว คือ สำหรับที่พักอาศัยเท่านั้น เป็นการส่งเสริมการขยายตัวของเมืองไปสู่อำเภอเมือง รุกป่าพื้นที่สีเขียวของเมือง ส่งผลให้เกิดการใช้รถยนต์ส่วนบุคคลเป็นหลักในการดำเนินกิจกรรมในชีวิตประจำวัน เนื่องจากห่างไกลศูนย์กลางเมือง (ขวลิตา ศิริภิรมย์, 2548 : ออนไลน์)

2. แนวทางการจัดการเมืองตามแนวคิดการเติบโตอย่างชาญฉลาด

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาการเปรียบเทียบการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย ตามกฎหมายผังเมือง ปี พ.ศ. 2532 พ.ศ. 2542 และ พ.ศ. 2560 กับการเจริญเติบโตของเมืองในด้านประชากรของเมืองขอนแก่น พบว่าการเพิ่มขึ้นของพื้นที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อยบริเวณเทศบาลศิลา การขยายตัวของเมืองขอนแก่นเกิดการขยายตัวไปสู่อำเภอเมืองมากยิ่งขึ้น แสดงให้เห็นว่าจังหวัดขอนแก่นมีการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ไม่สอดคล้องกับแนวคิดการเติบโตอย่างชาญฉลาด ผู้วิจัยจึงได้เสนอแนวทางการจัดการเมืองตามแนวคิดการเติบโตอย่างชาญฉลาด (Brunner, 2013 : 1-13) ในการวางแผนด้านผังเมือง เพื่อลดการแผ่ขยายของเมืองในรูปแบบข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย โดยในการปรับปรุงกฎกระทรวงผังเมืองรวมเมืองขอนแก่น ครั้งต่อไป

1. การเพิ่มความหนาแน่นบริเวณใจกลางเมืองบริเวณเทศบาลนครขอนแก่น ภาครัฐควรมีนโยบายเพิ่มความหนาแน่นประชากรในเขตเมือง โดยการลดภาษีการก่อสร้างบ้านในเขตเมืองเพื่อจูงใจให้ประชาชนกลับเข้ามาพักอาศัยในเมืองมากยิ่งขึ้น เนื่องจากบริเวณเขตเมืองมีความพร้อมในการให้บริการสาธารณะ
2. เพิ่มการใช้ประโยชน์ที่ดินแบบผสมผสานบริเวณเทศบาลนครขอนแก่น เพื่อการใช้งานประโยชน์ที่ดินที่ครอบคลุมทุกการใช้งานในชีวิตประจำวัน อาทิ โรงเรียน ย่านการค้า ย่านธุรกิจ ส่วนราชการ สถานพยาบาล ที่สามารถเชื่อมโยงกันด้วยระบบขนส่งสาธารณะ ลดต้นทุนในการเดินทาง
3. การอนุรักษ์พื้นที่สีเขียวบริเวณเทศบาลเมืองศิลา และเทศบาลบ้านเป็ดที่มีการลดลงของพื้นที่สีเขียว โดยการเพิ่มมาตรการการอนุรักษ์พื้นที่สีเขียวของเมือง เพื่อลดการรุกรานพื้นที่การเกษตร ออกข้อกำหนดตามกฎหมายกระทรวงผังเมืองรวมจังหวัด

A : ภาพการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน
แบบทดแทนจากพื้นที่สีเขียวเป็นพื้นที่สีเหลือง

B : พื้นที่สีเขียวที่ลดลง

ภาพประกอบประกอบ 6 การลดลงของพื้นที่สีเขียว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่าการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย เติบโตมากด้านทิศเหนือของเมือง บริเวณเหนือมหาวิทยาลัยขอนแก่น รัฐบาลควรมีมาตรการที่ส่งเสริมหรืออนุรักษ์พื้นที่สีเขียว เพื่อลดการรุกล้ำพื้นที่สีเขียวของเมือง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสารโดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิในการวิเคราะห์ ยังไม่มีการสำรวจข้อมูลเชิงปฐมภูมิเพิ่มเติม การวิจัยครั้งต่อไปควรเพิ่มการใช้ข้อมูลปฐมภูมิเข้ามาร่วมวิเคราะห์ด้วย

2.2 การวิจัยในครั้งนี้ไม่มีการดำเนินการในขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแสดงความคิดเห็นเพื่อสอบถามความคิดเห็นของประชาชน ดังนั้น ในการทำการวิจัยครั้งต่อไปจึงควรมีการสอบถามความคิดเห็นของประชาชน

เอกสารอ้างอิง

- กฎกระทรวงผังเมืองรวม. (2532 ธันวาคม 30). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 116 ตอนที่ 235.
- กฎกระทรวงผังเมืองรวม. (2542 ธันวาคม 20). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 116 ตอนที่ 130 ก.
- กฎกระทรวงผังเมืองรวม. (2560 เมษายน 26). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 136 ตอนที่ 46 ก.
- การพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติไทย. (มปป). *การพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 1*. สืบค้นเมื่อ 5 พฤศจิกายน 2563, จาก <https://sites.google.com/site/karphathnasersthkicthy/home/kar-phathna-sersthkic-chbab-thi1>
- จิตรภณ สุนทร. (2560). การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตอำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม, *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 11(2), 82-95.
- ชวลิตา ศิริภิรมย์. (2548). *ผลกระทบทางสังคมจากการขยายตัวของพื้นที่อยู่อาศัยในเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร*. สืบค้นเมื่อ 25 สิงหาคม 2562, จาก <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/26804>
- เทศบาลตำบลบ้านเป็ด. (2561). *ข้อมูลพื้นฐาน*. สืบค้นเมื่อ 6 สิงหาคม 2562, จาก <http://www.banped.org/content.php?name=general>

- เทศบาลนครขอนแก่น. (2017). *ขอนแก่นเมืองอัจฉริยะ*. สืบค้นเมื่อ 23 สิงหาคม 2562, จาก <http://www.kkmuni.go.th/pdf-download/smart-city-60.pdf>
- บัวพันธ์ พรหมพักพิง, ยรรยงค์ อินทร์ม่วง และมนต์ชัย ผ่องศิริ. (2562). *เมืองขอนแก่น : การเติบโต ความท้าทาย และโอกาส*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์สื่อตะวัน.
- พนิต ภูจันดา และยศพล บุญสม. (2559). แนวคิดการพัฒนาเมืองต้นแบบ. เจ.ดี. วารสารวิชาการ การออกแบบสิ่งแวดล้อม, 3(1), 21-43.
- ระบบสถิติทางทะเบียนจำนวนประชากร. สืบค้นเมื่อ 10 สิงหาคม 2562, จาก <http://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statTDD/>
- Brunner, A. (2013). The effect of urban sprawl on daily life: smart growth implementation of Atlantic Station Transportation Research Board 92nd Annual Meeting, Transportation Research Board, Washington, DC.
- Saizen, I., Mizuno, K. and Kobayashi, S. (2006). Effect of Land Use Master Plans in the Metropolitan fringe of Japan. *Landse Urban Plann.*, 78(4), 411-422.
- Shrivastava, R. and sharma, A. (2011). Smart Growth: A Modern Urban Principle. *Architecture Research*, 2011(1), 8-11.
- Smart Growth Asia. (2013). *Creating a strategy for urban revitalization based on smart growth Concept*. Retrieved August 16, 2019, From <http://oknation.nationtv.tv/blog/smartgrowth/2013/02/06/entry-1>
- Smart Growth Thailand. (2017). *Khon Kaen City Development SMART CITY*. Retrieved August 23, 2019. From <http://www.smartgrowththailand.org/khonkaen-smart-city-lrt/>
- Song, Y. (2005), The Smart Growth and Urban Development Pattern: a comparative study. *International Regional Science Review*, 28(2), 239-256.

การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด

The Development of Problem Solving Ability in Mathematics of Muthayomsuksa 3 Students by Using Open Approach

กัณตนา ชมจุมจัง¹ และ พรชัย ผาดไรสง²

Kantana Chomjumjung¹ and Phornchai Phardthaisong²

Received : 13 ก.ย. 2563

Revised : 3 ธ.ค. 2563

Accepted : 3 ธ.ค. 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด วิชาคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 2) เพื่อศึกษาค่าดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 3) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการแบบเปิดกับเกณฑ์ร้อยละ 75 4) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการแบบเปิดกับเกณฑ์ร้อยละ 75 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียนดงหลวงวิทยา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 32 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.71 มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ค่าความยากง่ายระหว่าง 0.40–0.80 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.20–0.80 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.87 แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ค่าความยากง่ายระหว่าง 0.40–0.50 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.60–0.68 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.90 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และการทดสอบที (One Sample t-test) ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด วิชาคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.29/79.47 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 75/75 2) ดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเท่ากับ 0.71 หมายความว่า นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 71.11 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการแบบเปิด ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการแบบเปิด ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด, ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
อีเมล: Kantanamathzaa@gmail.com

² อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

¹ Master Student, Program in Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Roi Et Rajabhat University,
Email: Kantanamathzaa@gmail.com

² Ph.D., Lecturer in Faculty of Education, Roi Et Rajabhat University

Abstract

The purposes of this research were 1) to develop learning management by using open approach in mathematics for Mathayomsuksa 3 students under the efficient criterion 75/75. 2) to study the effectiveness index of learning activities through open approach in Mathayomsuksa 3 students. 3) to compare the learning achievement of students learned through open approach in Mathayomsuksa 3 students with 75 percent criterion and 4) to compare of students' ability in mathematical problems solving who learned studied by using open approach in 75 percent criterion. The sample of this study were 32 students in Mathayomsuksa 3/1 students in the first semester of 2019 academic year from Dongluangwittaya school by cluster random sampling. The instruments of research such as the learning management plan by using open approach that mean of 4.71 was most appropriate. The academic achievement test in difficult index during 0.40 to 0.80, discrimination index during 0.20 to 0.80 and confidence index equal 0.87. The mathematical problem solving test in difficult index during 0.40 to 0.50, discrimination index during 0.60 to 0.68 and confidence index equal 0.90. The statistical data analysis included of mean, standard deviation, percentage, and one sample t-test. The results of the study were 1) to learning activities by using open approach in mathematics for Mathayomsuksa 3 students had the efficiency of 80.29/79.47 which was higher than the criterion of 75/75. 2) The effectiveness index of learning activity by using open approach in Mathayomsuksa 3 students was 0.71. 3) The academic achievement of students who learned by using open approach in Mathayomsuksa 3 students was higher than the criterion of 75 percent at the .01 level of significance and 4) The mathematics problem-solving ability of students learned by using open approach in Mathayomsuksa 3 students was higher than the 75 percent criterion at a significance level of .01.

Keywords : The learning management by using open approach, Problem solving ability in mathematics, academic achievement

บทนำ

ในปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในหลายด้าน เช่น การดำรงชีวิต การคมนาคมและเทคโนโลยี การกำหนดความสำคัญและแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไปตามความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การจัดการศึกษาทุกระดับต้องเน้นให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง จึงจำเป็นต้องบูรณาการทั้งด้านศาสตร์ต่าง ๆ และบูรณาการการเรียนในห้องเรียนและชีวิตจริง (นันทวัน จันทกรกลิ่น, 2557 : 20) ซึ่งวิสัยทัศน์ในแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 ที่ให้ความสำคัญกับการสร้างระบบการศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ เพื่อเป็นกลไกหลักของการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของทุนมนุษย์ และรองรับการศึกษาการเรียนรู้ และความท้าทายที่เป็นพลวัตของโลกในศตวรรษที่ 21 และมีเป้าหมายให้ผู้เรียนแต่ละระดับการศึกษาได้รับการพัฒนาขีดความสามารถเต็มตามศักยภาพ ที่มีอยู่ในตัวตนของแต่ละบุคคล และมีคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ มีองค์ความรู้ที่สำคัญและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 รวมทั้งทักษะการดำรงชีวิต ทักษะความรู้ความสามารถ และสมรรถนะในการปฏิบัติงานที่ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 : 15)

การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องยึดหลักทักษะเพื่อการดำรงชีวิตของนักเรียนที่มีคุณค่า นักเรียนต้องเรียนรู้ด้วยตนเองหรือครูต้องออกแบบการเรียนรู้ และอำนวยความสะดวก (Facilitate) ในการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติแล้ว การเรียนรู้

ก็จะเกิดจากภายในใจและสมองของตนเอง ซึ่งทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษ ที่ 21 ได้แก่ 1) สารวิชาหลัก แบ่งเป็น ภาษาแม่ และภาษาโลก ศิลปะ วิทยาศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ คณิตศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ รัฐและความเป็นพลเมืองดี 2) ความรู้ สำหรับศตวรรษที่ 21 3) ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม 4) ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี 5) ทักษะชีวิตและอาชีพ (วิจารณ์ พานิช, 2555 : 15)

วิชาคณิตศาสตร์ถือเป็นสาระวิชาหลักในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาคณิตศาสตร์ จึงสำคัญเพราะคณิตศาสตร์มีบทบาทต่อการพัฒนาความคิดมนุษย์ ทำให้มนุษย์มีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบ มีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหา หรือสถานการณ์ได้อย่างถี่ถ้วนรอบคอบ ช่วยให้คาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจ แก้ปัญหา และนำไปใช้ ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องเหมาะสม นอกจากนี้คณิตศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือในการศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและศาสตร์อื่น ๆ คณิตศาสตร์จึงมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น และสามารถอยู่ร่วมกับ ผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 56) และคณิตศาสตร์เป็นพื้นฐานของการพัฒนาศาสตร์สาขาอื่นในฐานะ เครื่องมือในการคิด การทำงาน การสร้างองค์ความรู้ ช่วยมนุษย์แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม โดยมีการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจปัญหา และวางแผนแก้ปัญหาโดยใช้ความรู้และหลักการทางคณิตศาสตร์ ซึ่งจะทำให้ความสามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (อัมพร ม้าคะนอง, 2557 : 5)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับ ผู้เรียนทุกคน โดยสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์มี 6 สาระ ได้แก่ สาระที่ 1 จำนวนและการดำเนินการ สาระที่ 2 การวัด สาระที่ 3 เรขาคณิต สาระที่ 4 พีชคณิต สาระที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลและความน่าจะเป็น และสาระที่ 6 ทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ โดยสาระที่ 6 ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ไว้ในมาตรฐาน 6.1 คือ มีความสามารถในการแก้ปัญหา การให้เหตุผล การสื่อสาร การสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์และการนำเสนอ การเชื่อมโยงความรู้ต่าง ๆ ทางคณิตศาสตร์ และเชื่อมโยงคณิตศาสตร์ กับศาสตร์อื่น ๆ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551 : 2-3) ทักษะและกระบวนการ ทางคณิตศาสตร์ที่จำเป็น และต้องการพัฒนาให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ได้แก่ การแก้ปัญหา การสื่อสารและการสื่อความหมาย ทางคณิตศาสตร์ การเชื่อมโยง การคาดเดา การให้เหตุผล การคิดสร้างสรรค์ และการใช้สื่อ อุปกรณ์ เทคโนโลยี และแหล่งข้อมูล (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2556 : 4-5)

จากผลการทดสอบทางการศึกษาในระดับชาติขั้นพื้นฐาน (Ordinary national education test ; O-Net) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นการวัดผลในระดับชาติของประเทศไทย ที่ใช้ผลคะแนนในการวัดนี้ประเมินผล ทางการศึกษาของไทย พบว่าคะแนนเฉลี่ยในรายวิชาคณิตศาสตร์ระดับโรงเรียนของโรงเรียนดงหลวงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22 ปีการศึกษา 2560 (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ องค์การมหาชน, 2561 : 3) มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 18.72 และปีการศึกษา 2561 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 22.50 (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ องค์การมหาชน, 2562 : 3) ซึ่งคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบทางการศึกษาในระดับชาติขั้นพื้นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 รายวิชา คณิตศาสตร์ระดับโรงเรียนของโรงเรียนดงหลวงวิทยา ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ และในปีการศึกษา 2561 มีมาตรฐาน การเรียนรู้ที่โรงเรียนควรเร่งพัฒนาเนื่องจากคะแนนเฉลี่ยของโรงเรียนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ ได้แก่ มาตรฐาน 1) ค 3.1, 2) ค 2.2, 3) ค 4.1, 4) ค 5.2, 5) ค 1.1, 6) ค 1.2, 7) บูรณาการ, 8) ค 5.1, 9) ค 3.2, 10) ค 4.2, 11) ค 1.4 และผลการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนดงหลวงวิทยา ปีการศึกษา 2560 นักเรียนที่ได้รับผลการเรียน 3 ขึ้นไปมีร้อยละ 42.25 และปีการศึกษา 2561 นักเรียนที่ได้รับผลการเรียนระดับ 3 ขึ้นไป มีร้อยละ 50.8 ซึ่งระดับ 3 คือ ระดับผลการเรียนปานกลาง จะเห็นได้ว่าผลการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นผลมาจากหลายสาเหตุ และสาเหตุที่สำคัญคือขาดความสามารถในการแก้ปัญหา โดยสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด ของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จะเน้นที่ความสามารถในการแก้ปัญหา ดังนั้นการขาดความสามารถในการแก้ปัญหา จึงทำให้การเรียนรู้รายวิชาคณิตศาสตร์ได้ไม่เต็มศักยภาพ (กลุ่มสาระคณิตศาสตร์โรงเรียนดงหลวงวิทยา, 2562 : 10)

จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน มาตรฐานที่ต้องได้รับการพัฒนาและผลการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระคณิตศาสตร์ของโรงเรียน จะเห็นได้ว่าความสามารถในการแก้ปัญหาเป็นสิ่งที่ต้องได้รับการพัฒนา

แนวทางในการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพนั้น ครูต้องเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้คอยให้คำแนะนำนักเรียนให้รู้คิด เน้นเรียนรู้ด้วยความเข้าใจ ซึ่งการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ต้องอาศัยการคิดให้เหตุผล และตระหนักถึงความสมเหตุสมผลของข้อสรุป วิธีการ และคำตอบ (ปิยวดี วงษ์ใหญ่, 2551 : 79) ในการจัดการเรียนการสอนศตวรรษที่ 21 มีเป้าหมายไปที่ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 โดยครูต้องไม่สอนหนังสือ ไม่นำสาระที่มีในตำรามาบอกบรรยายให้นักเรียนจดจำแล้ว นำไปสอบวัดความรู้ ครูต้องสอนคนให้เป็นมนุษย์ที่เรียนรู้ การใช้ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ซึ่งการแก้ปัญหาถือเป็นทักษะหนึ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้เรียน (สำนักบริหารงานกรมมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559 : 5-12) ซึ่งในปัจจุบัน ได้มีการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อตอบสนองการเรียนรู้ของผู้เรียน ทางเลือกหนึ่งที่น่าสนใจคือ แนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด (Open Approach) ซึ่งแนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดนั้น เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้หาคำตอบได้หลากหลายมากกว่า 1 คำตอบ และดึงเอาแนวคิดที่แตกต่างของผู้เรียนออกมาทำให้นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ พัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา การให้เหตุผล และเน้นให้นักเรียนได้สื่อสาร สื่อถึงแนวความคิดที่นักเรียนเข้าใจ ทำให้นักเรียนเข้าใจความคิดของนักเรียน และทำให้เกิดบรรยากาศในการเรียนรู้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน (ระพีพัฒน์ แก้วอำ, 2559 : 206) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด เป็นกระบวนการจัดกิจกรรมหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ให้มีลักษณะที่เป็นปัญหาแบบเปิดกระตุ้นให้นักเรียนได้คิด (ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์, 2547 : 30) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิดนั้น เป็นวิธีการสอนโดยครูนำเสนอสถานการณ์ปัญหาให้กับนักเรียน ซึ่งสถานการณ์ปัญหานั้นไม่จำเป็นที่จะต้องมีการแก้ปัญหาหรือหาคำตอบเพียงอย่างเดียว ครูต้องใช้ความหลากหลายของกระบวนการในปัญหาที่ให้นักเรียนได้ประสบการณ์ในการค้นพบสิ่งใหม่โดยใช้ความรู้ ทักษะและการคิดทางคณิตศาสตร์ที่นักเรียนมีอยู่ กิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนจะต้องช่วยให้นักเรียนใช้คณิตศาสตร์กับสถานการณ์อย่างเหมาะสม นักเรียนได้ค้นหากฎหรือความสัมพันธ์ทางคณิตศาสตร์โดยใช้ความรู้และทักษะที่มีอยู่ นักเรียนได้แก้ปัญหา ตรวจสอบผลลัพธ์รวมถึงได้ทราบแนวคิดใหม่จากนักเรียนคนอื่น ๆ และเปรียบเทียบความแตกต่างของแนวคิดนั้นแล้วนำมาปรับปรุงและพัฒนาแนวคิดต่อไป (Becker & Shimada, 1997 : 23) การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิดช่วยพัฒนาทักษะการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน (วนัญญา เจริญดี และ สิริลักษณ์ หาญวัฒนากุล, 2556 : 91) ช่วยให้นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์เพิ่มขึ้น (ตติมา ทิพย์จินดาชัยกุล, 2556 : 85-87) และยังช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนด้วย (พิทยากร บุสสยา, 2559 : 122-123)

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจนำแนวคิดการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด มาใช้ออกแบบวางแผนในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และคาดหวังว่าการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด จะส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และมีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เพิ่มขึ้น

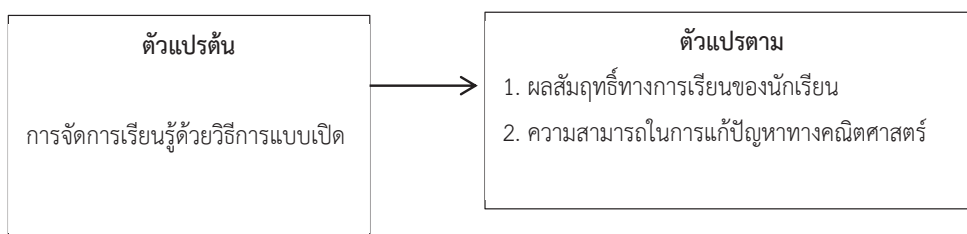
วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75
2. เพื่อศึกษาค่าดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการแบบเปิด ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กับเกณฑ์

4. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนที่เรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กับเกณฑ์ร้อยละ 75

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

กรอบแนวคิดการวิจัย เรื่อง การพัฒนาการจัดการเรียนรู้และความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด ผู้วิจัยนำเสนอแผนภาพความสัมพันธ์ระหว่าง
ตัวแปรต้นและตัวแปรตามดังแสดงในภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิด การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
โดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด

สมมติฐาน

1. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิดมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75
2. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิดมีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์
สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัย การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
โดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด ผู้วิจัยได้เสนอรายละเอียดขั้นตอนในการดำเนิน การวิจัยตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนดงหลวงวิทยา อำเภอดงหลวง
จังหวัดมุกดาหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 4 ห้องเรียน
จำนวน 132 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ห้อง 1 โรงเรียนดงหลวงวิทยา
อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร จำนวน 32 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด (Open Approach) เรื่องความคล้าย จำนวน 12 แผน ใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้รวม 12 ชั่วโมง

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องความคล้าย จำนวน 30 เป็นข้อสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก

2.3 แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องความคล้าย จำนวน 3 ข้อ เป็นข้อสอบแบบอัตนัยเขียนตอบ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงทดลอง แบบ One Group Pre-test Post-test Design ประกอบการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด กับนักเรียนจำนวน 32 คน รวมเวลา 12 ชั่วโมง โดยมีขั้นตอนดำเนินการจัดเก็บข้อมูลดังนี้

3.1 ดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด เรื่องความคล้าย กับนักเรียนจำนวน 12 แผนการเรียนรู้ ใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้ 12 ชั่วโมง

3.2 ทดสอบหลังเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน

3.3 ทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ด้วยแบบทดสอบการวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3.4 นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

4.1 การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิดตามเกณฑ์ 75/75 โดยใช้สูตรการคำนวณหาประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1/E_2)

4.2 การวิเคราะห์ดัชนีประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิดโดยใช้สูตรการหาดัชนีประสิทธิผล ($E.I.$)

4.3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด กับเกณฑ์ร้อยละ 75 โดยใช้การทดสอบที (One Sample t-test)

4.4 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด กับเกณฑ์ร้อยละ 75 โดยใช้การทดสอบที (One Sample t-test)

สรุปผล

การวิจัยครั้งนี้สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.29/79.47 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 75/75 ปรากฏผลตามตาราง 1

ตาราง 1 ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด เรื่องความคล้าย กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

รายการประเมิน	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S	ร้อยละ
คะแนนการทำกิจกรรมและคะแนนใบกิจกรรมท้ายแผนการเรียนรู้ (E_1)	240	192.69	17.50	80.29
คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนทุกคน (E_2)	30	23.84	1.92	79.47
ประสิทธิภาพ $E_1/E_2 = 80.29/79.47$				

2. ดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เท่ากับ 0.7111 หมายความว่า นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 71.11 ปรากฏผลตามตาราง 2

ตาราง 2 ดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด เรื่องความคล้าย กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	ผลรวมคะแนน ทดสอบก่อนเรียน	ผลรวมคะแนน ทดสอบหลังเรียน	E.I.
32	30	278	763	0.7111

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการแบบเปิด กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ปรากฏผลตามตาราง 3

ตาราง 3 เปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการแบบเปิด เรื่องความคล้าย
กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กับเกณฑ์ร้อยละ 75

คะแนน	N	k	μ_0	$\bar{X}$	S	df	t
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	32	30	22.5	23.84	1.92	31	3.94*

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการแบบเปิด กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ปรากฏผลตามตาราง 4

ตาราง 4 เปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการแบบเปิด เรื่องความคล้าย กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กับเกณฑ์ร้อยละ 75

คะแนน	N	k	μ_0	$\bar{X}$	S	df	t
ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์	32	30	22.5	24.13	3.44	31	2.67*

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

1. ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด เรื่องความคล้าย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.29/79.47 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ 75/75 และเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย ที่ปรากฏผลเช่นนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้สร้างแผนการจัดการเรียนรู้โดยยึดหลักการและแนวทางการจัดการเรียนรู้ มีกระบวนการในการหาคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้โดยผ่านผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนทั้งสภาพห้องเรียนและสื่ออุปกรณ์ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดที่เหมาะสม เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ของนักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงในแต่ละขั้นตอนทำให้เกิดการเรียนรู้ เกิดความเข้าใจ โดย Becker and Shimada (1997, อ้างถึงใน พัทธยากร บุษยา, 2559 : 25) กล่าวว่ากิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนช่วยให้นักเรียนใช้คณิตศาสตร์กับสถานการณ์อย่างเหมาะสม ครูใช้ความหลากหลายของกระบวนการในปัญหาที่ให้นักเรียน ได้ประสบการณ์ในการค้นพบสิ่งใหม่โดยใช้ความรู้ ทักษะและการคิดทางคณิตศาสตร์ที่นักเรียนมีอยู่ นักเรียนได้ค้นหากฎหรือความสัมพันธ์ทางคณิตศาสตร์โดยใช้ความรู้และทักษะที่มีอยู่ นักเรียนได้แก้ปัญหา ตรวจสอบผลลัพธ์รวมถึงได้ทราบแนวคิดใหม่จากนักเรียนคนอื่น ๆ และเปรียบเทียบความแตกต่างของแนวคิดนั้นแล้วนำมาปรับปรุงและพัฒนาแนวคิดต่อไป สอดคล้องกับผลการวิจัยของวณัญญา เจริญดี และสิริลักษณ์ หาญวัฒนานกุล (2556 : 91) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่องการพัฒนาทักษะการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยใช้วิธีการแบบเปิด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยพบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาทักษะการแก้โจทย์คณิตศาสตร์ โดยใช้วิธีการแบบเปิด มีทักษะการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ เรื่องการประยุกต์ของสมการตัวแปรเชิงเดียว ก่อนเรียนและหลังเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. ค่าดัชนีประสิทธิผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีค่าเท่ากับ 0.7111 แสดงว่านักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นหลังจากรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด ร้อยละ 71.11 ที่ปรากฏผลเช่นนี้เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิดที่เหมาะสม เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ของนักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงในแต่ละขั้นตอนทำให้เกิดการเรียนรู้ เกิดความเข้าใจ สามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาอื่น ๆ ได้จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนดีขึ้น โดยไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ (2547 : 30) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด เป็นกระบวนการจัดกิจกรรมหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ให้มีลักษณะที่เป็นปัญหาแบบเปิดกระตุ้นให้นักเรียนได้คิด สอดคล้องกับผลการวิจัยของโนดะ (Nohda, n.d.) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่องการใช้กระบวนการแบบเปิดในการสอนวิชาคณิตศาสตร์ในโรงเรียน โดยพบว่าในชีวิตประจำวันที่นักเรียนกำลังเผชิญหน้ากับสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นจำนวนมากมาย นักเรียนสามารถแก้ปัญหาโดยใช้ความหลากหลายของวิธีการแก้ปัญหา เป็นการส่งเสริมความคิดทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนอีกด้วย

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการแบบเปิด เรื่องความคล้าย กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ที่ปรากฏผลเช่นนี้เนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดที่เหมาะสม เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ของนักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง

ในแต่ละขั้นตอน ทำให้เกิดการเรียนรู้ เกิดความเข้าใจ สามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาอื่น ๆ ได้จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนดีขึ้นตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ โดยวิจารณ์ พานิช (2555 : 1) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ที่ครูใช้โจทย์สถานการณ์ปัญหาปลายเปิดในการขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยที่ผู้เรียนแต่ละคนเป็นผู้นำเสนอวิธีการแก้ปัญหาของตน เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในชั้นเรียน เพื่อเรียนรู้วิธีการคิดและวิธีการทำความเข้าใจทั้งของตนเองและของผู้อื่นร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Kwan, Jung and Jee (2006) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่องผลการใช้กระบวนการแบบปลายเปิดที่มีต่อการคิดอย่างอิสระในวิชาคณิตศาสตร์ โดยพบว่าปัญหาปลายเปิดสามารถทำให้นักเรียนได้คำตอบต่าง ๆ หรือวิธีการต่าง ๆ ที่หลากหลาย นอกจากนี้ยังสามารถนำไปสู่การพัฒนาความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ ในระหว่างการพัฒนาข้อสรุปที่แตกต่างกันของนักเรียน และความสามารถในการแก้ปัญหาประโยชน์จากปัญหาปลายเปิด นั่นคือ ทำให้นักเรียนทุกคนไม่ว่าจะเก่งหรืออ่อนในวิชาคณิตศาสตร์ สามารถที่จะลองและค้นหาคำตอบของตัวเอง เพื่อแก้ปัญหาตามความสามารถของตนเองอย่างอิสระ และนี่คือเหตุผลที่ปัญหาปลายเปิดสามารถนำมาใช้ได้ง่าย สำหรับการเรียนการสอนที่นักเรียนมีความแตกต่างกัน

4. ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการแบบเปิด เรื่องความคล้ายกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ที่ปรากฏผลเช่นนี้เนื่องมาจาก การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ความรู้และประสบการณ์ที่มีอยู่ในการแก้ปัญหา และให้โอกาสนักเรียนคิดแก้ปัญหาด้วยตนเองมากขึ้น ได้ฝึกการวิเคราะห์ทำความเข้าใจปัญหา วางแผนแก้ปัญหา ดำเนินการตามแผนและตรวจสอบย้อนกลับ จึงส่งผลให้ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังได้รับการจัดการกิจกรรมเพิ่มขึ้น โดยวิจารณ์ พานิช (2557 : 1) กล่าวว่า การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดเมื่อผู้เรียนกำลังต่อสู้ หรือจัดการกับเงื่อนไขหรือโจทย์ที่กำลังเผชิญด้วยแรงขับเชิงบวกนั้นผู้เรียนกำลังสร้างความรู้ความสามารถชุดใหม่ ขึ้นด้วยตนเอง พร้อมกันนั้นก็เป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการและผลลัพธ์ที่แตกต่างกัน เพื่อร่วมกันศึกษา เปรียบเทียบ พิจารณา ประเมิน รวมถึงจัดระเบียบวิธีการ และผลลัพธ์ที่แตกต่างเหล่านั้นเป็นการเปิดศักยภาพและสมรรถภาพของผู้เรียนทุกคนเข้าหากัน หลอมรวมศักยภาพและสมรรถภาพของผู้เรียนทุกคนสู่การเรียนรู้ร่วมกัน เรียนรู้วิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างร่วมกัน อีกทั้งยังเป็นการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในตัวของผู้เรียนอีกด้วย สอดคล้องกับผลการวิจัยของตติมา ทิพย์จินดาชัยกุล (2557 : 85-87) ที่ทำการวิจัย เรื่องผลการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด (open Approach) ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหา และความสามารถในการใช้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เรื่องทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยพบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 โดยมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 75.35

ข้อเสนอแนะ

การดำเนินการวิจัย เรื่องการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 การจัดการเรียนรู้ในบางเนื้อหาอาจจะใช้เวลาศึกษาเนื้อหาที่มากขึ้น ควรบริหารเวลาในการเรียนและทำกิจกรรมให้เหมาะสม

1.2 ครูผู้สอนควรฝึกให้นักเรียนแก้ปัญหาบ่อย ๆ และให้นักเรียนรู้จักการอธิบายและให้เหตุผล ควบคู่ไปด้วยการที่นักเรียนได้แก้ปัญหาหลาย ๆ ปัญหาจะทำให้นักเรียนได้พัฒนาความสามารถ ในการแก้ปัญหาได้ดีขึ้น และส่งผลให้ผลการเรียนดีขึ้นด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรมีการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด เพื่อพัฒนาความสามารถทางคณิตศาสตร์ ด้านอื่น ๆ
- 2.2 ควรศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิดกับนักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)*. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โรงเรียนดงหลวงวิทยา. (2562). *รายงานผลการจัดการศึกษาปีการศึกษา 2561*. Mukdahan: โรงเรียนดงหลวงวิทยา.
- ตติมา ทิพย์จินดาชัยกุล. (2556). *ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด (open Approach) ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาและความสามารถในการใช้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เรื่องทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา มัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นันทวัน จันทกรกลิ่น. (2557). *การศึกษาปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการคุณภาพในการพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21*. โรงเรียนบ้านเนินมะปราง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- ปิยวดี วงษ์ใหญ่. (2551). *การจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์แนวใหม่ ใน 36 ปี สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- พัทธยากร บุสสุยา. (2559). *ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาและความคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนคณิตศาสตร์. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์. (2547). *การสอนโดยใช้วิธีการแบบเปิดในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ ของญี่ปุ่น*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ระพีพัฒน์ แก้วอ่ำ. (2559). *การใช้คำถามปลายเปิดในการสอนคณิตศาสตร์*. วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 8(15), 206-211.
- วันญชญา เจริญดี และ สิริลักษณ์ หาญพัฒนานุกุล. (2556). *การพัฒนาทักษะการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ โดยใช้วิธีการแบบเปิดสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2562). *ผลการทดสอบทางการศึกษาในระดับชาติขั้นพื้นฐาน*. สืบค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2562, จาก <http://www.niets.or.th/>
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2561). *ผลการทดสอบทางการศึกษาในระดับชาติขั้นพื้นฐาน*. สืบค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2562, จาก <http://www.niets.or.th/>
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2556). *หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. กรุงเทพฯ: สกสศ. ลาตพรวาว.

- สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). *เอกสารโครงการศึกษาและพัฒนาโรงเรียนในโครงการทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เรื่องแนวทางจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- อัมพร ม้าคอง. (2557). *คณิตศาสตร์สำหรับครูมัธยม*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Becker, J.P. and Shimada, S. (1997). *The open-ended approach: A new proposal for teaching mathematics*. Reston: National Council of Teachers of Mathematics.
- Kwan, S.P., Jung, S.P. and Jee, H.P. (2006). Cultivating divergent thinking in mathematics through an open-end. *Approach*, 7(1), 56-61.
- Nohda, N. (n.d.). *A study of "Open approach" method in school mathematics teaching: Focus on mathematical problem solving activities & emclesh*. Ibaraki: University of Tsukuba.

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้กิจกรรมการสอน

ภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเพลงสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

The Development of English Vocabulary Learning Activities using Language Teaching, Activities for Communication Cooperated with Songs for Grade 1 Students

นิตยา ภูดอนนาง¹ และ ทิพาพร สุจारी²

Nittiya Phudonnang¹ and Tipaporn Sujaree²

Received : 22 มิ.ย. 2563

Revised : 15 ธ.ค. 2563

Accepted : 17 ธ.ค. 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนากิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเพลงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 2) เปรียบเทียบความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้กิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเพลงก่อนเรียนกับหลังเรียน 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเพลง กลุ่มตัวอย่างการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/3 โรงเรียนอนุบาลกิตติยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมศึกษาเอกชน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 39 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้กิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเพลงสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 6 แผนละ 2 ชั่วโมง รวมเวลาเรียน 12 ชั่วโมง 2) แบบทดสอบวัดความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 3 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ด้วยกิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเพลง จำนวน 9 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test (dependent samples)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลของการจัดกิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเพลงสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 79.01/78.46 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 ที่กำหนด 2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้เรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเพลง มีความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) นักเรียนมีความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ด้วยกิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเพลงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 2.50, S.D. = 0.37)

คำสำคัญ : การสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเพลง, การเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ, ความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม อีเมล: Tukta_000@hotmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹ Master Student, Program in Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Rajabhat Mahasarakham University, Email: Tukta_000@hotmail.com

² Assistant Professor, Subject in English, Faculty of Humanities and Social Sciences, Rajabhat Maha sarakham University

Abstract

The purposes of this research were to: 1) develop the language teaching activities for communication cooperated with songs of Prathomsuksa 1 students with the efficiency criteria of 75/75, 2) compare the ability of English vocabulary learning of Prathomsuksa 1 students before and after using language teaching activities for communication together with songs, and 3) study the satisfaction of Prathomsuksa 1 students towards the organization of language teaching activities for communication by using songs. The subjects of the study were 39 Prathomsuksa 1/3 students in the second semester of academic year 2019 at Anubankittiya School, all of them were selected by using cluster random sampling. The research instruments in this study were: 1) six English learning management lesson plans using language teaching activities for communicate together with songs for Prathomsuksa 1 students, 2) English vocabulary learning ability test is a multiple-choice test of 3 choices with 20 items, and 3) a 9-item Questionnaire of Prathomsuksa 1 students' satisfaction towards English vocabulary learning languages teaching activities for communication cooperated with songs. The data was analyzed by using SPSS statistical package, means, standard deviation, percentage and t-test (dependent samples).

The results of research were as follows: 1) results of language teaching activities for communication cooperated with songs for Prathomsuksa 1 students had the efficiency (E1/E2) of 79.01 / 78.46, which showed higher efficiency than the 75/75 criteria, 2) Prathomsuksa 1 students who learned by using language teaching activities for communication together with songs had the higher ability to learn English vocabulary after the experiment than before the experiment with statistical significance at the level of .05 and 3) students were satisfied towards the English vocabulary activities learning using language teaching activities for communication cooperated with songs of Prathomsuksa 1 students. The overall satisfaction level was at a high level ($\bar{X}$ = 2.50, S.D. = 0.37).

Keywords : Language teaching activities for communication cooperated with songs,
English vocabulary learning, Ability of English vocabulary learning

บทนำ

ภาษาอังกฤษมีบทบาท และเป็นสื่อกลางในการสื่อสารที่ใช้กันมากที่สุดในนานาประเทศ และเป็นเพียงภาษาเดียวที่ใช้กันทั่วทุกมุมโลก (Crystal, 1997 : 9-97) ภาษาอังกฤษมีบทบาทสำคัญทางการเรียนการสอนของการศึกษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กระทรวงศึกษาธิการ (2552 : 220) ที่กำหนดให้ภาษาอังกฤษอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ แต่นักเรียนไทยยังไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษในการพูดสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Khamkhien, 2011 : 185-189) กล่าวว่าเป้าหมายของการเรียนรู้ภาษาที่สองนั้น ผู้เรียนต้องการพูดภาษาอังกฤษให้คล่องแคล่ว นักเรียนไทยส่วนใหญ่คิดว่าภาษาอังกฤษเป็นเรื่องที่ยากเกินความสามารถ เพราะความยากของตัวภาษา และขาดโอกาสใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน นักเรียนต้องเผชิญกับความซับซ้อนทางไวยากรณ์ และจดจำคำศัพท์ได้น้อย Nation, (2008 : 43) กล่าวว่า มีสองเหตุผลหลักที่ทำให้นักเรียนไม่สามารถพูดสื่อสารภาษาอังกฤษตามที่ต้องการได้ คือไม่รู้คำศัพท์อย่างเพียงพอ หรือทราบคำศัพท์แต่ไม่รู้วิธีการนำมาพูด หรือไม่รู้ว่าจะพูดอย่างไร ดังนั้น จะเห็นได้ว่าคำศัพท์เป็นเครื่องมือสำคัญในการนำไปพูด

เพื่อการสื่อสาร การรู้คำศัพท์จะช่วยให้เด็กนักเรียนเข้าใจความหมายของคำ สามารถเรียงลำดับตัวอักษรได้ถูกต้อง กล่าวพูด กล่าวอ่าน และเขียนเป็นประโยคอย่างมั่นใจ ถ้าหากปราศจากคำศัพท์จะไม่สามารถสื่อสารใด ๆ ได้เลย ภาษาอังกฤษจึงมีความสำคัญและมีความจำเป็นในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะด้านการสื่อสารไม่ว่าจะเป็นการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนภาษาอังกฤษถือว่าเป็นทักษะที่สำคัญที่สุด เพราะฉะนั้นในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษเมื่อเรียนมาแล้วต้องนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และต้องหาโอกาสให้เด็กได้ฝึกใช้ภาษาเพื่อลดความกลัว ฝึกความกล้าที่จะแสดงออก เปลี่ยนทัศนคติโดยเปลี่ยนวิธีการสอน ซึ่งผู้สอนได้มีการใช้กิจกรรมเพลงเข้ามาประกอบการเรียนการสอน อันจะทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจคำศัพท์ภาษาอังกฤษอย่างลึกซึ้ง สามารถฟังภาษาอังกฤษรู้เรื่องและเข้าใจโดยอัตโนมัติ ทำให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารในชีวิตประจำวันได้อย่างมั่นใจและถูกต้อง

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดให้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้สาระหนึ่งในจำนวน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยกำหนดความคาดหวังในการจัดการเรียนการสอนไว้ เมื่อผู้เรียนเรียนภาษาต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาถึงชั้นมัธยมศึกษา ผู้เรียนจะมีเจตคติที่ดีต่อภาษาต่างประเทศ สามารถใช้ภาษาเพื่อสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ ตลอดจนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับวัฒนธรรมอันหลากหลายของประชาคมโลก และสามารถถ่ายทอดความคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยไปยังสังคมโลกได้อย่างสร้างสรรค์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 190) ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน เพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กล่าวไว้ว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด ผู้เรียนทุกคนสามารถที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ การจัดกระบวนการเรียนรู้จึงมุ่งฝึกทักษะการปฏิบัติ การแก้ปัญหาและการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาเต็มตามศักยภาพ การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner- centered) มุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารได้ ดังนั้น การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ การจัดที่มุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนใหม่ทักษะในการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย สามารถนำวิธีเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้ (กรมวิชาการ, 2551 : 2)

Krashen and Terrell (1988 : 910) กล่าวว่า ตัวแปรด้านอารมณ์มีความสัมพันธ์กับการประสบความสำเร็จในการเรียนภาษาที่สอง แรงด้านความรู้สึก (The Affective Filter) เปรียบเสมือนตัวกรองการเรียนรู้ตัวแปรที่มีผลต่อการเรียนรู้ ได้แก่ แรงใจ ความมั่นใจและความกังวล ถ้าจิตใจสงบจะมีแรงด้านทานน้อย (Filter Down) ถ้ามีแรงใจสูง ความมั่นใจสูง ความกังวลต่ำ ก็จะสามารถเรียนรู้ได้มาก แต่ถ้าหากมีแรงใจต่ำ ความมั่นใจต่ำ ความกังวลสูง และจิตใจไม่สงบ ก็จะมีแรงด้านทานสูง (Filter High) การรับรู้ภาษาที่เกิดขึ้นได้ไม่เต็มที่จะเห็นได้ว่าผู้เรียนภาษาที่สองที่เป็นเด็กจะประสบความสำเร็จในการเรียนมากกว่าผู้ใหญ่ เนื่องจากเด็กมีแรงด้านน้อยกว่าผู้ใหญ่ การเรียนรู้ภาษาได้ดีนั้นจะเกิดในช่วงวัยเด็ก ดังนั้น เด็กในระดับชั้นประถมศึกษาจึงเป็นช่วงวัยที่สำคัญอย่างยิ่งที่ควรเอาใจใส่และปลูกฝังการเรียนรู้ด้านภาษา เด็กในระดับชั้นประถมศึกษาจะมีความสนใจในการเรียนโดยใช้เกม เพลง และกิจกรรมอื่น ๆ ที่สร้างความสนุกสนานได้เรียนไปพร้อมกับการเล่น (DeAndres, 2002 : 92-97) ทำให้บรรยากาศในชั้นเรียนเป็นไปในเชิงบวก ทั้งครูและนักเรียนเข้ากันได้ดีทำให้เกิดความมั่นใจ ส่งผลกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้สูงขึ้น (Moon, 2005 : 37) ได้กล่าวไว้ว่า เมื่อนักเรียนมีความสุขกับการเรียนนักเรียนก็จะเรียนรู้ได้มาก ดังนั้นกิจกรรมหนึ่งที่น่าสนใจ และควรนำมาใช้ในการสอนเด็กก็คือ เพลง ซึ่งเพลงสามารถสร้างแรงใจสูง ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้คำศัพท์และสร้างความจำระยะยาว (Murphy, 1990 : 53-64) รวมทั้งการร้องเพลงเป็นจังหวะ จะทำให้เกิดการเรียนรู้ภาษา โดยนักเรียนจะสามารถพูดเป็นประโยคได้ แทนที่จะพูดเป็นคำ ๆ โดยมีการเว้นจังหวะได้อย่างถูกต้องและเป็นธรรมชาติ (Weikart, 1998 : 335) ทั้งนี้เพลงสามารถส่งเสริมทักษะหลายด้านทั้งการฟัง พูด อ่าน เขียน จึงสามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนได้ทุกทักษะโดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการพูด เพราะเป็นทักษะที่ใช้มากที่สุด ในชีวิตประจำวัน และเพลงยังก่อให้เกิดประสิทธิภาพทางการสื่อสารมากด้วยเช่นกัน (Kathleen, 1999 : 277) เช่นเดียวกับ

Bonnel et al. (2001 : 1201-1213) ได้สาธิตให้เห็นว่าเพลงและภาษาถูกประมวลในสมองอย่างเป็นอิสระ โดยชี้ให้เห็นว่าการเรียนรู้ทั้งเพลงและภาษาจะเกิดขึ้นในเวลาเดียวกันโดยที่ไม่รบกวนความจำแต่อย่างใด การใช้เพลงขณะสอนภาษาจะไม่ทำให้นักเรียนไขว่เขว หรือไปยับยั้งการเรียนรู้รูปแบบภาษาแต่จะช่วยเพิ่มระดับองค์ความรู้ทางภาษาโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เพลงสามารถช่วยเรื่องความจำได้เป็นอย่างดี จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยของ Li and Brand (2009 : 73-84) ที่ศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิผลของเพลงต่อการเรียนรู้คำศัพท์ การใช้ภาษา และความหมาย พบว่าเพลงจะเกิดประสิทธิภาพสูงเมื่อใช้อย่างเต็มที่ และต่อเนื่องในการเรียนการสอน รวมทั้งยังทำให้นักเรียนมีทัศนคติเชิงบวกสูงและจะมีประสิทธิภาพต่อยลง เมื่อมีความถนัดในการใช้น้อยหรือไม่สนใจเรียน Osman and Wellman (1978, Quoted in Lake, 2002 : 98-107) เสนอวิธีการใช้เพลงในการสอนภาษาไว้ว่า เพลงที่เลือกนำมาใช้ในการประกอบการเรียนการสอนอาจจะเป็นเพลงที่มีอยู่ทั่วไป หรือบางครั้งครูอาจจะเป็นผู้เขียนเพลงขึ้นมาเองเพื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของการสอนก็ได้ ครูควรแยกคำศัพท์ออกมาใช้สอน และอธิบายความหมาย แล้วจึงค่อยร้องไปพร้อมนักเรียนหลาย ๆ รอบประกอบกับให้นักเรียนปรบมือตามไปด้วย หรือให้นักเรียนทำท่าทางประกอบเพลง เพื่อสร้างความเข้าใจ การสอนภาษาเพื่อการสื่อสารนั้นจะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ทางภาษาที่มีไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ นอกจากนี้ผู้เรียนจะต้องมีความรู้ในเรื่องไวยากรณ์ทางภาษา แล้วผู้เรียนยังต้องมีความรู้ในสิ่งนอกเหนือตัวภาษา เช่น บทบาทของแต่ละคนทางสังคม เจตนาในการสื่อสารของผู้พูดและผู้ฟัง เป็นต้น

Larsen-Freeman (2000 : 128-132) ได้กล่าวไว้ว่าเป้าหมายของการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร คือการทำให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารเกี่ยวกับภาษาที่เรียนได้ โดยผู้เรียนจะต้องมีความรู้ในเรื่องของโครงสร้างทางภาษา ความรู้ในเรื่องความหมาย และความเข้าใจในเรื่องของหน้าที่ของภาษา ซึ่งผู้เรียนจะต้องเลือกรูปแบบของภาษาให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่ใช้ ในการสื่อสารบริบททางสังคม ตลอดจนบทบาททางสังคมของผู้ร่วมสนทนาด้วย นอกจากนี้ในการสอนที่เน้นในเรื่องหน้าที่ของภาษามากกว่ารูปแบบทางภาษาแล้วนั้น ผู้เรียนยังต้องเรียนทักษะทั้ง 4 คือ การฟัง พูด อ่าน เขียน ไปพร้อม ๆ กัน โดยสิ่งสำคัญในการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร คือ การเรียนรู้คำศัพท์ เนื่องจากคำศัพท์ที่มีความสำคัญในการเรียนภาษาอังกฤษ ถ้าผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ไม่เพียงพอ ผู้เรียนจะประสบปัญหาในการสื่อความหมาย และความต้องการของตนเองในการใช้ภาษา และไม่สามารถเข้าใจสิ่งที่ฟังและอ่านเป็นภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ไม่ประสบผลสำเร็จในการสื่อสาร ดังนั้นคำศัพท์จึงเป็นสิ่งสำคัญในกระบวนการเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารอย่างมาก โดยเนื้อหาของการเรียนการสอนจะอยู่ภายใต้กระบวนการทางการจัดกิจกรรม ที่ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารทั้งสิ้น ซึ่งการที่ผู้เรียนจะสามารถสื่อสารได้นั้นต้องมององค์ประกอบหลัก ๆ อยู่ 3 ประการด้วยกัน คือ 1) ช่องว่างระหว่างข้อมูล (Information gap) คือความต้องการแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน โดยเมื่อคู่สนทนาไม่มีข้อมูลหรือมีข้อมูลไม่พอเพียง ทำให้ต่างฝ่ายต้องการที่จะทราบ หรือให้ข้อมูลซึ่งกันและกัน 2) การเลือก (Choice) คือ ผู้เรียนมีโอกาสในการเลือกที่จะพูดหรือเขียน ตลอดจนรูปแบบในการสื่อสารความหมาย 3) ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) คือ ผู้เรียนมีโอกาสที่จะได้ทราบถึงผลของการสื่อสารที่ว่าประสบความสำเร็จ หรือล้มเหลวจากปฏิกิริยาของผู้ร่วมสนทนา นอกจากนี้การสอนภาษาเพื่อการสื่อสารยังเน้นการเรียนรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติกล่าวคือ ผู้สอนต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาให้มากที่สุด การให้ผู้เรียนสนทนาแลกเปลี่ยนข้อมูลกัน โดยให้เลือกใช้ภาษาตามต้องการและให้ประเมินการสื่อสารด้วยตนเอง เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาในการสื่อสารจริง ๆ ดังนั้นการเรียนการสอนจะต้องเน้นการทำกิจกรรม เพื่อการฝึกฝนการใช้ภาษาให้ใกล้เคียงสถานการณ์จริงมากที่สุด

จากสภาพปัญหาที่สำคัญที่สุดคือ มีผู้เรียนจำนวนหลายคน ที่ไม่สามารถบอกความหมายของคำศัพท์ที่ครูสอนไปแล้วในชั่วโมงก่อนหน้าได้ และทำแบบฝึกหัดเกี่ยวกับคำศัพท์ได้ไม่ถูกต้องเท่าที่ควร เนื่องจากผู้เรียนขาดความเข้าใจด้านความหมายของคำศัพท์ภาษาอังกฤษทำให้ผู้เรียนสามารถจดจำคำศัพท์ได้น้อย และผู้เรียนไม่มีความกระตือรือร้นในการเรียนภาษาอังกฤษเนื่องจากบรรยากาศการเรียนการสอนแบบเดิม ๆ ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความเครียดและเบื่อหน่าย รวมถึงสภาพแวดล้อมในสังคม เช่น ครอบครัวไม่เอื้อต่อการฝึกทักษะทางด้านภาษา บางครอบครัวไม่มีความรู้เรื่องภาษา สิ่งที่ยื่นมาแล้วไม่ได้นำไปใช้ในชีวิตจริง

ทำให้เกิดการสูญเสีย บางครั้งผู้เรียนไม่กล้าพูดออกไปซึ่งเกิดจากการไม่มั่นใจในตัวเอง ไม่กล้าที่จะสื่อสารอย่างไรก็ตาม สภาพปัญหาในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษโดยเฉพาะการเรียนรู้คำศัพท์ของผู้เรียนที่ปรากฏคือ ผู้เรียนจำคำศัพท์ที่เรียนมาแล้วไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเวลาจะใช้คำศัพท์ในสถานการณ์ต่าง ๆ ไม่สามารถนึกคำศัพท์นั้น ๆ ได้ มีความยากลำบากในการหาคำศัพท์ที่ถูกต้องเพื่อบรรยายสิ่งที่ต้องการจะพูด (กรมวิชาการ, 2540 : 2) หรือเมื่อจัดกิจกรรมทางด้านภาษา ผู้เรียนไม่สามารถทำงานหรือกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายได้ และไม่มีความมั่นใจในการใช้ภาษา เนื่องจากผู้เรียนมีความรู้ในเรื่องของคำศัพท์น้อย (ศิริวรรณ โสภิตภักดีพงษ์, 2544 : 3) ซึ่งพบว่าถ้าเด็กไม่มีความแม่นยำ หรือไม่มีความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์แล้ว เด็กจะไม่สามารถเรียนภาษาได้ดีทั้งการพูด การฟัง การอ่าน และการเขียน ส่งผลให้มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ต่ำ เป็นผลให้ผู้สอนไม่สามารถวัดระดับความรู้ความเข้าใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของผู้เรียนได้ วิธีแก้ปัญหของผู้สอน คือ ครูผู้สอนต้องหากิจกรรมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และแสดงความคิดเห็นความรู้ทางด้านภาษาร่วมกับผู้เรียน เพื่อจะได้ทราบถึงข้อบกพร่องของตัวผู้เรียน ตลอดจนพัฒนาการด้านความรู้ทางด้านภาษาของผู้เรียน ซึ่งจะนำไปสู่การหาแนวทางแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม ในปัจจุบันมีการศึกษางานวิจัยจำนวนมากค้นพบว่า เพลงเป็นสื่อที่มีคุณประโยชน์มากมายต่อการเรียนรู้ภาษา เพราะเพลงสามารถช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงเรื่องของคำศัพท์และโครงสร้างไวยากรณ์ได้ง่ายขึ้น อีกทั้งยังช่วยพัฒนาผู้เรียนในด้านการสะกดคำ รวมถึงช่วยพัฒนาทักษะทั้ง 4 ด้านของผู้เรียน เช่น ด้านการฟัง ด้านการพูด ด้านการอ่าน และด้านการเขียน ซึ่งข้อดีของการใช้เพลงประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ภาษา เช่น การร้องเพลง และการฟังเพลงจะทำให้ผู้เรียนเกิดความสุข ความผ่อนคลาย และช่วยลดความกดดันในการเรียนรู้ภาษา ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ และนำไปสู่การรับรู้ที่ดีขึ้น อีกทั้งเพลงยังมีส่วนช่วยในเรื่องของความจำสูงขึ้น ซึ่งการนำเพลงที่เป็นที่ชื่นชอบหรือรู้จักกันดี นำมาใช้ประกอบการเรียนการสอน จะช่วยสร้างแรงจูงใจได้เป็นอย่างมาก เมื่อผู้เรียนมีประสบการณ์เกี่ยวกับเพลงก็จะสามารถจดจำคำศัพท์ได้ง่าย เพราะเพลงช่วยในการเลียนแบบและจดจำภาษาได้ง่ายกว่าการพูดเพียงอย่างเดียว ซึ่งการสอนภาษาด้วยการใช้เพลงจะทำให้ผู้เรียนเกิดความคงทนในการจดจำภาษาได้นานกว่า จะเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการใช้เพลงนั้น เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ด้วยกิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเพลงสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เพิ่มขึ้น เพราะการนำเพลงมาใช้ร่วมกับการเรียนการสอนภาษา จะช่วยพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษซึ่งมีความสัมพันธ์กับบทเรียนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ดังนั้นการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษด้วยกิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเพลง จะช่วยแก้ไขปัญหาคำศัพท์ภาษาอังกฤษ และช่วยเพิ่มความสามารถในการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษได้มาก และรวดเร็วยิ่งขึ้น ทำให้ผู้เรียนมีความสนุกสนานและกล้าใช้ภาษามากขึ้น ซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่จะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยความสนุกเพลิดเพลิน ไม่เบื่อหน่ายวิชาที่เรียนเป็นการได้รับความรู้จากบทเรียนคละเล้าไปกับการเล่นโดยไม่รู้ตัว และช่วยส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ ความจำของผู้เรียนได้ดีขึ้น อีกทั้งเพลงยังช่วยเสริมสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน ลดความตึงเครียดในบทเรียนส่งผลให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษสูงขึ้นด้วย ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้คำศัพท์ทำให้เกิดการเรียนรู้และจดจำ เนื่องจากเพลงจะช่วยให้ผู้เรียนกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้อย่างถูกต้องคล่องแคล่วทั้งทางด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนรวมถึงการพัฒนาทางด้านภาษา เพลงจะช่วยพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาซึ่งพัฒนาขึ้นตามวัยของเด็ก ประกอบด้วยการแสดงออกทางความคิด การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็ประโยชน์สำหรับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเพลงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้กิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเพลงก่อนเรียนกับหลังเรียน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเพลง

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแสดงกรอบแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้คำศัพท์ของ แม็ค คาร์ธี (Mc Carthy, 1997 : 2-15) กล่าวว่า การเรียนรู้คำศัพท์นั้นไม่ใช่เพื่อที่จะรู้แค่ความหมายของคำเท่านั้นสิ่งที่จำเป็นต้องรู้ควบคู่ไปด้วยกัน คือ ความสัมพันธ์ของคำศัพท์ ลักษณะทางไวยากรณ์ และการออกเสียงที่ถูกต้อง ควรพยายามเรียนรู้คำเป็นวลี หรือกลุ่มคำ ไม่ใช่เป็นคำเดี่ยว ๆ รู้จักสังเกต และบันทึกลักษณะพิเศษของไวยากรณ์ในคำใหม่ และแนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจของ Wallerstein (1971 : 256) อธิบายว่าความพึงพอใจเป็นกระบวนการทางจิตวิทยาไม่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน แต่สามารถคาดคะเนได้ว่ามีหรือไม่มีจากการสังเกตพฤติกรรมของคนเท่านั้น การที่จะทำให้คนเกิดความพึงพอใจต้องศึกษาปัจจัยและองค์ประกอบที่เป็นสาเหตุของความพึงพอใจนั้น มาประยุกต์ใช้เป็นชื่อตัวแปรต้น และตัวแปรตาม โดยแสดงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ดังภาพประกอบ

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

การจัดกิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเพลง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 วิชาภาษาอังกฤษ

1. ความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ
2. ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ

สมมติฐานการวิจัย

1. การจัดกิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเพลงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75
2. ความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษหลังเรียนด้วยกิจกรรมการสอนภาษา เพื่อการสื่อสารร่วมกับเพลงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สูงกว่าก่อนเรียน
3. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ด้วยกิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเพลง

วิธีการดำเนินวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

การวิจัยในครั้งนี้มีกลุ่มประชากร เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลกิตติยา ตำบลตลาด อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมศึกษาเอกชน จำนวน 3 ห้องเรียน เป็นจำนวน 120 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยในครั้งนี้มีกลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/3 โรงเรียนอนุบาลกิตติยา ตำบลตลาด อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมศึกษาเอกชน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 39 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้กิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเพลง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 6 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง เวลาเรียน 12 ชั่วโมง

2.2 แบบทดสอบวัดความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 3 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ คะแนน ใช้เวลาทดสอบ 60 นาที

2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ด้วยกิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเพลง จำนวน 9 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.1 ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) ด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เพื่อศึกษาความรู้เดิมของนักเรียน ก่อนการใช้เพลงประกอบกิจกรรมการเรียนการสอน

3.2 ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 6 แผน เวลาเรียน 12 ชั่วโมง และทำการประเมินการปฏิบัติงานในระหว่างเรียน

3.3 ทำการทดสอบหลังเรียน (Post – test) ด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ ภาษาอังกฤษหลังจากดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครบ 12 ชั่วโมง

3.4 ทำการให้คะแนนการทดสอบวัดความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 แล้วนำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูล

3.5 ให้นักเรียนตอบแบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้เพลงประกอบการเรียน การสอนหลังการทำแบบฝึกหัดจากใบงานเสร็จทุกครั้ง

3.6 นำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติ เพื่อตรวจสอบ สมมุติฐาน และสรุปผลการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ร่วมกับเพลง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75

4.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนโดยใช้สถิติทดสอบสมมุติฐาน t-test (Dependent Samples)

4.3 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ด้วยกิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเพลง โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยในการวิเคราะห์จะใช้ค่าเฉลี่ยเทียบกับเกณฑ์การประเมินที่กำหนด

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยมีดังนี้

1.1 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเพลงสำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1 (E1/E2)

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเพลง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (E1/E2)

การวิเคราะห์ข้อมูล	จำนวนนักเรียน (n)	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ
ประสิทธิภาพ ด้านกระบวนการ (E1)	39	96	75.85	3.66	79.01
ประสิทธิภาพ ด้านผลลัพธ์ (E2)	39	20	15.69	2.43	78.46

จากตาราง 1 พบว่าประสิทธิภาพกระบวนการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 75.85 ($\bar{X}$ =75.85, S.D. = 3.66) คิดเป็นร้อยละ 79.01 และประสิทธิภาพผลลัพธ์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.69 ($\bar{X}$ =15.69, S.D. = 2.43) คิดเป็นร้อยละ 78.46 แสดงว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ด้วยกิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเพลงสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 79.01/78.46 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 75/75 กล่าวคือประสิทธิภาพกระบวนการ (E1) มีค่าเท่ากับ 79.01 และประสิทธิภาพผลลัพธ์ (E2) มีค่าเท่ากับ 78.46

1.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สถิติ t-test (Dependent Samples)

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้สถิติ t-test (Dependent Samples)

การทดสอบ	จำนวนนักเรียน (n)	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t
ก่อนเรียน	39	20	8.69	2.05	26.68*
หลังเรียน	39	20	15.69	2.43	

* มีนัยสำคัญทางสถิติ .05 (ค่าวิกฤตของ t ที่ระดับ .05, df 31 = 1.684)

จากตาราง 2 พบว่า ค่าทดสอบ t เท่ากับ 26.68 คะแนนทดสอบโดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 8.69 ($\bar{X} = 8.69$, S.D. = 2.05) คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 15.69 ($\bar{X} = 15.69$, S.D. = 2.43) และค่า Sig. เท่ากับ .00 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนด (.05) แสดงว่าผลการเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สรุปได้ว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ด้วยกิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเพลง มีความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ด้วยกิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเพลง โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วเทียบกับเกณฑ์

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ด้วยกิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเพลง โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วเทียบกับเกณฑ์

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน	2.31	0.83	ปานกลาง
2. นักเรียนมีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นร่วมกันในชั้นเรียน จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	1.67	0.96	ปานกลาง
3. เนื้อหาในกิจกรรมมีความหลากหลาย น่าสนใจ และความยากง่ายเหมาะสมกับระดับของผู้เรียน	2.90	0.31	มาก
4. กิจกรรมที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้มีความหลากหลายน่าสนใจ	2.38	0.94	มาก
5. กิจกรรมการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียนภาษาอังกฤษ	2.69	0.73	มาก
6. กิจกรรมการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียน และเพื่อนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมากยิ่งขึ้น	2.69	0.61	มาก
7. นักเรียนสามารถนำความรู้จากการจัดกิจกรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	2.38	0.94	มาก

ตาราง 3 (ต่อ)

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
8. นักเรียนมีความรู้ และความสนใจคำศัพท์ภาษาอังกฤษมากขึ้น	2.79	0.41	มาก
9. เพลงที่ใช้ในการจัดกิจกรรมมีความสนุกสนาน และง่ายต่อการจดจำคำศัพท์มากยิ่งขึ้น	2.72	0.46	มาก
เฉลี่ยโดยรวม	2.50	0.37	มาก

จากตาราง 3 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ด้วยกิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเพลง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 2.50, S.D. = 0.37) และเมื่อแยกเป็นรายข้อเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อเนื้อหาในกิจกรรมมีความหลากหลาย น่าสนใจ และความยากง่ายเหมาะสมกับระดับของผู้เรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 2.90, S.D. = 0.31) รองลงมา คือ นักเรียนมีความรู้ และความสนใจคำศัพท์ภาษาอังกฤษมากขึ้น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 2.79, S.D. = 0.41) และเพลงที่ใช้ในการจัดกิจกรรม มีความสนุกสนาน และง่ายต่อการจดจำคำศัพท์มากยิ่งขึ้น ระดับมาก ($\bar{X}$ = 2.72, S.D. = 0.46)

สรุปผล

1. ผลของการจัดกิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเพลงสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 79.01/78.46 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 ที่กำหนด
2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้กิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเพลง มีความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. นักเรียนมีความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้กิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเพลง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 2.50, S.D. = 0.37)

อภิปรายผล

จากการวิจัย เรื่องการพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ด้วยกิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเพลงสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยข้างต้นมาอภิปรายตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. ผลของการจัดกิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเพลงสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 79.01/78.46 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 ที่กำหนด หมายความว่า นักเรียนได้คะแนนจากการทดสอบความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษในระหว่างเรียนการสอนในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งหมด รวมกันคิดเป็นร้อยละ 79.01 และคะแนนหลังเรียนจากการทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 78.46 แสดงว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แผนจัดการเรียนการสอนเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ด้วยกิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเพลงสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้วิจัยได้ศึกษา โดยวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดระดับชั้นประถมศึกษา

ปีที่ 1 รายวิชาภาษาอังกฤษ เพื่อกำหนดโครงสร้างเนื้อหา จุดประสงค์การเรียนรู้ และชั่วโมงในการสอน ศึกษาเกี่ยวกับความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ หลักการและวิธีการสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ และการวัดและประเมินผล การเรียนรู้คำศัพท์ รวมถึงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเพลง เพื่อกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน และมีผลประเมินความเหมาะสม ความตรงตามเนื้อหา ตลอดจนวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ชื่อเรื่อง เนื้อหา ความคิดรวบยอด และจุดประสงค์การเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.50) กิจกรรมการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ด้วยกิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเพลงเป็นกิจกรรมการใช้ภาษาของผู้เรียนมากกว่าเน้นถึงหลักเกณฑ์การใช้ภาษา ให้ความสำคัญกับความคล่องแคล่วในการใช้ภาษาและความถูกต้องด้วย ซึ่งผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการใช้ภาษาร่วมกับเพลงภาษาอังกฤษ โดยการใช้เพลงนำเข้าสู่บทเรียนเพื่อสร้างความสนใจ ซึ่งสามารถใช้ดำเนินการสอนเพื่อจดจำรายละเอียดได้แม่นยำ และยังใช้สรุปบทเรียนหรือใช้เพลงสอนเนื้อหา เพื่อพัฒนาความรู้คำศัพท์ให้แก่ผู้เรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม ผู้เรียนเรียนรู้คำศัพท์ทางอ้อมโดยการฟังเพลง และเรียนรู้คำศัพท์ทางตรงจากการที่ผู้สอนสอนในชั้นเรียน ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพได้ เพราะนอกจากจะทำให้การเรียนการสอนแต่ละครั้งไม่เบื่อแล้วยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนเกิดความพอใจสนุกสนานและจดจำเรื่องราวต่าง ๆ ได้รวดเร็ว แม่นยำเป็นเวลานาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของประภัสสร พิงอินทร์ (2552, 77-79) เรื่องการพัฒนาชุดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะการฟัง การพูดภาษาอังกฤษโดยใช้เพลงสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชายเขาวิทยา อำเภอมือง จังหวัดอุดรธานี พบว่าชุดการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ 83.24/89.49 ซึ่งมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 70/70 ที่กำหนดไว้ เนื่องจากการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนานมีชีวิตชีวา และไม่ตึงเครียดทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ และสามารถพัฒนาทักษะทางภาษาได้ดีผ่านกิจกรรมการร้องเพลง รวมถึงเพลงที่เลือกมาประกอบการจัดการเรียนการสอนมีเนื้อหา การออกเสียง ความหมาย และท่าทางประกอบเพลง สอดคล้องกับหลักสูตร และเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน

2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ด้วยกิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเพลง มีความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนทดสอบหลังเรียนสูงกว่าคะแนนทดสอบก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ด้วยกิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเพลง ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีการใช้บทเพลงประกอบการสอนในกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีการฝึกฝนอย่างเป็นธรรมชาติในสถานการณ์ทางภาษาที่ผู้วิจัยได้กำหนด มีการเลือกเพลงประกอบการสอนที่มีลักษณะเพลงที่นักเรียนสามารถฟังจนติดหู ไม่ยาวเกินไป หรือร้องจนติดปาก และมีความสนุกไพเราะเหมาะสมกับวัย มีคำศัพท์ใหม่ในโครงสร้างประโยคที่เรียนแล้วประมาณ 3-5 คำ และเป็นคำที่มองเห็นภาพสาธิตได้เป็นรูปธรรมมากกว่านามธรรม หรือแสดงท่าทางประกอบตามเพลงได้ จึงช่วยทำให้บทเรียนน่าสนใจ สนุกสนาน เพลิดเพลินช่วยสร้างแรงจูงใจให้แก่เด็กนักเรียนในการเรียน ทำให้จดจำเนื้อหาได้ยาวนาน และส่งผลในการพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ของนักเรียนได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิโรจน์ ประรัมย์ (2561 : 100) เรื่องผลการใช้กิจกรรมเพลงเพื่อส่งเสริมความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ และความรู้คำศัพท์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่าความรู้ด้านคำศัพท์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 สูงกว่าก่อนเรียนโดยใช้กิจกรรมเพลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เนื่องจากการเลือกใช้เพลงที่มีเนื้อหาน่าสนใจ เหมาะสมกับระดับความสามารถของผู้เรียน มีจำนวนคำศัพท์ใหม่ที่ไม่มาก และยากเกินไป เป็นคำศัพท์ที่ผู้เรียนรู้จักสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศุภวรัญ ชูมี (2557 : 54-58) เรื่องการศึกษาผลการใช้เพลงประกอบการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านกาบัง จังหวัดสตูล การใช้เพลงประกอบการสอน ทำให้นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เนื่องจากเพลงเป็นเครื่องมือที่สามารถสร้างความสนใจ

โดยเฉพาะการนำเสนอคำศัพท์ผ่านบทเพลง เป็นสื่อและวิธีการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ และส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้ ทั้งนี้ลักษณะของบทเพลงประกอบการสอน ต้องมีความเหมาะสมกับการพัฒนาความสามารถด้านคำศัพท์ของผู้เรียน ทั้งระดับของภาษาที่ใช้ การเรียบเรียงท่วงทำนอง ที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเข้าใจความหมายของคำศัพท์ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธิมาพร สล่งสุข (2555 : 74-75) เรื่องการเปรียบเทียบความสามารถในการจำคำศัพท์และเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนโดยใช้เพลงและเกมประกอบการสอน พบว่า ความสามารถในการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากการสอนด้วยเพลงและเกมสามารถทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่าการเรียนมีความหมาย น่าสนใจ สนุกสนาน ไม่เกิดความเบื่อหน่าย ได้ฝึกออกเสียงคำศัพท์ และสามารถจดจำคำศัพท์ได้อย่างรวดเร็ว แม่นยำเป็นเวลานาน

3. นักเรียนมีความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ด้วยกิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเพลง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.50$, S.D. = 0.37) และเมื่อแยกเป็นรายข้อเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อเนื้อหาในกิจกรรมมีความหลากหลาย น่าสนใจ และความยากง่ายเหมาะสมกับระดับของผู้เรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.90$, S.D. = 0.31) รองลงมา คือ นักเรียนมีความรู้ และความสนใจคำศัพท์ภาษาอังกฤษมากขึ้น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.79$, S.D. = 0.41) และเพลงที่ใช้ในการจัดกิจกรรมมีความสนุกสนาน และง่ายต่อการจดจำคำศัพท์มากยิ่งขึ้น ระดับมาก ($\bar{X} = 2.72$, S.D. = 0.46) ทั้งนี้เนื่องจากการใช้บทเพลงประกอบการสอนในกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ที่มีลักษณะเพลงที่นักเรียนสามารถฟังจนติดหู ไม่ยาวเกินไป หรือร้องจนติดปาก และมีความสนุกไพเราะเหมาะสมกับวัย มีคำศัพท์ใหม่ในโครงสร้างประโยคที่เรียนแล้ว ประมาณ 3-5 คำ และเป็นคำที่มองเห็นภาพสาธิตได้เป็นรูปธรรมมากกว่านามธรรม หรือแสดงท่าทางประกอบตามเพลงได้ จึงช่วยให้บทเรียนน่าสนใจ สนุกสนานเพลิดเพลินช่วยสร้างแรงจูงใจให้แก่เด็กนักเรียนในการเรียน จึงทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของวีโรจน์ ประมัย (2561 : 101-102) เรื่องผลการใช้กิจกรรมเพลงเพื่อส่งเสริมความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ และความรู้คำศัพท์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อการใช้กิจกรรมเพลงเพื่อส่งเสริมทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ และความรู้ด้านคำศัพท์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในภาพรวมความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจเพราะเพลงช่วยให้เรียนรู้เนื้อหาได้เร็วขึ้น ช่วยเปิดโอกาสฝึกใช้คำศัพท์ และการจำคำศัพท์ได้ง่ายขึ้น และสอดคล้องกับผลการวิจัยของประภัสสร พึ่งอินทร์ (2552 : 80) เรื่องการพัฒนาชุดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะการฟังการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้เพลง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชายเขาวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนในภาพรวมในระดับพึงพอใจมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ และการฝึกทักษะภาษาอังกฤษได้อย่างเต็มที่ผ่านเพลง

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ สรุปได้ว่า การพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ด้วยกิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเพลง เป็นกิจกรรมที่มีการใช้บทเพลงประกอบการสอนในกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีการฝึกฝนอย่างเป็นธรรมชาติในสถานการณ์ทางภาษาที่กำหนด และช่วยพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์จากการเลือกเพลงประกอบการสอน ที่มีลักษณะเพลงที่นักเรียนสามารถฟังจนติดหู ไม่ยาวเกินไป หรือร้องจนติดปาก และมีความสนุกไพเราะเหมาะสมกับวัย จึงช่วยทำให้บทเรียนน่าสนใจ สนุกสนานเพลิดเพลิน ช่วยสร้างแรงจูงใจให้แก่เด็กนักเรียนในการเรียน ทำให้จดจำเนื้อหาไว้นาน อีกทั้งยังเป็นกิจกรรม

ที่นักเรียนมีความพึงพอใจเป็นอย่างมาก ดังนั้น กิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเพลง จึงมีความเหมาะสมในการนำไปใช้ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเพิ่มพูนความรู้ด้านคำศัพท์ และทักษะทางภาษาอังกฤษได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ด้วยกิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเพลง ควรเลือกใช้เพลงที่มีเนื้อร้องสั้นๆ เข้าใจง่าย ทำนองสนุกสนาน เนื้อหามีความสอดคล้องกับเนื้อหารายวิชา เหมาะสมกับวัย และความสนใจของนักเรียน

1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรมีการแสดงท่าทางประกอบเพลง ที่สื่อความหมายตรงกับเนื้อเพลง จึงจะทำให้ นักเรียนเข้าใจความหมายของคำศัพท์ในเนื้อเพลง สามารถไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และควรคำนึงถึง เวลา สถานที่ และอุปกรณ์ที่ต้องใช้ ครูมีการดูแลอย่างใกล้ชิด เพื่อไม่ให้เป็นการรบกวนการเรียนของนักเรียนห้องอื่น ๆ

1.3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรจัดให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดเตรียมหาสื่ออุปกรณ์ หรือร่วมกันประดิษฐ์สื่อ หรือร่วมกันออกแบบท่าทางประกอบเพลง เพื่อให้นักเรียนเกิดความภูมิใจและเป็นการกระตุ้นความสนใจ ความอยากรู้อยากเรียน ในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ครูกำหนดขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ด้วยกิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเพลง กับนักเรียนระดับชั้นอื่น ๆ เพื่อจะสรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้การสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเพลง เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับนักเรียนในระดับชั้นใด

2.2 ควรทำการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบวิธีการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารร่วมกับเพลง กับวิธีการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารร่วมกับวิธีการอื่น ๆ เช่น การสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารร่วมกับเกม หรือการสอนร่วมกับการใช้บทบาทสมมติ เป็นต้น

2.3 ควรทำการศึกษาความสามารถในการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการสอนร่วมกับเพลงในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ การงานอาชีพและเทคโนโลยี เป็นต้น เพื่อใช้เพลงเป็นเครื่องมือสร้างความสนใจ เป็นสื่อ และวิธีการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ และส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้ของนักเรียนด้วย

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กรมวิชาการ. (2540). *แนวทางการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

ธิมาพร สล่งสุข. (2555). *การเปรียบเทียบความสามารถในการจำคำศัพท์และเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนโดยใช้เพลงประกอบกับเกมประกอบ*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ. ลพบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

- ประภัสสร พึ่งอินทร์. (2552). การพัฒนาชุดการเรียนรู้การสอนทักษะการฟัง การพูดภาษาอังกฤษโดยใช้เพลง สำหรับนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชายเขาวิทยา จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
หลักสูตรและการสอน. อุดรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- วิโรจน์ ประรัมย์. (2561). ผลการใช้กิจกรรมเพลงเพื่อส่งเสริมความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษและความรู้ด้านคำศัพท์
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้.
บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ศุภวีย์ ชูมี. (2557). ผลการใช้เพลงประกอบการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ
และความคงทนในการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านกาแบง จังหวัดสตูล.
วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ศิริวรรณ ไสภักดิ์พิงษ์. (2544). การใช้เกมประกอบการสอนเพื่อสร้างความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ ของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. สารนิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษในฐานะ
ภาษาต่างประเทศ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- Bonnef, A., Faita, F., Peretz, I. and Besson, M. (2001). *Divided attention between lyrics and tunes of operatic songs: evidence for independent processing*. Perception and Psychophysics, 63(7), 1201-1213.
- Crystal, D. (1997). *English as a global language*. Cambridge: Cambridge University Press.
- DeAndres, V. (2002). The influence of affective variable on EFL/ESL learning and teaching. *The journal of Imagination in Language Learning and Teaching*, 7(3), 92-97.
- Kathleen, B.E. (1999). Speaking: a critical skill and a challenge. *CALICO*, 16(3), 277.
- Khamkhien, A. (2011). Teaching English Speaking and English Speaking Tests in the Thai Context: A Reflection from Thai Perspective. *English Language Teaching*, 3(1), 185-189.
- Krashen, S.D. and Terrell, D.T., (1988). *The natural approach: language acquisition in classroom*. Great Britain: Pergamon Germany Press.
- Lake, R. (2002). Enhancing acquisition through music. *The journal of Imagination in Language Learning and Teaching*, 7(3), 98-107.
- Larsen-Freeman, D. (2000). *Techniques and Principles in Language Teaching* (2nd ed.). Oxford: OUP.
- Li, X. and Brand, M. (2009). Effectiveness of music on vocabulary acquisition, language usage and meaning for mainland Chinese ESL learners. *Music education*, 36(1), 73-84.
- McCarthy, B. (1997). A tale of four learner: 4 MAT learning styles. *Eric Accession : NISC Discover Report*, 46-51.
- Moon, J. (2005). *Children learning English*. Oxford: Macmillan Publishers.
- Murphy, T. (1990). The song stuck in my head phenomenon: a melodic din in the LAD?. *System*, 18(1), 53-64.
- Nation, I.S.P. (2008). *Teaching and Learning Vocabulary*. New York: Newbury House Publishers.
- Wallerstein, Harvey. (1971). *Dictionary of Psychology* : Maryland : Penguin Book Inc.
- Weikart, P. (1998). *Teaching movement and dance: a sequential approach to rhythmic movement*. Ypsilanti, MI: High/Scope Press.

การสร้างแบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์ หน่วยการเรียนรู้ ไฟฟ้ากระแสตรง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

A Construction of Performance Evaluation Form of Experimental Physics in Learning Unit of Direct Current Electricity for Muthayomsuksa 5 Students

สุริยา โพธิ์เปี้ยศรี¹ และ อรุณช วรอาศวกา²
Suriya Phopiasri¹ and Oranuch Wara-asawapati Srisa-ard²

Received : 7 ต.ค. 2563

Revised : 24 ธ.ค. 2563

Accepted : 25 ธ.ค. 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างแบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์ หน่วยการเรียนรู้ ไฟฟ้ากระแสตรง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และ 2) หาคุณภาพของแบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2562 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จำนวน 62 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น

ผลการวิจัยพบว่า 1) การสร้างแบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์ มีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่าตั้งแต่ 0.80 ถึง 1.00 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อเฉลี่ยของแบบวัด มีค่าตั้งแต่ 0.350 ถึง 0.778 ค่าความเชื่อมั่นของผู้ประเมิน มีค่าตั้งแต่ 0.981 ถึง 0.989 และค่าความเชื่อมั่นเฉลี่ยของแบบวัด มีค่าตั้งแต่ 0.891 ถึง 0.911 2) การหาคุณภาพของแบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์ ค่าความเที่ยงตรงตามสภาพเฉลี่ยของแบบวัด มีค่าตั้งแต่ 0.927 ถึง 0.957 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อเฉลี่ยของแบบวัด มีค่าตั้งแต่ 0.431 ถึง 0.753 ค่าความเชื่อมั่นของผู้ประเมิน มีค่าตั้งแต่ 0.987 ถึง 0.990 และค่าความเชื่อมั่นเฉลี่ยของแบบวัด มีค่าตั้งแต่ 0.903 ถึง 0.931

คำสำคัญ : แบบวัดภาคปฏิบัติ, การทดลองทางฟิสิกส์, ไฟฟ้ากระแสตรง

Abstract

The purposes of this research were (1) to construct of performance evaluation form of experimental physics in learning unit of direct current electricity for Muthayomsuksa 5 students and (2) to evaluate the quality of performance evaluation form of experimental physics. The sample of this research was selected by purposive sampling of 62 students in Muthayomsuksa 5 students in the academic year 2019. The research tool was performance evaluation form of experimental physics. The statistics used for analyzing the collected data were mean, standard deviation, discrimination, and reliability.

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม อีเมล: phopiasri.su@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Master Student, Program in Educational Research and Evaluation, Faculty of Education, Mahasarakham University,
Email: phopiasri.su@gmail.com

² Assistant Professor, Ph.D., Lecturer in Faculty of Education, Mahasarakham University

The results showed that 1) the construction of performance evaluation form of experimental physics had content validity based on index of consistency (IOC) values ranging from 0.80 to 1.00, average of discrimination values ranging from 0.350 to 0.778, Inter-rater reliability values ranging from 0.981 to 0.989, average of reliability values of instruments ranging from 0.891 to 0.911 and 2) an evaluation the quality of performance evaluation form of experimental physics showed that average of concurrent validity values are ranging from 0.927 to 0.957, average of discrimination values are ranging from 0.431 to 0.753. Inter-rater reliability values are ranging from 0.900 to 0.933. and average of reliability values of instruments are ranging from 0.903 to 0.931.

Keywords : Performance evaluation form, Experimental physics, Direct Current Electricity

บทนำ

การวัดภาคปฏิบัติ เป็นการวัดผลงานที่ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติที่สามารถวัดได้ทั้งกระบวนการและผลงาน ในสถานการณ์จริงหรือในสถานการณ์จำลอง ซึ่งจะเหมาะสมกับวิชาที่เน้นการปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี และสามารถวัดควบคู่ไปกับการวัดภาคทฤษฎี คือ การใช้แบบทดสอบ การวัดภาคปฏิบัติเป็นการวัดด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) โดยตรง โดยที่ผู้วัดจะใช้การสังเกตวัดการปฏิบัติงานของผู้ถูกวัด และการวัดผลภาคปฏิบัติมีความยุ่งยากประการหนึ่ง คือ การตรวจให้คะแนนจะเหมือนกับการตรวจข้อสอบแบบอัตนัย ซึ่งขึ้นอยู่กับผู้ตรวจหรือผู้ประเมินอาจมีความลำเอียง ขาดความคงเส้นคงวา (สมนึก ภักทิษณี, 2560 : 50-56) ดังนั้นในกระบวนการสร้างแบบวัดประเภทนี้จึงต้องมีการตรวจสอบความเชื่อมั่นของผู้ประเมิน โดยให้ผู้ประเมินตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป ประเมินการปฏิบัติของแต่ละคนหรือเป็นกลุ่มในกลุ่มเดิม แล้วนำผลที่ได้มาหาความเชื่อมั่นของผู้ประเมิน ซึ่งก็คือความสอดคล้องในการประเมินนั่นเอง (บุญชม ศรีสะอาด, 2543 : 61)

การใช้การปฏิบัติในการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ แม้จะเป็นที่ยอมรับว่ามีความสำคัญและมีคุณค่าต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ เพราะเป็นส่วนสำคัญที่เป็นตัวเชื่อมโยงความรู้และทักษะทางวิทยาศาสตร์ไปสู่ชีวิตจริง เป็นต้นว่าให้รู้จักการลงมือทำงาน ทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย ทำให้เรียนรู้จากกระบวนการคิดและทำงานเชิงวิทยาศาสตร์ ส่งเสริมการหาความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ เป็นทักษะที่สามารถนำไปใช้ได้ สถานการณ์จริงนอกห้องเรียน อีกทั้งโรงเรียนและรัฐได้ลงทุนไป ในภาคปฏิบัติมากมาย แต่ในทางปฏิบัติแล้วไม่เคยได้รับความสำคัญอย่างจริงจัง เพราะแม้จะมีการการสอนเกิดขึ้นจริงในโรงเรียน แต่ไม่มีการประเมินผลว่านักเรียนได้บรรลุถึงจุดประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่อย่างไร ทำให้ผู้เรียนและผู้สอนก็มักจะละเลยภาคปฏิบัติในที่สุด และในการวัดภาคปฏิบัติในวิชาวิทยาศาสตร์ แม้จะให้ความสำคัญกับภาคปฏิบัติแต่ไม่มีการประเมินผลหรือถ้ามีส่วนมากที่มีปฏิบัติอยู่ก็จะมีการประเมินผลการเรียนรู้ด้านการปฏิบัติบ้าง แต่ก็จะเป็นการประเมินจากงานเขียน เป็นต้นว่า การประเมินจากรายงานหรือการทดสอบโดยใช้ข้อเขียน กล่าวคือการประเมินจากรายงานที่นักเรียนเขียนส่ง หลังจากการทำปฏิบัติการเสร็จแล้ว ส่วนมากการประเมินจากรายงานมักจะทำได้คร่าว ๆ ในด้านการตั้งปัญหา และคำตอบสำหรับการแก้ปัญหา การแปลข้อมูล ไม่ได้ประเมินการปฏิบัติจริง ส่วนการทดสอบโดยใช้ข้อสอบที่เขียนเป็นการสอบเกี่ยวกับภาคปฏิบัติ ไม่ใช้การสอบภาคปฏิบัติจริง ข้อสอบอาจจะประเมินความรู้ที่ได้จากการทำการทดลอง การวางแผน การรู้จักชื่อเครื่องมือ หรือบอกประโยชน์ของเครื่องมือ แต่ไม่สามารถวัดได้ว่านักเรียนรู้จักใช้หรือไม่ (สุนีย์ คล้ายนิล, ปรีชาญู เดชศรี และอัมพิกา ประโมจันย์, 2550 : 28-30) ซึ่งสอดคล้องกับนิเชต สุนทรพิทักษ์ (2533 : 31) ที่กล่าวว่า ในการประเมินผลด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ส่วนใหญ่จะเป็นการวัดด้านความรู้มากกว่าด้านการปฏิบัติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับลักษณะของวิชาวิทยาศาสตร์ เนื่องจากเป็นวิชาที่ว่าด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้อันเกิดจากการฝึกฝนและได้ปฏิบัติจริง โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์อย่างเป็นระบบ ทำให้ไม่สามารถตัดสินได้ว่านักเรียนมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับใด ควรจะปรับปรุงข้อบกพร่องของนักเรียนในทักษะใดบ้าง นอกจากนี้ ธงชัย ชิวปรีชา (2537 : 3) ได้สรุปเกี่ยวกับ

สภาพปัญหาการวัดผลการเรียนการสอนไว้ว่า ปัญหาการวัดผลการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ที่สำคัญ ได้แก่ การมุ่งเน้นการวัดและประเมินพุทธิพิสัยเป็นส่วนใหญ่ ส่วนการวัดประเมินผลด้านจิตพิสัยและทักษะพิสัยน้อยมาก รวมทั้งเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและการประเมินผลส่วนใหญ่เป็นเพียงข้อสอบแบบเลือกตอบ ซึ่งมีข้อจำกัดอยู่หลาย ดังนั้นในการวัดภาคปฏิบัติจึงควรมีเครื่องมือในการวัดและประเมินผลที่ดีมีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับจตุภูมิ เขตจัตุรัส (2560 : 48) ที่กล่าวว่า ในการประเมินภาคปฏิบัติครูผู้สอนต้องสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ประกอบการประเมิน เช่น แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบประเมิน แบบมาตราประมาณค่า แบบบันทึกพฤติกรรม แบบตรวจสอบรายการ แบบบันทึกผลการปฏิบัติ เป็นต้น และควรมีเกณฑ์การให้คะแนนเพื่อนำไปใช้ในการประเมินตัดสินต่อไป

จากการสืบค้นงานวิจัยในประเทศไทยจากระบบฐานข้อมูลออนไลน์ในช่วงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 จนถึงปัจจุบัน พบว่างานวิจัยเกี่ยวกับการสร้างแบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองวิทยาศาสตร์มีจำนวนน้อยมาก และยังพบว่าไม่มีงานวิจัยเกี่ยวกับการสร้างแบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองในวิชาฟิสิกส์โดยตรงอีกด้วย ซึ่งงานวิจัยที่พบดังกล่าว ส่วนใหญ่ลักษณะของแบบวัดภาคปฏิบัติเป็นแบบสังเกตการปฏิบัติชนิดมาตราส่วนประมาณค่า และใช้ควบคู่กับแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาคู่มือวัดผลประเมินผลวิทยาศาสตร์ และหนังสือคู่มือครูของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พบว่ามีการเสนอตัวอย่างแบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองไว้บ้างบางส่วน ซึ่งเป็นการวัดและประเมินผลแบบภาพรวม แต่ยังไม่พบแบบวัดที่เฉพาะเจาะจงสำหรับแต่ละกิจกรรมการทดลองนั้น ๆ

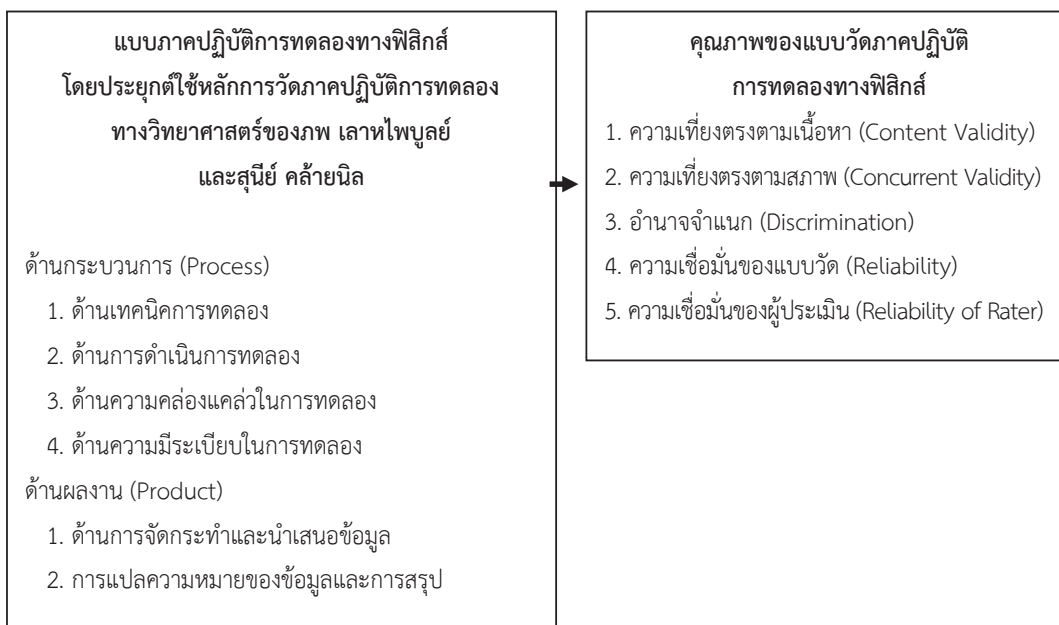
จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนวิชาฟิสิกส์ โดยมีการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นทั้งภาคปฏิบัติควบคู่ไปกับภาคทฤษฎี แต่ในการวัดภาคปฏิบัติการทดลองยังขาดเครื่องมือวัดที่ดีและมีคุณภาพ ในด้านความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรงในการตัดสินใจ หรือบ่งชี้ความสามารถของนักเรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตรงตามมาตรฐานกำหนดไว้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะสร้างแบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์ หน่วยการเรียนรู้ ไฟฟ้ากระแสตรง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เพื่อใช้วัดความสามารถของนักเรียนเป็นรายบุคคลในการปฏิบัติการทดลองและการรายงานผลการทดลอง ซึ่งครอบคลุมการวัดภาคปฏิบัติทั้งด้านกระบวนการ (Process) และด้านผลงาน (Product) โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบแยกองค์ประกอบ (Analytic Rubric)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างแบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์ หน่วยการเรียนรู้ ไฟฟ้ากระแสตรง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
2. เพื่อหาคุณภาพของแบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์ หน่วยการเรียนรู้ ไฟฟ้ากระแสตรง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

กรอบแนวคิด

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแสดงกรอบแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีวิธีการประเมินผลปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ของภพ เลหาพิบูลย์ (2540 : 309-313) และแนวคิดของ สุนีย์ คล้ายนิล, ปรีชาญ เดชศรี และอัมพิกา ประโมจน์ย์ (2550 : 31) มาประยุกต์ใช้เป็นแบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์ ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิด การสร้างแบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์ หน่วยการเรียนรู้ ไฟฟ้ากระแสตรง
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการงานวิจัย เรื่องสร้างแบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์ หน่วยการเรียนรู้ ไฟฟ้ากระแสตรง
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยได้เสนอรายละเอียดขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 แผนการเรียนวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ ภาคเรียนที่ 2
ปีการศึกษา 2562 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จำนวน 3,439 คน จาก 55 โรงเรียน
(สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24, 2562 : 39)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 แผนการเรียนวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ ภาคเรียนที่ 2
ปีการศึกษา 2562 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จำนวน 62 คน จาก 2 โรงเรียน ๆ ละ
1 ห้อง ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) โดยเลือกจากโรงเรียนที่มีความพร้อมด้านห้องปฏิบัติการ
วิทยาศาสตร์ และอุปกรณ์การทดลองทางวิทยาศาสตร์ รวมทั้งใช้หลักสูตรและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นแนวทาง
เดียวกัน คือ โรงเรียนอนุกุลนารี และโรงเรียนยางตลาดวิทยาคาร

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อใช้สำหรับ
วัดความสามารถของนักเรียนเป็นรายบุคคลในการปฏิบัติการทดลอง และการรายงานผลการทดลองทางฟิสิกส์ หน่วยการเรียนรู้

ไฟฟ้ากระแสตรง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 3 ฉบับ ได้แก่ ฉบับที่ 1 การทดลองกฎของโอห์ม จำนวน 11 ข้อ ฉบับที่ 2 การทดลองหาความสัมพันธ์ระหว่างความต่างศักย์ระหว่างขั้วแบตเตอรี่กับกระแสไฟฟ้าในวงจร จำนวน 11 ข้อ และฉบับที่ 3 การทดลองหาอีเอ็มเอฟสมมูล และความต้านทานภายในสมมูลของแบตเตอรี่ จำนวน 19 ข้อ โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนน แบบแยกองค์ประกอบ (Analytic Rubric) และแบบวัดแต่ละฉบับมีรายละเอียดแบ่งออกเป็น 6 ด้าน ซึ่งจะครอบคลุม การวัดภาคปฏิบัติ ทั้งด้านกระบวนการ (Process) และด้านผลงาน (Product) ได้แก่ ด้านกระบวนการ (Process) มี 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านเทคนิคการทดลอง ด้านการดำเนินการทดลอง ด้านความคล่องแคล่ว และด้านความมีระเบียบ ซึ่งวัดโดย อาศัยการสังเกตในขณะที่นักเรียนปฏิบัติกรทดลอง ส่วนด้านผลงาน (Product) มี 2 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการจัดกระทำ และนำเสนอข้อมูล และด้านการแปลความหมายของข้อมูลและการสรุป ซึ่งวัดโดยอาศัยการตรวจรายการผลการทดลอง ของนักเรียน ตัวอย่างรายการประเมินและเกณฑ์การให้คะแนนของแบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์ ดังตาราง 1

ตาราง 1 ตัวอย่างรายการประเมินและเกณฑ์การให้คะแนนของแบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์

ประเด็นที่วัด	รายการประเมิน	เกณฑ์การให้คะแนน
ความสามารถ		
ด้านกระบวนการ (Process)		
ด้านเทคนิคการทดลอง	การเลือกใช้อุปกรณ์/เครื่องมือในการทดลอง กฎของโอห์มได้ถูกต้องและครบถ้วน ได้แก่ 1) แบตเตอรี่พร้อมกระบะ 2) แอมมิเตอร์ 3) โวลต์มิเตอร์ 4) สายไฟพร้อมปากหนีบ และ 5) ลวดนิโครมยาว 50 เซนติเมตร (หรือตัวต้านทานขนาด 8-15 โอห์ม)	2 เมื่อ เลือกใช้อุปกรณ์/เครื่องมือในการทดลอง ได้ถูกต้องและครบถ้วนทั้ง 5 รายการ 1 เมื่อ เลือกใช้อุปกรณ์/เครื่องมือในการทดลอง ได้ถูกต้อง เพียง 3-4 รายการ 0 เมื่อ เลือกใช้อุปกรณ์/เครื่องมือในการทดลอง ถูกต้อง เพียง 1-2 รายการ หรือเลือกใช้ไม่ถูกต้องเลย
ด้านการดำเนินการทดลอง	การต่อสายไฟ ลวดนิโครม และแบตเตอรี่ เข้าด้วยกันให้เป็นวงจรปิดได้อย่างถูกต้อง	2 เมื่อ ปฏิบัติได้ถูกต้องด้วยตนเอง 1 เมื่อ ปฏิบัติได้ถูกต้องเมื่อครูชี้แนะเพิ่มเติมเล็กน้อย 0 เมื่อ ปฏิบัติไม่ได้เลยต้องให้ครูชี้แนะเพิ่มเติมทั้งหมด
ด้านความคล่องแคล่วในการทดลอง	การปฏิบัติการทดลองด้วยความคล่องแคล่ว และเสร็จทันเวลาที่กำหนดได้	2 เมื่อ ปฏิบัติด้วยความคล่องแคล่ว และเสร็จทันเวลา 1 เมื่อ ปฏิบัติด้วยความคล่องแคล่ว แต่เสร็จไม่ทันเวลา 0 เมื่อ ปฏิบัติไม่คล่องแคล่ว และเสร็จไม่ทันเวลา
ด้านความมีระเบียบในการทดลอง	การจัดพื้นที่สำหรับการทดลองเรียบร้อย เหมาะสม และการจัดวางอุปกรณ์/เครื่องมือ ให้ใช้ได้สะดวกในขณะที่ปฏิบัติการทดลอง	1 เมื่อ จัดพื้นที่และวางอุปกรณ์/เครื่องมือ อย่างเป็นระเบียบเหมาะสม 0 เมื่อ จัดพื้นที่และวางอุปกรณ์/เครื่องมือ ไม่เป็นระเบียบ

ตาราง 1 (ต่อ)

ประเด็นที่วัด ความสามารถ	รายการประเมิน	เกณฑ์การให้คะแนน
ด้านผลงาน (Product)		
ด้านการจัด กระทำ และนำเสนอ ข้อมูล	การออกแบบตารางนำเสนอข้อมูล ผลการทดลองได้อย่างถูกต้องเหมาะสม โดยต้องประกอบด้วยจำนวนแบตเตอรี่ ความต่างศักย์ และกระแสไฟฟ้า	2 เมื่อ ออกแบบตารางได้เหมาะสม และบันทึกข้อมูลถูกต้องครบถ้วน 1 เมื่อ ออกแบบตารางได้เหมาะสม บันทึกข้อมูลถูกต้อง แต่ไม่ครบถ้วน 0 เมื่อ ออกแบบตารางไม่เหมาะสม บันทึกข้อมูล ไม่ถูกต้องและไม่ครบถ้วน
ด้านการแปล ความหมาย ของข้อมูล และการสรุป	การสรุปผลการทดลองได้อย่างถูกต้อง โดยสรุปได้ว่า กระแสไฟฟ้าที่ผ่านลวดนิโครม แปรผันตรงกับความต่างศักย์ระหว่างปลาย ของลวดนิโครม ($I \propto V$ หรือ $I = kV$)	2 เมื่อ สรุปผลการทดลองถูกต้อง และครบถ้วน 1 เมื่อ สรุปผลการทดลองถูกต้อง แต่ไม่ครบถ้วน 0 เมื่อ สรุปผลการทดลองไม่ถูกต้อง และไม่ครบถ้วน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยจากแบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์ ดังนี้

3.1 นำแบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์ไปทดลองใช้ (Try out) ครั้งที่ 1 กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ จำนวน 5 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาข้อบกพร่องที่อาจเกิดขึ้นในการปฏิบัติการทดลองและการใช้แบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์ แล้วทำการปรับปรุงแก้ไข และทดลองใช้ (Try out) ครั้งที่ 2 กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ จำนวน 33 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง นำผลมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ค่าความเชื่อมั่นของผู้ประเมิน 2 คน ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัด เพื่อปรับปรุงแก้ไข

3.2 นำแบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์ ไปใช้ในการทดสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุคุณาริ จำนวน 30 คน และโรงเรียนยางตลาดวิทยาคาร จำนวน 32 คน รวมทั้งหมด 62 คน นำผลมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าความเที่ยงตรงตามสภาพ ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ค่าความเชื่อมั่นของผู้ประเมิน 2 คน ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัด และค่าสถิติพื้นฐาน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้นำวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป โดยวิเคราะห์หาคุณภาพของแบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์ ได้แก่ ค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ค่าความเที่ยงตรงตามสภาพ ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ค่าความเชื่อมั่นของผู้ประเมิน 2 คน และค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดภาคปฏิบัติ และหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผล

การวิจัยเรื่อง สร้างแบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์ หน่วยการเรียนรู้ ไฟฟ้ากระแสตรง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สรุปผลได้ดังนี้

1. การสร้างแบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์ หน่วยการเรียนรู้ ไฟฟ้ากระแสตรง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สรุปผลได้ดังนี้

1.1 ลักษณะของแบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์ เป็นเครื่องมือวัดความสามารถของนักเรียน เป็นรายบุคคลในการปฏิบัติการทดลองและการรายงานผลการทดลองทางฟิสิกส์ โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบแยกองค์ประกอบ (Analytic Rubric) ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ด้าน โดยจะครอบคลุมการวัดภาคปฏิบัติทั้งด้านกระบวนการ (Process) และด้านผลงาน (Product) มีจำนวน 3 ฉบับ ดังนี้

1.1.1 ฉบับที่ 1 การทดลองกฎของโอห์ม มีจำนวน 11 ข้อ

1.1.2 ฉบับที่ 2 การทดลองหาความสัมพันธ์ระหว่างความต่างศักย์ระหว่างขั้วแบตเตอรี่กับกระแสไฟฟ้า ในวงจร มีจำนวน 11 ข้อ

1.1.3 ฉบับที่ 3 การทดลองหาอีเอ็มเอฟสมมูล และความต้านทานภายในสมมูลของแบตเตอรี่ มีจำนวน 19 ข้อ

1.2 ความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของแบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์

1.2.1 ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างรายการประเมินกับนิยามเชิงปฏิบัติการของแบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์ ทั้ง 3 ฉบับ พบว่าค่าดัชนีความสอดคล้องทุกข้อ มีค่าเป็น 1.00 จึงถือว่ารายการประเมินทุกข้อวัดได้ตรงตามนิยามเชิงปฏิบัติการที่กำหนด

1.2.2 ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างรายการประเมินกับเกณฑ์การให้คะแนนของแบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์ ทั้ง 3 ฉบับ พบว่าค่าดัชนีความสอดคล้อง มีค่าตั้งแต่ 0.80-1.00 จึงถือว่าเกณฑ์การให้คะแนนที่กำหนดขึ้นมานี้ สามารถใช้เป็นเกณฑ์ในการให้คะแนนในรายการประเมินแต่ละข้อได้

แสดงว่า แบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์ที่สร้างขึ้น เป็นแบบวัดที่มีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา สามารถวัดในสิ่งที่ต้องการวัด หรือวัดได้ตรงตามจุดประสงค์ของการวัด หรือสามารถวัดได้ตรงกับเนื้อหาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เนื่องจากมีความสอดคล้องกันระหว่างนิยามเชิงปฏิบัติการ รายการประเมิน และเกณฑ์การให้คะแนน

1.3 การทดลองใช้ (Try out)

1.3.1 การทดลองใช้ (Try out) ครั้งที่ 1 สรุปผลได้ว่า นักเรียนยังไม่คุ้นเคยในการใช้อุปกรณ์/เครื่องมือ ในการปฏิบัติการทดลองบางชิ้น แต่นักเรียนทุกคนสามารถปฏิบัติการทดลองได้ทันตามเวลาที่กำหนด แสดงว่าเวลา ในการปฏิบัติการทดลองมีความเหมาะสมดี และภาษาที่ใช้สามารถสื่อความหมายได้ตรง แต่ยังขาดรายละเอียดสำคัญ บางประการในการเขียนรายงานผลการทดลองของนักเรียน เช่น ขาดการคำนวณหาค่าความต้านทาน (resistance : R) และการแปลความหมาย ข้อมูลจากผลการทดลองในการทดลองกฎของโอห์ม การเขียนสมการเชิงเส้นตรงและการแปล ความหมายข้อมูล จากผลการทดลองในการทดลองหาความสัมพันธ์ระหว่าง ความต่างศักย์ระหว่างขั้วแบตเตอรี่กับกระแสไฟฟ้า ในวงจร ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขโดยการเพิ่มรายละเอียดดังกล่าวลงในแบบรายงานผลการทดลองให้ครบถ้วนสมบูรณ์มากขึ้น

1.3.2 การทดลองใช้ (Try out) ครั้งที่ 2 สรุปผลได้ดังนี้

1.3.2.1 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์ พบว่าค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์ ทั้ง 3 ฉบับ จากการประเมินของผู้วิจัย มีค่าตั้งแต่ 0.356 ถึง 0.766 จากการประเมินของครูผู้สอน มีค่าตั้งแต่ 0.345 ถึง 0.790 และค่าอำนาจจำแนกรายข้อเฉลี่ยของแบบวัด มีค่าตั้งแต่ 0.350 ถึง 0.778 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกข้อ แสดงว่าแบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์ทั้ง 3 ฉบับ มีอำนาจ จำแนก สามารถนำไปใช้ทดสอบจริงกับกลุ่มตัวอย่างได้

1.3.2.2 ค่าความเชื่อมั่นของผู้ประเมิน 2 คน พบว่าค่าความเชื่อมั่นของผู้ประเมิน 2 คน ของแบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์ ทั้ง 3 ฉบับ มีค่าตั้งแต่ 0.981 ถึง 0.989 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า แบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์ มีความเชื่อมั่นของผู้ประเมินทุกฉบับ สามารถนำไปใช้ทดสอบจริงกับกลุ่มตัวอย่างได้

1.3.2.3 ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดภาคปฏิบัติการทดลอง พบว่าค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์ ทั้ง 3 ฉบับ จากการประเมินของผู้วิจัย มีค่าตั้งแต่ 0.891 ถึง 0.913 จากการประเมินของครูผู้สอน มีค่าตั้งแต่ 0.891 ถึง 0.908 และค่าความเชื่อมั่นเฉลี่ยของแบบวัด มีค่าตั้งแต่ 0.891 ถึง 0.911 แสดงว่าแบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์มีความเชื่อมั่นทุกฉบับ สามารถนำไปใช้ทดสอบจริงกับกลุ่มตัวอย่างได้

2. การหาคุณภาพของแบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์ สรุปผลได้ดังนี้

2.1 ค่าความเที่ยงตรงตามสภาพของแบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์ ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตาราง 2

ตาราง 2 ค่าความเที่ยงตรงตามสภาพของแบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์

แบบวัดภาคปฏิบัติ	ฉบับที่ 1			ฉบับที่ 2			ฉบับที่ 3		
	ผู้วิจัย	ครูผู้สอน	เฉลี่ย	ผู้วิจัย	ครูผู้สอน	เฉลี่ย	ผู้วิจัย	ครูผู้สอน	เฉลี่ย
ค่าความเที่ยงตรงตามสภาพของแบบวัด	0.936*	0.917*	0.927*	0.946*	0.938*	0.942*	0.958*	0.956*	0.957*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 2 พบว่าค่าความเที่ยงตรงตามสภาพของแบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์ ทั้ง 3 ฉบับ จากการประเมินของผู้วิจัย มีค่าตั้งแต่ 0.936 ถึง 0.958 จากการประเมินของครูผู้สอน มีค่าตั้งแต่ 0.917 ถึง 0.956 และค่าความเที่ยงตรงตามสภาพเฉลี่ยของแบบวัดมีค่าตั้งแต่ 0.927 ถึง 0.957 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าแบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์มีความเที่ยงตรงตามสภาพในระดับสูง

2.2 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์ ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังตาราง 3

ตาราง 3 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ								
	ฉบับที่ 1			ฉบับที่ 2			ฉบับที่ 3		
	ผู้วิจัย	ครูผู้สอน	เฉลี่ย	ผู้วิจัย	ครูผู้สอน	เฉลี่ย	ผู้วิจัย	ครูผู้สอน	เฉลี่ย
1	0.629*	0.615*	0.622*	0.521*	0.526*	0.523*	0.559*	0.584*	0.571*
2	0.661*	0.683*	0.672*	0.598*	0.615*	0.607*	0.634*	0.645*	0.639*
3	0.742*	0.735*	0.739*	0.731*	0.718*	0.724*	0.637*	0.637*	0.637*
4	0.713*	0.712*	0.712*	0.696*	0.670*	0.683*	0.627*	0.632*	0.630*
5	0.650*	0.655*	0.652*	0.741*	0.736*	0.739*	0.754*	0.751*	0.753*

ตาราง 3 (ต่อ)

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ								
	ฉบับที่ 1			ฉบับที่ 2			ฉบับที่ 3		
	ผู้วิจัย	ครูผู้สอน	เฉลี่ย	ผู้วิจัย	ครูผู้สอน	เฉลี่ย	ผู้วิจัย	ครูผู้สอน	เฉลี่ย
6	0.529*	0.539*	0.534*	0.554*	0.574*	0.564*	0.641*	0.636*	0.638*
7	0.462*	0.426*	0.444*	0.490*	0.508*	0.499*	0.700*	0.706*	0.703*
8	0.640*	0.661*	0.650*	0.590*	0.660*	0.625*	0.658*	0.670*	0.664*
9	0.661*	0.632*	0.647*	0.652*	0.650*	0.651*	0.666*	0.677*	0.671*
10	0.725*	0.643*	0.684*	0.719*	0.690*	0.705*	0.521*	0.550*	0.535*
11	0.692*	0.653*	0.673*	0.780*	0.702*	0.741*	0.426*	0.435*	0.431*
12	-	-	-	-	-	-	0.607*	0.627*	0.617*
13	-	-	-	-	-	-	0.677*	0.627*	0.652*
14	-	-	-	-	-	-	0.596*	0.592*	0.594*
15	-	-	-	-	-	-	0.574*	0.567*	0.571*
16	-	-	-	-	-	-	0.621*	0.629*	0.625*
17	-	-	-	-	-	-	0.529*	0.591*	0.560*
18	-	-	-	-	-	-	0.598*	0.694*	0.646*
19	-	-	-	-	-	-	0.578*	0.688*	0.633*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 3 พบว่าค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ของแบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์ ทั้ง 3 ฉบับ จากการประเมินของผู้วิจัย มีค่าตั้งแต่ 0.426 ถึง 0.780 จากการประเมินของครูผู้สอน มีค่าตั้งแต่ 0.426 ถึง 0.751 และค่าอำนาจจำแนกรายข้อเฉลี่ยของแบบวัดมีค่าตั้งแต่ 0.431 ถึง 0.753 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกข้อ แสดงว่า แบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์ทั้ง 3 ฉบับ มีอำนาจจำแนก

2.3 ค่าความเชื่อมั่นของผู้ประเมิน 2 คน ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังตาราง 4

ตาราง 4 ค่าความเชื่อมั่นของผู้ประเมิน 2 คน ของแบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์

แบบวัดภาคปฏิบัติ	ฉบับที่ 1	ฉบับที่ 2	ฉบับที่ 3
ความเชื่อมั่นของผู้ประเมิน 2 คน	0.987*	0.988*	0.990*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 4 พบว่าค่าความเชื่อมั่นของผู้ประเมิน 2 คน ของแบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์ ทั้ง 3 ฉบับ มีค่าตั้งแต่ 0.987 ถึง 0.990 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าแบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์ ทุกฉบับมีค่าความเชื่อมั่นของผู้ประเมินสูง หรือมีความเป็นปรนัยของเกณฑ์การให้คะแนนอยู่ในระดับสูง หรือมีความคงที่ ในการประเมิน

2.4 ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์ ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังตาราง 5

ตาราง 5 ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์

แบบวัดภาคปฏิบัติ	ฉบับที่ 1			ฉบับที่ 2			ฉบับที่ 3		
	ผู้วิจัย	ครูผู้สอน	เฉลี่ย	ผู้วิจัย	ครูผู้สอน	เฉลี่ย	ผู้วิจัย	ครูผู้สอน	เฉลี่ย
ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัด	0.905	0.900	0.903	0.904	0.903	0.904	0.928	0.933	0.931

จากตาราง 5 พบว่าค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์ ทั้ง 3 ฉบับ จากการประเมินของผู้วิจัย มีค่าตั้งแต่ 0.904 ถึง 0.928 จากการประเมินของครูผู้สอน มีค่าตั้งแต่ 0.900 ถึง 0.933 และค่าความเชื่อมั่นเฉลี่ยของแบบวัด มีค่าตั้งแต่ 0.903 ถึง 0.931 แสดงว่า แบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์มีค่าความเชื่อมั่นสูง

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง สร้างแบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์ หน่วยการเรียนรู้ ไฟฟ้ากระแสตรง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยอภิปรายผลได้ดังนี้

1. แบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ถือว่าเป็นแบบวัดที่มีความครอบคลุมการวัดภาคปฏิบัติทั้งด้านกระบวนการ (Process) ซึ่งวัดโดยอาศัยการสังเกตในขณะที่นักเรียนปฏิบัติการทดลอง และด้านผลงาน (Product) ซึ่งวัดโดยอาศัยการตรวจรายการผลการทดลองของนักเรียน สอดคล้องกับสมนึก ภัททิยธนี (2560 : 50-51) ที่กล่าวว่า การวัดภาคปฏิบัติเป็นการวัดผลงานที่นักเรียนลงมือปฏิบัติ ซึ่งสามารถวัดได้ทั้งกระบวนการและผลงาน โดยการวัดกระบวนการเป็นการวัดที่พิจารณาเฉพาะ วิธีทำวิธีปฏิบัติในการทำงานหรือทำกิจกรรมให้สำเร็จ ส่วนการวัดผลงานเป็นการวัดที่พิจารณาเฉพาะผลงานหรือผลผลิต ซึ่งเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการทำงาน หรือกิจกรรม และสอดคล้องกับสุวิมล ว่องวานิช (2547 : 4) ที่กล่าวว่า การวัดภาคปฏิบัติด้านกระบวนการการปฏิบัติงาน (Process) เป็นการวัดโดยการพิจารณาจากขั้นตอนในการปฏิบัติงานแต่ละขั้นตอน ว่ามีความถูกต้องตามหลักเกณฑ์ของการดำเนินงานนั้น ๆ หรือไม่ ส่วนการวัดภาคปฏิบัติด้านคุณภาพของผลงาน (Product) เป็นการวัดโดยพิจารณาคุณภาพของผลงาน โดยมีการกำหนดเกณฑ์ที่ตกลงร่วมกันระหว่างผู้ประเมิน

2. การหาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของแบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน เป็นผู้ประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างรายการประเมินกับนิยามเชิงปฏิบัติการ ปรากฏว่าผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 ซึ่งถือว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันทุกข้อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยได้ทำการศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลเป็นอย่างดี อีกทั้งได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์เป็นอย่างดี ส่วนการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างรายการประเมินกับเกณฑ์การให้คะแนน ปรากฏว่าผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 0.80-1.00 ถือว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องใกล้เคียงกันมากเกือบทุกข้อ ซึ่งสอดคล้องกับล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543 : 249) ที่กล่าวว่า การพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) นี้ จะต้องมีความมากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 จึงจะถือว่าวัดได้สอดคล้องกัน แสดงว่าแบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์ที่สร้างขึ้นเป็นแบบวัดที่มีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา สามารถวัดได้ตรงกับเนื้อหาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร สอดคล้องกับสมนึก ภัททิยธนี (2560 : 64) ที่กล่าวว่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหาเป็นความสามารถของแบบทดสอบที่วัดได้ตรงกับเนื้อหาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร หรือตรงกับเนื้อหาที่ได้ทำการสอน

3. การหาค่าความเที่ยงตรงตามสภาพของแบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์ ทั้ง 3 ฉบับ โดยใช้สูตร สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างคะแนนที่ได้จากแบบวัดภาคปฏิบัติ กับเกรดเฉลี่ยวิชาฟิสิกส์ของนักเรียน ปรากฏว่า ค่าความเที่ยงตรงตามสภาพจากคะแนนประเมินของผู้วิจัย มีค่าตั้งแต่ 0.936 ถึง 0.958 จากคะแนนประเมินของครูผู้สอน มีค่าตั้งแต่ 0.917 ถึง 0.956 และค่าความเที่ยงตรงตามสภาพเฉลี่ยมีค่าตั้งแต่ 0.927 ถึง 0.957 แสดงว่าแบบวัดภาคปฏิบัติ การทดลองทางฟิสิกส์ที่สร้างขึ้นมีความเที่ยงตรงตามสภาพในระดับสูง สามารถวัดได้ตรงตามสภาพความเป็นจริงของผู้เรียน ในสภาพปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับลัวิน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543 : 255) ที่กล่าวว่าแบบทดสอบที่มีค่าความเที่ยงตรง เชิงสภาพสูง จะต้องมีความใกล้เคียงกับ +1 และสอดคล้องกับสมนึก ภักดิ์ทิพย์ (2560 : 64) ที่กล่าวว่าความเที่ยงตรงตามสภาพ เป็นความสามารถของแบบทดสอบที่วัดได้ตรงกับสภาพความเป็นจริงในชีวิตประจำวัน หรือเป็นความสามารถของแบบทดสอบ ที่ช่วยให้ครูประมาณสถานภาพอันแท้จริงของนักเรียนในปัจจุบันได้ถูกต้อง

4. การหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์ ทั้ง 3 ฉบับ โดยใช้วิธีหา ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item total Correlation) คำนวณโดยใช้สูตรสหสัมพันธ์อย่างง่าย ของเพียร์สัน ปรากฏว่าจากการทดลองใช้ (Try out) ค่าอำนาจจำแนกจากการประเมินของผู้วิจัยมีค่าตั้งแต่ 0.356 ถึง 0.766 จากการประเมินของครูผู้สอนมีค่าตั้งแต่ 0.345 ถึง 0.790 และค่าอำนาจจำแนกรายข้อเฉลี่ยของแบบวัดมีค่าตั้งแต่ 0.350 ถึง 0.778 และค่าอำนาจจำแนกจากการทดสอบจริง ค่าอำนาจจำแนกจากการประเมินของผู้วิจัยมีค่าตั้งแต่ 0.426 ถึง 0.780 จากการประเมินของครูผู้สอนมีค่าตั้งแต่ 0.426 ถึง 0.751 และค่าอำนาจจำแนกรายข้อเฉลี่ยของแบบวัดมีค่าตั้งแต่ 0.431 ถึง 0.753 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกข้อ แต่จะมีบางข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกค่อนข้างต่ำ เนื่องจากเป็นรายการ ประเมินด้านความมีระเบียบในการทดลอง ซึ่งประเมินเกี่ยวกับการจัดพื้นที่สำหรับการทดลอง และการจัดวางอุปกรณ์เครื่องมือ ให้ใช้ได้สะดวกในขณะปฏิบัติการทดลอง ตลอดจนการทำความสะอาดพื้นที่และการจัดเก็บอุปกรณ์เครื่องมือหลังปฏิบัติการ การทดลองเสร็จสิ้น ซึ่งจะพบว่านักเรียนกลุ่มความสามารถสูง และกลุ่มความสามารถต่ำจะปฏิบัติได้ไม่แตกต่างกันมากนัก แต่ก็ยังพบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า แบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์ที่สร้างขึ้นมีอำนาจจำแนก สามารถจำแนกนักเรียนที่มีคุณลักษณะ หรือความสามารถแตกต่างกันออกจากกันได้ ซึ่งสอดคล้องกับบุญชม ศรีสะอาด (2561 : 114) ที่กล่าวว่าถ้าคะแนนของข้อคำถามแต่ละข้อในแบบสอบถามหรือแบบวัด สัมพันธ์เชิงบวกกับคะแนนรายข้อ ทั้งฉบับอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าข้อคำถามข้อนั้น ๆ มีอำนาจจำแนก และสอดคล้องกับไพศาล วรคำ (2554 : 294) ที่กล่าวว่า อำนาจจำแนก เป็นคุณลักษณะของข้อสอบหรือข้อคำถาม ที่สามารถแยกปริมาณของคุณลักษณะที่ต้องการวัด ที่มีอยู่ในแต่ละบุคคลได้ เช่น ในแบบทดสอบ ข้อสอบที่มีอำนาจจำแนกก็คือ ข้อสอบที่สามารถแยกคนเก่งออกจากคนอ่อนได้

5. การหาค่าความเชื่อมั่นของผู้ประเมิน 2 คน ของแบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์ ทั้ง 3 ฉบับ โดยใช้สูตร สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน ปรากฏว่าจากการทดลองใช้ (Try out) ค่าความเชื่อมั่นของผู้ประเมิน 2 คน มีค่าตั้งแต่ 0.981 ถึง 0.989 และจากการทดสอบจริงค่าความเชื่อมั่นของผู้ประเมิน 2 คน มีค่าตั้งแต่ 0.987 ถึง 0.990 ซึ่งมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าแบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์ที่สร้างขึ้น มีความเชื่อมั่นของผู้ประเมินสูง หรือมีความเป็นปรนัยของเกณฑ์การให้คะแนนในระดับสูง หรือมีความคงที่ในการประเมิน ซึ่งสอดคล้องกับไพศาล วรคำ (2554 : 291) ที่กล่าวว่า ค่าความเชื่อมั่นระหว่างผู้ตรวจให้คะแนนที่เชื่อถือได้ควรมีค่าประมาณ 0.85 ขึ้นไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การสร้างเกณฑ์ให้คะแนนดี มีความชัดเจน แน่นนอน ภาษาไม่กำกวม และผู้ประเมินมีความรู้ความเข้าใจ และมีประสบการณ์สูง ในการประเมินภาคปฏิบัติ เนื่องจากเป็นครูผู้รับผิดชอบงานสอนในรายวิชาฟิสิกส์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยตรง สอดคล้องกับ งานวิจัยของจิตติกานต์ คำปลิว (2555 : 79) ที่ได้สร้างเครื่องมือวัดภาคปฏิบัติการทดลองวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ จังหวัดระยอง แล้วพบว่า ค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกตให้คะแนน 2 คน มี ค่าตั้งแต่ 0.92 ถึง 0.98 ซึ่งอยู่ในระดับสูง อาจเนื่องมาจากแบบสังเกตมีความเป็นปรนัยในการให้คะแนนของผู้สังเกตให้คะแนน และผู้สังเกตมีความเข้าใจและชำนาญในการสังเกต เพราะเป็นครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

โดยเฉพาะ และสอดคล้องกับงานวิจัย ของศักดิ์ดา สาดา (2555 : 76) ที่ได้สร้างแบบวัดภาคปฏิบัติการทดลอง เรื่องพลังงาน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้วพบว่า ค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกตให้คะแนน 2 คน มีค่าตั้งแต่ 0.599 ถึง 0.944 ซึ่งอาจเป็นเพราะแบบสังเกตภาคปฏิบัติ มีเกณฑ์การให้คะแนนที่ชัดเจน อ่านเข้าใจง่าย และมีความเป็นปรนัย ในการตรวจให้คะแนนสูง

6. การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์ ทั้ง 3 ฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค (α -Cronbach) ปรากฏว่าจากการทดลองใช้ (Try out) ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดจากการประเมินของผู้วิจัย มีค่าตั้งแต่ 0.891 ถึง 0.913 จากการประเมินของครูผู้สอนมีค่าตั้งแต่ 0.891 ถึง 0.908 และค่าความเชื่อมั่นเฉลี่ยของแบบวัด มีค่าตั้งแต่ 0.891 ถึง 0.911 และจากการทดสอบจริง ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดจากการประเมินของผู้วิจัยมีค่าตั้งแต่ 0.904 ถึง 0.928 จากการประเมินของครูผู้สอนมีค่าตั้งแต่ 0.900 ถึง 0.933 และค่าความเชื่อมั่นเฉลี่ยของแบบวัดมีค่าตั้งแต่ 0.903 ถึง 0.931 แสดงว่า แบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์ที่สร้างขึ้นมีค่าความเชื่อมั่นสูง ซึ่งสอดคล้องกับล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543 : 209) ที่กล่าวว่า ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบควรมีค่ามากกว่า 0.70 จึงจะเป็นแบบทดสอบ ที่มีความเชื่อมั่นได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแบบวัดมีการสร้างเกณฑ์ให้คะแนนที่ดี มีความชัดเจน แน่นนอน ภาษาไม่กำกวม รวมทั้งผู้ประเมินมีความรู้ความเข้าใจและมีประสบการณ์สูงในการประเมินภาคปฏิบัติ เนื่องจากเป็นครูผู้รับผิดชอบงานสอน ในรายวิชาฟิสิกส์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยตรง นอกจากนี้อาจจะเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างมีความสามารถสูงในการปฏิบัติ การทดลองตามเนื้อหา และสอดคล้องกับงานวิจัยของนิภารัตน์ เพ็งอารี (2550 : 90) ที่ได้สร้างเครื่องมือวัดภาคปฏิบัติ การทดลอง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แล้วพบว่าค่าความเชื่อมั่นของแบบสังเกตภาคปฏิบัติ ตั้งแต่ 0.668 ถึง 0.878 ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นสูงอาจเนื่องจากแบบสังเกตภาคปฏิบัติมีความสะดวกในการใช้ อ่านเข้าใจ มีความเป็นปรนัยสูง กล่าวคือ ผู้ตรวจให้คะแนนมีความเข้าใจตรงกัน และกลุ่มตัวอย่างที่ปฏิบัติการทดลองทางวิทยาศาสตร์ มีความสามารถสูงในการปฏิบัติตามเนื้อหาหรือเกณฑ์ที่กำหนด และสอดคล้องกับงานวิจัย Boorman (1991 : 194) ที่ได้สร้างแบบทดสอบวัดทักษะการปฏิบัติงานวิชาฟิสิกส์ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แล้วพบว่า ค่าความเชื่อมั่น ของแบบทดสอบเท่ากับ 0.81 ซึ่งถือว่ามีความเชื่อมั่นสูง

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นสร้างแบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์ หน่วยการเรียนรู้ ไฟฟ้ากระแสตรง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ในการนำแบบวัดภาคปฏิบัตินี้ไปใช้ ควรคำนึงถึงความพร้อมของห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ ตลอดจนครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ การวัดภาคปฏิบัติเป็นอย่างดี เพื่อให้การดำเนินการวัด ภาคปฏิบัติเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด

1.2 ครูผู้สอนควรศึกษาคู่มือการใช้งานของแบบวัดภาคปฏิบัติ และเกณฑ์การให้คะแนนให้เข้าใจก่อนนำไปใช้ เพื่อความเป็นปรนัยของแบบวัดภาคปฏิบัติ

1.3 ครูผู้สอนควรชี้แจงเกี่ยวกับรายละเอียดรายการประเมินของแบบวัดภาคปฏิบัติ และเกณฑ์การให้คะแนน ให้นักเรียนเข้าใจก่อนลงมือปฏิบัติการทดลอง

1.4 แบบวัดภาคปฏิบัตินี้ สร้างขึ้นเพื่อวัดความสามารถของนักเรียนเป็นรายบุคคล แต่สามารถนำไปใช้วัด เป็นรายกลุ่มได้ แต่ไม่ควรเกินกลุ่มละ 5 คน และควรกำหนดตำแหน่งที่นั่งของนักเรียนให้อยู่ตำแหน่งเดิมตลอดการปฏิบัติ การทดลองในแต่ละครั้ง เพื่อง่ายต่อการให้คะแนนของครูผู้สอน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการสร้างแบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์หรือวิทยาศาสตร์ ในหน่วยการเรียนรู้อื่น ๆ และระดับชั้นอื่น ๆ เพื่อให้มีเครื่องมือวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์หรือวิทยาศาสตร์ สำหรับใช้ในการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ด้านทักษะกระบวนการอย่างครอบคลุมเนื้อหา

2.2 ควรมีการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนให้มีช่วงระดับการให้คะแนนที่มากขึ้น เพื่อให้แบบวัดมีความเชื่อมั่นที่สูงขึ้น

2.3 ควรมีการขยายขอบเขตของกลุ่มตัวอย่างให้กว้างมากขึ้น โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างตามขนาดโรงเรียน ที่มีความพร้อมด้านห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ เช่น โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ โรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก

2.4 ควรมีการสร้างแบบวัดภาคปฏิบัติการทดลองทางฟิสิกส์หรือวิทยาศาสตร์ โดยใช้ทฤษฎีการทดสอบ แนวใหม่ (Modern Test Theories)

เอกสารอ้างอิง

- จตุภูมิ เขตจัตุรัส. (2560). *วิธีการและเครื่องมือประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ฐิติกันต์ คำปลิว. (2555). *การสร้างเครื่องมือวัดภาคปฏิบัติการทดลองวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ จังหวัดระยอง*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธงชัย ชิวปรีชา. (2537). *การวัดและประเมินผลการเรียนรู้การสอนวิทยาศาสตร์ประมวลสาระดัดและวิทยวิธีทางวิทยาศาสตร์ หน่วยที่ 13*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นิเชต สุนทรพิทักษ์. (2533). *การจัดการศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกับความมั่นคงของชาติ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- นิภารัตน์ เพ็งอารีย์. (2550). *การสร้างเครื่องมือวัดภาคปฏิบัติการทดลอง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2561). *พื้นฐานการวิจัยการศึกษา (Basic Research in Education)* (พิมพ์ครั้งที่ 8). มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2543). *การวิจัยทางการวัดผลและประเมินผล*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ไพศาล วรคำ. (2554). *การวิจัยทางการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.
- ภาพ เลหาไพบุลย์. (2540). *แนวการสอนวิทยาศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). *เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วีริยาสาส์น.
- ศักดิ์ดา สาดา. (2555). *การสร้างแบบวัดภาคปฏิบัติการทดลอง เรื่องพลังงาน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2560). *การวัดผลการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กาฬสินธุ์: ประสานการพิมพ์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. (2562). *เอกสารข้อมูลสารสนเทศ ปีการศึกษา 2562*. กาฬสินธุ์: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24.
- สุนีย์ คล้ายนิล, ปรีชาญ เดชศรี และอัมพิกา ประโมจน์ย์. (2550). *การวัดผลประเมินผลเพื่อคุณภาพการเรียนรู้และตัวอย่างข้อสอบจากโครงการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ (PISA)*. กรุงเทพฯ: เซเวนพรีนติ้ง.

สุวิมล ว่องวานิช. (2547). *การวัดทักษะการปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Boorman, J.M. (1991). *The Development and Testing of Laboratory Performance Test in High School Physics*.
New York: State University of New York at Buffalo.

การปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา Compliance with the Professional Code of Ethics for Teachers in Schools under Nakhon Ratchasima Provincial Administrative Organization

ประณต นาคะเวช¹, นัฐยา บุญกองแสน² และ พิชญ์ลีลา พงษ์พันธ์พงศ์³
Pranod Nakaved¹, Nathaya Boonkongsan² and Phitzaa Phongpanphaengpang³

Received : 8 ต.ค. 2563

Revised : 5 ม.ค. 2564

Accepted : 5 ม.ค. 2564

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา และ 2) เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูโรงเรียนในสังกัดจำนวน 317 คน เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่า IOC (Index of Item-objective Congruence) อยู่ระหว่าง 0.80–1.00 มีความเชื่อมั่นโดยวิธีของครอนบาค (Cronbach) เท่ากับ 0.961 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเปรียบเทียบค่า t-test และ F-test และทดสอบรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Method) ผลการวิจัยพบว่า

1. การปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$) และรายด้านเรียงตามลำดับ คือ ด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ ด้านจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ ด้านจรรยาบรรณต่อสังคม ด้านจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ และด้านจรรยาบรรณต่อตนเอง
2. การเปรียบเทียบพบว่า 1) ครูที่มีเพศต่างกันมีการปฏิบัติตามจรรยาบรรณโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และด้านจรรยาบรรณต่อตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2) ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีการปฏิบัติตามจรรยาบรรณโดยภาพรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน 3) ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีการปฏิบัติตามจรรยาบรรณโดยภาพรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : จรรยาบรรณ, วิชาชีพครู, โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the operation level of the professional code of ethics for teachers in schools under Nakhon Ratchasima Provincial Administrative Organization and; 2) to compare the professional code of ethics operation for teachers in schools under the Nakhon Ratchasima Provincial Administrative Organization based on genders, educational levels and working experiences.

¹ ดร. อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล อีเมล: pranod2000@hotmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

³ ดร. อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

¹ Ph.D., Lecturer in Faculty of Education, Vongchavalitkul University, Email: pranod2000@hotmail.com

² Assistant Professor, Ph.D., Lecturer in Faculty of Education, Vongchavalitkul University

³ Ph.D., Lecturer in Faculty of Education, Vongchavalitkul University

The research samples consisted of 317 teachers. Questionnaires with five-point rating scale using the Index of Item-Objective Congruence (IOC) ranged between 0.80–1.00. Cronbach's reliability was at 0.961.

Statistics used in data analysis were percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test and Scheffe Test.

The results showed as follows:

1. The level of overall compliance with the professional code of ethics for teachers in schools under Nakhon Ratchasima Provincial Administrative Organization was the highest ($\bar{X} = 4.59$) in the following orders: commitment to teaching profession, commitment to colleagues of teaching profession, commitment to society, commitment to service recipients and commitment to oneself.
2. The comparison showed that: 1) no difference is found between genders in terms of overall compliance with professional code of ethics for teachers. However, significant difference at 0.05 in the aspect of commitment to oneself. 2) no statistically significant difference was found among teachers with different educational levels in overall compliance and for each aspect. 3) no statistically significant difference was found among teachers with different working experiences in overall compliance and compliance for each aspect.

Keywords : Code of Ethics, Professional Teacher, School under Nakhon Ratchasima Provincial Administrative Organization

บทนำ

ปัจจุบัน โลกในศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วมาก ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยีและการศึกษา อย่างชัดเจน ส่งผลให้ประเทศต่าง ๆ รวมถึงประเทศไทยจำเป็นต้องปรับตัวตามสถานการณ์โลกด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นการเปลี่ยนแปลงของสังคมยุคดิจิทัล การจัดระเบียบการเรียนรู้เป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารการศึกษา ครู อาจารย์ นักเรียน และนักศึกษาต้องตรงกับสาระสำคัญ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะวิชาชีพ (จำเรณรัตน์ จิตต์จิรจรรย์, 2561 : 4-5) ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 12 (2560-2564) ซึ่งเป็นแผนหลักในการพัฒนาประเทศจึงกำหนดเป้าหมายเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) รวมทั้งปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาที่ยั่งยืน และคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560 : 4)

ครุณันว่าเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ เพื่อให้กระบวนการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ และสามารถช้อนาคดของประเทศไทยไปในทิศทางที่ควรจะเป็น ครูจึงต้องทำหน้าที่สร้างประสบการณ์การเรียนรู้ กระตุ้นให้ผู้เรียนมีความอยากที่จะพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ รวมถึงการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของสังคม ทั้งนี้ครูจะต้องพัฒนาตนเองให้มีความสามารถทั้งด้านวิชาการ และด้านคุณธรรม จริยธรรม รวมถึงเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูกศิษย์ได้ด้วย กล่าวได้ว่า การพัฒนาลักษณะนิสัยเด็กเป็นบทบาทของพ่อ แม่ ผู้ปกครอง รวมทั้งชุมชน และชีวิตในโรงเรียนเป็นหน้าที่ของบุคลากรในโรงเรียน โดยเฉพาะครูผู้มีความสำคัญยิ่งที่จะร่วมด้วยช่วยกันให้เด็ก ๆ มีความเก่งและดี และมีสุข คือ ดี เก่ง สุข ทำให้เป็นผู้มีความสำเร็จอย่างมีคุณธรรมจริยธรรม สร้างความสงบสุขและด้วยการมีสุขภาพกาย และใจดี (พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์ และเพยาว์ ยินดีสุข, 2560 : 277) ตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2556 : 66) ได้กำหนดคุณสมบัติของครูและผู้บริหารวิชาชีพทางการศึกษา จะต้องมีความสมบัติ

ตรงกับมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา ได้แก่ มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ มาตรฐานการปฏิบัติงาน และมาตรฐานการปฏิบัติตน ซึ่งกล่าวว่า จรรยาบรรณของวิชาชีพที่กำหนดขึ้นเป็นแบบแผนในการประพฤติตน ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องปฏิบัติตาม จะเห็นได้ว่า จรรยาบรรณวิชาชีพครูเป็นสิ่งที่จำเป็นมากสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพครู เพื่อให้ครูมีแบบแผนความประพฤติให้อยู่ในแนวทางที่พึงยึดปฏิบัติ เป็นไปตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2556 (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2556 : 73) ซึ่งให้ความหมาย จรรยาบรรณวิชาชีพ หมายถึง มาตรฐานการปฏิบัติตนที่กำหนดขึ้นเป็นแบบแผนในการประพฤติตน ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องปฏิบัติตาม เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียง และฐานะของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธาแก่ผู้รับบริการ และสังคม อันจะนำมาซึ่งเกียรติและศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ ประกอบด้วย จรรยาบรรณต่อตนเอง จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ จรรยาบรรณต่อสังคม โดยนำข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยแบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2550 (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2550 : 37) เป็นประมวลพฤติกรรมที่เป็นตัวอย่างของการประพฤติที่กำหนดขึ้นตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ ประกอบด้วยพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของแต่ละด้าน ข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยการพิจารณาการประพฤติผิดจรรยาบรรณของวิชาชีพ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2559 : 14-16) ระบุกรณีปรากฏว่าผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา กระทำผิดจรรยาบรรณของวิชาชีพอย่างร้ายแรง ให้คณะกรรมการมีอำนาจสืบสวน สอบสวน และพิจารณาวินิจฉัยพักใช้ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพได้

เนื่องจากสังคมได้มีการกล่าวถึงพฤติกรรมจากครูในหลากหลายมิติทั้งที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ ขณะเดียวกันความคาดหวังที่ผู้เรียน ผู้ปกครอง และสังคม ต้องการจากครูนอกเหนือจากความรู้ความสามารถในการอบรมสั่งสอนศิษย์แล้ว ครูจะต้องเป็นต้นแบบของคนดี เป็นแบบอย่างที่ดีทั้งทางด้านร่างกาย ความคิด และจิตใจ ทำให้ต้องกลับมาพิจารณาว่า ครูได้มีการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพมากนักน้อยเพียงใด อย่างไรก็ตาม แนวทางการปฏิบัติตามจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ รวมทั้งการกำหนดบทลงโทษที่ชัดเจนของทางศึกษานั้น จะมีอิทธิพลต่อแนวทางปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู กล่าวคือ การที่กำหนดบทลงโทษที่ชัดเจน กับการกำหนดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนนั้นจะมีความสำคัญกับแนวทางการปฏิบัติมากกว่าการให้ครูในสถานศึกษาได้รับรู้ในประมวลจริยธรรมเพียงอย่างเดียว (ธัญลักษณ์ รุจิภักดิ์, เอมมา อาสนจินดา, สุนทวิทย์ จิตสว่าง, 2556 : บทคัดย่อ) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กรณีผู้อำนวยการโรงเรียนแห่งหนึ่งมีสัมพันธ์ชู้สาวกับนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หรือ ม.2 ใน อ.บัวใหญ่ จ.นครราชสีมา จนกระทั่งถูกตั้งกรรมการสอบสวนวินัยร้ายแรง ยิ่งทำให้วงการครูสั่นสะเทือนมากยิ่งขึ้น โดยปี พ.ศ. 2560 มีกรณีล่วงละเมิดทางเพศ 68 ราย เด็กกับเด็ก 10 ราย ครูหรือบุคลากรทางการศึกษากับเด็ก 8 ราย บุคคลอื่นกับเด็ก 33 ราย และบุคคลในครอบครัวกับเด็ก 17 ราย สำหรับกรณีความรุนแรง 134 ราย เด็กกับเด็ก 92 ราย ครูและบุคลากรทางการศึกษากับเด็ก 7 ราย บุคคลอื่นกับเด็ก 13 ราย มีการฆ่าตัวตายหรือทำร้ายตนเอง 3 ราย และมีการกระทำจากบุคคลในครอบครัวกับเด็ก 19 ราย มติชนรายวัน (2561, อ้างถึงใน เฉลิมพล พลมุข, 2561 : ออนไลน์) ในบางกรณีเกิดปัญหาความขัดแย้งกับเพื่อนร่วมงาน ทำให้เกิดความรู้สึกที่ถูกกลั่นแกล้งหรือไม่ได้รับความเป็นธรรม รุนแรงถึงขั้นทำร้ายร่างกายกันจนถึงชีวิต (อาชญากรรม, 2559 : ออนไลน์) และอีกหลาย ๆ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องราวใหญ่โต ซึ่งส่งผลกระทบต่อสังคมและสถาบันวิชาชีพครูเป็นอย่างมาก ส่วนหนึ่งเกิดจากการขาดจรรยาบรรณวิชาชีพของครู ไม่ว่าจะเป็นจรรยาบรรณต่อตนเอง หรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับสถานภาพ การขาดศรัทธาในวิชาชีพครู

ตามพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนกระจายอำนาจไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 กำหนดต้องถ่ายโอนภารกิจด้านการศึกษาไปให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการ องค์การบริหารส่วนจังหวัดหลายแห่งได้ผ่านการประเมินความพร้อมในการจัดตั้งสถานศึกษาใหม่ในสังกัดของตนเอง ต่อมาพบว่าโรงเรียนที่ทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับโอนมา มีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน และสามารถจัดการเรียนการสอนมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งในด้านอาคารสถานที่ วัสดุ ครุภัณฑ์ทางการศึกษา บุคลากรทางการศึกษาโดยเฉพาะครูอาจารย์ ทั้งนี้เนื่องจากการสนับสนุนงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้แก่สถานศึกษาในสังกัดอย่างต่อเนื่อง จนทำให้สัมฤทธิ์ผลทางการศึกษาของโรงเรียนในสังกัด

องค์การบริหารส่วนจังหวัดเพิ่มขึ้น โดยจะเห็นได้จากตัวเลขการสอบเข้าศึกษาต่อในระดับต่าง ๆ ของนักเรียนจากโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เพิ่มขึ้น (จุฑาภา กลัดสุข, 2555 : 191-211) การจัดการศึกษาโดยเทศบาลและกรุงเทพมหานคร หลายแห่งประสบความสำเร็จอย่างมาก เป็นที่ยอมรับของประชาชนโดยทั่วไปทั้งในท้องถิ่นและในพื้นที่อื่นในเรื่องของคุณภาพการศึกษา หลายโรงเรียนได้รับรางวัลที่แสดงถึงคุณภาพการจัดการศึกษาและคุณภาพของนักเรียนในโรงเรียน เช่น รางวัลสถานศึกษาพระราชทาน นักเรียนรางวัลพระราชทาน (พัทธชัย พัฒนสุวรรณ, 2554 : 2-3) จากข้อมูลเบื้องต้นองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา (องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา, 2561 : ออนไลน์) พบว่าตั้งแต่ปี 2550-2551 สามารถจัดการศึกษาได้ทุกระดับตามเกณฑ์การประเมินของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้อนุมัติให้สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาถ่ายโอนมาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมาแล้ว จำนวน 58 โรงเรียน

เนื่องจากครูในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมาเป็นกลุ่มประชากรที่มีขนาดใหญ่ และกระจายอยู่ในพื้นที่อำเภอต่าง ๆ ทั่วทั้งจังหวัดนครราชสีมา ระดับการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูจึงมีอิทธิพลและส่งผลต่อคุณภาพการเรียนการสอนของโรงเรียนในสังกัดอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา เพื่อศึกษา และใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง และพัฒนาครูเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพแบบยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยได้ศึกษาระดับการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นครูซึ่งปฏิบัติงานในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ประจำปีการศึกษา 2561 ซึ่งมีตัวแปรที่ต้องศึกษา คือ ตัวแปรต้น Independent Variable) เป็นลักษณะพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ การปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู 5 ด้าน ตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ 2556 (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2556 : 12) ประกอบด้วย 1) จรรยาบรรณตนเอง 2) จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ 3) จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ 4) จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ และ 5) จรรยาบรรณต่อสังคม

สมมติฐาน

ครูในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ที่มี เพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานที่แตกต่างกัน มีการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ประจำปีการศึกษา 2561 จำนวน 58 โรงเรียน จำนวน 1,764 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ประจำปีการศึกษา 2561 จากแผนอัตรากำลัง 3 ปี (รอบปีงบประมาณ 2561-2563) (องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา, 2561 : 45-47) จำนวน 317 คน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970, อ้างถึงใน ไพศาล หวังพานิช, 2555 : 25) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 มีขั้นตอน ดังนี้

1.2.1 กำหนดจำนวนโรงเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างตามขนาดของโรงเรียนโดยกำหนดเกณฑ์ร้อยละ 50 ของโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนใหญ่ และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จาก 58 โรงเรียน เป็น 29 โรงเรียน

1.2.2 เลือกโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยการนำประชากรมาแบ่งเป็นกลุ่มย่อยในแต่ละขนาดของโรงเรียน ตามสัดส่วนของประชากร

1.2.3 กำหนดจำนวนครูในโรงเรียนแต่ละขนาดตามสัดส่วนทั้งหมดของครูที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนแต่ละขนาด

1.2.4 ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ในแต่ละโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 317 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ประเภท และลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้าง และพัฒนาขึ้น โดยยึดจรรยาบรรณวิชาชีพครู ซึ่งระบุในข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยแบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2550 หมวดที่ 1 ได้กล่าวถึงแบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณครูไว้ 5 ส่วนดังนี้ 1) จรรยาบรรณต่อตนเอง 2) จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ 3) จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ 4) จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ และ 5) จรรยาบรรณต่อสังคม มีทั้งหมด 3 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู ตามแบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2550 โดยแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ 5 ระดับ มีทั้งสิ้น 5 ด้าน

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติตามจรรยาบรรณของวิชาชีพครู โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา

2.2 การสร้างเครื่องมือ และการหาคุณภาพเครื่องมือ

2.2.1 สร้างแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ภายใต้การปฏิบัติตามจรรยาบรรณของวิชาชีพตามข้อบังคับของคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 และข้อบังคับของคุรุสภา ว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2550 จำนวน 5 ส่วน ประกอบด้วย 1) จรรยาบรรณต่อตนเอง 2) จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ 3) จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ 4) จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ และ 5) จรรยาบรรณต่อสังคม แบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านตรวจสอบความเหมาะสม ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องแบบ IOC (Index of Item-objective Congruence) อยู่ระหว่าง 0.80-1.00

2.2.2 นำแบบสอบถามส่งสำนักงานจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ได้รับการพิจารณาและผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เลขที่รับรอง HE-033-2562 ไม่มีผลเรื่องจริยธรรม

2.2.3 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับครู โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน นำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา

(Alpha-Coefficient) รายด้านและโดยรวมตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.961

2.2.4 ปรับปรุง แก้ไขแบบสอบถาม และสร้างเครื่องมือฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

แจกแบบสอบถามให้กับครู โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมาจำนวน 317 ชุด และเก็บคืนด้วยตนเอง นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของข้อมูลได้จำนวน 306 ชุด คิดเป็นร้อยละ 96.53

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนพิจารณาหาค่าความสมบูรณ์ของคำตอบ

4.2 นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์

4.3 ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป แล้วประมวลค่าสถิติเพื่อใช้ในการวิเคราะห์

4.4 การแปลผลระดับการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา โดยใช้เกณฑ์การคิดค่าเฉลี่ย เพื่อแปลค่าระดับการปฏิบัติ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2549 : 77)

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.5 ข้อมูลที่รวบรวมจากแบบสอบถามปลายเปิด ผู้วิจัยวิเคราะห์เนื้อหาโดยการแจกแจงความถี่ เพื่อใช้ในการอภิปรายผล

สรุปผล

1. การวิเคราะห์เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศหญิง จบการศึกษายุ่งในระดับปริญญาตรี และมีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปี

2. ระดับการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.35) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.39) ด้านจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.41) ด้านจรรยาบรรณต่อสังคม ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.41) ด้านจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.41) และด้านจรรยาบรรณต่อตนเอง ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.42) ตามลำดับ

1) การปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู ด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.39) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ย 3 อันดับแรก ได้แก่ การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์สุจริตตามกฎหมายระเบียบ และแบบแผนของทางราชการ ($\bar{X} = 4.77$, S.D. = 0.44) รองลงมา คือ แสดงความชื่นชม มีความรักและศรัทธาในคุณค่าของวิชาชีพ ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.48) และรักษาชื่อเสียง และปกป้องศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = 0.49) ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ยกย่องเชิดชูเกียรติผู้มีผลงานในวิชาชีพให้สาธารณชนรับรู้ ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.68)

2) การปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู ด้านจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.41) ข้อที่มีค่าเฉลี่ย 3 อันดับแรก ได้แก่ ไม่ปิดบังข้อมูลข่าวสารในการปฏิบัติงาน จนเกิดความเสียหาย

ต้องงาน และผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.53) รองลงมา คือ มีความรับผิดชอบ กับปัญหาที่เกิดขึ้น ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.56) และเสริมสร้างความสามัคคีในกลุ่มผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.56) และข้อที่ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เสียสละ เอื้ออาทร และให้ความช่วยเหลือผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.58)

3) การปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู ด้านจรรยาบรรณต่อสังคมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.41) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ย 3 อันดับแรก ได้แก่ ยึดมั่น สนับสนุน ส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ($\bar{X} = 4.82$, S.D. = 0.44) รองลงมา คือ การให้ความร่วมมือ และสนับสนุนกิจกรรมของชุมชน เพื่อประโยชน์ต่อการศึกษาทั้งทางตรงหรือทางอ้อม ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.61) และนำภูมิปัญญาท้องถิ่น และศิลปวัฒนธรรมมาเป็นปัจจัยในการจัดการศึกษาให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.65) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เป็นผู้ดำเนินการวางแผน และดำเนินการเพื่อการอนุรักษ์ศาสนา สิ่งแวดล้อม และพัฒนาเศรษฐกิจภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.94)

4) การปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู ด้านจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.41) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ย 3 อันดับแรก ได้แก่ ให้คำปรึกษา หรือช่วยเหลือศิษย์ และผู้รับบริการด้วยความเมตตา กรุณาอย่างเต็มความสามารถและเสมอภาค ($\bar{X} = 4.77$, S.D. = 0.46) รองลงมา คือ ตั้งใจ เสียสละ และอุทิศตนในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้ศิษย์ได้พัฒนาตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจ ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.51) และสนับสนุนศิษย์และผู้รับบริการดำเนินงานเพื่อปกป้องสิทธิเด็ก เยาวชน และผู้ด้อยโอกาส ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.50) ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ให้ศิษย์ และผู้รับบริการ มีส่วนร่วมวางแผนการเรียนรู้ และวิธีการปฏิบัติที่เหมาะสมกับตนเอง ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.71)

5) การปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู ด้านจรรยาบรรณต่อตนเองโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.42) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ย 3 อันดับแรก ได้แก่ ประพฤติตนเหมาะสมกับสถานภาพ มีความสุภาพ และมีวินัยต่อตนเอง ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.46) รองลงมา คือ ปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จอย่างมีคุณภาพตามเป้าหมายที่กำหนด ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.51) และศึกษาหาความรู้ วางแผน พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ วิชาการ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง เพื่อพัฒนางาน และสะสมผลงานอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.56) ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตตามประเพณี วัฒนธรรมไทย และไม่เกี่ยวข้องอบายมุข หรือสิ่งเสพติด ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.85)

การเปรียบเทียบการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม สรุปได้ดังนี้

1. การปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ที่มีเพศต่างกัน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ($t = -1.73$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านจรรยาบรรณต่อตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($t = -2.65$)

2. การปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน โดยภาพรวม ($t = -1.03$) และรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. การปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกันโดยภาพรวม ($F = 0.97$) และรายด้าน พบว่าไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

1. การปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ รองลงมาคือ ด้านจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ ด้านจรรยาบรรณต่อสังคม ด้านจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ และด้านจรรยาบรรณต่อตนเอง ตามลำดับ

1.1 การปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู ด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากครูเป็นอาชีพที่มีเกียรติ ได้รับการคาดหวัง และการยอมรับอย่างสูงจากสังคมโดยเฉพาะสังคมต่างจังหวัด ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างมากที่ครูจะต้องวางตัวให้ดีที่สุดตามจรรยาบรรณวิชาชีพ เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับตัวเอง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์สุจริตตามกฎหมาย ระเบียบ และแบบแผนของทางราชการ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าอาชีพครูต้องเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับนักเรียน ผู้ปกครอง และผู้คนในชุมชนทำให้ต้องเป็นตัวอย่างที่ดี มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีตามกฎหมาย ระเบียบของราชการ ทั้งนี้ต้องแสดงออกให้เห็นว่าชอบอาชีพนี้จริง ๆ ด้วยความรักและความศรัทธาในอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของยงต์ ชุมจิต (2550, อ้างถึงใน สุวิมล บุญลี และสุวิมล โพธิ์กลิ่น, 2557 : 100) ที่กล่าวว่า ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องรัก เมตตา เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริม ให้กำลังใจแก่ศิษย์ และผู้รับบริการตามบทบาทหน้าที่โดยเสมอ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของธัญลักษณ์ รุจิภักดิ์, เอมมา อาสนจินดา และสุนนทิพย์ จิตสว่าง (2556 : บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง จริยธรรมในวิชาชีพครู พบว่าเจตคติเรื่องระดับความตระหนักในจรรยาบรรณวิชาชีพ 5 ด้านจะมีอิทธิพลกับแนวการปฏิบัติที่สอดคล้องกับจริยธรรมวิชาชีพ โดยด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมมากที่สุด และสอดคล้องกับทวิภาญจน์ ตั้งวีระพรพงศ์ (2556 : 426) ศึกษา คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูฝึกฝีมือแรงงานในสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานกรมพัฒนาฝีมือแรงงานกระทรวงแรงงาน ด้านคุณธรรมจริยธรรมพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่มีระดับสูงสุดได้แก่ 1) มีความเอาใจใส่ต่องานที่ปฏิบัติ 2) มีจรรยาบรรณและความซื่อสัตย์ต่อวิชาชีพ 3) เคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น

1.2 การปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู ด้านจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากครูเป็นอาชีพที่สังคมคาดหวังให้เป็นตัวอย่างที่ดีกับเด็ก ๆ ดังคำกล่าวที่ว่า “ครูคือแม่พิมพ์ของชาติ” ซึ่งสังคมในต่างจังหวัดเป็นสังคมที่มีความใกล้ชิดและเอื้ออาทรต่อกัน ครูต้องวางตัวให้เหมาะสมกับบุคคลรอบข้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับเพื่อนร่วมประกอบวิชาชีพ ควรมีความสามัคคีให้ความช่วยเหลือต่อกัน รวมทั้งแจ้งข้อมูลข่าวสารที่เป็นความจริงและยอมรับกับทุกปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับตัวเอง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ไม่ปิดบังข้อมูลข่าวสารในการปฏิบัติงาน จนเกิดความเสียหายต่องาน และผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ เพราะการปิดบังข้อมูลข่าวสารทำให้เกิดความเสียหายกับบุคคลและองค์กร โดยเจตนาหรือไม่เจตนาก็ตาม ซึ่งการปิดบังข้อมูลเปรียบเสมือนการขาดคุณธรรมในเรื่องความซื่อสัตย์ ตรงกับข้อธรรมะในเรื่อง หิริโอตตปละ คือ ความละอายใจและเกรงกลัวต่อบาป สอดคล้องกับงานวิจัยของคุณัญญา สมจิตร์ และผดุง พรมมูล (2561 : 26-27) ซึ่งทำวิจัยเรื่องการศึกษาการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดชุมพร พบว่าด้านจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เพราะผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา พึงช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรม เพื่อสร้างความสามัคคีภายในหมู่คณะ สอดคล้องกับอดุลย์ ไทรเล็กทิม (2550 : 170) ได้กล่าวถึง ฆราวาสธรรม 4 หลักธรรมสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพครูที่จะใช้ยึดถือเป็นคุณธรรมพื้นฐานของจิตใจ ในการครองชีวิต ครองเรือนให้ประสบความสุขสมบูรณ์ และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคคลทั้งหลาย และยังสรุปว่า สังฆะ หมายถึง ความซื่อสัตย์ จริงใจต่อกัน ผู้ประกอบวิชาชีพครูจำเป็นต้องอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคม การที่จะให้ผู้ร่วมงานเกิดความไว้วางใจ และไม่มีตรึงตสนิตต่อกัน จำเป็นต้องเป็นคนที่มีความซื่อสัตย์ จริงใจต่อกัน ถ้าไม่มีสิ่งนี้จะเมื่อโดยยอมเป็นเหตุให้เกิดความหวาดระแวงแคลงใจกัน เป็นจุดเริ่มต้นแห่งความริ้วฉาน ซึ่งยากนักที่จะประสานให้คืนดีได้ ดังเดิม

1.3 การปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู ด้านจรรยาบรรณต่อสังคม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากทุกอาชีพต้องมีความผูกพันกับสังคม เพราะเราทุกคนต้องอยู่ในสังคม ต้องมีการให้และการรับกับสังคมในเวลาเดียวกัน ดูได้จาก การที่ภาครัฐพยายามสนับสนุนให้นาศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอนเพื่อสืบทอดให้กับเด็กรุ่นใหม่ รวมถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ต้องยึดมั่น สนับสนุน และส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของผกาทิพย์ ทรัพย์วิริยะกุล (2560 : 9) ได้ศึกษาการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู ของครูกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 ด้านจรรยาบรรณต่อสังคมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดที่เป็นเช่นนั้นเพราะครูต้องยึดมั่นในชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ส่งเสริมกิจกรรมในระบอบประชาธิปไตย และรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม ครูเป็นผู้นำในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พัฒนาเศรษฐกิจภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนให้ความร่วมมือในการส่งเสริมอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรมอย่างสม่ำเสมอ

1.4 การปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู ด้านจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากครูเป็นอาชีพที่ต้องให้บริการกับลูกศิษย์เหมือนลูกของตัวเอง ดังนั้นคนที่เป็นครูจึงต้องเป็นคนรักเด็ก มีความเมตตา กับลูกศิษย์ และพร้อมที่จะส่งเสริมและสนับสนุนให้ลูกศิษย์มีความรู้ มีทักษะ มีความสามารถ มีความก้าวหน้า และประสบความสำเร็จ ในชีวิต ดูได้จากความสุขของอาชีพครู คือ ความสำเร็จของลูกศิษย์ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา หรืออาชีพการงาน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ให้คำปรึกษา หรือช่วยเหลือศิษย์ และให้บริการด้วยความเมตตา กรุณาอย่างเต็มความสามารถและเสมอภาค ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภัคชญา โลกิตสถาพร (2557 : 73) ได้ทำวิจัยเรื่องพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของครูกับบทบาท ของครูในการส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาวัดพระศรีมหาธาตุ มหาวชิราวุธราชวิทยาลัยพระนคร พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของครู ในการส่งเสริมจริยธรรมในภาพรวมไม่แตกต่างกันนั้น ด้านการครองคน คือ ครูสนับสนุนนักเรียนที่มีความสามารถให้มีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การทำงาน

1.5 การปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู ด้านจรรยาบรรณต่อตนเอง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ เนื่องจากครูเป็นอาชีพต้นแบบให้กับนักเรียนหลาย ๆ คน ดังนั้นครูจึงต้องปฏิบัติตัวให้เหมาะสมกับอาชีพ ปฏิบัติตัวสุภาพ เป็นตัวอย่างที่ดีของนักเรียน ไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข รวมถึงการปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จอย่างมีคุณภาพ ตามเป้าหมายที่กำหนด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ประพฤติตนเหมาะสมกับสถานภาพ มีความสุภาพ และมีวินัยต่อตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปนัดดา วัฒน, ปรีชา วิจิตรธรรมรส และพาชิตชนันต์ ศิริพานิ (2555 : 67) ได้ทำวิจัยเรื่อง จรรยาบรรณวิชาชีพครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าการปฏิบัติตามจรรยาบรรณต่อตนเองของครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีระดับการปฏิบัติตาม จรรยาบรรณต่อตนเองอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีวินัยในตนเอง พัฒนาดตนเองด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ

2. การปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

2.1 ครูในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ที่มีเพศต่างกันมีการปฏิบัติตามจรรยาบรรณ วิชาชีพครูโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เนื่องจากจรรยาบรรณวิชาชีพครูเป็นเรื่องที่ครูทุกคนต้องปฏิบัติ ดังนั้นไม่ว่าครูผู้หญิง หรือครูผู้ชายก็ต้องปฏิบัติเหมือนกันเพราะเป็นหน้าที่ จึงส่งผลให้การปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูไม่แตกต่างกัน ยกเว้นจรรยาบรรณต่อตนเองพบว่าครูเพศหญิงมีการปฏิบัติตามจรรยาบรรณมากกว่าครูเพศชาย ซึ่งในภาพรวมสอดคล้องกับ สุภัคชญา โลกิตสถาพร (2557 : บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่องพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของครูกับบทบาทของครูในการส่งเสริม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาวัดพระศรีมหาธาตุ มหาวชิราวุธราชวิทยาลัยพระนคร พบว่าบทบาทของครูในการส่งเสริม จริยธรรมของนักเรียนที่มีเพศต่างกันไม่แตกต่างกันในภาพรวมไม่แตกต่างกัน และพินโย พรหมเมือง, ฐิตยา เรือนนงการ และวิชิต ทองประเสริฐ (2562 : 11) ได้ทำวิจัยเรื่องคุณลักษณะของครูตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยศึกษา สาขาวิชา

หลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล พบว่าในภาพรวมปัจจัยทางด้านเพศ มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะของครูตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของนักศึกษาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2 ครูในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เนื่องจากคนที่ตั้งใจมาเป็นครูส่วนมากจะตั้งใจปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูเหมือนกันทุกคน โดยไม่ได้เลือกว่าวุฒิการศึกษาของใครจะเป็นอย่างไร เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าไม่แตกต่างกันทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู เป็นหน้าที่ของครูทุกคนต้องปฏิบัติ ดังนั้นไม่ว่าครูจะมีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี หรือสูงกว่าปริญญาตรีก็ย่อมมีการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูเหมือนกันซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของผกาทิพย์ ทรัพย์วิริยะกุล (2560 : 10) ได้ศึกษาการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู ของครูกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 พบว่าในภาพรวมครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูต่างกันอย่างน้อยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยครูที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูมากกว่าครูที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี

2.3 ครูในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า มีการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เนื่องจากครูที่มีประสบการณ์การทำงานมากน้อยเพียงใดก็ตาม ถ้ายังยึดอาชีพครูอยู่ก็จำเป็นต้องปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู ครูที่มีประสบการณ์ 5-10 ปี และมากกว่า 10 ปี มีการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูมากที่สุดเท่ากัน อาจเนื่องมาจากผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 5 ปี ต้องใช้เวลาในการปรับตัวเพื่อให้สามารถปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูได้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากว่าครูทุกคนมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู ซึ่งครูที่มีประสบการณ์การทำงานนานแล้วก็ง่ายในการปฏิบัติ แต่ถ้าเป็นครูใหม่หรือมีประสบการณ์การทำงานน้อยก็ต้องฝึกฝนตนให้สามารถปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูให้จงได้ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของหทัยรัตน์ ดุจจานุทัศน์ (2559 : 66) ได้ทำวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมเชิงจริยธรรม กับความตระหนักในจรรยาบรรณวิชาชีพครูของครูผู้สอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 พบว่าครูผู้สอนที่มีอายุและประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมาควรให้ความสำคัญและส่งเสริมครูให้มีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ พฤติกรรมที่พึงประสงค์ พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ และบทลงโทษทางวินัยอย่างเป็นรูปธรรม

1.2 องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมาควรมีนโยบายส่งเสริมการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพของครูโรงเรียนในสังกัด โดยร่วมกับโรงเรียน ชุมชน ให้มีส่วนร่วมการขับเคลื่อนกิจกรรมและนโยบายอย่างต่อเนื่อง

1.3 สถาบันการศึกษาที่ผลิตครูออกสู่สังคม ควรจะมีหลักสูตรที่เน้นการให้ความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักในเรื่องการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมแก่ครูก่อนการออกปฏิบัติหน้าที่จริงในอนาคต โดยเฉพาะจรรยาบรรณต่อตนเองเพราะมีค่าต่ำสุดในบรรดาจรรยาบรรณวิชาชีพครูทั้ง 5 ด้าน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา

2.2 ควรมีการศึกษารูปแบบการพัฒนาการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา

เอกสารอ้างอิง

- คุณัญญา สมจิตร และผดุง พรหมมูล. (2561). การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพของครูโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดชุมพร. *บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต*, 14(2), 17-31.
- จำเริญรัตน์ จิตต์จิรจรรย์. (2561). *ขอบฟ้าใหม่ของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม*. นครราชสีมา: สมบูรณ์การพิมพ์.
- เฉลิมพล พลมุข. (2561). *จริยธรรมครู*. สืบค้นเมื่อ 15 ตุลาคม 2561, จาก https://www.matichon.co.th/columnists/news_828839
- ดุจดาว กลัดสุข. (2555). การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี*, 4(3), 191-211.
- ทวีกาญจน์ ตั้งวีระพรพงศ์. (2556). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูฝึกฝีมือแรงงาน กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 6(2), 426-439.
- ธัญลักษณ์ รุจิภักดิ์, เอมมา อาสนจินดา และสุนทียะ จิตสว่าง. (2556). *จริยธรรมในวิชาชีพครู*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2549). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS*. กรุงเทพฯ: อินเตอร์ พรินท์.
- ปนัดดา วัฒโน, ปรีชา วิจิตรธรรมรส และพาณิชชิต ศิริพานิช. (2555). จรรยาบรรณวิชาชีพของครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารนาครบุตตรปริทรรศน์*, 4(2), 59-70.
- ผกาทิพย์ ทรัพย์วิริยะกุล. (2560). การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู ของครูกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2. *วารสารบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง*, มิถุนายน 2560, 1-13.
- พัธราชัย พัฒนสุวรรณ. (2554). *โรงเรียน อบจ.: บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการศึกษา*. วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารรัฐกิจ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พินโย พรหมเมือง, จุฑิยา เรือนนงการ และวิชิต ทองประเสริฐ. (2562). คุณลักษณะของครูตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู ของนักศึกษาระดับมหาบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล. *ศึกษาวารสารศาสตร์*, 6(2), 11-20.
- พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์ และพะเยาว์ ยินดีสุข. (2560). *ทักษะ 7c ของครู 4.0*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพศาล หวังพานิช. (2555). *สถิติเพื่อการวิจัย*. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.
- สุภัคชญา โลภิตสถาพร. (2557). *พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของครูกับบทบาทของครูในการส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนมัธยมสาธิตวัดพระศรีมหาธาตุ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร*. สารนิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกริก.
- สุวิมล บุญลี และสุวิมล โพธิ์กลิ่น. (2557). การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพนธ์*, 9(1), 95-104.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)*. สืบค้นเมื่อ 15 กันยายน 2561, จาก http://www.nesdb.go.th/ewt_news.php?nid=6420
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2550). *ข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยแบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2550*. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 127 ตอนพิเศษ 51 ง. กรุงเทพฯ: คุรุสภา.

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2556). ข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 130 ตอนพิเศษ 130 ง. กรุงเทพฯ: คุรุสภา.

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2556). ข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2556. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 130 ตอนพิเศษ 130 ง. กรุงเทพฯ: คุรุสภา.

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2559). ข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยการพิจารณาการประพฤติผิดจรรยาบรรณของวิชาชีพ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 133 ตอนพิเศษ 188 ง. กรุงเทพฯ: คุรุสภา.

หทัยรัตน์ ดุจจานุทัศน์. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมเชิงจริยธรรมกับความตระหนักในจรรยาบรรณ วิชาชีพครู ของครูผู้สอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา. (2561). ข้อมูลเบื้องต้นองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา. สืบค้นเมื่อ 15 กันยายน 2561, จาก <http://www.koratpao.go.th>

องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา. (2561). แผนอัตรากำลัง 3 ปี (รอบปีงบประมาณ 2561-2563) องค์การบริหาร ส่วนจังหวัดนครราชสีมา. สืบค้นเมื่อ 15 กันยายน 2561, จาก <http://www.koratpao.go.th>

อดุลย์ ไทรเล็กทิม. (2550). พฤติกรรมการสอนภาษาไทย 2. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

อาชญากรรม. (2559). ประมวลเหตุการณ์ทั้งหมด "ดร.วันชัย"เป่าขมับลาโลก. เดลินิวส์. สืบค้นเมื่อ 15 ตุลาคม 2561, จาก <https://www.dailynews.co.th/crime/398741>

บทบาทการพัฒนาสังคมของปราชญ์ชาวบ้าน กรณีศึกษา นางกิตตินันท์ อัสวภูมิ บ้านโนนทัน ตำบลบ้านบาก อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด

Village Philosophers' Roles in Social Development: A Case Study of Mrs. Kittinan

Asawapoom of Ban Non Than, Ban Bak Subdistrict, Si Somdet District, Roi Et Province

ศิริลักษณ์ จันทาโฮม¹, พงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์², สุริยา ปัญญจิตร์³ และ วรฉัตร วรวิวัฒน์⁴

Siriluk Juntahom¹, Pongsawat Rachjun², Suriya Punyajit³ and Worachut Wariwun⁴

Received : 24 มิ.ย. 2563

Revised : 5 ม.ค. 2564

Accepted : 6 ม.ค. 2564

บทคัดย่อ

ปราชญ์ชาวบ้าน หมายถึง บุคคลในสังคมชุมชนท้องถิ่นซึ่งเป็นเจ้าของภูมิปัญญาและนำภูมิปัญญามาใช้ประโยชน์ ในการดำรงชีวิตจนประสบผลสำเร็จ จากการสั่งสมประสบการณ์และสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้เชื่อมโยงคุณค่าภูมิปัญญา ของอดีตกับปัจจุบันได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับการดำรงชีพในปัจจุบัน ดังนั้น การวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา

1) บทบาทการพัฒนาสังคมของปราชญ์ชาวบ้าน กรณีศึกษา นางกิตตินันท์ อัสวภูมิ 2) วิธีการถ่ายทอดบทบาทการพัฒนาสังคม เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงในสังคมปัจจุบัน กรณีศึกษา นางกิตตินันท์ อัสวภูมิ และ 3) เสนอแนะแนวทางการแก้ไขบทบาท การพัฒนาสังคมของปราชญ์ชาวบ้านให้ยั่งยืนในสังคม ประชากรที่ใช้ในการศึกษา มีจำนวน 17 คน ได้แก่ 1) ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน 2) ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 2 คน 3) คณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน 3 คน 4) ประชาชน จำนวน 10 คน และ 5) ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 1 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์แบบเชิงลึกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยวิเคราะห์ ผ่านระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการศึกษา พบว่า

1) ประเด็นบทบาทการพัฒนาสังคมของปราชญ์ชาวบ้าน พบว่าเป็นการพัฒนาสังคมที่เน้นไปทางการบริหารจัดการ เป็นผู้สร้างความรู้เข้าใจเกี่ยวกับชุมชนและสังคม สามารถวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนและสังคมที่กำลังเผชิญอยู่แล้วนำมาสร้าง กระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชนสังคม 2) ประเด็นวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาของปราชญ์ชาวบ้าน พบว่าบทบาทด้านการส่งเสริม สุขภาพการนวดแผนไทยเหมือนยาอายุวัฒนะ เพราะทำให้เพิ่มการไหลเวียนของเลือดและน้ำเหลืองทั่วร่างกาย ทำให้เนื้อเยื่อ ของอวัยวะต่าง ๆ ได้รับสารอาหารและที่ออกซิเจนได้ดีขึ้นด้วย และ 3) ประเด็นแนวทางการแก้ไขบทบาท ด้านการส่งเสริมสุขภาพ การนวดแผนไทย พบว่าควรส่งเสริมสนับสนุนส่งเสริมจากภาครัฐในด้านการนวดแผนไทย เช่น อุปกรณ์ที่สามารถใช้ในการนวดแผนไทย เพื่อเพิ่มความสะดวกสบายให้มากยิ่งขึ้น ทั้งยังเป็นสิ่งที่ควรอนุรักษ์ไว้เพื่อให้ลูกหลานได้สืบทอดต่อไป

คำสำคัญ : บทบาท, การพัฒนาสังคม, ปราชญ์ชาวบ้าน

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด อีเมล: seat007@outlook.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

³ อาจารย์ประจำสาขานิติศาสตร์ คณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

¹ Student of Political Science Program in Political Science, Faculty of Law and Politics, Roi Et Rajabhat University, Email: seat007@outlook.com

² Assistant Professor of Political Science Program in Political Science, Faculty of Law and Politics, Roi Et Rajabhat University

³ Professor of Law Program, Faculty of Law and Politics, Roi Et Rajabhat University

⁴ Assistant Professor Doctor of Public Administration Program in Public Administration, Faculty of Law and Politics, Roi Et Rajabhat University

Abstract

Local wisdom refers to local individuals who originate, utilize, and disseminate wisdom in living life until the wisdom is successful and recognized. This wisdom is developed through accumulating experiences and transferred from generation to generation to suit the present ways of life. The research aimed 1) to study village philosophers' roles in social development: a case study of Mrs. Kittinan Asawapoom, 2) to examine the case study's methods in transferring roles in social development in connection with the present society, and 3) to suggest guidelines for revising village philosophers' roles in social development in a sustainable way. The study obtained 17 participants including 1) 1 village headman, 2) 2 assistant village headmen, 3) 3 village committees, 4) 10 villagers, and 5) the case study philosopher. The research instrument was an in-depth interview developed by the researcher. The data was analyzed through qualitative methods. The findings were as follows:

1) For social development, the main roles of the case study were administration and management of the community. She built knowledge and understandings for the community and society. She was able to analyze the current problems which the community and society were facing. After analyzing those problems, she created a learning process for the community. 2) For local wisdom transfer, the main role was promoting Thai traditional massage. This local wisdom is regarded elixir. It increases the flow of blood and lymph throughout the body. It helps tissues of various organs get better nutrition and detoxification. 3) For guidelines for revising village philosophers' roles, the main revised role was that they should request for more support for Thai traditional massage from the government sector. They should be provided with more comfortable massage equipment. This support also contributes to tradition preservation for next generations.

Keywords : Roles, Social development, Village philosophers

บทนำ

สังคมแต่ละสังคมประกอบไปด้วยบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ที่ต้องมาอยู่ร่วมกันและมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันทั้งในส่วนที่เป็นตำแหน่งภาระหน้าที่การงานและพฤติกรรมที่ต้องมาใช้ชีวิตร่วมกันเพราะฉะนั้นสิ่งที่จะเกิดขึ้นตามมา คือ ปัญหา เนื่องจากแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งในด้านสภาพร่างกายและทางด้านสภาพจิตใจ จึงพบได้ว่าในสังคมที่แตกต่างกันสภาพปัญหาที่จะแตกต่างกันตามไปด้วย ตัวอย่างเช่น ในชุมชนเล็ก ๆ ปัญหาที่เกิดขึ้นก็จะไม่ใหญ่โตมีขอบเขตที่จำกัด แต่ยังเป็นสังคมที่มีขนาดใหญ่โตขึ้นปัญหาก็จะยิ่งมีความซับซ้อนมากขึ้น เช่น ปัญหาความยากจนทำให้เกิดปัญหาอาชญากรรมปัญหายาเสพติด เป็นต้น ดังนั้นจึงพอสรุปความสำคัญของการพัฒนาสังคม ดังนี้คือ 1) ทำให้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมลดน้อยหรือเบาบางลงไป เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่าปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นจำนวนมาก เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาการใช้ความรุนแรง ปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น ล้วนเกิดจากกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม ฉะนั้นในการพัฒนาสังคมจึงควรยึดหลักคุณธรรมและมีความอดทน ตลอดจนกล้าที่จะคิดหาแนวทางในการบรรเทาปัญหาต่าง ๆ และยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในลักษณะของการลดปัญหา 2) ทำให้เกิดการป้องกันปัญหาที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วเป็นการเรียนรู้จากบทเรียนหมายความว่า สมาชิกในสังคมได้มีการเรียนรู้ มีการคิด มีการวิเคราะห์ปัญหาเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ และมีความสามารถพร้อมที่จะเผชิญกับการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาที่มีความคล้ายคลึงกันในอนาคต 3) ทำให้สังคมมีความเจริญก้าวหน้า กล่าวคือ มีความร่วมมือจากทุกฝ่ายในสังคม ไม่ว่าจะเป็นสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สถาบันการเมืองการปกครอง ตลอดจน สื่อมวลชน อีกทั้งหน่วยงานราชการ

ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย เป็นต้น และยังหมายรวมถึงประชาชน และชุมชนในท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคเอกชน โดยแต่ละฝ่ายร่วมกันคิดร่วมกันปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนที่ได้กำหนดเอาไว้ ในการพัฒนาสังคม 4) ทำให้ประชาชนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข การทำให้ประชาชนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข หมายถึง การที่สมาชิกแต่ละคนในสังคมมีจิตสำนึกของความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม เป็นสังคมที่สงบสุข ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพภายใต้ขอบเขตทางกฎหมาย ทุกกลุ่มคนในสังคมมีโอกาสและมีความสามารถในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง อย่างเต็มความสามารถ เป็นผู้ที่อยู่ในครอบครัวที่มีแต่ความอบอุ่นภายในชุมชนที่มีความเข้มแข็ง ภายใต้สภาพแวดล้อมที่ดี อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขปราศจากความขัดแย้ง 5) ทำให้สังคมมีความมั่นคงเป็นปึกแผ่น การทำให้สังคมมีความมั่นคงเป็นปึกแผ่น หมายถึง สมาชิกในสังคมมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีเอกลักษณ์ร่วมกัน รู้ซึ่งถึงคุณค่าของวัฒนธรรม คุณธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้รับการศึกษาที่เพียงพอ เป็นทั้งคนดีและมีความสามารถในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม (อภิญา อยู่ในธรรม, 2558 : 7-8)

การพัฒนาสังคม หมายถึง การปรับปรุงคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น เพื่อให้ปลอดจากความยากจน ความไม่รู้จักความเจ็บไข้ได้ป่วย และความหวาดกลัว ตลอดจนมุ่งที่จะให้ประชาชนตระหนักถึงศักยภาพ ศักดิ์ศรีความไฝ่ฝันและความพึงพอใจในชีวิตของตนด้วย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าการพัฒนาสังคม ได้แก่ การปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้นเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ ยั่งยืนตนเอง และเป็นอิสระจากการตกเป็นทาสของพันธุการทั้งปวง (ดิน ปรัชญพฤทธ์, 2555 : 251)

ปราชญ์ชาวบ้าน คนส่วนใหญ่มักจะรับรู้ถึงองค์ความรู้หรือภูมิปัญญาที่มาจากชาวบ้าน เป็นความรู้ที่ตกทอดมาจาก บรรพบุรุษเกิดจากกระบวนการเรียนรู้ปรับตัวผ่านประสบการณ์ที่สั่งสมพัฒนาและสืบทอดกันต่อ ๆ มา เพื่อใช้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ในการดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขหลักการแนวคิดและวิถีชีวิตของปราชญ์ เป็นสิ่งที่คนในยุคสมัยปัจจุบันนี้ควรได้เรียนรู้และนำไป เป็นแบบอย่างในการดำรงชีวิตการนำภูมิปัญญาจากปราชญ์ชาวบ้านมาประยุกต์ใช้ในการทำงานซึ่งสามารถนำไปใช้ปฏิบัติ ใช้ในระดับบุคคลและชุมชนท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี บรรพบุรุษของชาวไทยเป็นชนชาติที่มีศิลปวัฒนธรรมจารีตประเพณีที่เก่าแก่ สืบทอดกันมานานนับร้อยนับพันปี โดยบรรพบุรุษของชาวไทยได้นำเอาความรู้ความสามารถด้านต่าง ๆ ถ่ายทอดให้คนรุ่นหนึ่ง ไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง โดยมีการปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัยเพื่อนำความรู้ นั้น ๆ มาใช้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม ชุมชนท้องถิ่นให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น โดยความรู้ความสามารถเหล่านั้นจะเรียกว่า “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” ดังนั้น ปราชญ์ชาวบ้าน หมายถึง บุคคลในสังคมชุมชนท้องถิ่นซึ่งเป็นเจ้าของภูมิปัญญา และนำภูมิปัญญา มาใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตจนประสบผลสำเร็จ จากการสั่งสมประสบการณ์และสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ เชื่อมโยงคุณค่าภูมิปัญญาของอดีตกับปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับการดำรงชีพในปัจจุบัน (สำนักงานพัฒนาชุมชน, 2560 : ออนไลน์)

มีปราชญ์ชาวบ้านหลายร้อยคนในสังคมไทยที่เสนอหลักคิด วิธีการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหากับชุมชนและสังคม ผ่านกระบวนการการปฏิบัติตลอดชีวิต ลองผิดลองถูก เรียนรู้ท่ามกลางการเผชิญปัญหา ถอดสรุปบทเรียน ตกตมึนจนกลายเป็น ภูมิปัญญา สามารถนำไปปฏิบัติใช้ในที่อื่น ๆ ได้แก่นของหลักคิดและวิธีการที่ปราชญ์ชาวบ้านเสนอ ไม่ว่าจะเป็นบุคคล หรือระดับ ชุมชนเบื้องต้น โดยเริ่มจาก 1) การรู้จักตัวเองให้ได้ กล่าวคือ ต้องรู้ว่าปัญหาที่เราเผชิญอยู่เกิดจากอะไร ใครทำให้เกิดปัญหา เราสร้างปัญหาเองหรือคนอื่นสร้างปัญหา เช่น เพราะนโยบายของรัฐบาลหรือเพราะใครวิเคราะห์ตนเอง ชุมชน ตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน รากฐานประวัติศาสตร์ความเป็นมามีทรัพยากรอะไรบ้าง มีทุนปัญญา ทุนทางสังคม ทุนวัฒนธรรมและทุนทรัพยากร อยู่หรือไม่ ถ้ามีจำนวนเท่าไร ชีวิตหรือชุมชนต้องการอะไร อะไรคือสิ่งที่จำเป็น อะไรคือสิ่งที่ต้องการ การวิเคราะห์ตัวเองทำให้เรา ได้เข้าใจตัวเองทราบถึงความจำเป็น และความต้องการที่แท้จริง ทำให้ชีวิตหรือชุมชนสามารถจัดความสัมพันธ์ หรือกำหนดหาที่ ต่อสิ่งที่มาจากภายนอกที่เข้ามาเป็นผู้เลือกคัดสรร อะไรควรรับหรือควรปฏิเสธ รับแล้วควรปรับให้เข้ากับชีวิตหรือชุมชนได้อย่างไร เป็นการรู้เท่าทันสิ่งภายนอก เปรียบเสมือนชุมชนที่มีภูมิปัญญาต้านโรคร้ายที่เข้ามา 2) ใช้ปัญญาทำงานแทนเงินตรา กล่าวคือ เน้นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ พัฒนาคนให้เกิดปัญญามีความคิดที่จะแก้ปัญหาด้วยตัวเอง การระดมทุน ระดมทรัพยากรมาที่หลัง มีความเชื่อมั่นว่าถ้ามนุษย์เกิดปัญญาจะสามารถแก้ปัญหาได้ การทำงานร่วมกันจึงต้องตระหนักเสมอว่าเป็นกระบวนการในการสร้าง คนขึ้นมา 3) สร้างการมีส่วนร่วมแทนอำนาจสั่งการ กล่าวคือ ใช้วิธีการทำงานโดยชักชวนคนเข้าร่วมจากกลุ่มเล็ก ๆ ก่อนทำให้

เกิดผลงานเห็นชัดเจน มีตัวอย่างรูปธรรมพิสูจน์ได้ จนเกิดการยอมรับว่าสามารถทำได้จริงจึงขยายผลไปสู่วงกว้าง ชักชวนสร้างแนวร่วมให้คนเข้าร่วมกระบวนการมากขึ้นเรื่อย ๆ มีหลักในการระดมความคิดร่วมกัน ไม่ใช่ต่างคนต่างคิดต่างคนต่างทำ แต่จะให้ร่วมคิดกันดัง ๆ ในที่ประชุม นำแนวคิดของแต่ละคนมาปรับปรุงพัฒนาาร่วมกัน เมื่อเกิดความชัดเจนทางความคิดก็หาแนวทางในการปฏิบัติ ถ้ามถึงวิธีการการทำมีใครต้องรับผิดชอบ ต้องใช้ทรัพยากรอะไรบ้าง ใช้งบประมาณเท่าไร ตอนนี้มีอยู่เท่าไร ต้องกู้มาเท่าไร จะคุ้มค่าหรือไม่ ตั้งคำถาม หาคำตอบ ทุกประเด็นให้ชัดเจน เมื่อคิดแล้วต้องลงมือทำด้วยตัวเอง แต่ถ้าเพียงแต่คิดเพื่อเสนอให้คนอื่นทำจะไม่ได้ผล ยึดถือคติคิดแล้วต้องลงมือทำ 4) ชุมชนต้องมีบทบาทหลักไม่ใช่หน่วยงานราชการงานพัฒนาชุมชนกล่าวคือ ที่ผ่านมาเป็นงานของหน่วยงานราชการเป็นหลัก ชุมชนเป็นเพียงผู้เข้าร่วม ถูกขอร้องให้ช่วยทำเพื่อให้เกิดผลงานที่หน่วยงานราชการจะได้นำไปรายงานตามลำดับขั้นจนถึงระดับกระทรวง เป้าหมายของราชการจึงไม่ได้อยู่ที่จะเกิดผลต่อการพัฒนาชาวบ้านแต่อย่างใด แต่อยู่ที่จะมีอะไรไปรายงานเป็นผลงานของหน่วยงานราชการเอง จึงต้องเปลี่ยนกลับกันเป็นต่อไปนี้ ชุมชนต้องมีบทบาทหลัก หน่วยงานราชการเป็นเพียงผู้เข้าร่วมส่งเสริมสนับสนุน ชาวบ้านจะต้องเป็นพระเอก ราชการต้องลบบทบาทตัวเองลง เมื่อหน่วยงานราชการถอนตัว ชุมชนก็สามารถดำเนินการด้วยตัวเองไปได้ ไม่ใช่เหมือนการพัฒนาที่ผ่านมา เมื่อหน่วยงานราชการถอนตัวหมดงบประมาณไม่มาส่งเสริมโครงการนั้นก็ล้มหายตายจากไปพร้อมกับหน่วยงานราชการนั้น 5) ทำตัวเป็นแบบอย่าง กล่าวคือ คนยอมรับนับถือวิถีชีวิตของปราชญ์ชาวบ้านเป็นวิถีที่เรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ ใช้ชีวิตแบบสมถะ มีความซื่อสัตย์ เป็นคนมีคุณธรรม ยึดหลักพุทธธรรม ไม่มีปัญหาทางการเงิน ทุกคนให้การยอมรับนับถือ ใช้ชีวิตอย่างคนที่พออยู่พอกิน ไม่ทะยานอยากไปตามกิเลสฝ่ายต่ำ ใช้ชีวิตแบบมีสติ ปฏิเสธสังคมบริโภคนิยมวัตถุแต่เน้นมิติทางจิตใจ เป็นกัลยาณมิตรอยู่ร่วมกับธรรมชาติหลักคิดและวิถีชีวิตของปราชญ์ เป็นสิ่งที่คนในยุคสมัยนี้ควรได้เรียนรู้และนำไปเป็นแบบอย่างในการดำรงชีวิต ภูมิปัญญาวิธีการในการทำงานสามารถนำไปใช้ปฏิบัติในระดับบุคคลและชุมชนได้เป็นอย่างดี การแก้ปัญหาไม่ว่าเป็นปัญหาความยากจน หรือปัญหาอะไรก็ตามที่เรากำลังเผชิญอยู่ ต้องใช้ปัญญา มีความรู้ความเข้าใจกับสิ่งนั้นและมีวิธีการ ความสามารถในการบริหารจัดการข้อเสนอที่ผ่านการเรียนรู้ตลอดชีวิตของปราชญ์ชาวบ้านเป็นชุมชนทรัพยากรปัญญาที่ต้องนำมาใช้ในการพัฒนาสังคมไทย จึงจะสามารถฝ่าวิกฤตการณ์ทุกอย่างที่เราากำลังเผชิญอยู่ได้ (สำนักงานพัฒนาชุมชน, 2560 : ออนไลน์)

นางกิตตินันท์ อัสวภูมิ เป็นปราชญ์ชาวบ้านอีกท่านหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสังคม กล่าวคือ เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในด้านการนวดแผนไทย และได้รับการรับรองจากกรมแรงงานในการนวดแผนไทย ทั้งยังได้ศึกษาความรู้เพื่อพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้เพื่อประยุกต์ใช้ในการรักษาบำบัดกับประชาชนในปัจจุบัน และยังนำความรู้ที่ได้ศึกษามาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด ซึ่งนางกิตตินันท์ อัสวภูมิ ได้รับรางวัลมากมายเกี่ยวกับการนวดแผนไทย นอกจากนั้น ยังมุ่งมั่นส่งต่อองค์ความรู้ด้านการนวดแผนไทยแก่ประชาชนในหมู่บ้าน ตลอดจนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในขณะเดียวกันก็ดำเนินกิจการร้านนวดแผนไทยภายในชุมชนเพื่อบำบัดรักษาร่างกาย เจ็บปวด เมื่อยล้า จึงทำให้คุณแม่กิตตินันท์ อัสวภูมิ ได้รับการยกย่องว่าเป็นปราชญ์ชาวบ้านที่มีบทบาทการพัฒนาสังคมในด้านการนวดแผนไทย

จากที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษา “บทบาทการพัฒนาสังคมของปราชญ์ชาวบ้าน กรณีศึกษา นางกิตตินันท์ อัสวภูมิ บ้านโนนทัน ตำบลบ้านบาก อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดร้อยเอ็ด” ซึ่งเป็นบุคคลท่านหนึ่งที่ได้รับการยกย่องชมเชยว่าเป็นปราชญ์ชาวบ้านในด้านการนวดแผนไทย และผู้วิจัยคาดหวังว่าการเลือกศึกษาบทบาทการพัฒนาสังคมของปราชญ์ชาวบ้าน กรณีศึกษานางกิตตินันท์ อัสวภูมิ บ้านโนนทัน ตำบลบ้านบาก อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดร้อยเอ็ด จะสามารถพัฒนาความรู้ใหม่ ๆ ที่ประยุกต์ขึ้นต่อการนวดแผนไทยในชุมชนและยังสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่บุคคลทั่วไปได้

วัตถุประสงค์

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยไว้ ดังนี้คือ

1. เพื่อศึกษาบทบาทการพัฒนาสังคมของปราชญ์ชาวบ้าน กรณีศึกษา นางกิตตินันท์ อัสวภูมิ

2. เพื่อศึกษาวิธีการถ่ายทอดบทบาทการพัฒนาสังคมเพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงในสังคมปัจจุบัน กรณีศึกษานางกิตตินันท์ อัครภูมิ
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขบทบาทการพัฒนาสังคมของปราชญ์ชาวบ้านให้ยั่งยืนในสังคม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary) และทำการเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Study) ในพื้นที่ของบ้านโนนทัน ตำบลบ้านบาก อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ชุมชนบ้านโนนทัน ตำบลบ้านบาก อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดร้อยเอ็ด โดยประชากรที่ใช้ในการวิจัยแบ่งเป็น 5 ประเภท คือ 1) ผู้ใหญ่บ้าน 2) ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 3) คณะกรรมการหมู่บ้าน 4) ประชาชน และ 5) ปราชญ์ชาวบ้าน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยคือ ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากประชากรในชุมชนบ้านโนนทัน ตำบลบ้านบาก อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 17 คน มีดังนี้

- 1) ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน
- 2) ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 2 คน
- 3) คณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน 3 คน
- 4) ประชาชน จำนวน 10 คน
- 5) ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 1 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) โดยมีกรอบวิเคราะห์ตามประเด็นที่จะทำการศึกษา ซึ่งทำการสังเคราะห์จากกรอบแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ภายใต้ประเด็นที่สำคัญดังนี้ คือ

- 2.1 ประเด็นบทบาทของการพัฒนาสังคมของปราชญ์ชาวบ้าน
- 2.2 ประเด็นวิธีการถ่ายทอดบทบาทการพัฒนาสังคมเพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงในสังคมปัจจุบัน
- 2.3 ประเด็นแนวทางการแก้ไขบทบาทการพัฒนาสังคมของปราชญ์ชาวบ้านให้ยั่งยืนในสังคม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิจัยเอกสาร

วิธีการการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิจัยเอกสารนี้ เป็นการศึกษาในเชิงคุณภาพโดยรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาและวิเคราะห์เอกสารทางวิชาการงานเขียนต่าง ๆ งานวิจัย หนังสือ วิทยานิพนธ์ บทความ วารสาร สิ่งพิมพ์ รวมทั้งสิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นข้อมูลที่มาจากเว็บไซต์ต่าง ๆ ทั้งของประเทศไทยและของต่างประเทศ

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการใช้แบบสัมภาษณ์

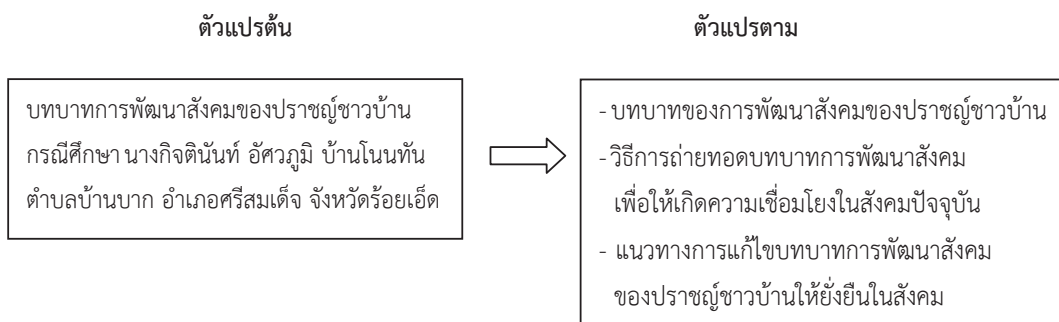
การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการใช้แบบสัมภาษณ์นี้ มุ่งศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ รายงานการวิจัย บทความ และเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ 1) ผู้ใหญ่บ้าน 2) ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 3) คณะกรรมการหมู่บ้าน 4) ประชาชน และ 5) ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวนทั้งสิ้น 17 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ศึกษาด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ จะใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยประมวลความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่ได้มาเพื่อให้ได้ความคิดเห็นสอดคล้องและแตกต่างกันของผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคนและแต่ละข้อ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาทำการสรุปผลและอภิปรายผลเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงในการศึกษามากที่สุด

กรอบแนวคิด

การวิจัยเรื่อง “บทบาทการพัฒนาสังคมของปราชญ์ชาวบ้าน กรณีศึกษา นางกิ่งดินันท์ อัครภูมิ บ้านโนนทัน ตำบลบ้านบาก อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดร้อยเอ็ด” ผู้วิจัยจึงกำหนดกรอบแนวคิด (Conceptual framework) ในการวิจัย ไว้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย เรื่องบทบาทการพัฒนาสังคมของปราชญ์ชาวบ้าน

สรุปผล

การวิจัยเรื่อง “บทบาทการพัฒนาสังคมของปราชญ์ชาวบ้าน กรณีศึกษา นางกิ่งดินันท์ อัครภูมิ บ้านโนนทัน ตำบลบ้านบาก อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดร้อยเอ็ด” สามารถอธิบายและนำเสนอผลการวิจัย ออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้คือ

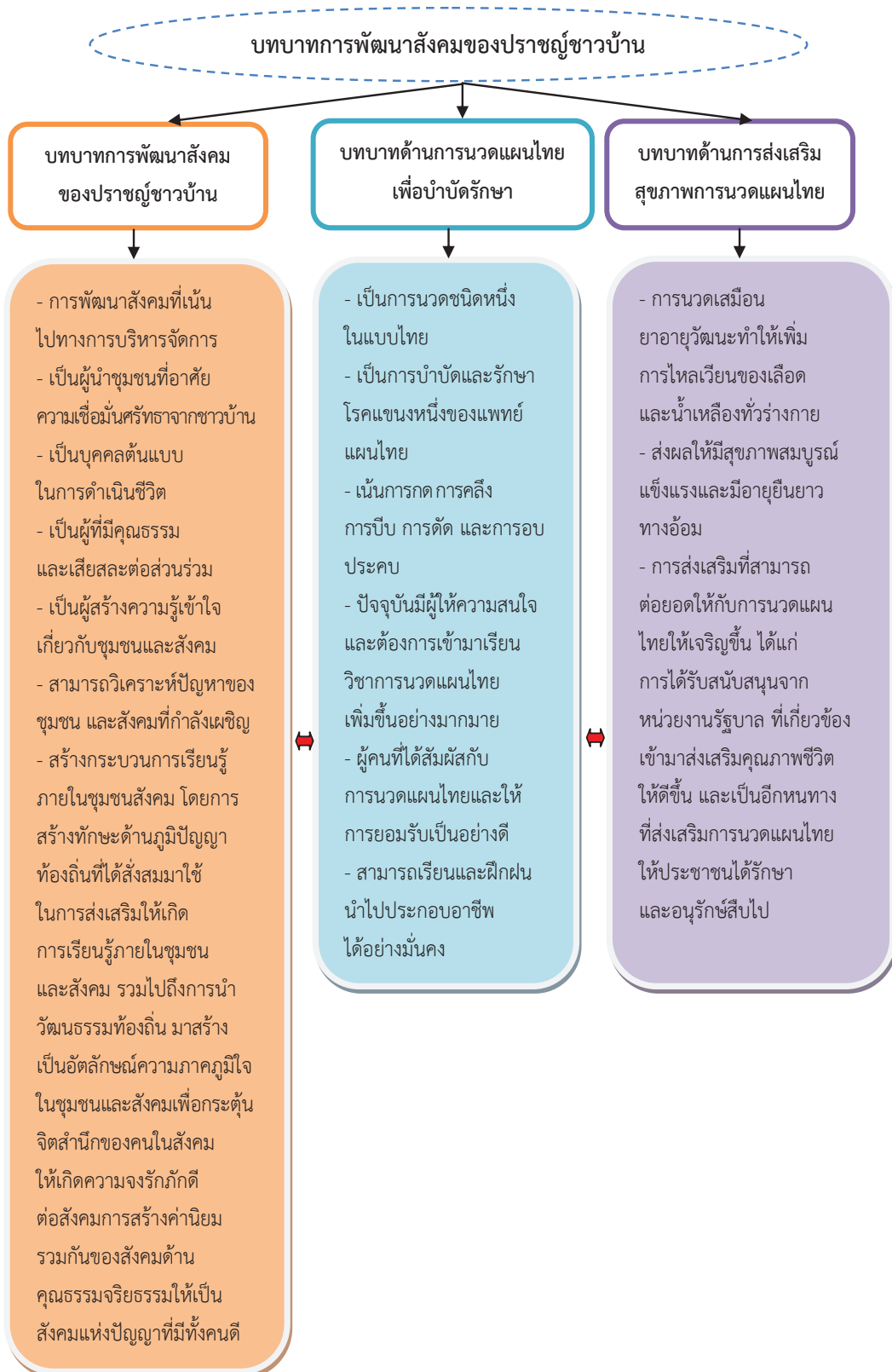
- 1) ประเด็นบทบาทของการพัฒนาสังคมของปราชญ์ชาวบ้าน
- 2) ประเด็นวิธีการถ่ายทอดบทบาทการพัฒนาสังคมเพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงในสังคมปัจจุบัน
- และ 3) ประเด็นแนวทางการแก้ไขบทบาทการพัฒนาสังคมของปราชญ์ชาวบ้านให้ยั่งยืนในสังคม

1. ประเด็นบทบาทการพัฒนาสังคมของปราชญ์ชาวบ้าน

จากผลการศึกษาวิจัย “ประเด็นบทบาทการพัฒนาสังคมของปราชญ์ชาวบ้าน” พบว่าเป็นการพัฒนาสังคมที่เน้นไปทางการบริหารจัดการ การเป็นผู้นำชุมชนที่อาศัยความเชื่อมั่นศรัทธาจากชาวบ้าน และการเป็นบุคคลต้นแบบในการดำเนินชีวิตและเป็นผู้ที่มีคุณธรรมและเสียสละต่อส่วนร่วม เป็นผู้สร้างความรู้เข้าใจเกี่ยวกับชุมชนและสังคม สามารถวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนและสังคมที่กำลังเผชิญอยู่และนำมาสร้างกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชนสังคม โดยการสร้างทักษะ ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้สั่งสมมาใช้ในการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ภายในชุมชนและสังคม รวมไปถึงการนำวัฒนธรรมท้องถิ่น มาสร้างเป็นอัตลักษณ์ความภาคภูมิใจในชุมชนและสังคม เพื่อกระตุ้นจิตสำนึกของคนในสังคมให้เกิดความจงรักภักดีต่อสังคม การสร้างค่านิยมร่วมกันของสังคมด้านคุณธรรมจริยธรรมให้เป็นสังคมแห่งปัญญาที่มีทั้งคนดีและคนเก่ง อีกทั้งการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับศาสตร์ต่าง ๆ ได้อย่างกลมกลืน มีความรู้ที่เท่าทันและปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงภายนอกได้ ตลอดจนการนับถือและให้ความศรัทธาคุณสมบัติส่วนตัวที่กระทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีแก่คน ในชุมชนและสังคม อาทิเช่น การเป็นผู้ที่มีมีจิตสาธารณะและมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม อีกทั้ง เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้แก้ไขปัญหาในชุมชนและสังคม รวมไปถึงภารกิจในการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่มีคุณค่าที่มีอยู่ในตนเองให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมโดยส่วนรวม

จากผลการศึกษาวิจัย “ประเด็นบทบาทด้านการนวดแผนไทยเพื่อบำบัดรักษา” พบว่า บทบาทด้านการนวดแผนไทยเพื่อบำบัดรักษา เป็นการนวดชนิดหนึ่งในแบบไทย ซึ่งเป็นการบำบัดและรักษาโรคแขนงหนึ่งของแพทย์แผนไทย โดยจะเน้นการกด การคลึง การบีบ การดัด และการอบประคบ ซึ่งรู้จักกันโดยทั่วไปในชื่อ “นวดแผนโบราณ” และในปัจจุบันเป็นที่น่ายินดีที่มีผู้ให้ความสนใจและต้องการเข้ามาเรียนวิชาการนวดแผนไทยเพิ่มขึ้นอย่างมากมาย ผู้คนที่ได้สัมผัสกับการนวดแผนไทยก็ให้การยอมรับเป็นอย่างดี ซึ่งถือเป็นมิตรหมายที่สามารถบ่งบอกได้ว่า วิชาการนวดแผนไทยเราสามารถเรียนและฝึกฝนนำไปประกอบอาชีพได้อย่างมั่นคง การนวดแผนไทยนั้นมีคุณค่า แต่บางครั้งถ้าการนวดแผนไทยใช้วิธีการนวดไม่ถูกต้องจะส่งผลให้บาดเจ็บได้ เพราะฉะนั้น ผู้ที่จะทำการนวดแผนไทยได้ถูกต้องจึงควรเรียนและฝึกหัดให้เกิดความชำนาญ เพื่อที่จะได้ใช้ประโยชน์ต่อสุขภาพทั้งผู้นวดเองและต่อผู้รับการนวดด้วย

จากผลการศึกษาวิจัย “ประเด็นบทบาทด้านการส่งเสริมสุขภาพการนวดแผนไทย” พบว่า บทบาทด้านการส่งเสริมสุขภาพการนวดแผนไทย การนวดเสมือนอายุวัฒนะ เพราะทำให้เพิ่มการไหลเวียนของเลือดและน้ำเหลืองทั่วร่างกาย ทำให้เนื้อเยื่อของอวัยวะต่าง ๆ ได้รับสารอาหารและที่ออกซิเจนได้ดีขึ้นด้วย นอกจากนี้ การนวดอาจมีผลต่อระบบต่อมไร้ท่อ ซึ่งหลั่งฮอร์โมนต่าง ๆ ที่ทำให้อวัยวะต่าง ๆ ทำงานเป็นปกติ ส่งผลให้มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรงและมีอายุยืนยาวทางอ้อม ซึ่งในขณะเดียวกันการส่งเสริมไม่ใช่มีเฉพาะการนวดเท่านั้น แต่ยังมีส่งเสริมที่สามารถต่อยอดให้กับการนวดแผนไทยให้เจริญขึ้น กล่าวคือ การได้รับสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐบาลที่เกี่ยวข้องเข้ามาส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น และเป็นอีกหนทางที่ส่งเสริมการนวดแผนไทยให้ประชาชนได้รักษาและอนุรักษ์สืบไป

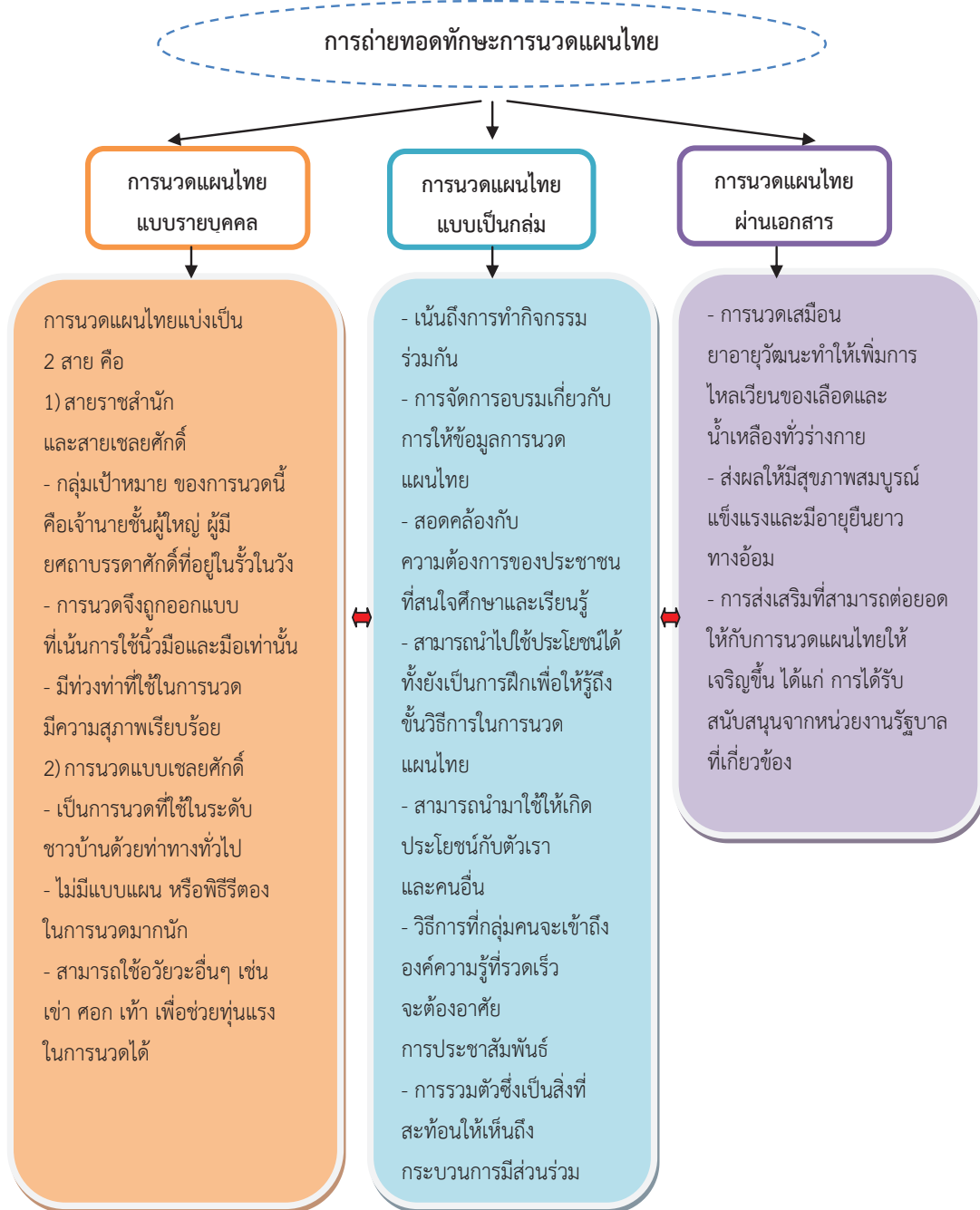
ภาพประกอบ 2 สรุปประเด็นบทบาทการพัฒนาสังคมของประชาชนชาวบ้าน

2. การถ่ายทอดภูมิปัญญาของปราชญ์ชาวบ้าน

จากผลการศึกษาวิจัย “ประเด็นวิธีการถ่ายทอดทักษะการนวดแผนไทย” พบว่าด้านวิธีการถ่ายทอดทักษะ การนวดแผนไทยจะเป็นวิธีการถ่ายทอดแบบรายบุคคล เป็นการนวดชนิดหนึ่งในแบบไทย ซึ่งเป็นศาสตร์บำบัดและรักษาโรคแขนงหนึ่งของการแพทย์แผนไทย โดยจะเน้นในลักษณะการกด การคลึง การบีบ การตัด การดึง และการอบ ประคบ ซึ่งรู้จักกันโดยทั่วไปในชื่อ “นวดแผนโบราณ” โดยมีหลักฐานว่า การนวดแผนไทยนั้นมีประวัติมาจากประเทศอินเดีย โดยเชื่อว่าการนำการนวดเข้ามาและเกิดขึ้นในประเทศไทยเมื่อใดนั้นไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจน จากนั้นการนวดได้ถูกพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขให้เข้ากับวัฒนธรรมของสังคมไทย จนเป็นรูปแบบแผนที่เป็นมาตรฐานของไทยและสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน การนวดแผนไทยแบ่งเป็น 2 สาย คือ 1) สายราชสำนักและสายเชลยศักดิ์ กล่าวคือ เน้นกลุ่มเป้าหมายของการนวดนี้คือ เจ้านายชั้นผู้ใหญ่ ผู้มีศถาบรรดาศักดิ์ที่อยู่ในรั้วในวัง ฉะนั้น การนวดจึงถูกออกแบบที่เน้นการใช้นิ้วมือและมือเท่านั้น ส่วนท่าที่ใช้ในการนวดมีความสุภาพเรียบร้อย มีข้อกำหนดในการเรียนมากมาย ผู้ที่เชี่ยวชาญทางวิชาชีพด้านนี้จะได้อาศัยอยู่ในรั้วในวัง เป็นหมอหลวง มีเงินเดือนมียศมีตำแหน่ง 2) การนวดแบบเชลยศักดิ์ กล่าวคือ เป็นการนวดที่ใช้ในระดับชาวบ้านด้วยท่าทางทั่วไปไม่มีแบบแผนหรือพิธีรีตองในการนวดมากนัก อีกทั้งยังสามารถใช้อวัยวะอื่น ๆ เช่น เข่า ศอก เท้า เพื่อช่วยทุ่นแรงในการนวดได้ ซึ่งเป็นข้อแตกต่างจากการนวดแบบราชสำนักที่เน้นการใช้มือเพียงอย่างเดียว โดยวิธีการถ่ายทอดทักษะการนวดแผนไทยแบบรายบุคคล มีขั้นตอนและวิธีการดังต่อไปนี้คือ ท่าที่ 1 เป็นท่านอนหงาย นวดบริเวณเท้า (ข้างขวา) นวดบริเวณขา ช่วงล่าง (รองกระดูกสันหลังด้านใน) นวดบริเวณกล้ามเนื้อต้นขาด้านหน้า นวดกล้ามเนื้อไปทั่วช่วงล่าง โดยมีข้อควรจำคือ เวลานวด แขนทั้งสองต้องตึง หลังแอ่น ทำให้น้ำหนักในการกดและผู้กดไม่ปวดหลังควรใช้น้ำหนักตัวช่วยเพิ่มแรงกด ท่าที่ 2 เป็นท่านอนหงาย แนวที่ทำการนวด คือ บริเวณหลังเท้า ข้อเท้า แนวกระดูกสันหลังในด้านนอก 3 เส้น โดยมีข้อควรจำ คือ 1) เมื่อทำการหมุนข้อเท้า ควรจับข้อเท้าให้แน่น 2) เวลาทำการนวดบริเวณต้นขา ต้องนวดเบา ๆ 3) การกดจุดเพื่อเปิดประตูลม ไม่ควรทำเกิน 30 วินาที ท่าที่ 3 เป็นท่านอนหงาย บริเวณที่ทำการนวด คือ กล้ามเนื้อต้นขาด้านใน เส้นที่ 1 และ 3 และกล้ามเนื้อต้นขาด้านนอก เส้นที่ 3 โดยมีข้อควรจำคือ 1) การนวดในท่านี้นี้ช่วยคลายกล้ามเนื้อบริเวณต้นขาได้ดี แต่ต้องทำอย่างระมัดระวัง โดยพิจารณาถึงความยืดหยุ่นของกล้ามเนื้อเป็นหลัก 2) ควรใช้มือประคองที่เข่าเวลาต้องการยืดกล้ามเนื้อต้นขา 3) ควรทำการนวดทีละชั้นเพื่อให้กล้ามเนื้อค่อย ๆ ยืดตัว 4) ควรให้ฝ่าเท้าของผู้กดยันกับแขนของผู้กดเพื่อช่วยยืดกล้ามเนื้อขาทุกส่วนให้ตึง ท่าที่ 4 เป็นท่านอนตะแคงซ้าย จะทำการนวดบริเวณฝ่าเท้า น่อง สะโพก และหลัง โดยมีข้อควรจำ คือ เวลาใช้ศอกกดคลึงจะต้องทำเบา ๆ ใช้ท่อนแขนส่วนต่อกับศอกกดคลึงไม่ใช่เฉพาะส่วนของศอกซึ่งมีความแหลมคม ควรใช้ท่อนขาบริเวณที่ติดกับเข่าช่วยนวดด้วย ไม่ใช่เฉพาะส่วนเข่าอย่างเดียว ท่าที่ 5 เป็นท่านอนคว่ำ บริเวณที่จะนวดคือ บริเวณกล้ามเนื้อต้นขาด้านหลังและด้านใน นวดกล้ามเนื้อน่อง และนวดหลัง โดยมีข้อควรจำ คือ เวลาทำการนวดกดเพื่อยืดขาทั้งหมด หรือเวลานวดโดยใช้หัวเข่าช่วยนั้นควรทำอย่างนุ่มนวล ค่อย ๆ ใช้น้ำหนักลงไปทีละน้อยและให้เข่าและบริเวณที่ต่อจากเข่านวดด้วย ไม่ใช่เฉพาะส่วนแหลมของเข่าเท่านั้น และ ท่าที่ 6 เป็นท่านอนหงาย แนวการนวดคือ ส่วนแขนทั้งหมด มือ และเท้า คือ ไหล่ คอ ศีรษะ โดยมีข้อควรจำ คือ 1) เมื่อทำการนวดบริเวณนี้ใช้มือ ฝ่ามือ ควรทำอย่างรวดเร็ว แรงพอสมควร เพื่อให้ได้จังหวะและน้ำหนัก เนื่องจากบริเวณนี้ไม่ค่อยมีกล้ามเนื้อ 2) ควรนวดเบา ๆ บริเวณศีรษะ หน้าผาก และขมับ

จากผลการศึกษาวิจัย “ประเด็นวิธีการถ่ายทอดทักษะการนวดแผนไทยแบบเป็นกลุ่ม” พบว่า วิธีการถ่ายทอดทักษะการนวดแผนไทยแบบเป็นกลุ่ม เป็นการเน้นถึงการทำกิจกรรมร่วมกันไม่ว่าจะเป็นการจัดการอบรมเกี่ยวกับการให้ข้อมูล การนวดแผนไทยเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนที่สนใจศึกษา และเรียนรู้ขั้นตอนการนวดแผนไทย เพื่อจะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ทั้งยังเป็นการฝึกเพื่อให้รู้ถึงขั้นวิธีการในการนวดแผนไทย ไม่ว่าจะเป็นการนวด กด บีบ รวมถึงการที่จะนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับตัวเราและคนอื่น โดยวิธีการที่กลุ่มคนจะเข้าถึงองค์ความรู้ที่รวดเร็ว จะต้องอาศัยการประชาสัมพันธ์ การรวมตัวซึ่งเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการมีส่วนร่วมอีกด้วย

จากผลการศึกษาวิจัย “ประเด็นวิธีการถ่ายทอดทักษะการนวดแผนไทยผ่านเอกสาร” พบว่า วิธีการถ่ายทอดทักษะการนวดแผนไทยผ่านเอกสารนั้น เป็นอีกกระบวนการหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมการนวดแผนไทย อาทิเช่น การเผยแพร่ผ่านสื่อออนไลน์ ซึ่งเป็นตัวกลางอีกวิธีหนึ่งที่สามารถกระจายความรู้เกี่ยวกับการนวดแผนไทยได้ โดยมีความสะดวกสบาย รวดเร็ว และเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย จึงส่งผลให้ประชาชนเรียนรู้และรู้จักมากขึ้น

ภาพประกอบ 3 สรุปประเด็นการถ่ายทอดทักษะการนวดแผนไทย

3. แนวทางการแก้ไขบทบาทการพัฒนาสังคมของปราชญ์ชาวบ้าน

จากผลการศึกษาวิจัย “ประเด็นแนวทางการแก้ไขการนวดแผนไทยเพื่อบำบัดรักษา” ดังกล่าว พบว่าแนวทางการแก้ไขการนวดแผนไทย เพื่อบำบัดรักษาเป็นศาสตร์โบราณอีกแขนงหนึ่งที่ใช้บำบัดรักษาโรคภัยไข้เจ็บ แบบหมอพื้นบ้าน ความเป็นมาเป็นวิธีการรักษาโรคภัยไข้เจ็บแบบพื้นบ้านล้านนา ส่วนมากใช้รักษาบำบัดอาการเจ็บปวดตามร่างกาย หรือกลุ่มอาการของโรค ดังนั้น ควรจะมีหลักสำคัญในการพิจารณาตามวิธีการที่ใช้บำบัดรักษา ดังนี้คือ 1) การย่ำของผู้ป่วยที่ได้รับการรักษาโดยวิธีย่ำขา จะต้องยึดถือข้อห้ามที่หมอย่ำขาบอกกล่าวเพื่อให้อาการเจ็บป่วยหายเร็วขึ้น โดยเฉพาะประเด็นเรื่องอาหารที่เชื่อว่าเป็นของแสลง ซึ่งอาจจะทำให้ผู้ป่วยมีอาการเจ็บปวดและจะกลับมาเป็นซ้ำอีกได้แก่ หน่อไม้และ 2) การประคบ ควรจะพิจารณาถึงตัวยาในลูกประคบตามกลุ่มอาการของคนไข้ โดยต้องวินิจฉัยว่าคนไข้ในแต่ละรายจะใช้ตัวยาระบบใดบ้าง ในการผสมทำลูกประคบ ซึ่งตัวยาลูกประคบมีทั้งสิ้น กล่าวคือ ตัวยาพิษสดใช้เพื่อการรักษาให้ได้ผลที่ดียิ่งขึ้นโดยตัวยาระบบจะซึมเข้าตามผิวหนังลงชั้นเนื้อ เพื่อลดการอักเสบและอาการปวดบวม

จากผลการศึกษาวิจัย “ประเด็นแนวทางการแก้ไขบทบาทการถ่ายทอดทักษะการนวดแผนไทยเพื่อบำบัดรักษา” พบว่าการนวดแผนไทย เพื่อบำบัดรักษานั้นมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากคนส่วนใหญ่ที่นิยมไปนวดบำบัดรักษากันนั้น เพราะต้องการผ่อนคลายและหายจากการปวดเมื่อยล้า ดังนั้น แนวทางการแก้ไขบทบาทการถ่ายทอดทักษะการนวดแผนไทย ควรจะมีหลักสำคัญในการพิจารณาดังนี้คือ 1) สำหรับผู้ที่มีอาการปวดเมื่อยล้ามากจนเกินไป การนวดบำบัดรักษาอาจจะไม่ใช่หนทางออกที่ดีนัก เพราะอาจจะไม่สามารถบำบัดรักษาหายปวดเมื่อยล้า ยิ่งจะทำให้อาการทรุดหนักไปมากกว่าเดิม 2) จะต้องเลือกการนวดแผนไทยเพื่อบำบัดรักษาที่เหมาะสมกับสุขภาพร่างกายของเรา เพื่อจะรักษาได้ตรงจุด ตรงอาการ และ 3) ในการนวดแผนไทยบำบัดรักษาเบื้องต้นนั้น ควรจะเป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการนวดเสียก่อน เพื่อให้ผู้ที่มาบำบัดรักษาได้เข้าใจถึงขั้นตอน วิธีการ และรายละเอียดต่าง ๆ

จากผลการศึกษาวิจัย “ประเด็นแนวทางการแก้ไขบทบาทการส่งเสริมสุขภาพด้วยการนวดแผนไทย เพื่อบำบัดรักษา” พบว่าควรจะได้รับ การสนับสนุนส่งเสริมจากภาครัฐ เช่น การประชาสัมพันธ์ อุปกรณ์ที่สามารถใช้ในการนวดแผนไทย เพื่อเพิ่มความสะดวกสบายให้ดียิ่งขึ้น ทั้งยังเป็นสิ่งที่ควรอนุรักษ์ไว้เพื่อให้ลูกหลานได้สืบทอดต่อไป

ภาพประกอบ 4 สรุปประเด็นแนวทางการแก้ไขบทบาทการพัฒนาสังคมของประชาชนชาวบ้าน

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง “บทบาทการพัฒนาสังคมของปราชญ์ชาวบ้าน กรณีศึกษา นางจิตตินันท์ อัครภูมิ บ้านโนนทัน ตำบลบ้านบาก อำเภอสรีสมเด็จ จัหวัดร้อยเอ็ด” มีข้อค้นพบและเป็นประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผลการวิจัย ใน 3 ประเด็น ดังนี้คือ

1. บทบาทการพัฒนาสังคมของปราชญ์ชาวบ้าน

ผลการศึกษาเกี่ยวกับประเด็น “บทบาทการพัฒนาสังคมของปราชญ์ชาวบ้าน” เป็นการอธิบายให้เห็นถึงบทบาทการพัฒนาสังคมของปราชญ์ชาวบ้าน ในด้านการส่งเสริมรักษาบำบัดการนวดแผนไทยโบราณซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับประชาชนที่มีความสนใจในการนวดเพื่อผ่อนคลาย โดยเป็นการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาจากบ้านโนนทัน โดยมีคนนำภูมิปัญญาเข้ามา เพื่อให้คนในหมู่บ้านเข้ามาเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการเรียนรู้เพื่อเพิ่มทักษะการนวด เพื่อส่งผลให้การนวดเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต และความเป็นอยู่ในชุมชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับเพื่อนบ้าน ลูกหลาน ได้เรียนรู้เข้าใจง่ายในการศึกษาภูมิปัญญาการนวดแผนไทยแบบโบราณ ซึ่งเนื้อหาในส่วนนี้จะกล่าวถึง 1) บทบาทด้านการนวดแผนไทยเพื่อบำบัดรักษา 2) บทบาทด้านการถ่ายทอดการนวดแผนไทยเพื่อบำบัดรักษา และ 3) บทบาทด้านการส่งเสริมสุขภาพการนวดแผนไทย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของไพบูลย์ ช่างเรียน (2546 : 7) ที่กล่าวไว้ว่า บทบาททั่วไปพิจารณาความหมายได้สองนัยคือ นัยแรกพิจารณาด้านโครงสร้างสังคม บทบาท หมายถึง ตำแหน่งทางสังคมที่มีชื่อเรียกต่าง ๆ ซึ่งแสดงลักษณะโดยคุณสมบัติและกิจกรรมของบุคคลที่ครองตำแหน่งนั้น อีกนัยหนึ่งพิจารณาในด้านการแสดงบทบาทหรือการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมบทบาท จึงหมายถึง ผลสืบเนื่องที่มีแบบแผนของการกระทำที่เกิดจากการเรียนรู้ของบุคคลที่อยู่ในสภาพแห่งการปฏิสัมพันธ์นั้น ตามนัยแรกบทบาทเป็นการจำแนกชนิดของบุคคลที่อยู่ในสังคม ซึ่งถูกจำแนกโดยสมบัติและพฤติกรรมของเขาที่มีต่อปทัสถาน ตามนัยหลังบทบาทเป็นวิธีการแสดงพฤติกรรมของบุคคลที่ปฏิสัมพันธ์กันนั้นว่าจะปฏิบัติอย่างไร บทบาทของบุคคลจึงแตกต่างกันออกไปตามลักษณะสถานภาพ อุปนิสัย ความคิด ความรู้ความสามารถ มูลเหตุจูงใจการอบรมและความพอใจ ดังนั้น จะเห็นได้ว่าบทบาทการพัฒนาสังคมของปราชญ์ชาวบ้านเป็นการพัฒนาประเทศได้ให้ความสำคัญกับการจัดการตนเองของชุมชน โดยการนำองค์ความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนด้วยเชื่อมั่นที่ว่าตนเองเท่านั้นสามารถจัดการชุมชนของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการขับเคลื่อนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคม จากการเพิ่มผลิตภาพการผลิตบนฐานใช้ภูมิปัญญาและนวัตกรรมที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของพลังประชารัฐ โดยให้ “คน” เป็นศูนย์กลางการพัฒนาจากการนำประสบการณ์ความรอบรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ปราชญ์ชาวบ้านผู้สะสมภูมิปัญญาท้องถิ่นต่าง ๆ ของท้องถิ่นเป็นองค์ความรู้ที่มีการหล่อหลอม ซึมซับ บ่มเพาะ คั้นคว่ำ ทดลองโดยใช้วิถีชีวิตของตนเอง กลั่นกรองสิ่งที่มีคุณค่าแก่ชีวิตแก่ผืนแผ่นดิน สืบทอดเป็นมรดกและสมบัติทางปัญญาถ่ายทอดให้กับผู้อื่น จึงเป็นผู้มีบทบาทในการส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชนตนเองเพื่อให้ชาวบ้านเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนอย่างถูกต้องโดยใช้ความเชื่อมั่น ศรัทธาในตัวปราชญ์ชาวบ้านเอง สร้างความร่วมมือกับชาวบ้านช่วยกันคิด วิเคราะห์ และหาแนวทางการแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นด้วยการจัดการทรัพยากรของชุมชนอย่างเป็นระบบ และคำนึงถึงความยั่งยืนในอนาคตเป็นสำคัญ อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอรพิน ปิยะสกุลเกียรติ (2561 : 225) เรื่องบทบาทของปราชญ์ชาวบ้านในการจัดการตนเองของชุมชน ที่กล่าวไว้ว่า บทบาทของปราชญ์ชาวบ้านในกระบวนการสร้างเข้มแข็งของชุมชนเมื่อชุมชนเผชิญปัญหาวิกฤติ การพึ่งตนเองเป็นหลักการเบื้องต้นในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นด้วยการระดมความร่วมมือของสมาชิกในชุมชนรวมไปถึงระดมทุนทางสังคมหรือทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาด้วยความเชื่อพื้นฐานที่ว่า “ตนเองเท่านั้นเป็นที่พึ่งแห่งตน” ปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้นำทางปัญญาที่นำองค์ความรู้พื้นบ้านมาพัฒนาชุมชนของตนเองได้โดยใช้สถานภาพทางสังคมหรือภาวะผู้นำในการที่จะพยายามสร้างแนวร่วมเพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนให้มากที่สุด และจงใจให้เกิดการรวมตัวกัน

เพื่อแก้ปัญหาอย่างบูรณาการทั้งทางด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านเทคโนโลยีทางการสื่อสาร รวมไปถึงวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและด้านการศึกษา ซึ่งเป็นเรื่องที่เชื่อมโยงในลักษณะที่เชื่อมโยงส่งเสริมซึ่งกันและกัน

2. วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาของปราชญ์ชาวบ้าน

ผลการศึกษาเกี่ยวกับประเด็น “วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาของปราชญ์ชาวบ้าน” เป็นการถ่ายทอดภูมิปัญญาชาวบ้านการให้อภัยความรู้เกี่ยวกับการนวดแผนไทยเพื่อให้ชาวบ้านนำไปต่อยอดคุณภาพในการดำรงชีวิต ซึ่งวิธีการถ่ายทอดทักษะการนวดแผนไทยแบบรายบุคคล เป็นการนวดชนิดหนึ่งในแบบไทย ซึ่งเป็นศาสตร์บำบัดและรักษาโรคแขนงหนึ่งของการแพทย์แผนไทย โดยจะเน้นในลักษณะการกด การคลึง การบีบ การดัด การดึง การอบ และการประคบ ซึ่งรู้จักกันโดยทั่วไปในชื่อ “นวดแผนโบราณ” ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญาของถวัลย์ มาศจรัส (2543 : 37) ที่กล่าวไว้ว่า ภูมิปัญญาไทย มีความหมายได้ 2 แนวทางคือ แนวทางแรก มีความหมายถึง องค์ความรู้ความสามารถและทักษะของคนไทย อันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ เลือกสรร ประยุกต์ พัฒนาและต่อยอดสืบต่อกันมาเพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัย ส่วนแนวทางที่สอง ภูมิปัญญา หมายถึง ลักษณะที่เป็นองค์รวมและมีคุณค่าทางวัฒนธรรมเกิดขึ้นในวิถีชีวิตไทยซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่น อาจเป็นที่มาขององค์ความรู้ที่ออกมาใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้การแก้ปัญหาการจัดการและการปรับตัวในการดำรงชีวิตของคนไทย ลักษณะองค์รวมของภูมิปัญญาตัวอย่าง ด้านการเกษตร ได้แก่ ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ทักษะ และแนวคิดด้านการเกษตรกับเทคโนโลยีโดยการพัฒนาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งสามารถพึ่งพาตนเองในสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น การทำการเกษตรผสมผสาน การทำการเกษตรแบบพึ่งพาตนเอง ดังนั้น จะเห็นได้ว่าวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาของปราชญ์ชาวบ้าน เป็นการนำเอาองค์ความรู้ภูมิปัญญาชาวบ้านนำไปถ่ายทอดโดยใช้การอบรมการให้ความรู้เกี่ยวกับการนวดแผนไทย เพื่อบำบัดรักษาปรับใช้ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตตามสภาพของภูมิสังคม ภูมิอากาศ ภูมิประเทศ สภาพเศรษฐกิจและทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เป็นทุนวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่นเกิดเป็นองค์ความรู้เป็นกระบวนการคิดเป็นรูปแบบที่ก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

3. แนวทางการแก้ไขบทบาทการพัฒนาสังคมของปราชญ์ชาวบ้าน

ผลการศึกษาเกี่ยวกับประเด็น “แนวทางการแก้ไขบทบาทการพัฒนาสังคมของปราชญ์ชาวบ้าน” แนวทางการแก้ไขบทบาทการนวดแผนไทยเพื่อบำบัดรักษา เป็นศาสตร์โบราณอีกแขนงหนึ่งที่ใช้บำบัดรักษาโรคภัยไข้เจ็บแบบหมอพื้นบ้าน ความเป็นมาเป็นวิธีการรักษาโรคภัยไข้เจ็บแบบพื้นบ้านล้านนา ส่วนมากใช้รักษาหรือบำบัดอาการเจ็บปวดตามร่างกาย กลุ่มอาการของโรคที่ใช้วิธีการย่ำขา ผู้ป่วยที่ได้รับการรักษาโดยวิธีข้างจะต้องยึดถือข้อห้ามที่หมอย่างแนะนำ เพื่อให้การเจ็บป่วยหายเร็วขึ้น โดยเฉพาะเรื่องอาการกินที่หมอย่างเชื่อว่าเป็นของแสลงซึ่งจะทำให้ผู้ป่วยมีอาการเจ็บปวดและจะกลับมาเป็นซ้ำอีก ได้แก่ หน่อไม้ และยังเป็นการรักษาอาการปวดตึงกล้ามเนื้อของร่างกายหรือเมื่อยอ่อนคลายกล้ามเนื้อหรือสตรีหลังการอยู่ไฟ การประคบมีหลายวิธี และตัวยาในลูกประคบก็จะอยู่ตามกลุ่มอาการของคนไข้ ผู้เป็นหมอดึงต้องเป็นผู้วินิจฉัยว่าคนไข้ในแต่ละรายจะใช้ตัวยาในการผสมทำลูกประคบอย่างไร ตัวยาลูกประคบมีทั้งสด กล่าวคือตัวยาพืชสดใช้เพื่อการรักษาให้ได้ผลที่ดีขึ้น ยาชิมเข้าตามผิวหนังลงชั้นเนื้อเพื่อลดการอักเสบปวดบวม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมของ (Misra & Jonjo, 1981) ที่กล่าวไว้ว่า การพัฒนาสังคม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่มีการกระทำให้เกิดขึ้นหรือมีการวางแผนกำหนดทิศทางไว้ล่วงหน้าโดยการเปลี่ยนแปลงนี้ ต้องเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้นจากสภาพที่ไม่น่าพอใจไปสู่สภาพที่น่าพอใจ เพื่อการทำให้สิ่งเหล่านั้นให้ดีขึ้น เจริญขึ้นสนองความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ให้ได้ดีขึ้น ดังนั้น จะเห็นได้ว่าแนวทางการแก้ไขบทบาทการพัฒนาสังคมของปราชญ์ชาวบ้าน เป็นการพัฒนางานองค์ความรู้เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการในด้านการพัฒนาการเพิ่มศักยภาพการพัฒนาในภูมิปัญญาพื้นบ้านเกี่ยวกับภูมิปัญญาที่เป็นการนวดแบบแผนไทย เพื่อบำบัดรักษาอาการปวดเมื่อยตามร่างกายให้มีอาการดีขึ้น ตรงต่อความต้องการในการรักษาได้ ซึ่งการแก้ไขพัฒนานั้น ทำให้มีการเพิ่มขึ้นของศักยภาพการพัฒนาฝีมือของปราชญ์ชาวบ้านให้ชำนาญ และสามารถรักษาได้หลายรูปแบบ กล่าวคือสามารถเป็นที่พึ่งให้กับบุคคลที่มีอาการปวดเมื่อยหรือเป็นโรคดังกล่าว และเพิ่มความสามารถและทักษะของปราชญ์ชาวบ้าน

อันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ เลือกสรร ประยุกต์ พัฒนาและต่อยอดสืบต่อกันมาเพื่อใช้แก้ปัญหา อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอรพิน ปิยะสกุลเกียรติ (2561 : 223) ที่กล่าวไว้ว่า ในการพัฒนาท้องถิ่นใด ๆ ก็ตาม ต้องให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นอย่างมาก การสืบค้นภูมิปัญญาชาวบ้าน ค้นหาผู้รู้ปราชญ์ท้องถิ่นนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ชุมชนนั้น สมาชิกในชุมชนต้องมีการเรียนรู้อย่างเท่าทันตลอดเวลา เพื่อนำไปสู่กระบวนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดการพัฒนา ภูมิปัญญาท้องถิ่น จะต้องประกอบด้วยกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ ความเข้าใจเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ต้องมีการผสมผสานองค์ความรู้ที่หลากหลาย และต้องมีการปรับตัวในการเรียนรู้ชุมชนของตนเอง ต้องมีความต่อเนื่องและปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ ซึ่งการปรับตัวนี้ เราเรียกว่า “Situated Knowledge” มีลักษณะของการทับซ้อนในหลายมิติ โดยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดการผสมผสานกับวิทยาการสมัยใหม่ เกิดนวัตกรรมที่มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ทำให้เกิดเป็นองค์ความรู้ที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ตนเองอย่างผสมผสานกลมกลืนกับสถานการณ์ปัจจุบัน และมีความเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลาไม่หยุดนิ่ง และยังสามารถช่วยในการพัฒนาก้าวไปบนพื้นฐานของการเคารพสิทธิในกลุ่มคนต่าง ๆ ได้อีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะการวิจัยโดยแยกออกเป็น 2 ประเด็นคือ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

- 1.1 ควรจะให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการศึกษาพัฒนาของปราชญ์ชาวบ้าน โดยผ่านการแสดงความคิดเห็นจากประชาชนและการส่งเสริมด้านการนวดแผนไทย เพื่อที่จะให้ทุกคนได้มีส่วนในการพัฒนาร่วมกัน และช่วยกันแก้ไขปัญหานี้ในเรื่องเกี่ยวกับการนวดแผนไทย
- 1.2 ควรจะมีการส่งเสริมการนวดแผนไทยของเราให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น อีกทั้งยังจะช่วยอนุรักษ์วัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาตั้งแต่เก่าแก่ให้เกิดความยั่งยืน
- 1.3 ควรมีการพัฒนาต่อยอด เช่น การกระจายข่าวเพื่อให้ทราบถึงกลุ่มบุคคลอื่น ๆ ให้เกิดความหลากหลาย เพิ่มมาตรฐานการนวด และการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งจะทำให้เกิดประสิทธิภาพและตรงตามความต้องการ
- 1.4 ด้านการส่งเสริมการนวดแผนไทย ควรจัดการอบรมผ่านโครงการเพื่อให้ความรู้แก่ประชาชน ซึ่งจะทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด และสามารถพัฒนาต่อยอดอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรศึกษาในประเด็น “บทบาทหน้าที่การพัฒนาสังคมของปราชญ์ชาวบ้าน” เพื่อให้เข้าถึงประชาชน และได้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันเพิ่มมากขึ้น
- 2.2 ควรศึกษาในประเด็น “บทบาทการพัฒนาสังคมของปราชญ์ชาวบ้านที่มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของชาวบ้าน” เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนในสังคม
- 2.3 ควรศึกษาในประเด็น “การอนุรักษ์ภูมิปัญญาของปราชญ์ชาวบ้าน” เพื่อให้คงอยู่ในชุมชนเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นที่อนุรักษ์สืบต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ติน ปรัชญพฤทธิ์. (2555). *การบริหารการพัฒนา : ความหมาย เนื้อหา แนวทางและปัญหา* (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ถวัลย์ มาตจรัส. (2543). *สำรวจ มีสมชัย : ครูภูมิปัญญาไทยเพชรแท้ของแผ่นดิน*. กรุงเทพฯ : พิมพ์ลักษณ์.
- ไพบูลย์ ช่างเรียน. (2546). *สารานุกรมศัพท์ทางสังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ: แพร่พิทยาการพิมพ์.
- สำนักงานพัฒนาชุมชน. (2560). *หลักคิดของปราชญ์ชาวบ้าน*. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2560,

จาก <https://district.cdd.go.th/khoksamrong>

สำนักงานพัฒนาชุมชน. (2560). *ปราชญ์ชาวบ้าน คือ สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2560*,

จาก <https://district.cdd.go.th/khoksamrong>

อภิขญา อยู่ในธรรม. (2558). *เอกสารการสอนชุดวิชา 15337 การสื่อสารกับการพัฒนา (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ. (2561). บทบาทของปราชญ์ชาวบ้านในการจัดการตนเองของชุมชน. *วารสารเกษมบัณฑิต*, 19(ฉบับพิเศษ), 223.

Misra, R.P. and Jonjo, M. (1981). *The Changing Perspective of Development Problems In Misra*. Hong Kong: Maruzen Investment (Hong Kong).

การบริหารจัดการวัตถุดิบและจัดพื้นที่ผลิตร้านกาแฟด้วยเทคนิค ABC CLASSIFICATION ANALYSIS และแนวคิดการเก็บสินค้าตามความต้องการ : กรณีศึกษา ร้านกาแฟ AAA

Raw Material and Coffee Making Area Managements of A Coffee Shop by ABC Classification Analysis Technique and Volume-Based Storage Concept: A Case Study AAA Coffee Shop

วรพล อารีย์¹, สิริลักษณ์ แสงศรีจันทร์² และ กิรติ พองจิต³
Worapon Arree¹, Siriluck Sangsrijan² and Keerati Pongjit³

Received : 5 ต.ค. 2563
Revised : 6 ม.ค. 2564
Accepted : 6 ม.ค. 2564

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดกลุ่มวัตถุดิบในร้านกาแฟ AAA ให้มีความเหมาะสมต่อปริมาณการใช้ จัดพื้นที่ผลิต และการวางแผนการจัดเก็บวัตถุดิบให้มีความเหมาะสม และกำหนดแนวทางในการตรวจนับสต็อกให้มีประสิทธิภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยนี้ คือ ร้านกาแฟ AAA โดยใช้ข้อมูลเครื่องดื่มตามรายการ มูลค่าวัตถุดิบโดยเฉลี่ยที่คำนวณจากปริมาณการใช้วัตถุดิบของเครื่องดื่มแต่ละชนิด และราคาต่อหน่วยของวัตถุดิบ ในการจัดกลุ่มวัตถุดิบด้วยเทคนิคการวิเคราะห์จัดกลุ่มด้วยระบบเอบีซี (ABC classification analysis) เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยนี้ คือ โปรแกรมสำเร็จรูปไมโครซอฟท์ เอกซ์เซล 2016 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละ ผลการศึกษาพบว่า สามารถแบ่งกลุ่มวัตถุดิบจำนวน 25 รายการ ออกเป็น 3 กลุ่ม ตามมูลค่าวัตถุดิบ คือ กลุ่ม A เป็นกลุ่มวัตถุดิบที่มีมูลค่าสูงสุด คิดเป็น 20% กลุ่ม B มีมูลค่าปานกลาง คิดเป็น 32% และกลุ่ม C มีมูลค่าต่ำสุด คิดเป็น 48% วัตถุดิบในแต่ละกลุ่มได้นำมาประยุกต์ร่วมกับแนวคิดการเก็บสินค้าตามความต้องการ ในการจัดพื้นที่ผลิต จัดเก็บและวางแผนแนวทางในการควบคุมวัตถุดิบ โดยกลุ่ม A วางไว้ใกล้พื้นที่ผลิตมากที่สุด ตรวจนับ 1 สัปดาห์ต่อครั้ง กลุ่ม B วางไว้ตรงกลางระหว่างกลุ่ม A และกลุ่ม C ตรวจนับ 2 สัปดาห์ต่อครั้ง และกลุ่ม C วางไว้ด้านในสุดของพื้นที่ ตรวจนับ 1 เดือนต่อครั้ง

คำสำคัญ : ปริมาณการขาย, เทคนิคการวิเคราะห์จัดกลุ่มด้วยระบบเอบีซี, แนวคิดการเก็บสินค้าตามความต้องการ

Abstract

The objective of the research was to categorize the raw materials of AAA coffee shop for organizing the process area and to determine the guideline for efficient stocktaking. The samples in this research was the drinks which were sold in each menu. The raw materials value was calculated from the average of raw materials consumption for each menu, and unit price of raw materials. Then, the ABC classification analysis technique was applied for group organizing of the raw materials. The research method for data analysis was

¹ อาจารย์คณะวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์ สาขาวิชาเทคโนโลยีโลจิสติกส์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน อีเมล: worapon1983@gmail.com

² นักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์ สาขาวิชาเทคโนโลยีโลจิสติกส์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

³ นักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์ สาขาวิชาเทคโนโลยีโลจิสติกส์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

¹ Lecturer, Faculty of Sciences and Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Isan, Email: worapon1983@gmail.com

² Student, Faculty of Sciences and Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Isan

³ Student, Faculty of Sciences and Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Isan

the Microsoft Excel 2016. The statistics analysis was the descriptive statistics which average, standard deviation, and percentage. The result showed that the raw materials about 25 items were classified into the 3 groups as the raw materials value. Group A was the highest value as 20 percent. Group B was the moderate value, which indicated 32 percent and group C as the lowest value, it was equal to 48 percent. The raw materials in each group were applied with the volume-based storage concept for arranging production area and storing raw materials, including the guideline for controlling raw materials stock. Group A was allocated the nearest the production area, inventory checking once a week. Group B was assigned to place between group A and C, stock counting twice a week. Group C was positioned in the innermost area and stock counting once a month.

Keywords : Sales volume, ABC classification analysis technique, Volume-based storage

บทนำ

ธุรกิจกาแฟในประเทศไทยมีแนวโน้มในการเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยมูลค่าตลาดของร้านกาแฟในปี พ.ศ. 2559 มีมูลค่าตลาดประมาณ 19,000 ล้านบาท และเพิ่มขึ้นจนกระทั่งในปี พ.ศ. 2561 มีมูลค่าตลาดเท่ากับ 23,470 ล้านบาท (ไทยรัฐออนไลน์, 2561 : ออนไลน์ ; ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2561 : ออนไลน์) ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเติบโตนี้เนื่องมาจากอัตราการบริโภคกาแฟสดโดยเฉลี่ยของชาวไทย (ประมาณ 1.2 กิโลกรัมต่อคนต่อปี) มีค่าต่ำกว่าผู้บริโภคชาวยุโรป (ประมาณ 4-5 กิโลกรัมต่อคนต่อปี) และผู้บริโภคชาวญี่ปุ่น (ประมาณ 3 กิโลกรัมต่อคนต่อปี) โดยมีรายได้และจำนวนชนชั้นกลางที่เพิ่มขึ้น เป็นปัจจัยรองที่ส่งผลต่อการขยายตัวของธุรกิจกาแฟ (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2561 : ออนไลน์, ศูนย์ความเป็นเลิศด้านการค้า ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย, 2563 : ออนไลน์) ธุรกิจร้านกาแฟมีรายการเครื่องดื่มกาแฟที่หลากหลาย ยกตัวอย่างเช่น อเมริกาโน่ ลาเต้ คาปูชิโน มอคค่า เอสเพรสโซ่ เป็นต้น และมีการเสริมรายการเครื่องดื่มอื่น ๆ ด้วย เช่น ชาชนิดต่าง ๆ เครื่องดื่มผสมโซดา รายการเครื่องดื่มต่าง ๆ ที่หลากหลายเหล่านี้ทำให้ผู้ประกอบการร้านกาแฟจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการจัดการวัตถุดิบ และจัดพื้นที่การจัดวางวัตถุดิบให้มีความเหมาะสม เนื่องจากธุรกิจร้านกาแฟมีวัตถุดิบหลักไม่กี่ชนิด เช่น นมสด กาแฟ น้ำตาล นมข้นหวาน แต่มีวัตถุดิบรองในจำนวนมาก เช่น ไซรัปรสต่าง ๆ ชาชนิดต่าง ๆ ทำให้การจัดวางวัตถุดิบในพื้นที่ปรุงกาแฟปะปนกัน ส่งผลให้ใช้เวลาในการหาวัตถุดิบนานหรือไม่พบวัตถุดิบ ทั้งพบปัญหาการหยิบวัตถุดิบผิด หรือวัตถุดิบที่เก็บไว้หมดอายุการใช้งาน ปัญหาดังกล่าวส่งผลต่อเนื่องให้เกิดปัญหาด้านการสั่งซื้อวัตถุดิบ หากร้านกาแฟไม่มีการบริหารจัดการวัตถุดิบที่ดี เช่นเดียวกับร้านกาแฟ AAA ซึ่งเป็นร้านกาแฟที่ตั้งในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ที่ประสบปัญหาดังกล่าว โดยร้านกาแฟ AAA ประสบปัญหาวัตถุดิบขาดมือ ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ การจัดเก็บวัตถุดิบไม่เป็นระเบียบและไม่มีความเหมาะสม ปัญหาดังกล่าวเป็นการสูญเสียที่เกิดจากการรอคอยหรือความล่าช้าในการสั่งซื้อวัตถุดิบที่ไม่ได้วางแผนล่วงหน้า และเกิดจากการเก็บวัตถุดิบที่ไม่จำเป็นนานเกินไป การสูญเสียนี้ส่งผลให้เกิดความเสียหายขึ้นประมาณ 5-10% ของยอดขายเนื่องจากสูญเสียโอกาสในการขายสินค้า นอกจากนี้การบริหารจัดการวัตถุดิบที่ไม่ดีของร้านยังเสี่ยงต่อการเกิดความผิดพลาด และเกิดความยุ่งยากในการปฏิบัติงาน จากปัญหาที่เกิดขึ้นเหล่านี้จึงมีการประยุกต์ใช้เทคนิค ABC classification analysis และแนวคิดการเก็บสินค้าตามความต้องการ (Volume-based storage) (De Koster, Le-Duc & Roodbergen, 2007 : 9, Kuisrikul, Saengpetch & Hirunlabh, 2019 : 3) เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวและปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการสินค้าคงคลัง

เทคนิค ABC classification analysis เป็นการใช้มูลค่าต่อหน่วยของสินค้าเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจ และจัดหมวดหมู่สินค้า เทคนิคนี้เป็นแนวคิดที่ประยุกต์จากหลักการของนักเศรษฐศาสตร์ชาวอิตาลี วิลเฟรโด พारेโต

(Vilfredo Pareto) สินค้าส่วนใหญ่แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ A B และ C โดยสินค้ากลุ่ม A เป็นสินค้าคงคลังที่มีมูลค่าในการสั่งซื้อสูงหรือหมุนเวียนสูงสุด เป็นสินค้าที่มีการเคลื่อนไหวเร็วเนื่องจากเป็นที่ต้องการของลูกค้า จำนวนสินค้าโดยทั่วไปในกลุ่มนี้มีประมาณ 10-20% ของจำนวนสินค้าคงคลังทั้งหมด สินค้ากลุ่ม B เป็นสินค้าคงคลังที่มีมูลค่าในการสั่งซื้อหรือหมุนเวียนปานกลาง โดยทั่วไปจำนวนสินค้าในกลุ่มนี้มีประมาณ 30-40% ของจำนวนสินค้าคงคลังทั้งหมด ขณะที่สินค้ากลุ่ม C เป็นสินค้าคงคลังที่มีมูลค่าในการสั่งซื้อหรือหมุนเวียนต่ำที่สุด เป็นสินค้าที่มีราคาต่ำแต่มีจำนวนมากทั้งรายการ (item) และจำนวน (quantity) เพราะเป็นสินค้าที่ขายไม่ออกหรือหมดความนิยมในตลาด กลุ่มนี้มีจำนวนสินค้าประมาณ 40 - 50% ของจำนวนสินค้าคงคลังทั้งหมด (ภัสสรนันท์ ขาติมนตรี, 2559 : 23, อมรรัตน์ จันลา และสิทธิโชค สิ้นรัตน์, 2560 : 151, Eraslan & Tansel, 2019 : 1) การกำหนดกลุ่มสินค้าคงคลังมีเป้าหมายเพื่อจัดกลุ่มดูแลสินค้า โดยสินค้าที่มีมูลค่าสูงต้องมีการจัดการและควบคุมอย่างใกล้ชิด การแบ่งกลุ่มนี้ช่วยให้เกิดการบริหารงาน เวลาที่ใช้ และค่าใช้จ่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ณัฐพงศ์ เต็งทอง, 2561 : 24) อย่างไรก็ตาม เทคนิค ABC classification analysis มีความเหมาะสมต่อสินค้าคงคลังที่มีลักษณะทางพัสดุที่สม่ำเสมอ (homogenous) (มณิธิรา นุชภู, 2549 : 31) ทั้งนี้ การบริหารจัดการสินค้าด้วยเทคนิค ABC classification analysis สามารถช่วยลดต้นทุนในการดำเนินงานทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างชัดเจน ยกตัวอย่างเช่น สามารถลดต้นทุนรวมของการบริหารจัดการสินค้าคงคลังต่อปีของธุรกิจผลิยางผสมได้ 22.43% (734,597.78 บาท) และลดจำนวนครั้งที่ซื้อต่อปีลง 798 ครั้ง หรือ 40.26% (เนตรนภา เสี่ยงประเสริฐ, 2558 : 4) เช่นเดียวกับการลดลงของต้นทุนรวมในการจัดการสินค้าคงคลังของธุรกิจเบเกอรี่ที่ลดลงได้ 76.40% (787,328.92 บาท) และลดมูลค่าสินค้าคงคลังเฉลี่ย 6.10% (512,158.08 บาท) (ชมพูนุช เกษมเศรษฐ์, ศิวัช ปริญาณเมธี และธีรโชติ สุกเสิกษาศิ, 2557 : 12) สามารถลดปัญหาการปฏิบัติและดำเนินงานในคลังอะไหล่ซ่อมบำรุง (คอมเพรสเซอร์ ดิจิตอลคอนโทรลเลอร์ และสายไฟและหลอดไฟ) ซึ่งปัญหาการหาอะไหล่ไม่พบลดลง 60% ปัญหาการหีบอะไหล่ผิดพลาดลดลง 100% ปัญหาการเก็บอะไหล่ชนิดเดียวกันหลายตำแหน่งลดลงและปัญหาการใช้เวลาในการหีบอะไหล่ 66.67% และปัญหาอะไหล่ชำรุดเสียหายลดลง 100% (อมรรัตน์ จันลา และสิทธิโชค สิ้นรัตน์, 2560 : 157) และสามารถลดระยะทางการเคลื่อนที่ของสินค้าคงคลังกลุ่มผลิตภัณฑ์เม็ดพลาสติกได้ 51.89% หรือ 8,662,705 เมตร เมื่อเปรียบเทียบกับการจัดสินค้าในพื้นที่คลังสินค้าแบบเดิม (ไชยพร ปรีชาวงษ์, 2556 : 4) การบริหารจัดการสินค้าด้วยเทคนิค ABC classification analysis มีการนำมาใช้ในกลุ่มสินค้าและบริการหลายประเภท ยกตัวอย่างเช่น สินค้าที่ใช้ในธุรกิจโรงแรม เครื่องปรุงรสและอาหารแห้ง อุตสาหกรรมยานยนต์ อะไหล่สำรองมอเตอร์ไซด์ เป็นต้น (วรพล อารีย์, วชิรยา แซ่มเมืองปัก, ภคพล แซ่ลิ้ม และนันทวัฒน์ สาวีสิทธิ์, 2563 : ออนไลน์, Kumar & Soni, 2017 : 1, Nallusamy, Balaji, & Sundar, 2017 : 165, Hanafi, Mardin, Asmal, Setiawan & Wijaya, 2019 : 1)

แนวคิดการเก็บสินค้าตามความต้องการเป็นแนวคิดที่นำมาประยุกต์ใช้ร่วมกับเทคนิค ABC classification analysis แนวคิดนี้เป็นวิธีจัดการสินค้าจากคลังสินค้าที่ง่ายที่สุด โดยให้มีการจัดเก็บสินค้าที่มีความต้องการสูงไว้ใกล้กับประตูเข้าออกเพื่อให้เกิดความสะดวกและรวดเร็วในการปฏิบัติงาน จากการจัดกลุ่มสินค้าเทคนิค ABC classification analysis ทำให้สินค้ากลุ่ม A ควรอยู่ในพื้นที่ดังกล่าวนี้ สินค้าที่มีมูลค่ารองลงมาจะวางต่อจากพื้นที่ดังกล่าว และสินค้าที่มีมูลค่าต่ำสุดจะวางไว้ด้านหลังสุดของคลังสินค้า (Petersen & Schmenner, 1999 : 482, Kuisrikul, Saengpetch, & Hirunlabh, 2019 : 3) การวิจัยครั้งนี้จึงเล็งเห็นถึงความสำคัญของการบริหารจัดการวัตถุดิบ โดยใช้เทคนิค ABC classification analysis ร่วมกับแนวคิดการเก็บสินค้าตามความต้องการ เพื่อจัดกลุ่มความสำคัญของวัตถุดิบตามมูลค่าและจัดพื้นที่จัดวางวัตถุดิบในแต่ละกลุ่มให้มีความเหมาะสม การจัดกลุ่มความสำคัญของสินค้านี้สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการสั่งซื้อวัตถุดิบ โดยให้คลังสินค้ามีปริมาณวัตถุดิบต่ำที่สุด เป็นการลดระดับการลงทุนในคลังสินค้า กิจกรรมเหล่านี้เป็นการลดต้นทุนการผลิตอีกทางหนึ่ง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อจัดกลุ่มวัตถุดิบในร้านกาแฟ AAA ให้มีความเหมาะสมกับปริมาณการใช้
2. เพื่อจัดพื้นที่ผลิตและจัดเก็บวัตถุดิบให้มีความเหมาะสม
3. เพื่อกำหนดแนวทางในการหยิบวัตถุดิบและตรวจนับสต็อกให้มีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิด

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแสดงกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักการ ABC classification analysis ของ Vilfredo Pareto (1895, อ้างถึงใน Eraslan and Tansel, 2019 : 1) และแนวคิดการเก็บสินค้าตามความต้องการของ Petersen and Schmenner (1999, อ้างถึงใน Kuisrikul, Saengpetch and Hirunlabh (2019 : 3) มาประยุกต์ จัดกลุ่มวัตถุดิบในร้านกาแฟ AAA โดยแสดงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ดังภาพประกอบ 1

ตัวแปรต้น

- 1) รายการวัตถุดิบ
- 2) ราคาวัตถุดิบ
- 3) ปริมาณการสั่งซื้อเครื่องดื่มแต่ละรายการ

ตัวแปรตาม

- 1) กลุ่มวัตถุดิบที่แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม
- 2) พื้นที่การจัดวางวัตถุดิบตามกลุ่มวัตถุดิบ
- 3) ผังจัดวางและแนวทางการควบคุมวัตถุดิบ

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิด การบริหารจัดการวัตถุดิบและจัดพื้นที่ผลิตร้านกาแฟด้วยเทคนิค ABC classification analysis และแนวคิดการเก็บสินค้าตามความต้องการ : กรณีศึกษา ร้านกาแฟ AAA

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ร้านกาแฟที่มีขนาดกลางถึงขนาดเล็ก จำหน่ายกาแฟชง และเครื่องดื่มชนิดอื่น ๆ เป็นร้านกาแฟที่ดำเนินธุรกิจโดยเจ้าของธุรกิจ

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ ร้านกาแฟ AAA เป็นร้านกาแฟแห่งหนึ่งที่ตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา การเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ เนื่องจากร้านกาแฟ AAA มีพื้นที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ชุมชนใกล้กับพื้นที่เขตมหาวิทยาลัย ระยะทางประมาณ 1 กิโลเมตร การให้บริการผู้บริโภคเป็นการเข้ามาสั่งซื้อเครื่องดื่มโดยการตัดสินใจของผู้บริโภคเอง ร้านไม่ได้ตั้งอยู่ในพื้นที่ผูกขาดการขายหรือตั้งอยู่พื้นที่เฉพาะ มีรายการเครื่องดื่มหลายประเภท ไม่นับเครื่องดื่มจากกาแฟประเภทเดียว ดังนั้นร้านกาแฟ AAA จึงมีความเหมาะสมในการเป็นตัวแทนการวิจัยเพื่อการบริหารจัดการวัตถุดิบ การจัดพื้นที่ผลิตและจัดเก็บวัตถุดิบในธุรกิจร้านกาแฟที่มีขนาดกลางถึงขนาดเล็ก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

โปรแกรมสำเร็จรูป Microsoft Excel 2016

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ปริมาณการขายเครื่องดื่ม

3.2 รายการเครื่องต้มของร้านกาแฟ AAA มีจำนวน 32 รายการ ได้แก่ อเมริกาโน เอสเพรสโซ ลาเต้ คาปูชิโน มอคคา กาแฟวินเทจ คาราเมลมัทคือาโต้ โกโก้ ชาไทย ชาเขียว ชาดำ ชากุหลาบ ชาอัญชัน ชาเบอร์รี่ ชามะนาว นมสด นมคาราเมล นมวนิลา นมชมพู นมเขียว แดงโซดา เขียวโซดา แอปเปิ้ลโซดา โซดาลิ้นจี่ บลูเบอร์รี่โซดา สับปะรดโซดา น้ำผึ้งมะนาว น้ำผึ้งมะนาวโซดา บลูฮาวายโซดา สตอเบอร์รี่โซดา สตอเบอร์รี่สมูทตี้ บลูเบอร์รี่สมูทตี้

3.3 ปริมาณการใช้วัตถุดิบในการปรุงเครื่องดื่มแต่ละชนิดโดยเฉลี่ย

3.4 ราคาต่อหน่วยของวัตถุดิบแต่ละชนิด

3.5 ข้อมูลการใช้พื้นที่สำหรับการจัดเก็บวัตถุดิบ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 คำนวณปริมาณการใช้วัตถุดิบในช่วงเวลาที่เก็บข้อมูล หาร 13 สัปดาห์ (จำนวนสัปดาห์ในช่วงเวลาที่เก็บข้อมูล ช่วงวันที่ 1 เมษายน 2562 ถึง 30 มิถุนายน 2562) เนื่องจากการไปซื้อวัตถุดิบโดยส่วนใหญ่จะไปซื้อสัปดาห์ละครั้ง จากข้อมูลที่ได้รวบรวม ดังนี้

4.1.1 การคำนวณปริมาณวัตถุดิบที่ใช้ทั้งหมด คำนวณจากสูตร

ปริมาณวัตถุดิบที่ใช้ทั้งหมด = ยอดขายเครื่องดื่มแต่ละประเภท × ปริมาณการใช้วัตถุดิบ

ยกตัวอย่างเช่น ร้านกาแฟ AAA ขายชาเขียวได้ 270 แก้วในช่วงเวลาที่เก็บตัวอย่าง (13 สัปดาห์)

ซึ่งชาเขียวมีส่วนผสม คือ ผงชาเขียว 14 กรัม/แก้ว ดังนั้นปริมาณการใช้ผงชาเขียวในช่วงเวลาที่เก็บตัวอย่างมีประมาณเท่าใด แทนค่าให้สูตร

$$\text{ปริมาณวัตถุดิบที่ใช้ทั้งหมด} = 270 \times 14 = 3,780 \text{ กรัม}$$

4.1.2 การคำนวณปริมาณวัตถุดิบต่อหน่วยที่ใช้ทั้งหมดตามระยะเวลาที่เก็บข้อมูล คำนวณจากสูตร

$$\text{ปริมาณวัตถุดิบต่อหน่วยที่ใช้ทั้งหมด} = \frac{\text{ปริมาณวัตถุดิบที่ใช้ทั้งหมด}}{\text{ปริมาณวัตถุดิบในหนึ่งหน่วย}}$$

จากการรวบรวมข้อมูล ชาเขียว 1 ถ้วยมีปริมาณสุทธิ 500 กรัม ดังนั้นปริมาณการใช้ผงชาเขียวต่อหน่วยในช่วงเวลาที่เก็บตัวอย่างมีประมาณเท่าใด แทนค่าให้สูตร

$$\text{ปริมาณวัตถุดิบต่อหน่วยที่ใช้ทั้งหมด (จากข้อ 1.1)} = \frac{3,780 \text{ กรัม}}{500 \text{ กรัม}}$$

$$= 7.56 \text{ หรือ } 8 \text{ ถ้วย}$$

4.1.3 การคำนวณมูลค่าวัตถุดิบ คำนวณจากสูตร

มูลค่าวัตถุดิบ = จำนวนที่ใช้ × ต้นทุนต่อหน่วย

มูลค่าวัตถุดิบแสดงตัวอย่างดังตาราง 1

ตาราง 1 ตัวอย่างการคำนวณมูลค่าวัตถุดิบ

รายการ	จำนวนที่ใช้	ต้นทุนต่อหน่วย (บาท)	มูลค่าวัตถุดิบ (บาท)
นมข้นจืด (385 มิลลิลิตร/กระป๋อง)	167.13	20	3,343.00
เมล็ดกาแฟคั่ว (500 กรัม/ถุง)	12.38	240	2,971.00
ผงชาเขียว (500 กรัม/ถุง)	7.56	300	2,268.00
นมข้นหวาน (2 ลิตร/ถุง)	14.93	115	1,717.00
นมพาสเจอร์ไรส์ (2 ลิตร/แกลลอน)	12.9	89	1,148.00
:	:	:	:
:	:	:	:
:	:	:	:
รวม			15,324.00

4.2 จัดกลุ่มวัตถุดิบด้วยเทคนิค ABC classification analysis จากมูลค่าวัตถุดิบที่คำนวณได้ดังนี้

4.2.1 เรียงลำดับข้อมูลมูลค่าวัตถุดิบจากตาราง 1 จากมากไปน้อย

4.2.2 คำนวณค่าร้อยละของมูลค่าผลิตภัณฑ์ จากสูตร

$$\text{ร้อยละมูลค่าผลิตภัณฑ์} = \frac{\text{มูลค่ารวมของวัตถุดิบชนิดนั้น ๆ}}{\text{ผลรวมของมูลค่าทั้งหมด}} \times 100$$

4.2.3 แบ่งกลุ่มสินค้า โดยกำหนดให้เรียงลำดับวัตถุดิบจากมากไปน้อย และรวมมูลค่าของวัตถุดิบเข้าด้วยกัน

เมื่อเรียงลำดับผลรวมของวัตถุดิบและมีมูลค่าสูงเกิน 70-80% เป็นกลุ่ม A รายการวัตถุดิบที่เหลือเมื่อนำมารวมกันแล้วมีมูลค่าสินค้าประมาณ 15-30% จัดเป็นกลุ่ม B และรายการสินค้าที่เหลือที่มีมูลค่าสินค้ารวมประมาณ 5-10% จัดเป็นกลุ่ม C แสดงตัวอย่างดังตาราง 2 และ 3

ตาราง 2 ตัวอย่างการคำนวณมูลค่าวัตถุดิบรวมเพื่อจัดกลุ่ม

รายการ	มูลค่าวัตถุดิบ (บาท)	มูลค่าวัตถุดิบ รวมสะสม	ร้อยละมูลค่า วัตถุดิบ	ร้อยละ สะสม	กลุ่ม
นมข้นจืด (385 มิลลิลิตร/กระป๋อง)	3,343.00	3,343.00	21.82	21.82	A
เมล็ดกาแฟคั่ว (500 กรัม/ถุง)	2,971.00	6,314.00	19.39	41.20	A
ผงชาเขียว (500 กรัม/ถุง)	2,268.00	8,582.00	14.80	56.00	A
นมข้นหวาน (2 ลิตร/ถุง)	1,717.00	10,299.00	11.20	67.21	A
นมพาสเจอร์ไรส์ (2 ลิตร/แกลลอน)	1,148.00	11,447.00	7.49	74.70	A
:	:	:	:	:	:
:	:	:	:	:	:
รวม	15,324.00	15,324.00	100	100.00	

ตาราง 3 ตัวอย่างการคำนวณมูลค่าวัตถุดิบรวมเพื่อจัดกลุ่ม

รายการ	มูลค่าวัตถุดิบ (บาท)	มูลค่าวัตถุดิบ รวมสะสม	ร้อยละมูลค่า วัตถุดิบ	ร้อยละ สะสม	กลุ่ม
ผงชาอู่หลง (500 กรัม/ถุง)	162.00	14,158.00	1.06	93.36	B
โซรี่ป่น้ำแดง (710 มิลลิลิตร/ขวด)	148.00	14,306.00	0.97	94.33	B
น้ำเชื่อม (850 มิลลิลิตร/ขวด)	126.00	14,432.00	0.82	95.16	C
โซรี่ป่น้ำสตอเบอรี่ (750 มิลลิลิตร/ขวด)	103.00	14,535.00	0.67	95.83	C
โซรี่ป่น้ำผึ้งมะนาว (750 มิลลิลิตร/ขวด)	100.00	14,635.00	0.65	96.48	C
:	:	:	:	:	:
:	:	:	:	:	:
รวม	15,324.00	15,324.00	100	100.00	

4.3 วางแผนจัดพื้นที่และแนวทางในการจัดเก็บวัตถุดิบจากข้อมูลการจัดกลุ่มวัตถุดิบด้วยเทคนิค ABC classification analysis ในข้อ 2 ร่วมกับแนวคิดการเก็บสินค้าตามความต้องการ

4.4 สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และร้อยละ

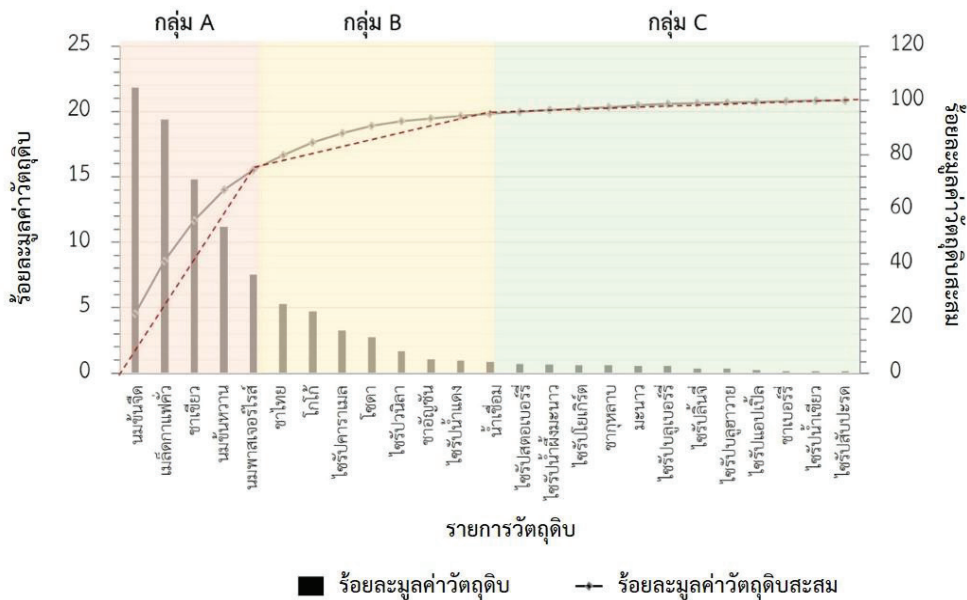
สรุปผล

1. การแบ่งกลุ่มวัตถุดิบด้วยเทคนิค ABC classification analysis

ผลการจัดลำดับความสำคัญของกลุ่มวัตถุดิบจำนวน 25 รายการ จากมูลค่าวัตถุดิบของร้านกาแฟ AAA จากยอดขายเครื่องดื่ม 32 รายการ ในระยะเวลาที่เก็บตัวอย่าง มูลค่าวัตถุดิบรวมที่ได้จากการคำนวณมีค่าเท่ากับ 15,324.00 บาท เมื่อนำยอดขายแต่ละรายการมาจัดกลุ่มสินค้าด้วยเทคนิค ABC classification analysis สามารถแบ่งกลุ่มวัตถุดิบได้ 3 กลุ่ม คือ กลุ่ม A B และ C โดยวัตถุดิบกลุ่ม A มีรายการวัตถุดิบจำนวน 5 รายการ ได้แก่ นมข้นจืด กาแฟคั่ว ชาเขียว นมข้นหวาน และนมพาสเจอร์ไรส์ คิดเป็น 20% ขณะที่รายการวัตถุดิบของกลุ่ม B มีจำนวนเท่ากับ 8 รายการ ได้แก่ ชาไทย โกโก้ โซรี่ป่น้ำคาราเมล โซดา โซรี่ป่น้ำชา ชาอู่หลง โซรี่ป่น้ำแดง และน้ำเชื่อม คิดเป็น 32% และกลุ่ม C มีจำนวนวัตถุดิบ 12 รายการ ได้แก่ โซรี่ป่น้ำสตอเบอรี่ โซรี่ป่น้ำผึ้งมะนาว โซรี่ป่น้ำโยเกิร์ต ชาทุเรียน ชาทุเรียน มะนาว โซรี่ป่น้ำเบอร์รี่ โซรี่ป่น้ำลิ้นจี่ โซรี่ป่น้ำสตรอว์เบอร์รี่ โซรี่ป่น้ำเชียว โซรี่ป่น้ำป๊อป คิดเป็น 48% แสดงดังตาราง 4 และสามารถแสดงความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่าวัตถุดิบและร้อยละสะสมของมูลค่าวัตถุดิบเพื่อจัดกลุ่มวัตถุดิบดังภาพประกอบ 2

ตาราง 4 การแบ่งกลุ่มวัตถุดิบจากยอดขายรายการเครื่องดื่มร้านกาแฟ AAA

รายการ	จำนวนที่ใช้	ต้นทุนต่อหน่วย (บาท)	มูลค่าวัตถุดิบ (บาท)	กลุ่ม
นมข้นจืด (385 มิลลิลิตร/กระป๋อง)	167.13	20.00	3,343.00	A
เมล็ดกาแฟคั่ว (500 กรัม/ถุง)	12.38	240.00	2,971.00	A
ผงชาเขียว (500 กรัม/ถุง)	7.56	300.00	2,268.00	A
นมข้นหวาน (2 ลิตร/ถุง)	14.93	115.00	1,717.00	A
นมพาสเจอร์ไรส์ (2 ลิตร/แกลลอน)	12.90	89.00	1,148.00	A
ผงชาไทย (500 กรัม/ถุง)	4.06	200.00	812.00	B
ผงโกโก้ (500 กรัม/ถุง)	7.56	125.00	720.00	B
ไซรัปคาราเมล (740 มิลลิลิตร/ขวด)	2.73	182.00	497.00	B
โซดา (325 มิลลิลิตร/ขวด)	41.54	10.00	415.00	B
ไซรัปวนิลา (740 มิลลิลิตร/ขวด)	1.40	182.00	255.00	B
ผงชาอู่หลง (500 กรัม/ถุง)	0.81	200.00	162.00	B
ไซรัปน้ำแดง (710 มิลลิลิตร/ขวด)	3.45	43.00	148.00	B
น้ำเชื่อม (850 มิลลิลิตร/ขวด)	3.32	38.00	126.00	B
ไซรัปสตอเบอร์รี่ (750 มิลลิลิตร/ขวด)	1.59	65.00	103.00	C
ไซรัปน้ำผึ้งมะนาว (750 มิลลิลิตร/ขวด)	1.53	65.00	100.00	C
ไซรัปโยเกิร์ต (750 มิลลิลิตร/ขวด)	1.04	87.00	90.00	C
ผงชากุหลาบ (500 กรัม/ถุง)	0.45	200.00	90.00	C
มะนาว (ผล)	74.00	1.10	81.40	C
ไซรัปบลูเบอร์รี่ (750 มิลลิลิตร/ขวด)	1.23	65.00	80.00	C
ไซรัปลิ้นจี่ (750 มิลลิลิตร/ขวด)	0.80	65.00	52.00	C
ไซรัปบลูวาย (750 มิลลิลิตร/ขวด)	0.73	65.00	48.00	C
ไซรัปแอปเปิ้ล (750 มิลลิลิตร/ขวด)	0.60	65.00	39.00	C
ผงชาเบอร์รี่ (500 กรัม/ถุง)	0.11	200.00	22.00	C
ไซรัปน้ำเขียว (710 มิลลิลิตร/ขวด)	0.46	43.00	20.00	C
ไซรัปสับปะรด (750 มิลลิลิตร/ขวด)	0.27	65.00	17.00	C
รวม			15,324.00	

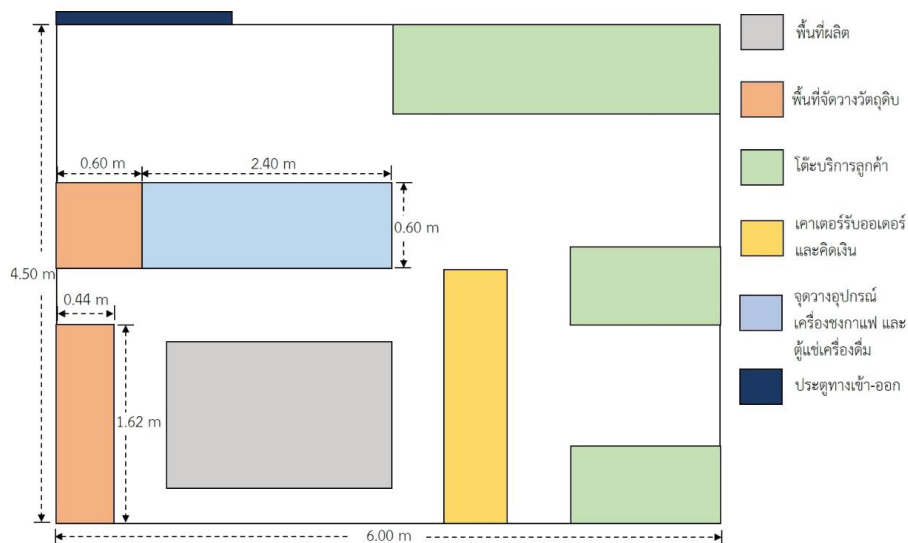

ภาพประกอบ 2 การจัดลำดับความสำคัญวัสดุของร้านกาแฟ AAA ด้วยเทคนิค ABC classification analysis

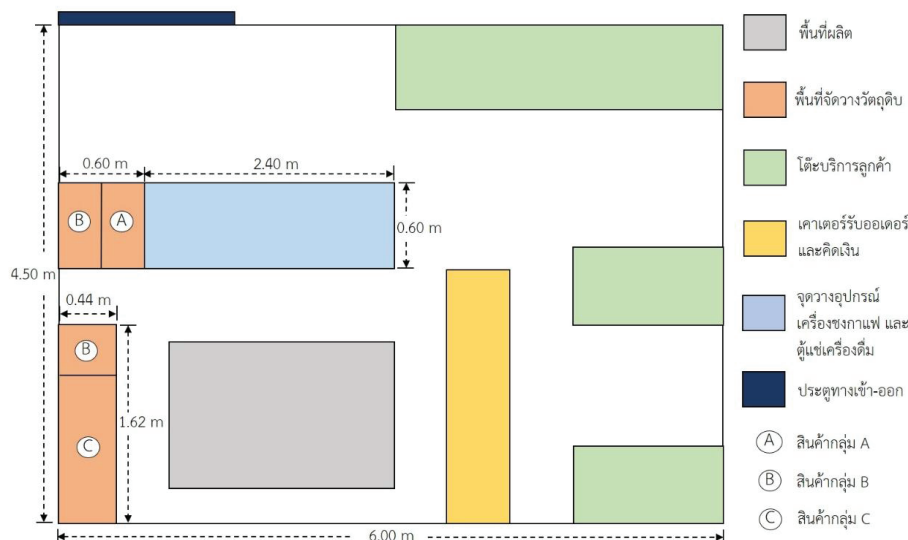
2. การจัดพื้นที่และแนวทางการควบคุมเก็บวัสดุตามแนวคิดการเก็บสินค้าตามความต้องการ

ร้านกาแฟ AAA มีพื้นที่ร้าน 4.50 X 6.00 เมตร รวมขนาด 27 ตารางเมตร (100%) แบ่งเป็นพื้นที่ผลิต 1.44 ตารางเมตร คิดเป็น 5.33% ของพื้นที่ทั้งหมด พื้นที่จัดวางวัสดุเท่ากับ 1.07 ตารางเมตร คิดเป็น 3.96% ของพื้นที่ทั้งหมด ดังภาพประกอบ 3 ที่แสดงพื้นที่การจัดเก็บวัสดุก่อนการจัดลำดับความสำคัญ พื้นที่ในการจัดวางวัสดุแต่ละกลุ่มเป็นการจัดพื้นที่จากเคาน์เตอร์ของร้านกาแฟ AAA ที่ใช้ในการผลิตกาแฟ ก่อนการจัดกลุ่มวัสดุจากลำดับความสำคัญผู้ปฏิบัติงานวางวัสดุปนรวมกันทำให้วัสดุที่จะใช้ในการผลิตเครื่องดื่มไม่พบ ทำให้มีการสั่งซื้อวัสดุที่ยังเหลือใช้อยู่เกินความจำเป็น เมื่อนำเทคนิค ABC classification analysis มาจัดลำดับความสำคัญของกลุ่มวัสดุร่วมกับแนวคิดการเก็บสินค้าตามความต้องการทำให้สามารถกำหนดพื้นที่การจัดวางวัสดุได้โดยพื้นที่ของวัสดุกลุ่ม A เท่ากับ 0.18 ตารางเมตร (0.67% ของพื้นที่ทั้งหมด) พื้นที่ของวัสดุกลุ่ม B เท่ากับ 0.37 ตารางเมตร (1.37% ของพื้นที่ทั้งหมด) และพื้นที่ของวัสดุกลุ่ม C เท่ากับ 0.52 ตารางเมตร (1.93% ของพื้นที่ทั้งหมด) ดังภาพประกอบ 4

ทั้งนี้ แนวคิดการเก็บสินค้าตามความต้องการ (volume-based storage) ของ Petersen and Schmenner, (1999 : 482) กำหนดวิธีการจัดเก็บวัสดุในแต่ละกลุ่ม โดยวัสดุกลุ่ม A เป็นวัสดุที่มีมูลค่าในการสั่งซื้อสูงหรือหมุนเวียนสูงสุด ให้เก็บไว้ใกล้กับประตูทางเข้าออก เพื่อให้เกิดความง่ายในการปฏิบัติงาน เป็นการลดเวลาและระยะทางในการหยิบสินค้า วัสดุกลุ่ม B เป็นวัสดุที่สำคัญรองลงมาจากกลุ่ม A ควรจัดเก็บในพื้นที่ที่สามารถหยิบได้ สะดวกและง่ายต่อการตรวจเช็ค อาจวางในพื้นที่ต่อจากวัสดุกลุ่ม A ขณะที่วัสดุกลุ่ม C ให้วางในพื้นที่ด้านในสุด ไม่ควรจัดเก็บวัสดุกลุ่มนี้ไว้ใกล้พื้นที่การดำเนินงาน จากการจัดกลุ่มวัสดุตามลำดับความสำคัญของร้านกาแฟ AAA สามารถกำหนดการจัดวางวัสดุกลุ่ม A, B และ C ที่มีจำนวนวัสดุ ดังนี้ 20%, 32% และ 48% ของจำนวนวัสดุทั้งหมด ตามลำดับ ดังนั้น วัสดุกลุ่ม A สามารถวางรวมกับกลุ่ม B ได้ แต่ต้องเป็นพื้นที่ที่อยู่ใกล้ผู้ปฏิบัติงานมากที่สุด ขณะที่กลุ่ม B และ C วางอยู่ใกล้กันได้เช่นกัน แต่กลุ่ม C จะอยู่ห่างจากผู้ปฏิบัติงานมากที่สุด เพราะเป็นวัสดุที่หยิบใช้ไม่บ่อย

ภาพประกอบ 3 ผังร้านกาแฟ AAA ก่อนจัดพื้นที่วางวัตถุดิบก่อนจัด

ภาพประกอบ 4 ผังร้านกาแฟ AAA หลังจัดพื้นที่วางวัตถุดิบก่อนจัด

3. การกำหนดแนวทางในการตรวจนับสต็อกให้มีประสิทธิภาพ

จากการแบ่งกลุ่มวัตถุดิบของร้านกาแฟ AAA ด้วยเทคนิค ABC classification analysis สามารถแบ่งกลุ่มวัตถุดิบได้ 3 กลุ่ม โดยวัตถุดิบกลุ่ม A เป็นวัตถุดิบที่มีการหมุนเวียนสูงสุดกำหนดให้มีการบันทึกข้อมูลบ่อยครั้งและเข้มงวดเพื่อป้องกันวัตถุดิบขาดมือและไม่สามารถตอบสนองความต้องการลูกค้าได้ โดยกำหนดความถี่ในการตรวจสอบมากกว่าวัตถุดิบกลุ่มอื่น ๆ ขณะที่กำหนดให้วัตถุดิบกลุ่ม B มีการบันทึกข้อมูลทุกครั้งที่ตรวจเช็ค โดยกำหนดความถี่ในการตรวจสอบที่น้อยกว่ากลุ่ม A และการควบคุมวัตถุดิบกลุ่ม C อาจบันทึกข้อมูลบ้างหรืออาจไม่บันทึกเลยก็ได้ เนื่องจากมีมูลค่าต่ำ และมีปริมาณการใช้งานน้อย

ความถี่ในการตรวจนับจึงใช้เวลาประมาณเดือนละครั้ง ทั้งนี้สามารถสรุปแนวการควบคุมวัตถุดิบในแต่ละกลุ่มได้ดังตาราง 5
ทั้งนี้การกำหนดความถี่ในการตรวจสอบสินค้า กำหนดตามเวลาที่ออกไปซื้อวัตถุดิบโดยส่วนใหญ่จะไปซื้อสัปดาห์ละครั้ง

ตาราง 5 กำหนดพื้นที่การจัดวางและควบคุมกลุ่มวัตถุดิบตามแนวคิดการเก็บสินค้าตามความต้องการ

กลุ่มวัตถุดิบ	พื้นที่การจัดวาง	การควบคุมสินค้า
A	จัดวางไว้ใกล้พื้นที่ผลิตมากที่สุด	1. บันทึกข้อมูลบ่อยครั้งและเข้มงวด 2. กำหนดความถี่ในการตรวจสอบ 1 สัปดาห์/ครั้ง
B	จัดวางในพื้นที่ตรงกลางระหว่างทางเข้าออกและด้านในสุด	1. บันทึกข้อมูลทุกครั้งที่ตรวจเช็ค 2. กำหนดความถี่ในการตรวจสอบ 2 สัปดาห์/ครั้ง
C	จัดวางไว้ท้ายสุดของพื้นที่	1. บันทึกข้อมูลเพียงเล็กน้อยหรือไม่จำเป็นต้องจดบันทึก เพราะเป็นวัตถุดิบที่มีมูลค่าต่ำ 2. กำหนดความถี่ในการตรวจสอบ 1 เดือน/ครั้ง

อภิปรายผล

1. การแบ่งกลุ่มวัตถุดิบของร้านกาแฟ AAA ด้วยเทคนิค ABC classification analysis

จากมูลค่าสินค้าสามารถแบ่งวัตถุดิบออกเป็นกลุ่ม A B และ C แต่ละกลุ่มมีจำนวนเท่ากับ 20%, 32% และ 48% ของวัตถุดิบทั้งหมด ตามลำดับ ทั้งนี้ วัตถุดิบกลุ่ม A ได้แก่ นมข้นจืด กาแฟแก้ว ชาเขียว นมข้นหวาน และนมพาสเจอร์ไรส์ เป็นวัตถุดิบหลักพื้นฐานที่ใช้ในรายการเครื่องดื่มในร้านกาแฟทั่วไปเช่นกัน วัตถุดิบเหล่านี้เป็นวัตถุดิบที่มีการเคลื่อนไหวเร็ว เนื่องจากเป็นวัตถุดิบหลักที่นำมาใช้ในรายการเครื่องดื่มส่วนใหญ่ ทั้งนี้การจัดลำดับความสำคัญของวัตถุดิบด้วยเทคนิค ABC classification analysis สอดคล้องกับงานวิจัยของวรพล อารีย์, วชิรยา แซ่เมืองปัก, ภคพล แซ่ลิ้ม และนันทวัฒน์ สวัสดิ์สิทธิ์ (2563 : ออนไลน์) ที่จัดกลุ่มสินค้าคงคลังกลุ่มสินค้าเครื่องปรุงรสและอาหารแห้งในห้างสรรพสินค้าแห่งหนึ่ง โดยสินค้ากลุ่ม A, B และ C มีจำนวนสินค้าเท่ากับ 6.60%, 15.09% และ 78.30% ของจำนวนสินค้าทั้งหมด ตามลำดับ ขณะที่ Nallusamy, Balaji and Sundar (2017 : 168) จัดกลุ่มวัตถุดิบอุตสาหกรรมยานยนต์เพื่อกำหนดนโยบายการจัดการคลังสินค้า พบว่าสินค้ากลุ่ม A มีจำนวน 5.6% ของจำนวนสินค้าทั้งหมด, กลุ่ม B มีจำนวน 12.22% ของจำนวนสินค้าทั้งหมด และกลุ่ม C มีจำนวน 82.22% ของจำนวนสินค้าทั้งหมด เช่นเดียวกับ Wang (2019) ที่จัดลำดับความสำคัญของอะไหล่สำรองในอุตสาหกรรมเดียวกัน พบว่าสินค้า A, B และ C ได้เท่ากับ 14.33%, 24.34% และ 61.33% ของจำนวนสินค้าทั้งหมดตามลำดับ นอกจากนี้ Rofiudin, Riyadi, and Purba (2018 : 10) จัดลำดับความสำคัญของอะไหล่สำรองของโรงงานอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อลดปริมาณวัตถุดิบที่เกินความจำเป็นสามารถจัดกลุ่มสินค้า A ได้เท่ากับ 9%, กลุ่ม B เท่ากับ 30% และกลุ่ม C เท่ากับ 61% ของจำนวนวัตถุดิบทั้งหมด จำนวนสินค้าหรือวัตถุดิบที่ได้จากการจัดกลุ่มวัตถุดิบหรือสินค้าด้วยเทคนิค ABC classification analysis ในแต่ละกลุ่มเป็นไปตามหลักการของเทคนิค ที่กำหนดให้จำนวนสินค้ากลุ่ม A มีจำนวนประมาณ 10-20% ของจำนวนสินค้าคงคลังทั้งหมด และกลุ่ม B มีจำนวนประมาณ 30-40% ของจำนวนสินค้าคงคลังทั้งหมด ขณะที่สินค้ากลุ่ม C มีจำนวนสินค้าประมาณ 40-50% ของจำนวนสินค้าคงคลังทั้งหมด (ภัสรินทร์ ชาติมนตรี, 2559 : 23, อมรรัตน์ จันลา และสิทธิโชค สันรัตน์, 2560 : 3) อย่างไรก็ตาม จำนวนสินค้าหรือวัตถุดิบในแต่ละกลุ่มอาจมีมากหรือน้อยกว่าเกณฑ์ของหลักการ เนื่องจากประเภทของธุรกิจหรืออุตสาหกรรมมีความแตกต่างกัน จึงส่งผลให้มูลค่าของสินค้าหรือวัตถุดิบ หรือความต้องการสินค้าหรือวัตถุดิบในแต่ละชนิดแตกต่างกัน

จากปัญหาการบริหารจัดการวัตถุดิบของร้านกาแฟ AAA ที่ไม่มีประสิทธิภาพส่งผลให้เกิดการสูญเสียโอกาสในการขาย และเกิดจากการเก็บวัตถุดิบที่ไม่จำเป็นนานเกินไป ประมาณ 5-10% ของยอดขาย ซึ่งร้านกาแฟ AAA สามารถลดต้นทุนค่าเสียโอกาสส่วนนี้ได้หมด เนื่องจากร้านกาแฟ AAA เป็นธุรกิจขนาดเล็ก มีวัตถุดิบเพียง 25 รายการ โดยแต่ละรายการตรวจสอบง่าย เพราะเป็นของที่ผู้ปฏิบัติงานต้องหยิบมาใช้เป็นส่วนผสมในการผลิตเครื่องดื่ม ดังนั้น การใช้เทคนิค ABC classification analysis จึงทำให้สามารถลดต้นทุนค่าเสียโอกาสในการขายเครื่องดื่มได้ 100% ซึ่งโดยทั่วไป ต้นทุนสินค้าคงคลังของธุรกิจมีค่าประมาณ 9-50% ของมูลค่าสินค้าคงคลังเฉลี่ยทั้งปี (ศิริกานดา คำภูษา, 2559 : 22) ทั้งนี้ การบริหารจัดการคลังสินค้าที่ดีและมีประสิทธิภาพสามารถลดค่าใช้จ่ายจากการสูญเสียนี้ทั้งหมด การจัดลำดับความสำคัญของสินค้าคงคลังโดยประยุกต์ใช้เทคนิค ABC classification analysis ของบริษัทผลิตรถจักรยานยนต์สามารถลดต้นทุนสินค้าคงคลังได้ 80.18% จากมูลค่าสินค้าคงคลังทั้งหมด (ศิริกานดา คำภูษา, 2559 : 4) และสามารถลดต้นทุนสินค้าคงคลังของบริษัทติดตั้งและจำหน่ายสินค้าระบบดับเพลิง 38% (อร่าม พิมพพกา และคณะ, 2557 : 2) ขณะที่ ปวีณา ภูเขมา (2557 : 3) รายงานการใช้เทคนิค ABC classification analysis สามารถลดต้นทุนสินค้าคงคลังประเภทสายพานได้ 20%

2. การประยุกต์ใช้แนวคิดการเก็บสินค้าตามความต้องการ

จากการจัดพื้นที่ผลิตการผลิตเครื่องดื่มในร้านกาแฟ AAA ที่มีพื้นที่รวมขนาด 27 ตารางเมตร (100%) แบ่งเป็นพื้นที่ผลิต 1.44 ตารางเมตร (5.33% ของพื้นที่ทั้งหมด) พื้นที่จัดวางวัตถุดิบเท่ากับ 1.07 ตารางเมตร คิดเป็น (3.96% ของพื้นที่ทั้งหมด) การวางวัตถุดิบก่อนการจัดกลุ่มตามลำดับความสำคัญมีการวางกระจัดกระจาย และเมื่อจัดลำดับความสำคัญด้วยเทคนิค ABC classification analysis ร่วมกับแนวคิดการเก็บสินค้าตามความต้องการสามารถแบ่งพื้นที่ของวัตถุดิบกลุ่ม A เท่ากับ 0.18 ตารางเมตร (16.82% ของพื้นที่จัดเก็บ) พื้นที่ของวัตถุดิบกลุ่ม B เท่ากับ 0.37 ตารางเมตร (34.58% ของพื้นที่จัดเก็บ) และพื้นที่ของวัตถุดิบกลุ่ม C เท่ากับ 0.52 ตารางเมตร (46.73% ของพื้นที่จัดเก็บ) ผลการจัดพื้นที่ผลิตร้านกาแฟ AAA ด้วยเทคนิค ABC classification analysis ร่วมกับแนวคิดการเก็บสินค้าตามความต้องการ ทำให้สามารถกำหนดพื้นที่และการจัดวางวัตถุดิบในแต่ละกลุ่มได้อย่างชัดเจน และสามารถวางนโยบายการควบคุมและดูแลสินค้าได้อย่างเหมาะสม ซึ่ง Habazin, Glasnovic and Bajor (2017 : 57) ได้ใช้แนวคิดเดียวกันนี้ในการจัดการคลังสินค้าของโรงงานนมในโครเอเชียเพื่อกำหนดปริมาณการสั่งซื้อสินค้าคงคลังหรือวัตถุดิบให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม และปรับเปลี่ยนพื้นที่การจัดวางสินค้าคงคลังหรือวัตถุดิบให้เกิดประสิทธิภาพในกระบวนการทำงานมากที่สุด ขณะที่ Petersen and Schmenner (1999 : 482) เป็นผู้คิดค้นแนวคิดการหยิบสินค้าตามใบสั่ง (order picking) และการเก็บสินค้าตามความต้องการ (volume-based storage) ได้นำแนวคิดดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ร่วมกับเทคนิค ABC classification analysis ในการประเมินนโยบายการกำหนดเส้นทางและการจัดเก็บสินค้า และ Petersen and Aase (2017 : 95) ได้นำแนวคิดทั้งสองร่วมกับเทคนิค ABC classification analysis ในการปรับปรุงนโยบายการจัดเก็บสินค้าและวางแผนการใช้ทางเดินในพื้นที่คลังสินค้าด้วยเช่นกัน

ดังนั้น การใช้เทคนิค ABC classification analysis ร่วมกับแนวคิดการเก็บสินค้าตามความต้องการในการจัดพื้นที่ผลิตและจัดเก็บวัตถุดิบของร้านกาแฟ AAA จึงเป็นตัวอย่างการบริหารจัดการวัตถุดิบและจัดพื้นที่ผลิตในธุรกิจขนาดเล็กที่สามารถวางแผนการจัดซื้อวัตถุดิบ กำหนดตำแหน่งการจัดวางวัตถุดิบหรือสินค้าในพื้นที่ที่จำกัด และกำหนดนโยบายการควบคุมและดูแลวัตถุดิบหรือสินค้าให้มีความเหมาะสม กิจกรรมเหล่านี้ล้วนเป็นการจัดการและปรับปรุงกระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 งานวิจัยนี้สามารถนำไปกำหนดวัตถุดิบขั้นต่ำ (minimum stock) ได้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสั่งซื้อของร้านกาแฟ โดยที่ผู้ประกอบการไม่ต้องกังวลถึงปริมาณวัตถุดิบไม่เพียงพอ หรือมีวัตถุดิบคงคลังมากเกินไป โดยคำนวณจาก

ปริมาณการใช้วัตถุดิบในช่วงเวลาที่เก็บข้อมูล หาร 13 สัปดาห์ (จำนวนสัปดาห์ในช่วงเวลาที่เก็บข้อมูล) เนื่องจากการไปซื้อวัตถุดิบโดยส่วนใหญ่จะไปซื้อสัปดาห์ละครั้ง

1.2 งานวิจัยนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดกลุ่มวัตถุดิบในร้านค้าปลีกหรือร้านอาหารขนาดเล็กที่ใช้วัตถุดิบหลายชนิดได้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้สามารถศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้เทคนิค ABC classification analysis ประยุกต์ร่วมกับเทคนิคอื่น ๆ ยกตัวอย่างเช่น เทคนิค EOQ Model เทคนิค Silver-Meal เป็นต้น เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพ ข้อดี และข้อเสียของแต่ละวิธี

เอกสารอ้างอิง

- ชมพูช เกษมเศรษฐ์, ศิวัช ปริญาเมธี และธีรโชติ สกุลศึกษาดี. (2557). การประยุกต์ใช้เทคนิคการจัดการสินค้าคงคลังสำหรับโรงงานผลิตภัณฑ์เบเกอรี่. *วารสารเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 4(1), 12-26.
- ไชยพร ปริชาวงษ์. (2556). *การเพิ่มประสิทธิภาพคลังสินค้าอัตโนมัติด้วยการจัดแบ่งพื้นที่การจัดเก็บสินค้า*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการขนส่งและโลจิสติกส์. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ณัฐพงศ์ เต็งทอง. (2561). *การลดเวลาการเบิกจ่ายวัสดุอุปกรณ์*. วิทยานิพนธ์ วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรม. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2561). *สถิติใหม่ร้านกาแฟ 'สตาร์บัคส์' ในไทย รายได้ทะลุ 7 พันล้าน*. สืบค้น 2 ตุลาคม 2563, จาก <https://www.thairath.co.th/news/business/market-business/1278297>
- เนตรนภา เสี่ยงประเสริฐ. (2558). *การวิเคราะห์ปริมาณการสั่งซื้อที่เหมาะสมสำหรับวัตถุดิบในประเทศ กรณีธุรกิจผลิตยางผสม*. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการขนส่งและโลจิสติกส์. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปวีณา ภูเขมา. (2557). *การลดต้นทุนสินค้าคงคลัง (สายพาน)*. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการห่วงโซ่อุปทานแบบบูรณาการ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ภัสสรนันท์ ขาติมนตธี. (2559). *การเพิ่มประสิทธิภาพพื้นที่จัดเก็บสินค้าในระหว่างกระบวนการผลิต*. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการขนส่งและโลจิสติกส์. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มณิธรา นุชภู. (2549). *การปรับปรุงประสิทธิภาพของระบบคลังพัสดุ : กรณีศึกษาโรงงานประกอบเครื่องยนต์การเกษตร*. วิทยานิพนธ์ วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิศวกรรมอุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรพล อารีย์, วชิรยา แซ่มเมืองปัก, ภคพล แซ่ลิ้ม และนันท์วัฒน์ สวัสดิ์สิทธิ์. (2563). *การประยุกต์ใช้เทคนิค ABC Classification Analysis เพื่อการจัดสินค้าคงคลังกลุ่มเครื่องปรุงรสและอาหารแห้ง : กรณีศึกษา ห้างสรรพสินค้า XYZ*. การประชุมวิชาการระดับชาติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ครั้งที่ 4. วันที่ 15-16 กรกฎาคม 2563. การประชุมออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 2 ตุลาคม 2563, จาก <http://ruscon.rmutsb.ac.th/backfile/file/63122155/ruscon.rmutsb-present-pdf-63122155-202006171309.pdf>
- ศิริกานดา คำภูษา. (2559). *กลยุทธ์การวิเคราะห์ปริมาณการสั่งซื้อที่เหมาะสมเพื่อลดต้นทุนการสั่งซื้อชิ้นส่วนอะไหล่คงคลัง*. กรณีศึกษา บริษัทผลิตรถจักรยานยนต์. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการขนส่งและโลจิสติกส์. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศูนย์ความเป็นเลิศด้านการค้า ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย. (2563). *กาแฟไทย อนาคตที่ไปได้ไกล*. สืบค้น 2 ตุลาคม 2563, จาก <https://exac.exim.go.th/detail/20200323125039/20200701142818>

- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2561). ธุรกิจร้านค้าแฟแฟ บริหารอย่างไรให้รุ่ง. สืบค้นเมื่อ 2 ตุลาคม 2563, จาก <https://kasikornbank.com/th/business/sme/KSMEKnowledge/article/KSMEAnalysis/Documents/Coffee-Shop-Management.pdf>
- อมรรัตน์ จันลา และสิทธิโชค สิริรัตน์. (2560). การเพิ่มประสิทธิภาพสินค้าคงคลังอะไหล่ซ่อมบำรุงด้วยวิธี ABC Analysis กรณีศึกษา บริษัท XYZ จำกัด. การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 5. วันที่ 26 พฤษภาคม 2559. มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. BE-149-160.
- อร่าม พิมพ์ผกา, ศักดิ์ชาย รักการ, ปพน สีหอมชัย และอนัญญา จินดาวัฒนะ. (2557). การลดต้นทุนสินค้าคงคลัง: กรณีศึกษา บริษัทติดตั้งและจำหน่ายระบบดับเพลิง. วิศวกรรมสารเกษมบัณฑิต, 4(2), 1-11.
- De Koster, R., Le-Duc, T. and Roodbergen, K.J. (2007), Design and control of warehouse order picking: a literature review. *European Journal of Operational Research*, 182(2), 481-501.
- Eraslan, E. and Tansel, I.Y. (2019). An improved decision support system for ABC inventory classification. *Evolving Systems*, Retrieved 2 October 2020, From <https://link.springer.com/article/10.1007%2Fs12530-019-09276-7>
- Habazin, J., Glasnovic, A. and Bajor, I. (2017). Order Picking Process in Warehouse: Case Study of Dairy Industry in Croatia. *Promet-Traffic & Transportation*, 29(1), 57-65.
- Hanafi, R., Mardin, F., Asmal, S., Setiawan, I. and Wijaya, S. (2019). Toward a green inventory controlling using the ABC classification analysis: A case of motorcycle spares parts shop. *Earth and Environmental Science*, 343(2019), 1-5.
- Kuisrikul, C., Saengpetch, S. and Hirunlabh, J. (2019). Development of Inventory Management Process for Retail Store. *Journal of Energy and Environment Technology*, 6(1), 1-14.
- Kumar, R. and Soni, R. (2017). ABC Analysis in the Hospitality Sector: a Case Study. *International Journal of Advanced Production and Industrial Engineering*, 2017(Special Issue), 1-3.
- Nallusamy, S., Balaji, R. and Sundar, S. (2017). Proposed Model for Inventory Review Policy through ABC Analysis in an Automotive Manufacturing Industry. *International Journal of Engineering Research in Africa*, 29, 165-174.
- Petersen, C.G. and Aase, G.R. (2017). Improving Order Picking Efficiency with the Use of Cross Aisles and Storage Policies. *Journal of Business and Management*, 5(1), 95-104.
- Petersen, C.G. and Schmenner, R.W. (1999). An evaluation of routing and volume-based storage policies in an order picking operation. *Decision Sciences*, 30(2), 481-501.
- Rofiudin, M., Riyadi, S. and Purba, H.H. (2018). Improve Productivity by Reduce Stock Amount Spare Part through Hybrid Method ABC Classification & Pull System (Just in Time) in Electronics Manufacturing Industry. *International Journal of Recent Engineering Science (IJRES)*, 5(3).
- Wang, X. (2019). Optimization of ABC Classification Method for Automobile Spare Parts based on DEA. *IOP Conf. Series: Earth and Environmental Science*, 252, 022005.

การพัฒนาแอปพลิเคชันบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์การละเล่นไทยพื้นบ้านด้วยเทคโนโลยีความจริงเสริม

The Application Development on Android Operating System: Thai Traditional Games with Augmented Reality Technology

อัญชนา ลักขณวิรามศิริ¹, ธนากร ปักษา², วิโรจน์ เทพบุตร³, ณัฐธณิชา จันทรสว่าง⁴ และ ภทรรศยา อุดรพงศ์⁵
Anchana Lakviramsiri¹, Thanakorn Paksa², Wirote Teppabut³, Natthanicha Janshawang⁴
and Pattarasaya Uttarapong⁵

Received : 2 ต.ค. 2563

Revised : 18 ม.ค. 2564

Accepted : 19 ม.ค. 2564

บทคัดย่อ

การพัฒนาแอปพลิเคชันบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์การละเล่นไทยพื้นบ้านด้วยเทคโนโลยีความจริงเสริม มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาแอปพลิเคชันบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์การละเล่นไทยพื้นบ้านด้วยเทคโนโลยีความจริงเสริม 2) เพื่อนำเสนอประวัติความเป็นมาและวิธีการละเล่นไทยพื้นบ้านในรูปแบบสื่อการเรียนรู้หนังสือภาพด้วยเทคโนโลยีความจริงเสริม และ 3) เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อการใช้งานแอปพลิเคชันการละเล่นไทยพื้นบ้าน เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาแอปพลิเคชัน ได้แก่ โปรแกรม Android Studio สำหรับใช้พัฒนาแอปพลิเคชันบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์การละเล่นไทยพื้นบ้าน ด้วยเทคโนโลยีความจริงเสริม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นต่อการใช้งานแอปพลิเคชันบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์การละเล่นไทยพื้นบ้านด้วยเทคโนโลยีความจริงเสริม จากกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม ได้แก่ อาจารย์ที่เป็นผู้สอนทางด้านคอมพิวเตอร์ และ/หรือมัลติมีเดีย จำนวน คน 10 นักศึกษาที่มีประสบการณ์ด้านการออกแบบ แอปพลิเคชันบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ จำนวน 30 คนและนักเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 30 คน รวมทั้งสิ้น 70 คน สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาแอปพลิเคชันบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์การละเล่นไทยพื้นบ้านด้วยเทคโนโลยีความจริงเสริม มีการผลิตออกมาเป็นโปรแกรมและหนังสือภาพ สำหรับใช้ประกอบการเล่นการละเล่น 3 มิติ โดยโปรแกรมสามารถทำงานบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ได้อย่างมีประสิทธิภาพใช้งานได้ตามฟังก์ชัน ภาพประกอบมีความสวยงามและน่าสนใจ ผู้ใช้งานสามารถดูการละเล่นพื้นบ้านประกอบด้วย ประวัติความเป็นมา ประเภทการละเล่นที่มีเพลงประกอบและไม่มีเพลงประกอบ อุปกรณ์ประกอบการละเล่น และวิธีการเล่นผ่านแอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟนที่มีกล้องถ่ายรูปสำหรับใช้ส่งไปทีรูภาพการละเล่นในหนังสือภาพจะปรากฏการละเล่น 3 มิติพร้อมเสียงบทร้องประกอบให้มีความน่าสนใจมากขึ้น และจากการเก็บความคิดเห็นต่อการใช้งานโปรแกรมการละเล่นไทย

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อาจารย์ประจำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต อีเมล: anchana.luk@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ประจำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

³ อาจารย์ ดร., อาจารย์ประจำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

⁴ นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

⁵ นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

¹ Assistance Professor, Lecturer in Faculty of Management Science, Suan Dusit University, Email: Anchana.luk@gmail.com

² Assistance Professor, Ph.D., Lecturer in Faculty of Management Science, Suan Dusit University

³ Ph.D., Lecturer in Faculty of Management Science, Suan Dusit University

⁴ Student of Business Administration Program in Business Computer, Faculty of Management Science, Suan Dusit University

⁵ Student of Business Administration Program in Business Computer, Faculty of Management Science, Suan Dusit University

AR พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในระดับมากทั้งด้านการออกแบบแอปพลิเคชัน ด้านการออกแบบหนังสือภาพ และเทคโนโลยีความจริงเสริม AR และด้านการทำงานได้ตามฟังก์ชัน

คำสำคัญ : แอปพลิเคชัน, ระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์, การเล่นเกมไทย

Abstract

The Application Development on Android Operating System: Thai Traditional Games with Augmented Reality (AR) Technology contain the following objectives: 1) to develop the Thai traditional games with augmented reality technology applications on Android operating system. 2) to present the history and methods how to play Thai traditional games with Augmented Reality technology and (3) to study the opinion about using the Thai traditional games application. The program can be run on the Android operating system. The application can present the information about Thai traditional games consist of history, types of games, gaming equipment, and how to play games via Augmented Reality technology. The camera in application can recognize the image in a book as a marker initiates digital animations for users to view, and so images in a book may turn into 3D models with music. The Android Studio software were applied for developing the Thai traditional games application. The research tool was questionnaire; the mean and standard deviation were calculated to statistically analyze the opinion of 70 samples. The questions comprise of 3 topics: application design, image book and AR design, and application function. The research results found out that the sample mostly agree in all topics.

Keywords : Application, Android Operating System, Thai Traditional Games

บทนำ

ประวัติศาสตร์มีบันทึกเกี่ยวกับการละเล่นพื้นบ้านของคนไทยมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย จากความในศิลาจารึกสมัยสุโขทัยหลักที่ 1 กล่าวว่า “...ใครใคร่จกมักเล่น เล่น ใครจกมักหัว หัว ใครจกมักเลื้อน เลื้อน...” และในสมัยอยุธยา ก็ได้กล่าวถึงการแสดงเรื่องมโนห์รา ไว้ในบทละครครั้งกรุงเก่า ได้กล่าวถึงการละเล่นนั้นในบทละครนั้น ได้แก่ ลิขิงหลัก และปลาลงอวน การละเล่นพื้นบ้านของไทยเป็นการละเล่นที่มีในกลุ่มสังคมท้องถิ่นโดยมีรากฐานมาจากความเป็นจริงแห่งวิถีชีวิตของชุมชนที่มีการประพฤติปฏิบัติที่สะท้อนถึงโลกทัศน์ ภูมิธรรม และจิตวิญญาณของบรรพชนในท้องถิ่นที่ได้ถูกหล่อหลอมจนตกผลึกเป็นภูมิปัญญาอันทรงคุณค่าและกลายเป็นมรดกวัฒนธรรมของท้องถิ่น สืบทอดกันมาจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน การละเล่นพื้นบ้านแสดงออกด้วยการเคลื่อนไหวกายารมณ์เป็นหลัก อาจมีดนตรี การขับร้องพ้องรำประกอบเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินในโอกาสต่าง ๆ การละเล่นพื้นบ้านบางอย่างมีวิวัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงรูปแบบตามลักษณะของสังคมความเป็นอยู่ (กรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2557 : 31) จึงอาจกล่าวได้ว่าการละเล่นพื้นบ้านของไทยมีความสัมพันธ์กับชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมมาโดยตลอด ไม่ว่าจะเป็นการละเล่นของเด็กและของผู้ใหญ่ล้วนแสดงออกถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ขนบธรรมเนียมประเพณีค่านิยมและความเชื่อของสังคมนั้น ๆ ที่มักสอดแทรกความสนุกสนานบันเทิงควบคู่กันไปกับการทำงาน ทั้งในชีวิตประจำวัน และเทศกาลงานบุญ ตามระยะเวลาแห่งฤดูกาล ทั้งยังก่อคุณค่าแก่ผู้เล่นและผู้เฝ้าดูในด้านการผ่อนคลายอารมณ์ ผีกความคิด ความเข้าใจ และการแก้ไขปัญหา

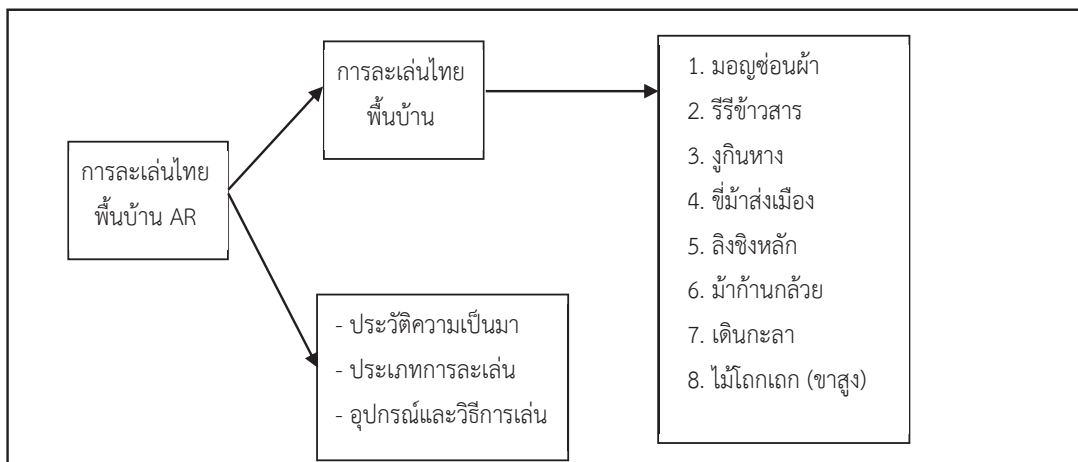
อย่างไรก็ดี การละเล่นพื้นบ้านของไทยเหล่านี้ ได้เลือนหายไปตามบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาและเทคโนโลยี เด็กและวัยรุ่นมีรูปแบบการใช้ชีวิตไปอยู่กับหน้าจอมือถือหรือคอมพิวเตอร์ ละเลยการทำกิจกรรมหรือเล่นสนุกร่วมกับเพื่อนในวัยเดียวกันในสนามเด็กเล่น ขาดปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลแบบต่อหน้า แต่มีทักษะการใช้อุปกรณ์และเทคโนโลยีต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันค่อนข้างสูง เคยชินกับการพูดคุยผ่านโปรแกรมหรือแอปพลิเคชันต่าง ๆ มากกว่าคุยกับคนจริง ดังนั้นคณะผู้พัฒนาจึงนำเทคโนโลยีความจริงเสริม (Augmented Reality: AR) มาเป็นสื่อในการนำเสนอการละเล่นพื้นบ้านของไทยในรูปแบบที่ทันสมัย มีความน่าสนใจให้เด็กสมัยใหม่ได้รู้จักการละเล่นของไทย โดยข้อมูลที่นำเสนอประกอบด้วย ประวัติความเป็นมา ประเภทของการละเล่น อุปกรณ์และวิธีการเล่น นอกจากนี้ แอปพลิเคชันยังสามารถนำเสนอเรื่องราวของการละเล่นไทยพื้นบ้านผ่านหนังสือภาพ ซึ่งสามารถรับชมในรูปแบบสื่อวีดิทัศน์ (Animation) ได้โดยมีการรวบรวมไว้ทั้งหมด 8 อย่างแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ การละเล่นที่มีเพลงประกอบ ได้แก่ มอญซ่อนผ้า รีรีข้าวสาร งูกินหาง และการละเล่นที่ไม่มีเพลงประกอบ ได้แก่ ลิงชิงหลัก ชีม้าส่งเมือง ม้าก้านกล้วย เดินกะลา และไม้โกลกเถก หรือขาสูง คณะผู้วิจัยเลือกการละเล่นเหล่านี้มาเนื่องจากการละเล่นที่ผู้คนใน Generation X ที่อาศัยอยู่ทั้งในเมืองและชนบทที่เป็นผู้ปกครองหรือครูผู้สอนยังคงทันกับการละเล่นเหล่านี้ สามารถเล่าขยายเรื่องราวให้กับเด็ก ๆ ที่ใช้งานแอปพลิเคชันได้อีกทั้งยังเป็นการกระตุ้นความสนใจของเด็ก ๆ ให้นำมาเล่นต่อได้ทั้งในร่มและกลางแจ้ง เป็นการใช้เวลาว่างที่ละเว้นจากการอยู่กับหน้าจอมือถือหรือแท็บเล็ตแล้วหันมาละเล่นกับเพื่อน ๆ ในชีวิตจริงเพื่อพัฒนาทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาแอปพลิเคชันบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์การละเล่นไทยพื้นบ้าน ด้วยเทคโนโลยีความจริงเสริม (Augmented Reality: AR)
2. เพื่อนำเสนอประวัติความเป็นมาและวิธีการละเล่นไทยพื้นบ้านในรูปแบบสื่อการเรียนรู้หนังสือภาพด้วยเทคโนโลยีความจริงเสริม
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อการใช้งานแอปพลิเคชันการละเล่นไทยพื้นบ้าน

กรอบแนวคิด

แนวคิดการพัฒนาโปรแกรมประยุกต์บนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ การละเล่นไทยพื้นบ้าน ด้วยเทคโนโลยีความจริงเสริม ผู้ใช้งานสามารถดูรูปภาพและประวัติความเป็นมาของการละเล่นพื้นบ้านทั้ง 8 อย่าง ได้ผ่านแอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟนและหนังสือภาพการละเล่นไทยพื้นบ้าน โดยผู้ใช้งานจะสามารถดูเรื่องราวของการละเล่นในรูปแบบการ์ตูน 3 มิติได้โดยใช้กล้องถ่ายรูปที่อยู่ในแอปพลิเคชันส่องไปที่รูปภาพของการละเล่นในหนังสือภาพจะปรากฏการ์ตูน 3 มิติพร้อมเสียงบทร้องประกอบ เพื่อเผยแพร่การละเล่นพื้นบ้านไทยให้มีความน่าสนใจมากขึ้น โดยแสดงการเชื่อมโยงแนวคิดในการออกแบบแอปพลิเคชัน ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการพัฒนาแอปพลิเคชันการเล่นไทยพื้นบ้าน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีการพัฒนาแอปพลิเคชันบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์บนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ การเล่นไทยพื้นบ้านด้วยเทคโนโลยีความจริงเสริม เพื่อส่งเสริมให้การเล่นไทยพื้นบ้านเป็นที่รู้จักและไม่สูญหายไปจากสังคมไทย โดยกลุ่มประชากรที่ใช้งานแอปพลิเคชัน ได้แก่ เด็กวัยรุ่นที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร คณะผู้วิจัยได้นำแอปพลิเคชันที่พัฒนามาแล้วไปให้กลุ่มตัวอย่างนักศึกษาทดลองใช้งาน จำนวน 70 คนเพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ใช้แอปพลิเคชันการเล่นไทยพื้นบ้าน เพื่อนำผลการทดลองใช้งานมาปรับปรุงแก้ไขแอปพลิเคชันได้อย่างเหมาะสม ซึ่งคณะผู้วิจัยมีรายละเอียดของการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นอาจารย์ นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต จำนวน 138 คน และนักเรียนโรงเรียนสาธิตละอออุทิศ 479 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

คณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณโดยให้กลุ่มตัวอย่างทดลองใช้งานแอปพลิเคชันการเล่นไทยพื้นบ้าน แล้วประเมินความคิดเห็นต่อการใช้งานแอปพลิเคชันผ่านแบบสอบถาม มีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1.2.1 อาจารย์ในมหาวิทยาลัยสวนดุสิตที่เป็นผู้สอนทางด้านคอมพิวเตอร์และ/หรือมัลติมีเดีย จำนวน 10 คน

1.2.2 นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ชั้นปีที่ 4 ที่มีประสบการณ์ด้านการออกแบบแอปพลิเคชันบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ จำนวน 30 คน

1.2.3 นักเรียนระดับประถมศึกษาที่โรงเรียนสาธิตละอออุทิศ จำนวน 30 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการทดลอง และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการทดลอง ได้แก่ 1) อุปกรณ์ด้านฮาร์ดแวร์ ประกอบด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์และสมาร์ตโฟน และ 2) ซอฟต์แวร์ที่ใช้ในการพัฒนาระบบ ประกอบด้วยซอฟต์แวร์ระบบ โปรแกรมระบบปฏิบัติการวินโดวส์

และซอฟต์แวร์ประยุกต์ โปรแกรม Android Studio สำหรับใช้พัฒนาแอปพลิเคชันบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์การเล่น
ไทยพื้นบ้านด้วยเทคโนโลยีความจริงเสริม และนำเสนอประวัติความเป็นมาและวิธีการเล่นไทยพื้นบ้านในรูปแบบ
สื่อการเรียนรู้หนังสือภาพด้วยเทคโนโลยีความจริงเสริม

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามเพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อการใช้งานแอปพลิเคชัน
บนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์การเล่นไทยพื้นบ้านด้วยเทคโนโลยีความจริงเสริม โดยคณะผู้วิจัยมีขั้นตอนการสร้าง
แบบสอบถามเพื่อถามความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามระดับความคิดเห็นของผู้ใช้งานแอปพลิเคชันการเล่นไทยพื้นบ้าน โดยลักษณะ
ของแบบสอบถามมี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการออกแบบแอปพลิเคชัน ด้านการออกแบบหนังสือภาพและเทคโนโลยีความจริงเสริม
AR และด้านการใช้งานได้ตามฟังก์ชัน ทั้งนี้ในแต่ละด้านมีคำตอบให้เลือกจำนวน 5 ระดับ โดยมีค่าระดับคะแนน ดังนี้

5 คะแนน หมายถึง เห็นด้วยอย่างมาก

4 คะแนน หมายถึง เห็นด้วย

3 คะแนน หมายถึง ไม่แน่ใจว่าเห็นด้วยหรือไม่

2 คะแนน หมายถึง ไม่เห็นด้วย

1 คะแนน หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างมาก

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ เป็นคำถามปลายเปิด ที่ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถแสดงความคิดเห็นในการตอบ
แบบสอบถามได้ เพื่อที่คณะผู้วิจัยจะนำข้อคิดเห็นดังกล่าวไปแก้ไขและปรับปรุงแอปพลิเคชันต่อไป

หลังจากที่ออกแบบแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว คณะผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา
เพื่อปรับปรุง แก้ไข และตรวจสอบความถูกต้องก่อนนำแบบสอบถามไปสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการใช้งานแอปพลิเคชัน
จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 70 คน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอนต่อไปนี้ คือ

3.1 คณะผู้วิจัยได้เก็บแบบสอบถามกับอาจารย์และนักศึกษาในมหาวิทยาลัยสวนดุสิต และนักเรียนโรงเรียน
สาธิตละอออุทิศ

3.2 คณะผู้วิจัยให้กลุ่มเป้าหมายได้ทดลองใช้งานแอปพลิเคชันการเล่นไทยพื้นบ้านพร้อมทั้งอธิบาย
วิธีการใช้งาน

3.3 คณะผู้วิจัยอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาภายในแบบสอบถามและวิธีการตอบแก่ผู้ตอบแบบสอบถาม

3.4 คณะผู้วิจัย ได้แจกแบบสอบถามให้กลุ่มเป้าหมายและรอจนกระทั่ง ตอบคำถามครบถ้วน ซึ่งในระหว่างนั้น
ถ้าผู้ตอบแบบสอบถามมีข้อสงสัยเกี่ยวกับคำถาม คณะผู้วิจัยจะตอบข้อสงสัยนั้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้นำแอปพลิเคชันบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์การเล่นไทยพื้นบ้านด้วยเทคโนโลยีความจริง
เสริมที่พัฒนาขึ้นไปให้กลุ่มตัวอย่างทดลองใช้งาน คือ อาจารย์และนักศึกษาในมหาวิทยาลัยสวนดุสิต และนักเรียนโรงเรียน
สาธิตละอออุทิศ จำนวน 70 คน ได้ทดสอบการใช้งานพร้อมตอบแบบสอบถามความคิดเห็นต่อการใช้งานแอปพลิเคชัน
การเล่นไทยพื้นบ้านสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลผลการวิจัย ใช้ค่าเฉลี่ยของคะแนน ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
โดยเกณฑ์การประเมินระดับความคิดเห็น สามารถแปลผลได้ ดังนี้

ระดับคะแนน 4.21 – 5.00 หมายถึง มากที่สุด

ระดับคะแนน 3.41 – 4.20 หมายถึง มาก

ระดับคะแนน 2.61 – 3.40 หมายถึง ปานกลาง

ระดับคะแนน 1.81 – 2.60 หมายถึง น้อย

ระดับคะแนน 1.00 – 1.80 หมายถึง น้อยที่สุด

สรุปผล

1. ผลการพัฒนาแอปพลิเคชันการละเล่นไทยพื้นบ้าน

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาแอปพลิเคชันการละเล่นไทยพื้นบ้าน โดยนำข้อมูลจากการศึกษาและวิเคราะห์มาจัดทำแอปพลิเคชันการละเล่นไทยพื้นบ้านโดยมีการออกแบบแอปพลิเคชัน ได้แก่ หน้าจอเมนู หน้าจอเมนูคำศัพท์ หน้าจอเมนูวลี/ประโยค หน้าจอเมนูเกี่ยวกับภาษาอีสาน ดังแสดงในภาพประกอบ 1-3

ภาพประกอบ 1 หน้าจอเมนู หน้าจอเมนูคำศัพท์ หน้าจอเมนูวลี/ประโยค หน้าจอเมนูเกี่ยวกับภาษาอีสาน

ภาพประกอบ 2 ภาพตัวอย่างองค์ประกอบในแอปพลิเคชันการละเล่นไทย

สำหรับหน้าจอสถงกล้องในแอปพลิเคชัน “การละเล่นไทย AR” ที่เป็นเทคโนโลยีความจริงเสริมเพื่อใช้ส่องรูปภาพการ์ตูนในหนังสือภาพเทคโนโลยีความจริงเสริม และแสดงออกมาเป็นภาพการ์ตูน 3 มิติ พร้อมเสียงบรรยายพร้อมประกอบการเล่นดังแสดงในภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 ภาพตัวอย่างหน้าจอสถงกล้องเทคโนโลยีความจริงเสริมเพื่อใช้ส่องรูปภาพการ์ตูนในหนังสือภาพ

2. ผลการทดลองใช้ระบบ

คณะผู้วิจัยดำเนินการให้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 70 คน ทดลองการใช้งานแอปพลิเคชันการละเล่นไทยพื้นบ้าน แล้วตอบแบบประเมินความคิดเห็นที่มีต่อแอปพลิเคชัน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการออกแบบแอปพลิเคชัน ด้านการออกแบบหนังสือภาพและเทคโนโลยีความจริงเสริม AR และด้านการทำงานได้ตามฟังก์ชัน จากนั้นนำผลการประเมินมาวิเคราะห์ด้วยค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากนั้นเทียบเกณฑ์และแปลผล ดังแสดงในตาราง 1-3

ตาราง 1 ความคิดเห็นของผู้ใช้งานด้านการออกแบบแอปพลิเคชัน

ประเด็นด้านการออกแบบแอปพลิเคชัน	อาจารย์		นักศึกษา		นักเรียน		เฉลี่ยรวม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
สัญลักษณ์หรือรูปภาพที่ใช้สามารถสื่อความหมายได้ดี	4.01	0.67	4.37	0.61	4.47	0.51	4.40	0.66
การเลือกใช้นิต ขนาด และสีของตัวอักษรบนจอภาพมีความเหมาะสม	3.47	0.67	4.47	0.68	4.50	0.51	4.37	0.61
การจัดหมวดหมู่และเมนูของแอปพลิเคชันช่วยให้ดูข้อมูลได้ง่าย	3.66	0.57	4.20	0.66	4.57	0.50	4.32	0.70
ภาพและสีของแอปพลิเคชันมีความสวยงามเหมาะสมกับเนื้อหา	3.49	0.48	4.30	0.70	4.50	0.51	4.30	0.81
การจัดวางองค์ประกอบแต่ละส่วนของหน้าจามีความเหมาะสม	3.41	0.52	4.17	0.79	4.63	0.49	4.29	0.68
คะแนนเฉลี่ย	3.61	0.58	4.30	0.69	4.53	0.50	4.34	0.96

จากตาราง 1 ความคิดเห็นด้านการออกแบบแอปพลิเคชันในภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อวิเคราะห์รายกลุ่มพบว่าผู้ทดลองใช้งานในภาพรวมกับอาจารย์มีความคิดเห็น่า ประเด็นสัญลักษณ์หรือรูปภาพที่ใช้สามารถสื่อความหมายได้ดีอันดับแรก ในขณะที่นักศึกษาเห็นว่าการเลือกใช้นิต ขนาด และสีของตัวอักษรบนจอภาพมีความเหมาะสม ส่วนนักเรียนเห็นว่าการจัดวางองค์ประกอบแต่ละส่วนของหน้าจามีความเหมาะสม มากที่สุด

ตาราง 2 ความคิดเห็นของผู้ใช้งานด้านการออกแบบหนังสือภาพและเทคโนโลยีความจริงเสริม AR

ประเด็นด้านการออกแบบหนังสือภาพ และเทคโนโลยีความจริงเสริม AR	อาจารย์		นักศึกษา		นักเรียน		เฉลี่ยรวม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
การออกแบบหนังสือมีความเหมาะสมและมีความสวยงาม	3.65	0.63	4.27± 0.69	0.69	4.57± 0.50	0.50	4.33±0 .75	0.75
ภาพ AR มีสีสันสวยงาม สอดคล้องกับเนื้อหา และส่งเสริม การเรียนรู้	3.56	0.48	4.30± 0.65	0.65	4.50± 0.51	0.51	4.30±0 .69	0.69
การจัดวางองค์ประกอบของภาพ AR มีความเหมาะสม	3.75	0.88	4.37± 0.61	0.61	4.60± 0.50	0.50	4.40±0 .66	0.66
เสียงบรรยายมีความชัดเจนฟังเข้าใจง่าย	3.67	0.42	4.10± 0.61	0.61	4.50± 0.51	0.51	4.23±0 .80	0.80
เสียงบรรยายมีสอดคล้องกับเนื้อหา	3.77	0.32	4.20± 0.71	0.71	4.43± 0.50	0.50	4.26±0 .81	0.81
คะแนนเฉลี่ย	3.68	0.55	4.25	0.66	4.52	0.50	4.30	0.74

จากตาราง 2 ความคิดเห็นด้านการออกแบบหนังสือภาพและเทคโนโลยีความจริงเสริม AR ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับความคิดเห็นของนักศึกษาและนักเรียน โดยการจัดวางองค์ประกอบของภาพ AR มีความเหมาะสม อยู่ลำดับแรก ส่วนอาจารย์มีความคิดเห็นว่า เสียงบรรยายมีสอดคล้องกับเนื้อหาอยู่ลำดับแรก ในระดับมาก

ตาราง 3 ความคิดเห็นของผู้ใช้งานด้านการทำงานได้ตามฟังก์ชัน

ประเด็นประเมินด้านการทำงานได้ตามฟังก์ชัน	อาจารย์		นักศึกษา		นักเรียน		เฉลี่ยรวม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
แอปพลิเคชันมีขั้นตอนการใช้งานที่ง่าย ไม่ซับซ้อน	4.10	0.63	4.23	0.73	4.77	0.43	4.46	0.66
แอปพลิเคชันสามารถประมวลผลได้อย่างรวดเร็ว	4.02	0.32	4.50	0.51	4.53	0.51	4.45	0.73
แอปพลิเคชันมีเนื้อหาที่ชัดเจน ครบถ้วน เข้าใจง่าย	3.94	0.67	4.20	0.66	4.70	0.47	4.38	0.82
แอปพลิเคชันให้ความรู้ที่เป็นประโยชน์	4.04	0.32	4.17	0.70	4.60	0.50	4.34	0.80
แอปพลิเคชันสามารถส่งภาพสามมิติจากหนังสือภาพได้	3.86	0.32	4.23	0.68	4.57	0.50	4.32	0.77
คะแนนเฉลี่ย	3.99	0.45	4.27	0.66	4.63	0.48	4.39	0.76

จากตาราง 3 ความคิดเห็นด้านการทำงานได้ตามฟังก์ชัน ในภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อวิเคราะห์รายกลุ่ม พบว่าระดับความคิดเห็นของผู้ทดลองใช้งานในภาพรวม สอดคล้องกับความคิดเห็นของอาจารย์ และนักเรียน ที่เห็นด้วยว่าแอปพลิเคชันมีขั้นตอนการใช้งานที่ง่ายไม่ซับซ้อน ในระดับมากที่สุด เป็นลำดับแรก ในขณะที่นักศึกษา มีความคิดเห็นว่า แอปพลิเคชันสามารถประมวลผลได้อย่างรวดเร็ว มากที่สุดเป็นลำดับแรก

อภิปรายผล

คณะผู้วิจัยได้พัฒนาแอปพลิเคชันบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ บนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์การละเล่นไทยพื้นบ้านด้วยเทคโนโลยีความจริงเสริม โดยผู้ใช้งานสามารถดูรูปภาพและประวัติความเป็นมาของการละเล่นพื้นบ้านผ่านแอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟนหรือแท็บเล็ตที่มีกล้องถ่ายรูป สำหรับใช้ส่งไปที่รูปภาพของการละเล่นในหนังสือภาพจะปรากฏการ์ตูน 3 มิติพร้อมเสียงบทร้องประกอบ ซึ่งการออกแบบสื่อที่สวยงามจะช่วยดึงดูดความสนใจในการใช้งาน จากผู้ใช้งานที่เป็นเด็กได้ดี สอดคล้องกับวิลาวลัย สมยาโรน (2563 : 180) ที่ศึกษาเรื่องผลการใช้สื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียเพื่อสร้างจิตลักษณะ ด้านความสำคัญ การอนุรักษ์ความหลากหลายของพืชพรรณธรรมชาติของชุมชนบ้านแม่กา จังหวัดพะเยา โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มหาวิทยาลัยพะเยา พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อสื่อการเรียนรู้ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบทเรียนมัลติมีเดียที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ช่วยส่งเสริมแนวคิดในเรื่องของการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นแหล่งความรู้ที่เปิดกว้างให้นักเรียนสามารถเข้ามค้นคว้าหาความรู้ ได้อย่างต่อเนื่องและตลอดเวลา ทั้งยังเปิดโอกาสให้นักเรียนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างสะดวก สำหรับการใช้งานแอปพลิเคชัน คณะผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลความคิดเห็นต่อการใช้งานได้ดังนี้

1. ด้านการออกแบบแอปพลิเคชัน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับประเด็นที่ผู้ใช้งานเห็นด้วยมากที่สุด ได้แก่ สัญลักษณ์หรือรูปภาพที่ใช้สามารถสื่อความหมายได้ดี การเลือกใช้นิต ขนาด และสีของตัวอักษรบนจอภาพมีความเหมาะสม และการจัดหมวดหมู่และเมนูของแอปพลิเคชันช่วยให้ข้อมูลได้ง่ายตามลำดับ เนื่องจากแอปพลิเคชันเป็นการแสดงเกี่ยวกับการละเล่นไทย ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงออกแบบฉากและตัวละครให้เป็นเด็กชาวบ้านแต่งกายและท่ามแนวย้อนยุคเล่นอยู่ร่วมกันเลียนแบบการละเล่นจริง โดยในการเลือกใช้นิตขนาดและสีของตัวอักษร เน้นให้การใช้สัญลักษณ์ในแต่ละเมนูมากกว่าการใช้อ่านตัวอักษร รวมถึงการจัดหมวดหมู่การละเล่นจะแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ การละเล่นแบบมีเพลงประกอบ และการละเล่นแบบไม่มีเพลงประกอบ สอดคล้องกับธนภฤต โพธิ์สี (2560 : 10) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแอปพลิเคชันบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ “Taladnut Night Market” พบว่าในการออกแบบแอปพลิเคชัน ต้องมีการใช้ภาพที่นำเสนอในแอปพลิเคชันมีความเหมาะสม ขนาดของตัวอักษรมีความเหมาะสม การจัดวางองค์ประกอบมีความเหมาะสมเข้าใจง่าย และหมวดหมู่หัวข้อที่ใช้ในแอปพลิเคชันมีความเหมาะสม

2. ด้านการออกแบบหนังสือภาพและเทคโนโลยีความจริงเสริม AR พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อวิเคราะห์รายประเด็น พบว่าการจัดวางองค์ประกอบของภาพ AR มีความเหมาะสม การออกแบบหนังสือมีความเหมาะสม และมีความสวยงาม และภาพ AR มีสีสันสวยงามสอดคล้องกับเนื้อหาและส่งเสริมการเรียนรู้ตามลำดับ เนื่องจากคณะผู้วิจัยได้ออกแบบให้หนังสือภาพเป็นการ์ตูนเหมาะสมกับวัยของเด็กที่เป็นผู้ใช้งานหลัก ภาพหลังเป็นฉากวิวธรรมชาติและใช้สีเขียวโทนเย็น ตัวละครเป็นเด็กที่แต่งตัวแบบย้อนยุคที่เน้นการอนุรักษ์วัฒนธรรม และเด็กสามารถเคลื่อนไหวได้เหมาะสมกับมิติการมองเห็นตามพัฒนาการของสายตาเด็ก อีกทั้งยังมีเพลงประกอบในการละเล่นที่มีเพลงทำให้น่าสนใจ เมื่อเด็กใช้งานโปรแกรมแล้วได้มีความรู้สึกร่วมมีส่วนร่วมปฏิสัมพันธ์กับตัวละคร ที่มีการสื่อความหมายของภาพจากลักษณะของการเคลื่อนไหว เด็กสามารถฝึกการฟังเสียง การจดจำ และการเลียนเสียง สอดคล้องกับศิริญา หล้าเต็น และเสรี ชัดเข้ม (2560 : 8) ที่ศึกษาเรื่องการพัฒนาแอปพลิเคชันบนมือถือตามแนวคิดของบลูมปรับใหม่ ได้กล่าวถึงการใช้งาน AR ทำให้ผู้ใช้งานสามารถมีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกับแอปพลิเคชัน และมีส่วนช่วยดึงดูดให้ผู้ใช้งานมีแรงจูงใจในการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น (Jeno, Grytnes & Vandvik, 2017 : 10-11) และสอดคล้องกับงานวิจัยของวินา โชติช่วง, ชิตพัทธ์ ปานเกษม และจิวิตรา สายแสง (2562 : 46) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาแอปพลิเคชันสื่อเสริมการเรียนรู้ระบบสุริยะด้วยเทคโนโลยีความจริงเสริม โดยการพัฒนาดังกล่าวจะช่วยให้ผู้ใช้งานมีความสนใจกับรูปแบบการเรียนรู้ที่แปลกใหม่จากการนำเทคนิคความจริงเสริม มาประยุกต์ในแอปพลิเคชัน ซึ่งหนังสือภาพที่คณะผู้วิจัยได้จัดทำ

3. ด้านการทำงานได้ตามฟังก์ชันของแอปพลิเคชัน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อวิเคราะห์รายประเด็นพบว่าแอปพลิเคชันมีขั้นตอนการใช้งานที่ง่าย ไม่ซับซ้อน แอปพลิเคชันสามารถประมวลผลได้อย่างรวดเร็ว และแอปพลิเคชันมีเนื้อหาที่ชัดเจน ครบถ้วน เข้าใจง่าย ตามลำดับ เนื่องจากเป็นแอปพลิเคชันที่นำเสนอการละเล่นไทยสำหรับเด็ก ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงเน้นให้การออกแบบใช้งานให้ง่าย เมนูและการเลือกเมนูไม่ซับซ้อน เลือกมาเฉพาะเนื้อหาและฟังก์ชันที่สำคัญและจำเป็นสำหรับผู้ใช้งานที่เป็นเด็ก เพื่อให้สื่อความหมายของงานออกมาได้อย่างชัดเจน และเข้าใจได้ง่าย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกามีละห์ นารง นาดีปะห์ อีซอ อริสรา กองศรี และจริยา เกิดไกร (2559 : 33) ที่ได้ศึกษา เรื่องการพัฒนาและประเมินความพึงพอใจแอปพลิเคชันร้านอาหารมุสลิมในจังหวัดตรังบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ ที่พบว่าด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบของแอปพลิเคชัน ต้องใช้งานง่าย และมีความสวยงาม น่าสนใจ

จากผลการอภิปรายรายด้านเบื้องต้น สามารถสรุปข้อค้นพบเกี่ยวกับการใช้งานแอปพลิเคชันการละเล่นไทยพื้นบ้านว่าความคิดเห็นของผู้ใช้งานแต่ละกลุ่มนั้นมีความแตกต่างกัน ดังนั้นหากจะดำเนินการออกแบบและพัฒนาแอปพลิเคชันให้มีความน่าสนใจและดึงดูดการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนได้นั้น เป็นการออกแบบเพื่อการใช้งานเฉพาะกลุ่ม ผู้ออกแบบและพัฒนาควรศึกษาถึงความคิดเห็นและรูปแบบความต้องการใช้งานของผู้ใช้กลุ่มนั้น ๆ แล้วนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาแอปพลิเคชันตามเนื้อหาที่ทำการศึกษาเอาไว้ว่าจะให้ผู้ใช้งานสนใจอยากใช้งานและแอปพลิเคชัน จะเป็นประโยชน์ในแง่มุมต่าง ๆ ครบถ้วน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของเด็กปฐมวัยสามารถนำแอปพลิเคชัน “การละเล่นไทย AR” ไปใช้ในการจัดกิจกรรมให้กับเด็กปฐมวัย ได้ทั้งผ่านแอปพลิเคชันและประยุกต์ใช้เล่นจริง

1.2 ผู้ปกครอง คนทั่วไปสามารถนำแอปพลิเคชันไปใช้กับลูกหลานของตนเอง เพื่อให้เด็กรุ่นใหม่ได้รู้จักการละเล่นไทยที่มีมาแต่โบราณ เพื่อเป็นการอนุรักษ์การละเล่นพื้นบ้านให้ยังคงอยู่สืบไปในสังคมไทย

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรพัฒนาให้ภาพ 3 มิตินำเสนอเรื่องราวของการละเล่นไทยในรูปแบบภาพการ์ตูน Animation เคลื่อนไหวแบบต่อเนื่องเพื่อให้มีเรื่องราวที่น่าสนใจเพิ่มมากขึ้น

2.2 การละเล่นไทยพื้นบ้านมีจำนวนมากทำให้สามารถนำมาพัฒนาแอปพลิเคชันได้อีกหลายการละเล่น

2.3 ควรเพิ่มระบบภาษาในแอปพลิเคชันให้รองรับได้หลากหลาย เช่น ภาษาไทย ภาษาอังกฤษภาษาจีน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2557). *การละเล่นพื้นบ้านไทย*. กรุงเทพฯ: เอส. ออฟเซ็ท กราฟฟิคดีไซน์.

กามีละห์ นารง, นาดีปะห์ อีซอ, อริสรา กองศรี และ จริยา เกิดไกรแก้ว. (2559). การพัฒนาและประเมินความพึงพอใจ

แอปพลิเคชันร้านอาหารมุสลิมในจังหวัดตรังบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์. วารสารเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ, 9(1), 26-35.

ธนภฤต โพธิ์สี. (2560). *การพัฒนาแอปพลิเคชันบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ “Taladnut Night Market”*. วิทยานิพนธ์

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมดิจิทัล. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.

- วิลาวัลย์ สมยาโรน. (2563). ผลการใช้สื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียเพื่อสร้างจิตลักษณะด้านความสำนึกการอนุรักษ์ความหลากหลายของพืชพรรณธรรมชาติของชุมชนบ้านแม่กา จังหวัดพะเยา โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มหาวิทยาลัยพะเยา. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด*, 14(2), 176-181.
- วีณา โชติช่วง, จิตพัทธ์ ปานเกษม และ วิจิตรา สายแสง. (2562). *การพัฒนาแอปพลิเคชันสื่อเสริมการเรียนรู้ระบบสุริยะด้วยเทคโนโลยีเสมือนจริง*. การประชุมวิชาการระดับชาติ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีระหว่างสถาบัน ครั้งที่ 7. 7 มิถุนายน 2562. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรังสิต. 1637-1645.
- ศิริัญญา หล้าเต็น และเสรี ชัดแฉ่ม. (2560). การออกแบบแอปพลิเคชันบนมือถือตามแนวคิดของบลูมปรับใหม่. *วิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา*, 15(2), 1-11.
- Jeno, L.M., Grytnes, J.A. and Vandvik, V. (2017). The effect of a mobile-application tool on biology students' motivation and achievement in species identification: A Self-Determination Theory perspective. *Computers & Education*, 107(2), 1-12.

การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

The Development of MALAE Learning Model for Promoting English Reading Comprehension and Analytical Thinking Skills of Grade 11 Students

ลัดดาวัลย์ บุญเรือง¹

Laddawan Boonruang¹

Received : 13 ต.ค. 2563

Revised : 20 ม.ค. 2564

Accepted : 21 ม.ค. 2564

บทคัดย่อ

การวิจัยและพัฒนาในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและความสามารถในการคิดวิเคราะห์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 2) ศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE ดังนี้ 2.1) เปรียบเทียบทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ เพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE ก่อนเรียนและหลังเรียน 2.2) เปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE ก่อนเรียนและหลังเรียน และ 2.3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE โดยทำการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/2 โรงเรียนบัวขาว อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 40 คน โดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และแบบวัดความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐาน ด้วย t-test (Dependent Samples) ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE มีคะแนนเฉลี่ยทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้, การอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ, การคิดวิเคราะห์

Abstract

The purposes of this research aimed to: 1) develop the MALAE Learning Model for Promoting English reading comprehension and analytical thinking skills of Grade 11 students; 2) study an effectiveness of MALAE Learning Model; 2.1) to study of students' achievement of pre-test and post-test of English reading comprehension towards the MALAE Learning Model 2.2) to study of students' analytical thinking abilities towards the MALAE Learning Model, and 2.3) to study the overall students' satisfaction towards

¹ ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบัวขาว อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ อีเมล: KUNG KKUNGTYY@hotmail.com

¹ Senior Professional Teachers (K 3 Teachers) Buakhao School Kuchinarai District, Kalasin Province Thailand, Email: KUNG KKUNGTYY@hotmail.com

the MALAE Learning Model. The samples selected through a cluster random sampling method of the study consisted of 40 Grade 11 students, class 2, Buakhao School, Kalasin Province in the second semester of the academic year 2019. The data were analyzed by percentage, mean, standard deviation and dependent t-test. The research findings were as follows: 1) The MALAE Learning Model assessed by 5 experts was consisted of principle theories and fundamental concepts, objectives, contents, learning processes, measurement and evaluation and important conditions for success. The score of appropriateness was at the highest level with the mean in total (4.69) and the standard deviation was at 0.46. 2) The effectiveness of the MALAE Learning Model showed that; 2.1) the students who learned by using the MALAE Learning Model revealed that their learning achievement of post-test of English reading comprehension were higher than the pre-test, statistically significant at the .05 level. 2.2) the students who learned by using the MALAE Learning Model revealed that their analytical thinking abilities increased at the .05 level of statistical significance. And 2.3) the overall students' satisfaction towards the MALAE Learning Model was at the highest level

Keywords : Development of Learning Model, English Reading Comprehension, Analytical Thinking Skills

บทนำ

ภายใต้ข้อมูลข่าวสารในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศส่งผลให้นานาประเทศต่างปรับเปลี่ยนเป้าหมายไปสู่การพัฒนาแบบยั่งยืน หลายประเทศจึงหันมาพัฒนาสมรรถนะของคนในประเทศ เพื่อเตรียมรับกับกระแสโลกาภิวัตน์ที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีความเป็นพลวัต เช่นเดียวกับประเทศไทยซึ่งมีเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน การเป็นประเทศที่พัฒนาในโลกที่หนึ่งด้วยความมั่นคงมั่งคั่งและยั่งยืน“การศึกษา” จึงนับเป็นกลไกหลักสำคัญที่จะช่วยเพิ่มสมรรถนะของคนไทย เพื่อให้มีศักยภาพในการพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรมที่นำไปสู่ความยั่งยืน ในเวทีโลก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 : 1) การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในสังคมโลกออนไลน์ในปัจจุบันทำให้นักศึกษามีความจำเป็นต้องใช้ภาษาอังกฤษในการติดต่อ ปฏิสัมพันธ์เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต ภาษาอังกฤษจึงเป็นภาษาสากลที่ใช้ในการสื่อสารมากที่สุดทั้งในด้านธุรกิจ สังคม การเมือง และการศึกษา ประเทศที่มีจุดอ่อนด้านภาษาอังกฤษจะไม่สามารถพัฒนาได้ทัดเทียมประเทศอื่น หรือพัฒนาเป็นไปอย่างล่าช้า การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งหมายถึงการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจภาษาอังกฤษและวัฒนธรรมเจ้าของภาษา สามารถใช้ภาษาอังกฤษในการติดต่อสื่อสารได้อย่างคล่องแคล่ว ถูกต้อง และมีความมั่นใจในการพูดสื่อสาร การสร้างความมั่นใจในการเรียนภาษาอังกฤษนั้น ผู้เรียนจำเป็นต้องได้รับการฝึกประสบการณ์การใช้ภาษาทั้งในและนอกห้องเรียน (Cao, 2011 : 468-479)

นักการศึกษาด้านภาษาศาสตร์ให้ความสำคัญกับการเรียนภาษาไปพร้อมกับการคิดวิเคราะห์แทนการเรียนการสอนภาษาที่เน้นโครงสร้างของภาษาหรือไวยากรณ์แบบดั้งเดิม Shin and Crookes (2005 : 97-98) กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการอ่านเขียนเชิงวิเคราะห์ (Critical literacy) นอกจากจะทำให้ผู้เรียนควบคุมการเรียนรู้ของตนแล้วยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์จากการถ้อยแถลงความรู้ไปสู่เหตุการณ์ หรือบริบทที่ต้องเผชิญในการดำเนินชีวิตประจำวัน เครือข่ายองค์กรความร่วมมือเพื่อทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21st Century Skills) ได้กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21 โดยเน้นถึงความสำคัญของทักษะการอ่าน จึงกำหนดไว้ในวิสัยทัศน์และกรอบความคิดเพื่อการเรียนรู้ของคนในศตวรรษที่ 21 ให้การอ่านเป็นทักษะของคนในศตวรรษที่ 21 ที่คนทุกคนต้องเรียนรู้และต้องมีโดยเริ่มตั้งแต่อนุบาล

ไปจนถึงมหาวิทยาลัย และตลอดชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับนักวิชาการด้านการศึกษาในสหรัฐอเมริกา คือ Louis M. Gomez จากสถาบันสอนนโยบายการศึกษาและสังคม มหาวิทยาลัย Northwestern University และ Kimberley Gomez จากมหาวิทยาลัย University of Illinois กล่าวตรงกันว่า การขาดทักษะการอ่านของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ถือเป็นปัญหาใหญ่ที่มีผลต่อการทำงานในอนาคต เนื่องจากเศรษฐกิจในศตวรรษที่ 21 ต้องการแรงงานคนที่มีทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์ การคิดเชิงวิเคราะห์ และเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้คนมีทักษะดังกล่าว ได้แก่ การอ่าน (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2551 : 46-48)

ผลการพัฒนาการศึกษาไทยเมื่อเปรียบเทียบกับนานาชาติในทุกะดับมีปัญหาดังกล่าวทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ จากข้อมูลในด้านคุณภาพพบว่า คะแนน PISA (Program for International Student Assessment) โดยองค์การความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organization for Economic Co-operation and Development-OECD) ซึ่งประเมินความสามารถในการอ่าน (Reading) คณิตศาสตร์ (Mathematics) และวิทยาศาสตร์ (Science) ของนักเรียนอายุ 15 ปี (ชั้น ม.4) เมื่อเปรียบเทียบผลการประเมินใน 2 ครั้งที่ผ่านมา คือ ปี 2555 (PISA 2012) และปี 2558 (PISA 2015) พบว่าประเทศที่มีพัฒนาการดีขึ้นอย่างน่าสังเกต คือ เวียดนาม ซึ่งเข้าร่วมโครงการเป็นครั้งแรกใน PISA 2012 อยู่ในอันดับที่ 17 ของโลก โดยมีคะแนนเหนือค่าเฉลี่ยของ OECD ทั้ง 3 วิชา และใน PISA 2015 เวียดนามอยู่อันดับที่ 8 ของโลก ส่วนประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 50 และอันดับที่ 55 โดยได้คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของ OECD แสดงให้เห็นว่านักเรียนไทยยังมีความสามารถทางวิชาการต่ำทั้งเรื่องการอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ จึงจำเป็นต้องเร่งพัฒนาความรู้ความสามารถของนักเรียนในการอ่านจับใจความ การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการนำไปใช้ นอกจากนั้น ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษของนักเรียนไทยก็ต่ำกว่าหลายประเทศในอาเซียนด้วยกัน และอยู่ในอันดับท้ายๆ ของโลก ข้อมูลดังกล่าวสอดคล้องกับคะแนนการทดสอบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (O-NET) ซึ่งเป็นการประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ พบว่าคะแนนเฉลี่ยในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในระดับที่ไม่น่าพึงพอใจ ส่วนใหญ่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 โดยเฉพาะวิชาภาษาอังกฤษ คะแนนส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางและต่ำ ปี 2559 มีคะแนนเฉลี่ย 27.76 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561 : จ, 1-2,12)

จากผลการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560 : 69-73) พบว่าการจัดการศึกษาของไทยด้านการอ่านและเขียนอยู่ในระดับต่ำอันเนื่องมาจากข้อจำกัดเรื่องหลักสูตรและระบบการจัดการเรียนรู้ ส่งผลให้ผู้เรียนขาดความคิดสร้างสรรค์ คนไทยส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ แม้ว่าการใช้อินเทอร์เน็ตจะเพิ่มขึ้น แต่ส่วนใหญ่ไม่ใช้อ่านเพื่อหาความรู้ จากการรายงานผลการวิจัยของวิภาดา พูลศักดิ์วรสาร (2555 : 180), ลัดดา หวังราชิต (2557 : 160-162), อุษา มะหะหมัด (2557 : 207-208), จิรา ลังกา (2558 : 138-139), สุทัศน์ สังคะพันธ์ (2559 : 149-150) และกุลธิดา ท้วมสุข และคณะ (2560 : ก-ข) ที่ได้ทำการวิจัยและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน ได้แก่ การอ่านภาษาอังกฤษ เพื่อความเข้าใจ การคิดวิเคราะห์ การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ความสามารถในการสื่อสารในการฟังและพูด ตลอดจนการออกแบบและพัฒนารูปแบบการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ต่างมีความเห็นสอดคล้องกันว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นสามารถส่งเสริมความสามารถด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนได้ตามวัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ตระหนัก และเห็นความสำคัญของการพัฒนาและส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จึงสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภายใต้ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism Theory) ทิศนา ขมมณี, เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ และภาชิต

ประมวลชัยศิลป์ (2548 : 11-12) ทฤษฎีโครงสร้างความรู้ (Schema Theory) ของ Devine (1986: 25) Obah (1983 : 129) Johnson (1982 : 510) การสอนอ่านเพื่อการสื่อสารของ Gunning (1992 : 265-311) สถาบันภาษาอังกฤษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ม.ป.ป. : 52-53) วิสาข์ จิตวิตร (2543 : 49-52) การสอนอ่านเน้นภาระงานของ Nunan (1989 : 10-11) และ Willis (2000 : 149-154) แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative learning) วัชร เล่าเรียนดี (2555 : 81) และแนวคิดทฤษฎีการคิดวิเคราะห์ของ Marzano and John (2007 : 79-91) เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546 : 26) และรูปทอง กว่างสวาสดี (2554 : 12-14)

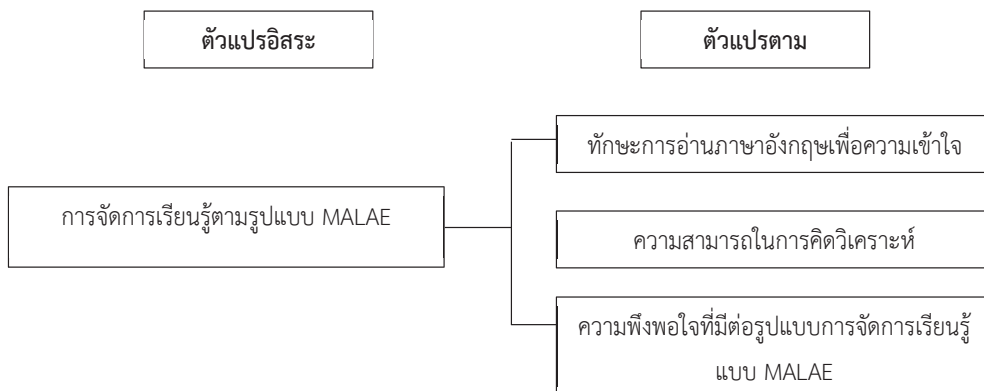
ผลการวิจัยนี้จะทำให้ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีบริบทคล้ายคลึงกัน นอกจากนี้ในระดับนโยบาย จะสามารถนำไปกำหนดเป็นนโยบายปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในโรงเรียน ซึ่งจะส่งผลต่อการจัดทำแผนและการสนับสนุน ด้านทรัพยากรต่อไป ส่วนในระดับประเทศและสังคม คาดหวังว่าจะส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนในภาพรวม เป็นการเพิ่มศักยภาพในการศึกษาต่อ การทำงานและการใช้ชีวิต ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ และความสามารถในการคิดวิเคราะห์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ และความสามารถในการคิดวิเคราะห์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ดังนี้
 - 2.1 เปรียบเทียบทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE ก่อนเรียน และหลังเรียน
 - 2.2 เปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE ก่อนเรียน และหลังเรียน
 - 2.3 ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE

กรอบแนวคิด

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยอาศัยกรอบแนวคิดทฤษฎีการออกแบบระบบการจัดการเรียนรู้ 2 แนวคิดร่วมกัน คือ แบบจำลองเชิงระบบ The ADDIE Model ของ Kruse (2007 : 1) และแบบจำลองการออกแบบการสอนเชิงระบบ ของ Dick and Carey (2005 : 1-8) แนวคิดทฤษฎีรูปแบบการจัดการเรียนรู้ของ Joyce, Weil and Calhoun (2009 : 1-9) ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism Theory) ทิศนา ขัมมณี, เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ และภาชิต ประมวลชัยศิลป์ (2548 : 11-12) ทฤษฎีโครงสร้างความรู้ (Schema Theory) ของ Devine (1986 : 25) Obah (1983 : 129) Johnson (1982 : 510) การสอนอ่านเพื่อการสื่อสารของ Gunning (1992 : 265-311) สถาบันภาษาอังกฤษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ม.ป.ป. : 52-53) วิสาข์ จิตวิตร (2543 : 49-52) การสอนอ่านเน้นภาระงานของ Nunan (1989 : 10-11) และ Willis (2000 : 149-154) แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative learning) วัชร เล่าเรียนดี (2555 : 81) และแนวคิดทฤษฎีการคิดวิเคราะห์ของ Marzano and John (2007: 79-91) เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546 : 26) และรูปทอง กว่างสวาสดี (2554 : 12-14) มาประยุกต์ใช้เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ โดยแสดงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิด การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ได้ดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

ผู้วิจัยศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานจากเอกสารเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ด้วยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อพิจารณาเลือกแนวคิดทฤษฎีมาสังเคราะห์เป็นโครงสร้างองค์ประกอบ และขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีพื้นฐานของการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE เพื่อกำหนดองค์ประกอบขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ โดยศึกษาจากเอกสาร บทความ และงานวิจัย

2. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้การอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ

3. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์

ระยะที่ 2 การสร้างและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้การอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ และการคิดวิเคราะห์

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้การอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและการคิดวิเคราะห์ จำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

2.1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

2.2 แบบประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 สร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE โดยนำข้อมูลจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ในระยะที่ 1 มาเป็นกรอบแนวคิดในการสังเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE

3.2 สร้างคู่มือการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งประกอบด้วย ความเป็นมาและความสำคัญ ทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐาน ความมุ่งหมาย ความหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE ระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้ เนื้อหา การประเมินผล บทบาทครู บทบาทผู้เรียน และการนำไปใช้

3.3 สร้างแบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยแบบประเมินมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 6 ด้าน รวม 13 ข้อ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล เมื่อสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 แล้ว ผู้วิจัยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ทำการประเมินและให้ข้อเสนอแนะรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญ คือ ความเหมาะสมของรูปแบบ โดยใช้คะแนนเฉลี่ยรายข้อ และคะแนนเฉลี่ยรวม โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตัดสินเป็น 5 ระดับ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.69 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.46

ระยะที่ 3 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบัวขาว อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 12 ห้องเรียน จำนวน 506 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/6 โรงเรียนบัวขาว อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 36 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และแบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 สร้างและประเมินคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อกำหนดกิจกรรมที่ต้องการพัฒนาให้สอดคล้องกับองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และตรวจสอบคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน วิเคราะห์ข้อมูล ปรับปรุง

3.2 สร้างแบบทดสอบวัดทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ จำนวน 50 ข้อ ใช้จริง 40 ข้อ และตรวจสอบคุณภาพแบบทดสอบ

3.3 สร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ จำนวน 50 ข้อ ใช้จริง 40 ข้อ และตรวจสอบคุณภาพแบบทดสอบ

3.4 สร้างแบบวัดความพึงพอใจ ตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดความพึงพอใจ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำเครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และแบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/6 โรงเรียนบัวขาว อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 36 คน เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE ก่อนนำไปทดสอบประสิทธิภาพ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ตามเกณฑ์ 80/80 จากสูตร E_1/E_2

ระยะที่ 4 การศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบัวขาว อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 12 ห้องเรียน จำนวน 506 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/2 โรงเรียนบัวขาว อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 40 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้หน่วยสุ่มเป็นห้องเรียน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน หน่วยการเรียนรู้ Take a Break และ Visions of the Future ตามรูปแบบ MALAE Model จำนวน 10 แผน ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ หน่วยการเรียนรู้ Take a Break และ Visions of the Future ซึ่งมีลักษณะเป็นข้อสอบแบบปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ โดยมีค่าอำนาจจำแนก (Brennan) เท่ากับ 0.20-0.91 และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ (Lovett) เท่ากับ 0.94

2.3 แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ใช้วัดความสามารถในการวิเคราะห์ในด้านการจับคู่ การจำแนก การระบุข้อผิดพลาด และความสามารถในการสรุปความ ซึ่งมีลักษณะเป็นข้อสอบแบบปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ โดยมีค่าอำนาจจำแนก (Brennan) เท่ากับ 0.20-0.66 และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ (Lovett) เท่ากับ 0.85

2.4 แบบวัดความพึงพอใจ ใช้วัดความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและความสามารถในการคิดวิเคราะห์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น (α -coefficient) เท่ากับ 0.95

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง โดยดำเนินการทดสอบกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ และแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้นี้จำนวน 20 ชั่วโมง ทดสอบกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ และแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ แล้ววัดความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

4.1 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ของกลุ่มตัวอย่างโดยการทดสอบค่าที่ t-test (Dependent Samples)

4.2 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดวิเคราะห์ระหว่างก่อนเรียน และหลังเรียน ของกลุ่มตัวอย่างโดยการทดสอบค่าที่ t-test (Dependent Samples)

4.3 วิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้พัฒนาขึ้นโดยใช้ก่อนค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สรุปผล

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบได้แก่ 1) หลักการ แนวคิดทฤษฎีพื้นฐาน 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) กระตุ้นความสนใจ (Motivating : M) 2) เรียนรู้กระบวนการคิดวิเคราะห์ (Analyzing: A) 3) เรียนรู้ร่วมกัน (Learning Together : L) 4) ประยุกต์ใช้กระบวนการคิด (Applying Thinking Process : A) (5) ประเมินผล (Evaluating : E) 5) การวัดและประเมินผล และ 6) เงื่อนไขสำคัญในการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้ให้ประสบผลสำเร็จ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ ได้ค่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.69 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.46 ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เท่ากับ 85.05/84.50 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนด ดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงการหาประสิทธิภาพแผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE ตามเกณฑ์ 80/80

นักเรียน	คะแนนทดสอบระหว่างเรียน (E_1) (100 คะแนน)	คะแนนทดสอบหลังเรียน (E_2) (80 คะแนน)	
		ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ เพื่อความเข้าใจ (40 คะแนน)	ความสามารถในการคิด วิเคราะห์ (40 คะแนน)
40	3,402	1,349	1,355
		2,704	
	$E_1 = 85.05$	$E_2 = 84.50$	

จากตาราง 1 แสดงให้เห็นถึง คะแนนเฉลี่ยจากการประเมินผลระหว่างเรียน หรือกระบวนการ โดยผู้เรียนสามารถ ทำแบบทดสอบระหว่างเรียนได้ถูกต้องเฉลี่ยร้อยละ 85.05 และทำแบบทดสอบวัดทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ และแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนได้ถูกต้องเฉลี่ยร้อยละ 84.50 ซึ่งแสดงว่าแผนการจัดการเรียนรู้ ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและความสามารถ

ในการคิดวิเคราะห์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.05/84.50 จึงสรุปว่าแผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและความสามารถในการคิดวิเคราะห์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ 80/80

ตอนที่ 2 ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

2.1 นักเรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE มีคะแนนเฉลี่ยทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตาราง 2

ตาราง 2 แสดงผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจก่อนเรียนและหลังเรียน

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t - test
ก่อนเรียน	40	40	21.03	1.87	39.85*
หลังเรียน	40	40	33.73	1.97	

* p< .05

จากตาราง 2 พบว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจหลังเรียน ($\bar{X}$ = 33.73 , S.D. = 1.97) ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและความสามารถในการคิดวิเคราะห์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}$ = 21.03, S.D. = 1.87) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

2.2 นักเรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตาราง 3

ตาราง 3 แสดงผลการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ก่อนและหลังเรียน

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t - test
ก่อนเรียน	40	40	20.50	1.45	47.17*
หลังเรียน	40	40	33.88	1.38	

*p< .05

จากตาราง 3 พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียน ($\bar{X}$ = 33.88 , S.D. = 1.38) ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ และความสามารถในการคิดวิเคราะห์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}$ = 20.51, S.D. = 1.50) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

2.3 นักเรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.72, S.D = 0.45)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ทำให้ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดวิเคราะห์เพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE นั้นสามารถพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนให้สูงขึ้นได้ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีพื้นฐานจากทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ทฤษฎีโครงสร้างความรู้ ทฤษฎีวัฒนธรรมเชิงสังคมของ Vygotsky ทฤษฎีการสอนอ่านแบบเน้นภาระงาน (Task-based learning) การอ่านเพื่อการสื่อสาร แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการคิดวิเคราะห์ และแนวคิดในการพัฒนารูปแบบ นอกจากนี้ยังมีการวิเคราะห์แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของนักเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ระดับมัธยมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 จาก 4 สาระ 8 มาตรฐาน จำนวน 21 ตัวชี้วัด มาวิเคราะห์รายตัวชี้วัดใน 4 ประเด็น คือ ตัวชี้วัดแต่ละตัวผู้เรียนควรมีความรู้อะไรและทำอะไรได้ ทักษะการคิด ชิ้นงาน/ภาระงาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2555 : 89-127) วิเคราะห์แนวคิดทฤษฎี สังเคราะห์องค์ความรู้ทำให้ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE ที่ผ่านการหาประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยมีองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 6 องค์ประกอบ กระบวนการในการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ที่เน้นกระบวนการอ่านเพื่อความเข้าใจ การคิดวิเคราะห์ และร่วมมือกันเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ของทีศนา แวมมณี (2556 : 222-223) ที่กล่าวว่า การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ต้องมีการจัดองค์ประกอบต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ อยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งองค์ประกอบต่าง ๆ ต้องมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน เพื่อบรรลุเป้าหมายที่ต้องการและสอดคล้องกับ Joyce , Weil and Calhoun (2009 : 112) ที่กล่าวว่า การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ไม่ควรยึดมั่นในทฤษฎีหรือหลักการเพียงอย่างเดียว ควรมีผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ผู้เชี่ยวชาญด้านกระบวนการเรียนรู้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้ และสะท้อนความคิดเห็นจากการปฏิบัติทุกขั้นตอน โดยผู้พัฒนาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะก่อนนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้นั้นไปใช้ในแต่ละขั้นตอน ทำให้รูปแบบการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ ส่วนการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์นั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เรียนต้องได้รับความรู้หรือข้อมูล ซึ่งประกอบด้วยภาษาหรือคำศัพท์ ข้อเท็จจริง และอื่น ๆ ที่สอดคล้องไว้ในความรู้ที่ เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับการคิดแบบต่าง ๆ การคิดวิเคราะห์ในระดับต้น ๆ ได้แก่ การรื้อฟื้นความรู้ และความเข้าใจนั้น ต้องอาศัยความรู้ในเรื่องภาษาทั้งในเชิงโครงสร้างและคำศัพท์ ควบคู่กับทักษะการอ่านเนื่องจากภาษา คือ เครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้ ความคิด ขณะที่การอ่านคือช่องทางในการได้มาหรือเข้าถึงสิ่งที่ภาษาถ่ายทอด (Marzano and John, 2007 : 66) ดังนั้นการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์จึงควรดำเนินการไปพร้อมกันกับการพัฒนาทักษะการอ่าน โดยกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นกระตุ้นความสนใจ (Motivating : M) เป็นการสร้างแรงจูงใจและท้าทายการอ่านที่ใช้กิจกรรมที่หลากหลายจูงใจให้ผู้เรียนสนใจและท้าทายความสามารถ เช่น การค้นหาคำศัพท์แล้วเติมคำในใบกิจกรรม การใช้คำถามประกอบภาพเหตุการณ์ที่ผู้เรียนคุ้นเคย ปริศนาคำทาย การเล่นเกม การร้องเพลง เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมในขั้นนี้ผู้เรียนจะประสบความสำเร็จจากการปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในเนื้อหาที่เรียนสอดคล้องกับทฤษฎี

การสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism Theory) พัฒนามาจากทฤษฎีพัฒนาการทางเชอร์ปีญญาของ Piaget ซึ่งกล่าวว่า ความรู้เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นด้วยตนเอง สามารถเปลี่ยนแปลง และพัฒนาให้ก้าวหน้าขึ้นไปได้เรื่อย ๆ โดยอาศัย กระบวนการพัฒนาโครงสร้างความรู้ภายในของบุคคล และการรับรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว ดังนั้นการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อ ผู้เรียนมีโอกาสได้รับข้อมูลประสบการณ์ใหม่ ๆ เข้ามา และมีโอกาสได้ใช้กระบวนการทางสติปัญญาของตนในการคิดกลั่นกรอง ข้อมูล ทำความเข้าใจข้อมูล เชื่อมโยงข้อมูล ความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ และสร้างความหมายของข้อมูลความรู้ด้วยตนเอง กระบวนการสร้างความรู้นี้จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อตนเอง (ทีศนา ขมมณี, เอลิมชัย พันธุ์เลิศ และภาสิต ประมวลชัยศิลป์, 2548 : 11-12)

ขั้นที่ 2 ขั้นเรียนรู้กระบวนการคิดวิเคราะห์ (Analyzing : A) ในขั้นนี้เป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์ ด้วยการให้ตัวแบบแก่ผู้เรียน ผู้เรียนจะเข้าใจกระบวนการวิเคราะห์ ทั้งด้านการจับคู่ การจำแนกการระบุข้อผิดพลาด และการสรุปความ ครูใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนอภิปราย สรุปสาระสำคัญและเชื่อมโยงความรู้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนและครู ผู้เรียนวิเคราะห์หลักภาษาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่อ่าน วิเคราะห์ โครงสร้างและองค์ประกอบของเนื้อเรื่อง สรุปสาระสำคัญ โดยใช้หลักการร่วมมือกันเรียนรู้ ฝึกวิเคราะห์เป็นกลุ่ม เป็นคู่ และรายบุคคล ตรวจสอบความเข้าใจ ซึ่งสมาชิกกลุ่มแบ่งคะแนนตามความสามารถในการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎี ด้านการคิดวิเคราะห์ของ Marzano and Kendall (2007 : 79-91) ได้กำหนดให้การคิดวิเคราะห์เป็นส่วนหนึ่งของระบบ พหุปัญญา โดยกระบวนการวิเคราะห์ตามแนวคิดนี้แบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ 1) การจับคู่ (Matching) 2) การจำแนก (Classifying) 3) การระบุข้อผิดพลาด (Analyzing Errors) 4) การสรุปความ (Generalizing) และ 5) การคาดการณ์ (Specifying)

ขั้นที่ 3 ขั้นเรียนรู้ร่วมกัน (Learning Together : L) ผู้เรียนฝึกอ่านอย่างมีส่วนร่วม จากการฝึกอ่าน แล้วขีดเส้นใต้ใจความสำคัญ วงกลมเหตุผล เรียนรู้ร่วมกัน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแต่ละคนได้แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยน เรียนรู้ และอภิปรายร่วมกัน ทำให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการประมวลผลภายใน เปรียบเทียบ จับคู่ จำแนก ระบุข้อผิดพลาด สรุปความ ระดมความคิดแสดงความรู้ด้วยการอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคคลอื่น สอดคล้องกับทฤษฎีโครงสร้างความรู้ (Schema Theory) ซึ่งกล่าวว่า ความรู้เดิมของผู้อ่าน หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ในโลกที่ผู้อ่านสะสมไว้ในชีวิตของตน ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลและความคิด การสร้างความเข้าใจในการอ่านเป็นการสร้างความรู้ใหม่ โดยอาศัยประสบการณ์เดิม หรือความรู้เดิมที่มีอยู่เป็นพื้นฐาน การอ่านเพื่อความเข้าใจเปรียบเสมือนการสร้างสะพานเชื่อมระหว่างความรู้ใหม่ กับสิ่งที่รู้ อยู่แล้ว ซึ่งก็คือ ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลในบทอ่านกับความรู้เดิมของผู้อ่าน และสอดคล้องกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative learning) ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้แบบสร้างความรู้ และการเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นวิธีที่เหมาะสมที่สุดในการส่งเสริมและพัฒนาผลการเรียน และสมรรถภาพทางการเรียนที่สร้างสรรค์ การเรียนรู้แบบร่วมมือ ได้มีการนำไปใช้อย่างแพร่หลาย และนำไปใช้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีต่าง ๆ และผ่านสื่อต่าง ๆ ข้อดีของการเรียนรู้ แบบร่วมมือคือ การเรียนรู้แบบร่วมมือของผู้เรียนหลายคนจะทำให้บรรลุเป้าหมายหลายอย่าง เนื่องจากมีการร่วมกันคิดร่วมกัน ปฏิบัติ สนับสนุนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ช่วยเสริมสร้างความคิดริเริ่ม การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ เป็นการเผยแพร่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ สติปัญญาของแต่ละคนซึ่งมีความแตกต่างกัน ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกัน เพื่อเป้าหมายเดียวกัน ทำให้มี วิทยทัศน์ และเกิดความเข้าใจในความคิดเห็นของบุคคลอื่น ๆ ที่อยู่ใกล้กันที่แตกต่างกัน และทำให้สามารถพัฒนานตนเอง ให้เข้ากับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมได้ (วัชรรา เล่าเรียนดี, 2555: 81) และสอดคล้องกับทฤษฎีวัฒนธรรมเชิงสังคมของ Vygotsky (1978 : 86-87) กล่าวว่าภาษา คือ เครื่องมือของความคิดหรือกิจกรรมทางสมอง จากแนวคิดของการเรียนรู้วัฒนธรรม เชิงสังคมของไวทอสกี เชื่อว่า บุคคลสามารถสร้างกระบวนการจำสิ่งที่ตนเองรับรู้ได้ โดยใช้สัญลักษณ์หรือเครื่องหมาย ที่เป็นข้อตกลงทางสังคม และถูกถ่ายทอดมาทางวัฒนธรรม เช่น ภาษา กริยาท่าทาง สัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ ฯลฯ เป็นสื่อกลาง (Mediator) ชี้ให้ระลึกถึงสิ่งนั้น ๆ ได้ ซึ่งความจำของบุคคลนี้จะมีผลโดยตรงต่อความรู้สึก และกระบวนการคิด

ของเขาเมื่อรับรู้สิ่งเร้าใหม่ กระบวนการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวโดย เฉพาะสิ่งแวดล้อมทางสังคม และวัฒนธรรมจะช่วยพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ของบุคคล

ขั้นที่ 4 ขั้นประยุกต์ใช้กระบวนการคิด (Applying Thinking Process : A) ผู้เรียนได้ใช้ทักษะภาษา และการวิเคราะห์ในสถานการณ์และเนื้อหาที่หลากหลายอย่างอิสระ เพื่อให้เกิดความคล่องแคล่วมากขึ้นโดยฝึกในรูปแบบ ของการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การระบุความเหมือนและความต่าง โดยครูผู้สอนเป็นเพียงผู้กำหนดภาระงานหรือสถานการณ์ ต่าง ๆ สอดคล้องกับการสอนอ่านเน้นภาระงาน (Task) หมายถึง งานหรือกิจกรรมที่มีจุดมุ่งหมายชัดเจน ที่ใช้ภาษา เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติ มีรูปแบบที่หลากหลายให้ผู้เรียนได้ฝึก และในการปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียนนั้นเน้นความหมาย ทางภาษามากกว่ารูปแบบ หรือเน้นผลของกิจกรรมมากกว่ารูปแบบภาษา องค์ประกอบของกิจกรรมภาระงานประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) จุดมุ่งหมาย (Goals) คือ การบอกขอบเขตของงานปฏิบัตินั้น ๆ ว่าต้องการให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมาย ไດ 2) ตัวป้อนทางภาษา (Input) คือ ข้อมูลที่มีลักษณะสมจริงเพื่อให้ผู้เรียนใช้ดำเนินการงานนั้น 3) กิจกรรม (Activities) คือ การระบุถึงวิธีการดำเนินการของนักเรียนที่มีต่อตัวป้อนทางภาษาในกิจกรรมนั้น ๆ 4) บทบาทของครู (Teacher Role) 5) บทบาทของผู้เรียน (Learner Role) และ 6) สถานที่ (Settings) คือ การจัดสภาพในห้องเรียนให้เป็นสถานที่ต่าง ๆ ตามหน้าที่ทางภาษา เช่น ในร้านอาหาร ที่ทำการไปรษณีย์ เป็นต้น องค์ประกอบเหล่านี้จะช่วยให้ผู้สอนใช้เป็นหลักเกณฑ์ ในการเลือก ปรับปรุง แก้ไข เปลี่ยนแปลง และสร้างกิจกรรมแบบเน้นภาระงาน (Task-Based Activities) เพื่อให้ผู้เรียน ได้มีโอกาสฝึกการใช้ภาษาในสถานการณ์ที่สมจริง (Nunan, 1989 : 10-11)

ขั้นที่ 5 ขั้นประเมินผล (Evaluating : E) ประเมินผลการปฏิบัติชิ้นงานของผู้เรียน โดยเน้นการประเมิน ด้วยเครื่องมือที่หลากหลาย เช่น แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ แบบทดสอบ วัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ แบบประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์ และแบบสังเกตพฤติกรรม แล้วให้ข้อมูลป้อนกลับ เพื่อให้ผู้เรียนปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของจิรา ลังกา (2558 : 138-142) ที่ได้พัฒนารูปแบบ การจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 การวิจัยปฏิบัติการ และสอดคล้องกับงานวิจัยของกุลธิดา ท้วมสุข และคณะ (2560 : 87-110) ที่ได้พัฒนารูปแบบการสอน ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับการศึกษาระดับพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตอนที่ 2 ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อ ความเข้าใจและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

2.1 คะแนนผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษ เพื่อความเข้าใจก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยรูปแบบ การจัดการเรียนรู้แบบ MALAE พบว่า คะแนนเฉลี่ยทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กระตุ้นให้ผู้เรียน รับผิดชอบการเรียนรู้ สร้างความรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาแสวงหาความรู้เพื่อเป็นเครื่องมือ ในการปฏิบัติงานและเรียนรู้ร่วมกันด้วยการปฏิบัติงานตามภาระที่ได้รับมอบหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของจิรา ลังกา (2558 : 142) ที่ได้พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการ ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ที่สร้าง ขึ้นมีองค์ประกอบ คือ 1) หลักการ(2) จุดมุ่งหมาย 3) ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 4) ระบบสังคม 5) หลักการตอบสนอง และ 6) ระบบสนับสนุน มีหลักการแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องสนับสนุนการพัฒนารูปแบบ ได้แก่ ทฤษฎีการสร้างความรู้ ทฤษฎีประมวลข้อมูลข่าวสาร ทฤษฎีโครงสร้างความรู้เดิม แนวคิดการให้เหตุผล และกลวิธีการตั้งคำถามผู้เขียน ซึ่งมีขั้นตอน ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 4 ขั้น คือ 1) สร้างความสนใจและทบทวนคำศัพท์ (Motivating and Reviewing on Vocabulary) 2) อ่านเนื้อเรื่องและจับประเด็นสำคัญ (Reading and Obtaining Main Idea) 3) วิพากษ์และไตร่ตรองด้วยเหตุผล (Critique

and Reasonable Pondering) และ 4) ประเมินและลงความเห็น (Evaluating and Judging Conclusion) 2) ผลการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 5 พบว่า 1) คะแนนความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนหลังจบวงจรปฏิบัติการวิจัย ทั้ง 3 วงรอบมีค่าเพิ่มขึ้นในทุกวงรอบ 2) คะแนนความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียน หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีระดับสูงกว่าก่อนการเรียนรู้ 3) คะแนนความพึงพอใจของนักเรียน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นโดยรวมอยู่ในระดับมาก และ 4) ผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ การจัดการเรียนรู้ คู่มือการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ระยะสุดท้าย พบว่ามีความเหมาะสมโดยรวม ในระดับมากที่สุด

2.2 คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ แบบ MALAE พบว่าคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน ที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ แบบ MALAE ที่พัฒนาขึ้นหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัย ที่มุ่งส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ เพื่อความเข้าใจและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดกระบวนการ เรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กระตุ้นให้ผู้เรียนรับผิดชอบการเรียนรู้ สร้างความรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ เปิดโอกาสให้ผู้เรียน ได้ใช้ภาษาแสวงหาความรู้เพื่อเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงาน และเรียนรู้ร่วมกันด้วยการปฏิบัติงานตามภาระที่ได้รับมอบหมาย สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีด้านการคิดวิเคราะห์ของ Marzano and Kendall (2007 : 79-91) ได้กำหนดให้การคิดวิเคราะห์ เป็นส่วนหนึ่งของระบบพุทธิปัญญา โดยกระบวนการวิเคราะห์ตามแนวคิดนี้แบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ 1) การจับคู่ (Matching) 2) การจำแนก (Classifying) 3) การระบุข้อผิดพลาด (Analyzing Errors) 4) การสรุปความ (Generalizing) และ 5) การคาดการณ์ (Specifying) และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของอุษา มะหะหมัด (2557 : 207-208) ที่ได้พัฒนารูปแบบการสอนอ่านภาษาอังกฤษ เน้นภาระงาน เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีพัฒนาการ ด้านทักษะการคิดวิเคราะห์สูงขึ้นในช่วงระหว่างเรียนจากระดับปานกลางเป็นระดับมาก

2.3 ผลการวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE พบว่านักเรียน ที่เรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE ที่พัฒนาขึ้นมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งนักเรียนมีความพึงพอใจและมีความต้องการที่จะใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE ต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ รพีพรรณ เชื้อจันอัด, นพคุณ รักดินรงค์ และนฤมล อเนกวิทย์ (2557 : 97-98) ที่ได้พัฒนารูปแบบการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจตามทฤษฎีไวโกทสกี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่าเจตคติต่อกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยรวมมีเจตคติต่อรูปแบบการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ก่อนนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ไปใช้ ครูผู้สอนจะต้องศึกษา ทำความเข้าใจ กับทุกองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ เพื่อความเข้าใจ และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยเฉพาะองค์ประกอบ เชิงเงื่อนไข ในการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้ให้ประสบผลสำเร็จ พร้อมทั้งทำความเข้าใจกับผู้เรียนให้เข้าใจองค์ประกอบของรูปแบบ การจัดการเรียนรู้แบบ MALAE เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ เพื่อความเข้าใจและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และกระบวนการต่าง ๆ ทุกขั้นตอน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในเนื้อหาอื่น ๆ หรือรายวิชาอื่น ๆ โดยมุ่งเน้นทั้งความรู้ความเข้าใจ ทักษะการคิดอื่น ๆ เช่น การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดสร้างสรรค์ และทักษะที่จำเป็นสำหรับรายวิชานั้น ๆ เพื่อให้ผู้เรียน เรียนรู้วิชานั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MALAE เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ เพื่อความเข้าใจและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สำหรับนักเรียนที่มีความรู้พื้นฐาน ทางภาษาอังกฤษแตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2555). *แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ระดับมัธยมศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กุลธิดา ท่วมสุข, ดารารัตน์ คำภูแสน, อังคณา ทองพูน, พัฒนสร, กรวิภา พูลผล และอุทัยวรรณ ด่านวิวัฒน์. (2560). *รายงานการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการสอนภาษาอังกฤษ เพื่อการสื่อสารสำหรับการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546). *การคิดเชิงวิเคราะห์*. กรุงเทพฯ: ชัดเจนสมิทธิ์.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2551). *พัฒนาคุณธรรมผู้เรียนครบวงจร-เส้นทางที่ต้องก้าวเดิน*. วารสาร *วัฒนธรรมไทย*, 47(6), 46-48.
- จิรา ลังกา. (2558). *การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษอย่างมี วิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5: การวิจัยปฏิบัติการ*. ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชา หลักสูตรและการสอน. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ทิตนา ขมมณี. (2556). *รูปแบบการเรียนการสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา ขมมณี, เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ และภาสิต ประมวลชัยศิลป์. (2548). *การจัดการเรียนรู้โดยใช้ รูปแบบชิปปา CIPPA MODEL*. กรุงเทพฯ: พัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- รูปทอง กว้างสวัสดิ์. (2554). *การสอนการคิด*. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- รพีพรรณ เชื้อจันอัด, นพคุณ ภักดีณรงค์ และนฤมล เอนกวิทย์. (2557). *การพัฒนารูปแบบการสอนอ่านภาษาอังกฤษ เพื่อความเข้าใจตามทฤษฎีไวโกทสกี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. *คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย มหาสารคาม*, 21(2), 266-279.
- ลัดดา หวังภักดี. (2557). *การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่เสริมสร้างความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษา โรงเรียนสาธิตสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา*. ดุษฎีนิพนธ์ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและพัฒนาศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วัชร เล่าเรียนดี. (2555). *รูปแบบและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด* (พิมพ์ครั้งที่ 9). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิภาดา พูลศักดิ์วรสาร. (2555). *การพัฒนารูปแบบการสอนอ่านเน้นภาระงานโดยใช้กลวิธีอภิปรายสำหรับผู้ใหญ่ เพื่อส่งเสริมความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ*. ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิสาข จิตวิตร. (2543). *การสอนอ่านภาษาอังกฤษ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- สถาบันภาษาอังกฤษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (ม.ป.ป.) *คู่มือการจัดการเรียนการสอน ภาษาอังกฤษ แนวใหม่ ตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากล ระดับชั้นมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ: องค์การส่งเสริมการค้าต่างประเทศ.
- สุทัศน์ สังคะพันธ์. (2559). *การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการสื่อสารในการฟัง และการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4*. คุชชินพนธ์ ปรัชญาคุณวิบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตร และการสอน. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *สภาวะการศึกษาไทย ปี 2558/2559 ความจำเป็นของการแข่งขัน และการกระจายอำนาจในระบบการศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากลปี 2559 (IMD 2016)*. กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2579) ฉบับสรุป*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). *สภาวะการศึกษาไทย ปี 2559/2560 แนวทางการปฏิรูปการศึกษาไทยเพื่อก้าวสู่ ยุค Thailand 4.0*. กรุงเทพฯ: สกสค.
- อุษา มะหะหมัด. (2557). *การพัฒนา รูปแบบการสอนอ่านภาษาอังกฤษเน้นภาระงานเพื่อเสริมสร้างทักษะ การคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา*. คุชชินพนธ์ ปรัชญาคุณวิบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Cao, Y. (2011). Investigating situational willingness to communicate within second language classroom from ecological perspective. *Fuel and Energy Abstracts*, 39(4), 468-479.
- Devine, T.G. (1986). *Teaching Reading Comprehension*. Boston: Allyn & Bacon.
- Dick, W., Carey, L. and Carey, J.O. (2005). *The systematic design of instruction* (6th ed.) Boston: Allyn & Bacon.
- Gunning, T. G. (1992). *Creating Reading Instruction for All Children*. Allyn & Bacon. Division of Simon & Schuster Inc.
- Johnson, K. (1982). Five Principles in a 'communicative' exercise type in K. Johnson. *Communicative Syllabus Design and Methodology*. Oxford: Pergamon.
- Joyce, B., Weil, M. and Calhoun, E. (2009). *Models of Teaching* (8th ed.). New York: Allyn & Bacon.
- Kruse, K. (2007). *Introduction to instructional design and the ADDIE Model [electronic version]*. Retrieved August 10, 2015, From http://www.e-learningguru.com/articles/art1_1.htm
- Marzano, R. J. and John S. K. (2007). *The new Taxonomy of educational objectives* (2nd ed.). California: Corwin Press.
- Nunan, D. (1989). *Designing tasks for the communicative classroom*. Glassgow: Bell and Bain.
- Obah, T.Y. (1983). Prior Knowledge and the Quest for New Knowledge: The Third World Dilemma. *Journal of Reading*, 27(11), 129-133.
- Shin, H. and Graham, C. (2005). Indigenous critical traditions for TEFL? A historical comparative perspective in the case of Korea. *Critical Inquiry in Language Studies*, 2(2), 95-112.
- Willis, J. (2000). *A framework for tasked-based learning*. Oxford: Longman Handbook.

เทคโนโลยีวัฒนธรรมฮีดคองเพื่อการปกครองที่เหมาะสมของวิถีชุมชน : กรณีศึกษา บ้านซ่งแย้ ตำบลคำเตย อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร

Heet-Kong Cultural Technology for Appropriate Governance of Community Ways:
A Case Study of Songyae Village, Khamtoei Subdistrict, Thaicharoen District,
Yasothon Province

ดุษฎี ดวงใจ¹, ทองอินทร์ ไหวดี², สารภี วรรณตรง³ และ ปิยศักดิ์ สีดา⁴
Dutsadi Duangchai¹, Thongin Waidee², Saraphi Wantrong³ and Piyasak Seeda⁴

Received : 15 ส.ค. 2563

Revised : 1 ก.พ. 2564

Accepted : 2 ก.พ. 2564

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาเทคโนโลยีวัฒนธรรมฮีดคองเพื่อการปกครองที่เหมาะสมของวิถีชุมชนบ้านซ่งแย้ 2) เพื่อวิเคราะห์เทคโนโลยีวัฒนธรรมร่วมสำหรับการสร้างสันติสุขและการคงอยู่อย่างยั่งยืนของเทคโนโลยีวัฒนธรรมฮีดคองเป็นแนวทางร่วมทางศาสนาที่แตกต่างกัน 3) เพื่อนำเสนอเป็นชุมชนต้นแบบของการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข แม้คนในชุมชนนับถือศาสนาแตกต่างกัน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแนวชาติพันธุ์วรรณา แบบกรณีศึกษาทำการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก จากชาวบ้าน หมู่ที่ 2 บ้านซ่งแย้ ตำบลคำเตย อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร ผลการวิจัยพบว่า

1) ชุมชนบ้านซ่งแย้ จังหวัดยโสธร มีความต่างกันทางศาสนาทั้งศาสนาผี ศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์ ให้คุณค่าของวัฒนธรรมประเพณีฮีดคอง ผ่านความรักความสามัคคี ความปรองดองและความอบอุ่นในครอบครัว สร้างความเป็นระเบียบในชุมชน และสามารถอยู่ร่วมกันโดยมีศาสนาที่ต่างกัน เชื่อว่าหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาและศาสนาคริสต์ ที่ได้ปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษและปรับเปลี่ยนฐานคิดแนวปฏิบัติให้มีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของวิถีชุมชน เทคโนโลยี วัฒนธรรมฮีดคองเพื่อการปกครองที่เหมาะสมของผู้นำ ในการรับเอาวัฒนธรรมฮีดคองเข้ามาเผยแพร่ตามยุคสมัยในชุมชน ที่มีทั้งศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์ ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบในการเปลี่ยนแปลงฮีดคอง และความรักความสามัคคี ปรองดองและการเคารพนับถือ

¹ นักศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค (เทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ อีเมล: dutdaungchai@outlook.com

² กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

³ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

⁴ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

¹ Doctoral Student, Program in Regional Development Strategies Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Surindra Rajabhat University, Email: dutdaungchai@outlook.com

² Assistant Professor, Dissertation Co-advisor Program in Regional Development Strategies Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Surindra Rajabhat University

³ Assistant Professor, Dissertation Co-advisor Program in Regional Development Strategies Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Surindra Rajabhat University

⁴ Assistant Professor, Dissertation Co-advisor Program in Regional Development Strategies Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Surindra Rajabhat University

ต่อผู้อาวุโส ลดน้อยลงไป การนำฮีดคองมาเป็นแนวทางของเทคโนโลยีวัฒนธรรมร่วม สำหรับการสร้างสันติสุขและการคงอยู่อย่างยั่งยืน 2) เทคโนโลยีวัฒนธรรม ฮีดคองเพื่อการปกครองที่เหมาะสมจึงควรใช้ยุทธศาสตร์ความรักความสามัคคีปรองดองในการช่วยกันอนุรักษ์ฟื้นฟูเทคโนโลยีวัฒนธรรมฮีดคอง และยุทธศาสตร์ของเทคโนโลยีวัฒนธรรมร่วมของการอยู่ร่วมกัน แม้จะต่างศาสนาเพื่อสร้างวิถีชุมชนให้เป็นชุมชนต้นแบบและเทคโนโลยีวัฒนธรรม ฮีดคองเพื่อการปกครองที่เหมาะสม สำหรับการสร้างสันติสุขและการคงอยู่อย่างยั่งยืน ของเทคโนโลยีวัฒนธรรมฮีดคองของศาสนาที่ต่างกันชุมชนและประเทศชาติต่อไป 3) รูปแบบชุมชนต้นแบบหรือนวัตกรรมแนวทางร่วมทางศาสนาที่แตกต่างกันในศาสนาพุทธ คริสต์ โดยการอยู่ร่วมกันด้วยความรัก ความดี การรู้จักให้อภัย และความกตัญญูต่อกันเพื่อนมนุษย์อันเป็นรากฐานของการพัฒนาอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : วัฒนธรรมฮีดคอง, ชาตพันธุ์ไท-ลาว, วิถีชุมชน

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the technology of Heet Kong culture for appropriate governance of community ways of life at Song Yae village. 2) to analyze the co-cultural technology for peace and sustainability of the Heet Kong culture technology as a guideline in religious differences and 3) to present a model of peaceful coexistence, even though the people of the community believe in different religions. This research was an ethnographically qualitative research. The case study was collected through in-depth interviews from villagers of Khamtoei subdistrict, Thaicharoen district, Yasothon province. The results showed that 1. Song Yae community, Yasothon province had religious differences, i.e. Buddhism and Christianity, providing the value of Heet Kong culture and tradition through loveliness and unity, harmony and family warmth, and creating the order in the community and being able to coexist with different religions. They believe that the doctrines of Buddhism and Christianity have been practiced since their ancestors and adjusted from the basics and practices to be consistent with the changes of the community way of Heet Kong culture technology for proper governance of leaders in adopting the Heet Kong culture and spreading it through the ages in communities of both Buddhism and Christianity. It did not affect the conversion of Heet Kong, and the loveliness, harmony, reconciliation, and respect for the elders were diminished. 2. The introduction of Heet Kong as a common cultural technology approach for peace and sustainability for a proper government, the strategy of loveliness, unity, and harmony should be used. In helping to preserve and restore technology to the Heet Kong culture and strategies of technology, the coexistence despite different religions could create a community way becoming a model community and cultural technology for the proper governance for the peace and sustainability of technology, culture, Heet Kong of different religions in the community and nation and 3. The model of difference in Buddhism and Christianity together with loveliness, goodness, forgiveness, and gratitude to our fellow human beings are the foundation of sustainable development.

Keywords : Heet Kong culture, Thai-Lao ethnicity, Community ways

บทนำ

การรวมกลุ่มเป็นเผ่าพันธุ์หรือชาติเดียวกัน พูดภาษาเดียวกัน มีรูปแบบวิถีชีวิตและวัฒนธรรมเดียวกันโดยมีโครงสร้างและประสบการณ์จากระบบนิเวศ และปรากฏการณ์จากธรรมชาติที่ถ่ายทอดให้คนในกลุ่มเดียวกัน เมื่อกลายเป็นชุมชนเกิดผู้นำหรือหัวหน้าเผ่า มีการจัดระเบียบการอยู่ร่วมกันและใช้อำนาจบริหารปกครองคุ้มครองดูแลปฏิบัติต่อ ๆ กันมาจนเป็นประเพณีวัฒนธรรม ความเชื่อ สืบทอดกันมาเมื่ออยู่ร่วมกันเป็นสังคม เป็นหมู่บ้าน เมือง และประเทศ ปฏิบัติต่อ ๆ กันมาจนเป็นวัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อ ข้อห้าม ข้อชะล่า ข้อปฏิบัติที่คนในชุมชนยอมรับ สร้างเสริมอัตลักษณ์การอยู่ร่วมกัน ย่อมมีความขัดแย้งกันทางด้านความคิด เป็นปฏิกิริยาต่อการดำเนินชีวิตและทรัพยากรบุคคลในกลุ่มสังคมหมู่บ้าน ชุมชนและเมือง กฎเกณฑ์ที่สร้างหรือกำหนดขึ้นมาอยู่ภายใต้สิ่งที่เชื่อมโยงกับความเชื่อและศาสนา การยอมรับและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ จนกลายเป็นกฎของสังคมที่เรียกว่าฮิดลิสสองคองสิบสี่ ที่หมายถึงจารีตประเพณีที่ประชาชนปฏิบัติสืบต่อกันมาและเมื่อเป็นเมือง เป็นประเทศแล้ว ก็จะกลายเป็นกฎหมายที่บังคับใช้กับพลเมืองให้ปฏิบัติ มีเป้าหมายเพื่อการมีวิถีชีวิตที่ดีภายใต้การใช้อำนาจบริหารจัดการทรัพยากรบุคคล ผลประโยชน์และความสุขที่ยุติธรรมและยั่งยืนต่อไป

ชนชาติไทยตั้งแต่โบราณเมื่ออยู่ร่วมกันเป็นบ้านเมือง สามารถแผ่ขยายอาณาเขตได้กว้างใหญ่ไพศาลจนเป็นประเทศและสามารถปกครองและดำรงตนเป็นอิสราภาพจนเจริญมาได้ทุกวันนี้ก็ด้วยคุณธรรม 3 ประการที่สำคัญ คือ ความรักอิสระของชาติ ความปราศจากวิหิงสา และความฉลาดในการประสานประโยชน์ ที่ทำให้ประเทศสามารถปกครอง ดำรงความเป็นอิสราภาพมาได้จนทุกวันนี้ (จักร์ พันธุ์เพชร, 2551 : 4) อีกทั้งรูปแบบเทคโนโลยีวัฒนธรรมในการปกครอง ที่มีการควบคุมภายในกลุ่มชาติพันธุ์ที่สร้างและพัฒนาจากวิถีประชา จารีตประเพณี ฮิดคอง ข้อห้ามหรือข้อชะล่า (วิโรจน์ สุวรรณศิริ, 2561 : 3) มาเป็นเกณฑ์ในการยึดโยง และดำเนินชีวิตอยู่อย่างสงบและสันติสุข ในยุคโบราณของสังคมอีสานเป็นสังคมที่อยู่ห่างไกลจากอำนาจรัฐ การปกครอง ได้อาศัยคำสอนตามหลักพระพุทธศาสนาเป็นรูปแบบวิถีการควบคุมทางสังคมและการสอนโดยใช้กุศโลบายในการควบคุมสังคมผ่านจารีต ฮิดคองประเพณีเป็นเครื่องมือในการรักษาคุณค่าของสังคม ต่อมาเมื่อมีปัญหาและความผิดต่าง ๆ เพิ่มขึ้น จนผู้นำในการปกครองต้องตรากฎหมายออกมาใช้เพื่อตัดสินข้อพิพาท เพื่อจะรักษาความยุติธรรมของสังคม (สุวิทย์ ธีรศาศวัต, 2549 : 84)

บ้านซ่งแย้ ตำบลคำเตย อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร เป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ มีประวัติเล่ากันว่า พ.ศ. 2451 (ค.ศ. 1908) มีผู้คนหนีตายอพยพจากที่ต่าง ๆ เข้ามารวมกันประมาณห้าครอบครัวจากสาเหตุที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นฝิ่บอบซึ่งต่างคนต่างอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานที่บ้านหนองซ่งแย้ (แปลว่าที่อยู่ของแย้) พวกเขาถูกทำร้ายและถูกไล่ออกจากหมู่บ้านชาวบ้านทั้งห้าครอบครัวจึงอับจนหนทาง และได้เดินทางไปหาบาทหลวงเดซาแนล และบาทหลวงอมโบรซิโอที่บ้านเซ่งตำบลเซียงเพ็ง อำเภอป่าดัว จังหวัดยโสธร เพื่อให้บาทหลวงทั้งสองช่วยขับไล่ฝิ่บอบ ปีศาจที่สิงอยู่กับตนและครอบครัว บาทหลวงทั้งสองจึงเดินทางเข้าป่าลึกไปตามคำขอ เพื่อมาช่วยเหลือชาวบ้านห้าครอบครัวในหมู่บ้านหนองซ่งแย้ ด้วยความเต็มใจเมื่อสถานการณ์สงบลงชาวบ้านห้าครอบครัวนี้จึงเข้ารับโรมันคาทอลิก ต่อมาเมื่อมีคนอพยพเข้ามาอยู่มากขึ้น ในปี พ.ศ. 2452 (ค.ศ. 1909) ชาวบ้านได้ช่วยกันปลูกกระท่อมน้อย ฝาขัดแตะเล็ก ๆ เพื่อใช้ในการประกอบพิธีทางศาสนา เป็นจุดกำเนิดโบสถ์ซ่งแย้มีบาทหลวงเดซาแนลเป็นอธิการโบสถ์คนแรก และชาวบ้านในบ้านหนองซ่งแย้ซึ่งเป็นชาวไทยอีสานได้มาเข้ารับศีลตบถศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกเกือบทั้งหมด ปัจจุบันแม้จะมีความเจริญทางด้านเทคโนโลยีทั้งด้านวัตถุและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม รวมทั้งความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมจารีตประเพณี แต่ฮิดคองที่ได้สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษยังคงเป็นมรดกทางวัฒนธรรมประเพณีที่ได้พยายามรักษาสืบทอด ให้ดำรงคงอยู่อย่างยั่งยืนตราบนานเท่านาน แม้ว่าบางฮิดคองจะสูญหายไปตามกาลเวลา หรือปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม แต่วิถีชุมชนของบ้านซ่งแย้ ยังคงยึดถือและปฏิบัติ แม้จะมีศาสนาที่ต่างกันทั้งศาสนาผี ศาสนาพุทธ และศาสนาคริสต์แต่ชาวบ้านในชุมชนต่างปฏิบัติและยึดถืออยู่ด้วยความรัก ความปรองดองความสามัคคี และอยู่ด้วยกันอย่างสันติสุข

ขนบธรรมเนียมจารีตประเพณีทำให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขมาตลอดพันปี จนเป็นที่ยอมรับกันว่าฮัตบ้านคองเมืองเป็นกลไกควบคุมสังคม (จีระเดช ดิสกะประกาย, 2553 : 46-47) ซึ่ง “ฮัต” เป็นจารีตประเพณีการทำบุญแต่ละเดือนสิบสองอย่างในหนึ่งปี ส่วน “คอง” หรือครรลองที่เรียกว่า คองสิบสี่ หมายถึง แนวทาง กฎเกณฑ์ในการปฏิบัติในการดำเนินชีวิตภายใต้การอยู่ร่วมกันในสังคม เป็นหลักในปลูกฝังคุณลักษณะทางจริยธรรมและระเบียบทางสังคม ความสัมพันธ์อันดีงามให้แก่บุคคลในสังคม โดยแบ่งเป็น คองสำหรับสงฆ์ คองสำหรับผู้ปกครอง และคองสำหรับประชาชนทั่วไป พึ่งปฏิบัติมี 14 ประการ (จารุบุตร เรื่องสุวรรณ, 2521 : 7) กฎหมายโบราณเป็นกฎหมายเก่ามีเนื้อหาครอบคลุมทุกเรื่อง ตั้งแต่เรื่องของผู้ปกครองบ้านเมืองไปจนถึงเรื่องความเป็นอยู่ของชาวบ้าน (อำนาจ พรหมกัลป์, 2560 : 649) การปกครองในอดีตก่อนใช้กฎหมาย จะร่วมกับการใช้หลักคำสอนทางพุทธศาสนา เป็นหลักในการปลูกฝังคุณลักษณะทางจริยธรรมและระเบียบสังคม ความสัมพันธ์อันดีงามให้แก่บุคคลในสังคม

กลุ่มชาติพันธุ์ไท ลาว ใช้ทักษะความพอเพียงมาเป็นแนวทางการศึกษานิวศวิทยา วัฒนธรรมด้วยฮัตสิบสองคองสิบสี่เป็นกลไกทางสังคมในการกำหนดบทบาทวิถีประชา (Folkway) ควบคุมสังคมด้วยจารีต หรือบุญประเพณี 12 เดือน โดยมีข้อห้ามและจารีตเฉพาะ (Taboo and Mores) ส่วนคองสิบสี่ได้จำแนกไว้สิบสี่ข้อ โดยแยกเป็นของผู้ครองนคร พระภิกษุ และฆราวาสที่เป็นเหมือนกฎหมายประจำกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อให้การดำเนินชีวิตให้มีความสมดุลกับธรรมชาติพึ่งพาอาศัยกัน (อัจฉรา ภาณุรัตน์, 2555 : 108-109)

กฎหมายเป็นเครื่องมือของรัฐในการรักษาความสงบสุขในสังคม (วินัย พงศ์ศรีเพียร, 2547 อ้างถึงใน โสภี อุ่นทะยา, 2551 : 17) กฎหมายโบราณถึงแม้จะน้อยมาตราและมีการจัดเรียงไว้ไม่เป็นหมวดหมู่มากนัก แต่จะเป็นภาพสะท้อนให้เห็นว่าสังคมในสมัยก่อนมีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายเป็นสังคมเกษตรกรรม ซึ่งมักจะอิงตามหลักของศีล 5 ตามหลักคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เปรียบเสมือนธรรมนูญการอยู่ร่วมกัน ซึ่งปัจจุบันเราเรียกว่า รัฐธรรมนูญที่เป็นกฎหมายสูงสุดของไทย กฎหมายอื่นใดจะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญไม่ได้ และในการปกครองบ้านเมือง ทั้งกฎหมายที่ใช้บังคับและจารีตประเพณีที่ถือปฏิบัติสืบกันมา ก็จะมีส่วนส่งเสริมให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขได้ ดังพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช รัชกาลที่ 9 ในพิธีเปิดงานชุมนุมลูกเสือแห่งชาติ ครั้งที่ 6 ณ ค่ายลูกเสือวชิราวุธ อำเภอดุสิตราชา จังหวัดชลบุรี วันที่ 11 ธันวาคม 2512 ตอนหนึ่งว่า

“...สิ่งสำคัญในการปกครองก็คือบ้านเมืองนั้น มีทั้งคนดีและคนไม่ดี ไม่มีใครจะทำให้ทุกคนเป็นคนดีได้ทั้งหมดการทำให้บ้านเมืองมีความปกติสุขเรียบร้อย จึงไม่ใช่การทำให้ทุกคนเป็นคนดี หากแต่อยู่ที่การส่งเสริมคนดีให้คนดีได้ปกครองบ้านเมือง และควบคุมคนไม่ดีไม่ให้มีอำนาจ ไม่ให้ก่อความเดือดร้อนวุ่นวายได้...”

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับเทคโนโลยีวัฒนธรรมฮัตคอง เพื่อการปกครองที่เหมาะสมของวิถีชุมชนเป็นการนำภูมิรู้ ภูมิธรรมและความสามารถทางวัฒนธรรม ประเพณีและความเชื่อเป็นเครื่องมือการปกครองชาวบ้านที่มีกลุ่มอัตลักษณ์หรือชาติพันธุ์เดียวกัน ที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมต่อฮัตคอง ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมและศาสนาที่แตกต่างในบริบทของสังคมยุคเทคโนโลยี ที่มีความเจริญก้าวหน้าในปัจจุบัน ให้มีความเหมาะสมกลมกลืนในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

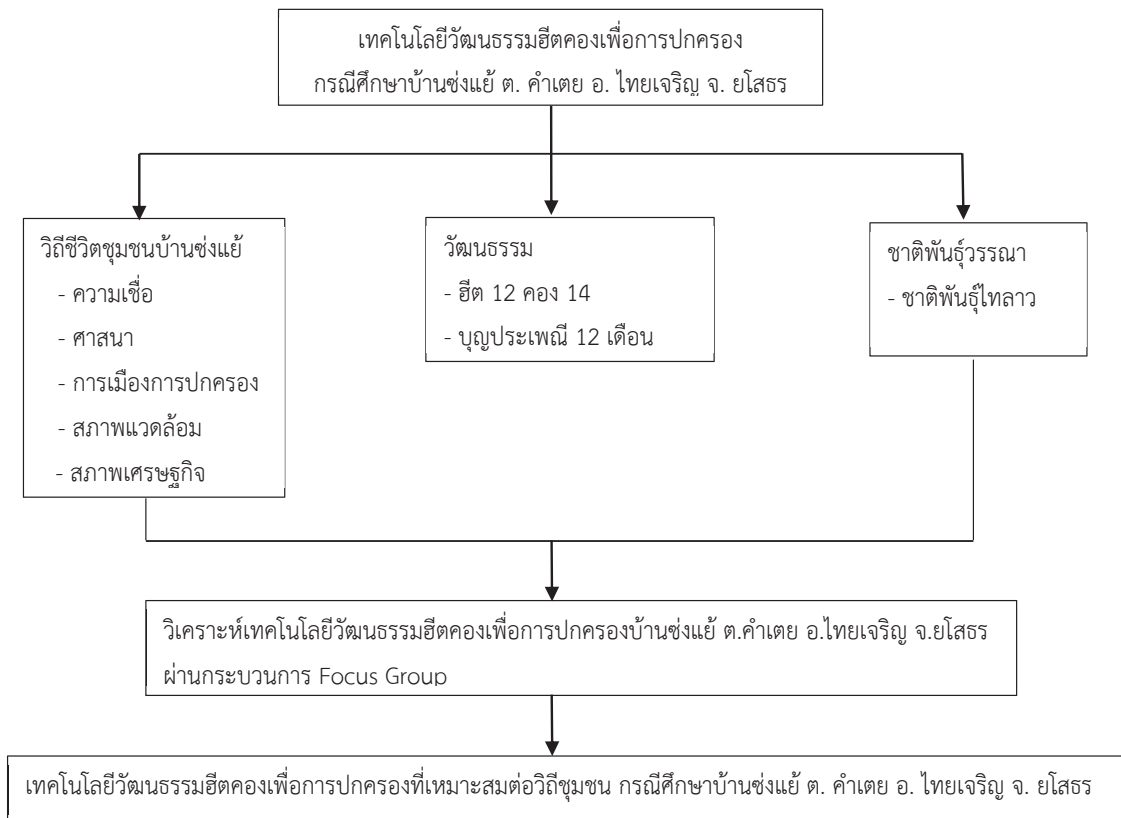
วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาเทคโนโลยีวัฒนธรรมฮัตคองเพื่อการปกครองที่เหมาะสมของวิถีชุมชนบ้านซ่งแย้ ตำบลคำเตย อำเภอยางเจริญ จังหวัดยโสธร
2. เพื่อวิเคราะห์เทคโนโลยีวัฒนธรรมร่วมสำหรับการสร้างสันติสุข และการคงอยู่อย่างยั่งยืนของเทคโนโลยีวัฒนธรรม ฮัตคองเป็นแนวทางร่วมทางศาสนาที่แตกต่างกัน

3. เพื่อนำเสนอเป็นชุมชนต้นแบบหรือนวัตกรรมของการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข แม่นในชุมชนนับถือศาสนาแตกต่างกัน

กรอบแนวคิด

การศึกษาวิจัยเรื่องเทคโนโลยีวัฒนธรรมฮิตคองเพื่อการปกครองที่เหมาะสมของวิถีชุมชน: กรณีศึกษา บ้านซ่งแย้ ตำบลคำเตย อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ แนวมานุษยวิทยาวัฒนธรรม ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ และการสังเกตพรรณนาเชิงลึก กลุ่มคนที่พูดภาษาลาวเป็นภาษาแม่ ทั้งในชุมชนที่นับถือศาสนาคริสต์ และนับถือศาสนาพุทธ โดยคนในชุมชนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข ไม่มีความขัดแย้งเกิดขึ้นในชุมชน ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิด เทคโนโลยีวัฒนธรรมฮิตคองเพื่อการปกครองที่เหมาะสมของวิถีชุมชน : กรณีศึกษา บ้านซ่งแย้ ตำบลคำเตย อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แนวมานุษยวิทยาวัฒนธรรม โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept Interview) ชาวบ้าน ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน ผู้นำหมู่บ้าน ผู้นำทางศาสนาที่ทราบประวัติความเป็นมา สภาพเศรษฐกิจ สังคม และขนบธรรมเนียมประเพณีตลอดจนการปฏิบัติตามฮิตคอง จำนวน 20 คน การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และออกพื้นที่ภาคสนามทำการสัมภาษณ์ในชุมชนบ้านซ่งแย้ หมู่ 2 ตำบลคำเตย อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพแนวชาติพันธุ์วรรณนา (Ethnographic Approach Technique) เพื่อทำการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์และวิถีชีวิตวิถีประชา วัฒนธรรมประเพณี ศาสนา และพิธีกรรมความเชื่อของชนในชุมชน

และความสัมพันธ์อย่างมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่มีต่อศาสนาที่ต่างกันแล้วทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์และสรุปเป็นความเรียงเชิงพรรณนา

สรุปผล

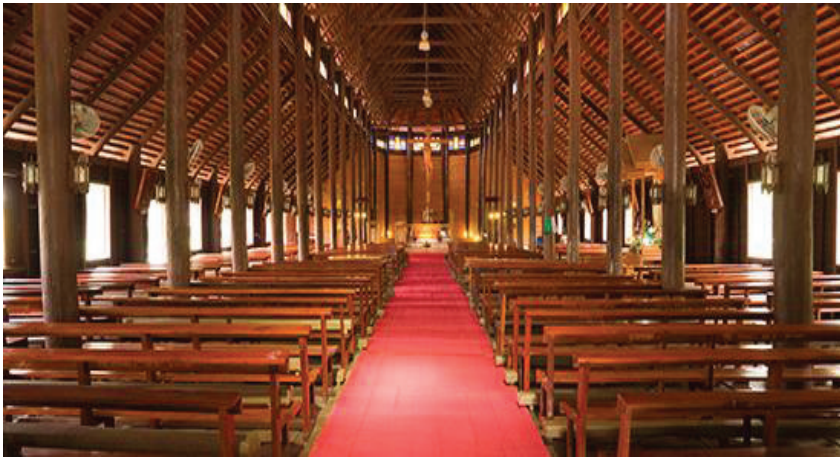
จากการศึกษาวิจัยเรื่องเทคโนโลยีวัฒนธรรมฮิตคอง เพื่อการปกครองที่เหมาะสมของวิถีชุมชน: กรณีศึกษา บ้านซ่งแอ้ ตำบลคำเตย อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. เทคโนโลยีวัฒนธรรมฮิตคองเพื่อการปกครองที่เหมาะสมของวิถีชุมชนบ้านซ่งแอ้ ตำบลคำเตย อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร ซึ่งเป็นกระบวนการนำภูมิรู้ ภูมิธรรมและความสามารถทางวัฒนธรรมประเพณีและความเชื่อ เป็นเครื่องมือปกครองชาวบ้าน ให้คุณค่าทางวัฒนธรรมประเพณีฮิตคองผ่านความรักความสามัคคี ความปรองดองและความอบอุ่นภายในครอบครัว สร้างความเป็นระเบียบในชุมชน และสามารถอยู่ร่วมกันตามฐานคิดแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกับวิถีชุมชน อีกทั้งเทคโนโลยีวัฒนธรรมฮิตคอง เพื่อการปกครองที่เหมาะสมของผู้ใช้ในการเผยแพร่วัฒนธรรมฮิตคอง

2. เทคโนโลยีวัฒนธรรมร่วมสำหรับการสร้างสันติสุข และการคงอยู่อย่างยั่งยืนของเทคโนโลยีวัฒนธรรมฮิตคอง เป็นแนวทางร่วมทางศาสนาที่แตกต่างของชาวพุทธและชาวคริสต์ และศาสนาผีให้อยู่ด้วยกันด้วยการใช้ยุทธศาสตร์ความรัก ความสามัคคีปรองดองในการช่วยกันอนุรักษ์ฟื้นฟู เทคโนโลยีวัฒนธรรมฮิตคองในชุมชน ที่มีทั้งศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์ ที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบในการเปลี่ยนแปลงฮิตคอง และการนับถือต่อผู้อาวุโส

3. ชุมชนต้นแบบหรือนวัตกรรมของการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข แม้คนในชุมชนนับถือศาสนาแตกต่างกันในรูปแบบแนวทางร่วมทางศาสนาที่ต่างกันในศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ของการอยู่ร่วมกันในชุมชนทั้งด้านความรัก ความดี การรู้จักให้อภัย และด้านความกตัญญูต่อบุคคลที่ต่อเพื่อนมนุษย์อันเป็นรากฐานของการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ความหลากหลายทางศาสนาทั้งศาสนาผี ศาสนาพุทธ และศาสนาคริสต์ ที่บ้านซ่งแอ้ หมู่ 2 ตำบลคำเตย อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร ความแตกต่างในการนับถือศาสนาไม่เป็นประเด็นความขัดแย้ง ทุกศาสนาเป็นที่พึ่งทางใจ ที่มีหลักธรรมคำสอนให้คนในสังคมเป็นคนดีมีคุณธรรม ทุกคนในชุมชนมีสิทธิที่จะนับถือศาสนาใด ๆ และปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนานั้น มีความศรัทธาในความถูกต้อง ธรรมหรือคำสอนของศาสนาช่วยแก้ไขปัญหาและอุปสรรคและทุกคนในสังคมอยู่อย่างสันติสุข อีกทั้งมีกระบวนการสร้างความแข็งแกร่งภายในชุมชน มีเทคนิคสร้างความเข้มแข็งของชุมชนทำให้ชุมชนอยู่อย่างสงบสุข มีความรักความสามัคคี รักใคร่ปรองดอง มีฮิตคอง ประเพณี พิธีกรรมร่วมกันอย่างเหมาะสม และพบว่าเทคโนโลยีวัฒนธรรมการปกครองของวิถีชุมชน หากมีการศึกษาอย่างลุ่มลึก โดยย้อนรอยอดีตค้นหาสภาพเทคโนโลยีวัฒนธรรมการปกครองภายใต้เงื่อนไข ฮิตสิบสองคองสิบสี่ ตามวิถีไทย ตามครลองศาสนา เช่นที่เคยเป็นมาแล้วในอดีตที่มีความร่มเย็นเป็นสุข แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง แล้วทำการศึกษาก็จะทำให้ได้แนวคิดนวัตกรรมใหม่ของเทคโนโลยีวัฒนธรรมฮิตคองเพื่อการปกครองที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน เทคโนโลยีวัฒนธรรมร่วมสำหรับการสร้างสันติสุขและการคงอยู่อย่างยั่งยืนของเทคโนโลยีวัฒนธรรมฮิตคอง เป็นแนวทางร่วมทางศาสนาที่แตกต่างของชาวพุทธและชาวคริสต์ในประเทศไทย

ภาพประกอบ 2 โบสถ์คริสต์นิกายโรมันคาทอลิก ที่บ้านซ่งแย้ ตำบลคำเตย อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร

จากภาพประกอบ 2 เป็นโบสถ์คริสต์นิกายโรมันคาทอลิก อยู่ที่บ้านซ่งแย้ หมู่ 2 ตำบลคำเตย อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร เป็นโบสถ์ไม้ที่มี ขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทยและมีอายุถึง 100 ปี มีชื่อเต็มๆ ว่า “วัดอัครเทวดามีคาแอล” ซึ่งทั้งหมดทำมาจากไม้เนื้อแข็ง ซึ่งชาวบ้านรวบรวมไม้และลงมือก่อสร้างด้วยกัน โดยลงมือ สร้างปี ค.ศ. 1947 (พ.ศ. 2490) มีลักษณะแบบศิลปะไทย กว้าง 16 เมตร ยาว 57 เมตร ระเบียงโบสถ์มีเส้นผ่าศูนย์กลางเกือบ 2 ฟุต อยู่ในหอรระซ่งสูงที่สร้างแบบ หอรระซ่งตามวัดไทยทั่วไป แต่แตกต่างหากจากโบสถ์ จากพลังแห่งศรัทธาอันแรงกล้าของคริสตชน ที่ได้ร่วมแรงร่วมใจกัน สร้างโบสถ์ไม้ขนาดใหญ่ที่สุดนั้น ในปัจจุบันโบสถ์แห่งนี้สามารถบรรจุคนได้มากกว่า 500 คน

ภาพประกอบ 3 รูปปั้นสัญลักษณ์แม่ ของบ้านซ่งแย้ ตำบลคำเตย อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร

จากภาพประกอบ 3 บริเวณริมถนนจะมีรูปปั้นใหญ่เป็นตัวยักษ์ ที่เป็นสัญลักษณ์ของบ้านซ่งแย้ และเป็นแลนด์มาร์คใหม่ บริเวณรอบ ๆ จะมีร้านค้าขายของที่ระลึก ขายข้าวหลาม มีบริเวณที่จอดรถเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว

บ้านซ่งแย้ หมู่ 2 ตำบลคำเตย อำเภอยางเจริญ จังหวัดยโสธร เป็นหมู่บ้านที่มีความหลากหลายทางศาสนา ทั้งศาสนาผี ศาสนาพุทธ และศาสนาคริสต์ ทุกคนในชุมชนมีสิทธิที่จะนับถือศาสนาใด ๆ และปฏิบัติตามหลักคำสอนของ ศาสนานั้น ความแตกต่างในการนับถือศาสนาต้องไม่ถูกนำมาเป็นประเด็นความขัดแย้ง ทุกศาสนาเป็นที่พึงพอใจที่มีหลักธรรม คำสอนให้คนในสังคมเป็นคนดีมีคุณธรรม มีความศรัทธาในความถูกต้อง ธรรมหรือคำสอนจะช่วยแก้ไขปัญหาละอูบสรค และให้ทุกคนในสังคมอยู่อย่างสันติสุขนั้น มีกระบวนการสร้างความเข้มแข็งภายใน อีกทั้งมีเทคนิคสร้างความเข้มแข็ง ของชุมชนทำให้ชุมชนอยู่อย่างสงบสุข มีความรักความสามัคคี รักใคร่ปรองดอง จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น พบว่าเทคโนโลยี วัฒนธรรมการปกครองของวิถีชุมชน หากมีการศึกษาอย่างลุ่มลึก โดยย้อนรอยอดีตค้นหาสภาพเทคโนโลยีวัฒนธรรมการปกครอง ภายใต้เงื่อนไข อิตลีสองคองสิบสี่ ตามวิถีไทย ตามครรลองศาสนา เช่นที่เคยเป็นมาแล้วในอดีตที่มีความร่มเย็นเป็นสุข แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง แล้วทำการศึกษาค้นคว้าให้ได้นวัตกรรมเทคโนโลยีวัฒนธรรมฮิตคอง เพื่อการปกครองที่เหมาะสม กับวิถีชุมชนในประเทศไทยต่อไป

อภิปรายผล

บุญประเพณี 12 เดือน (ฮิตลีสอง) เป็นประเพณีวัฒนธรรมของกลุ่มชนกลุ่มชาติพันธุ์ เมื่อชนบประเพณี มาผสมผสานกันทำให้คนในสังคมอยู่อย่างสงบสุขมาตลอด จนเป็นที่ยอมรับกันว่า “ฮิตบ้านคองเมือง” เป็นกลไกควบคุมสังคม (จีระเดช ดิสกะประกาย, 2553 : 46-47) ฮิตลีสอง คองสิบสี่จึงเป็นหลักในการอยู่ร่วมกัน ซึ่งในสมัยโบราณมีกฎเกณฑ์เรียกว่า “คองสิบสี่” เป็นแนวทางสำหรับพระสงฆ์ ผู้ปกครองบ้านเมืองและประชาชนทั่วไปพึงปฏิบัติมี 14 ประการ (จารุบุตร เรื่องสุวรรณ, 2521 : 7) เป็นหลักในการปลูกฝังคุณลักษณะทางจริยธรรมและระเบียบสังคม ความสัมพันธ์อันดีงามให้แก่บุคคลในสังคม การปกครองจึงต้องอาศัยคำสอนตามหลักศาสนาเป็นรูปแบบวิธีการควบคุมทางสังคม และการสอนโดยใช้กุศโลบายในการควบคุม สังคมผ่านจารีตฮิตคอง ใช้จารีตประเพณีเป็นเครื่องมือในการรักษาคุณค่าของสังคม ต่อเมื่อปัญหาต่าง ๆ เพิ่มขึ้นไป ความผิดต่าง ๆ ก็หลากหลายมากขึ้นจนผู้ปกครองต้องตรากฎหมายออกใช้ เพื่อให้ผู้ปกครองตัดสินข้อพิพาทด้วยมาตรฐานเดียวกัน ในความผิด อย่างเดียวกัน เพื่อจะได้รักษาความยุติธรรมของสังคมเอาไว้ได้ (สุวิทย์ ธีรศาสตร์, 2549 : 84) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปริณ รสจันทร์ (2559 : 188) ที่ได้ศึกษาการสร้างความปลอดภัยระหว่างสยามและท้องถิ่น หลังความขัดแย้งกรณีกบฏ ผู้มีบุญอีสานพุทธศักราช 2444-2455 พบว่าความรู้ความเข้าใจในท้องถิ่นอย่างถ่องแท้ คือ เครื่องป้องกันความขัดแย้ง ระหว่างรัฐกับท้องถิ่นได้ดีที่สุด และหนทางแก้ไขปัญหาคือความขัดแย้งระหว่างท้องถิ่นกับรัฐนั้น ทำได้โดยการเปิดพื้นที่ให้คน ในท้องถิ่นมีโอกาสและมีส่วนร่วมในระบบราชการ ตลอดจนสร้างความรู้ความเข้าใจในประวัติศาสตร์ ประเพณีและวัฒนธรรม ท้องถิ่นให้เกิดขึ้นแก่บุคลากรในพื้นที่

บ้านซ่งแย้ หมู่ 2 ตำบลคำเตย อำเภอยางเจริญ จังหวัดยโสธร แม้ว่าคนในชุมชนจะมีความเชื่อและมีการนับถือ ศาสนาที่ต่างกัน เช่น ศาสนาผี ศาสนาพุทธ และศาสนาคริสต์ แต่ก็ได้ปฏิบัติตามหลักฮิตคอง หลักธรรมคำสอนทางศาสนา มีความศรัทธาในศาสนา คำสอนของศาสนาช่วยแก้ไขปัญหาละอูบสรคและทุกคนในสังคมให้อยู่อย่างสันติสุข มีเทคนิค กระบวนการสร้างความเข้มแข็งทำให้ชุมชนอยู่อย่างสงบสุข มีความรักใคร่ปรองดอง มีความสามัคคี มีฮิตคอง ประเพณี พิธีกรรมร่วมกันอย่างเหมาะสม ปัจจุบันหมู่บ้านได้พัฒนาเป็นชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจ ความเป็นอยู่ของประชาชนในหมู่บ้านให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุวดี หัสดี (2563 : 24-34) เรื่องการพัฒนาการมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการจัดการท่องเที่ยวถนอมสลายวัฒนธรรม ชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ โดยในชุมชนบ้านซ่งแย้ มีโบสถ์คริสต์นิกายโรมันคาทอลิก อยู่ที่บ้านซ่งแย้ หมู่ 2 ตำบลคำเตย อำเภอยางเจริญ จังหวัดยโสธร เป็นโบสถ์ไม้ที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทยและมีอายุถึง 100 ปี มีชื่อเต็มๆ ว่า “วัดอัครเทวดามิคาลแอล”

เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดยโสธรด้วย หากค้นหาเทคโนโลยีวัฒนธรรมการปกครองภายใต้เงื่อนไข ฮิตสิบสอง คองสิบสี่ ตามวิถีไทย ตามครรลองศาสนา จะทำให้ชุมชนมีความร่มเย็นเป็นสุข มีแผ่นดินทอง การใช้เทคโนโลยี วัฒนธรรมร่วมสำหรับการสร้างสันติสุขและการคงอยู่อย่างยั่งยืนของเทคโนโลยีวัฒนธรรม ฮิตคองเป็นแนวทางร่วมทางศาสนา ที่แตกต่างของชาวพุทธและชาวคริสต์ ได้แนวคิดนวัตกรรมใหม่ของเทคโนโลยีวัฒนธรรม ฮิตคอง เพื่อการปกครองที่เหมาะสม กับวิถีชุมชนในประเทศไทยต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 หมู่บ้านซ่งแย้ ตำบลคำเตย อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร มีประชาชนนับถือศาสนาต่างกัน สามารถอยู่ร่วมกัน ได้โดยสันติสุขได้ด้วยความรัก และการให้เกียรติซึ่งกันและกัน ความแตกต่างทางศาสนาไม่เป็นปัญหาในการอยู่ร่วมกัน ของชุมชนแห่งนี้

1.2 ประชาชนในหมู่บ้านซ่งแย้ ตำบลคำเตย อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร ได้นำหลักคำสอนของศาสนา มาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ทำให้ชุมชนมีความสุขและมีความเกื้อกูลช่วยเหลือกันและมีเมตตาต่อกัน

1.3 เทคโนโลยีวัฒนธรรมฮิตคองที่คนในชุมชนบ้านซ่งแย้ ตำบลคำเตย อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร ยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมาแต่โบราณกาล เป็นตัวเชื่อมประสานให้คนในสังคมสามัคคีปรองดองกัน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรต่อยอดการวิจัยด้านการวัฒนธรรมประเพณีที่สามารถสร้างจุดร่วมของคนในสังคมให้มีความสามัคคีกัน

2.2 องค์กรภาครัฐควรสนับสนุนให้ทุนวิจัยด้านการปกครองในชุมชนที่มีความแตกต่างด้านศาสนา วัฒนธรรม เพื่อให้ได้รูปแบบที่เหมาะสมของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณท่านรองศาสตราจารย์ ดร.อัครา ภาณุรัตน์ ที่อบรมสอนสั่งผู้วิจัยทั้งด้านวิชาการและด้านคุณธรรม จริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ให้ประสบความสำเร็จและเกิดประโยชน์ต่อตนเอง ต่อครอบครัวและต่อสังคมโดยรวม ท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิงเพชร ส่งเสริม ท่านอาจารย์ ดร.ปิยศักดิ์ สีดา ที่เป็นพี่พี่ร่วมงานวิจัย ท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมพงษ์ ชาญชัย ที่เป็นพี่พี่ร่วมงานวิจัย และภรรยาของท่าน ได้นำพาผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูลการวิจัยตลอดจนให้คำแนะนำ และชี้แนะแนวทางการดำเนินการวิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อานวย วัฒนกรสิริ ที่ให้คำแนะนำ ด้านภาษาอังกฤษแก่ผู้วิจัย และอาจารย์ ดร.อุษา กลมพันธ์ ที่ให้คำแนะนำแก่ผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา

ท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณบิดา มารดา และครอบครัวของผู้วิจัยที่ให้อำนาจใจ และให้การสนับสนุนผู้วิจัยให้สามารถ ดำเนินการจนสำเร็จด้วยความเรียบร้อย

เอกสารอ้างอิง

- จักร์ พันธุ์เพชร. (2551). การเมืองการปกครองไทย : จากยุคสุโขทัยสู่สมัยทักษิณ (พิมพ์ครั้งที่ 6). ปทุมธานี: มายด์พับลิชชิ่ง.
- จารุบุตร เรืองสุวรรณ. (2521). ขนบธรรมเนียมประเพณีระบอบการปกครองของชาวอีสานสมัยเก่า. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จีระเดช ดิสกะประกาย. (2553). ดนสวรรค์ภูมิ. กรุงเทพฯ: เอเอสทีวีผู้จัดการ.
- ปริญ รสจันทร์. (2559). การสร้างความปรองดองระหว่างสยามและท้องถิ่นหลังความขัดแย้งกรณีกบฏผู้มีบุญอีสาน พุทธศักราช 2444-2455. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, 10(2), 181-190.

- ยุวดี หัสดี. (2563). การพัฒนาการมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการจัดการท่องเที่ยว ถนนสายวัฒนธรรม ชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด*, 14(2), 24-34.
- วิโรจน์ สุวรรณศิริ. (2561). เทคโนโลยีวัฒนธรรมการปกครองเพื่อสันติสุขที่สัมพันธ์กับข้อชะล่าของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวแง้ว ในราชอาณาจักรไทยและในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญาดุขภูมิจิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค (เทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน). สุรินทร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- สุวิทย์ ธีรศาศวัต. (2549). กฎผู้มีบุญอีสาน 2444-45 กับจดหมายลูกโซ่ฉบับแรกของเมืองไทย. *ศิลปวัฒนธรรม*, 28(1), 82-95.
- โสภี อุ่นทะยา. (2551). การให้ความหมายและกลไกการสร้างความสัมพันธ์บนพื้นที่พรมแดนไทย-ลาว จังหวัดมุกดาหาร-แขวงสะหวันนะเขต. *วารสารวิชาการ วิถีสังคมมนุษย์*, 1(พิเศษ เดือนมกราคม- มิถุนายน 2556), 73-89.
- อำนาจ พรหมกัลป์. (2560). กฎหมายโบราณอีสานในสยาม: การปกครองท้องถิ่นสาเกตุนคร พ.ศ. 2397- 2414. *วารสารวิชาการ ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 10(1), 647-655.
- อัจฉรา ภาณุรัตน์. (2555). เศรษฐกิจและนิเวศวิทยาสิ่งแวดล้อม: ขาดทุนคือกำไร. สุรินทร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

การจัดการผลงานทางวิชาการและความต้องการใช้คลังสารสนเทศสถาบัน ของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

Academic Work Management and the Need (Demand) for Institutional Repositories Use of Roi Et Rajabhat University

วารารณ์ จันทไชย¹ และ ฤทัย นิมน้อย²
Waraporn Chantachai¹ and Ruethai Nimnoi²

Received : 29 เม.ย. 2564

Revised : 29 มิ.ย. 2564

Accepted : 29 มิ.ย. 2564

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการผลงานทางวิชาการและศึกษาความต้องการใช้คลังสารสนเทศสถาบันในปัจจุบันของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือ ผู้บริหารมหาวิทยาลัย จำนวน 9 คน อาจารย์และนักศึกษาจำนวน 669 คน รวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จัดกลุ่มข้อมูล และสถิติเชิงพรรณนา ผลวิจัยพบว่า

1. ด้านการจัดการผลงานทางวิชาการในปัจจุบัน สรุปได้ 3 ประเด็น ดังนี้ 1) การผลิตผลงานทางวิชาการ มหาวิทยาลัยมีนโยบายสนับสนุนงบประมาณสำหรับผลิตผลงานทางวิชาการประเภทงานวิจัยและตำรา 2) การจัดเก็บผลงานทางวิชาการ มหาวิทยาลัยยังไม่มีนโยบายที่ชัดเจนที่จะรวบรวมผลงานทางวิชาการที่กระจัดกระจายตามเจ้าของผลงาน คณะ และหน่วยงานที่ให้ทุน และ 3) การใช้ประโยชน์และเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ มหาวิทยาลัยมีนโยบายให้นำเสนอผลงานและเผยแพร่งานวิจัยทุกระดับ

2. ด้านความต้องการใช้คลังสารสนเทศสถาบัน พบว่า ทั้งอาจารย์และนักศึกษาต้องการใช้คลังสารสนเทศสถาบันอยู่ในระดับมาก ผลงานทางวิชาการที่ต้องการใช้มากที่สุด คือ หนังสือ ตำรา งานวิจัย ในรูปแบบไฟล์ PDF สามารถเข้าถึงผ่านเว็บ OPAC ของห้องสมุด และลักษณะข้อมูลที่ต้องการคือบรรณานุกรมและเอกสารฉบับเต็ม

คำสำคัญ : คลังสารสนเทศสถาบัน, ผลงานทางวิชาการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

Abstract

The research samples were 9 university administrators and 669 lecturers and students. Data was conducted by using structured interview and questionnaire. This study aimed to investigate the current practices of academic work management and the need for institutional repository use of Roi Et Rajabhat University. Data analysis using content analysis, data grouping, and descriptive statistics. The result was presented as follows:

¹ นิสิตระดับปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม คณะวิทยาการสารสนเทศ
อีเมล: waraporn_lib@reru.ac.th

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะวิทยาการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Master Student of Art Program in Information Science, Faculty of Informatics, Mahasarakham University,
Email: waraporn_lib@reru.ac.th

² Assistant Professor, Ph.D., Lecturer in Faculty of Informatics, Mahasarakham University

1. The current practices of academic works management were summarized in three aspects; 1) producing academic works including research works and textbooks has been constantly funded by the university, 2) storing academic works at the center has not been completely organized. The works are likely to be separately stored at the owner, faculty that funding agency, and 3) utilization and dissemination of academic works, the university has established a policy for presenting and disseminating research papers at all levels.

2. The need for institutional repository use found that lecturers and students wanted to use the institutional information library at the high level. The most needed of academic works were books, textbooks, and research in PDF format. It can be accessed through the library's Web OPAC, with the required information being a bibliography and full-text.

Keywords : Institutional Repository, Academic Works, Roi Et Rajabhat University

บทนำ

พัฒนาการของการอุดมศึกษาไทยนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 มีอย่างก้าวกระโดด ทั้งนี้เป็นไปตามแนวคิดของแผนอุดมศึกษาระยะยาว 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 ที่มุ่งหวังให้อุดมศึกษาเป็นหัวรถจักรในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ ปฏิรูปการอุดมศึกษาทั้งระบบ และสร้างโอกาสในการเปลี่ยนแปลงการศึกษาทั้งระบบของประเทศ โดยอุดมศึกษาต้องเป็นสมองของประเทศในการคิดวิเคราะห์เชิงรุก มีทฤษฎี มีตรรกะ สามารถสร้างสรรค์นวัตกรรม แสวงหาทางเลือกใหม่ และสร้างรากฐานการวิจัยเพื่อขับเคลื่อนชุมชนและสังคมในการพัฒนาประเทศ ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาจึงต้องมีบทบาทมากขึ้นในการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างสรรค์องค์ความรู้ หรือนวัตกรรมและการถ่ายทอดความรู้ที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก (สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา, 2556 : 29) ซึ่งส่งผลให้เกิดการผลิตผลงานวิชาการและงานวิจัยอย่างต่อเนื่อง ผลงานเหล่านี้จึงถือได้ว่าเป็นทรัพย์สินทางปัญญาของสถาบันอุดมศึกษาหรือมหาวิทยาลัย ที่สามารถบ่งบอกถึงจุดแข็งของมหาวิทยาลัยนั้น ๆ ว่าเป็นความเชี่ยวชาญในด้านใด และเป็นตัวชี้วัดคุณภาพทางวิชาการของมหาวิทยาลัยด้วย จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องตระหนักถึงความสำคัญของการรวบรวม จัดเก็บ และสงวนรักษาไว้ซึ่งทรัพย์สินทางปัญญาของมหาวิทยาลัยเหล่านี้ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการนำองค์ความรู้ไปต่อยอดในอนาคต

คลังสารสนเทศสถาบัน (Institutional Repository) เป็นแนวคิดที่สนับสนุนการจัดเก็บและสงวนรักษาผลผลิตทางปัญญาของบุคลากรในองค์กร ซึ่งเป็นโครงสร้างพื้นฐานในการติดต่อสื่อสารทางวิชาการและทำหน้าที่รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลภายในสถาบัน (Crow, 2002 : 21, Lynch, 2003 & Ware, 2004 : 328) ซึ่งปัจจุบันการสื่อสารทางวิชาการ มีการเปลี่ยนแปลงที่มีทั้งโอกาสและอุปสรรคต่อการสื่อสารทางวิชาการ กล่าวคือ สภาพแวดล้อมของการสื่อสารทางวิชาการที่เอื้อให้เกิดการผลิตผลงานทางวิชาการ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศทั้งอินเทอร์เน็ต ฮาร์ดแวร์ และซอฟต์แวร์ แนวคิดการเข้าถึงอย่างเสรี (Open access) ทั้งวารสารเสรี (Open access journal) และคลังเก็บสารสนเทศแบบเสรี (Open Access Repository) ส่วนสภาพแวดล้อมของการสื่อสารทางวิชาการที่เป็นอุปสรรคต่อการผลิตผลงานทางวิชาการ ได้แก่ แนวโน้ม และทิศทางของราคาค่าการบอกรับวารสารวิชาการที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่งบประมาณของห้องสมุดกลับลดลง ดังนั้นหน่วยงานจึงไม่มีงบประมาณเพียงพอต่อการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศตามความต้องการของผู้ใช้ได้ทั้งหมด (McCormick, 2006) แนวคิดคลังสารสนเทศสถาบันจึงสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมของการติดต่อสื่อสารทางวิชาการ โดยตอบรับโอกาสและขณะเดียวกันก็ขจัดอุปสรรคดังกล่าวได้ สามารถแก้ไขปัญหาของการติดต่อสื่อสารทางวิชาการ เพื่อลดอำนาจจากการผูกขาดและจำกัดสิทธิการเข้าถึงเนื้อหาของสำนักพิมพ์ต่าง ๆ เป็นแนวทางต่อการพัฒนา

เป็นสำนักพิมพ์ด้วยตนเอง เพราะคลังสารสนเทศสถาบันมีคุณลักษณะสำคัญประกอบด้วย เนื้อหาเชิงวิชาการ ซึ่งเป็นเนื้อหาที่บุคลากรของสถาบันเป็นผู้สร้างขึ้น จัดเก็บในลักษณะสะสมอย่างต่อเนื่อง เนื้อหาจะไม่ถูกลบทิ้งและมีวิธีสงวนรักษาเนื้อหาเพื่อให้สามารถพร้อมใช้งานได้ตลอดเวลา นอกจากนี้ยังเป็นระบบที่เข้าถึงได้เสรีและสามารถทำงานร่วมกับระบบอื่น ๆ ได้ (วัชร เทชะวงษ์, 2555 : 3) คลังสารสนเทศสถาบันจึงถือได้ว่าเป็นที่แสดงผลงานทางวิชาการของสถาบัน ที่สะท้อนภูมิปัญญาและความเชี่ยวชาญของสถาบัน สารสนเทศที่จัดเก็บในคลังสารสนเทศสถาบันยังสามารถสะท้อนอัตลักษณ์ทางวิชาการทั้งในระดับสถาบัน ระดับหลักสูตรหรือสาขาวิชาและระดับบุคคล รวมถึงสะท้อนจุดแข็งจุดอ่อนของงานวิจัยของสถาบัน และสามารถนำข้อมูลเหล่านี้ไปกำหนดกลยุทธ์ การพัฒนางานวิจัยของมหาวิทยาลัย

ปัจจุบันคลังสารสนเทศสถาบันถือเป็นทรัพยากรที่เป็นลิขสิทธิ์ของสถาบันอุดมศึกษาและมหาวิทยาลัย ในการจัดเก็บและเผยแพร่ผลงานทางวิชาการของมหาวิทยาลัย ที่นำเสนอในรูปแบบดิจิทัลประกอบด้วยผลงานของคณาจารย์ นักวิจัย นิสิต นักศึกษา และผลผลิตทางวิชาการของประชาคมในสถาบันอุดมศึกษานั้น ๆ ซึ่งงานดังกล่าวนอกจากจะเป็นรายงานที่กำลังดำเนินงาน รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์แล้ว ยังหมายรวมถึงงานที่ยังไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่ มีเป็นจำนวนมาก ยกแก่การที่บรรณารักษ์ในห้องสมุดหรือศูนย์สารสนเทศจะจัดการได้ทั้งหมด ดังนั้น ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา หรือมหาวิทยาลัย จึงควรตระหนักในคุณค่าของภูมิปัญญาหรือผลงานทางวิชาการดังกล่าว ปริมาณงานที่มีจำนวนมากขึ้น ทุกปี จึงควรถูกจัดเก็บและเผยแพร่ในรูปแบบของทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล มีการสงวนรักษาเพื่อประโยชน์ในการใช้งานระยะยาว เพื่อประโยชน์ของสถาบันเองและประเทศชาติต่อไป (พณิศา นันทะกุล, 2557 : 3)

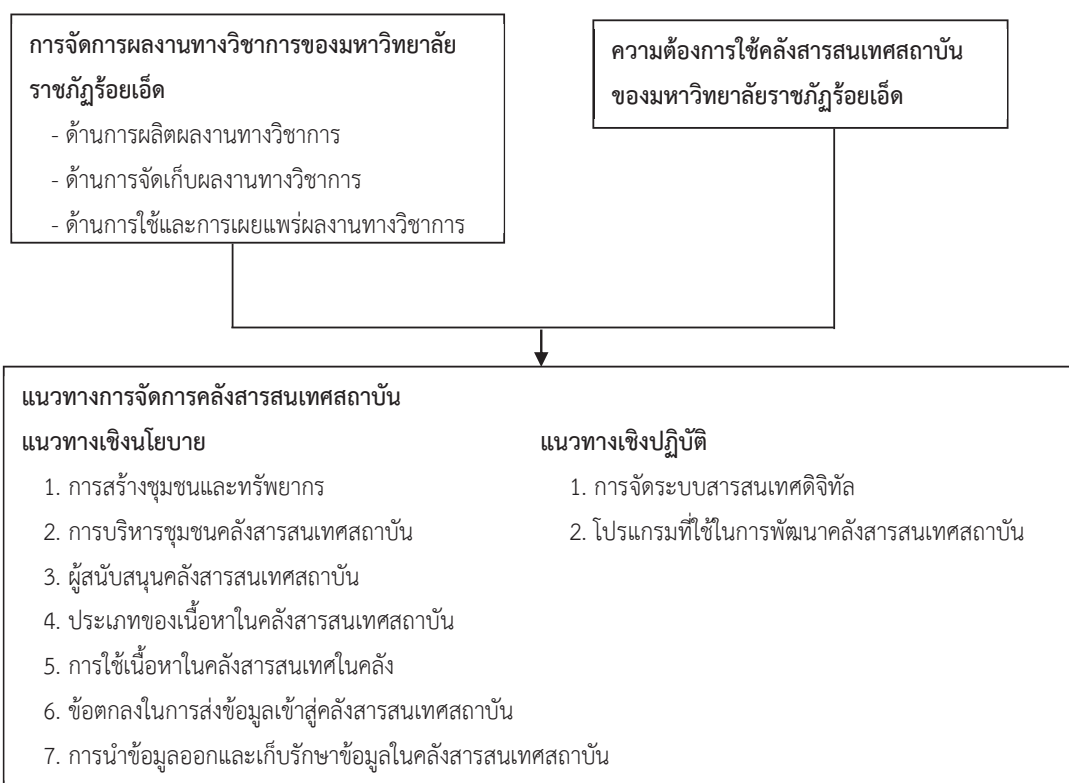
มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดเป็นอีกหนึ่งสถาบันอุดมศึกษาที่ได้ดำเนินงานสอดคล้องกับ แผนอุดมศึกษาของประเทศ ทำให้มีผลงานทางวิชาการอันเป็นภูมิปัญญาของสถาบัน ทั้งที่เกิดจากคณาจารย์ นักวิจัย นักศึกษา และบุคลากร แต่ปัจจุบันผลงานทางวิชาการทั้งหมดของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดยังไม่ได้การจัดเก็บเป็นศูนย์รวม กล่าวคือเมื่อมีการผลิตและเผยแพร่ผลงานทางวิชาการแล้วผลงานนั้นจะถูกเก็บไว้ในที่ต่าง ๆ ทั้งตามข้อกำหนดของผู้ให้ทุน จัดเก็บไว้ที่คณะหรือจัดเก็บไว้ที่ตัวบุคคล ยังไม่ได้รับการดำเนินการให้มีการจัดเก็บเป็นศูนย์รวม และเมื่อมีผู้ต้องการใช้ข้อมูล หรือผลงานทางวิชาการมาประกอบการเรียนการสอน หรืองานวิจัยจำเป็นจะต้องติดตามและขอใช้ผลงานทางวิชาการ ณ ที่จัดเก็บ นับเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ผลงานทางวิชาการของมหาวิทยาลัย ไม่ได้ถูกค้นพบและนำไปใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ และจากความสำคัญของคลังสารสนเทศสถาบันต่อสถาบันอุดมศึกษา และมหาวิทยาลัยในการจัดเก็บผลงานทางวิชาการอันเป็นภูมิปัญญาของสถาบัน สนับสนุนการเข้าถึงเนื้อหาอย่างเสรี และสงวนรักษาเนื้อหาให้มีความพร้อมใช้ การพัฒนาคลังสารสนเทศสถาบันจึงเป็นอีกหนึ่งทางเลือกที่เหมาะสมในการนำมาใช้ในการจัดการผลงานทางวิชาการ ตั้งแต่กระบวนการจัดการจนถึงการให้บริการสารสนเทศอันจะเป็นประโยชน์ต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ทั้งในการจัดเก็บ ให้บริการ และสงวนรักษา ผลงานทางวิชาการที่สำคัญและเป็นลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัย และเพื่อให้การพัฒนาคลังสารสนเทศสถาบันของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด มีความเป็นไปได้จริงในแนวทางที่เหมาะสม จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาการจัดการผลงานทางวิชาการ และความต้องการใช้คลังสารสนเทศสถาบัน เพื่อนำไปใช้ในการหาแนวทางในการพัฒนาคลังสารสนเทศสถาบัน เนื่องจากการควบคุมและการจัดการ การเข้าถึงเนื้อหาทางวิชาการของสถาบันเหล่านี้ จำเป็นต้องอาศัยนโยบายและกลไกที่เหมาะสม รวมทั้งการบริหารจัดการด้านเนื้อหาและระบบการควบคุมเอกสาร กรอบนโยบายและโครงสร้างพื้นฐานทางเทคนิคของคลังสารสนเทศสถาบัน ต้องเอื้ออำนวยให้ผู้จัดการคลังสารสนเทศสถาบันมีความยืดหยุ่น ต่อการควบคุมระบบ ใครเป็นผู้ที่สามารถรับรอง (approve) เข้าถึง (access) แก้ไข (update) ผลงานดิจิทัลเหล่านั้นที่มาจากต่างแหล่งผลิตกันในสถาบันนั้น ๆ รวมทั้งนำระบบการจัดการสิทธิ์ (Right management) มาประยุกต์ใช้ในการอนุญาตให้เข้าถึงเนื้อหาในคลังเก็บ ทั้งจากหน่วยงานภายในและหน่วยงานภายนอก (Lynch, 2003 : 328) อีกทั้งยังเกี่ยวเนื่องไปถึงแนวทางการกำหนดมาตรฐานสำหรับการเก็บรักษาในเชิงบันทึกถาวร และสามารถเชื่อมโยง แลกเปลี่ยนเมตาดาตาทำให้สามารถสืบค้นและเรียกใช้ข้อมูลร่วมกันได้ต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อศึกษาการจัดการผลงานทางวิชาการของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด และเพื่อศึกษาความต้องการใช้คลังสารสนเทศสถาบันของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

กรอบแนวคิด

การศึกษาการจัดการผลงานทางวิชาการ และความต้องการใช้คลังสารสนเทศสถาบัน ของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาแนวทางการจัดการคลังสารสนเทศสถาบันของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด” ซึ่งเป็นการหาแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาคลังสารสนเทศสถาบันของมหาวิทยาลัย โดยผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้แนวคิดการจัดการคลังสารสนเทศสถาบันของ Nabe (2010) และแนวทางในการพัฒนาคลังความรู้สถาบันของมหาวิทยาลัยของพัฒนา นันทะกาล (2557 : 3) เป็นกรอบแนวคิดการวิจัย จึงจำเป็นต้องเข้าใจสภาพการจัดการผลงานวิชาการที่จะเป็นทรัพยากรสำคัญในระบบคลังสารสนเทศสถาบัน และเข้าใจความต้องการของผู้ใช้ที่มีต่อคลังสารสนเทศสถาบันเป็นลำดับแรก จากนั้นจึงใช้แนวคิดการจัดการและการพัฒนาคลังสารสนเทศสถาบันมากำหนดแนวทาง การจัดการคลังสารสนเทศสถาบันเพื่อตอบสนองความต้องการเข้าถึงและค้นคืนผลงานทางวิชาการของผู้ใช้ โดยการวิจัยเพื่อการศึกษาแนวทางการจัดการคลังสารสนเทศสถาบันของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ประกอบด้วย 1) การศึกษาการจัดการผลงานทางวิชาการของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด 2) การศึกษาความต้องการใช้คลังสารสนเทศสถาบันของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด และ 3) การพัฒนาแนวทางการจัดการคลังสารสนเทศของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย การจัดการผลงานทางวิชาการและความต้องการใช้คลังสารสนเทศสถาบันของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเพื่อศึกษาการจัดการผลงานทางวิชาการ และความต้องการใช้คลังสารสนเทศสถาบันของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดที่มีหน้าที่รับผิดชอบในด้านวิจัย ด้านวิชาการ ด้านทรัพยากรสารสนเทศของสถาบัน จำนวน 9 คน อาจารย์จำนวน 277 คน นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาจำนวน 179 คน และนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 8,081 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย อาจารย์ จำนวน 164 คน นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน 124 คน และนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 381 คน รวมทั้งสิ้น 669 คน

ได้มาโดยวิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1967, อ้างถึงในสุชาติ ประเสริฐรัฐสินธุ์, 2546) โดยใช้ความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

2.1 การสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง ใช้ในการศึกษาการจัดการผลงานทางวิชาการของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด โดยผู้วิจัยได้พัฒนาจากแนวคิดของ Nabe (2010) และพัฒนา นันทะกาล (2557) ประกอบด้วย การผลิตผลงานวิชาการ การจัดเก็บผลงานทางวิชาการ การใช้ประโยชน์และการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ และความต้องการคลังสารสนเทศสถาบันของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ประเมินความสอดคล้องของข้อคำถามกับเนื้อหา โดยใช้สูตร IOC (Index of Item of Objective Congruence Objective Congruence) ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67-1.00 เป็นเครื่องมือ

2.2 แบบสอบถามความต้องการใช้คลังสารสนเทศสถาบันของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยผู้วิจัยพัฒนาจากแนวคิดของนุรักษ์ อยู่วัง (2555) และพัฒนา นันทะกาล (2557) แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม และตอนที่ 2 ความต้องการใช้คลังสารสนเทศสถาบันของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสัมภาษณ์

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการผลงานทางวิชาการ
2. ดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์สภาพและปัญหาการจัดการผลงานทางวิชาการและความต้องการพัฒนาคลังสารสนเทศสถาบันในการจัดการผลงานทางวิชาการของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
3. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสมตรงตามเนื้อหา และครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย แล้วนำมาแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เสนอแนะ
4. นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความชัดเจนของภาษา ความครอบคลุม และความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยผู้วิจัยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญตามคุณสมบัติดังนี้ 1) มีคุณวุฒิระดับปริญญาโทขึ้นไป ทางด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ 2) มีประสบการณ์ในการสอนทางด้านการสร้างคลังสารสนเทศสถาบัน และ/หรือ 3) มีประสบการณ์ หรือเป็นที่ปรึกษาในการสร้างคลังสารสนเทศสถาบัน ซึ่งมีจำนวน 3 คน

โดยผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องของข้อคำถามกับเนื้อหา โดยใช้สูตร IOC (Index of Item of Objective Congruence) เกณฑ์การพิจารณาความสอดคล้อง ใช้ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ปรากฏว่ามีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 0.67-1.00

5. แก้ไขปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำเสนอต่อประธานและกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจพิจารณา

6. นำแบบสัมภาษณ์ซึ่งผ่านการแก้ไขแล้ว มาจัดพิมพ์สำหรับการใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

แบบสอบถาม

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการคลังสารสนเทศสถาบัน

2. ดำเนินการสร้างแบบสอบถามความต้องการใช้คลังสารสนเทศสถาบันของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสมตรงตามเนื้อหา และครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย แล้วนำมาแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เสนอแนะ

4. นำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความชัดเจนของภาษา ความครอบคลุม และความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยใช้สูตร IOC (Index of Item of Objective Congruence) ที่มีค่าระหว่าง 0.67-1.00

5. แก้ไขปรับปรุงแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำเสนอต่อประธานและกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจพิจารณาและนำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้ใช้บริการสำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง) จำนวน 30 คน แล้วนำแบบสอบถามที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.95

6. นำแบบสอบถามซึ่งผ่านการแก้ไขแล้ว มาจัดพิมพ์สำหรับการใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการผลงานทางวิชาการ และความต้องการคลังสารสนเทศสถาบันในการจัดการผลงานทางวิชาการ กับผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดที่เกี่ยวข้องและมีหน้าที่รับผิดชอบด้านวิจัยด้านวิชาการ ด้านทรัพยากรสารสนเทศของสถาบัน รวมจำนวน 9 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือ และเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการใช้คลังสารสนเทศสถาบันของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดกับอาจารย์ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาและนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง รวมจำนวน 669 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ ทั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์และแจกแบบสอบถามด้วยตนเองจนได้ครบตามจำนวนที่ต้องการ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

4.1 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ จัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อจัดกลุ่มข้อมูล และแจกแจงความถี่ ตามกรอบแนวคิดการวิจัย

4.2 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม จัดกระทำโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผล

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด มีจำนวน 9 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารระดับสูง จำนวน 2 คน ผู้บริหารระดับกลาง จำนวน 6 คน และผู้บริหารระดับต้น จำนวน 1 คน เมื่อจำแนกตามตำแหน่งทางวิชาการ พบว่า ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ จำนวน 5 คน และอาจารย์ จำนวน 4 คน ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 15 ปีขึ้นไป สูงสุด 40 ปี และประสบการณ์บริหารมากกว่า 10 ปีขึ้นไป สูงสุด 17 ปี โดยมีข้อสรุปเกี่ยวกับการจัดการผลงานทางวิชาการและความต้องการใช้คลังสารสนเทศในการจัดเก็บผลงานทางวิชาการของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ดังนี้

1. การผลิตผลงานทางวิชาการ

1.1 มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด มีนโยบายส่งเสริมการผลิตผลงานทางวิชาการของอาจารย์เพื่อเข้าสู่ตำแหน่งวิชาการทั้งประเภทงานวิจัย และตำรา และมอบหมายให้ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ สำนักงานอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด เป็นผู้รับผิดชอบ

1.2 มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด มีนโยบายให้บุคลากรผลิตผลงานทางวิชาการทั้ง 2 รูปแบบ เป็นเอกสาร ในรูปแบบสิ่งพิมพ์และเอกสารในรูปแบบดิจิทัล

1.3 มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด มีนโยบายจัดสรรงบประมาณเพื่อการผลิตและเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ โดยให้งบประมาณสนับสนุนแก่อาจารย์จากงบประมาณของมหาวิทยาลัยที่จัดสรรให้เป็นรายบุคคล และยังมีงบประมาณสนับสนุนเป็นทุนวิจัยจากหน่วยงานภายนอก และใช้งบประมาณส่วนบุคคล

1.4 มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด มีวิธีการจัดการเพื่อสนับสนุนการผลิตผลงานทางวิชาการของบุคลากร ดังนี้

1.4.1 การเพิ่มพูนความรู้แก่บุคลากร ได้แก่ การอบรม การประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาด้วยตนเอง

1.4.2 มีระบบสนับสนุนและการเป็นพี่เลี้ยง ได้แก่ การให้คำปรึกษาแก่อาจารย์รุ่นใหม่ และการให้คำชี้แนะงาน

1.4.3 การจัดการความรู้เกี่ยวกับการผลิตผลงานทางวิชาการอย่างสม่ำเสมอ

2. การจัดเก็บผลงานทางวิชาการ

2.1 ด้านวัตถุประสงค์การจัดเก็บผลงานทางวิชาการคือ เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมและเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ เพื่อประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัย และเพื่อเป็นแหล่งข้อมูลในการพัฒนาตนเองและความก้าวหน้าทางวิชาการของอาจารย์

2.2 ด้านประเภทผลงานทางวิชาการที่รวบรวมและจัดเก็บได้แก่ เอกสารประกอบการสอน เอกสารคำสอน บทความทางวิชาการ/บทความวิจัย หนังสือ ตำรา รายงานวิจัย งานแปล และผลงานทางวิชาการในลักษณะอื่น

2.3 ด้านรูปแบบการรวบรวมและจัดเก็บผลงานทางวิชาการคือ รูปแบบสิ่งพิมพ์

2.4 ด้านปัญหาและอุปสรรคในการรวบรวมและจัดเก็บผลงานทางวิชาการที่พบ ได้แก่ ความไม่ชัดเจน ในการกำหนดแนวทางการจัดเก็บผลงานทางวิชาการของมหาวิทยาลัย ส่งผลให้ผลงานทางวิชาการยังเก็บอยู่กับเจ้าของผลงาน และจัดเก็บที่สาขาวิชา/คณะที่สังกัด

3. การใช้และการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

3.1 หากมีการจัดเก็บผลงานทางวิชาการในคลังสารสนเทศสถาบันของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนเห็นว่า ผู้ใช้งานคลังสารสนเทศควรเป็นบุคคลทั้งภายในและภายนอก และให้มีการกำหนดสิทธิ์ผู้ใช้งานนอกเพิ่มเติมดังนี้ กำหนดวันหมดอายุของไฟล์ การเข้าถึงโดยใช้ IP Address การเข้าถึงโดยใช้ log in-password และมีค่าบริการแบบรายเดือน และแบบรายปี

3.2 ผลงานทางวิชาการที่ควรจัดเก็บและเผยแพร่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ได้แก่ ตำรา หนังสือ รายงานวิจัย เอกสารประกอบการสอน เอกสารคำสอน บทความทางวิชาการบทความวิจัย งานแปล ผลงานทางวิชาการในลักษณะอื่น และคู่มือการปฏิบัติงานของบุคลากร

4. ความต้องการคลังสารสนเทศสถาบันในการจัดการผลงานทางวิชาการของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด โดยผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนเห็นตรงกันในประเด็นต่อไปนี้

4.1 มหาวิทยาลัยควรมีการจัดการระบบในรูปแบบดิจิทัลเพื่อจัดการผลงานทางวิชาการ เพราะการมีคลังสารสนเทศสถาบัน แสดงถึงความน่าเชื่อถือทางวิชาการของมหาวิทยาลัย และเป็นการสงวนรักษาให้คงอยู่ในระยะยาว รวมถึงเป็นการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการเชิงประจักษ์แก่บุคคลภายนอก

4.2 หน่วยงานที่เหมาะสมที่จะเป็นผู้ดำเนินการจัดการ รวบรวม เผยแพร่และสงวนรักษาลงานทางวิชาการ คือ ศูนย์วิทยบริการ และรองลงมา คือ ห้องสมุดคณะ และจัดตั้งหน่วยงานกลางในคณะเป็นผู้จัดเก็บผลงาน

ความต้องการใช้คลังสารสนเทศสถาบันของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

จากการศึกษาความต้องการใช้คลังสารสนเทศสถาบันของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย

1.1 อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดที่ตอบแบบสอบถามมีตำแหน่งทางวิชาการ อาจารย์ มากที่สุด (ร้อยละ 85.37) รองลงมา ตำแหน่งทางวิชาการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (ร้อยละ 14.63) เมื่อจำแนกตามคณะที่สังกัด พบว่าคณะครุศาสตร์ มีจำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 33.54) รองลงมาคือ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ (ร้อยละ 31.72) และคณะที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือ คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ (ร้อยละ 4.27)

1.2 นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดที่ตอบแบบสอบถาม เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด (ร้อยละ 75.45) รองลงมาคือ ระดับปริญญาโท (ร้อยละ 20.20) และระดับปริญญาเอก (ร้อยละ 4.35) เมื่อจำแนกตามคณะที่สังกัด พบว่านักศึกษาคณะครุศาสตร์ มีจำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 62.38) รองลงมาคือคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ (ร้อยละ 13.67) และคณะที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือคณะเทคโนโลยีสารสนเทศ (ร้อยละ 0.79)

2. ประเภทของผลงานทางวิชาการที่ผลิต พบว่า อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด มีการผลิตผลงานทางวิชาการประเภทวิทยานิพนธ์/การศึกษาค้นคว้าอิสระมากที่สุด (ร้อยละ 66.50) รองลงมาคือบทความวิจัย (ร้อยละ 64.60) ส่วนนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด มีการผลิตผลงานทางวิชาการประเภทสไลด์ประกอบการเรียนการสอนมากที่สุด (ร้อยละ 70.10) รองลงมาคืองานวิจัย (ร้อยละ 34.65) และมีการผลิตผลงานทางวิชาการประเภทตำราน้อยที่สุด (ร้อยละ 0.80)

3. รูปแบบผลงานทางวิชาการที่ผลิตและเผยแพร่ พบว่า อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด มีการผลิตผลงานทางวิชาการในรูปแบบไฟล์ดิจิทัลมากที่สุด (ร้อยละ 78.00) รองลงมาคือสิ่งพิมพ์รูปเล่ม (ร้อยละ 69.50) ส่วนนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด มีการผลิตผลงานทางวิชาการในรูปแบบมัลติมีเดียมากที่สุด (ร้อยละ 71.30) รองลงมา คือ สิ่งพิมพ์รูปเล่ม (ร้อยละ 65.50)

4. ประเภททุนที่ใช้ในการผลิตและเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ พบว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ผลิตผลงานทางวิชาการโดยใช้ทุนส่วนตัวมากที่สุด (ร้อยละ 75.60) รองลงมาคือ ทุนจากหน่วยงาน/คณะที่สังกัด (ร้อยละ 70.10) และทุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด (ร้อยละ 50.60) ตามลำดับ ส่วนนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดใช้ทุนส่วนตัวในการผลิตผลงานทางวิชาการมากที่สุด (ร้อยละ 82.20) รองลงมาคือ ทุนจากหน่วยงาน/คณะที่สังกัด (ร้อยละ 2.97) และทุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด (ร้อยละ 0.59) ตามลำดับ

5. รูปแบบการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ พบว่า อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด มีวิธีเผยแพร่ผลงานทางวิชาการเพื่อส่งมอบผลงานทางวิชาการให้ห้องสมุดมากที่สุด (ร้อยละ 85.40) รองลงมาคือ การตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร (ร้อยละ 68.90) และใช้วิธีเผยแพร่ผลงานทางวิชาการในเว็บไซต์ส่วนตัวน้อยที่สุด (ร้อยละ 53.70) ส่วนนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด มีวิธีเผยแพร่ผลงานทางวิชาการในลักษณะอื่น ๆ มากที่สุด เช่น การนำเสนอผลงานในชั้นเรียน (ร้อยละ 88.10)

รองลงมาคือ แบ่งปันข้อมูลในเครือข่ายสังคมออนไลน์ (ร้อยละ 75.00) และการวิพากษ์แพร่ผลงานทางวิชาการในลักษณะ การนำเสนอในการประชุมสัมมนาวิชาการน้อยที่สุด (ร้อยละ 2.57)

6. ประเภทผลงานทางวิชาการที่เคยใช้ประโยชน์ พบว่า อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดใช้ประโยชน์ ผลงานทางวิชาการประเภทวิทยานิพนธ์ การศึกษาค้นคว้าอิสระ มากที่สุด (ร้อยละ 77.40) รองลงมาคือ ตำรา (ร้อยละ 73.80) และงานวิจัย (ร้อยละ 67.10) ตามลำดับ และใช้ประโยชน์ผลงานทางวิชาการประเภทเอกสารประกอบการบรรยาย/อบรม น้อยที่สุด (ร้อยละ 53.00) ส่วนนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดใช้ประโยชน์ผลงานทางวิชาการประเภทอื่น ๆ มากที่สุด เช่น สื่อมัลติมีเดีย เป็นต้น (ร้อยละ 88.70) รองลงมา คือ บทความวิชาการ (ร้อยละ 79.80) และบทความวิจัย (ร้อยละ 74.70) ตามลำดับ และใช้ประโยชน์ผลงานทางวิชาการประเภทงานวิจัยน้อยที่สุด (ร้อยละ 64.80)

7. แหล่งหรือหน่วยงานที่เคยใช้บริการผลงานทางวิชาการ พบว่า อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด เข้าใช้ผลงานทางวิชาการที่ศูนย์วิทยบริการมากที่สุด (ร้อยละ 78.70) รองลงมาคือ สำนักส่งเสริมบริหารงานวิจัย (ร้อยละ 67.10) และที่หน่วยงานหรือมหาวิทยาลัยอื่น ๆ (ร้อยละ 60.40) ตามลำดับ ส่วนนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด เข้าใช้ผลงานทางวิชาการที่หน่วยงานหรือมหาวิทยาลัยอื่น ๆ เช่น เข้าใช้ผ่านระบบเครือข่ายออนไลน์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ร้อยเอ็ดและมหาวิทยาลัยอื่น ๆ มากที่สุด (ร้อยละ 87.30) รองลงมาคือ ห้องสมุดคณะ/สาขาวิชา (ร้อยละ 55.80) และที่ศูนย์วิทยบริการ (ร้อยละ 51.30) ตามลำดับ

8. วัตถุประสงค์ของการใช้ประโยชน์จากผลงานทางวิชาการ พบว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ใช้ผลงานทางวิชาการเพื่อเสริมทักษะและเพิ่มพูนความรู้มากที่สุด (ร้อยละ 84.80) รองลงมาคือ มีวัตถุประสงค์เพื่อเขียนรายงาน (ร้อยละ 67.70) และมีวัตถุประสงค์เพื่อค้นคว้าวิจัย (ร้อยละ 60.60) และมีการใช้ประโยชน์จากผลงานทางวิชาการเพื่อผลิต สื่อการเรียนการสอน น้อยที่สุด (ร้อยละ 43.90) ส่วนนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดใช้ผลงานทางวิชาการเพื่อเขียนงาน วิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระมากที่สุด (ร้อยละ 74.70) รองลงมาคือ มีวัตถุประสงค์เพื่อเขียนบทความทางวิชาการ (ร้อยละ 73.70) และใช้เป็นเอกสารประกอบการเรียนการสอน (ร้อยละ 66.10) และมีการใช้ประโยชน์จากผลงานทางวิชาการ เพื่อผลิตตำราหรือหนังสืออื่น ๆ น้อยที่สุด (ร้อยละ 0.80)

9. ความต้องการระบบเพื่อการจัดการและรูปแบบการจัดการผลงานทางวิชาการ พบว่าอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ส่วนใหญ่ต้องการระบบเพื่อการจัดการผลงานทางวิชาการในรูปแบบดิจิทัล (ร้อยละ 98.40) และต้องการให้มีรูปแบบการจัดการผลงานทางวิชาการในลักษณะสิ่งพิมพ์รูปเล่ม (ร้อยละ 44.80)

10. หากมีคลังสารสนเทศสถาบันของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ด้านหน่วยงานที่ทำหน้าที่รับผิดชอบ จัดเก็บผลงานทางวิชาการ พบว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด เห็นว่าหน่วยงานภายนอกคณะที่ควรจัดเก็บผลงานทางวิชาการมากที่สุดคือ ศูนย์วิทยบริการ (ร้อยละ 61.00) รองลงมาคือ บัณฑิตวิทยาลัย (ร้อยละ 53.00) และหน่วยงานภายใน คณะควรจัดเก็บผลงานทางวิชาการมากที่สุด คือ ห้องสมุดคณะ/สาขาวิชา (ร้อยละ 63.40) รองลงมาคือ ที่หน่วยงานภายในอื่น ๆ (ร้อยละ 55.50) ส่วนนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด เห็นว่า หน่วยงานภายนอกคณะมีการจัดเก็บผลงานทางวิชาการที่ ศูนย์วิทยบริการ มากที่สุด (ร้อยละ 40.60) รองลงมาคือ บัณฑิตวิทยาลัย (ร้อยละ 1.58) และหน่วยงานภายใน คณะที่ควรจัดเก็บผลงานทางวิชาการ ได้แก่ งานสารบรรณของคณะ/สาขาวิชามากที่สุด (ร้อยละ 58.20) รองลงมาคือ ห้องสมุดคณะ/สาขาวิชา (ร้อยละ 37.20)

11. หากมีคลังสารสนเทศสถาบันของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ด้านวิธีนำส่งผลงานทางวิชาการ เข้าในระบบ คลังสารสนเทศสถาบัน พบว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด เห็นด้วยกับการให้เจ้าของผลงานนำส่งด้วยตนเอง ผ่านเว็บไซต์คลังสารสนเทศสถาบันมากที่สุด (ร้อยละ 77.40) รองลงมาคือ เจ้าหน้าที่ห้องสมุดเป็นผู้นำเข้าผลงานที่ได้รับ จากคณะ ภาควิชา สถาบัน หรือหน่วยงานอื่น ๆ ภายในมหาวิทยาลัย (ร้อยละ 44.50) ส่วนนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ

ร้อยเอ็ด เห็นด้วยกับการให้เจ้าของผลงานนำส่งด้วยตนเองผ่านเว็บไซต์คลังสารสนเทศสถาบันต้นสังกัดมากที่สุด (ร้อยละ 64.00) รองลงมาคือให้เจ้าของผลงานส่งผลงานผ่านทางอีเมลของผู้ดูแลระบบ เพื่อให้ผู้ดูแลระบบนำเข้าให้ (ร้อยละ 63.40)

12. ความต้องการของอาจารย์และนักศึกษาในการใช้คลังสารสนเทศสถาบันของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด แสดงดังตาราง 1

ตาราง 1 ความต้องการของอาจารย์และนักศึกษาในการใช้คลังสารสนเทศสถาบันของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

ความต้องการใช้คลังสารสนเทศสถาบัน	อาจารย์			นักศึกษา		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลค่า	$\bar{X}$	S.D.	แปลค่า
1. ประเภททรัพยากรสารสนเทศในคลังสารสนเทศสถาบัน						
1.1 เอกสารประกอบคำสอน	4.29	.84	มาก	4.18	.78	มาก
1.2 เอกสารคำสอน	4.27	.86	มาก	4.20	1.52	มาก
1.3 บทความทางวิชาการ/บทความวิจัย	4.50	.76	มาก	4.10	.84	มาก
1.4 วิทยานิพนธ์	4.40	.75	มาก	4.14	.84	มาก
1.5 ตำรา	4.54	.70	มากที่สุด	4.24	.82	มาก
1.6 หนังสือ	4.60	.69	มากที่สุด	4.46	1.96	มาก
1.7 งานวิจัย	4.50	.76	มากที่สุด	4.23	.82	มาก
1.8 ผลงานทางวิชาการในลักษณะอื่น เช่น पोสเตอร์ แผ่นพับ	3.81	1.18	มาก	4.05	.85	มาก
1.9 งานแปล	4.40	.82	มาก	3.92	.92	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.37	.23	มาก	4.17	.14	มาก
2. รูปแบบผลงานทางวิชาการในคลังสารสนเทศสถาบัน						
2.1 รูปแบบไฟล์ PDF	4.58	.74	มากที่สุด	4.22	.88	มาก
2.2 รูปแบบไฟล์ html	4.19	.92	มาก	3.97	.85	มาก
2.3 รูปแบบไฟล์ gif	3.81	1.17	มาก	3.90	.88	มาก
2.4 รูปแบบไฟล์ tiff	3.79	1.17	มาก	3.85	.83	มาก
2.5 หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-Book)	4.57	.74	มากที่สุด	4.09	.90	มาก
2.6 มัลติมีเดีย	4.14	1.18	มาก	4.12	.87	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.18	.34	มาก	4.03	.14	มาก
3. สิทธิการเข้าใช้ผลงานทางวิชาการในคลังสารสนเทศสถาบัน						
3.1 เข้าถึงผลงานทางวิชาการ ในคลังสารสนเทศสถาบันได้บางส่วน	3.52	.81	มาก	3.84	.84	มาก
3.2 เข้าถึงผลงานทางวิชาการ ในคลังสารสนเทศสถาบันได้ทั้งหมด	4.39	.82	มาก	4.08	.88	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.96	.61	มาก	3.96	.16	มาก

ตาราง 1 (ต่อ)

ความต้องการใช้คลังสารสนเทศสถาบัน	อาจารย์	นักศึกษา				
	$\bar{X}$	S.D.	แปลค่า	$\bar{X}$	S.D.	แปลค่า
4. ช่องทางการสืบค้นผลงานทางวิชาการในคลังสารสนเทศสถาบัน						
4.1 เผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ของคลังฯ	4.31	.80	มาก	4.15	.84	มาก
4.2 เผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ของหน่วยงาน	4.29	.80	มาก	4.17	.84	มาก
4.3 เผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ของห้องสมุด	4.27	.80	มาก	4.13	.86	มาก
4.4 เผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัย	4.18	.87	มาก	4.23	1.60	มาก
4.5 ฐานข้อมูลซีดีรอม	3.38	1.18	ปานกลาง	3.84	.89	มาก
4.6 ฐานข้อมูลเฉพาะ	3.89	1.27	มาก	3.83	.91	มาก
4.7 สืบค้นผ่านเว็บ OPAC ห้องสมุด	4.36	.77	มาก	4.00	.88	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.10	.35	มาก	4.05	.16	มาก
5. ลักษณะข้อมูลผลงานทางวิชาการในคลังสารสนเทศสถาบัน						
5.1 รายการบรรณานุกรมและเอกสารฉบับเต็ม	4.44	.83	มาก	4.27	.86	มาก
5.2 รายการบรรณานุกรมและบทคัดย่อ	4.09	.80	มาก	4.16	.79	มาก
5.3 รายการบรรณานุกรม	3.93	.85	มาก	4.09	.81	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.15	.26	มาก	4.17	.09	มาก
6. การบริการส่งเสริมการใช้คลังสารสนเทศสถาบันและการประชาสัมพันธ์						
6.1 จัดอบรมการสืบค้นคลังสารสนเทศสถาบัน	4.33	.74	มาก	4.11	.87	มาก
6.2 ประชาสัมพันธ์ผ่านสิ่งพิมพ์หรือเว็บไซต์	4.43	.71	มาก	4.18	.82	มาก
6.3 ประชาสัมพันธ์ทางอีเมล (Email)	4.26	.83	มาก	4.05	.91	มาก
6.4 บริการข่าวสารทันสมัยเฉพาะราย (CAS, Social)	4.40	.73	มาก	4.05	.93	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.36	.07	มาก	4.10	1.76	มาก
ค่าเฉลี่ยทั้งหมด	4.19	.15	มาก	4.08	.07	มาก

จากตาราง 1 ความต้องการของอาจารย์และนักศึกษาในการใช้คลังสารสนเทศสถาบันของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด พบว่าโดยภาพรวม อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดต้องการใช้คลังสารสนเทศสถาบันอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = .15) เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่าประเภททรัพยากรสารสนเทศในคลังสารสนเทศสถาบันที่ต้องการใช้มีมากที่สุด ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = .23) โดยพบว่าประเภททรัพยากรสารสนเทศที่อาจารย์มีระดับความต้องการมากที่สุด คือ

หนังสือ ตำรา งานวิจัย ตามลำดับ และรูปแบบที่อาจารย์มีระดับความต้องการมากที่สุด คือ รูปแบบไฟล์ PDF และหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-Book) ตามลำดับ

ความต้องการของนักศึกษาในการใช้คลังสารสนเทศสถาบันของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด โดยรวมพบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ต้องการใช้คลังสารสนเทศสถาบันอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, S.D.= .07) เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่านักศึกษามีความต้องการใช้ประเภททรัพยากรสารสนเทศในคลังสารสนเทศ และลักษณะข้อมูลผลงานทางวิชาการในคลังสารสนเทศสถาบันอยู่ในระดับมากเท่ากัน ($\bar{X} = 4.17$, S.D.= .14 และ $\bar{X} = 4.17$, S.D.= .09) รองลงมา คือ ด้านการบริการส่งเสริมการใช้คลังสารสนเทศสถาบันและการประชาสัมพันธ์ ($\bar{X} = 4.10$, S.D.=1.76) และด้านช่องทางการสืบค้นผลงานทางวิชาการในคลังสารสนเทศสถาบัน ($\bar{X} = 4.05$, S.D.= .16) ตามลำดับ

อภิปรายผล

การวิจัยเพื่อศึกษาการจัดการผลงานทางวิชาการและความต้องการใช้คลังสารสนเทศสถาบันของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด มีประเด็นค้นพบที่สามารถอภิปรายได้ ดังนี้

1. ด้านการผลิตผลงานทางวิชาการ พบว่ามหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดมีนโยบายการผลิตผลงานทางวิชาการ คือ ให้ความสำคัญและส่งเสริมการผลิตผลงานทางวิชาการของอาจารย์ และมอบให้ฝ่ายการเจ้าหน้าที่ สำนักงานอธิการบดีเป็นผู้รับผิดชอบ โดยให้บุคลากรผลิตผลงานทางวิชาการทั้งในรูปแบบสิ่งพิมพ์และรูปแบบดิจิทัล ทั้งนี้มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดมีการสนับสนุนการผลิตผลงานทางวิชาการของบุคลากรคือ เพิ่มพูนความรู้แก่บุคลากร มีระบบสนับสนุนและการเป็นที่เลี้ยง มีการจัดการความรู้เกี่ยวกับการผลิตผลงานทางวิชาการ ประเภทผลงานทางวิชาการที่มหาวิทยาลัยส่งเสริมให้มีการผลิต ได้แก่ เอกสารประกอบการสอน เอกสารคำสอน บทความทางวิชาการ/บทความวิจัย หนังสือ ตำรา รายงานวิจัย งานแปล รวมถึงผลงานทางวิชาการในลักษณะอื่น ๆ ที่เกิดจากบุคลากรและนักศึกษาของมหาวิทยาลัย สอดคล้องกับแนวคิดของ Crow (2002) ที่กล่าวถึงองค์ประกอบของทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัลที่จัดเก็บในคลังความรู้สถาบัน ได้แก่ ผลงานใด ๆ ที่ผลิตขึ้นโดยอาจารย์ นักศึกษา นักวิจัย และบุคลากรของมหาวิทยาลัย ส่วนประเภทผลงานทางวิชาการที่อาจารย์ผลิตเป็นจำนวนมากที่สุดคือ วิทยานิพนธ์/การศึกษาค้นคว้าอิสระ และบทความวิจัย ความสอดคล้องกับงานวิจัยของวัชรีย์ เพ็ชรวงษ์ (2555 : 57-58) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาคลังสารสนเทศสถาบันสำหรับงานวิจัยของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พบว่าการพัฒนาคลังความรู้สารสนเทศสถาบันของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดให้ความสำคัญกับงานวิจัยเป็นลำดับแรก ทั้งนี้เนื่องจากงานวิจัยถือเป็นฐานสำคัญในการต่อยอดด้านการศึกษา อาจารย์ผู้สอนจึงต้องทำวิจัยให้มากเพื่อให้การสอนมีความแปลกใหม่และหลากหลาย นำไปสู่การพัฒนาผู้เรียน

2. ด้านการจัดเก็บผลงานทางวิชาการ พบว่ามหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดยังไม่มีนโยบายที่ชัดเจนที่จะรวบรวมผลงานทางวิชาการที่กระจัดกระจายตามเจ้าของผลงาน คณะ และหน่วยงานที่ให้ทุน แต่จากผลการสัมภาษณ์พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคน มีความคิดเห็นตรงกันในประเด็นความต้องการคลังสารสนเทศสถาบันเพื่อจัดเก็บผลงานทางวิชาการ โดยหน่วยงานที่เหมาะสมที่จะเป็นผู้ดำเนินการจัดการ รวบรวม เผยแพร่และสงวนรักษาผลงานทางวิชาการคือ ศูนย์วิทยบริการ รองลงมาคือ ห้องสมุดคณะ เนื่องจากทั้ง 2 หน่วยงานนี้มีหน้าที่หลักในการจัดเก็บ จัดการและให้บริการทรัพยากรสารสนเทศแก่ผู้ใช้ของมหาวิทยาลัย ดังนั้นจึงมีความเหมาะสมที่จะเป็นผู้รับผิดชอบจัดเก็บผลงานทางวิชาการในฐานะของทรัพยากรสารสนเทศประเภทหนึ่ง เพื่อให้บริการกับผู้ที่ต้องการใช้ผลงานทางวิชาการที่ผลิตขึ้นโดยมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ทั้งนี้ เพื่อความสะดวกในการใช้และการเข้าถึงผลงานทางวิชาการ โดยใช้ระบบคลังสารสนเทศสถาบันเป็นช่องทางในการจัดเก็บผลงานทางวิชาการให้อยู่ร่วมกัน อีกทั้งยังเป็นช่องทางในการเผยแพร่ความรู้อันเป็นทรัพย์สินทางปัญญาของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดให้แก่บุคคลภายในและภายนอกนำไปต่อยอดความรู้และใช้ประโยชน์ สอดคล้องกับ Anuradha (2005)

ที่ได้ศึกษาการออกแบบและพัฒนาคลังสารสนเทศสถาบัน กรณีศึกษาการพัฒนาคลังสารสนเทศสถาบันวิทยาศาสตร์แห่งอินเดีย (IISc) ที่พบว่าการจัดเก็บรวบรวมผลงานทางวิชาการและสงวนรักษาผลงานทางวิชาการไว้ในระยะยาวและอำนวยความสะดวกแก่สมาชิกภายในสถาบันวิทยาศาสตร์อินเดียในการเก็บรักษาผลงานและง่ายต่อการเผยแพร่ผลงานวิจัยภายในท้องถิ่น ดังนั้นประโยชน์ของการพัฒนาคลังสารสนเทศสถาบัน นอกจากการจัดเก็บและการให้บริการผลงานทางวิชาการแล้ว ยังมีหน้าที่ในการสงวนรักษาผลงานทางวิชาการอันเป็นภูมิปัญญาของสถาบันให้คงอยู่ และใช้ประโยชน์ได้ในระยะยาวอีกด้วย

3. ด้านการใช้ประโยชน์และเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ พบว่ามหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดมีนโยบาย

การเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ ซึ่งมหาวิทยาลัยมีระบบและกลไกสนับสนุนการเผยแพร่ผลงานวิจัยในการประชุมวิชาการ หรือการตีพิมพ์ในวารสารระดับชาติหรือนานาชาติ อีกทั้งมหาวิทยาลัยยังได้มีการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่องค์ความรู้ จากงานวิจัยสู่สาธารณชนและผู้เกี่ยวข้อง และมีการนำผลงานงานวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์และมีการรับรองการใช้ประโยชน์จริง จากหน่วยงานภายนอกหรือชุมชน สอดคล้องกับวัชรีย์ เพ็ชรวงษ์ (2555 : 56) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาคลังสารสนเทศสถาบัน สำหรับงานวิจัยของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ที่พบว่านักวิจัยของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลมีการเผยแพร่ ผลงานทางวิชาการในรูปแบบรายงานวิจัยและบทความทางวิชาการ และยังสอดคล้องกับพัฒนา นันทะกาล (2557 : 28) ที่ได้ศึกษาสภาพการจัดการผลงานทางวิชาการของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี พบว่าด้านการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ อาจารย์มีการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการโดยส่งให้สำนักงานส่งเสริมบริหารงานวิจัย ผู้ให้ทุนการวิจัยหรือคณะต้นสังกัด และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาส่งผลงานให้กับบัณฑิตวิทยาลัยตามระเบียบของมหาวิทยาลัยมากที่สุด ทั้งนี้มหาวิทยาลัย มีระบบและกลไกสนับสนุนการเผยแพร่ผลงานโดยระบุเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาโครงการวิจัย

4. ด้านความต้องการพัฒนาคลังสารสนเทศสถาบันในการจัดเก็บผลงานทางวิชาการของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ร้อยเอ็ด พบว่าผู้บริหารของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด เห็นว่ามหาวิทยาลัยควรมีการจัดการระบบคลังสารสนเทศสถาบัน ในรูปแบบดิจิทัลเพื่อจัดการผลงานทางวิชาการ และหน่วยงานที่ควรเป็นผู้ดำเนินการจัดการ รวบรวม เผยแพร่และสงวนรักษา ผลงานทางวิชาการคือ ศูนย์วิทยบริการหรือห้องสมุด เนื่องจากศูนย์วิทยบริการมีบทบาทหน้าที่หลักในการจัดการสารสนเทศ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ แสดงถึงศักยภาพในการพัฒนาคลังสารสนเทศสถาบันให้ตอบสนองต่อความต้องการของ ผู้ใช้บริการอันประกอบไปด้วยอาจารย์ นักวิจัย และนักศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับวัชรีย์ เพ็ชรวงษ์ และกุลธิดา ท่วมสุข (2554 : 56) ที่พบว่าส่วนใหญ่ห้องสมุดเป็นผู้รับผิดชอบการดำเนินการคลังสถาบัน ทั้งนี้สอดคล้องกับความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่ต้องการให้สำนักวิทยบริการเป็นผู้ดำเนินการ อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Nabe (2010 : 23) ที่กล่าวว่าการบริหารชุมชนคลังสารสนเทศจำเป็นต้องกำหนดความรับผิดชอบ ในการบริหารจัดการคลังสารสนเทศสถาบัน ทั้งระบบและทรัพยากรสารสนเทศจำเป็นต้องมีผู้ดูแล และห้องสมุดซึ่งมีหน้าที่หลักในการบริหารจัดการทรัพยากรสารสนเทศ ของมหาวิทยาลัยและมีผู้เชี่ยวชาญในการจัดการด้านผลงานทางวิชาการ นอกจากนี้ผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมคือ หากมีคลังสารสนเทศสถาบันของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ผู้ใช้งานคลังสารสนเทศควรเป็นบุคคล ทั้งภายในและภายนอก สอดคล้องกับอนุรักษ์ อยู่วัง (2555 : 193) ที่ได้ศึกษาการจัดการคลังสารสนเทศสถาบันในห้องสมุด สถาบันอุดมศึกษา พบว่าคลังสารสนเทศสถาบันส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดเก็บและให้บริการผลงานทางวิชาการ ของประชาคมมหาวิทยาลัยและเพื่อส่งเสริมการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการของประชาคมมหาวิทยาลัย ทั้งนี้ผู้บริหาร มหาวิทยาลัยยังให้ข้อเสนอแนะว่าควรให้มีการกำหนดสิทธิผู้ใช้ภายนอกเพิ่มเติมโดยมีข้อจำกัดการใช้

5. ด้านความต้องการใช้คลังสารสนเทศสถาบันของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ผลการศึกษาในด้านประเภท และรูปแบบของการผลิตและการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ พบว่าอาจารย์มีการผลิตผลงานทางวิชาการร่วมกับนักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา ประเภทวิทยานิพนธ์/การศึกษาค้นคว้าอิสระ โดยผลิตในรูปแบบไฟล์ดิจิทัลและเผยแพร่โดยการส่งมอบ ให้ห้องสมุดมากที่สุด สอดคล้องกับพัฒนา นันทะกาล และมลิ กาบมาลา (2557 : 71) ที่พบว่าอาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาใช้ผลงานทางวิชาการประเภทวิทยานิพนธ์/การศึกษาค้นคว้าอิสระมากที่สุด โดยมีวัตถุประสงค์ในการใช้เพื่อเขียน

วิทยานิพนธ์หรือการศึกษานิพนธ์ และสอดคล้องกับเปรมฤดี แทนมาลา (2552 : 136) พบว่าอาจารย์และนิสิตบัณฑิตศึกษาส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการใช้คลังปัญญา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อทำวิทยานิพนธ์โดยใช้ทรัพยากรสารสนเทศประเภทวิทยานิพนธ์มากที่สุด ในขณะที่นักศึกษามีการผลิตผลงานประเภทสไลด์ในรูปแบบมัลติมีเดียที่นำเสนอผลงานในชั้นเรียนมากที่สุด จึงมีความต้องการผลงานทางวิชาการประเภทหนังสือมากที่สุด ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากความต้องการนำสารสนเทศจากหนังสือไปพัฒนาเป็นสื่อมัลติมีเดียต่อไป ในส่วนของระดับความต้องการใช้คลังสารสนเทศสถาบัน พบว่าทั้งอาจารย์และนักศึกษาต้องการใช้คลังสารสนเทศสถาบันอยู่ในระดับมาก ทรัพยากรสารสนเทศที่ต้องการใช้มากที่สุดคือ หนังสือ และรูปแบบที่ต้องการใช้งานคือ รูปแบบไฟล์ PDF โดยมีลักษณะเป็นข้อมูลรายการบรรณานุกรมและเอกสารฉบับเต็มที่สามารถเข้าถึงผ่านเว็บ OPAC ของห้องสมุด สอดคล้องกับ Jean (2009 : 21) ที่ได้ศึกษาการใช้ของผู้ใช้คลังปัญญาสถาบันของมหาวิทยาลัยมิชิแกน พบว่าผู้ใช้เข้าใจถึงลักษณะของ คลังปัญญาว่าเป็นแหล่งเก็บรวบรวมสารสนเทศดิจิทัล วัตถุประสงค์ในการใช้คลังปัญญาสถาบันคือ ใช้เพื่อประกอบการศึกษา และมีใช้ทรัพยากรสารสนเทศประเภทงานวิจัย การเข้าใช้คลังปัญญาจะต้องมีการระบุตัวตนของผู้ใช้ ซึ่งทำให้ผู้ใช้ถูกจำกัดสิทธิ์ในการเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศ ดังนั้นการพัฒนาค้นคว้าสถาบันในอนาคต สถาบันต่าง ๆ ต้องการนโยบายที่มีความชัดเจนในการเข้าถึงและเผยแพร่สารสนเทศ (Melero, 2009 : 423)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ควรให้ความสำคัญและสนับสนุนให้มีคลังสารสนเทศสถาบันของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด เพื่อใช้รวบรวมผลงานทางวิชาการที่มาจากแหล่งที่อยู่ต่าง ๆ และพร้อมใช้งานโดยมีกระบวนการจัดการที่เป็นระบบและมีแนวทางการปฏิบัติงานที่ชัดเจน

1.2 มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดและหน่วยงานที่รับผิดชอบคลังสารสนเทศสถาบัน ควรมีการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานให้สอดคล้องกัน อาทิ การส่งเสริมให้คณาจารย์และบุคลากรของมหาวิทยาลัยผลิตผลงานทางวิชาการให้มากขึ้น และผลักดันให้มีข้อกำหนดให้คณาจารย์และบุคลากรผู้ผลิตผลงานจัดส่งผลงานทางวิชาการเข้าคลังสารสนเทศสถาบัน รวมถึงการส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากคลังสารสนเทศสถาบัน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาเพื่อออกแบบ และพัฒนาระบบคลังสารสนเทศสถาบันของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

เอกสารอ้างอิง

- เปรมฤดี แทนมาลา. (2552). *การใช้คลังปัญญาจุฬาฯ เพื่อประเทศไทยของอาจารย์และนิสิตบัณฑิตศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. วิทยานิพนธ์ อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พัฒน์ธิดา นันทะกาล. (2557). *การศึกษาสภาพการจัดการผลงานวิชาการของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสารสนเทศ. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พัฒน์ธิดา นันทะกาล และมาลี กาบมาลา. (2557). *สภาพการจัดการผลงาน ทางวิชาการและความต้องการในการพัฒนาค้นคว้าความรู้สถาบันของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*. Information-อินฟอร์เมชัน, 21(2), 47-64.
- วัชรีย์ เพ็ชรวงษ์. (2555). *การพัฒนาคลังสารสนเทศสถาบันสำหรับงานวิจัยของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล*. ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสารสนเทศศึกษา. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วัชรีย์ เพ็ชรวงษ์ และกุลธิดา ท่วมสุข. (2554). *การวิเคราะห์เปรียบเทียบคลังสารสนเทศสถาบันของมหาวิทยาลัยไทย*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2556). *แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555–2559)*. สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2564, จาก <http://www.mua.go.th/users/bpp/developplan/index.htm>
- อนุกฤษ อยู่วัง. (2555). *การจัดการคลังสถาบันในห้องสมุดมหาวิทยาลัย*. วิทยานิพนธ์ อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Anuradha, K.T. (2005). *Design and Development of Institutional Repository: A case study*. *The International Information & Library Review*, 1(2), 10-15.
- Crow, R. (2002). *The Case for Institutional Repositories: A SPARC Position Paper*. Washington, DC.: SPARC.
- Jean, B.S., Rieh, S.Y., Yakel, E. and Markey, K. (2011). Unheard voices: Institutional repository end-users. *College & Research Libraries*, 72(1), 21–42.
- Lynch, C.A. (2003). Institutional Repositories: Essential Infrastructure for Scholarship in the Digital Age. *portal: Libraries and the Academy*, 3(2), 327-336.
- McCormick, M.J. (2006). *Filling Institutional Repositories by Serving the University's Needs*. Master of Science Thesis in Library Sciences, School of Information and Library Science. North Carolina: University of North Carolina at Chapel Hill.
- Melero, R. (2009). The situation of open access institutional repositories in Spain: 2009 report. Retrieved January 12, 2020, From <http://informationr.net/ir/14-4/paper415.html> 2009
- Nabe, J.A. (2010). *Starting, Strengthening, and managing institutional repositories: how to do it manual*. New York: Neal-Schuman.
- Ware, M. (2004). *Pathfinder research on web-based repositories*. London: Library/Learning Solution.

การจัดพื้นที่การเรียนรู้ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด Information Commons for Roi Et Rajabhat University Library

จิรัชยา วิชิตมงคล¹ และ ฉันทนา เวชโสศักดิ์²

Jiratchaya Wichitmongkol¹ and Chanthana Wechosotsakda²

Received : 30 เม.ย. 2564

Revised : 29 มิ.ย. 2564

Accepted : 29 มิ.ย. 2564

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และความต้องการจัดพื้นที่การเรียนรู้ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 653 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 2 คน บรรณารักษ์ จำนวน 3 คน อาจารย์ จำนวน 164 คน นักศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 103 คน และนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 381 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 653 คน ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาและอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของการจัดพื้นที่การเรียนรู้ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด โดยรวม อยู่ในระดับเหมาะสมมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่านักศึกษาและอาจารย์มีความคิดเห็นต่อด้านบุคลากรว่ามีความเหมาะสมมากที่สุด โดยนักศึกษามีความคิดเห็นต่อบุคลากรคือ บุคลากรมีความรู้ความสามารถและทักษะทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่วนอาจารย์มีความคิดเห็นต่อด้านบุคลากรคือ บุคลากรช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหาในการให้บริการด้วยความรวดเร็ว

ความต้องการจัดพื้นที่การเรียนรู้ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ของนักศึกษาและอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดโดยรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่านักศึกษามีความต้องการด้านบุคลากรอยู่ในระดับมาก คือ บุคลากรมีความรู้ความสามารถและทักษะทางเทคโนโลยีสารสนเทศ และอาจารย์มีความต้องการด้านบุคลากรมากที่สุด คือ บุคลากรมีความรู้ความสามารถในการตอบคำถามและการช่วยค้นคว้า

คำสำคัญ : การจัดพื้นที่การเรียนรู้, พื้นที่การเรียนรู้, ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

Abstract

This research aimed to study current states of information commons for Roi Et Rajabhat University library and determine the needs for learning spaces at Roi Et Rajabhat University library. The participants were 653 stakeholders included 2 university executives, 3 librarians, 164 lecturers, 103 Master's students and 381 Bachelor's students. The researchers employed structured interviews, and questionnaires for data collection. The data were analyzed using content analysis, percentage, average, and standard deviation.

¹ นิสิตระดับปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ คณะวิทยาการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อีเมล: jirat_wichit@hotmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะวิทยาการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Master Student of Art Program in Information Science, Faculty of Informatics, Mahasarakham University,
Email: jirat_wichit@hotmail.com

² Assistant Professor, Ph.D., Lecturer in Faculty of Informatics, Mahasarakham University

The results suggested that students and lecturers of Roi Et Rajabhat University gave opinions about current states of information commons for Roi Et Rajabhat University library, overall it was at a very appropriate level. When consider each aspect found that students and lecturers gave opinions on a library staff aspect was at the most appropriate level. For library staff, students gave opinions that staff were knowledgeable with technology skills. While, lecturers thought that staff helped and solved problems in library services rapidly.

The needs for learning spaces at Roi Et Rajabhat University library of students and lecturers of Roi Et Rajabhat University, overall the need was at a very level. When consider each aspect found that students wanted a library staff aspect at a very level. For library staff, students want knowledgeable staff with technology skills. Lecturers wanted a library staff aspect at the most level. Lecturers wanted enthusiastic staff who could responds to questions and help finding resources.

Keywords : Information Commons, Learning Space, Roi Et Rajabhat University Library

บทนำ

การจัดพื้นที่การเรียนรู้ (Information Commons) ถือว่าเป็นรูปแบบการให้บริการเพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของระบบห้องสมุดที่เกิดขึ้นเพื่อสนองความต้องการและการคาดการณ์ถึงความต้องการของผู้ใช้ เป็นการบูรณาการทรัพยากรและบริการเข้าด้วยกัน การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในรูปแบบของความร่วมมือ การรวมบริการ และทรัพยากรต่าง ๆ ไว้ในพื้นที่เดียวกันซึ่งถือว่าเป็นพื้นที่การเรียนรู้แบบร่วมมือ เพื่อให้สามารถเข้าถึงทรัพยากรต่าง ๆ ของห้องสมุด ตลอดจนถึงการได้รับความช่วยเหลือแนะนำ โดยมีภารกิจสนับสนุนด้านเทคนิคและซอฟต์แวร์ต่าง ๆ เพื่อให้นักศึกษาสามารถทำการวิจัย และทำงานที่ได้รับมอบหมายภายในสภาพแวดล้อมแบบเบ็ดเสร็จ (one-stop shopping) โดยมุ่งเน้นการจัดสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ที่สนับสนุนการเรียนการสอนของสถาบัน (สมาน ลอยฟ้า, 2549 : 18) ในปัจจุบันบทบาทของห้องสมุดเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอย่างมาก โดยผู้เรียนให้คุณค่ากับห้องสมุดที่เป็นพื้นที่ที่มีสิ่งแวดล้อมทางด้านวิชาการสำหรับการทำงาน และเป็นพื้นที่การเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น มีห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งทั้งในประเทศและต่างประเทศได้ปรับเปลี่ยนการให้บริการจากห้องสมุดรูปแบบเดิมไปสู่การจัดบริการพื้นที่การเรียนรู้ (Information Commons) ที่ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ในยุคดิจิทัล (รุจโรจน์ แก้วอุไร และชโรชนี ชัยมินทร์, 2562 : 368) บทบาทของห้องสมุดถือว่ามีความสำคัญด้านวิชาการที่ช่วยสนับสนุนการศึกษา ค้นคว้าทรัพยากรสารสนเทศเชิงวิชาการ มีการเปลี่ยนแปลงมากขึ้นเรื่อย ๆ จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นสำคัญ รวมทั้งการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ทำให้การใช้ห้องสมุดเปลี่ยนไป การใช้หนังสือในห้องสมุดลดลง เนื่องจากมีรูปแบบที่เป็นดิจิทัลเข้ามาแทนที่ที่สามารถเข้าถึงได้ทางออนไลน์ บทบาทการยืมหนังสือเล่มจึงลดน้อยลง ลักษณะทางกายภาพเริ่มไม่ตอบสนองกับการใช้บริการในปัจจุบัน การจัดพื้นที่การเรียนรู้ (Information Commons) ถือเป็นแนวคิดเชิงนวัตกรรมที่เกิดขึ้นในห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา โดยเป็นการหลอมรวมการให้บริการของห้องสมุดและบริการของเทคโนโลยีเข้าด้วยกัน ซึ่งวัตถุประสงค์ของการจัดพื้นที่การเรียนรู้คือ เพื่อตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษา อีกทั้งเทคโนโลยีการศึกษาและความต้องการของสถานศึกษาในการพัฒนาพื้นที่เพื่อให้เป็นชุมชนวิชาการและวัฒนธรรม (สมาน ลอยฟ้า, 2549 : 15) ห้องสมุดต้องปรับบทบาทเพื่อส่งเสริมการเป็นแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ ห้องสมุดมีการปรับเปลี่ยนการใช้ประโยชน์จากการใช้พื้นที่เพื่อตอบสนองความต้องการพื้นที่ในการเรียนรู้ร่วมกัน อาทิเช่น การทำงานเป็นกลุ่ม การศึกษาค้นคว้าร่วมกัน ในสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ได้รับอิทธิพลจากการปฏิวัติทางเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้มีการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศนทางการศึกษาไปในทิศทาง

ที่เน้นความสำคัญของการเรียนรู้ของผู้เรียน มากกว่าการสอนโดยถ่ายทอดเนื้อหาของผู้สอน การเรียนรู้ในยุคนี้ไม่ได้จำกัดอยู่แค่ในชั้นเรียนแต่เกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา ไม่ว่าจะเป็นในสถานศึกษา ร้านกาแฟ ร้านอาหาร หรือสถานที่สาธารณะ และจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่เกิดขึ้นทั่วทุกภูมิภาคของโลกทำให้ประชาชนทั่วโลกตระหนักถึงการป้องกันโรคที่เกิดขึ้นเป็นอย่างมาก ซึ่งนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหลายอย่างที่ดำเนินการอยู่ในชีวิตประจำวัน เกือบทั้งสิ้นไม่ว่าจะเป็นการใช้ชีวิตประจำวัน การทำงาน การติดต่อสื่อสาร รวมถึงพฤติกรรมในด้านสารสนเทศ ด้วยเหตุนี้ วงการศึกษาจึงจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดพื้นที่การเรียนรู้หรือสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่จะช่วยเอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ ดังนั้น จึงมีแนวปฏิบัติในการเข้าใช้บริการและการจัดเตรียมพื้นที่ในการให้บริการห้องสมุด ในวิถีแบบ New Normal เกิดขึ้น การปรับเปลี่ยนหรือการจัดพื้นที่การใช้พื้นที่ (Space) ให้สอดคล้องกับผู้ใช้บริการ กล่าวได้ว่าเป็น “ยุคฟื้นฟูใหม่ของพื้นที่” หรือ Renaissance of space ของโลกห้องสมุด (วิวัฒน์ชัย วินิจจะกุล, 2558 : 1) การปรับกระบวนการตัดสินใจในการคิดใหม่เกี่ยวกับพื้นที่และบริการห้องสมุด นับได้ว่าเป็นแนวคิดที่สำคัญต่อโครงสร้างพื้นฐานการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 (Watson, 2013 : 1) ในการให้บริการพื้นที่ใช้งานร่วมกัน (Common space) เพื่อให้ห้องสมุดได้กลายเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ที่สนับสนุนการค้นคว้าการสร้างสรรค์ และการร่วมมือระหว่างนักศึกษา อาจารย์ บุคลากร (ทัศนีย์ แซ่ลิ่ม, 2560 : 12)

การจัดพื้นที่การเรียนรู้ (Information Commons) ในห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ต้องมีพื้นที่ในการส่งเสริมการอ่าน มีพื้นที่สำหรับการเรียนรู้ (Study space) ทั้งแบบกลุ่ม ห้องส่วนบุคคล และห้องที่เงียบสงบ ให้บริการห้องประชุม สัมมนา ห้องเรียนแบบกลุ่มพร้อมอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ มีพื้นที่สำหรับบปะพูดคุย และมีร้านกาแฟให้บริการ มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการทำงานของนักศึกษา เช่น เครื่องพิมพ์ สแกนเนอร์ เครื่องถ่ายเอกสาร และให้บริการซอฟต์แวร์ ที่ถูกลิขสิทธิ์ มีปลั๊กสำหรับชาร์จไฟฟ้าและเครื่องพิมพ์แบบมัลติฟังก์ชัน และยังมีผู้ให้บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้าคอยช่วยเหลือ นอกจากนี้ยังมีห้องประชุมกลุ่ม ห้องอ่านเดี่ยว ห้องสำหรับบัณฑิตศึกษา และห้องโซนเงียบ ไว้ให้บริการ (Asvapooositkul, 2018 : 9) หรือบางครั้งถูกเรียกว่าพื้นที่การเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการ (Informal Learning Space) ปัจจุบันนี้มีห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งทั้งในประเทศและต่างประเทศ ได้ปรับเปลี่ยนการให้บริการจากห้องสมุดรูปแบบเดิม ไปสู่การจัดบริการพื้นที่การเรียนรู้ ที่ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ในยุคดิจิทัล ซึ่งแนวโน้มห้องสมุดในอนาคตคือ ต้องลดพื้นที่การจัดเก็บหนังสือ ปรับเปลี่ยนเป็นพื้นที่ให้บริการในลักษณะโลกเสมือน ตอบสนองความต้องการเฉพาะด้าน เช่น ด้านการวิจัย การสร้างสรรค์นวัตกรรม ในด้านอาคารสถานที่ ที่คงอยู่ควรปรับเปลี่ยนเป็นพื้นที่การแสดงออกหรือบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ ต่อยอดองค์ความรู้ และสร้างนวัตกรรม (จุโรจน์ แก้วอุไร และชโรษีชัย ชัยมินทร์, 2562 : 373)

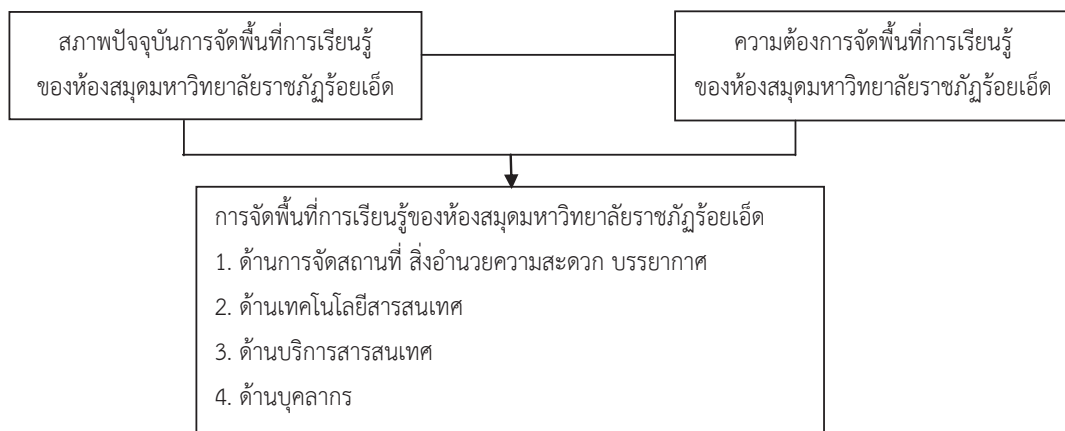
ดังนั้น การจัดพื้นที่การเรียนรู้ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด จึงจำเป็นต้องหาแนวทางพัฒนาห้องสมุด เพื่อตอบสนองต่อผู้เรียนยุคใหม่ และส่งเสริมบทบาทของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ให้เป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้ บนพื้นฐานของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร รวมถึงการปรับเปลี่ยนการบริการสารสนเทศยุคดิจิทัลให้เกิดขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการ มุ่งเน้นการจัดสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ ที่สามารถเข้าถึงบริการดิจิทัลที่หลากหลาย ที่เน้นการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ มีบรรยากาศที่เงียบสงบสำหรับผ่อนคลาย และจัดให้มีพื้นที่การเรียนรู้ด้วยตนเองแบบอิสระมีการออกแบบขึ้นโดยเฉพาะ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดพื้นที่การเรียนรู้ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
2. เพื่อศึกษาความต้องการจัดพื้นที่การเรียนรู้ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

กรอบแนวคิด

การศึกษาการจัดพื้นที่การเรียนรู้ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดนี้ เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการจัดพื้นที่การเรียนรู้ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด” ซึ่งเป็นการหาแนวทางที่เหมาะสมในการจัดพื้นที่การเรียนรู้ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ดังภาพประกอบ

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิด การจัดพื้นที่การเรียนรู้ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เพื่อเป็นการศึกษาสภาพปัจจุบัน และความต้องการจัดพื้นที่การเรียนรู้ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเพื่อศึกษาความต้องการของผู้ใช้บริการต่อการจัดพื้นที่การเรียนรู้ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง เพื่อสัมภาษณ์ผู้บริหารและบรรณารักษ์มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด และแบบสอบถามสำหรับนักศึกษาและอาจารย์ ข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยวิเคราะห์เนื้อหาสรุปภาพรวมของการศึกษาโดยใช้วิธีพรรณนา ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้บริหารมหาวิทยาลัย จำนวน 6 คน บรรณารักษ์ จำนวน 4 คน อาจารย์ จำนวน 277 คน นักศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 147 คน นักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 8,081 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย

1.2.1 ผู้บริหารมหาวิทยาลัย จำนวน 2 คน และบรรณารักษ์ จำนวน 3 คน ได้มาโดยวิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

1.2.2 อาจารย์ จำนวน 164 คน นักศึกษาปริญญาโท จำนวน 103 คน นักศึกษาปริญญาตรี จำนวน

381 คน ได้มาโดยวิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน (Taro Yamane) โดยใช้ความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 การสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาเครื่องมือ ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลการจัดพื้นที่การเรียนรู้ของห้องสมุด ด้านสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านบริการสารสนเทศ และด้านบุคลากร

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้สัมภาษณ์ที่ผ่านการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องข้อคำถามกับเนื้อหา (Index of Item of Objective Congruence : IOC) เลือกคำถามที่มีค่าความสอดคล้อง 0.67-1.00

2.2 แบบสอบถาม ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณในการเก็บรวบรวมแบบตรวจสอบรายการ และแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยประมาณค่าระดับการจัดพื้นที่การเรียนรู้ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด โดยค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 มีระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 มีระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 มีระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 มีระดับน้อย และค่าเฉลี่ย 0.00-1.50 มีระดับน้อยที่สุด แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและความต้องการจัดพื้นที่การเรียนรู้ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสัมภาษณ์

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดพื้นที่การเรียนรู้ของห้องสมุด
2. ดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์สภาพและความต้องการจัดพื้นที่การเรียนรู้ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

ราชภัฏร้อยเอ็ด

3. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม ตรงตามเนื้อหา และครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย แล้วนำมาแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เสนอแนะ

4. นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความชัดเจนของภาษา ความครอบคลุมและความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยผู้วิจัยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญตามคุณสมบัติดังนี้ มีคุณวุฒิระดับปริญญาโทขึ้นไปทางด้านบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ซึ่งมีจำนวน 3 คน โดยผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องของข้อคำถามกับเนื้อหา โดยใช้สูตร IOC (Index of Item of Objective Congruence) เกณฑ์การพิจารณาความสอดคล้อง ใช้ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ปรากฏว่า มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 0.67-1.00

5. แก้ไขปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำเสนอต่อประธานและกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจพิจารณา

6. นำแบบสัมภาษณ์ซึ่งผ่านการแก้ไขแล้ว มาทำการจัดพิมพ์สำหรับการใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

แบบสอบถาม

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการพื้นที่การเรียนรู้ของห้องสมุด
2. ดำเนินการสร้างแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและความต้องการจัดพื้นที่การเรียนรู้ของห้องสมุด

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม ตรงตามเนื้อหา และครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย แล้วนำมาแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เสนอแนะ

4. นำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความชัดเจนของภาษา ความครอบคลุม และความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยใช้สูตร IOC (Index of Item of Objective Congruence) ที่มีค่าระหว่าง 0.67-1.00

5. แก้ไขปรับปรุงแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำเสนอต่อประธานและกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจพิจารณาและนำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้ใช้บริการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ (ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง) จำนวน 30 คน แล้วนำแบบสอบถามที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ 0.98

6. นำแบบสอบถามซึ่งผ่านการแก้ไขแล้ว มาจัดพิมพ์สำหรับใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและความต้องการจัดพื้นที่การเรียนรู้ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดกับผู้บริหาร บรรณารักษ์ อาจารย์ นักศึกษาระดับปริญญาโท และนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์และตอบแบบสอบถาม

1) การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมโดยวิธีการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก มีขั้นตอนดังนี้ จัดทำหนังสือขออนุญาตสัมภาษณ์ไปยังมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดที่เป็นพื้นที่ศึกษา ประสานงานและติดต่อล่วงหน้า นัดหมายวันและเวลาในการสัมภาษณ์

2) การเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสอบถาม ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลไปยังมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ที่เป็นพื้นที่ศึกษาพร้อมส่งแบบสอบถาม จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง จำนวน 648 ชุด ได้รับแบบสอบถาม กลับคืน 648 ชุด (นักศึกษา 484 ชุด และอาจารย์ 164 ชุด) แต่ได้แบบสอบถามที่มีการตอบสมบูรณ์ทั้งฉบับจำนวน 473 ชุด และแบบสอบถามที่มีการตอบแบบสอบถามไม่สมบูรณ์ จำนวน 175 ชุด ทำให้ผู้วิจัยต้องทำการแจกแบบสอบถามเพิ่มเติมครั้งที่ 2 เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์และครบจำนวนกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามด้วยตนเองอีกจำนวน 175 ชุด โดยผู้วิจัยใช้วิธีคัดเลือกแจกแบบสอบถามเฉพาะผู้ที่ไม่เคยตอบแบบสอบถามในการการวิจัยครั้งนี้ โดยการสอบถามรายบุคคลและรอรับแบบสอบถามกลับพร้อมทั้งตรวจสอบความสมบูรณ์ในการตอบแบบสอบถาม ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาเพิ่มเติมจำนวน 175 ชุด รวมได้รับกลับคืนทั้งสิ้น 648 ชุด (นักศึกษา 484 ชุด และอาจารย์ 164 ชุด) แบบสอบถามทั้งหมดได้รับการตรวจสอบและประเมินความครบถ้วน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์ คัดเลือก วิเคราะห์ สังเคราะห์ จัดกลุ่มข้อมูล จากนั้นสรุปภาพรวมแบบพรรณนาวิเคราะห์

4.2 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ นำเสนอเป็นสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation: SD) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยนำเสนอแบบบรรยาย

สรุปผล

ผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ผลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และความต้องการจัดพื้นที่การเรียนรู้ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด โดยผลวิจัยมีรายละเอียดดังนี้

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและบรรณารักษ์มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ประกอบด้วย รองอธิการบดีที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนางานห้องสมุด เป็นผู้ให้ข้อมูล จำนวน 1 คน หัวหน้าศูนย์วิทยบริการ จำนวน 1 คน และบรรณารักษ์ จำนวน 3 คน มีข้อสรุปดังนี้

1. สภาพปัจจุบันการจัดพื้นที่การเรียนรู้ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

1.1 ด้านการจัดสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก บรรยากาศ สภาพปัจจุบันของการจัดพื้นที่การเรียนรู้ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ลักษณะของอาคารเป็นอาคารเอกเทศ เป็นอาคาร 4 ชั้น มีการสัญจรสะดวก การจัดพื้นที่จัดแบบที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โถง เหมาะสม มีการจัดห้องสำหรับเรียนกลุ่ม สำหรับใช้เสียง มีพื้นที่สำหรับการอ่าน พื้นที่จัดแสดงนิทรรศการ มุมพบปะ โต๊ะเก้าอี้ โซฟาไว้สำหรับนั่งอ่านหนังสือ และเจ้าหน้าที่เพื่อให้บริการต่าง ๆ เช่น บริการยืมคืน ทรัพยากรสารสนเทศ บริการตอบคำถามและช่วยค้นคว้า บริการห้องสมุดกฎหมาย หนังสืออ้างอิง รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ ห้องเรียนกลุ่ม บริการห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ห้องประชุม แต่ในส่วนของอากาศภายในห้องสมุดนั้นค่อนข้างร้อนเนื่องจากว่าห้องสมุดมีพื้นที่กว้างและเปิดโล่งเพดานสูง จึงทำให้เครื่องปรับอากาศนั้นกระจายความเย็นไม่ทั่วทุกพื้นที่ของการให้บริการ

1.2 ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ความคิดเห็นด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ของการจัดพื้นที่การเรียนรู้ของห้องสมุด ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า มีการแบ่งออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ ดังนี้

1.2.1 เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับผู้ใช้บริการ ผู้ใช้บริการที่เข้ามาใช้บริการต้องการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศแบบออนไลน์สำหรับสืบค้นฐานข้อมูลต่าง ๆ สำหรับการทำงานวิจัย และเพื่อการเรียนการสอน มีบริการฐานข้อมูลออนไลน์ และหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-book) ที่ทางกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมบอกรับ เพื่อให้บริการการสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์ในต่างประเทศ เพื่อการใช้ทรัพยากร ตามเกณฑ์มาตรฐานเดียวกัน และเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศตลอดจนเอกสารฉบับเต็มได้สะดวก รวดเร็ว ผ่านเครือข่ายสารสนเทศ เพื่อพัฒนาการศึกษา และมีการจัดซื้อไว้ให้บริการ มีเครื่องคอมพิวเตอร์ที่เพียงพอสำหรับให้บริการและการปฏิบัติงานของบุคลากร มีคอมพิวเตอร์สำหรับการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศ (OPAC) และเครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับบริการ แต่ยังมีในส่วนของระบบอินเทอร์เน็ตเครือข่ายไร้สาย ยังมีการกระจายสัญญาณยังไม่ทั่วถึงทุกพื้นที่ของการให้บริการ ควรมีการปรับปรุงด้านระบบเครือข่ายไร้สายและควรขยายสัญญาณให้สามารถเข้าใช้บริการอินเทอร์เน็ตได้อย่างทั่วถึงครอบคลุมในทุกพื้นที่ภายในห้องสมุด เพื่อให้รองรับการใช้งานอย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็วมีความต่อเนื่องและเพียงพอต่อการให้บริการ

1.2.2 เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับผู้ปฏิบัติงาน แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

- 1) เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับบรรณารักษ์และผู้สนับสนุนงานห้องสมุด มีคอมพิวเตอร์ 1 คน ต่อ 1 เครื่อง เพื่อใช้สำหรับปฏิบัติงานภายในห้องสมุด
- 2) นักวิชาการคอมพิวเตอร์ 1 คนต่อ 3 เครื่อง ประกอบด้วย 1) ใช้สำหรับการบริการในการยืมคืน สื่ออิเล็กทรอนิกส์ 1 เครื่อง 2) ใช้สำหรับปฏิบัติงานด้านการจัดการในส่วนงานเทคโนโลยีสารสนเทศ และ 3) ใช้สำหรับผลิตสื่อมัลติมีเดีย

1.3 ด้านบริการสารสนเทศ ให้บริการทรัพยากรสารสนเทศในรูปแบบสื่อตีพิมพ์และไม่ตีพิมพ์ สื่อโสตทัศนวัสดุและสารสนเทศอื่น ๆ ในทุกสาขาวิชาที่เปิดทำการเรียนการสอนตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัยกำหนด และความรู้ทั่วไปเพื่อสนับสนุนการศึกษา ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ การบริการของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดมีการให้บริการสารสนเทศพื้นฐาน ร้อยละ 90 เช่น บริการยืม-คืนทรัพยากรสารสนเทศ บริการตอบคำถามและช่วยค้นคว้า คือมีเคาน์เตอร์บริการยืม-คืนทรัพยากรสารสนเทศและ อีก ร้อยละ 10 นั้นให้บริการค้นทรัพยากรสารสนเทศนอกสถานที่ คือมีตู้สำหรับคืนหนังสือตามคณะต่าง ๆ

เพื่อให้ผู้ใช้บริการสามารถค้นหาหนังสือโดยไม่ต้องไปค้นหาหนังสือที่ห้องสมุด และบริการสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์ผ่านเว็บ เช่น หนังสืออิเล็กทรอนิกส์(E-book) วารสารอิเล็กทรอนิกส์ (E-Journal) ที่จัดให้บริการและบริการยืมทรัพยากรสารสนเทศระหว่างห้องสมุด แต่ยังไม่มีบริการพิมพ์และบริการถ่ายเอกสาร จึงทำให้ผู้ใช้บริการไม่ได้รับความสะดวกในด้านนี้”

1.4 ด้านบุคลากร บทบาทหน้าที่ของบุคลากร มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ไม่เพียงแต่ให้การรู้สารสนเทศเท่านั้นต้องเข้าไปมีส่วนร่วมและบทบาทในการให้บริการด้านเทคนิค เพื่อให้มั่นใจว่าเครื่องมือเทคโนโลยีต่าง ๆ พร้อมทั้งจะให้บริการและสามารถใช้ได้ง่ายและสะดวก ทั้งนี้เพื่อให้ห้องสมุดกลายเป็นห้องปฏิบัติการแห่งการเรียนรู้ บริการเพื่อผู้ใช้ ทำงานให้สำเร็จ บุคลากรที่ให้บริการมีความกระตือรือร้นในการทำงาน พร้อมทั้งมีมนุษยสัมพันธ์ในการให้บริการ ตรงต่อเวลาในการปฏิบัติงาน สามารถช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาในการให้บริการด้วยความรวดเร็ว ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“บุคลากร มีจำนวนที่เพียงพอต่อการดำเนินงานของห้องสมุด บุคลากรมีความรู้ความสามารถทางสารสนเทศอย่างดีและมีทักษะทางวิชาชีพ เพื่อใช้สำหรับการปฏิบัติงาน แต่มีบุคลากรบางส่วนที่มีวุฒิทางการศึกษาไม่ตรงกับสายงานที่ปฏิบัติ แต่สามารถพัฒนาเรียนรู้และปฏิบัติงานห้องสมุดได้”

2. ความต้องการจัดพื้นที่การเรียนรู้ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

2.1 ด้านการจัดสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก บรรยากาศ การจัดพื้นที่การเรียนรู้ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดนั้นเป็นส่วนหนึ่งที่จัดทำขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการที่หลากหลาย ซึ่งด้านการจัดสถานที่ต้องการให้มีการปรับเปลี่ยนและออกแบบพื้นที่ให้สอดคล้องกับผู้ใช้บริการในการให้บริการพื้นที่ใช้งานร่วมกัน เพื่อให้ห้องสมุดได้กลายเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ที่สนับสนุนการค้นคว้า และการร่วมมือระหว่างนักศึกษา อาจารย์ บุคลากร มีสิ่งอำนวยความสะดวกและเทคโนโลยีที่ทันสมัยในแต่ละพื้นที่ โดยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ออกแบบพื้นที่ไว้ พร้อมทั้งสร้างบรรยากาศที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดความประทับใจ ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ห้องสมุดควรมีการออกแบบโดยแบ่งพื้นที่ออกเป็นโซนเพื่อจัดกลุ่มการให้บริการ เพื่อช่วยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ในห้องสมุดมากยิ่งขึ้น การใช้พื้นที่ที่จัดแบ่งให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยพื้นที่ใช้สอยสามารถยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนขนาดได้ตามความเหมาะสม และการจัดสถานที่ที่เอื้อต่อการเข้าใช้บริการ คือ “พื้นที่จอดรถ (Parking zone) ควรจัดการให้มีหลังคาเพื่อบังแดดและฝน และจัดสรรที่จอดรถให้เพียงพอแก่ผู้ใช้บริการพร้อมทั้งระบบรักษาความปลอดภัย ควรเพิ่มกล้องวงจรปิดในจุดสำคัญ เช่น พื้นที่จอดรถและหน้าห้องสมุด”

2.2 ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ควรมีการนำเทคโนโลยีมาจัดเก็บข้อมูลให้แก่ผู้ใช้บริการ ซึ่งเป็นพื้นที่การเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยนักศึกษา อาจารย์ และบุคลากรของมหาวิทยาลัยนั้นสามารถทำงานร่วมกันด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย และช่วยให้ผู้ใช้บริการทำงานหลาย ๆ งานในเวลาเดียวกัน ช่วยให้ผู้ให้บริการทั้งรายบุคคลและกลุ่มสามารถเข้าถึงสารสนเทศ ทั้งในรูปสิ่งพิมพ์และออนไลน์ได้อย่างอิสระ และตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้ที่เป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลข่าวสาร ความรู้ และวิชาการต่าง ๆ ที่ผู้ใช้บริการสามารถค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมได้ตลอดเวลา การให้บริการออนไลน์ต่าง ๆ สามารถค้นคว้าข้อมูลผ่านระบบฐานข้อมูลออนไลน์ และทางแอปพลิเคชัน ซึ่งในปัจจุบันมีการแปลงทรัพยากรสารสนเทศต่าง ๆ ให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัล เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลแก่ผู้ใช้บริการ และเป็นการประหยัดพื้นที่ในการจัดเก็บลดค่าใช้จ่ายในการดูแลทรัพยากรสารสนเทศ ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“เทคโนโลยีสารสนเทศต้องรองรับการผลิตสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ รองรับการใช้งานและมีอุปกรณ์เสริมให้ผู้ให้บริการด้วยสามารถเข้าถึงได้ง่าย”

“ควรมีการปรับเปลี่ยนการให้บริการที่รวดเร็วและทันสมัย โดยการเพิ่มจุดบริการอินเทอร์เน็ตไร้สายและความเร็วให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ เพื่อให้ผู้ใช้บริการสามารถเข้าใช้บริการอินเทอร์เน็ตทุกพื้นที่ของศูนย์วิทยบริการ”

2.3 ด้านบริการสารสนเทศ เน้นการจัดสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ทางออนไลน์ ที่สามารถเข้าถึงบริการดิจิทัลที่หลากหลาย สำหรับให้ผู้ให้บริการสามารถสืบค้นสารสนเทศต่าง ๆ และใช้บริการของห้องสมุดผ่านเว็บไซต์

ได้อย่างสะดวกง่ายดายโดยคั่นจากคอมพิวเตอร์ผ่านระบบเครือข่ายซึ่งอยู่ที่ใดก็ได้ และควรมีบริการสารสนเทศที่ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการ เช่น บริการตอบคำถามผ่านอีเมล (E-mail) บริการตอบคำถามผ่านการแชทถาม-ตอบ ที่ตอบทันที การให้บริการเบ็ดเสร็จแบบจุดเดียว และมีการนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้อำนวยความสะดวกในการให้บริการ และเข้าถึงข้อมูลของผู้ใช้ สามารถค้นหาและเปิดอ่านได้ทันที โดยที่ผู้ใช้ไม่ต้องมาที่ห้องสมุด โดยจัดบริการเพื่อการเรียนรู้ในอาคารเดียว โดยรวมบริการของห้องสมุด ได้แก่ 1) งานบริการช่วยค้นคว้างานวิจัย 2) บริการทรัพยากรสารสนเทศ 3) งานบริการเทคโนโลยีสารสนเทศ 4) บริการให้คำปรึกษาและแก้ไขปัญหาทางคอมพิวเตอร์ และ 5) บริการให้คำปรึกษาด้านการเขียนรายงาน วิทยานิพนธ์ วิเคราะห์ข้อมูลและสถิติ เน้นการกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน เนื่องจากความต้องการความชอบ ของผู้ใช้บริการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“เพิ่มทรัพยากรสารสนเทศที่เป็นอิเล็กทรอนิกส์ให้มากขึ้น เน้นให้บริการและจัดหาทรัพยากรที่อยู่ในรูปดิจิทัล”

“ผู้ใช้บริการสามารถติดต่อผู้ให้บริการทั้งทางออนไลน์และไม่ออนไลน์ ผู้ใช้บริการสามารถรู้ได้ว่าบรรณารักษ์คนไหนออนไลน์ และสามารถตอบคำถามของผู้ใช้บริการทันที”

“การบริการสารสนเทศจะเน้นที่การบริการตอบคำถามและช่วยค้นคว้าสามารถตอบคำถามของผู้ใช้บริการได้ตลอดเวลา บรรณารักษ์ผู้ให้บริการจะไม่เน้นงานเทคนิค จะเน้นบรรณารักษ์บริการ” และในปัจจุบันสถานการณ์ของการระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้สถานที่ต่าง ๆ ต้องมีมาตรการหรือแนวปฏิบัติในการป้องกันการแพร่ระบาด หนึ่งในสถานที่ที่มีทางภาครัฐได้ออกมาตรการอย่างเข้มข้น คือ สถานศึกษาและห้องสมุด เนื่องจากเป็นแหล่งรวมตัวของนักศึกษา และมีพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เป็นการให้บริการแบบเผชิญหน้า จึงมีโอกาสเสี่ยงต่อการแพร่กระจายของเชื้อโรคได้ง่าย ดังนั้น จึงต้องจัดให้บริการแบบ New Normal มีมาตรการหรือแนวปฏิบัติในการป้องกันการแพร่ระบาดสำหรับเจ้าหน้าที่ นักศึกษาที่มาเข้าใช้บริการห้องสมุด ในการป้องกันการแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

2.4 ด้านบุคลากร ต้องมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศใหม่ ๆ เป็นนักจัดการ สามารถตอบสนองความต้องการ ให้คำแนะนำแก่ผู้ใช้ได้เป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพควรมีความรู้ความสามารถในด้านการให้บริการ งานบริการงานวิจัย งานบริการเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งเป็นผู้คอยช่วยเหลือแนะนำฝึกอบรมการใช้บริการห้องสมุด และปรับบทบาทบรรณารักษ์ให้เป็นผู้นำด้านสารสนเทศที่เชี่ยวชาญ เพื่อให้คำปรึกษาแทนการเป็นผู้ค้นหาข้อมูล บรรณารักษ์ และนักเทคโนโลยีสารสนเทศหรือเจ้าหน้าที่ที่ต้องมีความรู้ความสามารถครบทุกด้าน ทั้งทางการให้บริการสารสนเทศและการให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งจะต้องเป็นผู้คอยช่วยเหลือแนะนำและฝึกอบรมที่มีความรู้ความชำนาญไว้คอยช่วยเหลือแก่ผู้ใช้บริการ ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“บุคลากรต้องเป็นคนที่กระตือรือร้นในการปฏิบัติงานสามารถยอมรับการเปลี่ยนแปลง ทำงานที่มีความรู้พื้นฐานในแต่ละเรื่องได้และมีเป้าหมายในการปฏิบัติงาน”

“บุคลิกภาพของผู้ให้บริการบุคลากรต้องมีจิตบริการ ยิ้มแย้มแจ่มใสพร้อมให้บริการอยู่เสมอพร้อมทั้งควรส่งเสริมการอบรมและพัฒนาศักยภาพด้านวิชาชีพแก่บุคลากรอย่างต่อเนื่อง และบุคลากรควรมีทักษะทางภาษาอังกฤษเพื่อใช้ในการสื่อสารกับผู้ใช้บริการ”

สภาพปัจจุบันและความต้องการจัดพื้นที่การเรียนรู้ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

จากการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการจัดพื้นที่การเรียนรู้ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังรายละเอียดต่อไปนี้ แสดงตาราง 1

ตาราง 1 ข้อมูลทั่วไป

รายการ	นักศึกษา (N=484)		อาจารย์ (N=164)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม				
1.1 เพศชาย	114	23.6	39	23.8
1.2 เพศหญิง	370	76.4	125	76.2
2. ข้อมูลการเข้าใช้ห้องสมุด				
2.1 เดือนละครั้ง	64	13.2	65	39.6
2.2 สัปดาห์ละครั้ง	228	47.1	52	31.7
2.3 3-4 ครั้งต่อสัปดาห์	172	35.5	47	28.7
2.4 ทุกวัน	20	4.1	0	0
3. วัตถุประสงค์ในการเข้าใช้บริการห้องสมุด				
3.1 เพื่อใช้ในการเรียน	347	71.7	31	18.9
3.2 เพื่อใช้ในการศึกษาค้นคว้า	338	69.8	51	31.1
3.3 เพื่อใช้ในการอ่านและหาความรู้เพิ่มเติม	207	42.8	35	21.3
3.4 เพื่อใช้ในการสอน	38	7.9	113	68.9
3.5 เพื่อใช้ในการค้นคว้างานวิจัย	145	30.0	57	34.8
4. ประเภทของทรัพยากรสารสนเทศ				
4.1 หนังสือ ตำรา	427	88.2	140	85.4
4.2 ฐานข้อมูลออนไลน์	304	62.8	53	32.3
4.3 นวนิยาย	149	30.8	15	9.1
4.4 รายงานวิจัย	146	30.2	55	33.5
5. บริการสารสนเทศที่ใช้บริการ				
5.1 บริการยืม-คืน	302	62.4	119	72.6
5.2 บริการอินเทอร์เน็ต	207	42.8	26	15.9
5.3 บริการที่นั่งอ่าน	330	68.2	21	12.8
5.4 บริการฐานข้อมูลออนไลน์	85	17.6	87	53.0
5.5 บริการห้องประชุม	109	22.5	30	18.3

จากตาราง พบว่า 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาเพศหญิง จำนวน 370 คน (ร้อยละ 76.4) รองลงมาเป็นอาจารย์ เพศหญิง จำนวน 125 คน (ร้อยละ 76.2) 2) ข้อมูลการเข้าใช้ห้องสมุด จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุด มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ดังนี้ นักศึกษาส่วนใหญ่เข้าใช้บริการห้องสมุด สัปดาห์ละครั้ง

มากที่สุด จำนวน 228 คน (ร้อยละ 47.1) อาจารย์ส่วนใหญ่เข้าใช้บริการห้องสมุด เดือนละครั้ง มากที่สุด จำนวน 65 คน (ร้อยละ 39.6) 3) วัตถุประสงค์ในการเข้าใช้บริการห้องสมุดดังนี้ นักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการเข้าใช้บริการห้องสมุด เพื่อใช้ในการเรียนมากที่สุด จำนวน 347 คน (ร้อยละ 71.7) สำหรับอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการเข้าใช้บริการห้องสมุด เพื่อใช้ในการสอนมากที่สุด จำนวน 113 คน (ร้อยละ 68.9) 4) ประเภททรัพยากรสารสนเทศ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ส่วนใหญ่ใช้บริการ คือ หนังสือ ตำรา มากที่สุด จำนวน 427 คน (ร้อยละ 88.2) สำหรับอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ส่วนใหญ่ใช้บริการ คือ หนังสือ ตำรา มากที่สุด จำนวน 140 คน (ร้อยละ 85.4) 5) บริการสารสนเทศที่ใช้บริการนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ส่วนใหญ่ใช้บริการสารสนเทศ คือ บริการที่นั้งอ่านมากที่สุด จำนวน 330 คน (ร้อยละ 68.2) สำหรับอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ส่วนใหญ่ใช้บริการสารสนเทศ คือ บริการยืม-คืนมากที่สุด จำนวน 119 คน (ร้อยละ 72.6) 6) สภาพปัจจุบันและความต้องการจัดพื้นที่การเรียนรู้ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด รายละเอียดมีทั้งหมด 4 ด้าน ผลการศึกษาเป็นดังนี้ ตาราง 2

ตาราง 2 สภาพปัจจุบันและความต้องการจัดพื้นที่การเรียนรู้ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

การจัดพื้นที่การเรียนรู้ของห้องสมุด มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด	นักศึกษา				อาจารย์			
	สภาพ ปัจจุบัน		ความ ต้องการ		สภาพ ปัจจุบัน		ความ ต้องการ	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. ด้านการจัดสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก บรรยากาศ								
1.1 ห้องสมุดตั้งอยู่ในศูนย์กลางพื้นที่ของมหาวิทยาลัย	4.41	0.72	4.57	0.68	4.37	0.83	4.52	0.74
1.2 ห้องสมุดตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีการคมนาคมสะดวก	4.29	0.80	4.53	0.69	4.39	0.65	4.46	0.73
1.3 เคาน์เตอร์บริการยืม-คืนทรัพยากรสารสนเทศ ตั้งอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสม	4.22	0.80	4.42	0.76	4.34	0.79	4.41	0.79
1.4 เวลาเปิด-ปิด ห้องสมุดมีความสอดคล้อง กับความต้องการของผู้ใช้บริการ	3.74	1.10	4.53	0.74	4.24	0.84	4.52	0.75
1.5 บริเวณภายนอกห้องสมุดมีความร่มรื่นสวยงาม	4.08	0.88	4.57	0.68	4.24	0.83	4.53	0.74
1.6 ระบบปรับอากาศ/ระบายอากาศที่ดี มีบรรยากาศที่เย็นสบาย	3.91	0.92	4.56	0.66	4.15	0.99	4.57	0.67
1.7 ห้องสมุดมีบริเวณกว้างขวางรองรับจำนวน ผู้ใช้ที่เพียงพอ	4.14	0.83	4.51	0.74	4.38	0.67	4.48	0.80
2. ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ								
2.1 มีระบบห้องสมุดอัตโนมัติเหมาะสม และมีประสิทธิภาพในการจัดการสารสนเทศ	3.93	0.94	4.49	0.70	4.12	0.93	4.46	0.75
2.2 มีคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ที่ทันสมัยใช้งาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	3.82	0.94	4.51	0.69	4.13	0.93	4.45	0.79
2.3 มีบริการระบบอินเทอร์เน็ตและระบบเครือข่ายไร้สาย	3.67	0.91	4.56	0.66	4.02	0.88	4.57	0.73

ตาราง 2 (ต่อ)

การจัดพื้นที่การเรียนรู้ของห้องสมุด มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด	นักศึกษา				อาจารย์			
	สภาพปัจจุบัน		ความต้องการ		สภาพปัจจุบัน		ความต้องการ	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
3. ด้านบริการสารสนเทศ								
3.1 บริการสารสนเทศมีบริการตอบคำถาม เพื่อช่วยในการค้นคว้าที่สะดวกรวดเร็ว	3.87	1.00	4.46	0.75	4.21	0.91	4.48	0.79
3.2 บริการแนะนำหนังสือใหม่	3.65	1.06	4.46	0.76	4.12	0.95	4.40	0.86
3.3 มีบริการแนะนำการใช้ห้องสมุด	3.83	1.08	4.38	0.76	4.14	0.82	4.33	0.84
3.4 บริการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศ ภายในห้องสมุด	4.07	0.93	4.59	0.64	4.07	0.92	4.40	0.82
3.5 บริการห้องเพื่อศึกษาค้นคว้าและทำวิจัย	3.58	1.06	4.54	0.70	4.02	1.00	4.50	0.73
3.6 บริการตรวจสอบ/แก้ไขการเขียนอ้างอิง และการเขียนบรรณานุกรมในการเผยแพร่ รายงานวิจัย	3.61	1.08	4.56	0.64	3.99	0.99	4.52	0.70
3.7 บริการยืมระหว่างห้องสมุด	3.79	1.04	4.43	0.78	4.09	1.01	4.55	0.64
4. ด้านบุคลากร								
4.1 บุคลากรมีความรู้ความสามารถและทักษะ ทางเทคโนโลยีสารสนเทศ	4.17	0.83	4.63	0.63	4.23	0.78	4.59	0.64
4.2 บุคลากรมีทักษะการใช้งานอินเทอร์เน็ต และการสืบค้นสารสนเทศ ออนไลน์	4.09	0.88	4.60	0.64	4.27	0.81	4.59	0.64
4.3 บุคลากรมีความรู้ความสามารถ ในการตอบคำถามและการช่วยค้นคว้า	3.97	0.92	4.60	0.64	4.27	0.85	4.60	0.73
4.4 บุคลากรสามารถสอน และให้คำแนะนำ แก่ผู้ใช้บริการในการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศ เพื่อการสืบค้นสารสนเทศ	3.98	0.88	4.59	0.68	4.26	0.81	4.57	0.68
4.5 บุคลากรช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาในการ ให้บริการด้วยความรวดเร็ว	3.98	0.94	4.58	0.66	4.32	0.84	4.59	0.73
4.6 บุคลากรตรงต่อเวลาในการปฏิบัติงาน	4.05	0.91	4.58	0.66	4.29	0.85	4.59	0.74
ค่าเฉลี่ยทั้งหมด	3.95	.10	4.53	.05	4.20	.10	4.51	.06

จากตาราง 2 1) ด้านสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก บรรยากาศ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่านักศึกษา

มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันมีความเหมาะสมมากที่สุดคือ ห้องสมุดตั้งอยู่ในศูนย์กลางพื้นที่ของมหาวิทยาลัย ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.72) และอาจารย์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน มีความเหมาะสมมากที่สุด คือ ห้องสมุดตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีการคมนาคมสะดวก ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.65) ส่วนความต้องการจัดพื้นที่การเรียนรู้ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด นักศึกษามีความต้องการห้องสมุดตั้งอยู่ในศูนย์กลางพื้นที่ของมหาวิทยาลัยและบริเวณภายนอกห้องสมุด มีความร่มรื่นสวยงามมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.67) และอาจารย์มีความต้องการระบบปรับอากาศ/ระบายอากาศที่ดี มีบรรยากาศที่เงียบสงบ มากที่สุด ($\bar{X} = 57$, S.D. = 0.67) 2) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ นักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันที่มีความเหมาะสมมากที่สุดคือ ระบบห้องสมุดอัตโนมัติเหมาะสมและมีประสิทธิภาพในการจัดการสารสนเทศ ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.94) และอาจารย์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันที่มีความเหมาะสมมากที่สุด คือ มีคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ที่ทันสมัยใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.93) ส่วนความต้องการจัดพื้นที่การเรียนรู้ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด นักศึกษาต้องการมากที่สุด คือ มีบริการระบบอินเทอร์เน็ตและระบบเครือข่ายไร้สาย ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.66) และอาจารย์ต้องการมากที่สุด คือ มีบริการระบบอินเทอร์เน็ตและระบบเครือข่ายไร้สาย ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.73) 3) ด้านบริการสารสนเทศ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันมีความเหมาะสมมากที่สุด คือ บริการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศภายในห้องสมุด ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = .93) และอาจารย์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันมีความเหมาะสมมากที่สุด คือ บริการสารสนเทศมีบริการตอบคำถามเพื่อช่วยในการค้นคว้าที่สะดวกรวดเร็ว ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.91) ส่วนความต้องการจัดพื้นที่การเรียนรู้ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด นักศึกษามีความต้องการมากที่สุด คือ บริการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศภายในห้องสมุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.64) และอาจารย์มีความต้องการมากที่สุด คือ บริการยืมระหว่างห้องสมุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.64) 4) ด้านบุคลากร นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันมีความเหมาะสมมากที่สุด คือ บุคลากรมีความรู้ความสามารถและทักษะทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.83) และอาจารย์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันมีความเหมาะสมมากที่สุด คือ บุคลากรช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาในการให้บริการด้วยความรวดเร็ว ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.84) ส่วนความต้องการจัดพื้นที่การเรียนรู้ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด นักศึกษามีความต้องการมากที่สุด คือ บุคลากรมีความรู้ความสามารถและทักษะทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.63) และอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด มีความต้องการมากที่สุด คือ บุคลากรมีความรู้ความสามารถในการตอบคำถามและการช่วยค้นคว้า ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.73)

อภิปรายผล

การวิจัยเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการจัดพื้นที่การเรียนรู้ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด มีประเด็นค้นพบที่สามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของการจัดพื้นที่การเรียนรู้ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า

1.1 ด้านการจัดสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก บรรยากาศ ห้องสมุดมีลักษณะของอาคารเป็นอาคารเอกเทศ ตั้งอยู่ศูนย์กลางของมหาวิทยาลัย และตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีการคมนาคมสะดวก บริเวณภายนอกห้องสมุดมีความร่มรื่นสวยงาม มีความเหมาะสมมากที่สุด สอดคล้องกับมนัสปอง ศรีทอง (2549 : 9) ที่ได้อธิบายถึงองค์ประกอบของห้องสมุดด้านที่ตั้งว่าห้องสมุดควรตั้งอยู่บริเวณศูนย์กลางของมหาวิทยาลัย มีการสัญจรที่สะดวกเข้าไปใช้บริการได้ง่าย ลักษณะอาคารเป็นอาคารเอกเทศที่มีพื้นที่เพียงพอและเหมาะสมในการใช้งาน

1.2 ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งการบริการของห้องสมุดมีความจำเป็นที่ต้องนำเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามาสนับสนุน การบริการสารสนเทศทั้งเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีเครือข่าย โดยผู้บริหาร บรรณารักษ์ อาจารย์ และนักศึกษา มีความคิดเห็น ที่ตรงกันว่า ด้านเทคโนโลยีเครือข่ายและอินเทอร์เน็ต ระบบเครือข่ายนั้นต้องสามารถรองรับบริการอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสภาพปัจจุบันของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดนั้น ระบบอินเทอร์เน็ตเครือข่ายไร้สายยังมีการกระจายสัญญาณ ยังไม่ทั่วถึงทุกพื้นที่ของการให้บริการ ควรมีการปรับปรุงด้านระบบเครือข่ายไร้สายควรขยายสัญญาณให้สามารถเข้าใช้บริการ อินเทอร์เน็ต ได้อย่างทั่วถึงครอบคลุมในทุกพื้นที่ภายในห้องสมุด เพื่อให้รองรับการใช้งานอย่างมีประสิทธิภาพรวดเร็ว มีความต่อเนื่อง และเพียงพอต่อการให้บริการ สอดคล้องกับฉันทาธิ (2556 : 9) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความต้องการ ใช้บริการงานเทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษา วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสระบุรี เพื่อสำรวจสภาพปัญหา และความต้องการใช้บริการงานเทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสระบุรี พบว่าการใช้ระบบ ระบบอินเทอร์เน็ต ซึ่งความเร็วอินเทอร์เน็ตยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้ใช้บริการ และระบบอินเทอร์เน็ตเครือข่าย แบบไร้สายสำหรับนักศึกษาไม่สามารถเข้าใช้งานได้นั้น ทั้งนี้จึงควรปรับปรุงเพื่อให้รองรับการใช้งานอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ความต้องการจัดพื้นที่การเรียนรู้ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า

2.1 การจัดสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก บรรยากาศ ต้องการให้มีการปรับเปลี่ยนและออกแบบพื้นที่ ให้สอดคล้องกับผู้ใช้บริการในการให้บริการพื้นที่ใช้งานร่วมกัน เพื่อให้ห้องสมุดได้กลายเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ที่สนับสนุน การค้นคว้า และการร่วมมือระหว่างนักศึกษา อาจารย์ บุคลากรและชุมชน มีสิ่งอำนวยความสะดวกและเทคโนโลยีที่ทันสมัย ในแต่ละพื้นที่ โดยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ออกแบบพื้นที่ไว้ พร้อมทั้งสร้างบรรยากาศที่เหมาะสม และบริเวณภายนอก ห้องสมุดมีความร่มรื่นสวยงาม เกิดความประทับใจ ห้องสมุดควรมีการออกแบบโดยแบ่งพื้นที่ออกเป็นโซน (Zone) เพื่อจัดกลุ่ม การให้บริการ เนื่องจากปัจจุบันห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดยังไม่มีการจัดพื้นที่การเรียนรู้ที่ชัดเจน ยังมีเพียงการจัด พื้นที่บริการพื้นฐาน เช่น พื้นที่บริการยืมคืนทรัพยากรสารสนเทศ พื้นที่นั่งอ่าน พื้นที่จัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศ ซึ่งสอดคล้อง กับสมบัติ วงศ์สวนฤมล (2551 : 47-50) ได้กล่าวว่า ห้องสมุดควรมีการออกแบบโดยแบ่งพื้นที่ออกเป็น 3 ลักษณะ เพื่อช่วยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ในห้องสมุดมากยิ่งขึ้น คือ 1) พื้นที่พักผ่อนเป็นพื้นที่บริการอ่านวารสาร นิตยสาร และหนังสือพิมพ์ มีบรรยากาศสบายๆ เป็นกันเอง ให้ความรู้สึกรู้สึกอบอุ่นเหมือนอยู่บ้าน อาจจัดให้มีมุมกาแฟไว้บริการ 2) พื้นที่สำหรับอ่าน และศึกษาค้นคว้า แบ่งเป็นพื้นที่ที่มีบรรยากาศเงียบสงบ และอาจมีพื้นที่สำหรับใช้เสียง ในการศึกษาเป็นกลุ่ม มีโต๊ะเก้าอี้ หลายรูปแบบ นั่งได้สบาย และมีห้องสำหรับการศึกษาเดี่ยวและกลุ่ม 3) พื้นที่สำหรับการเรียนรู้ด้วยตนเอง มุมพบปะ ซึ่งอาจใช้เสียงได้ในระดับหนึ่งเพื่อช่วยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ในห้องสมุดมากยิ่งขึ้น พื้นที่ใช้สอยสามารถยืดหยุ่น และปรับเปลี่ยนขนาดได้ตามความเหมาะสม เน้นการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ มีพื้นที่สำหรับการเรียนรู้ ด้วยตนเองสำหรับอ่านและศึกษาค้นคว้า แบ่งเป็นพื้นที่ที่มีบรรยากาศเงียบสงบ และอาจมีพื้นที่สำหรับใช้เสียง ซึ่งสอดคล้องกับ นิรุตต์ โรจนบุตร (2556 : 98-104) ได้ศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพในห้องสมุดกลางสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง เพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของสถาบันฯ พบว่า ความต้องการพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวก มีลักษณะการใช้งานแบบกลุ่มใหญ่ ต้องการพื้นที่นอกประสงค์เพื่อใช้ในการทำงานกลุ่ม ต้องการพื้นที่และวัสดุอุปกรณ์เฉพาะทาง พฤติกรรมการใช้พื้นที่ห้องสมุดของนักศึกษา ส่วนใหญ่มีลักษณะการใช้พื้นที่แบบเดี่ยว ส่วนใหญ่กิจกรรมที่เกิดขึ้นเป็นการใช้ สำหรับการอ่านหนังสือ ประชุมงาน และการค้นคว้าข้อมูลมีลักษณะที่ต้องการใช้เสียงค่อนข้างดัง และพื้นที่เงียบสงบ เพื่อการศึกษาค้นคว้า ทั้งนี้ผู้บริหารยังมีข้อเสนอแนะในการจัดสถานที่ที่เอื้อต่อการเข้าใช้บริการ คือ พื้นที่จอดรถ (Parking zone) ควรจัดการให้มีหลังคาเพื่อบังแดดและฝน และจัดสรรที่จอดรถให้เพียงพอแก่ผู้ใช้บริการพร้อมทั้งระบบรักษาความปลอดภัย ควรเพิ่มกล้องวงจรปิดในจุดสำคัญ เช่น พื้นที่จอดรถและหน้าห้องสมุด

2.2 ด้านบริการสารสนเทศ พบว่าผู้บริหาร บรรณารักษ์และนักศึกษา มีความเห็นเกี่ยวกับการบริการสารสนเทศ การจัดสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ทางออนไลน์ สำหรับให้ผู้ใช้บริการสามารถสืบค้นสารสนเทศต่าง ๆ และใช้บริการ

ของห้องสมุดผ่านเว็บไซต์ได้อย่างสะดวก และควรมีบริการตอบคำถามผ่านอีเมล (E-mail) บริการตอบคำถามผ่านการแชทถาม-ตอบที่ตอบทันที การให้บริการเปิดเสรีแบบจุดเดียว ซึ่งผู้ใช้บริการสามารถติดต่อผู้ให้บริการทั้งทางออนไลน์ (online) และออฟไลน์ (onsite) และการบริการสารสนเทศจะเน้นที่การบริการตอบคำถามและช่วยค้นคว้าสามารถตอบคำถามของผู้ใช้บริการได้ตลอดเวลา มุ่งเน้นการจัดสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ทางออนไลน์ที่สามารถเข้าถึงบริการดิจิทัลที่หลากหลาย งานบริการช่วยค้นคว้างานวิจัย บริการทรัพยากรสารสนเทศแบบดิจิทัลเข้ากับงานอื่น ๆ บริการเครื่องคอมพิวเตอร์และซอฟต์แวร์ต่าง ๆ เนื่องจากห้องสมุดมีเพียงการจัดบริการแบบพื้นฐาน ยังไม่มีรูปแบบการให้บริการแบบออนไลน์ การตอบคำถามมีเพียงการบริการเฉพาะจุดให้บริการแบบเผชิญหน้า การให้บริการออนไลน์มีเพียงถาม-ตอบผ่านเพจ Facebook เท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับจุฑาเรชา วิทยายุทธพิบูล (2553 : 46) ได้กล่าวในการสัมมนาความร่วมมือระหว่างห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเรื่อง “Information Commons กับแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้” มีรูปแบบการบริการใหม่ ๆ ที่ตอบสนองการทำวิจัย เช่น บริการแจ้งข้อมูลใหม่ บริการช่วยค้นคว้าหาข้อมูลบริการช่วยเหลือการอ้างอิง บริการรวบรวมสารสนเทศของห้องสมุด และใช้บริการของห้องสมุดผ่านเว็บไซต์ได้อย่างสะดวก การบริการสารสนเทศจะเน้นที่การบริการตอบคำถามและช่วยค้นคว้าสามารถตอบคำถามของผู้ใช้บริการได้ตลอดเวลา และสอดคล้องกับวารินทร์ จะรา, มาลิน เสงี่ยมกุล และอุไร การวิจิต (2559 : 26) ได้ศึกษาความพึงพอใจและความต้องการใช้บริการสารสนเทศเพื่อการค้นคว้าและวิจัยหอสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ตพบว่า มีความพึงพอใจต่อการให้บริการสารสนเทศเพื่อการค้นคว้าและวิจัย เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้ใช้บริการในการค้นหาข้อมูล และให้คำปรึกษาด้านการทำวิจัยแก่นักศึกษา ทั้งการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศ การยืม-คืนทรัพยากรสารสนเทศ การให้บริการเปิดเสรีแบบจุดเดียว ซึ่งเป็นมากกว่าห้องสมุดและศูนย์บริการคอมพิวเตอร์ ผสมผสานบริการสารสนเทศของทั้งสองส่วนไว้ด้วยกัน ได้แก่ งานบริการช่วยค้นคว้างานวิจัย บริการทรัพยากรสารสนเทศแบบดิจิทัลเข้ากับงานอื่น ๆ และมีการนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้อย่างความสะดวกในการให้บริการและเข้าถึงข้อมูลของผู้ใช้ สามารถค้นหาและเปิดอ่านได้ทันที โดยที่ไม่ต้องมาที่ห้องสมุด ทั้งนี้พบว่าอาจารย์มีความต้องการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดมากที่สุด เนื่องจากอาจารย์มีการใช้ทรัพยากรสารสนเทศเพื่อการสอนและการทำวิจัยเป็นจำนวนมากและหลากหลายสาขาวิชา การแลกเปลี่ยนความรู้และเน้นกระบวนการในการเข้าถึงแหล่งความรู้ได้ง่าย ซึ่งสอดคล้องกับชัยสิทธิ์ อังคะปัญญาเดช (2562 : 89-90) ได้ศึกษาสภาพและการประเมินความต้องการจำเป็นต่อบริการยืมระหว่างห้องสมุดเว็ลด์แชร์ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย และสอดคล้องกับกุลศ นาคะชาตและรวีวรรณ ขำพล (2536 : 1) ได้ศึกษาการวิเคราะห์การกระจายการยืมระหว่างห้องสมุดของฝ่ายห้องสมุด จอห์น เอฟ.เคนเนดี สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานีพบว่าผู้ใช้บริการส่วนใหญ่เป็นอาจารย์

2.3 ด้านบุคลากรจากผลการสัมภาษณ์ผู้บริหาร และบรรณารักษ์เห็นว่า บุคลากรต้องเป็นคนที่กระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน ยอมรับการเปลี่ยนแปลง ทำงานที่มีความรู้พื้นฐานในแต่ละเรื่องได้และมีเป้าหมายในการปฏิบัติงาน และควรส่งเสริมการอบรมพัฒนาศักยภาพด้านวิชาชีพแก่บุคลากรอย่างต่อเนื่อง และบุคลากรควรมีทักษะทางภาษาอังกฤษเพื่อใช้ในการสื่อสารกับผู้ใช้บริการที่เป็นชาวต่างชาติ เนื่องจากมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดนั้นมีนักศึกษาแลกเปลี่ยนเป็นจำนวนมาก ดังนั้นทักษะทางภาษาอังกฤษจึงมีความจำเป็นอย่างมากในการให้บริการ พร้อมทั้งบุคลิกภาพของผู้ให้บริการ บุคลากรต้องมีจิตบริการ ยิ้มแย้มแจ่มใสพร้อมให้บริการอยู่เสมอ ซึ่งผลวิจัยสอดคล้องกับคุณลักษณะของผู้ให้บริการจากผลสรุปอภิปรายเรื่อง มิติใหม่ของหอสมุดมหาวิทยาลัยที่มีชีวิต (2548 : 67) กล่าวว่า ผู้ให้บริการมีความรู้ความสามารถ พัฒนานตนเองอย่างสม่ำเสมอปรับตัวให้ทันต่อเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงของสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรา ทิพยมิ่งษ์ (2547) รายงานการวิจัยโครงการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิต สำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยราชภัฏนครินทร์ พบว่าผู้ให้บริการควรพัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะการให้บริการ และสอดคล้องกับพรณี สวนเพลง (2553 : 46-49) ที่ได้กล่าวไว้ในแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้และการวิจัยในห้องสมุดว่าบุคลากรมีการพัฒนาบุคลิกภาพและภาพลักษณ์ของเจ้าหน้าที่ห้องสมุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ห้องสมุดควรมีการนำความต้องการจัดพื้นที่การเรียนรู้ของห้องสมุด ไปออกแบบพื้นที่สำหรับการเรียนรู้ด้วยตนเองในมหาวิทยาลัย

1.2 ห้องสมุดควรจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่ยืดหยุ่นต่อการใช้พื้นที่ให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันอย่างเหมาะสมปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการของผู้ใช้สะดวกแก่การเคลื่อนย้าย

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการจัดพื้นที่การเรียนรู้ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยขนาดใหญ่เพื่อได้การจัดพื้นที่การเรียนรู้ของห้องสมุดที่มีความหลากหลายและแตกต่างทางสภาพแวดล้อม

2.2 ควรมีการวิจัยประเมินผลการจัดพื้นที่การเรียนรู้ของห้องสมุดเพื่อนำไปพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ต่อไปให้ตรงต่อความต้องการของผู้ใช้บริการ

เอกสารอ้างอิง

- กุศล นาคะชาติ และวีวรรณ ขำพล. (2536). *การวิเคราะห์กรอบการยืมระหว่างห้องสมุดของฝ่ายห้องสมุด จอห์น เอฟ. เคนเนดี สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี*. ปัตตานี: สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- ชัยสิทธิ์ อังคะปัญญาเดช (2562). สภาพและการประเมินความต้องการจำเป็นต่อบริการยืมระหว่างห้องสมุดเว็ลด์แธร์ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย. *วารสารบรรณศาสตร์ มศว*, 12(1), 84-97.
- ณัฐภูมิ บุญสนธิ. (2556). ความต้องการใช้บริการงานเทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษา วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสระบุรี. สืบค้นเมื่อ 23 กันยายน 2563, จาก <http://www.amsarthailand.utcc.ac.th/attachments/article/34/Nuttavut.pdf>.
- ทัศนีย์ แซ่ลิ้ม. (2560). Learning Commons: พื้นที่เรียนรู้ไร้กำแพง โมเดลห้องสมุดของศตวรรษที่ 21. สำนักงานอุทยานการเรียนรู้. สืบค้นเมื่อ 19 มีนาคม 2564, จาก https://www.tkpark.or.th/tha/articles_detail/317/Learning-Commons.
- นิรุทธิ์ โรจนบุตร. (2556). การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพในหอสมุดกลางสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง เพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของสถาบันฯ. *วารสารวิชาการคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สจล*, 14(1), 98-104.
- พรรณี สวนเพลง. (2553). *แนวคิดใหม่ในการส่งเสริมการเรียนรู้ในห้องสมุด. การสัมมนาความร่วมมือระหว่างห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ครั้งที่ 28. 22-24 กันยายน 2553. สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ศูนย์กลางนครราชสีมา*: 46-49.
- พัชรา ทิพย์มิ่งษ์. (2547). *รายงานการวิจัยโครงการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิต สำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยราชภัฏราชบุรี*. ฉะเชิงเทรา: สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชบุรี.
- มนัสปอง ศรีทอง. (2549). *การพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต*. สืบค้นเมื่อ 26 มีนาคม 2563, จาก http://group.buriram.org/officer/index_files
- มิตีใหม่ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยที่มีชีวิต. (2548). *วารสารห้องสมุด*, 49(1), 67-75.

- รุจเรขา วิทยาวุฒิกุล. (2553). *Information Commons กับแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้: การสัมมนาความร่วมมือระหว่างห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ครั้งที่ 28. 22-24 กันยายน 2553. สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน ศูนย์กลางนครราชสีมา: 46-49.*
- รุจโรจน์ แก้วอุไร และชโรษีนิย ชัยมินทร์. (2562). พื้นที่การเรียนรู้สำหรับผู้เรียนยุคดิจิทัลในห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์*, 21(4), 366-377.
- วาริรัตน์ จะรา, มาลิน เสี่ยงมกุล และอุไร การวิจิต (2559). ความพึงพอใจและความต้องการใช้บริการสารสนเทศเพื่อการค้นคว้าและวิจัย หอสมุด มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต *PULINET Journal* 2(2)23-29. สืบค้นเมื่อ 19 มีนาคม 2564, จาก <https://pulinet.oas.psu.ac.th/index.php/journal/article/view/82/87>
- วัฒนชัย วินิจจะกุล. (2558). *Renaissance of Space* อนาคตห้องสมุด: โจทย์ใหม่ ว่าด้วยพื้นที่การเรียนรู้. สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2564, จาก https://www.tkpark.or.th/tha/articles_detail/385/Renaissance-of-Space
- สมาน ลอยฟ้า. (2549). *แนวคิด Information Commons กับห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา*. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2560, จาก <http://www.tcithaijo.org/index.php/jiskku/article/view/6744>
- สมบัติ วงศ์อีสานมณฑล. (2551). *แนวคิดใหม่ในการส่งเสริมการเรียนรู้ในห้องสมุด. การประชุมวิชาการประจำปี 2551 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 3-5 กันยายน 2551. โรงแรมเอเชีย: กรุงเทพมหานคร.*
- Asvapoositkul, P. (2018). Co-working space in library. *T.L.A. Bulletin*, 62(1), 1-14.
- Watson, L. (2013). *Better library and learning space: Project, trends and ideas*. London: FACET Publishing.

การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ในวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 5 โดยใช้กลุ่มร่วมมือแบบ NHT โรงเรียนเขมราฐพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 29 อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี

The Development of Analytical Reading Ability in Thai Language Learning Course
of Grade 11 Students by Using NHT Cooperative Group. Khemmarat Pittayakom School
Secondary Education Service Area Office, District 29, Khemrat District,
Ubon Ratchathani Province

สันติ ทิพนาน¹ และ ศิริลักษณ์ เคนมี²
Santi Thipphana¹ and Sirilak Kenmee²

Received : 1 ก.ค. 2564
Revised : 6 ต.ค. 2564
Accepted : 8 ต.ค. 2564

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย (1) เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กลุ่มร่วมมือแบบ NHT ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 (2) เพื่อหาดัชนีประสิทธิผลการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กลุ่มร่วมมือแบบ NHT และ (3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กลุ่มร่วมมือแบบ NHT ที่มีต่อการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/3 โรงเรียนเขมราฐพิทยาคม อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 32 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.21–0.55 มีความเชื่อมั่น ทั้งฉบับเท่ากับ 0.79 และ 3) แบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 1.91–5.48 มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.91 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. แผนการจัดการเรียนรู้การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กิจกรรมกลุ่มร่วมมือแบบ NHT มีค่าประสิทธิภาพ เท่ากับ 85.57/82.81
2. ดัชนีประสิทธิผลการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กลุ่มร่วมมือแบบ NHT เท่ากับ 0.6135 หมายความว่า นักเรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนคิดเป็นร้อยละ 61.35
3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.64)

คำสำคัญ : การพัฒนาความสามารถ, การอ่านเชิงวิเคราะห์, กิจกรรมกลุ่มร่วมมือแบบ NHT

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด อีเมล: thippana@reru.ac.th

² นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด อีเมล: sirilakkenmee2540@gmail.com

¹ Lecturer in Major Thai Language Department, Faculty of Education, Roi Et Rajabhat University, Email: thippana@reru.ac.th

² Undergraduate Students Department of Thai Language, Faculty of Education, Roi Et Rajabhat University,
Email: sirilakkenmee2540@gmail.com

Abstract

The objectives of this study were (1) to develop analytical reading activities of grade 11 students using the NHT cooperative group with efficiency according to 80/80 criteria, (2) to find the index of effectiveness of the analytical reading activity plan of grade 11 students using the NHT cooperative group, and (3) to study the satisfaction of grade 11 students using the NHT cooperative group towards this learning methodologies. The participants in this research were 32 students in grade 11 or Mathayomsuksa 5/3, Khemarat Pittayakom School, semester 1 of the academic year 2020, collected by using purposive sampling. The instruments of this study were 1) learning lesson plans, 2) the learning achievement test with multiple-choice, with the item discrimination between 0.21-0.55 and reliability at 0.79. and 3) the students' satisfaction form with 5 rating scale with the item discrimination between 1.91-5.48 and reliability at 0.91. Statistic used for data analysis were mean, percentage, and standard deviation. The results showed that

1. lesson plans for developed the analytical reading ability of grade 11 students using NHT cooperative group activities which resulted in the efficiency value was 85.57/82.81.
2. the effectiveness index of the development of analytical reading ability in Thai language learning course of grade 11 students by using NHT cooperative group was 0.6135. This result meant that after participating in this learning method, the learner's scores were 61.35% higher than the pre-test.
3. Grade 11 students' satisfaction was fully showed the highest level ($\bar{X} = 4.64$).

Keywords : Development of Ability, Analytical Reading, NHT Cooperative Group Activities

บทนำ

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติเป็นสมบัติทางวัฒนธรรม อันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของชนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจธุระการงาน และดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสพการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ พัฒนาระบบการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพ ให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อแสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี และสุนทรียภาพ เป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้ อนุรักษ์และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 1)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดนั้นจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ซึ่งหนึ่งในสมรรถนะนั้นก็คือความสามารถในการคิด คือ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดอย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 6) และได้กำหนดสาระการอ่าน ประกอบด้วยทักษะการอ่านออกเสียง คำประโยค การอ่านบทร้อยแก้ว คำประพันธ์ชนิดต่าง ๆ การอ่านในใจเพื่อสร้างความเข้าใจ และการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้จากสิ่งที่อ่านเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 37)

นอกจากนี้ วรวรรณ์ ศรียาภัย, เกสร เกษมสุข และปาริฉัตร พยุงศรี (2564 : 128) กล่าวว่า การอ่านวิเคราะห์ วิจารณ์เป็นการส่งเสริมเพิ่มพูนปัญญาของคนเรานั้น ต้องกระทำอย่างสม่ำเสมอไม่อาจเว้นหยุดได้ โดยกระทำไปพร้อมกับ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ NHT เป็นรูปแบบของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดให้ ผู้เรียนทำงานเป็นกลุ่ม การพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมและพัฒนาความรู้ความสามารถเป็นกิจกรรมที่จัดโดยการจัดกลุ่มผู้เรียน แบบละความสามารถและเพศ เป็นกลุ่มเล็ก ๆ กลุ่มละ 4 คน สมาชิกมีความมุ่งหมายและอุดมการณ์ที่จะทำงานร่วมกัน ให้สำเร็จ สอดคล้องกับ อรรถพรธ วัชชัย (2555 : 16) การเรียนแบบร่วมมือเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียน เป็นศูนย์กลางที่นักเรียนมีความสามารถแตกต่างกันโดยแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ในการเรียนร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยน ความคิดเห็น ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ส่วนการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Co-operative Learning) เป็นวิธีการเรียนที่มี การจัดกลุ่มการทำงาน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ และเพิ่มพูนแรงจูงใจในการเรียน โดยจัดสถานการณ์ และบรรยากาศให้บุคคล เกิดการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ แต่ละกลุ่มมีสมาชิกที่มีลักษณะแตกต่างกันในด้านสติปัญญาหรือความถนัด และสมาชิก แต่ละคนจะต้องมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของตนเองและของสมาชิกในกลุ่มรับผิดชอบความสำเร็จของกลุ่มร่วมกัน ความสำเร็จ ของกลุ่มพิจารณาได้จากความสำเร็จในการเรียนรู้ของสมาชิกแต่ละคน ซึ่งเป็นวิธีการเรียนรู้ที่จะพัฒนาผู้เรียนด้านสติปัญญา อารมณ์และสังคม ทำให้นักเรียนที่เรียนเก่งได้รับการปลูกฝังให้เสียสละในการดูแลรับผิดชอบสมาชิกในกลุ่มไม่เห็นแก่ตัว นักเรียนที่เรียนอ่อนก็จะได้รับการดูแลจากสมาชิกในกลุ่ม จนทำให้เกิดความมั่นใจในตนเองมากขึ้น โดยไม่รู้สึกโดดเดี่ยว

หรือถูกทอดทิ้ง (วิลรัตน์ สุนทรโรจน์, 2554 : 93) ซึ่งผู้วิจัยจะนำไปจัดกิจกรรมให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/3 เพื่อให้การเรียนการสอนเรื่องการอ่านเชิงวิเคราะห์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้ศึกษาวิจัยได้ศึกษาความสำคัญของภาษาไทย ด้านการอ่าน หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/3 สภาพปัญหาการเรียนการสอนภาษาไทย นวัตกรรม รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วจึงได้ดำเนินการพัฒนาการอ่านเชิงวิเคราะห์ เพื่อให้เป็นแนวทางสำหรับครูภาษาไทย และผู้ที่สนใจในการพัฒนาการเรียนการสอนให้เป็นไปตามประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เลือกวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลุ่มร่วมมือแบบ NHT มาจัดกิจกรรมให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/3 เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเรื่องการอ่านเชิงวิเคราะห์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการเรียนรู้ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กลุ่มร่วมมือแบบ NHT ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อหาดัชนีประสิทธิผลการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กลุ่มร่วมมือแบบ NHT
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยการจัดกิจกรรมด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยใช้กลุ่มร่วมมือแบบ NHT

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ในวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กลุ่มร่วมมือแบบ NHT โรงเรียนเขมราฐพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 29 อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรในการศึกษาวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเขมราฐพิทยาคม อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 8 ห้อง รวมทั้งสิ้น 237 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/3 โรงเรียนเขมรราชพิทยาคม อำเภอเขมรราช จังหวัดอุบลราชธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ภาคเรียนที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2563 จำนวน 1 ห้อง 32 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง การอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กลุ่มร่วมมือแบบ NHT จำนวน 8 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวม 16 ชั่วโมง

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการอ่านเชิงวิเคราะห์วิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ

2.3 แบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง การอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยใช้กลุ่มร่วมมือแบบ NHT เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การอ่านเชิงวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ก่อนการทดลอง 1 วัน โดยใช้เวลาในการสอบ 1 ชั่วโมง

3.2 ดำเนินการสอนโดยใช้แผนการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นในครั้งนี้ จำนวน 8 แผน ใช้เวลาสอน เป็นเวลา 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน

3.3 ทำการทดสอบหลังเรียน (Post-test) หลังจากการทดลองสอนสิ้นสุดลงใช้แบบทดสอบฉบับเดียวกับที่ใช้สอบก่อนการทดลองสอน

3.4 วัดความพึงพอใจ โดยใช้แบบวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็นลำดับขั้นตอน ดังนี้

4.1 วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง การอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กลุ่มร่วมมือแบบ NHT โดยใช้สูตร $E1/E2$ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556 : 10)

4.2 วิเคราะห์หาดัชนีประสิทธิผลการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กลุ่มร่วมมือแบบ NHT โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กลุ่มร่วมมือแบบ NHT โดยใช้สูตร E.I. กู๊ดแมน เฟลตเซอร์ และชไนเดอร์ (เผชญิ กิจระการ และสมนึก ภัททิยธนี, 2545 : 30-36)

4.3 วิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนโดยใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องการอ่านเชิงวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กลุ่มร่วมมือแบบ NHT โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การแปลผลดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 99-100)

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง มีความพึงพอใจมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีความพึงพอใจปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

สรุปผล

1. วิเคราะห์ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง การอ่านเชิงวิเคราะห์โดยใช้กลุ่มร่วมมือแบบ NHT ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

ตาราง 1 วิเคราะห์ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง การอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยใช้กลุ่มร่วมมือแบบ NHT ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

ประสิทธิภาพ	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ
ประสิทธิภาพด้านกระบวนการ (E_1)	32	240	205.38	9.89	85.57
ประสิทธิภาพด้านผลลัพธ์ (E_2)	32	40	33.13	2.41	82.81
ประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรมด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ เท่ากับ 85.57/82.81					

จากตาราง 1 พบว่าแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง การอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยใช้กลุ่มร่วมมือแบบ NHT ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพด้านกระบวนการ (E_1) เท่ากับ 85.57 ($\bar{X} = 205.38$) (S.D.= 9.89) และประสิทธิภาพด้านผลลัพธ์ (E_2) เท่ากับ 82.81 ($\bar{X} = 33.13$) (S.D.= 2.41) ดังนั้นแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง การอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยใช้กลุ่มร่วมมือแบบ NHT ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จึงมีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.57/82.81 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

2. ผลการหาค่าดัชนีประสิทธิผลการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กลุ่มร่วมมือแบบ NHT

ตาราง 2 ดัชนีประสิทธิผลการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กลุ่มร่วมมือแบบ NHT

จำนวนนักเรียน	ผลรวมของคะแนน (คะแนนเต็ม 40 คะแนน)		ดัชนีประสิทธิผล
	การทดสอบก่อนเรียน	การทดสอบหลังเรียน	
32	571	1006	0.6135

จากตาราง 2 พบว่าดัชนีประสิทธิผลการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กลุ่มร่วมมือแบบ NHT มีค่าเท่ากับ 0.6135 หรือคิดเป็นร้อยละ 61.35

3. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยการจัดกิจกรรมด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์โดยใช้กลุ่มร่วมมือแบบ NHT

ตาราง 3 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนเรื่องการอ่านเชิงวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กลุ่มร่วมมือแบบ NHT

การจัดการเรียนด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ NHT	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ฉันชอบอ่านเรื่องที่ครูนำมาให้วิเคราะห์เพราะเป็นเรื่องที่น่าสนใจ	4.57	0.49	มากที่สุด
2. ฉันรู้สึกสนุกในการเรียนภาษาไทย เรื่องการอ่านเชิงวิเคราะห์	4.14	0.35	มาก
3. ฉันได้อ่านวิเคราะห์เนื้อหาที่ให้อ่านที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวัน	4.64	0.48	มากที่สุด
4. ฉันชอบการเรียนแบบ NHT เพราะได้ทำงานเป็นกลุ่ม	4.21	0.41	มาก
5. เทคนิคการเรียนแบบ NHT ทำให้เพื่อนในกลุ่มได้ช่วยเหลือกัน	4.43	0.49	มาก
6. การเรียนแบบ NHT ทำให้ฉันรู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนในกลุ่ม	4.86	0.35	มากที่สุด
7. การอภิปรายร่วมกันทำให้ฉันรู้จักแสดงความคิดเห็นจากสิ่งที่ค้นพบ	4.57	0.49	มากที่สุด
8. การใช้คำถามของครู ทำให้ฉันรู้จักคิดอย่างมีเหตุผล	4.57	0.49	มากที่สุด
9. ฉันสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน	4.86	0.35	มากที่สุด
10. ฉันพอใจที่มีโอกาสร่วมมือกันในการทำกิจกรรมกลุ่ม	4.79	0.41	มากที่สุด
11. ฉันพอใจขั้นตอนในการจัดกิจกรรม เข้าใจง่าย	4.86	0.35	มากที่สุด
12. การทำกิจกรรมกลุ่มทำให้ฉันรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งในผลสำเร็จที่กลุ่มได้รับ	4.86	0.35	มากที่สุด
13. ฉันมีความสุขมากในการแข่งขันเกมกับเพื่อน	4.57	0.49	มากที่สุด
14. ฉันพอใจถ่ายทอดความรู้ความคิดของตนให้แก่เพื่อนฟัง	4.86	0.35	มากที่สุด
15. ฉันได้เรียนรู้จากสื่อที่หลากหลาย	4.79	0.41	มากที่สุด
รวม	4.64	0.42	มากที่สุด

จากตาราง 3 พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กลุ่มร่วมมือแบบ NHT โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.64 (S.D. = 0.42) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กลุ่มร่วมมือแบบ NHT การเรียนแบบ NHT ทำให้ฉันรู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนในกลุ่ม, ฉันสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน, ฉันพอใจขั้นตอนในการจัดกิจกรรม เข้าใจง่าย, การทำกิจกรรมกลุ่มทำให้ฉันรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งในผลสำเร็จที่กลุ่มได้รับ, การทำกิจกรรมกลุ่มทำให้ฉันรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งในผลสำเร็จที่กลุ่มได้รับ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 4.86 (S.D. = 0.35) รองลงมา คือ ฉันได้เรียนรู้จากสื่อที่หลากหลาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.79 (S.D. = 0.41) และความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องการอ่าน

เชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กลุ่มร่วมมือแบบ NHT ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ฉันทู้สึกสนุกในการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง การอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 (S.D. = 0.35) ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการวิจัยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแผนการจัดกิจกรรม ด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเขมราฐพิทยาคม อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ NHT สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. แผนการจัดกิจกรรมด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ NHT มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.57/82.81 หมายความว่า นักเรียนได้ค่าเฉลี่ยจากแบบทดสอบย่อยและแบบประเมินพฤติกรรมนักเรียนทั้ง 8 แผน คิดเป็นร้อยละ 85.57 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ที่เป็นดังนี้เนื่องจากนักเรียนเข้าใจหลักในการอ่านเชิงวิเคราะห์ สามารถทำแบบทดสอบย่อยได้ดี เนื่องจากในช่วงที่ผู้เรียนร่วมกันทำกิจกรรมกลุ่มนั้น ทุกคนให้ความร่วมมือกันดี จึงทำให้คะแนนเฉลี่ยจากแบบทดสอบย่อย และแบบประเมินพฤติกรรมนักเรียนทั้ง 8 แผนของนักเรียนสูงกว่าเกณฑ์ และได้ค่าเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คิดเป็นร้อยละ 82.81 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ แสดงว่าการจัดกิจกรรมด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กลุ่มร่วมมือแบบ NHT ที่ผู้ศึกษาวิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ คือ 80/80 และเป็นไปตามความมุ่งหมายของการวิจัยที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุพัตรา โนนทิ (2556 : 83) พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเรียนรู้กลุ่มร่วมมือแบบ NHT เป็นกิจกรรมเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญช่วยให้นักเรียนมีความสนใจ กระตือรือร้นในการเรียน แต่ละคนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการเรียนรู้ และความสำเร็จของกลุ่มทั้งโดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแบ่งปันทรัพยากรการเรียนรู้ รวมทั้งการเป็นกำลังใจแก่กันและกัน สมาชิกในกลุ่มไม่เพียงแต่รับผิดชอบต่อการเรียนของตนเองเท่านั้น หากแต่จะต้องร่วมรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของเพื่อนสมาชิกทุกคนในกลุ่ม ความสำเร็จของแต่ละบุคคล คือ ความสำเร็จของกลุ่ม การเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือกันเรียนรู้นี้จะช่วยให้นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข โดยนักเรียนทุกคนในกลุ่มจะมีความสุขในการพูดคุยซักถามกัน การให้ความรู้แก่กัน คนเก่งจะเกิดความภาคภูมิใจในการให้ความรู้แก่คนอื่น คนปานกลางจะเรียนรู้วิธีเรียนจากคนเก่ง และทั้งคนเก่ง คนปานกลางจะช่วยคนอื่น ซึ่งการเรียนรู้แบบนี้ช่วยให้คนกลางและคนอื่น สามารถอ่านเชิงวิเคราะห์ได้ และมีความสุขในการเรียนรู้ และยังสอดคล้องกับ อรุณ ดวงกระโทก (2553 : 76-87) ที่พบว่าแผนการจัดกิจกรรมด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ NHT มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.14/86.35 และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ประทุม หลอมประโคน (2554 : 110-119) ที่พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้กลุ่มร่วมมือแบบ NHT มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.36/83.33 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเหตุผล ต่อไปนี้

1.1 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้ผ่านกระบวนการขั้นตอนในการจัดทำอย่างมีระบบ และวิธีการเขียนแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม โดยเริ่มจากการศึกษาเอกสารหลักสูตรแกนกลางหลักสูตรสถานศึกษา คู่มือแนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย การจัดกิจกรรม การเขียนแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และกำหนดแนวทางการวัดประเมินผล

1.2 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้รับการตรวจสอบปรับปรุงจากผู้เชี่ยวชาญ และได้ผ่านการประเมินตรวจสอบคุณภาพความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญก่อนที่จะนำไปทดลองจริง

1.3 แผนการจัดกิจกรรมด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กลุ่มร่วมมือแบบ NHT ได้ผ่านการทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อตรวจหาความเหมาะสมของเวลา กิจกรรมการเรียนรู้

สื่อที่ใช้เนื้อหาการใช้ภาษา การตั้งคำถาม การวัดประเมินผล เมื่อนำไปปรับปรุงข้อบกพร่อง แล้วจึงนำไปทดลองสอนภาคสนาม กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนตามระบบและกระบวนการของการศึกษาค้นคว้าประกอบกับผู้วิจัย จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยผู้เรียนเป็นสำคัญ คำนึงถึงพื้นฐานของความแตกต่างของผู้เรียน เน้นกระบวนการและยุทธวิธี ในการแก้ปัญหาโดยการคิดวิเคราะห์ การหาความสำคัญ หาความสัมพันธ์ หาหลักการ เชื่อมโยงเหตุการณ์ แทนที่จะเน้นเฉพาะ การได้คำตอบที่ถูกต้องเท่านั้น จึงทำให้เมื่อนักเรียนได้เรียนด้วยแผนการจัดกิจกรรมเรียนรู้ที่ประสิทธิภาพดังกล่าว แล้วนักเรียน มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาการอ่านเชิงวิเคราะห์มากขึ้น

2. ดัชนีประสิทธิผลการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กลุ่มร่วมมือแบบ NHT มีค่าดัชนี ประสิทธิภาพเท่ากับ 0.6135 แสดงว่าผู้เรียนมีคะแนนทดสอบหลังเรียนสูงกว่าคะแนนทดสอบก่อนเรียน คิดเป็นร้อยละ 61.35 เนื่องจากการอ่านเชิงวิเคราะห์เป็นทักษะที่ยากจึงต้องอาศัยเวลาในการฝึกฝนเป็นเวลานานพอสมควร แต่ด้วยความจำกัด ของระยะเวลาในการฝึกการอ่านเชิงวิเคราะห์ จึงทำให้ผลการทดสอบหลังเรียนเพิ่มขึ้นจากการทดสอบก่อนเรียนไม่มากนัก ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ จิราภรณ์ มูริกา (2553 : 78-79) ที่ศึกษาค้นคว้าพบว่า แผนการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องคำยาก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ NHT มีประสิทธิภาพเท่ากับ 89.46/83.08 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ ดัชนีประสิทธิผลของแผนการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องคำยาก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ NHT มีค่าเท่ากับ 0.6780 สอดคล้องกับผลการศึกษาของ บุญเรือง วงศ์ฮาด (2553 : 121-122) พบว่าแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย ด้วยกลุ่มร่วมมือ แบบ NHT เรื่องการผันวรรณยุกต์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.65/81.87 ดัชนี ประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีค่าเท่ากับ 0.6964 สอดคล้องกับผลการศึกษาของนิดา เกษานุช (2553 : 96-97) พบว่าแผนการจัดการ เรียนรู้ด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบฝึกทักษะประกอบ กลุ่มร่วมมือแบบ NHT มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.33/84.93 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ ดัชนีประสิทธิผลของแผน การจัดการเรียนรู้ มีค่าเท่ากับ 0.7586 ทั้งนี้เนื่องจากการจัดกิจกรรมกลุ่มร่วมมือแบบ NHT มุ่งเน้นให้นักเรียนที่มีระดับผลการเรียน ระดับสูงช่วยเหลือนักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ยระดับต่ำกว่า เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ การมีปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มรู้จักการแก้ปัญหา มีการกำหนดเป้าหมาย การคิดแบบหลากหลายการพัฒนาคุณภาพ ของงานรู้จักรับผิดชอบร่วมกันและมีเจตคติที่ดีต่อวิชาที่เรียน สามารถทำให้นักเรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข สอดคล้อง กับสุพัตรา โนนทิง (2556 : 35) ได้สรุปไว้ว่า เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบ NHT จึงเป็นนวัตกรรมการเรียนรู้ที่มีรูปแบบ ของ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนทำงานเป็นกลุ่มเล็ก 4-6 คน มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รู้จักกับบทบาทหน้าที่ของตนเอง รู้จักมีความรับผิดชอบและช่วยเหลือคนอื่น เรียนรู้ที่จะฟังและแสดงความคิดเห็นอย่างจริงใจ ภายในบรรยากาศการทำงานร่วมกัน ซึ่งเป็นการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม รวมถึงได้ฝึกทักษะการคิดและการสื่อสารระหว่างสมาชิกในกลุ่ม

3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการอ่าน เชิงวิเคราะห์ โดยใช้กลุ่มร่วมมือแบบ NHT ซึ่งสังเกตได้จากผู้เรียนมีความสุขในการเรียน กระตือรือร้น ตั้งใจ สนใจในสิ่งที่ ครูสอน ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นอย่างดี ทำให้ความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ ด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ NHT มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การเรียนด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ NHT ทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเนื้อหามากขึ้น นักเรียนชอบเรียนด้วยกลุ่มร่วมมือ แบบ NHT ที่ครูจัดขึ้น และคิดว่าหากที่ได้ทำงานและเรียนเป็นกลุ่ม มีโอกาสให้ความรู้แก่เพื่อนและได้รับความรู้จากเพื่อน เช่นเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุวรรณ ศรีอวน (2553 : 104) ได้วิจัยเรื่อง ผลการอ่านเชิงวิเคราะห์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้แบบฝึกทักษะประกอบการจัดกิจกรรมด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ NHT ผลการศึกษพบว่า มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.09/84.13 ค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้การอ่านเชิงวิเคราะห์ประกอบกลุ่มร่วมมือ แบบ NHT มีค่าเท่ากับ 0.6979 ทั้งนี้เพราะแบบฝึกมีความน่าสนใจทั้งเนื้อหาและภาพประกอบ รวมทั้งแผนการจัดการเรียนรู้ มีกิจกรรมที่น่าสนใจเหมาะสมกับความสนใจของนักเรียน จึงส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และสอดคล้องกับ

ผลการศึกษาของวิลลาร์ด สุนทรโรจน์ (2554 : 118-121) กล่าวว่าเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบ NHT เป็นนวัตกรรมการเรียนรู้ที่มีรูปแบบของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนทำงานเป็นกลุ่มเล็ก 4-5 คน มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง รู้จักมีความรับผิดชอบ และช่วยเหลือคนอื่น เรียนรู้ที่จะฟังและแสดงความคิดเห็นอย่างจริงใจ ภายในบรรยากาศการทำงานร่วมกัน ซึ่งเป็นการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม รวมถึงได้ฝึกทักษะ การคิดและการสื่อสารระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ร่วมกันแสดงความคิดเห็น ทุกคนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีบทบาทหน้าที่ในการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี พร้อมกันนี้ได้รับการเสริมแรงจากครู โดยการให้คำชมเชย ให้นักเรียนทำแบบฝึกทักษะโดยเปลี่ยนบทบาทหน้าที่กันเป็นผู้ถามผู้คิดคำตอบ ผู้เขียนคำตอบและผู้ตรวจสอบคำตอบ การทำแบบฝึกทักษะ แต่ละครั้งนักเรียนจะทำด้วยตนเอง และมีการตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องเป็นขั้น ๆ ทำให้ผู้เรียนได้แก้ไขข้อบกพร่องเป็นขั้นตอน และรู้ผลการเรียนรู้โดยทันที ซึ่งเป็นการเสริมแรงให้นักเรียนได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้จัดกิจกรรมที่หลากหลายทำให้นักเรียนเกิดความสนใจไม่เบื่อหน่ายต่อการเรียน เกิดปฏิสัมพันธ์อันดีระหว่างนักเรียนกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนกับครูทำให้สามารถคิดวิเคราะห์เรื่องที่อ่านได้ดี แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นขณะที่เรียนในชั้นเรียน สามารถแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม เพื่อการตัดสินใจแก้ไขปัญหา ได้ทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ กล้าแสดงออก มีความมั่นใจสูงขึ้น มีความรู้สึกที่ดีต่อการเรียนทำให้มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กลุ่มร่วมมือแบบ NHT ให้เข้าใจ

1.2 ศึกษาวิธีสอนตามขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนกลุ่มร่วมมือแบบ NHT ให้เข้าใจ

1.3 ศึกษาวิธีแบ่งกลุ่มให้ผู้เรียน เพื่อนำไปใช้แบ่งกลุ่มให้ผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม

1.4 ปฏิบัติกระบวนการสอนตามขั้นตอนอย่างเคร่งครัด จะทำให้กิจกรรมการเรียนรู้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

1.5 ก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ควรมีการนำเข้าสู่บทเรียน เช่น ยกข่าวประจำวันมาเล่า

ให้นักเรียนฟัง แล้วตั้งคำถามนำฝึกการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน เพื่อเป็นการนำเข้าสู่บทเรียน หรืออาจจะนำเกมฝึกการคิดวิเคราะห์ทำให้นักเรียนเล่นก็ได้เช่นกัน

1.6 ระหว่างเรียน ครูผู้สอนจะต้องสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนเป็นรายบุคคล เพราะนักเรียนแต่ละคนจะมีศักยภาพในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ดังนั้นครูควรมีวิธีการเสริมแรงที่หลากหลายและเหมาะสม เพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนได้เกิดความสนใจ นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการร่วมคิดร่วมปฏิบัติ และร่วมแสดงออกมากขึ้น

1.7 ควรสร้างบรรยากาศในห้องเรียน เพื่อให้ นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข ตามสถานการณ์ที่เหมาะสม เช่น การจัดโต๊ะ เก้าอี้ การจัดรูปแบบการนำเสนอผลงาน โดยให้นักเรียนได้มีอิสระ และมีส่วนร่วม

1.8 ครูผู้สอนควรนำรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ NHT ไปใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้อื่น เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น เพราะเป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้นักเรียนกล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก มีส่วนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีน้ำใจต่อกัน ทุกคนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ สมาชิกในกลุ่มไม่เพียงแต่จะรับผิดชอบการเรียนของตนเองเท่านั้น หากแต่จะต้องร่วมรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของสมาชิกในกลุ่ม เพราะความสำเร็จของแต่ละบุคคลคือ ความสำเร็จของกลุ่ม ทำให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

1.9 ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมรักการอ่านในโรงเรียนทุกวัน ให้นักเรียนได้อ่านหนังสือเอกสาร และสื่อต่าง ๆ เพื่อพัฒนาสติปัญญา และเพิ่มพูนประสบการณ์ในการคิด สามารถคิดวิเคราะห์ เนื้อหาของเรื่องที่อ่าน แล้วนำมาสรุปเป็นความรู้ ความเข้าใจของตนเอง

1.10 ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนคิดอย่างกว้างขวาง ไม่ควรปิดกั้นความคิดของนักเรียนซึ่งนักเรียนแต่ละคนมีระดับสติปัญญาต่างกัน ความคิดของนักเรียนที่มีสติปัญญาสูง ปานกลาง และต่ำ ย่อมแตกต่างกัน ควรให้นักเรียนยอมรับและยกย่องความคิดของผู้อื่น และผลงานเพื่อนที่ได้นำเสนอ

1.11 ครูผู้สอนไม่ควรด่วนสรุป หรือบอกคำตอบแก่นักเรียนเร็วจนเกินไป ถ้ามีปัญหาเกิดขึ้นครูผู้สอนพยายามตั้งคำถาม หรือแสดงแนวคิด เพื่อให้ให้นักเรียนได้คิดเองก่อนอย่างรอบคอบและมีเหตุผล

1.12 ต้องตรวจผลงานของนักเรียนทุกครั้งทั้งนักเรียนปฏิบัติกิจกรรม และตรวจแบบทดสอบย่อย แล้วแจ้งคะแนนทันทีทุกครั้งหลังทำแบบทดสอบ ทั้งนี้เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียน

1.13 ควรชมเชยผลงานของนักเรียนทุกคน และนำเสนอให้ผู้อื่นที่เป็นบุคคลภายนอกได้เห็นผลงานนักเรียนเพื่อเป็นกำลังใจ อีกทั้งช่วยให้นักเรียนเห็นว่าการงานของตนมีค่า

1.14 ควรมีการเสริมแรงให้กับนักเรียนอย่างเหมาะสม และต่อเนื่อง เช่น การยกย่องชมเชย การให้รางวัล

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการส่งเสริมให้ครูพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์โดยใช้กลุ่มร่วมมือแบบ NHT ในเรื่องอื่น ๆ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ในชั้นอื่น ๆ ให้ครบทุกชั้น เพื่อยืนยันดัชนีประสิทธิผล

2.2 ควรมีการส่งเสริมให้ครูพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์โดยใช้กลุ่มร่วมมือแบบ NHT ให้เหมาะสม และสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

2.3 นำแผนการจัดกิจกรรมด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์โดยใช้กลุ่มร่วมมือแบบ NHT ไปบูรณาการกับรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อื่น ๆ

2.4 นำเนื้อหาไปจัดการเรียนการสอนด้วยกลุ่มร่วมมืออื่น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- การุณันท์ รัตนแสนวงษ์. (2555). *การอ่านและการเขียนเชิงวิชาการ*. กรุงเทพฯ: แสงจันทร์การพิมพ์.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2553). *การคิดเชิงวิเคราะห์* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: ชัคเชสมีเดีย.
- จิราภรณ์ มูริกา. (2553). *ผลการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องคำยาก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ NHT*. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). *การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน*. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, 5(1), 5-20.
- นิตา เกษานุช. (2553). *ผลการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบฝึกทักษะประกอบกลุ่มร่วมมือแบบ NHT*. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญเรือง วัจนชาติ. (2553). *ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ NHT เรื่องการผันวรรณยุกต์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2*. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ประทุม หลอมประโคน. (2554). *ผลการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้กลุ่มร่วมมือแบบ NHT*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- เผชิญ กิจระการ และสมนึก ภัททิยธนี. (2545). ดัชนีประสิทธิผล (*Effectiveness Index : E.I.*). วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 8(2), 30-36.
- วรวรรณ ศรียาภัย, เกสร เกษมสุข และปาริฉัตร พยุงศรี. (2564). ภาษาไทยสื่อสารพัฒนา (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เค.พี.จันทร์เกษม.
- วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. (2554). นวัตกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุพัตรา โนนทิง. (2556). การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้กลุ่มร่วมมือแบบ NHT. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุวรรณ ศรีอวน. (2553). ผลการอ่านเชิงวิเคราะห์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้แบบฝึกทักษะประกอบการจัดกิจกรรม ด้วยกลุ่มแบบร่วมมือ NHT. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อรุณ ดวดกระโทก. (2553). การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ NHT. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อรพรรณ วั่งชัย. (2555). การใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อพัฒนาความรู้ทางหลักภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

แนวทาง ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพัฒนาชุมชนให้น่าอยู่: บ้านท่าม่วง

ตำบลท่าม่วง อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

Guideline, Problems, Obstacles and Suggestions in The Development of Healthy

Community: Baan Thamuang, Tumbon Thamuang, Aumphur Selaphum, Roi Et Province

ปรมัตต์ โผดพอล¹ และ พูนสุข จันทศิลป์²

Paramat Phodapon and Poonsuk Jantasin

Received : 27 ต.ค. 2564

Revised : 10 ม.ค. 2565

Accepted : 10 ม.ค. 2565

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทาง ปัญหา และอุปสรรคในการพัฒนาชุมชนให้น่าอยู่ของบ้านท่าม่วง และศึกษาประเด็นปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพัฒนาชุมชนให้น่าอยู่ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประชากรเป้าหมายได้แก่ ผู้บริหารจากเทศบาล จำนวน 6 คน ผู้นำชุมชน 4 คน คัดเลือกโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และประชาชน จำนวน 120 คน คัดเลือกตามสะดวก (Convenient Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) สำหรับผู้บริหารจากเทศบาล และผู้นำชุมชน และข้อคำถามที่ใช้ในการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) โดยคุณภาพของเครื่องมือจาก ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และข้อคำถามอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้เทคนิค การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากการสัมภาษณ์ พบว่ามีการจัดสรรงบประมาณด้านโครงสร้างพื้นฐาน การวางผัง การใช้ที่ดิน และการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ สนับสนุนวัฒนธรรมประเพณี มีคณะกรรมการพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนให้น่าอยู่ในประเด็นปัญหา อุปสรรค พบว่างบประมาณไม่เพียงพอ โครงการภาครัฐมีมากเกินไป โดยได้มีข้อเสนอแนะ คือ ควรมีการบูรณาการการทำงาน การวิเคราะห์ความต้องการของชุมชน และจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอ จากการสนทนากลุ่มเฉพาะ พบว่าปัญหาที่พบ เช่น ท่อระบายน้ำอุดตัน ไฟฟ้าส่องสว่างไม่เพียงพอ ปัญหาผลผลิตทางการเกษตร กลุ่มอาชีพขาดงบประมาณ ขาดความรู้เท่าทันสื่อ การจัดการขยะ และการลักลอบตัดไม้ โดยได้เสนอแนะให้มีการขุดลอกท่อระบายน้ำ การขยายเขตไฟฟ้า การจัดหาตลาดกลาง การพัฒนาศักยภาพกลุ่มอาชีพ การอบรมการรู้เท่าทันสื่อ การจัดตั้งธนาคารขยะ และการอนุรักษ์ป่าดงหันทัน

คำสำคัญ : แนวทางและปัญหาอุปสรรค, ข้อเสนอแนะ, ชุมชนให้น่าอยู่

Abstract

The aims of this research were to 1) study guidelines, problems and obstacles in the development of healthy community of Ban Tha Muang, and 2) explore the issues of problems, obstacles and suggestions for healthy community development. The qualitative research methodology with semi-structured interview and focus group discussion were used in this study. The samples consisted of 6 administrators

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด อีเมล: Paramat.mors@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำสาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

¹ A Lecturer of Community Development program at Roi Et Rajabhat University, Email: Paramat.mors@gmail.com

² Assistant Professor, Ph.D., A Lecturer of English language Teaching program at Roi Et Rajabhat University

from Tha Muang Subdistrict Municipality, 4 community leaders selected by purposive sampling method and 120 people who were selected conveniently. The validation of research instruments using Index of Item-Objective Congruence (IOC) and the Index of IOC was within 0.60 - 1.00. The data was analyzed by using content analysis.

The result of an interview indicated that the Tha Muang Subdistrict Municipality had allocated the budget for the infrastructure development, land use planning, organic jasmine rice production, culture and tradition activity, including community committees. The problems and obstacles from the interview found that the budget was not sufficient and excessive government projects. The suggestions consisted of working integration, need analysis of the community and budget allocation sufficiently. The result from focus group discussion included problems of broken road, clogged drain pipe, insufficient lighting, agriculture production, lacking of budget, lacking of media literacy, waste management, and illegal logging. The suggestions for development of health community consisted of sewer pipe dredging, electric expansion, central market procurement, occupational group development, media literacy training, waste bank establishment, and Dong Han Forest conservation.

Keywords : Guideline and Problems, Obstacles, Suggestions, Healthy Community

บทนำ

การพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ เป็นกระบวนการที่เป็นองค์รวม ยึดคนเป็นศูนย์กลาง โดยอาศัยความเข้มแข็งของชุมชนเป็นรากฐานในการพัฒนา ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี วิถีชีวิตที่ดี มีความสุข โดยให้ความสำคัญกับการเข้ามามีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน และความอยู่ดีมีสุขของคนไทย การพัฒนาเมืองน่าอยู่ต้องเข้าใจในหลักการพื้นฐานสำคัญ 2 ประการ คือ 1) ชุมชนมีความแตกต่างและมีศักยภาพที่ต่างกัน 2) เมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ มีลักษณะเป็นพลวัต คือ มีการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา ต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับกรอบแนวคิด เทศบาลน่าอยู่อย่างยั่งยืน (มูลนิธิสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย, 2555) ได้เน้นให้เห็นว่าการพัฒนาเมืองสู่ความน่าอยู่อย่างยั่งยืนให้ครบถ้วนทั้ง 5 องค์ประกอบนั้น คือ 1) เมืองอยู่ดี 2) คนมีสุข 3) สิ่งแวดล้อมยั่งยืน 4) เทศบาลแห่งการเรียนรู้และพัฒนา 5) การบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล ต้องยึดหลักการ “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นพื้นฐาน ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดี

การพัฒนาเมืองน่าอยู่และชุมชนน่าอยู่ เป็นกลยุทธ์สำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของประชาชนทั้งในเมืองและชนบท ให้สามารถมีคุณภาพชีวิตที่ดีที่จะอาศัยในเมืองหรือชุมชนน่าอยู่ได้อย่างเท่าเทียมกัน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเมืองแห่งชาติ, 2543) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่นั้น จะประสบความสำเร็จและพัฒนาอย่างยั่งยืนได้มิใช่เพียงการจัดทำแผน โครงการแล้วจัดงบประมาณไปสนับสนุนในพื้นที่เท่านั้น หากแต่เจ้าหน้าที่รัฐองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคธุรกิจ องค์กรเอกชน สื่อมวลชน สถาบันต่าง ๆ และชุมชน จะมีประชาชนทุกคนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมอย่างแข็งขันจริงจังในการช่วยแก้ไขให้ข้อเสนอแนะ และต้องเป็นกระบวนการพัฒนาที่เกิดขึ้นจากจิตวิญญาณของผู้บริหาร และชุมชนที่มีวิสัยทัศน์ร่วมกันที่กว้างไกล สามารถมองเห็นการเปลี่ยนแปลงที่จะก่อให้เกิดผลดีต่อเมืองและชุมชนอนาคต โดยมีองค์กรส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรรับผิดชอบหลักในการดำเนินงาน จึงจะทำให้การพัฒนาเมืองน่าอยู่ประสบผลสำเร็จและยั่งยืนได้

ปัจจุบันสภาพปัญหาความอ่อนแอของระบบนิเวศในประเทศไทย เป็นผลพวงด้านหนึ่งจากการเติบโตของเมืองที่ไร้ระเบียบวินัย และการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศที่นำเทคโนโลยีสมัยใหม่ มาใช้ในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนรูปแบบการบริโภคของประชาชนที่ไม่เหมาะสม และมีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดของประเทศ ไปอย่างฟุ่มเฟือย จึงเป็นสาเหตุที่สำคัญต่อการทำลายสิ่งแวดล้อม ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ จนเกิดสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม ไร้ระเบียบ ส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนโดยรวม จากสภาพปัญหาดังกล่าว ทำให้ทุกประเทศทั่วโลกหันกลับมา เริ่มให้ความสำคัญกับแนวทางการพัฒนาเมืองแนวใหม่ในเชิงพัฒนาและอุตสาหกรรม ควบคู่ไปกับการพัฒนาเมืองให้น่าอยู่ ทำให้ประชาชนอยู่ดีกินดี มีคุณภาพชีวิตที่ดีตามแนวนโยบายและเชิงยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ซึ่งจะเน้นถึงความสำคัญ ในการพัฒนาพื้นที่เมือง ในขณะเดียวกันการพัฒนาชุมชนของประเทศตามแนวทางนี้ จำเป็นต้องมีการดำเนินงานที่ประสานงาน ร่วมกัน และสนับสนุนในปัจจัยด้านต่าง ๆ ให้สอดคล้องซึ่งกันและกัน ในหลาย ๆ ด้าน และหลายสาขาพร้อม ๆ กันไป อย่างมีระบบ (ชูเชิต ปวนปิ่นตา, 2555)

บ้านท่าม่วง ตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด มีพื้นที่รับผิดชอบในการดูแลที่อยู่ติดกับมหาวิทยาลัย ราชภัฏร้อยเอ็ด ซึ่งในปัจจุบันมหาวิทยาลัยได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว เพื่อตอบสนองการให้บริการด้านการศึกษาแก่ผู้รับบริการ ในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดใกล้เคียง จากการขยายตัวของมหาวิทยาลัยส่งผลให้ชุมชนรอบข้างขยายความเจริญ ไปอย่างรวดเร็ว เช่น กิจการร้านค้า ร้านอาหาร ร้านสะดวกซื้อ หอพักเอกชน เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของนักศึกษา และประชาชนในพื้นที่ ดังนั้นจึงมีการเตรียมการรองรับความเจริญเติบโตของชุมชนซึ่งจำเป็นต้องมีการวางแผนในการบริหารจัดการ เพื่อรองรับความเจริญเติบโตที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอย่างมีทิศทาง และการวางแผนป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น จากความเจริญเติบโตดังกล่าว ทั้งในด้านกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านการเมืองการปกครอง และด้านสิ่งแวดล้อม ให้เป็นชุมชนที่มีความน่าอยู่ เข้มแข็ง และพึ่งตนเองได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทาง ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพัฒนาชุมชนให้น่าอยู่ เพื่อเป็นแนวทางขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาเพื่อสู่ความเป็น ชุมชนน่าอยู่อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาแนวทาง ปัญหา อุปสรรคในการพัฒนาชุมชนน่าอยู่ของบ้านท่าม่วง ในมุมมองของผู้บริหาร จากเทศบาลตำบลท่าม่วง และผู้นำชุมชนบ้านท่าม่วง
2. เพื่อศึกษาประเด็นปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพัฒนาชุมชนให้น่าอยู่ ที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน จากมุมมองของประชาชนในชุมชนบ้านท่าม่วง

กรอบแนวคิด

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเอากรอบแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของเมืองน่าอยู่ของกระทรวงมหาดไทย (2558 : 1) และแนวคิดของศักดิ์ศรี มงคลอิทธิเวช (2552 : 22) มาประยุกต์ใช้เป็นกรอบแนวคิด 5 ด้าน เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทาง การพัฒนาชุมชนน่าอยู่ ได้แก่ 1) ด้านกายภาพ ได้แก่ การจัดสาธารณูปโภค การวางผังเมือง การใช้ประโยชน์จากที่ดิน 2) ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การส่งเสริมอาชีพ ศูนย์จำหน่ายสินค้า เศรษฐกิจพอเพียง 3) ด้านสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ มรดกทางวัฒนธรรม 4) ด้านการเมืองการปกครอง ได้แก่ ค่านิยม ความโปร่งใสในการบริหาร และการรักษาความสงบเรียบร้อย 5) ด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การจัดการขยะ

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเพื่อให้การศึกษามีความเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรเป้าหมาย

ประชากรเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) ผู้บริหารจากเทศบาลตำบลท่าม่วง จำนวน 6 คน ได้แก่ นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลท่าม่วง รองนายกเทศมนตรี หัวหน้าฝ่ายอำนวยการด้านเศรษฐกิจ นักจัดการงานทั่วไป หัวหน้าฝ่ายปกครอง และรองปลัดเทศบาล โดยเกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือก คือ เป็นผู้บริหารของเทศบาลตำบลท่าม่วง ที่รับผิดชอบในตำแหน่งงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาชุมชนมาอยู่ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และวัฒนธรรม ด้านการเมืองการปกครอง และด้านสิ่งแวดล้อม 2) ผู้นำชุมชน 4 คน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 2 หมู่ 3 หมู่ 4 หมู่ 9 คน ซึ่งคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling Method) มีเกณฑ์ในการคัดเลือก โดยเป็นผู้นำชุมชนบ้านท่าม่วง โดยตำแหน่ง และ 3) ประชาชน จำนวน 120 คน จากหมู่บ้านละ 30 คน ซึ่งถูกคัดเลือกตามสะดวก (Convenient Sampling Method)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

2.1 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ได้แก่ ข้อคำถามเกี่ยวกับแนวทาง ปัญหา อุปสรรคในการพัฒนาชุมชนมาอยู่ของบ้านท่าม่วง สำหรับคณะผู้บริหารจากเทศบาลตำบลท่าม่วง

2.2 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ได้แก่ ข้อคำถามเกี่ยวกับแนวทาง ปัญหา อุปสรรคในการพัฒนาชุมชนมาอยู่ของบ้านท่าม่วง สำหรับผู้นำชุมชน

2.3 แนวคำถามประกอบการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เพื่อศึกษาประเด็นปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพัฒนาชุมชนมาอยู่ของบ้านท่าม่วง โดยกำหนดประเด็นคำถามไว้ 3 ประเด็น คือ 1) สภาพปัญหาด้านกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านการเมืองการปกครอง และด้านสิ่งแวดล้อม ในปัจจุบันของบ้านท่าม่วง 2) สภาพชุมชนที่พึงประสงค์ในด้านกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านการเมืองการปกครอง และด้านสิ่งแวดล้อม ของบ้านท่าม่วง และ 3) กิจกรรม/โครงการ ที่จะนำไปสู่สภาพที่พึงประสงค์ ในด้านกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านการเมืองการปกครอง และด้านสิ่งแวดล้อม ของบ้านท่าม่วง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้แบ่งระยะการเก็บข้อมูลเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยได้ขออนุญาตเข้าพบนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลท่าม่วง เพื่อชี้แจงเกี่ยวกับงานวิจัย และขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ จากประชากรเป้าหมาย

ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยได้ทำหนังสืออย่างเป็นทางการเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลในแต่ละขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 3 ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวทาง ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนมาอยู่ของบ้านท่าม่วง โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) กับผู้บริหารจากเทศบาลตำบลท่าม่วง และ ผู้นำชุมชน

ขั้นตอนที่ 4 ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพัฒนาชุมชนมาอยู่ของบ้านท่าม่วง จากการจัดเวทีชุมชนโดยการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) โดยผู้เข้าร่วมในกิจกรรมการสนทนา คือ ประชาชน จำนวน 120 คน จากหมู่บ้านละ 30 คน ซึ่งถูกคัดเลือกตามสะดวก (Convenient Sampling Method)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนที่ 3 และ 4 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.1 ตรวจสอบข้อมูลว่ามีความครบถ้วนสมบูรณ์หรือไม่ หากพบว่าข้อมูลไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ผู้วิจัยได้ลงไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมก่อนนำข้อมูลแต่ละส่วนไปวิเคราะห์

4.2 หลังการที่ได้ข้อมูลและตรวจสอบข้อมูลอย่างละเอียด และได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) คือ 1) จำแนกข้อมูลแบบกว้าง ๆ เพื่อมองหาขอความที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย (Open Coding) 2) เชื่อมโยงใจความที่เหมือนกันได้และบงบอกถึง theme ของเรื่องที่ทำการวิจัย (Axial Coding) และ 3) นำข้อมูลในขั้น Axial coding มาบูรณาการกันในการนำเสนอในทางทฤษฎี โดยประเด็นเนื้อหาต่าง ๆ ดังนี้

- 1) วิเคราะห์แนวทาง ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนน่าอยู่ของบ้านท่าม่วง ในมุมมองของผู้บริหารจากเทศบาลตำบลท่าม่วง และผู้นำชุมชนบ้านท่าม่วง
- 2) วิเคราะห์ประเด็นปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพัฒนาชุมชนน่าอยู่ของบ้านท่าม่วง จากการจัดเวทีชุมชนโดยการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

สรุปผล

จากการศึกษาแนวทางในการพัฒนาชุมชนของบ้านท่าม่วงให้น่าอยู่ 5 ด้าน ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากสองแหล่ง ได้แก่ แนวทางการพัฒนาชุมชนของบ้านท่าม่วงให้น่าอยู่ 5 ด้าน จากมุมมองของผู้บริหารจากเทศบาลตำบลท่าม่วง จำนวน 6 คน และผู้นำชุมชน 4 คน สามารถสรุปได้ดังนี้

1. แนวทาง ปัญหา อุปสรรคในการพัฒนาชุมชนน่าอยู่ของบ้านท่าม่วง 5 ด้านในมุมมองของผู้บริหาร

จากเทศบาลตำบลท่าม่วง พบว่าด้านกายภาพ มีการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนากิจกรรมด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า ระบบประปา เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชน มีการวางแผนการใช้ที่ดินในชุมชน และมีการดำเนินโครงการ เช่น โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ โครงการก่อสร้างฝายชะลอน้ำหินทิ้ง โครงการอนุรักษ์ฟื้นฟูแหล่งน้ำในตำบลท่าม่วง รวมทั้งระบบการกระจายน้ำให้ทั่วถึงพื้นที่การเกษตร ด้านเศรษฐกิจ พบว่าได้ดำเนินการขับเคลื่อนให้ตำบลท่าม่วงเป็นชุมชนต้นแบบในการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ มีการสร้างศูนย์เรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โครงการศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน มีศูนย์รวมการค้าการเกษตรแบบครบวงจรเป็นศูนย์เรียนรู้ต้นแบบ และการประกอบอาชีพในชุมชน ด้านสังคมและวัฒนธรรม พบว่าเทศบาลตำบลท่าม่วงให้การสนับสนุนงบประมาณในการส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณี ฮีตสิบสอง คองสิบสี่ เช่น มีโครงการจัดงานอนุรักษ์สืบสานประเพณีบุญบั้งไฟตำบลท่าม่วง โครงการสืบสานงานประเพณีลงแขกดำนา โครงการสืบสานประเพณีลงแขกเกี่ยวข้าว และโครงการอบรมเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ และให้ความสำคัญกับการพัฒนาทางด้านการศึกษาในระดับปฐมวัย โดยการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขึ้นในตำบล และมีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เพื่อให้บริการกับประชาชนในกรณีเจ็บป่วยไม่รุนแรง ด้านการเมืองการปกครอง พบว่ามีการบริหารงานแบบเน้นการมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น เสนอประเด็นปัญหาของชุมชนผ่านการจัดเวทีประชาคมหมู่บ้าน และนำข้อมูลมาจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน แผนพัฒนาตำบล รวมทั้งการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนได้ตรงจุด มีชุดรักษาความสงบเรียบร้อยประจำหมู่บ้าน เพื่อป้องกันปัญหาเสพติดและอาชญากรรมในพื้นที่ ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่าสภาพแวดล้อมมีความอุดมสมบูรณ์ มีการบริหารจัดการน้ำที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีการปลูกป่าเพื่อการอนุรักษ์ในพื้นที่ป่าดงหันทมีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น โครงการที่ดำเนินการ เช่น โครงการส่งเสริมและอนุรักษ์การปลูกป่า โครงการปลูกป่าเพื่อการอนุรักษ์ป่าไม้ดงหันท

ประเด็นปัญหาอุปสรรค พบว่าด้านกายภาพ ถนนภายในหมู่บ้านชำรุด ไฟส่องสว่างไม่ครบตามถนนเส้นทางหลัก ในชุมชน ปัญหาไฟฟ้า ด้านเศรษฐกิจ พบว่าราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ กลุ่มอาชีพไม่เข้มแข็ง ขาดความต่อเนื่อง ในการดำเนินกิจกรรม ขาดงบประมาณในการสนับสนุนการพัฒนาหมู่บ้าน ด้านสังคมและวัฒนธรรม พบว่าขาดการสืบทอด องค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นจากคนรุ่นใหม่ วิถีชุมชนแบบชนบทขาดหายไป มีการอยู่แบบตัวใครตัวมันมากขึ้น ด้านการเมืองการปกครอง พบว่ากิจกรรมที่ชุมชนเสนอ เพื่อพัฒนาหมู่บ้านไม่เป็นไปตามความต้องการของชุมชน และมีภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาอยู่น้อยมาก และด้านสิ่งแวดล้อม พบว่ามีปัญหาในการจัดการขยะ ในชุมชน ปัญหาน้ำเน่าเสียในชุมชน และการเผาตอซังข้าวในชุมชนที่ส่งผลให้เกิดมลพิษ เป็นต้น

2. แนวทาง ปัญหา อุปสรรคในการพัฒนาชุมชนนออยู่ของบ้านท่าม่วง 5 ด้านในมุมมองของผู้นำชุมชน
บ้านท่าม่วง หมู่ที่ 2, 3, 4, 9 พบว่าด้านกายภาพ สภาพแวดล้อมภายในชุมชนมีความสวยงามเป็นระเบียบ ชุมชนมีการปรับปรุง ภูมิทัศน์ภายในชุมชนทุก ๆ 3 เดือน มีกิจกรรมทำความสะอาดและพัฒนาหมู่บ้านร่วมกันในวันสำคัญ ๆ เช่น วันแม่แห่งชาติ งานประเพณีบุญบั้งไฟ วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา เป็นต้น ด้านเศรษฐกิจ พบว่าในชุมชนบ้านท่าม่วงมีการส่งเสริมกลุ่มอาชีพ ในชุมชน เช่น กลุ่มแม่บ้านได้ะจิ้น กลุ่มเกษตรผสมผสาน กลุ่มทอเสื่อกลุ่มเพาะเห็ด กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มทอดผ้าไหม กลุ่มโรงสีข้าวชุมชน โรงน้ำดื่มชุมชน กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน เป็นต้น มีการจำหน่ายสินค้าทั้งตลาดภายใน และภายนอกชุมชน มีหน่วยงานในการขับเคลื่อนการส่งเสริมอาชีพและเศรษฐกิจในชุมชน ได้แก่ เทศบาลตำบลท่าม่วง สำนักงานพัฒนาชุมชน สำนักงานมาตรฐานฝีมือแรงงานจังหวัดร้อยเอ็ด และมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด เป็นต้น ด้านสังคมและวัฒนธรรม พบว่ามีปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ ในชุมชน เช่น การทอผ้า การจักสาน หมอสูตรสมุนไพร ช่างแกะสลักไม้/ลายบั้งไฟ หมอแผนโบราณ เย็บชั้นหมากเบ็ง ทอเสื่อสานแห อวน ช่างทำลวดลายโบสถ์ เป็นต้น ชุมชนได้ให้ความสำคัญกับงานประเพณีทั้ง 12 เดือน และได้ดำเนินกิจกรรมสืบทอดต่อกันมา เช่น งานประเพณีบุญบั้งไฟ งานนมัสการพระธาตุพนมจำลอง นอกจากนั้นยังมีการอนุรักษ์ภาษาโบราณ คือ ภาษาไทยน้อย ด้านการเมืองการปกครอง พบว่าได้เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ เช่น การจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน การตรวจสอบการบริหารงาน ของคณะกรรมการประจำหมู่บ้าน การสร้างกฎกติกาในการทำงานร่วมกัน เพื่อความโปร่งใสและประสิทธิภาพสูงสุด ในการบริหารงานร่วมกัน และด้านสิ่งแวดล้อม พบว่าปัจจุบันมีโครงการนำน้ำจากลำน้ำชีมาใช้ประโยชน์โดยการวางระบบท่อ ในการผันน้ำมาใช้ในการเกษตร และแก่งขามลา โดยมีแผนในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชน นอกจากนั้นชุมชนบ้านท่าม่วง ใช้ประโยชน์จากป่าสงวนแห่งชาติดงห้วยทรายซึ่งสภาพป่ายังมีความอุดมสมบูรณ์มาก

ประเด็นปัญหาอุปสรรค ด้านกายภาพ พบว่าถนนเส้นหลักในหมู่บ้านชำรุด ท่อระบายน้ำอุดตัน ด้านเศรษฐกิจ พบว่าพ่อค้าคนกลางกดราคาผลผลิตทางการเกษตร การว่างงานของคนในชุมชน ขาดอาชีพเสริมหลังฤดูการทำนา และปัญหา หนี้สินอกระบบ ด้านสังคมวัฒนธรรม พบว่ามีปัญหายาเสพติดในชุมชน มีการใช้จ่ายงบประมาณจำนวนมากในการจัดงาน ด้านประเพณีวัฒนธรรมในชุมชน และด้านสิ่งแวดล้อม พบว่ามีปัญหาการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า การเผาป่า ปัญหาไฟฟ้า และน้ำเน่าเสียในชุมชน เป็นต้น

3. ประเด็นปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพัฒนาชุมชนนออยู่ของบ้านท่าม่วงทั้ง 5 ด้าน
จากการจัดเวทีชุมชนโดยการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จากมุมมองของประชาชนในชุมชน ดังนี้
ด้านกายภาพ พบว่าถนนเส้นหลักของหมู่บ้านที่ใช้สัญจรชำรุด ระบบท่อระบายน้ำอุดตัน ไฟฟ้าสาธารณะ ไม่เพียงพอ โดยมีข้อเสนอแนะในการพัฒนาชุมชนนออยู่ ดังนี้ ควรมีการขุดลอกท่อระบายน้ำในชุมชน การขอสนับสนุนงบประมาณ จากภาครัฐ เพื่อขยายเขตไฟฟ้าในพื้นที่ทำการเกษตร กิจกรรมรณรงค์การบริหารจัดการขยะในพื้นที่ การพัฒนาสภาพภูมิทัศน์ ในชุมชน ด้านเศรษฐกิจ พบว่าระบบการขายผลผลิตตกอยู่กับพ่อค้าคนกลาง ผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ ชาวบ้านยังใช้สารเคมี ในการกำจัดศัตรูพืช ชาวบ้านมีปัญหาหนี้สินทั้งในระบบและนอกระบบ เยาวชนในชุมชนไม่มีงานทำ กลุ่มอาชีพขาดงบประมาณ

ในการดำเนินกิจกรรม โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้ ควรจัดหาตลาดกลางรับซื้อผลผลิตในชุมชน การรณรงค์ไม่ใช้สารเคมี ในการกำจัดวัชพืช และศัตรูพืช การพัฒนาฝีมือแรงงานและการประกอบอาชีพให้กับเยาวชน การพัฒนาทักษะและศักยภาพ สำหรับผู้ประกอบการ/กลุ่มอาชีพ ด้านสังคมและวัฒนธรรม พบว่าเยาวชนขาดความรู้ด้านภาษาอังกฤษ มีความห่างไกลจากวัด และครอบครัว ใช้เวลาส่วนใหญ่นั่งเล่นโซเชียล ขาดความรู้เท่าทันสื่อต่าง ๆ ในปัจจุบัน มีปัญหาเสพติดในชุมชน มีการใช้ งบประมาณจำนวนมากในการดำเนินกิจกรรมทางด้านวัฒนธรรมประเพณี ขาดเยาวชนรุ่นใหม่ในการสืบทอดวัฒนธรรม การทอผ้าไหม ประเพณีของชุมชนบางอย่างหายไป เช่น ประเพณีการแข่งเรือ เป็นต้น โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ ควรจัดให้มี กิจกรรมการฝึกซ้อมทำรำ เพื่อใช้ในงานประเพณีในชุมชน การให้ความรู้ด้านภาษาอังกฤษสำหรับเยาวชน การอนุรักษ์ประเพณี การแข่งเรือยาว และมวยทะเล การอบรมการรู้เท่าทันสื่อในยุคสังคมออนไลน์ การเผยแพร่องค์ความรู้ การผลิตผ้าไหมในชุมชน เพื่อการอนุรักษ์ ด้านการเมืองการปกครอง พบว่ามีปัญหาการลักขโมยในชุมชน การขับซีรกรรมเตอร์ไซด์และเสียงดังในเวลากลางคืน ปัญหายาเสพติดในชุมชน โดยมีข้อเสนอแนะ ให้มีกระบวนการแก้ปัญหาเกี่ยวกับเยาวชนในชุมชน มีการติดกล้องวงจรปิด ในหมู่บ้าน การอบรมอาสาสมัครในชุมชนเพื่อดูแลความปลอดภัยในชุมชน การจัดตั้งชมรมเพื่อการพัฒนาสำหรับเยาวชน การจัดทำเสียงตามสายประจำหมู่บ้าน และการขับเคลื่อนบ้านท่าม่วงให้เป็นหมู่บ้านธรรมาภิบาล ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่ามีปัญหาน้ำเสีย ปัญหาขยะเน่าเสีย และการจัดเก็บขยะของคนในชุมชน ปัญหาการลักลอบตัดไม้ ปัญหาน้ำท่วม ปัญหามลพิษจากการการเผาตอฟางข้าว โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ ควรมีการส่งเสริมและอนุรักษ์พื้นที่ป่าดงหันทัน มีโครงการ จัดการคัดแยกขยะอย่างเป็นระบบ และมีการจัดตั้งธนาคารขยะในชุมชน มีกิจกรรมการเฝ้าระวังการลักลอบ การทำลายป่าดงหันทัน และมีโครงการการจัดการระบบพื้นที่ชุ่มน้ำ ห้วยกระตือ/พื้นที่น้ำท่วมซ้ำซาก เป็นต้น

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาแนวทาง ปัญหา อุปสรรคในการพัฒนาชุมชนนออยู่ของบ้านท่าม่วง 5 ด้าน ในมุมมองของผู้บริหาร จากเทศบาลตำบลท่าม่วง และผู้นำชุมชน บ้านท่าม่วง และประเด็นปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพัฒนาชุมชนให้น่าอยู่ ที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน จากมุมมองของประชาชนบ้านท่าม่วง ผู้วิจัยได้อภิปรายผลในประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

1. แนวทาง ปัญหาและอุปสรรค ในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลท่าม่วงให้น่าอยู่ 5 ด้านจากมุมมอง ของผู้บริหารเทศบาลตำบลท่าม่วง

ด้านเศรษฐกิจ เทศบาลได้ดำเนินการขับเคลื่อนชุมชนให้เป็นชุมชนต้นแบบ ในการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ และมีการสร้างศูนย์เรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับไพศาล สุริยะมงคล (2551) ได้กล่าวถึง การส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนระดับฐานรากอย่างเป็นระบบครบวงจร มีการพัฒนารูปแบบและคุณภาพให้ได้มาตรฐาน มีเอกลักษณ์เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค ทั้งนี้เนื่องจากชุมชนได้มีการรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อปลูกข้าวหอมมะลิ และนำมาแปรรูป เพื่อเพิ่มมูลค่าโดยการจัดทำเป็นข้าวหอมมะลิแพ็คเกจสุญญากาศ ซึ่งสอดคล้องกับการขับเคลื่อนการพัฒนาของเทศบาลตำบลท่าม่วง ในโครงการศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยการจัดทำการเกษตรแบบครบวงจรเพื่อเป็นศูนย์เรียนรู้ต้นแบบ และแหล่งเรียนรู้ให้กับชุมชน ด้านการเมืองการปกครอง พบว่าการบริหารงานและการให้บริการเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น ซึ่งสอดคล้องกับสุรพล เศรษฐบุตร (2559) ได้กล่าวถึง การจัดกิจกรรม การพัฒนาอะไรก็ตาม จะต้องดึงหรือชักจูงประชาชนให้เข้ามาเกี่ยวข้อง และมีส่วนร่วมในการเสนอประเด็นปัญหาของชุมชน ในการจัดเวทีประชาคมหมู่บ้าน โดยการนำข้อมูลที่ได้มาจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน แผนพัฒนาตำบล และการจัดทำงบประมาณ รายจ่ายประจำปี สำหรับการป้องกันปัญหาอาชญากรรม และปัญหายาเสพติดในพื้นที่ มีการจัดตั้งชุดรักษาความสงบเรียบร้อย ประจำหมู่บ้านในการดูแลความสงบเรียบร้อยในชุมชน

นอกจากนั้นเทศบาลตำบลท่าม่วง เน้นการพัฒนาตามกรอบยุทธศาสตร์ในการพัฒนาตำบล โดยมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนา “สุดยอดข้าวหอมมะลิอินทรีย์ มากมีวัฒนธรรม ส่งเสริมการศึกษาและการกีฬา เล้าเหลื่อมปัญหาและอาชีพ นำพาเศรษฐกิจพอเพียง” ทั้งนี้เทศบาลตำบลท่าม่วง ได้ดำเนินโครงการส่งเสริมศูนย์การเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชา ซึ่งเป็นการขับเคลื่อนนโยบายในการพัฒนาประเทศ มาประยุกต์ใช้ในพื้นที่ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่สามารถประยุกต์แนวทางการพัฒนาตามศาสตร์พระราชาไปใช้ในชีวิตประจำวัน และการประกอบอาชีพได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน มีคุณภาพชีวิตที่ดี เกิดเครือข่ายการเรียนรู้ในงานพัฒนา รวมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนในพื้นที่ เพื่อนำไปสู่ชุมชนที่เข้มแข็งและยั่งยืน สอดคล้องกับโกวิท พวงงาม (2553) ได้กล่าวถึงการพัฒนาชุมชน คือ การเปลี่ยนแปลง การสร้างสรรค์ปรับปรุงอย่างมีกระบวนการ (Process) และเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างมีโครงสร้างและแบบแผน (Planned and Structured Change) หรือมีการกำหนดทิศทาง เป้าหมายที่แน่นอน (Ultimate Goal) ที่อาจเป็นไปได้ทั้งการกระทำของภาครัฐ และภาคเอกชน หรือเป็นความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับเอกชน ทั้งนี้เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตด้านต่าง ๆ ให้ดีขึ้น เช่น เศรษฐกิจ การศึกษา เรียนรู้ สุขภาพอนามัย วัฒนธรรมและการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีความสามารถที่จะพึ่งตนเองได้ ซึ่งหลักการดังกล่าวสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาของเทศบาลตำบลท่าม่วง ในการยกระดับและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน เพื่อการพัฒนาชุมชนให้น่าอยู่ เข้มแข็ง และพึ่งตนเองได้

สำหรับประเด็นปัญหาที่น่าสนใจที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นชุมชนน่าอยู่ เช่น ด้านสังคมและวัฒนธรรม พบว่าขาดการสืบทอดองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นจากคนรุ่นใหม่ ทั้งนี้เนื่องจากเยาวชนมองว่าองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นสิ่งที่ไม่ทันสมัย ไม่น่าสนใจ ซึ่งสอดคล้องกับสันติศักดิ์ กองสุทธิใจ (2560) พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรใช้ความพยายามในการจัดให้มีสภาผู้นำหรือสภาแกนนำ ที่ทำหน้าที่เป็นสมองของชุมชน โดยเกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจทางกฎหมาย แต่ใช้ปัญญาในการสร้างการเรียนรู้ให้ชุมชน มีพื้นที่ในการกำหนดตนเองจากจุดเล็ก ๆ แล้วค่อย ๆ ขยายให้ใหญ่ขึ้น จนครอบคลุมทั้งชุมชนในที่สุดควบคู่ไปกับการมีการวางแผนในการสร้างคนรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะส่งผลให้เยาวชนคนรุ่นใหม่เกิดการสืบทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนเพิ่มมากขึ้น

2. แนวทาง ปัญหา อุปสรรคในการพัฒนาชุมชนน่าอยู่ของบ้านท่าม่วง 5 ด้าน ในมุมมองของผู้นำชุมชนบ้านท่าม่วง หมู่ที่ 2, 3, 4, 9

จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน พบว่าในการพัฒนาชุมชนบ้านท่าม่วงให้น่าอยู่ชุมชนได้มีกระบวนการที่เปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนให้น่าอยู่ร่วมกันดังนี้ ด้านกายภาพ พบว่าชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสภาพแวดล้อมภายในชุมชนมีความสวยงามเป็นระเบียบ การปรับปรุงภูมิทัศน์ภายในชุมชนทุก ๆ 3 เดือน การจัดทำป้ายคุ้มหมู่บ้านเสริมสร้างชุมชนน่าอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับยุวดี หัสดี (2563) ได้กล่าวถึงการวิจัยและพัฒนาทำให้รู้รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนที่สามารถแก้ไขปัญหาและสนองต่อความต้องการตามศักยภาพของชุมชนได้อย่างแท้จริง ด้านเศรษฐกิจ พบว่าในชุมชนบ้านท่าม่วงมีการส่งเสริมกลุ่มอาชีพในชุมชนร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด โดยมีการสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ให้กับชุมชน เพื่อจัดตั้งกลุ่มพัฒนาอาชีพน้ำดื่มสมุนไพร และกลุ่มแม่บ้านโตะจีน ได้พัฒนาศักยภาพด้านการให้บริการและการออกแบบตราสัญลักษณ์ประจำกลุ่มที่เป็นเอกลักษณ์ เพื่อใช้เป็นสื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักและเข้าถึงผู้ใช้บริการมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ มยุรี วัดแก้ว (2549) คือ การนำเอาการพัฒนาชุมชนมาใช้จะทำให้เศรษฐกิจของเกษตรกรชาวชนบทดีขึ้น นอกจากนี้ชุมชนบ้านท่าม่วงมีการรวมกลุ่มเพื่อสร้างอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ เช่น กลุ่มเกษตรผสมผสาน กลุ่มทอเสื่อ กลุ่มเพาะเห็ด กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มทอผ้าไหม กลุ่มโรงสีข้าวชุมชน โรงน้ำดื่มชุมชน กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน เป็นต้น โดยมีภาคีเครือข่ายการพัฒนา ได้แก่ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเสลภูมิ สำนักงานมาตรฐานฝีมือแรงงานจังหวัดร้อยเอ็ด เทศบาลตำบลท่าม่วง และมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ด้านสังคมและวัฒนธรรม พบว่ามีปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในหลาย ๆ ด้าน เช่น การทอผ้า การจักสาน หมอสูตรสู่วิทยา ช่างแกะสลักไม้/ลายบังไฟ หมอแผนโบราณ เย็บขนมหมากเบ็ง

หอเสือกก สานแห อวน ช่างทำลวดลายโบสถ์ เป็นต้น ชุมชนได้ให้ความสำคัญกับงานประเพณีทั้ง 12 เดือน สอดคล้องกับสุรพล เศรษฐบุตร (2559) ได้กล่าวถึง การพัฒนาชุมชนจะประสบความสำเร็จ หรือล้มเหลว เกิดจากความเข้าใจในวัฒนธรรมของชุมชน โดยกิจกรรมที่สำคัญของชุมชนบ้านท่าม่วง ได้ดำเนินกิจกรรมสืบทอดต่อกันมา เช่น งานประเพณีบุญบั้งไฟ งานนมัสการ พระธาตุพนมจำลอง นอกจากนั้นยังมีการอนุรักษ์ภาษาโบราณ คือ ภาษาไทยน้อย ด้านการเมืองการปกครอง พบว่าในการบริหารงานเพื่อการพัฒนาชุมชน เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ เช่น การจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน การตรวจสอบการบริหารงานของคณะกรรมการประจำหมู่บ้าน สอดคล้องกับมยุรี วัฒแก้ว (2549) ได้กล่าวถึงการพัฒนา ที่มีผลต่อการเมืองการปกครอง คือ การทำให้ประชาชนสนใจที่จะปกครองตนเอง และเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย เพื่อช่วยในการติดตามตรวจสอบการบริหารงานในชุมชน สำหรับชุมชนบ้านท่าม่วง ชาวบ้านสามารถเข้ามามีส่วนร่วม และติดตามผลการบริหารงาน การสร้างกฎ กติกาในการทำงานร่วมกัน เพื่อความโปร่งใสและประสิทธิภาพสูงสุดในการบริหารงาน ร่วมกัน

สำหรับประเด็นปัญหาที่น่าสนใจที่ส่งผลกระทบต่อการเป็นชุมชนน่าอยู่ ได้แก่ การว่างงาน ขาดอาชีพเสริม หลังฤดูการทำนา ซึ่งปัญหาดังกล่าวมีแนวโน้มที่สูงขึ้นหากเทศบาลตำบลท่าม่วง ไม่ดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับยุภาวดี เรืองศรี (2552) ที่ได้กล่าวถึงการส่งเสริมด้านความมั่นคง ด้านการมีรายได้และมีการมีงานทำของเทศบาล ตำบลบางพระ ซึ่งได้เล็งเห็นความสำคัญด้านการส่งเสริมการสร้างรายได้ สร้างอาชีพและการมีงานทำ ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐาน ที่สำคัญในการดำเนินชีวิต จึงได้จัดทำโครงการกิจกรรม เพื่อเป็นการสร้างช่องทางในการสร้างรายได้และเป็นการลดรายจ่าย โดยไม่เป็นหนี้เกินความจำเป็น

3. ประเด็นปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพัฒนาชุมชนน่าอยู่ของบ้านท่าม่วงทั้ง 5 ด้าน โดยการจัดเวที ชุมชนโดยการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จากมุมมองของประชาชนในชุมชน

จากการศึกษาประเด็นปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพัฒนาชุมชนน่าอยู่ของบ้านท่าม่วงทั้ง 5 ด้าน โดยการจัดเวทีชุมชนโดยการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) มีประเด็นที่น่าสนใจ ที่ส่งผลกระทบต่อการเป็นชุมชนน่าอยู่ ดังนี้ ด้านกายภาพ พบว่าถนนเส้นหลักของหมู่บ้านที่ใช้สัญจรขาด ระบบท่อระบายน้ำอุดตัน สอดคล้องกับ สมชาย เดชะพรหมพันธ์ (2548) พบว่าปัญหาขยะมูลฝอยและน้ำเสียพบทุกเทศบาล ทิศทาง และจุดเน้นการพัฒนาไปสู่ การเป็นเมืองน่าอยู่ของเทศบาลต่าง ๆ มีทิศทางและจุดเน้นต่างกัน ตามพื้นฐานที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ และสอดคล้องกับสุจารี ศรีถนอม (2551) พบว่าแนวทางปรับปรุงยุทธศาสตร์การพัฒนาสู่ความเป็นเมืองน่าอยู่ด้านกายภาพ ควรซ่อมแซมถนนในหมู่บ้าน ให้อยู่ในสภาพดี ลดการก่อสร้างถนนใหม่ ควรขุดลอกคูคลองเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วม ด้านเศรษฐกิจ พบว่าระบบการขายผลผลิต ตกอยู่กับพ่อค้าคนกลาง ซึ่งสอดคล้องกับถวิล กัลยาณพิเศษ (2538) กล่าวคือ การต่อรองกับชุมชนภายนอก หรือกลุ่มเศรษฐกิจ ภายนอกชุมชน แต่ก่อนมักปรากฏว่าชุมชนไม่ได้รับความเป็นธรรมด้านการขายผลผลิตของชุมชน อย่างไรก็ตามการรวมกลุ่ม เพื่อต่อรองของชุมชนยังมีข้อด้อยอยู่บ้าง โดยเฉพาะการไม่สร้างเครือข่ายในสังคมร่วมกับชุมชนใกล้เคียง เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรอง กับสังคมให้มากยิ่งขึ้น ด้านสังคมและวัฒนธรรม พบว่าเยาวชนห่างไกลจากวัดและครอบครัว ใช้เวลาส่วนใหญ่กับสื่อโซเชียล ขาดความรู้เท่าทันสื่อ ดังนั้นการพัฒนาที่จะทำให้ปัญหาดังกล่าวลดน้อยลง ตามหลักการของสันติศักดิ์ กองสุทธิใจ (2560) กล่าวคือ จำเป็นต้องมีการพัฒนากระบวนการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ โดยส่งเสริมการใช้สื่อภาคประชาชนเพื่อแลกเปลี่ยน ข้อมูลข่าวสารด้วยกระบวนการสื่อสารสองทาง อาทิวิทยุชุมชน หอกระจายข่าว เสียงตามสาย รวมทั้งส่งเสริมใช้สื่อบุคคล เพื่อสร้างจิตสำนึก ทศนคติค่านิยม รวมทั้งการใช้สื่อชุมชน สื่อประเพณีการเล่นพื้นบ้าน เพื่อการสื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อนำไปสู่การเป็นเมืองน่าอยู่ ด้านการเมืองการปกครอง พบว่ามีปัญหาการลักขโมยในชุมชน การขับขี้รถมอเตอร์ไซด์ และเสียงดังในเวลากลางคืน ปัญหายาเสพติดในชุมชน สอดคล้องกับผานิตย์ ธิรพลาม (2552) พบว่าความไม่น่าอยู่ของชุมชน คือ มียาเสพติด เสียงดัง และด้านสิ่งแวดล้อม พบว่ามีปัญหาน้ำเสีย ปัญหาขยะเน่าเสีย และการจัดเก็บขยะของคนในชุมชน

สอดคล้องกับนิภา จักรสมบัตร (2545) พบว่าชุมชนยังไม่มีสภาพหรือลักษณะของเมืองน่าอยู่ทั้งทางด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ปัญหาขยะ น้ำเสีย ทั้งนี้เนื่องจากจากการขยายตัวของชุมชนรอบมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ทั้งหอพักนักศึกษา ร้านค้า การสร้างบ้านเรือน และน้ำเสียจากภายนอกชุมชน จากประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นเทศบาลตำบลท่าม่วง ผู้นำชุมชน และประชาชนในพื้นที่จำเป็นต้องร่วมมือในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพื่อให้ชุมชนท่าม่วงเป็นชุมชนที่น่าอยู่ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 การนำประเด็นปัญหาที่ค้นพบในพื้นที่นำไปบรรจุในแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง ยั่งยืน และน่าอยู่

1.2 การบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างเทศบาล และมหาวิทยาลัย ในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง ยั่งยืน และน่าอยู่

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยเปรียบเทียบการพัฒนาชุมชนให้น่าอยู่ของเทศบาลในจังหวัดร้อยเอ็ด

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงมหาดไทย. (2558). ความหมายของบ้านเมืองน่าอยู่. เอกสารอัดสำเนา.
- โกวิท พวงงาม. (2553). การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- ชูเชิด ปวนปิ่นตา. (2555). การศึกษาสภาวะการดำเนินงานของเมืองน่าอยู่เทศบาลตำบลแม่มริ อำเภอมแม่มริ จังหวัดเชียงใหม่. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, 13(2), 186-195.
- ถวิล กัลยาณพิเศษ. (2538). วิเคราะห์ศักยภาพการพึ่งตนเองในชุมชนชนบท. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นิภา จักรสมบัตร. (2545). ความคิดเห็นและต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อโครงการเมืองน่าอยู่ ในเขตเทศบาลตำบลเวียง อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการมนุษย์และสิ่งแวดล้อม. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ผานิตย์ ธีรพวงม. (2552). การติดตามและประเมินผลโครงการเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่เทศบาลตำบลบางพระ ประจำปี 2551. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก.
- ไพศาล สุริยะมงคล. (2551). ยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ: เอ็กเปอร์เนท.
- มยุรี วัดแก้ว. (2549). การบริหารงานพัฒนาชุมชน. เพชรบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- มูลนิธิสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย. (2555). คู่มือการประเมินเทศบาลน่าอยู่อย่างยั่งยืน ปี พ.ศ. 2555. กรุงเทพฯ: เพนนินชูล่า แอสโซซิเอทส์.
- มูลนิธิสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย. (2555). ประเทศไทยมุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน. นนทบุรี: โรงพิมพ์สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย.
- ยุภาวดี เรืองศรี. (2554). ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อผลการดำเนินงานพัฒนาเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบางพระ อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ยุวดี หัสดี. (2563). การพัฒนาการมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, 14(2), 24-34.

- ศักดิ์ศรี มงคลอิทธิเวช. (2552). *กระบวนการพัฒนาศักยภาพชุมชนเพื่อให้เป็นชุมชนน่าอยู่:กรณีศึกษาว้านสยายบ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ*. วิทยานิพนธ์ ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการส่งเสริมสุขภาพ. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมชาย เตชะพรหมพันธ์. (2548). *การศึกษาศักยภาพ ปัญหา อุปสรรค และทิศทางการพัฒนา ชุมชนเทศบาลเมือง และเทศบาลตำบลในภาคตะวันออกเฉียงใต้สู่การเป็นเมืองน่าอยู่*. ชลบุรี: ภาควิชาภูมิศาสตร์คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สันติศักดิ์ กองสุทธิใจ. (2560). *การพัฒนาเมืองน่าอยู่โดยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม: เทศบาลเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี*. *Journal of Development Administration Research*, 7(1), 1-11.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเมืองแห่งชาติ. (2543). *แนวทางการพัฒนาเมืองน่าอยู่และชุมชนน่าอยู่อย่างยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สุจารี ศรีธนา. (2551). *ยุทธศาสตร์การพัฒนาสู่ความเป็นเมืองน่าอยู่ขององค์การบริหารส่วนตำบลพุดตาล อำเภอสว่าง จังหวัดลพบุรี*. การศึกษานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุพล เศรษฐบุตร. (2559). *เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการวิจัย การส่งเสริมการเกษตรกับการพัฒนาชนบท*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

บทความวิชาการ

การเปลี่ยนแปลงทางดนตรี: วงกลองยาวคณะลูกหลวงพ่อบุษราคัม

Changes in Music: Luk Luang Por Busarakham Tall Narrow Drum Band

ยุทธการ รอดชั้นเมือง¹ และ สุรพล เนสุสินธุ์²

Yutthakan Rodhanmueang¹ and Suraphon Nesusinthu²

Received : 31 ก.ค. 2563

Revised : 4 ก.พ. 2564

Accepted : 4 ก.พ. 2564

บทคัดย่อ

เวลาที่เปลี่ยนแปลงไปย่อมส่งผลกระทบต่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนทางดนตรี ซึ่งจะมีความสัมพันธ์กับแนวคิดต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับปรากฏการณ์ต่าง ๆ ของสังคมโลก ดนตรีได้เกิดปฏิสัมพันธ์ร่วมกับปัจจัยต่าง ๆ ในสังคม การเปลี่ยนแปลงของสังคม ทำให้มนุษย์ต้องรู้จักปรับเปลี่ยนเพื่อรักษาชีวิต ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ของสังคมโลกย่อมส่งผลกระทบต่อสัณนิคมของมนุษย์ และส่งผลกระทบต่อพัฒนาการของดนตรี

วงกลองยาวคณะลูกหลวงพ่อบุษราคัมได้มีการประพันธ์กระบวนจังหวะและการแสดงขึ้นมาใหม่ โดยใช้แนวคิดจากทำนองเทศน์แหล่ (เทศน์เสียง) และชื่อในนิทานชาดก ซึ่งได้นำมาประยุกต์กับแนวคิดของหลวงพ่อบุชราคัม ฐานยุดโต ที่ท่านได้มาจากประสบการณ์ที่ปฏิบัติกิจของสงฆ์ จังหวะใหม่และรูปแบบต่าง ๆ ของการแสดงจากวงกลองยาวคณะลูกหลวงพ่อบุษราคัม ที่ได้นำมาพัฒนาเรียบเรียงใหม่ ไม่ได้แค่ทำให้เกิดจังหวะใหม่เท่านั้น ยังเป็นการคงไว้ซึ่งกระบวนจังหวะหรือลายพื้นฐานเอาไว้ด้วย ถือเป็นการพัฒนาเพื่อรักษาไว้ซึ่งรูปแบบการบรรเลงกลองยาวแบบเดิม

การเปลี่ยนแปลงของจังหวะและรูปแบบการบรรเลงกลองยาว ได้มีการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับบริบททางสังคม และการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยี เพื่อการดำรงอยู่และเพื่อให้สามารถปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสังคมในปัจจุบัน การพัฒนา และเปลี่ยนแปลงไม่ใช่การทิ้งแต่เป็นการอนุรักษ์ให้คงไว้ต่อไป และวงกลองยาวคณะลูกหลวงพ่อบุษราคัม จะเป็นอีกตัวอย่างที่ดีของคณะกลองยาวในจังหวัดอุดรธานีต่อไป

คำสำคัญ : การเปลี่ยนแปลงทางดนตรี, วงกลองยาวคณะลูกหลวงพ่อบุษราคัม, กลองยาว

Abstract

Music changes from time to time. It is connected to phenomena rising in the global communities. Musical identities react to social factors. These social changes affect humans to adapt themselves. The influence from social phenomena does affect human values and also musical changes.

Luk Luang Por Busarakham Tall Narrow Drum Band has composed new rhythmic patterns of music and shows. These new products were derived from Isan intonation preaching (Thed Lae) and their names were inspired by Jataka (a story of the last Great Incarnation Buddha). These new pieces of music were

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

อีเมล: bank_pincan@kkumail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

¹ Master Student, Master of Fine and Applied Arts Program in Music, Faculty of Fine and Applied Arts, Khon Kaen University, Email: bank_pincan@kkumail.com

² Assistant Professor of Fine and Applied Arts Program in Music, Faculty of Fine and Applied Arts, Khon Kaen University

integrated with ideas of a venerable monk named Charoen Thanyuthato who generated his ideas from monastic routines and experiences. His expertise resulted in new rhythm compositions and re-creation to arrange a longer version to design patterns. However, the original patterns still remain.

The changes in the music of Luk Luang Por Busarakham Tall Narrow Drum Band were adjusted to get along with the present social contexts and technological advancement which are developed all the time. This kind of changes is not to dismantle, but to conserve the culture. This band will always be a lifelong model for other tall narrow drum bands in Udon Thani Province.

Keywords : Musical Adaptation, Luk Luang Por Busarakham Tall Narrow Drum Band, Tall Narrow Drum Band

บทนำ

การเกิดขึ้นของดนตรีในแต่ละวัฒนธรรมนั้นมีพื้นฐานมาจากกระบวนการเรียนรู้คติความเชื่อและบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกัน จึงก่อให้เกิดรูปแบบของดนตรีที่หลากหลาย โดยรูปแบบที่หลากหลายเหล่านั้นได้ถูกสร้างสรรค์ขึ้นโดยมีเป้าหมายเพื่อตอบสนองภารกิจใดภารกิจหนึ่ง เมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไปกระบวนการเรียนรู้ คติความเชื่อและบทบาทที่เป็นสภาพที่เคยดำรงอยู่ในอดีตย่อมถูกตัดลดขั้นตอนหรือเพิ่มขึ้น ปรับประยุกต์เพื่อให้เหมาะสมกับกาลเวลา เป็นสาเหตุที่ทำให้ดนตรีจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงไปด้วย (เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี, 2560 : 4-5) เมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา วิถีชีวิตของมนุษย์ก็ย่อมเปลี่ยนแปลงไปด้วยและก็เช่นเดียวกับพัฒนาการของดนตรี จากการเล่นเพื่อความบันเทิงในกลุ่มหนึ่ง ก็เริ่มขยายไปสู่การแข่งขัน และการใช้ดนตรีประกอบอาชีพ

การดำรงอยู่ของมนุษย์ย่อมทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนพัฒนาสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวมนุษย์ วัฒนธรรมดนตรีเองก็เช่นกัน ในสังคมปัจจุบันภายใต้ระบบทุนนิยม ที่สังคมไทยมีความเหลื่อมล้ำทางสังคมอย่างมาก ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาแรงงานต่าง ๆ ย่อมส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของครอบครัวนักดนตรีเป็นอย่างมาก จึงทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนรูปแบบของวงดนตรีเพื่อจะได้มีการจ้างงานที่มากขึ้น และสามารถเพิ่มมูลค่าของค่าจ้าง เพื่อการดำรงชีวิตอยู่ได้ภายใต้สังคมทุนนิยม

กลองยาวในภาคอีสานเป็นเครื่องดนตรีที่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชาวอีสานมาอย่างยาวนาน เกือบทุกกิจกรรมของชาวอีสานกลองยาวจะเข้าไปทำหน้าที่ให้ความบันเทิงและเข้าไปมีบทบาทอยู่ตลอดเวลา จนทำให้กลองยาวของภาคอีสานมีลักษณะรูปแบบเฉพาะตัวตามแต่ละพื้นที่ในภูมิภาค ซึ่งได้รับการพัฒนาเรื่อยมาจากนักดนตรีและผู้รู้ โดยในปัจจุบันกลองยาวอีสานก็ยังมีส่วนร่วมไปกับประเพณี เทศกาล กิจกรรมต่าง ๆ ในสังคมเรื่อยมาและเมื่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเกิดขึ้น วงกลองยาวอีสานเองก็ได้มีการพัฒนารับเอาเครื่องดนตรีตะวันตกเข้ามาร่วมบรรเลงด้วย เพื่อความสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ และเพื่อเพิ่มเอกลักษณ์ มูลค่าในการจ้างงาน ทำให้รูปแบบของการบรรเลงจากวงกลองยาวอีสานได้มีการพัฒนา

วงกลองยาวคณะลูกหลวงพ่อบุชราคม เป็นวงกลองยาวอีสานที่มีบทบาทหน้าที่สำคัญต่อชุมชนอย่างมาก ยังมีการเข้าไปทำหน้าที่ของวงกลองยาวที่มีส่วนร่วมต่าง ๆ ในประเพณีของชุมชน อีกทั้งยังมีการเข้าร่วมการประกวดกลองยาวในระดับต่าง ๆ ซึ่งได้รับรางวัลอย่างมากมายด้วยรูปแบบการบรรเลงที่มีลักษณะเฉพาะ นอกจากนั้นวงกลองยาวคณะลูกหลวงพ่อบุชราคมยังได้มีการคงไว้ซึ่งการบรรเลงในรูปแบบเดิมและยังมีการพัฒนารูปแบบการแสดงอยู่เสมอ

บทวิเคราะห์

กลองยาวเป็นเครื่องดนตรีที่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชาวอีสานมาอย่างยาวนาน วงกลองยาวคณะลูกหลวงพ่อบุชราคมเป็นอีกคณะวงกลองยาวหนึ่งที่มีความนิยมอย่างมาก เนื่องมาจากการบรรเลงและการแสดงที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ซึ่งได้รับการพัฒนาต่อยอดมาจากการบรรเลงกลองยาวแบบดั้งเดิม โดยนำเอาองค์ความรู้ทางด้านการเทศน์แหล่

และความรู้ในเชิงพุทธศาสนาเข้ามาสร้างสรรค์พัฒนาการบรรเลงและการแสดง นอกจากนี้วงกลองยาวคณะลูกหลวงพ่อนุชาคม ยังได้เข้าร่วมการประกวดต่าง ๆ ในระดับจังหวัด และระดับประเทศ ทำให้ได้รับชื่อเสียง และนั้นก็ส่งผลต่อการได้รับโอกาส ในการแสดงในที่ต่าง ๆ ซึ่งถือว่ามี การปรับเปลี่ยนทางดนตรี เพื่อให้การบรรเลงกลองยาวได้รับความนิยมต่อไป

บทความวิชาการฉบับนี้ ผู้เขียนจึงได้นำแนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางดนตรีมาอธิบายและวิเคราะห์ปรากฏการณ์ เพื่อสะท้อนมุมมองทางวิชาการ เพื่อชี้ให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ส่งผลต่อดนตรี โดยสามารถจำแนกเป็นรายประเด็น ได้ดังนี้

1. แนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

บทความฉบับนี้ผู้เขียนใช้แนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางดนตรี โดยเฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี (2560 : 2-3) ได้อธิบายไว้ น่าสนใจว่า การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และดนตรี เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเวลา ซึ่งเวลานั้น หมายถึง ระยะเวลาหนึ่งเปลี่ยนแปลงไปสู่อีกระยะเวลาหนึ่งที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นเวลาจึงเป็นสิ่งสำคัญที่กำหนดว่าดนตรี ในช่วงระยะหนึ่ง เปลี่ยนแปลงไปจากดนตรีในอีกช่วงระยะเวลาหนึ่งอย่างไร มีการแปรสภาพมาเป็นสภาพใหม่อย่างไร จึงมีระยะเวลาเป็นองค์ประกอบ สำคัญในการกำหนด (เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี, 2560 : 2-3)

เมื่อเวลายังคงเดินต่อไป การเปลี่ยนแปลงของกาลเวลาก็ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของดนตรี เพราะเมื่อเวลา ผ่านเลยไป สังคมก็ย่อมมีการปรับเปลี่ยน เมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไป ดนตรีก็น่าจะเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา โดยเงื่อนไขของเวลา เมื่อสิ่งใดอ่อนแรงลง สิ่งที่แข็งแกร่งกว่าก็ย่อมเข้ามาแทนที่

ดนตรีเป็นศิลปะการเรียบเรียงเสียงที่เกิดจากมนุษย์ โดยที่รูปแบบทางดนตรี เนื้อหาของเพลงย่อมได้รับอิทธิพล มาจากวิถีชีวิตของมนุษย์ ในการศึกษาดนตรีต้องศึกษาองค์ประกอบทางสังคมที่ดนตรีได้เกิดขึ้นด้วยเช่นกัน เพื่อให้เข้าใจถึงดนตรี มากยิ่งขึ้น ผู้เขียนจึงได้ใช้แนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางดนตรีมาใช้ในการอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กันระหว่าง ดนตรีกับบริบทสังคมที่ได้มีการเปลี่ยนแปลง

2. การเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลาของกลองยาวกับบทบาทหน้าที่ในวัฒนธรรมทางดนตรีภาคอีสาน

กลองยาว ตามการจัดกลุ่มเครื่องดนตรีแบบ Sach Hornbostel system (ระบบ ซาคค์ - ฮอร์นบอสเทล) กลองยาวจัดเป็นเครื่องดนตรีประเภทตี (Membranophones Percussion Instruments) ที่เก่าแก่ มีหลักฐานจากการขุดพบ ทางโบราณคดีในช่วงพุทธศตวรรษที่ 3-6 เป็นศิลปวัฒนธรรมในประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีลักษณะของเสียงที่เร้าใจเป็นไปตามจังหวะในการตี กลองยาวยังเป็นเครื่องดนตรีที่ได้รับความนิยมมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เนื่องด้วยลักษณะ การบรรเลงที่ไม่ได้ซับซ้อน ไม่มีตึงของเสียงที่กระตุ้น ปลุกเร้าอารมณ์ จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้กลองยาวได้แทรกเข้าไปใน วัฒนธรรมประเพณีอย่างแพร่หลาย ซึ่งรูปแบบของการบรรเลงสามารถปรับเปลี่ยนไปตามบริบทของสังคมที่นำกลองยาวไปใช้ กล่าวได้ว่ากลองยาวเป็นดนตรีในวัฒนธรรมร่วมระหว่างหลายประเทศที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน

ซึ่งกลองในประเทศไทยนอกจากตีประกอบจังหวะและตีประกอบกับเครื่องดนตรีแล้ว กลองยังเป็นเครื่องตีบอก สัญญาณบอกจังหวะ และบรรเลงกับเครื่องดนตรีอื่น ๆ จนเป็นทำนอง มีบทบาทต่อวิถีชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างมาก จะเห็นได้จาก การบรรเลงในประเพณีพิธีกรรม ตลอดจนการละเล่นทั่วไป เครื่องดนตรีดังกล่าวเป็นเครื่องดนตรีที่ถือได้ว่า เป็นสิ่งสะท้อนถึง อารมณ์ความรู้สึกตลอดจนความเชื่อ และอุปนิสัยของชาวบ้าน เนื้อหาสาระของดนตรียังสามารถให้ทั้งสาระความรู้และความบันเทิง (เจริญชัย ขนไพโรจน์, 2529 : 16) นอกจากนี้กลองยังถูกใช้ตีเพื่อประกาศเรียกกรมพลก่อนรบ ส่งสัญญาณในสงคราม ตลอดจนตีเพื่อส่งสัญญาณ สื่อสารต่าง ๆ อีกด้วย โดยกลองจะถูกตั้งชื่อขึ้นอย่างมากมาย ชื่อของกลองจะถูกเรียกขึ้นจากลักษณะ ของเสียง รูปทรง ซึ่งจะยึดโยงกับบริบทภาษา วัฒนธรรมในชุมชนเพื่อให้ง่ายต่อการสื่อสาร

กลองยาวในภาคอีสานเป็นกลองที่มีชื่อเรียกว่ากลองกันโล่ง หรือกลองหาง หน้ากลองจะขึ้นด้วยหนังหน้าเดียว มีเชือกร้อยหนังหน้ากลองมัดติดกับตัวกลอง ลักษณะเรียวยาวมีหลายขนาด นิยมใช้ชาวสุกซ์เฝ้าติดถ่วงเสียงบริเวณกลางหน้ากลอง จะใช้ตีนำขบวนแห่ในเทศกาลงานประเพณี 12 เดือน ได้แก่ เดือนอ้าย ใช้กลองยาวบรรเลงในงานปีใหม่ เดือนยี่บรรเลงเมฆะ

เดือนทำให้แห้วป่าสามัคคีในเทศกาลสงกรานต์ เดือนหก เดือนเจ็ดใช้กลองยาวแหในงานบวชและงานบุญบั้งไฟ เดือนแปด เป็นเทศกาลเข้าพรรษา ใช้กลองยาวแหเทียนเข้าพรรษา เดือนสิบสองใช้กลองยาวบรรเลงในงานบุญกฐิน และงานลอยกระทง (สิทธิศักดิ์ จำปาแดง, 2561 : 94-95) ซึ่งกลองยาวในภาคอีสานจะมีวิวัฒนาการตามบริบทของสังคม

ชาวอีสานมักใช้กลองยาวในขบวนแห่ประเพณีต่าง ๆ เริ่มจากประเพณีที่มีขึ้นในหมู่บ้าน โดยชาวบ้านจะรวมตัวกันเพื่อร่วมขบวนแห่กลองยาว ไม่ว่าจะเป็นเทศกาล งานบุญใด ๆ ก็จะมีกลองยาวทำหน้าที่เป็นผู้นำขบวน กล่าวได้ว่าในงานต่าง ๆ ที่จัดเป็นรูปขบวนแล้วนั้นจะต้องมีกลองยาวนำหน้าไปด้วยเสมอ (มนู ครูทไชยันต์, 2526 : 1) ในการนำกลองยาวออกมาแห่ขบวนต่าง ๆ ตามประเพณีนั้นเกิดขึ้นจากศรัทธาที่มีต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนาหรือการดำรงชีพอยู่ และการพัฒนาคณะกลองยาวทั้งทางรูปแบบการแสดงและด้านอื่น ๆ ถึงกระนั้นเงินมิใช่ปัจจัยเดียวที่ทำให้เกิดการพัฒนากลองยาว ความยึดเหนี่ยวทางจิตใจที่มีต่อความเชื่อทางศาสนาก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้คณะกลองยาวยังคงทำหน้าที่สืบทอดเจตนารมณ์ทางวัฒนธรรมของบรรพบุรุษเรื่อยมา จนกระทั่งถึงปัจจุบัน และเมื่อสังคมเปลี่ยนเป็นสังคมข้อมูลข่าวสารการแข่งขันจึงเริ่มขึ้นตามกระแสสังคมโลก กลองยาวจึงเข้าสู่ระบบการแข่งขันเช่นกัน (สมบัติ ทับทิมทอง, 2544 : 1-2) จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการขยายตัวของธุรกิจดนตรีของคณะกลองยาว

จากการเปลี่ยนแปลงกาลเวลาซึ่งได้ส่งผลต่อบทบาท และหน้าที่ของกลองยาว ผู้เขียนได้แบ่งช่วงเวลาและพัฒนาการของกลองยาวอีสานที่ได้เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ไว้ 3 ยุคสมัย ดังต่อไปนี้

2.1 กลองยาวอีสานยุคแรก

กลองยาวอีสานเป็นเครื่องดนตรีที่สามารถทำขึ้นเองได้ด้วยภูมิปัญญาคนสมัยก่อน ชาวอีสานนอกจากจะทำการเกษตรแล้วงานบุญประเพณี ถือเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้คนมารวมกัน เพื่อสร้างกิจกรรมความสนุกสนานที่เกิดขึ้น และการสร้างสรรค์ที่เกิดจากการอยู่ร่วมกันของคนหมู่มากก็มีหลากหลายรูปแบบ กลองยาวอีสานเป็นเครื่องดนตรีที่เกิดขึ้นด้วยภูมิปัญญาของชาวอีสานซึ่งจะแสดงให้เห็นถึง ความผูกพันในวิถีชีวิตของชาวอีสาน

กลองยาวอีสานจะอยู่ในวัดเป็นส่วนมาก เพราะวัดถือเป็นสถานที่รวมทั้งผู้คนและสิ่งของส่วนรวม การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เกิดขึ้นจากวัดเป็นหลัก เช่น งานบุญประเพณีที่เกิดขึ้นและแต่ละฤดูก็จะมีการแห่ด้วยกลองชนิดต่าง ๆ ไปร่วมงานบุญประเพณีกับหมู่บ้านใกล้เคียง และเมื่อใช้บรรเลงในวันบุญจวบพิธี กว่าจะถึงวันงานบุญอีกครั้งบางทีอาจจะเสียหาย เช่น หนึ่งขาด กลองแตก เพราะเครื่องมือหรือวิธีการทำที่ไม่ได้มีความรู้ การใช้ประโยชน์ในบุญประเพณีก็จะดีแต่ให้ไปตามประสา ขบวนแห่สิ้นสุดที่วัด กลองก็จะเก็บไว้ที่วัด โดยไม่มีใครเอาใจใส่ดูแลจึงทำให้สภาพของกลองทรุดโทรม ทั้งหนังเชือกและตัวกลอง กลองยาวอีสานในสมัยนี้จะใช้เป็นส่วนรวมของหมู่บ้าน

2.2 วงกลองยาวยุครับงานว่าจ้าง

เมื่อมีโอกาสได้เห็นการแห่กลองยาวในงานบุญประเพณีในหลายที่ จึงมีความคิดอยากจะพัฒนาการเล่นวงกลองยาวของหมู่บ้านตัวเอง แต่ก็ไม่มีความสนใจที่จะทำในลักษณะวงประจำหมู่บ้าน จึงตัดสินใจลงทุนซื้อกลองยาวเป็นของตัวเองและเรียนรู้การทำกลอง และจัดซื้อเครื่องประกอบจังหวะรวมถึงเครื่องขยายเสียง และรับสมัครสมาชิกเข้าวงเพื่อทำเป็นวงกลองยาวส่วนตัว รับงานกาบรรเลงแหในงานกิจกรรมต่าง ๆ ลงมือผลิตจากวงกลองยาวที่มีเครื่องดนตรีคือ กลองยาว กลองรำมะนา และฉาบ

วงกลองยาวแบบโบราณ ที่มีอยู่ในหมู่บ้านซึ่งบรรเลงในงานบุญ หรือการแห่ในงานกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคมเริ่มมีการเอาพินและแคนมาผสมผสานให้เกิดความสนุกสนานขึ้นมารู้สึกได้ว่า เกิดความสนุกสนานจากท่วงทำนองของเสียงแคน

และเสียงพิณ แต่ก็ขาดโอกาสที่จะนำมาใช้บรรเลงร่วมกันเป็นประจำ เพราะนักดนตรีแต่ละคนอยู่คนละหมู่บ้านจึงมีความหมาย คิดที่อยากจะท่วงเป็นของตัวเอง โดยเลือกที่จะให้ผู้บรรเลงเครื่องดนตรีพิณกับแคนมาบรรเลงร่วม

เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนแปลงไป เริ่มมีการนำเอาวัฒนธรรมดนตรีร่วมสมัยเข้ามาใช้ร่วมบรรเลง ซึ่งมีการซื้อ เครื่องเสียงเข้ามาเพิ่ม เช่น เครื่องขยายเสียงสำหรับบรรเลงพิณแคนหรือเบส ทำให้เกิดความสุขสนุกสนานจากเดิมที่มีเพียง การตีกลองเป็นจังหวะไปเฉย ๆ จนมีความนิยมของผู้คนเกิดการว่าจ้างให้บรรเลงกลองยาวในงานบุญประเพณีต่าง ๆ ทั้งงานบุญบวช งานกฐิน แห่ผ้าป่า โดยมีค่าจ้างตามความเหมาะสม โดยมีค่าจ้างรางวัลด้วยจึงจัดตั้งวงกลองยาวขึ้นมาเป็นของตัวเอง เพื่อรับงาน ว่าจ้างให้ไปแห่ตามบุญประเพณีต่าง ๆ เริ่มรับงานจากค่าจ้างที่ละน้อย เพราะวงยังไม่เก่งผู้ตีกลองก็ตีจังหวะกลองได้ไม่มาก จึงเริ่มฝึกจังหวะใหม่ ๆ เข้ามาตีผสมผสานกับการบรรเลงเสียงแคนเสียงพิณได้อย่างสนุก ซึ่งทำให้ได้รับค่าจ้างเพิ่มมากขึ้น และเป็นที่ยอมรับ เมื่อมีการว่าจ้างงานมากขึ้นก็เริ่มให้ความสำคัญกับกลองยาว ดูแลเอาใจใส่มากขึ้น ได้มีพัฒนา ปรับปรุง ตูแลกลองยาว และองค์ประกอบต่าง ๆ ในคณะกลองยาว เพื่อให้เหมาะสมกับการนำไปใช้บรรเลงรับงาน

เริ่มหามือพิณ มือแคนมาผสมในวง พัฒนาเป็นวงกลองยาวประยุกต์ ใช้แห่ตามบุญต่าง ๆ จนได้รับความนิยม ทำให้มีทุนในการปรับปรุงเครื่องดนตรี รวมไปถึงการดูแลรักษาการเปลี่ยนหน้าหนังเปลี่ยนเชือกตัดตกแต่งทาสีใส่กระโปรงกลอง ให้มีความสวยงาม พัฒนาจังหวะกลองตามเพลงลูกทุ่งเพลงหมอลำ ผู้ที่เล่นพิณเป่าแคนก็บรรเลงเพลงร่วมสมัยเข้ามาทำให้ได้รับความนิยมนมากขึ้น

จึงเกิดการพัฒนารูปแบบการตีพัฒนารูปลักษณะของกลองตกแต่งให้เกิดความสวยงามดูแลเอาใจใส่ ซึ่งถือว่าเป็น ยุคที่พัฒนารูปแบบของการบรรเลงกลองยาวแบบเดิม ให้กลายเป็นในลักษณะของคณะกลองยาวมากยิ่งขึ้น เนื่องจากการ รับค่าตอบแทนเป็นเงิน และสามารถสร้างอาชีพได้ นอกจากนั้นยังมีการแข่งขัน พัฒนา เพื่อสร้างชื่อเสียงให้กับหมู่บ้าน และนักดนตรีในคณะกลองยาวอีกด้วย

2.3 กลองยาวยุคการจัดการประกวด

การเล่นท่อนถิ่นอีสานมีกิจกรรมมากมายที่สร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นของคนในชุมชนกลองยาวอีสาน เป็นวัฒนธรรมทางด้านดนตรีที่สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น การตีกลองยาวทั้งแบบโบราณและแบบประยุกต์ต่างก็มี จุดเด่นมากมาย แต่การเปลี่ยนแปลงของสังคมอย่างเสียงร้องเสียงร่า ดนตรีต่าง ๆ ได้เข้ามามีบทบาทมากมายจนทำให้กลองยาว ที่เคยเป็นวัฒนธรรมรับใช้กิจกรรมทางสังคมในขบวนแห่หรือการตีโฮ่วต่าง ๆ ได้เริ่มเลือนรางหายไป

กลองยาวอีสานลักษณะทุ่งทำลีลาในการตีที่เกิดขึ้นจากการจินตนาการ เช่น ถ้าตีที่เรียนแบบการทำนา ทำตีที่เลียนแบบลักษณะพฤติกรรมของคน เข้ามาผสมผสานกับการแสดงออกของลีลา ทำให้วงกลองยาวแต่ละวงนั้นมีเอกลักษณ์ เฉพาะส่วนตัว การมีพื้นที่ในการแข่งขันหรือการประกวดถือเป็นโอกาสดี ที่จะเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างประสบการณ์ ที่หลากหลาย รวมไปถึงใช้พื้นที่ในการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมที่มีอยู่ในท้องถิ่นไม่เกิดการสูญหาย และที่สำคัญคือการปฏิบัติ ตามเกณฑ์กติกาที่กำหนดเป็นการกำหนดให้เป็นแนวทางในการปฏิบัติไม่ให้เกิดการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ที่ตั้งมาจนเกินไป การจัดการกิจกรรมกลองยาวผ่านการประกวดหรือการแข่งขัน โดยอาศัยการตั้งกฎกติกา เพื่อให้ผู้ปฏิบัติได้เข้าใจ และรักษาไว้ทั้งทางรูป ลักษณะเสียง จังหวะลีลาที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของกลองยาวอีสาน หวังเป็นการสืบทอดและเผยแพร่ ศิลปวัฒนธรรมที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป

ซึ่งเหตุผลดังกล่าวนำไปสู่การเผยแพร่ความรู้ความสามารถ ทางด้านบุคลากรทางการศึกษารวมถึงหน่วยงาน ทางภาครัฐที่เริ่มเห็นคุณค่าทางวัฒนธรรม จัดให้มีการประกวดในระดับท้องถิ่น ในระดับภูมิภาค จึงทำให้บุคลากรที่ผ่านการเรียนรู้

ด้านกลองยาวอีสาน หรือดนตรีพื้นบ้านอีสานมีโอกาสได้ถ่ายทอดให้ลูกศิษย์ และนำสู่ขั้นตอนของการประกวด เพื่อเป็นการฝึกประสบการณ์และสืบสานศิลปวัฒนธรรมต่อไป

เวลาเปลี่ยนแปลงไป บทบาทของกลองยาวได้เปลี่ยนแปลงไปตามระยะเวลา โดยมีบริบททั้งทางด้านต่าง ๆ เข้ามามีส่วนในการปรับเปลี่ยนทั้งทางด้านบทบาท และรูปแบบของดนตรี โดยจะเห็นได้ว่าแต่เดิมที่สังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรมที่ความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนค่อนข้างจะดีมาก มีการรวมกลุ่มจัดตั้งคณะกลองยาวเพื่อเข้าร่วมประเพณีตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน แต่เนื่องด้วยระบบเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้ข้อจำกัดต่าง ๆ ทางสังคมนั้นเพิ่มมากขึ้น ด้วยเทคโนโลยีที่ล้ำสมัยมากขึ้น และตลอดจนระบบการศึกษา ส่งผลต่อการนำการแสดงกลองยาวเข้าสู่ระบบการจัดการแข่งขัน โดยได้มีบรรทัดฐาน หรือกติกาเข้ามาเป็นเกณฑ์การตัดสิน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อบทบาทของกลองยาวในปัจจุบัน

3. บทบาทและหน้าที่ของวงกลองยาวคณะลูกหลวงพ่อบุชราคม กับเวลาที่เปลี่ยนแปลงไป

คณะกลองยาวลูกหลวงพ่อบุชราคม ได้ทำการแสดงครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2545 ขณะนั้นใช้ชื่อว่ากลองยาวคณะวัดโนนสว่าง ภายหลังในปี พ.ศ. 2560 ได้เปลี่ยนชื่อเป็นวงกลองยาวคณะลูกหลวงพ่อบุชราคม โดยพระครูพิพัฒน์วิทยาคม (เจริญ ฐานยุตโต) เจ้าอาวาสวัดโนนสว่าง เป็นผู้ก่อตั้ง และเป็นผู้อุปถัมภ์ ซึ่งพระครูพิพัฒน์วิทยาคมยังได้เป็นผู้แนะนำและควบคุมการฝึกซ้อมอีกด้วย โดยท่านได้นำเอาทำนองเทศน์ และเรื่องราวในนิทานชาดกมาเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์จังหวะและรูปแบบการบรรเลง เช่น ทำนองกาเต้นก้อน ช้างเทียมแม่ มโนราห์เล่นน้ำ เป็นต้น และมีสมาชิกภายในวงทั้งหมด 14 คน

แต่เดิมในช่วงก่อตั้งซึ่งได้มีการแสดงครั้งแรกในปี พ.ศ. 2545 ในงานฉลองการก่อตั้งเมืองอุดรธานี ณ ศาลากลางจังหวัดอุดรธานี ซึ่งขณะนั้นได้ใช้ชื่อว่า “กลองยาวคณะวัดโนนสว่าง” ซึ่งเป็นวงที่ได้รับการสืบทอดรูปแบบการบรรเลงกลองยาวตามรูปแบบดั้งเดิม มีบทบาทหน้าที่สำคัญในขบวนแห่ประเพณีต่าง ๆ โดยชาวบ้านจะรวมตัวกันร่วมขบวนแห่กลองยาวตามประเพณีนั้นเกิดขึ้นจากศรัทธา มิได้มุ่งหมายถึงผลประโยชน์ทางการค้าหรือกำไร โดยบริบททางสังคมของหมู่บ้านโนนสว่างในขณะนั้นเป็นสังคมที่มีวิถีชีวิตเรียบง่าย เป็นสังคมเกษตรกรรมที่มีอาชีพหลัก คือ การเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ และเก็บของป่า โดยคนในหมู่บ้านจะมีวัดโนนสว่างเป็นสถานที่สำคัญของหมู่บ้าน ที่เหมือนเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจตามแบบของผู้ศรัทธาในพุทธศาสนา ชาวบ้านโนนสว่างยังให้ความสำคัญกับประเพณี พิธีกรรม และความเชื่ออย่างเหนียวแน่น จึงส่งผลให้วิถีชีวิตของชาวโนนสว่าง ยึดโยงกับงานบุญประเพณีต่าง ๆ เรื่อยมาจนปัจจุบัน

ต่อมาได้มีการเปลี่ยนชื่อจาก “กลองยาวคณะวัดโนนสว่าง” มาเป็น “วงกลองยาวคณะลูกหลวงพ่อบุชราคม” คณะกลองยาวลูกหลวงพ่อบุชราคม เป็นคณะกลองยาวคณะหนึ่งในจังหวัดอุดรธานี มีรูปแบบการบรรเลงที่รักษาความเป็นการบรรเลงแบบดั้งเดิม และได้มีการพัฒนาปรับเปลี่ยนคัณรูปแบบ จังหวะ วิธีบรรเลงขึ้นมาใหม่ โดยที่ไม่เสียความเป็นรูปแบบเดิมไป ถือได้ว่าเป็นคณะกลองยาวอีสานที่รักษารูปแบบเดิม และพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ ซึ่งลักษณะเด่นของคณะกลองยาวคณะลูกหลวงพ่อบุชราคมนั้น ทางคณะได้มีการนำเอานิทานชาดกจากในคัมภีร์พุทธศาสนา มาปรับใช้เป็นท่าทางการแสดง รวมทั้งการใช้ทำนองการสวดในรูปแบบการแหล่ชาดกมาช่วยในการพัฒนาทำนอง จังหวะตลอดจนรูปแบบการแสดงต่าง ๆ เช่น ทำนองกาเต้นก้อน ช้างเทียมแม่ มโนราห์เล่นน้ำ เป็นต้น โดยมีหลวงพ่อเจริญ ฐานยุตโต เป็นที่ปรึกษาและอุปถัมภ์ คณะกลองยาว นอกจากนั้นวงกลองยาวคณะลูกหลวงพ่อบุชราคม ก็ยังได้เข้าไปมีส่วนร่วมในประเพณีต่าง ๆ ของชุมชน และในกิจกรรมทางศาสนา อย่างประเพณีฮีตสิบสอง หรือ “การันัน” ที่แปลว่ามหรสพ งานฉลองนั่นเอง

เมื่อสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปตามบริบทของสังคมโลก การเกิดขึ้นของหน่วยงานของรัฐฯ และสถาบันทางการศึกษาต่าง ๆ ส่งผลให้เกิดการจัดการประกวดทางวัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ กลองยาวเป็นอีกหนึ่งวัฒนธรรมที่ได้รับความนิยมอย่างมาก ที่ได้นำไปจัดการในรูปแบบของการประกวดการแข่งขัน โดยการแข่งขันได้เกิดการพัฒนาแบบใหม่ และส่งผลต่อพัฒนาการของการแสดงกลองยาว อาทิ การรับวัฒนธรรมดนตรีตะวันตกเข้ามา การใช้กีตาร์เบสและคีย์บอร์ด พร้อมเครื่องขยายเสียง

นำมาใช้ในการแสดง ตลอดจนเครื่องแต่งกายที่มีการปรับปรุงให้ร่วมสมัย สวยงามมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้และทั้งนั้นได้มีการกำหนดกติการ่วมกันเพื่อใช้ในการประกวดกลองยาว

ในปี พ.ศ. 2560 ได้เข้าร่วมงานการประกวดกลองยาวอีสาน ซึ่งได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ 1 ณ จังหวัดมหาสารคาม และต่อมาได้รับรางวัลชนะเลิศอันดับที่ 1 ในปี พ.ศ. 2561 และ พ.ศ. 2562 ในงานประกวดงานประเพณีบุญบั้งไฟเส็งกลองกริ่งและการแข่งกลองยาวอีสาน นอกจากนี้ได้รับเงินรางวัลและชื่อเสียงจากการประกวดแล้ว ยังทำให้หมู่บ้านโนนสว่างได้รับชื่อเสียง อีกทั้งยังส่งผลให้เยาวชนในหมู่บ้านหันมาสนใจในกลองยาวอีกด้วย ซึ่งทำให้มีผู้สนใจเข้ามาเรียนรู้ ฝึกซ้อมการบรรเลงกลองยาวในแบบฉบับของวงกลองยาวคณะลูกหลวงพ่อบุษราคม ซึ่งคณะกลองยาวลูกหลวงพ่อบุษราคมเป็นกลองยาวคณะหนึ่งในจังหวัดอุดรธานี ที่สืบทอดรูปแบบการบรรเลงกลองยาวตามรูปแบบดั้งเดิม และได้นำรูปแบบการตีกลองยาวมาปรับเปลี่ยน พัฒนาคิดค้นรูปแบบใหม่ ๆ ขึ้นมา คณะกลองยาวยังได้เข้าร่วมบรรเลงในประเพณีต่าง ๆ ของชุมชนเรื่อยมา

โดยในปัจจุบัน ผู้เขียนได้ทำการศึกษา และพบว่ารูปแบบการบรรเลงของคณะลูกหลวงพ่อบุษราคมนั้น ได้มีการนำรูปแบบการตีกลองยาวมาปรับเปลี่ยนและพัฒนากระบวนจังหวะขึ้นมาจากเดิม โดยใช้ทำนองการเทศน์แหล่ และกลัท่าทางในนิทานชาดกมาสร้างสรรค์เป็นจังหวะกลองยาว เช่น ทำนองกาเดินก้อน ช้างเทียมแม่ และมนรธาเล่นน้ำ เป็นต้น ซึ่งเป็นแบบฉบับเฉพาะของกลองยาวคณะลูกหลวงพ่อบุษราคม ที่มีลักษณะของความหนักแน่นแต่สุภาพเรียบร้อย ที่แสดงถึงการรักษาจารีตเดิมของประเพณีกลองยาวโบราณ ซึ่งลักษณะดังกล่าวได้เข้าไปมีส่วนสำคัญในการทำให้คณะกลองยาวลูกหลวงพ่อบุษราคมได้รับรางวัลจากการประกวดในงานประกวดต่าง ๆ และได้รับความนิยม

4. เวลาเปลี่ยนแปลงไป จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนเพื่อรักษา

ในการเปลี่ยนแปลงทางสังคมนั้นย่อมส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของดนตรี กลองยาวอีสานก็เช่นกันที่ต้องมีการปรับเปลี่ยน พัฒนาเพื่อเป็นการสืบสานมรดกทางวัฒนธรรม ดนตรีพื้นบ้านนี้ต่อไป เพราะเนื่องจากบริบททางสังคมจะเปลี่ยนแปลงไป โครงสร้างทางสังคมนั้นก็เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้ระบบโครงสร้างต่าง ๆ ของสังคมทั้งในประเทศและนอกประเทศเปลี่ยนไป ทั้งระบบเศรษฐกิจ ระบบการศึกษา เทคโนโลยี ฯลฯ สิ่งเหล่านี้ย่อมมีผลกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ในการดำรงชีพเพื่อให้มีชีวิตรอดของมนุษย์ย่อมมีการเปลี่ยนแปลง และส่งผลต่อรสนิยมของมนุษย์ในสังคม เมื่อรสนิยมของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ศิลปินหรือนักดนตรีก็จำเป็นต้องรู้จักปรับเปลี่ยนรูปแบบวิธีการแสดงต่าง ๆ เพื่อให้ดนตรีของตนเองได้รับความนิยม

โดยผู้เขียนพรรณนาฉายภาพให้เห็นถึงวัฒนธรรมเดิมของดนตรีพื้นบ้าน และผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งส่งผลให้เกิดการต่อยอด พัฒนาความรู้เพื่อรักษาวินัยวัฒนธรรมกลองยาวให้ดำรงอยู่ และได้รับความนิยมต่อไป

4.1 ลักษณะเดิมของดนตรีพื้นบ้าน

ดนตรีพื้นบ้านจะเกิดขึ้นและพัฒนาในสังคมเกษตรกรรมที่มีลักษณะเศรษฐกิจแบบเลี้ยงตัวเองได้ (self-sufficiency) สภาพสังคม จะไม่ใช่สังคมที่อยู่อย่างโดดเดี่ยวหรือแยกออกจากสังคมอื่น ขบวนการถ่ายทอดศิลปะ ดนตรีจะอาศัยการบอกด้วยปาก และจดจำเป็นหลัก ลักษณะที่กล่าวมาแล้วเป็นเพียงการสะท้อน ภาพของดนตรีพื้นบ้านโดยอาศัยบริบททางสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรม (เฉลิมศักดิ์ พิฤศกร, 2561 : 148-149) ดนตรีพื้นบ้านแต่เดิมเป็นลักษณะดนตรีที่เรียบง่าย มุ่งเน้นไปที่ความสนุกสนาน มิได้มุ่งเน้นไปที่ความซับซ้อนทางดนตรี ประกอบกับรูปแบบการถ่ายทอดแบบมุขปาฐะ ไม่ได้มีการจดบันทึกแบบเป็นเอกสาร ดังนั้นจึงส่งผลให้เพลงพื้นบ้านมีลักษณะที่ไม่ยาวมากหนัก มีลักษณะที่สั้น วนไปวนมา โดยในลักษณะดังกล่าวจึงส่งผลให้ง่ายในการร้องตามเข้าใจ ตลอดจนสามารถบรรเลงตามได้ง่าย ทำให้ดนตรีพื้นบ้านเป็นดนตรีที่สามารถทำให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมได้มากกว่าดนตรีที่มีรูปแบบซับซ้อน กล่าวได้ว่าลักษณะเด่นของดนตรีพื้นบ้านนั้นจะพบได้ว่าเมื่อมีการแสดง หรือบรรเลงต่อสาธารณชนแล้วจะพบว่า ผู้ฟังนั้นสามารถมีส่วนร่วมได้ง่าย เช่น การขยิบร่างกายตามจังหวะร้องตาม หรือแม้กระทั่งอาจเข้าร่วมบรรเลงได้

สำหรับวัสดุที่ใช้ในการผลิตเครื่องดนตรี รวมถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ในการบรรเลง จะพบว่านักดนตรีจะสามารถทำขึ้นมาใช้เองได้ โดยวัสดุที่ใช้นั้นจะเป็นวัสดุที่พบในชุมชนนั้น หรือชุมชนใกล้เคียง เช่น ไม้ไผ่ ไม้หมากหาด ลูกน้ำเต้า กะลามะพร้าว หนังสัตว์ เป็นต้น ซึ่งไม่ต้องหาซื้อมาในราคาแพง หรืออาจจะหาได้โดยในธรรมชาติ

เมื่อเวลาเปลี่ยนแปลงไป บริบททางสังคมก็ได้เปลี่ยนแปลงไปเช่นเดียวกับวัฒนธรรมดนตรี ก็ย่อมต้องมีการปรับเปลี่ยน พัฒนา ต่อยอด หยิบยืมวัฒนธรรมอื่นจากที่ต่าง ๆ ที่ได้มีการปฏิสัมพันธ์กันผ่านทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม ทั้งหมดล้วนแต่ส่งผลกระทบต่อสนิยการฟังดนตรี เมื่อสนิยเปลี่ยนแปลงไปก็ย่อมทำให้มีการพัฒนาทั้งรูปแบบทางกายภาพ และคุณลักษณะทางดนตรี เพื่อให้การดำรงอยู่ของดนตรีชนิดหรือรูปแบบนั้นสามารถดำรงอยู่ต่อไป

4.2 รสนิยมดนตรีเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา

“รส” เป็นคำที่มีรากศัพท์มาจากภาษาสันสกฤตว่า รสะ (rasa) ในภาษาอังกฤษใช้คำว่า Taste โดยคำว่ารสในดนตรี ในความหมายนี้จึงหมายถึง รสที่ได้รับจากเสียง โดยได้อินแล้วมีความชื่นชอบ ร่าเริง ปิติโสมนัส หรืออาจจะเศร้าโศก รสในความหมายนี้จึงเป็นรสที่ได้รับจากประสบการณ์ (เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี, 2561 : 98) รสของดนตรีอาจจะกล่าวได้ว่า หมายถึงรสนิยมทางดนตรี ซึ่งรสนิยมทางดนตรีนั้นจะเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ในการฟังของผู้ฟัง การฟังแล้วชื่นชอบรสแบบใดก็ย่อมจะขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม ช่วงเวลา บริบททางสังคม

ดนตรีเป็นเรื่องของนามธรรม (Abstract) หรือกล่าวได้ว่าเป็นศิลปะแห่งจิตใจ (Abstract Arts) ในลักษณะนี้ประสบการณ์ทางดนตรีที่ผ่านเข้ามาในจิตใจของแต่ละท่านย่อมมีส่วนช่วยเป็นอย่างมากต่อการฟังดนตรีได้อย่างเพลิดเพลินในครั้งต่อไป ความเข้าใจจึงนับว่าเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความคุ้นเคยอันเป็นกุญแจดอกสำคัญที่จะพาไปสู่รสชาติอันดีแห่งศิลปะการดนตรี (เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี, 2561: 112) ความคุ้นชินการดนตรีในกระแสหลักในปัจจุบันนั้นมีส่วนต่อการสร้างสรรค์ดนตรีในปัจจุบัน หรืออาจจะกล่าวได้ว่าอิทธิพลทางดนตรีที่กำลังได้รับความนิยมย่อมมีส่วนกับการสร้างสรรค์ดนตรี

หลังจากโลกยุคสงครามโลกครั้งที่ 2 อิทธิพลดนตรีตะวันตกได้แพร่หลายเข้ามาในประเทศไทย อาทิ ดนตรีคลาสสิก ดนตรีป๊อป ดนตรีแจ๊ส ดนตรีร็อก ดนตรีเร็กเก้ แร็ปเปอร์ เป็นต้น ซึ่งเป็นการนำเข้ามาทั้งตัวดนตรี รวมถึงแฟชั่น ในปัจจุบันยังพบว่าแม้กระทั่งในวัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้าน ก็ยังได้มีการรับเอาอิทธิพลดนตรีจากฝั่งซีกโลกตะวันตก เข้ามาพัฒนาปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสม เพื่อให้เกิดอัตลักษณ์ใหม่ ๆ ตลอดจนเป็นการสร้างสรรค์ผลงานของวงดนตรี

นอกจากการรับเข้ามาของวัฒนธรรมต่าง ๆ ทั่วโลกทั้งจากตะวันตก และจากมหาอำนาจของทางฝั่งตะวันออกอย่างอินเดีย และจีน ทำให้มีการปรับเปลี่ยนของวัฒนธรรมดนตรีในสังคมไทย รวมถึงในวัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้าน และเนื่องจากการจัดการประกวดกลองยาวอีสานขึ้น ส่งผลให้มีการพัฒนารูปแบบต่าง ๆ ของวงกลองยาวอีสาน ทำให้วงกลองยาวอีสานได้มีการปรับเปลี่ยนพัฒนาเรื่อยมาในด้านต่าง ๆ ทั้งทางด้านดนตรีและแฟชั่น รวมถึงเทคโนโลยีที่ใช้ในการสร้างสรรค์วงกลองยาวอีสาน

4.3 การจัดการประกวดวงกลองยาวอีสาน จัดถึงขั้นนี้

ผลจากการพัฒนาประเทศจากการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2504 สมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ได้ส่งผลให้มีการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษาและคมนาคมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ภาคอีสาน) ทำให้วิถีชีวิตแบบเดิมที่มีอาชีพเกษตรกรรมยังชีพ เริ่มปรับเปลี่ยนไปจากเดิม วัฒนธรรมที่ผูกติดกับวิถีชีวิตในอดีต ทำให้วัฒนธรรมดนตรีที่ผูกติดกับฮีตคอง ประเพณีที่มีมาแต่เดิม ในลักษณะที่เรียกว่า “ดนตรีพื้นบ้าน” ตามวิถีแบบชาวบ้าน เปลี่ยนแปลงไปสู่คุณลักษณะ “ดนตรีเมือง” (เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี, 2560 : 165-166) แผนพัฒนาดังกล่าวส่งผลให้เกิดสถาบันการศึกษาขึ้นเป็นจำนวนมากในภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อีกทั้งยังทำให้เกิดการกระจายความรู้จากส่วนกลางของประเทมาสู่ภูมิภาคต่าง ๆ รวมทั้งในอีสาน ดนตรีก็นับว่าได้รับผลกระทบจากการกระจายความรู้ดังกล่าวเช่นกัน ทำให้วัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านได้เริ่มเข้าสู่การเรียนรู้ ระเบียบวิธีในแบบที่มีหลักการ รูปแบบที่เป็นระบบระเบียบมากขึ้น ซึ่งต่างจากการถ่ายทอดจากรอบบ่มุขปาฐะแบบเดิม

การเกิดขึ้นของสถาบันทางการศึกษาได้ช่วยให้เกิดการจัดการแข่งขันต่าง ๆ ที่จัดขึ้นโดยสถาบันการศึกษา เพื่อให้เป็นการอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาในด้านต่าง ๆ รวมถึงดนตรีด้วย กลองยาวอีสาน จึงได้เกิดการจัดการประกวด กลองยาวอีสานขึ้น โดยได้มีหลักเกณฑ์ กติกาของการจัดการประกวดพอสังเขปดังนี้

เครื่องดนตรีที่ใช้ในการประกวด

- 1) กลองยาว
- 2) กลองรำมะนา
- 3) ฉิ่ง, ฉาบ
- 4) เครื่องดนตรีอีสานอื่น ๆ (พิณ, แคน, ซอ, โหวด, กั๊บแก๊ป ฯลฯ)
- 5) เครื่องดนตรีตะวันตก (เบส, คีบอร์ด เป็นต้น)
- 6) เครื่องขยายเสียงสำหรับวงกลองยาว (พร้อมตักแต่ง)

เกณฑ์การตัดสิน

- 1) เสียง จังหวะ ทำนอง และลายเพลงของวงกลองยาว
- 2) การฟ้อนประกอบกลองยาว
- 3) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ดนตรี ทำฟ้อน
- 4) การแต่งกายของนักดนตรี และผู้แสดง
- 5) องค์ประกอบโดยรวมของการแสดง
- 6) การรักษาเวลาในการแสดง

ด้วยหลักเกณฑ์กติกาดังกล่าวทางสถาบันทางการศึกษาได้ร่วมกันออกมาเพื่อการจัดการแข่งขันโดยส่วนใหญ่ ได้ให้เป้าประสงค์ว่า เพื่อเป็นการส่งเสริม และอนุรักษ์ภูมิปัญญา อีกทั้งยังเป็นการตระหนักถึงศิลปวัฒนธรรมของการแสดง วงกลองยาวอีสาน

จากหลักเกณฑ์กติกาที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าการนำเอาวัฒนธรรมดนตรีอื่น ๆ และรับเอาเครื่องดนตรี และเทคโนโลยีจากตะวันตกเข้ามาปรับใช้ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ และบริบทต่าง ๆ ของสังคม โดยรอบ อีกทั้งยังเกิดรูปแบบของวงกลองยาวรูปแบบใหม่ที่อาจส่งต่อการรับงานการแสดง อีกทั้งยังเป็นเกิดการเพิ่มมูลค่า ในการจ้างงานในการนำวงกลองยาวอีสานไปแสดง และส่งผลอย่างมากต่อการพัฒนาฝีมือของนักดนตรีและพัฒนาของรูปแบบ ของวงกลองยาวอีสาน

นอกจากการจัดการประกวดจากสถาบันการศึกษาแล้วนั้นยังได้มีหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐและเอกชน ได้ร่วมกันจัดกันอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นของชาวอีสาน โดยเป็นการสืบทอด ศิลปะการแสดงกลองยาวให้ได้คงอยู่ในสังคมในชุมชนอีสานต่อไป โดยเฉพาะเป็นการทำให้เยาวชนได้รู้จักการแสดงพื้นบ้าน ในรูปแบบนี้ อีกทั้งเมื่อมีการสำรวจเกี่ยวกับภาพสะท้อนของการจัดกิจกรรมการประกวดนั้น พบว่าเป็นการประกวด ถือเป็นการนำเสนอทิศทางการสืบทอดกลองยาวอีสานจากปราชญ์ท้องถิ่น คณะอาจารย์ที่มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ด้านศิลปะ การแสดงกลองยาว อีกทั้งยังเป็นพื้นที่ในการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ทำความรู้จักกันและกัน จากทั้งยังได้สร้างชุมชนคนกลองยาว เป็นผลดีต่อการพัฒนาต่อยอด และรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่นสืบไป

4.4 เจือนไขของเวลา : วัฒนธรรมได้อ่อนแรงลง ย่อมถูกแทนที่ด้วยวัฒนธรรมอื่น

เมื่อสิ่งได้อ่อนแรงลง สิ่งใหม่ที่แข็งแกร่งกว่าจะเข้ามาแทนที่ ดนตรีกีก็เช่นกันเมื่อวัฒนธรรมเดิมเริ่มลดความนิยมลง ก็จะถูกวัฒนธรรมใหม่ที่ได้รับการนิยมกว่าเข้ามาแทนที่ เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี (2560 : 2-3) ได้กล่าวไว้ว่า การเปลี่ยนแปลง ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และดนตรี เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเวลา ซึ่งเวลานั้น หมายถึงระยะเวลาหนึ่งเปลี่ยนแปลงไปสู่

อีกระยะเวลาหนึ่งที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นเวลาจึงเป็นสิ่งสำคัญที่กำหนดว่าดนตรีในช่วงระยะหนึ่งเปลี่ยนแปลงไปจากดนตรี ในอีกช่วงระยะเวลาหนึ่งอย่างไร มีการแปรสภาพมาเป็นสภาพใหม่อย่างไร จึงมีระยะเวลาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการกำหนด การเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยในบริบทสังคมโลกจากยุคสังคมเกษตรกรรมเข้าสู่ยุคทุนนิยมเป็นปัจจัยหลัก ที่ส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของมนุษย์ทั้งโลกไม่ว่าจะทางตรงและทางอ้อม การเปลี่ยนแปลงนี้ยังได้ส่งผลกระทบต่อระบบ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม อาทิ เมื่อเข้าสู่ยุคทุนนิยม มนุษย์จะต้องทำการสะสมทุน จากเดิมที่วิถีชีวิตในสังคมเกษตรกรรม จะใช้การแลกเปลี่ยนสิ่งของต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน แต่ในยุคทุนนิยมทุกคนจะต้องทำงานเพื่อสะสมเงิน (ทุน) เพื่อนำไปแลกซื้อ ปัจจัยการเลี้ยงชีพต่อไป

แต่เดิมชาวหมู่บ้านโนนสว่างมักใช้กลองยาวในขบวนแห่ประเพณีต่าง ๆ โดยชาวบ้านจะรวมตัวกันร่วม ขบวนแห่กลองยาว ไม่ว่าจะเทศกาล งานบุญใด ๆ ก็จะมีกลองยาวทำหน้าที่เป็นผู้นำขบวน ซึ่งในการนำกลองยาวออกมา แห่ขบวนต่าง ๆ ตามประเพณีนั้นเกิดขึ้นจากศรัทธาที่มีมุ่งหมายถึงผลประโยชน์ทางการค้าหรือกำไร จุดคุ้มทุนใด ๆ ต่อมาสังคม ได้เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ค่าจ้างจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำรงชีพอยู่ การพัฒนาคณะกลองยาวทั้งทางรูปแบบการแสดง และด้านอื่น ๆ ถึงกระนั้นเงินมิใช่ปัจจัยเดียวที่ทำให้เกิดการพัฒนากลองยาว และเมื่อสังคมเปลี่ยนเป็นสังคมข้อมูลข่าวสาร การแข่งขันจึงเริ่มขึ้นตามกระแสสังคมโลก กลองยาวจึงเข้าสู่ระบบการแข่งขันเช่นกัน จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการขยับตัว ของธุรกิจดนตรีของคณะกลองยาว

จะเห็นได้ว่าเมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไปชาวหมู่บ้านโนนสว่างก็ได้มีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต การเข้าไปทำงาน ในระบบอุตสาหกรรม การย้ายถิ่นฐานเข้าไปทำงานในเมืองที่ใหญ่กว่ารวมถึงการเข้าไปทำงานในกรุงเทพมหานครฯ ได้ส่งผลต่อ วิถีชีวิตแบบเดิม จะมีการกลับมายังหมู่บ้าน และเข้าร่วมประเพณีในหมู่บ้านก็จะกลับมาในบางช่วงที่มีวันหยุดจากทางราชการ ซึ่งสิ่งนี้ส่งผลกระทบต่อประเพณี วัฒนธรรมอย่างมาก จากเดิมที่พบผู้บรรเลงกลองยาวได้ก็จะถูกพบว่าจำกัดอยู่ที่ไม่กี่กลุ่ม ซึ่งกลุ่มคนที่สามารถบรรเลงกลองยาวได้จะถูกจำกัดไว้ที่จำนวนไม่กี่คน โดยพระครูพิพัฒน์วิทยาคม (เจริญ ฐานยุตโต) เจ้า อาวาสวัดโนนสว่าง ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญอย่างมากในการฟื้นฟู พัฒนาและอนุรักษ์การแสดงกลองยาวไว้ ซึ่งมีวัดโนนสว่าง เป็นจุดศูนย์กลางในการรักษาและถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านกลองยาว

เนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป การเกิดขึ้นขององค์กรของรัฐ ตลอดจนมหาวิทยาลัย ทำให้เกิดการจัดงานประกวดด้านวัฒนธรรมต่าง ๆ ขึ้น ซึ่งกลองยาวที่แต่เดิมได้มีความสัมพันธ์กับ ชาวอีสานก็ได้รับบทบาทใหม่จากการละเล่นพื้นบ้าน การประกอบอยู่ในพิธีกรรม ได้เข้ามาสู่การจัดการประกวดชิงถ้วย และเงินรางวัล ในการประกวดได้เกิดการสร้างสรรค์ พัฒนาการรูปแบบการแสดงและการบรรเลงกลองยาวตามกติกา ของทางประกวด ซึ่งทำให้เกิดการนำเอาวัฒนธรรมของดนตรีตะวันตกเข้ามาปรับใช้เพื่อให้เกิดความสนุกสนาน ตื่นเต้น และสร้างสรรค์ตามยุคสมัย เช่น การนำเอาอุปกรณ์เครื่องดนตรีตะวันตกอย่าง กีตาร์เบสและคีย์บอร์ดเข้าใช้ประกอบการแสดง รวมไปถึงการนำเอาเครื่องขยายเสียงมาใช้ในการแสดง ทำให้เกิดการสร้างสรรค์ใหม่เพื่อเป็นการนำเสนอการแสดงกลองยาว ที่น่าสนใจมากยิ่งขึ้น พระครูพิพัฒน์วิทยาคม (เจริญ ฐานยุตโต) เจ้าอาวาสวัดโนนสว่าง ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญอย่างมาก ในการนำรูปแบบการตีกลองยาวมาปรับเปลี่ยน และพัฒนาระบบจนกระทั่งขึ้นมาจากเดิม โดยใช้ท่อนองการเทศน์ แห่ และลีลา ท่าทาง ในนิทานชาดกมาสร้างสรรค์เป็นจังหวะกลองยาว เช่น ทำนองกาเดินก้อน ช้างเทียมแม่ และมนโอรห์เล่นน้ำ เป็นต้น ซึ่งเป็นแบบฉบับเฉพาะของกลองยาวคณะลูกหลวงพ่อบุชราคม ที่มีลักษณะของความหนักแน่นแต่สุภาพเรียบร้อย ที่แสดงถึง การรักษาริชาดเดิมของประเพณีกลองยาวโบราณ ซึ่งลักษณะดังกล่าวได้เข้าไปมีส่วนสำคัญในการทำให้คณะกลองยาวลูกหลวงพ่อบุชราคมได้รับรางวัลจากการประกวดในงานประกวดต่าง ๆ และได้รับความนิยม ชื่นชมให้เป็นอีกต้นแบบของการบรรเลง กลองยาว ที่นำศึกษาในจังหวัดอุดรธานี

ดังนั้น จึงพบได้ว่าในเกณฑ์การตัดสินการประกวดวงกลองยาวอีสานที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น พบว่ามีการอนุญาต ให้ใช้เครื่องดนตรีตะวันตกหรือเครื่องดนตรีสากลเข้ามาบรรเลงได้อย่างถูกต้อง จึงเป็นเรื่องที่ดึงดูดทำให้เกิดการพัฒนา

ในรูปแบบของการแสดงที่หลากหลายขึ้นในด้านต่าง ๆ อีกทั้งยังเป็นการเปิดโอกาสให้มีการคิดนอกกรอบในการสร้างสรรค์ผลงานนำมาซึ่งเป็นการทำให้มีคนสนใจกลองยาวอีสานในวงกว้างมากยิ่งขึ้น เมื่อโลกเปลี่ยนแปลงไปมนุษย์ก็ต้องรู้จักปรับเปลี่ยนเพื่อให้มีชีวิตอยู่รอด การเปลี่ยนแปลงของดนตรีอีกนัยหนึ่งยังเป็นการรักษาดนตรีรูปแบบนั้น ๆ ไว้ได้ โดยที่เมื่อมีคนสนใจในสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปย่อมทำให้คนหันมาสนใจในรูปแบบเดิม

ภาพประกอบ 2 กลองยาวคณะลูกหลวงพ่อบุชราคม ขณะกำลังทำการแสดงโดยมีการนำเครื่องเสียงและเทคโนโลยีเข้ามาร่วมในการแสดง

สรุปผล

เวลาเปลี่ยนแปลงไป ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้เชื่อมโยงกับดนตรีตลอดมา ดนตรีไม่ได้อยู่โดดเดี่ยวท่ามกลางชุดความรู้ต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับสังคม เช่น เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม การเมืองทั้งระดับประเทศและระดับโลก และเทคโนโลยี เป็นต้น มนุษย์มีความรู้เช่นใด ก็แสดงออกมาเป็นเสียงดนตรีเช่นนั้น เพื่อสื่อสารกับตัวเองและสังคมรอบข้าง (วิชฌพงค์ อินทร์แก้ว, 2563 : 137) จารีตประเพณี วัฒนธรรมต่าง ๆ ก็ย่อมมีอิทธิพลต่อการผลิต สร้างสรรค์ผลงานด้านดนตรี กลองยาวเป็นเครื่องดนตรีที่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชาวอีสานมาอย่างยาวนาน วงกลองยาวคณะลูกหลวงพ่อบุชราคมเป็นวงกลองยาวหนึ่งที่ได้รับการนิยมนอย่างมาก เนื่องมาจากการบรรเลงและการแสดงที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวและยังมีการรักษารูปแบบการบรรเลงกลองยาวแบบเดิมไว้ ผู้เขียนจึงได้นำแนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางดนตรีมาอธิบายและวิเคราะห์ปรากฏการณ์เพื่อสะท้อนมุมมองทางวิชาการ เพื่อชี้ให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ส่งผลต่อดนตรี

วงกลองยาวคณะลูกหลวงพ่อบุชราคม ได้มีการปรับเปลี่ยนทั้งรูปแบบของการบรรเลง และรูปแบบของวงเพื่อให้สอดคล้องกับยุคสมัยในปัจจุบัน ซึ่งที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าจากเดิมที่บรรเลงเฉพาะ ในพิธีการทางศาสนาและตามประเพณี งานบุญ ได้มีการปรับเปลี่ยนเพื่อเข้าร่วมการประกวดแข่งขันกลองยาว โดยได้มีการนำรูปแบบการตีกลองยาว มาปรับเปลี่ยนและพัฒนา กระบวนการขึ้นมาจากเดิม โดยใช้ท่วงท่าการเทศน์ แห่ และลีลาท่าทาง ในนิทานชาดกมาสร้างสรรค์เป็นจังหวะกลองยาว เช่น ทำนองกาตันก้อน ช้างเทียมแม่ และมนโธราห์เล่นน้ำ เป็นต้น ซึ่งเป็นแบบฉบับเฉพาะของกลองยาวคณะลูกหลวงพ่อบุชราคม ที่มีลักษณะของความหนักแน่นแต่สุภาพเรียบร้อย ที่แสดงถึงการรักษาริชาตเดิมของประเพณีกลองยาวโบราณ ซึ่งลักษณะดังกล่าวได้เข้าไปมีส่วนสำคัญ ในการทำให้คณะกลองยาวลูกหลวงพ่อบุชราคม ได้รับรางวัลจากการประกวดในงานประกวด ส่งผลให้ได้รับความนิยมอย่างมาก ในกลุ่มของการบรรเลงกลองยาว และเมื่อกล่าวถึงคณะกลองยาวลูกหลวงพ่อบุชราคม ก็จะนึกถึง

เป็นกลองยาวคณะหนึ่งในจังหวัดอุดรธานี ที่สืบทอดรูปแบบการบรรเลงกลองยาวตามรูปแบบดั้งเดิม และได้นำรูปแบบการตีกลองยาวมาปรับเปลี่ยน พัฒนาคิดค้นรูปแบบใหม่ ๆ ขึ้นมา

จากบริบททางสังคม เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ได้ส่งผลกระทบต่อสังคมไทยทั้งทางตรงและทางอ้อม สังคมไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ตลอดจนทำให้ดนตรีพื้นบ้านเองก็ย่อมต้องมีการพัฒนา เปลี่ยนแปลงรูปแบบของดนตรี นอกจากการจัดการประกวด โดยได้มีการรับเอาวัฒนธรรมจากดนตรีตะวันตก เข้ามาประยุกต์ใช้ในการบรรเลง ซึ่งได้เข้าไปอยู่ในกติกาของการจัดการประกวดอีกด้วย ซึ่งการประกวดถือได้ว่าเป็นเวทีของการแลกเปลี่ยนชุดความรู้ เพิ่มทักษะ และกำหนดแนวทางการบรรเลงกลองยาว กล่าวได้ว่างานการประกวดกลองยาวได้เข้าไปมีอิทธิพลต่อการแสดงกลองยาวด้วยเช่นกัน ซึ่งวงที่ได้รับความนิยมจากงานประกวดก็จะมีโอกาส ในการรับงานว่าจ้าง หรือมีโอกาสในการไปแสดงในที่ต่าง ๆ นอกจากจะรับค่าตอบแทนแล้ว ยังทำให้ได้รับความสนใจด้วย อีกทั้งการประกวดถือเป็นพื้นที่ให้คนที่ชอบอะไรเหมือนกัน เข้ามาพูดคุย แลกเปลี่ยนกัน ทำให้เกิดเครือข่าย และเกิดการพัฒนาร่องความรู้ ย่อมส่งผลดีต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมกลองยาวไว้ให้สืบทอดไป การปรับเปลี่ยนให้เข้ากับยุคสมัยต่อยอดความรู้เดิม จึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่จะทำให้เกิดการรักษาสิ่งเดิมเอาไว้ เสียงของกลองยาวจะถูกตีสืบต่อไป ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก

เอกสารอ้างอิง

- เจริญชัย ขนไฟโรจน์. (2526). *การละเล่นพื้นเมืองของชาวอีสาน*. ขอนแก่น: รุ่งเกียรติ.
- เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี. (2561). *ประชุมบทความวิชาการดนตรี 60 ปี รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี*. ขอนแก่น: โรงพิมพ์แอนนาออฟเซต.
- เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี. (2560). *การเปลี่ยนแปลงทางดนตรี*. ขอนแก่น: โรงพิมพ์แอนนาออฟเซต.
- ชิษณุพงศ์ อินทร์แก้ว. (2563). *รสนิยมทางดนตรี: การศึกษาความสุขและความหวังในระบอบทุนนิยม ผ่านมานุษยวิทยาดนตรี*. *วารสารดนตรีบ้านสมเด็จเจ้า*, 2(1), 135-149.
- มนู ครุฑไชยันต์. (2526). *กลองยาวอีสาน*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- สมบัติ ทับทิมทอง. (2544). *สภาพการดำรงอยู่ของคณะกลองยาวอำเภอกวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและกฎหมายเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สิทธิศักดิ์ จำปาแดง. (2561). *กลองยาวในวิถีวัฒนธรรมของชาวอำเภอกวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม*. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 10(1), 91-109.

ภาคผนวก

หลักเกณฑ์การเสนอบทความ

หลักเกณฑ์การเสนอบทความ เพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

เอกสารฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นคู่มือในการเขียนบทความสำหรับผู้ที่มีความประสงค์ในการส่งบทความเข้าร่วมตีพิมพ์ลงวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด โดยจะกำหนดทั้งรูปแบบและแนวทางในการพิมพ์บทความ ซึ่งจะใช้ในการจัดทำวารสารฯ ในแบบรูปเล่ม ดังนั้น เพื่อเป็นการควบคุมคุณภาพและเพื่อให้การจัดทำเอกสารเป็นไปอย่างรวดเร็ว ผู้ส่งบทความควรพิมพ์บทความตามรูปแบบ และแนวทางที่กำหนดอย่างเคร่งครัด โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลเบื้องต้นของวารสาร

1.1 ชื่อวารสาร : วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

Journal of Roi Et Rajabhat University

1.2 เลขมาตรฐานสากลประจำวารสาร (International Standard Serial Number – ISSN)

ISSN 1905-6036 (Print)

ISSN 2673-0731 (Online)

1.3 วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานวิชาการ ผลงานวิจัย บทความทางวิชาการ บทความทั่วไป บทวิจารณ์หนังสือ ที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาสังคม เป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการของนักวิจัย นักวิชาการ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

1.4 ประเภทผลงานที่ตีพิมพ์ ประกอบด้วย บทความวิชาการ/บทความปริทัศน์ บทความวิจัย

1.5 ขอบเขตเนื้อหา ประกอบด้วย สาขาภาษาศาสตร์ ศาสตร์ ศาสตร์ บริหารธุรกิจ การจัดการทั่วไป การตลาด นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ นิเทศศาสตร์ สังคมศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม ส่งเสริมการเกษตร สิ่งแวดล้อม ศิลปกรรม สารสนเทศศาสตร์ และสาขาที่เกี่ยวข้อง ครอบคลุมสหวิทยาการ ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

1.6 กำหนดพิมพ์เผยแพร่ ปีละ 3 ฉบับ (มกราคม-เมษายน พฤษภาคม-สิงหาคม และ กันยายน-ธันวาคม)

2. นโยบายการพิจารณาการรับบทความ

2.1 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ ต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน และต้องไม่อยู่ในกระบวนการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งตีพิมพ์อื่นใด

2.2 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ ต้องเป็นบทความที่แสดงให้เห็นถึงคุณภาพทางวิชาการ และมีประโยชน์ในเชิงทฤษฎี หรือเชิงปฏิบัติ สารบทความและแนวการเขียนต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของวารสาร โดยผ่านการพิจารณาและให้ความเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้น ๆ จำนวนอย่างน้อย 2 ท่าน ขึ้นไปตอบบทความ และเป็นผู้มีผลงานทางวิจัยอย่างต่อเนื่อง โดยใช้การประเมินแบบไม่เห็นกันทั้งสองฝ่ายระหว่างผู้นิพนธ์และผู้ประเมิน (Double-Blinded)

2.3 กองบรรณาธิการอาจส่งผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิให้ผู้เขียนแก้ไข เพิ่มเติม หรือพิมพ์ต้นฉบับใหม่แล้วแต่กรณี

2.4 กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการตรวจแก้ไขรูปแบบบทความที่ส่งมาตีพิมพ์

2.5 การยอมรับเรื่องที่ตีพิมพ์เป็นสิทธิ์ของกองบรรณาธิการ และกองบรรณาธิการจะไม่รับผิดชอบในเนื้อหา หรือความถูกต้องของเรื่องที่ส่งมาตีพิมพ์ทุกเรื่อง

3. รูปแบบการเขียนบทความผลงานวิจัยฉบับเต็ม (Full Paper)

3.1 การเตรียมต้นฉบับ จัดพิมพ์แบบ 1 คอลัมน์ มีรายละเอียดดังนี้

3.1.1 ขนาดของต้นฉบับ พิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษสีขนาด A4 (8¼ × 11¾ นิ้ว = 21 × 29.7 ซม.)

เว้นระยะห่างระหว่างขอบกระดาษด้านบน 3.18 เซนติเมตร ด้านล่าง ขวา และซ้าย 2.5 เซนติเมตร

3.1.2 คำโครงหน้ากระดาษ ระยะขอบบน ขนาด 3.18 ซม. ระยะขอบซ้าย ขวา ล่าง ขนาด 2.5 ซม.

3.1.3 ตำแหน่งของแท็บหยุด ตั้งค่าเริ่มต้นที่ 1.5 เซนติเมตร และตั้งเพิ่มขึ้นจุดละ 0.5 เซนติเมตร

3.2 รูปแบบอักษรและการจัดวางตำแหน่ง ใช้รูปแบบอักษร TH Sarabun PSK พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด ระยะระหว่างบรรทัดเป็นแบบบรรทัดเดี่ยว (Single Space) โดยใช้ขนาด ชนิดของตัวอักษร รวมทั้งการจัดวางตำแหน่งดังนี้

3.2.1 ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) ขนาด 18 Point ชนิดตัวอักษรตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษซ้าย

3.2.2 ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ) ขนาด 16 Point ชนิดตัวอักษรตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษซ้าย

3.2.3 ชื่อผู้เขียน (ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) ขนาด 12 Point ชนิดตัวอักษรหนา แบบเอียง ตำแหน่งชิดขอบกระดาษซ้ายได้ชื่อเรื่อง เว้น 1 บรรทัด

3.2.4 หัวข้อใหญ่ในบทความ ขนาด 14 ชนิดตัวอักษรหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษซ้าย ก่อนขึ้นหัวข้อต่อไป เว้น 1 บรรทัด จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ และจัดย่อหน้าเป็นแบบกระจายแบบไทย

3.2.5 หัวข้อย่อย เว้นระยะห่างตามลำดับของแท็บหยุด ขนาด 16 Point ชนิดตัวอักษรตัวปกติ

3.2.6 การอ้างอิงเนื้อหา ให้จัดพิมพ์ดังนี้

1) การเขียนอ้างอิงโดยระบุ ชื่อผู้แต่งและปีที่พิมพ์ของเอกสาร ไว้หน้าข้อความเพื่อบอกแหล่งที่มา

1.1) ภาษาไทย

ชื่อ สกุล (พ.ศ. : หน้า)

1.2) ภาษาอังกฤษ

นามสกุล, อักษรตัวแรกของชื่อต้น, อักษรตัวแรกของชื่อกลาง. (ค.ศ. : หน้า)

2) การเขียนอ้างอิงโดยระบุ ชื่อผู้แต่งและปีที่พิมพ์ของเอกสาร ไว้หลังข้อความเพื่อบอกแหล่งที่มา

2.1) ภาษาไทย

(ชื่อ สกุล, พ.ศ. : หน้า)

2.2) ภาษาอังกฤษ

(นามสกุล, อักษรตัวแรกของชื่อต้น, อักษรตัวแรกของชื่อกลาง, ค.ศ. : หน้า)

3.2.7 ท้ายกระดาษ แทรกอ้างอิงท้ายเรื่อง ประกอบด้วย

ข้อมูล สังกัดผู้นิพนธ์ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ครบถ้วนทุกคน

1) นักศึกษาหลักสูตร สาขาวิชา สถาบันการศึกษา อีเมล ขนาด 12 Point ชนิดตัวอักษรธรรมดาแบบเอียง ตำแหน่งชิดขอบกระดาษซ้าย (กรณี : นิสิต หรือนักศึกษา)

2) ตำแหน่งทางวิชาการ อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชา สถาบันการศึกษา ขนาด 12 Point ชนิดตัวอักษรธรรมดาแบบเอียง ตำแหน่งชิดขอบกระดาษซ้าย (ข้อมูลที่ปริกษาวิทยานิพนธ์)

3.3 จำนวนหน้า ต้นฉบับควรมีความยาวไม่เกิน 10 หน้า

4. การเรียงลำดับเนื้อหาต้นฉบับ

เนื้อหา ภาษาไทยที่มีคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ควรแปลเป็นภาษาไทยให้มากที่สุด (ในกรณีคำศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นคำเฉพาะที่แปลไม่ได้หรือแปลแล้วไม่ได้ความหมายชัดเจนให้ทับศัพท์ได้) และควรใช้ภาษาที่ผู้อ่านเข้าใจง่าย ชัดเจน หากใช้คำย่อต้องเขียนคำเต็มไว้ครั้งแรกก่อน เนื้อหาต้องเรียงลำดับดังนี้

4.1 บทความวิจัย

บทความวิจัยจัดเป็นเอกสารทางวิชาการประเภทเดียวกับรายงานการวิจัย (Research report) มีสาระและรูปแบบการนำเสนอที่คล้ายคลึงกัน โดยบทความวิจัยเป็นเอกสารทางวิชาการที่นักวิจัยเขียนขึ้นในรูปบทความวิชาการเพื่อนำเสนอข้อค้นพบ เชิงประจักษ์และหรือนวัตกรรมที่เป็นผลงาน บทความวิจัยมีการเรียงลำดับเนื้อหาที่สำคัญดังนี้

4.1.1 ชื่อเรื่อง ควรสั้นและกะทัดรัด ความยาวไม่ควรเกิน 100 ตัวอักษร ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

4.1.2 ชื่อผู้เขียนและที่อยู่ ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และระบุตำแหน่งทางวิชาการ หน่วยงาน หรือสถาบัน ที่อยู่ หรือ Email ของผู้เขียน เพื่อใช้ติดต่อเกี่ยวกับต้นฉบับและบทความที่ตีพิมพ์แล้ว

4.1.3 บทคัดย่อ ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (Abstract) เขียนสรุปสาระสำคัญของเรื่อง อ่านแล้วเข้าใจง่าย ความยาวไม่ควรเกิน 250 คำ หรือ 15 บรรทัด โดยให้นำบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อน บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) โดยเรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหา เช่น วัตถุประสงค์ กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล ผลการศึกษา

4.1.4 คำสำคัญ เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จำนวน 3 คำ โดยให้คำสำคัญภาษาอังกฤษตรงกับคำสำคัญภาษาไทย แต่ละคำคั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (comma)

4.1.5 บทนำ เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมาและเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย ให้ข้อมูลทางวิชาการ พร้อมทั้งจุดมุ่งหมายที่เกี่ยวข้องอย่างคร่าว ๆ มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาและการวิจัยนั้นด้วย และควรอ้างอิงงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย

4.1.6 วัตถุประสงค์ ใช้ชี้แจงถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา

4.1.7 กรอบแนวคิดและสมมติฐาน ระบุ กรอบแนวคิดของงานวิจัย พร้อมทั้งทฤษฎี แนวคิดที่นำมาสร้างกรอบแนวคิดและสมมติฐาน(ถ้ามี)

4.1.8 วิธีดำเนินการวิจัย ควรอธิบายวิธีดำเนินการวิจัย โดยมีหัวข้อดังนี้

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กล่าวถึงกลุ่มประชากร วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ที่มาของกลุ่มตัวอย่าง แหล่งที่มาของข้อมูล

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล

4) การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1.9 สรุปผล สรุปผลที่ได้จากการวิจัยเป็นลำดับอาจแสดงด้วยตาราง แผนภาพประกอบการอธิบาย ทั้งนี้ถ้าแสดงด้วยตาราง ควรเป็นตารางแบบไม่มีเส้นขอบตารางด้านซ้ายและขวา หัวตารางเป็นแบบธรรมดาไม่มีการระบายสี และขีดเส้นคู่ กรณีตารางยังไม่สิ้นสุดให้ขีดด้วยเส้นเดียว และเมื่อสิ้นสุดตารางให้ขีดด้วยเส้นคู่ ตารางควรมีเฉพาะที่จำเป็น ไม่ควรมีเกิน 5 ตาราง สำหรับรูปภาพประกอบควรเป็นรูปภาพ ขนาดที่ชัดเจนและมีคำบรรยายได้รูป กรณีที่จำเป็นอาจใช้ภาพสเก็ตช์

4.1.10 อภิปรายผล การอภิปรายผลการวิจัยว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้หรือไม่เพียงไร และควรอ้างทฤษฎีหรือเปรียบเทียบกับผลการทดลองของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องประกอบ เพื่อให้ผู้อ่านเห็นด้วยตามหลักการหรือคัดค้านทฤษฎีที่มีอยู่เดิม

4.1.11 กิตติกรรมประกาศ ระบุสั้นๆ ว่าได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย และความช่วยเหลือจากองค์กรใดหรือใครบ้าง

4.1.12 ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

2) ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

4.1.13 เอกสารอ้างอิง เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA (American Psychological Association) ให้เริ่มต้นด้วยเอกสารอ้างอิงภาษาไทยก่อน แล้วตามด้วยเอกสารภาษาต่างประเทศหากผู้เขียนมีมากกว่า 3 คน ให้ใส่ชื่อคนแรกแล้วตามด้วย และคณะ หรือ and others (เอกสารอ้างอิงภาษาไทยให้แปลเป็นภาษาอังกฤษ ควบคู่กัน)

4.2 บทความวิชาการ

บทความวิชาการเป็นการนำเสนอความรู้ ความคิดที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานทางวิชาการที่เชื่อถือได้ในเรื่องนั้น ๆ โดยมีหลักฐานทางวิชาการอ้างอิง มีการวิเคราะห์ วิจัย ให้นำผู้อ่านเห็นประเด็นสำคัญอันเป็นสาระประโยชน์ที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอแก่ผู้อ่าน ซึ่งอาจจำเป็นต้องใช้ประสบการณ์ส่วนตัว หรือประสบการณ์และผลงานของผู้อื่นมาใช้ มีการเรียบเรียงเนื้อหาสาระอย่างเหมาะสม เพื่อช่วยให้ผู้อ่านเกิดความกระจ่างในความรู้ความคิดที่นำเสนอ อ้างอิงทางวิชาการและใช้แหล่งอ้างอิงทางวิชาการอย่างถูกต้อง เหมาะสมตามหลักวิชาการ และจรรยาบรรณของนักวิชาการ มีการอภิปรายให้แนวคิด แนวทางในการนำความรู้ ความคิดที่นำเสนอไปใช้ให้เป็นประโยชน์ หรือมีประเด็นใหม่ ๆ ที่กระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดความต้องการสืบเสาะหาความรู้หรือพัฒนาความคิดในประเด็นนั้น ๆ ต่อไป บทความวิชาการมีการเรียงลำดับเนื้อหาที่สำคัญดังนี้

4.2.1 ชื่อเรื่อง ควรสั้นและกะทัดรัด ความยาวไม่ควรเกิน 100 ตัวอักษร ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

4.2.2 ชื่อผู้เขียนและที่อยู่ ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และระบุตำแหน่งทางวิชาการ หน่วยงาน หรือสถาบัน ที่อยู่ หรือ Email ของผู้เขียน เพื่อใช้ติดต่อเกี่ยวกับต้นฉบับและบทความที่ตีพิมพ์แล้ว

4.2.3 บทคัดย่อ ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (Abstract) เขียนสรุปสาระสำคัญของเรื่อง อ่านแล้วเข้าใจง่าย ความยาวไม่ควรเกิน 250 คำ หรือ 15 บรรทัด โดยให้นำบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อน บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) โดยเรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหา เช่น วัตถุประสงค์ กรอบแนวคิดและสมมติฐาน(ถ้ามี) กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล ผลการศึกษา

4.2.4 คำสำคัญ เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จำนวน 3 คำ โดยให้คำสำคัญภาษาอังกฤษตรงกับคำสำคัญภาษาไทย แต่ละคำคั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (comma)

4.2.5 บทนำ เขียนจุดใจให้ผู้อ่านเกิดความสนใจในเรื่องนั้น ๆ ซึ่งสามารถใช้วิธีการและเทคนิคต่าง ๆ ตามแต่ผู้เขียนจะเห็นสมควร เช่น อาจใช้ภาษาที่กระตุ้น ใจให้ผู้อ่านหรือยกปัญหาที่กำลังเป็นข้อถกเถียงนั้นขึ้นมาอภิปรายหรือตั้งประเด็นคำถามหรือปัญหาที่ท้าทายความคิดของผู้อ่านหรืออาจจะกล่าวถึงประโยชน์ที่ผู้อ่านจะได้รับจากการอ่าน เป็นต้น

4.2.6 เนื้อหา การจัดลำดับเนื้อหาสาระ ผู้เขียนควรมีการวางแผนจัดโครงสร้างของเนื้อหาสาระที่จะนำเสนอ และจัดลำดับเนื้อหาสาระให้เหมาะสมตามธรรมชาติของเนื้อหาสาระนั้น การนำเสนอเนื้อหาสาระควรมีความต่อเนื่องกัน เพื่อช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจสาระนั้นได้โดยง่าย

4.2.7 สรุปผล ควรมีการสรุปประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความนั้น ๆ ซึ่งอาจทำในลักษณะที่เป็นการย่อ คือ การเลือกเก็บประเด็นสำคัญๆ ของบทความนั้น ๆ มาเขียนรวมกันไว้อย่างสั้น ๆ ท้ายบท

4.2.8 เอกสารอ้างอิง บทความทางวิชาการ เป็นงานที่เขียนขึ้นบนพื้นฐานของวิชาการที่ได้มีการศึกษาค้นคว้า วิจัยกันมาแล้ว และการวิเคราะห์ วิจัยอาจมีการเชื่อมโยงกับผลงานของผู้อื่นจึงจำเป็นต้องมีการอ้างอิง เมื่อนำข้อความหรือผลงานของผู้อื่นมาใช้ โดยการระบุให้ชัดเจนว่าเป็นงานของใคร ทำเมื่อไร และนำมาจากไหน เป็นการให้เกียรติเจ้าของงาน การอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA (American Psychological Association) ให้เริ่มต้นด้วยเอกสารอ้างอิงภาษาไทยก่อน แล้วตามด้วยเอกสารภาษาต่างประเทศหากผู้เขียนมีมากกว่า 3 คน ให้ใส่ชื่อคนแรก แล้วตามด้วย และคณะ หรือ and others

4.3 บทวิจารณ์หนังสือ

บทวิจารณ์หนังสือ เป็นการพิจารณาหนังสือเรื่องนั้นๆ โดยละเอียดเพื่อประเมินคุณค่า ออกมาเป็นข้อเขียน เป็นบทความที่วิพากษ์วิจารณ์เนื้อหาสาระ คุณค่าและคุณภาพการของหนังสือ บทความ โดยบทวิจารณ์หนังสือจะต้องบอก รายละเอียดของหนังสือ ได้แก่ ชื่อหนังสือ ชื่อผู้แต่ง ปีที่พิมพ์ สำนักพิมพ์ ครั้งที่พิมพ์ จำนวนหน้าและเลข ISBN ให้ชัดเจนด้วย โดยใช้หลักวิชาการและดุลพินิจอันเหมาะสม บทวิจารณ์หนังสือ ประกอบด้วย

4.3.1 ชื่อเรื่อง ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน ควรตั้งชื่อเรื่องที่เรียกร้องความสนใจของผู้อ่าน และสื่อ ความหมายได้ชัดเจน เช่น ตั้งชื่อตามชื่อหนังสือที่ต้องการวิจารณ์ ตั้งชื่อตามจุดมุ่งหมายของเรื่อง ตั้งชื่อ ด้วยการให้ประเด็นชวนคิด ชวนสงสัย

4.3.2 ชื่อผู้เขียนและที่อยู่ ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และระบุตำแหน่งทางวิชาการ หน่วยงาน หรือสถาบัน (ภาควิชา คณะ มหาวิทยาลัย) ที่อยู่ หรือ E-mail ของผู้เขียน เพื่อใช้ติดต่อเกี่ยวกับต้นฉบับและบทความที่ตีพิมพ์แล้ว

4.3.2 บทนำ เป็นการเขียนนำเกี่ยวกับเรื่องที่จะวิจารณ์ เช่น ถ้าเป็นการวิจารณ์วรรณคดีต้อง บอก ชื่อวรรณคดีผู้แต่ง ประเภท ความเป็นมาของเรื่อง และอาจเขียนอธิบายและจุดที่ทำให้ผู้วิจารณ์ สนใจวรรณคดีเรื่องนี้

4.3.3 เนื้อเรื่อง เป็นส่วนแสดงความคิดเห็นและรายละเอียดในการวิจารณ์ โดยนำเสนอจุดเด่น และจุดบกพร่องของเรื่องอย่างมีหลักเกณฑ์และมีเหตุผล หากต้องการเล่าเรื่องย่อของวรรณคดี หรือ วรรณกรรม ที่นำมาวิจารณ์ควรเขียนเล่าเรื่องอย่างสั้น ๆ เพราะการวิจารณ์ไม่ใช่การสรุปเรื่อง แต่เป็นการแสดงความคิดเห็นของผู้วิจารณ์ที่มีต่อวรรณคดีหรือวรรณกรรมเรื่องนั้น ผู้เขียนต้องการสื่อความหมายอะไร มายังผู้อ่านหนังสือและสื่อให้ชัดเจนหรือไม่อย่างไร ถ้าประเด็นในการวิจารณ์มีหลายประเด็น ควรนำเสนอ ตามลำดับ เพื่อให้ผู้อ่านบทวิจารณ์เข้าใจง่ายไม่สับสน ในกรณีที่วรรณคดีหรือวรรณกรรมเรื่องนั้นมีจุดเด่น และจุดด้อย ควรเขียนถึงจุดเด่นก่อนแล้วจึงกล่าวถึงจุดด้อย เพื่อให้เกียรติผู้เขียน และแสดงให้เห็นว่าการวิจารณ์ คือ การสร้างสรรค์ไม่ใช่การทำลาย

4.3.4 บทสรุป เป็นย่อหน้าสุดท้ายของบทวิจารณ์ เป็นการเขียนสรุปความคิดทั้งหมดที่วิจารณ์ และให้แง่คิดหรือข้อสังเกตที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน นอกจากนี้บทสรุปยังช่วยให้ผู้อ่านได้ทบทวนประเด็น สำคัญของเรื่องและความคิดสำคัญของผู้วิจารณ์ แม้ว่าผู้อ่านอาจจะไม่ได้อ่านบทวิจารณ์ทั้งบท แต่ได้อ่าน บทสรุปก็สามารถทราบเรื่องของวรรณคดีหรือวรรณกรรมที่นำมาวิจารณ์ รวมทั้งความคิดเห็นของผู้วิจารณ์ ที่มีต่อวรรณคดีหรือวรรณกรรมเรื่องนั้นได้

4.4 บทความปริทัศน์

เป็นงานทางวิชาการที่ประเมินสถานะล่าสุดทางวิชาการเฉพาะทางที่มีการศึกษาค้นคว้า มีการวิเคราะห์องค์ความรู้ทั้งทางกว้างและทางลึกอย่างทันสมัย โดยให้ข้อมูลวิพากษ์ที่ให้เห็นแนวโน้มที่ควรศึกษาและพัฒนาต่อไป ผู้เขียนควรตรวจสอบเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับบทความที่นำเสนออย่างละเอียด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเนื้อหาที่ใหม่ที่สุด บทความปริทัศน์ต้องนำเสนอพัฒนาการของเรื่องที่ที่น่าสนใจ ข้อมูลที่นำเสนอจะต้องไม่จำเพาะเจาะจงเฉพาะผู้ที่อยู่ในสาขาของบทความเท่านั้น แต่ต้องนำเสนอข้อมูลที่ผู้อ่านในสาขาอื่น ๆ หรือนิสิตนักศึกษาในระดับสูงสามารถเข้าใจได้ บทความปริทัศน์เป็นการนำเสนอภาพรวมของเรื่องที่นำเสนอโดยในหน้าแรกของบทความปริทัศน์จะประกอบด้วย

4.4.1 ชื่อเรื่อง ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน ควรตั้งชื่อเรื่องที่เรียกร้องความสนใจของผู้อ่าน และสื่อ ความหมายได้ชัดเจน

4.4.2 ชื่อผู้เขียนและที่อยู่ ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และระบุตำแหน่งทางวิชาการ หน่วยงาน หรือสถาบัน (ภาควิชา คณะ มหาวิทยาลัย) ที่อยู่ หรือ Email ของผู้เขียน เพื่อใช้ติดต่อเกี่ยวกับต้นฉบับและบทความที่ตีพิมพ์แล้ว

4.4.2 คำสำคัญ ระบุความสำคัญของเรื่อง (keywords) จำนวนไม่เกิน 5 คำ

4.4.3 ส่วนของเนื้อหาของบทความ ต้องมีบทนำ (introduction) เพื่อกล่าวถึงความน่าสนใจ ของเรื่อง ที่นำเสนอ ก่อนเข้าสู่เนื้อหาในแต่ละประเด็น

4.4.4 บทสรุป (conclusion) เพื่อเป็นการสรุปเรื่องโดยย่อให้เข้าใจว่า เรื่องที่ได้นำเสนอมีความน่าสนใจ และความเป็นมาอย่างไร พร้อมขมวดปมเรื่องที่นำเสนอ พร้อมข้อเสนอแนะจากผู้นิพนธ์เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว สำหรับให้ผู้อ่าน ได้พิจารณาประเด็นที่น่าสนใจต่อไป ผู้นิพนธ์ควรตรวจสอบเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับบทความที่นำเสนออย่างละเอียด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเนื้อหาที่ใหม่ที่สุด บทความปริทัศน์ต้องนำเสนอพัฒนาการของเรื่องที่นำเสนอ ข้อมูลที่นำเสนอ จะต้องไม่จำเพาะเจาะจงเฉพาะผู้อ่านที่อยู่ในสาขาของบทความเท่านั้น แต่ต้องนำเสนอข้อมูลซึ่งผู้อ่าน ในสาขาอื่น หรือนิสิตนักศึกษา ในระดับสูงสามารถเข้าใจได้

5. การส่งบทความ

กำหนดการรับบทความ สามารถส่งบทความถึงกองบรรณาธิการ ได้ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป ผ่านระบบลงทะเบียนออนไลน์ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/reru>

6. ติดต่อสอบถามข้อมูล

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด อาคารเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 ชั้น 7
113 หมู่ 12 ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด 45120

เบอร์โทรศัพท์ 0 4355 6231, 0 4355 6001-8 ต่อ 1027 โทรสาร 0 4355 6231, 0 4355 6009

เว็บไซต์ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/reru> Email : reru.journal101@gmail.com

ชื่อเรื่องภาษาไทย

ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ

ชื่อ สกุลผู้เขียน (ภาษาไทย)¹, ชื่อ สกุลที่ปรึกษา/ผู้ร่วมวิจัย² และ ชื่อ สกุลที่ปรึกษา/ผู้ร่วมวิจัย³
ชื่อ สกุล ผู้เขียน (ภาษาอังกฤษ)¹, ชื่อ สกุล ที่ปรึกษา/ผู้วิจัยร่วมคนที่ 1 ² and ชื่อ สกุล ที่ปรึกษา/ผู้วิจัยร่วมคนที่ 2 ³

บทคัดย่อ

ใส่เนื้อหา.....กำหนดให้จำนวนคำ ไม่เกิน 250 คำ....

คำสำคัญ : คำที่1, คำที่ 2, คำที่ 3

Abstract

ใส่เนื้อหา.....

Keywords : คำที่1, คำที่ 2, คำที่ 3

บทนำ

ใส่เนื้อหา.....

วัตถุประสงค์

1. ใส่เนื้อหา.....

2. ใส่เนื้อหา.....

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

ใส่เนื้อหา.....

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแสดงกรอบแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎี.... ของ (ปี: เลขหน้า) และแนวคิดของ ... (ปี: เลขหน้า)
มาประยุกต์ใช้เป็น ชื่อต้นตัวแปรต้น..... ก็ด้าน ได้แก่ 1) ด้าน..... 2) ด้าน..... และชื่อต้นตัวแปรต้น..... ก็ด้าน ได้แก่
1) ด้าน..... 2) ด้าน..... โดยแสดงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ดังภาพประกอบ ...

วิธีดำเนินการวิจัย

ใส่เนื้อหา.....

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ใส่เนื้อหา.....

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

ใส่เนื้อหา.....

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เริ่มเนื้อหา.....

2.1 ใส่เนื้อหา.....

2.2 ใส่เนื้อหา.....

¹ ข้อมูลสังกัด ผู้นิพนธ์ (หากเป็นนักศึกษา ข้อมูลประกอบด้วย นักศึกษาหลักสูตร สาขาวิชา สถาบัน และ อีเมล (ข้อมูลภาษาไทย)

² ข้อมูลสังกัด ที่ปรึกษา หรือ ผู้ร่วมวิจัย คนที่ 1 (ข้อมูลประกอบด้วย ตำแหน่งทางวิชาการ และสังกัด) (ข้อมูลภาษาไทย)

³ ข้อมูลสังกัด ที่ปรึกษา หรือ ผู้ร่วมวิจัย คนที่ 2 (ข้อมูลประกอบด้วย ตำแหน่งทางวิชาการ และสังกัด) (ข้อมูลภาษาไทย)

¹ ข้อมูลสังกัด ผู้นิพนธ์ (ข้อมูลภาษาอังกฤษ)

² ข้อมูลสังกัด ที่ปรึกษา หรือ ผู้ร่วมวิจัย คนที่ 1 (ข้อมูลภาษาอังกฤษ)

³ ข้อมูลสังกัด ที่ปรึกษา หรือ ผู้ร่วมวิจัย คนที่ 2 (ข้อมูลภาษาอังกฤษ)

2.3 ใส่เนื้อหา.....

2.4 ใส่เนื้อหา.....

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เริ่มเนื้อหา.....

3.1 ใส่เนื้อหา.....

3.2 ใส่เนื้อหา.....

3.3 ใส่เนื้อหา.....

3.4 ใส่เนื้อหา.....

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เริ่มเนื้อหา.....

4.1 ใส่เนื้อหา.....

4.2 ใส่เนื้อหา.....

4.3 ใส่เนื้อหา.....

4.4 ใส่เนื้อหา.....

สรุปผล

ใส่เนื้อหา.....

1. ใส่เนื้อหา.....

1.1 ใส่เนื้อหา.....

1.2 ใส่เนื้อหา.....

2. ใส่เนื้อหา.....

2.1 ใส่เนื้อหา.....

2.2 ใส่เนื้อหา.....

อภิปรายผล

ใส่เนื้อหา.....

1. ใส่เนื้อหา.....

1.1 ใส่เนื้อหา.....

1.2 ใส่เนื้อหา.....

2. ใส่เนื้อหา.....

2.1 ใส่เนื้อหา.....

2.2 ใส่เนื้อหา.....

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ใส่เนื้อหา.....

1.2 ใส่เนื้อหา.....

1.3 ใส่เนื้อหา.....

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1.1 ใส่เนื้อหา.....

1.2 ใส่เนื้อหา.....

1.3 ใส่เนื้อหา.....

เอกสารอ้างอิง (ไม่ต้องระบุประเภท ให้เรียงลำดับตามพยัญชนะ)

หนังสือ

ชื่อ สกุล. (พ.ศ.). *ชื่อหนังสือ (พิมพ์ครั้งที่ ครั้งที่พิมพ์ ให้ระบุ กรณีพิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป)*. จังหวัด: สำนักพิมพ์.

วารสาร

ชื่อ สกุล. (พ.ศ.). *ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร*, ปีที่พิมพ์(ฉบับที่), เลขหน้าที่ปรากฏบทความ.

วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์

ชื่อ สกุล. (พ.ศ.). *ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์*. วิทยานิพนธ์ ชื่อปริญญา ชื่อเต็ม สาขาวิชา. จังหวัดที่ตั้งสถาบัน: ชื่อสถาบันการศึกษา.

ชื่อ สกุล. (พ.ศ.). *ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์*. ดุษฎีนิพนธ์ ชื่อปริญญา ชื่อเต็ม สาขาวิชา. จังหวัดที่ตั้งสถาบัน: ชื่อสถาบันการศึกษา.

สื่อออนไลน์

ชื่อ สกุล. (พ.ศ.). *ชื่อเรื่อง*. สืบค้นเมื่อ วัน เดือน ปี, จาก URL ที่ใช้สืบค้น

รายงานการประชุม

ชื่อ สกุล. (พ.ศ.). *ชื่อหัวข้อ หรือเรื่องการประชุม*. ชื่อการประชุม สมัย ครั้งที่ ครั้งที่. วัน เดือน ปี. สถานที่จัด: สำนักพิมพ์. เลขหน้า.

สัมภาษณ์

ชื่อ สกุล. (วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์). สัมภาษณ์. ตำแหน่ง.

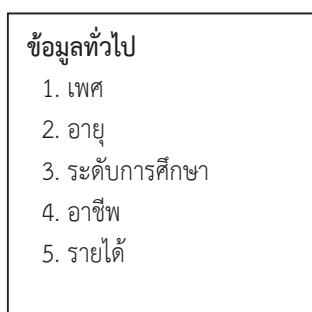
ตัวอย่างตาราง

ตาราง ลำดับของตาราง ชื่อตาราง หากมากกว่า 1 บรรทัด ให้ชื่อตารางตรงกับบรรทัดแรก

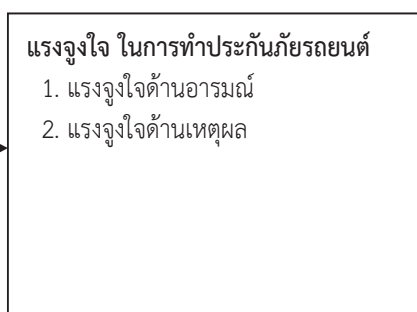
ระบบ	ชื่อ สกุล	ระดับความคิดเห็น	หมายเหตุ
1. การบริหารงาน	สิงหา อยู่สุข	มากที่สุด	
2. การรับรู้	มินา สุขเจริญ	น้อยที่สุด	

ตัวอย่างภาพประกอบ

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ภาพประกอบ ลำดับของภาพประกอบ ชื่อภาพประกอบ หากมากกว่า 1 บรรทัด ให้ชื่อภาพประกอบตรงกับบรรทัดแรก

RERU

Journal of Roi Et Rajabhat University

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

อาคารเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 ชั้น 7

เลขที่ 113 หมู่ 12 ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด 45120

โทรศัพท์ 043 556 231 หรือ 043 556 001-8 ต่อ 1027 โทรสาร 043 556 167 หรือ 043 556 009

<https://www.tci-thaijo.org/index.php/reru> Email : reru.journal101@gmail.com